University of Zagreb

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Mislav Benić

DESCRIPTION OF THE KUKLJICA DIALECT

DOCTORAL THESIS

Zagreb, 2014

Sveučilište u Zagrebu

FILOZOFSKI FAKULTET

MISLAV BENIĆ

OPIS GOVORA KUKLJICE

DOKTORSKI RAD

Mentori:
dr. sc. Mate Kapović, doc.
dr. sc. David Mandić, doc.

Zagreb, 2014.

University of Zagreb

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Mislav Benić

DESCRIPTION OF THE KUKLJICA DIALECT

DOCTORAL THESIS

Supervisors:
dr. sc. Mate Kapović, doc.
dr. sc. David Mandić, doc.

Zagreb, 2014

O mentorima

Mate Kapović rođen je 1981. godine u Zagrebu. Godine 1999. završio je Klasičnu gimnaziju, a 2003. studij lingvistike i kroatistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2004. radi i predaje na Odsjeku za lingvistiku. Doktorirao je 2007. na Sveučilištu u Zadru disertacijom *Rekonstrukcija baltoslavenskih osobnih zamjenica s posebnim osvrtom na naglasak*. Studirao je i japanologiju, sinologiju i skandinavistiku. Trenutno je docent i predaje/predavao je poredbenopovijesnu indoeuropsku fonologiju i morfologiju, akcentologiju, sociolingvistiku i svahili. Osim toga bavi se i dijalektologijom i jezičnom politikom. Za vrijeme i nakon studija stručno se usavršavao na stipendijama u Istanbulu, Beču i Osaki. Objavio je knjige *Uvod u indoeuropsku lingvistiku. Pregled jezikâ i poredbena fonologija* (2008) i *Čiji je jezik?* (2011), a u tisku mu je monografija *Povijest hrvatske akcentuacije. Fonetika* (2014). Osim toga je napisao i četrdesetak članaka objavljenih u domaćim i inozemnim časopisima, a pokretač je redovite godišnje međunarodne konferencije International Workshop on Balto-Slavic Accentology (IWoBA).

* * *

David Mandić rođen je 1977. godine u Puli, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Godine 2001. diplomirao je hrvatski jezik i književnost te povijest na tadašnjem Pedagoškom fakultetu u Puli. Od 2006. zaposlen je na Odsjeku za kroatistiku na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, sada u zvanju docenta. Doktorirao je 2009. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu disertacijom *Postanak praslavenskih naglasnih paradigmi kod imenicâ i njihova sudbina u hrvatskom jeziku*. Predaje/predavao je fonetiku, fonologiju, povijest i dijalektologiju hrvatskoga jezika te staroslavenski. Područja su njegova znanstvenoga interesa opća lingvistika, poredbeno-povijesna lingvistika (osobito indoeuropska i baltoslavenska), akcentologija i dijalektologija. Trenutno se bavi povijesnim razvojem hrvatskoga jezika, slavenskom povijesnom akcentologijom i naglasnim sustavima jugozapadnih istarskih govora. Objavio je, u suautorstvu s Linom Pliško, knjigu *Govori općine Ližnjan* (2011). Pored toga, napisao je petnaestak članaka objavljenih u domaćim i inozemnim časopisima.

Zahvala

Zahvalan sam svima koji su neposredno doprinijeli ovoj knjizi: Neveni Benić na pomoći u nalaženju informanata; Srećku Beniću, koji me dvaput pratio na teren; Dunji Brozović Rončević, koja mi je kao voditeljica projekta na poslu omogućila optimalne uvjete za rad; Plaviji Grzunov na pomoći u nalaženju informanata; Željku Joziću, koji mi je, kao ravnatelj, izlazio u susret kad god je zatrebalo; Anti Juriću na pomoći oko literature i informanata; Mati Kapoviću na savjetima i savjesnu obavljanju mentorskoga posla; Mariji Kombura na pomoći s informantima; Davidu Mandiću na savjetima, savjesnu obavljanju mentorskoga posla i čitanju dijela literature; Nedjeljku Milinu na pomoći s informantima; Violeti Moretti, koja me jednom pratila na teren; Elenmari Pletikos Olof, koja mi je pomoću programa Praat napravila fonograme kukljičkih naglasaka i raspravljala sa mnom o njihovoj prirodi; Tijmenu Pronku na pomoći oko nabavljanja digitalizirane literature; Teu Radiću, koji mi je pročitao i skenirao dio literature te tehnički dotjerao tekst rada; Slađani Radonjić na pomoći s informantima i ponekoj obavijesti; Željki Salopek koja mi je skenirala dio literature; Sanji Škifić na jednoj obavijesti o sestrunjskom; Viktoriji Škorućak na tehničkoj pomoći oko teksta rada; Nataši Šprljan, koja je više puta sa mnom prikupljala podatke na terenu i ustupila mi svoje terenske snimke iz Veloga Iža; Ratki Vojvodić, koja mi je pomogla u nalaženju informanata i posudila zbirke kukljičke poezije; Nikoli Vuletiću, koji mi je ustupio nekoliko svojih terenskih snimaka s otoka Ugljana (Kukljica, Kali, Sutomišćica) i jednu s Ošljaka te mi je više puta pomogao u nalaženju i ispitivanju informanata. Osobitu zahvalnost dugujem svojim (ponekad i nesvjesnim) informantima: Dinku Babinu (Poljana), Ivanki Babin (Poljana), Anki Baraka (Dobropoljana), Milki Bašić (Dobropoljana), Neveni Benić (Kukljica), Anti Bilanu (Kukljica), Milki Bilan (Kukljica), Rosi Bosotina (Kukljica), Tomislavu Bosotini (Kukljica), Anti Grzunovu (Kukljica), Ivani i Radenki Grzunov (Kukljica), Darku Košćici (Kukljica), Miri Kombura (Ugljan), Jasni Kraljev (Banj), Milenku Lončaru (Preko), Jelici Lovrić (Preko), Anti Martinovu (Mali Lukoran), Anki Martinović (Neviđane), Olivi Martinović (Kukljica), Nedjeljku Milinu (Ugljan), Goranu Pavinu (Sutomišćica), Sofiji Sorić (Preko), Valentini Šimunec (Tugonica kraj Marije Bistrice), Terezi Škara (Ždrelac), Petri Šoštarić (Drinje – donjosutlanski govor), Dinki Štrk (Kukljica), Anđelki Vojvodić (Neviđane), Dobroslavu Vojvodiću (Kukljica), Ratki Vojvodić (Kukljica). Među informantima najviše su me zadužile Nevena Benić i Ratka Vojvodić. Zahvalan sam, dakako, i svima koji su ovomu radu doprinijeli posredno, a među njima bih izdvojio svoje brojne kaljske informante. Napokon, ispričavam se onima, koje ovdje nehotice možda nisam spomenuo.

Sažetak

U ovom se radu opisuju naglasak i morfologija govora mjesta Kukljice na otoku Ugljanu, pri čem se kukljički govor često uspoređuje s ostalim ugljanskim i nekim pašmanskim govorima. Rad je zamišljen kao prva dva dijela budućega rada, koji bi uz glasove i morfologiju sadržavao i sintaksu.

Uvod donosi materijale i metode te se u njem kukljički govor stavlja u dijalektološki i sociolingvistički kontekst.

U prvom se dijelu obrađuju: sustav fonema i prozodema, fonetske osobitosti glasova i prozodije te glasovne promjene suglasnika i samoglasnika kao i prozodijske promjene. Na kraju je prvoga dijela dodatak u kojem se daje kratak prikaz glasova ostalih ugljanskih i nekih pašmanskih govora.

Drugi dio sadrži morfološki prikaz imenica, pridjeva, zamjenica, brojeva i glagola. U slučaju imenica detaljno se obrađuju i oblici i tvorba, a u slučaju ostalih vrsta riječi obrađuju se uglavnom oblici. Osobita se pozornost posvećuje naglasku u oblicima i tvorbi. Na kraju se drugoga dijela nalaze osnovni podaci o kukljičkim antroponimima.

Ključne riječi: Kukljica, kukljički govor, fonologija, morfologija, antroponimi

Summary

This thesis describes the sounds and morphology of the dialect spoken in the village of Kukljica on the island of Ugljan. The dialect of Kukljica is compared to other local dialects spoken on Ugljan as well as to those of the neighbouring island of Pašman. This work is envisaged as constituting two initial parts of a future study, which would (along with sounds and morphology) also include syntax.

The introductory section comprises a reference to the material and methodology, and presents the dialectological and sociolinguistic context of the Kukljica dialect. Its first part deals with the phonological and prosodic system, the phonetics of the sound system and prosody, as well as sound changes and prosodic changes.

The description of sound changes is divided in two parts which deal with the consonantal and vocalic sound changes respectively.

The part on the consonantal sound changes presents some archaisms with respect to the Standard Croatian, the specific results of the iotation and first palatalisation, reflex of the sound *l* between velars and front vowels, specific reflexes of the sound *v*, rhotacisation, reflex of *h*, reflex of the sound *j* adjacent to *i*, reflex of syllable-final *l*, reflex of syllable-final nasals, the simplification of consonant clusters, dissimilation according to the place and manner of articulation, assimilation according to place of articulation, consonant changes in individual words, and morphophonological consonant changes.

Within the part on vowel changes, the following is elaborated: reflexes of the old *ě*, regular and analogical reflexes of the old yer-vowels, reflexes of vowels in syllables closed by nasal sonorants, fluctuations in vocalism, closing of long vowels, elision of vowels, contraction of vowels, prothetic *v* before vowels, as well as morphophonological vowel changes.

The part on prosodic changes deals with the lengthening in nouns ending in *-ьje*; lengthening in closed stressed syllables and exceptions to both phenomena; vowel shortening and lengthening of the stressed *a*.

An appendix is to be found at the end of the first part of this work which gives a short overview of the sounds of other dialects found on the island of Ugljan, as well as of some of those spoken on the island of Pašman.

The second part of this work presents the morphology of nouns, adjectives, pronouns, numerals and verbs. Concerning nouns, both their forms and formation are covered in detail, whilst the other parts of speech have been analyzed mostly with respect to their forms.

The description of nouns comprises the introduction and the outline of forms and noun formation. The overview of noun forms is divided in parts presenting individual declensions (the so-called *e*-type, *a*-type and *i*-type nouns) and the peculiarities of each declension. The presentation of each declensional type starts with its paradigms, followed by peculiarities of individual case forms and a description of the accentuation related to this particular declension. Whilst tackling the idiosyncrasies of the declensions, the following is analyzed: the peculiarities originating in sound changes and the accent peculiarities, incomplete amalgamation of declension patterns, defectiveness and suppletion, along with tendencies towards the loss of declension, as well as the existing indeclinability.

The section on noun formation presents nouns formed with native suffixes and with those borrowed from the Romance languages; nouns with prefixes; and compound nouns.

The morphological description of adjectives brings forward the declension and comparison of adjectives.

As regards pronouns, nominal, adjectival and adverbial pronouns are introduced. The analysis of nominal pronouns is divided so as to present the personal pronouns on the one hand, and the interrogative, relative and indefinite pronouns on the other. As to adjectival pronouns, the author analyses possessive, identifier, qualitative and quantitative adjectival pronouns. The adverbial pronouns are only listed and classified as demonstrative identifier particles and demonstrative, quantitative, spatial and temporal adverbial pronouns.

In the description of numerals, cardinal, ordinal and other numerals are analyzed.

The presentation of verbs consists of the introductory part, the morphological overview and the analysis of conjugational types.

In conclusion, at the end of this work, key notes on the anthroponymy of the village of Kukljica are given.

Keywords: Kukljica dialect, phonology, morphology, anthroponymy

Sadržaj

UVOD

§ 1. **Osnovno o radu, građi i metodama** 1

§ 2. **Dijalektološki kontekst** 3

§ 3. **Sociolingvistički kontekst** 8

PRVI DIO: GLASOVI

§ 4. **I. Fonološki inventar** 12

§ 5. **II. Fonetski opis kukljičkih glasova i naglasaka** 15

§ 6. **III. Glasovne promjene** 32

§ 7. **A. Promjene suglasnika** 33

§ 8. **B. Promjene samoglasnika** 57

§ 9. **C. Prozodijske promjene** 83

§ 10. **Dodatak: Ukratko o glasovima u ostalim ugljanskim govorima te govoru Ždrelca i Banja** 115

DRUGI DIO: RIJEČI

I. Imenice 121

A. **Deklinacija imenica** 121

§ 11. O deklinaciji općenito 121

§ 12. O deklinaciji imenica 130

§ 13. Imenice *e*-vrste 133

§ 14. Imenice *a*-vrste 163

§ 15. Imenice *i*-vrste 213

§ 16. Osobitosti u deklinaciji imenica 216

B. **Tvorba imenica** 232

§ 17. O tvorbi riječi i njezinu prikazu u ovoj knjizi 232

§ 18. Najvažniji sufiksi imenica 235

§ 19. Imenice s prefiksima 274

§ 20. Imenice s dva punoznačna morfema 278

II. Pridjevi 282

§ 21. **A. Deklinacija pridjeva** 282

§ 22. **B. Komparacija pridjeva** 309

III. Zamjenice 314
§ 23. A. Imeničke zamjenice 315
§ 24. B. Pridjevske zamjenice 327
§ 25. C. Priložne zamjenice 335
IV. Brojevi 339
§ 26. A. Glavni brojevi 339
§ 27. B. Redni brojevi 342
§ 28. C. Ostali brojevi 343
V. Glagoli 345
§ 29. A. O glagolu općenito 345
§ 30. B. Glagolski oblici 351
§ 31. C. Tipovi glagolske promjene 375
Dodatak: Osnovno o antroponimima 438
§ 32. Službeno ime 438
§ 33. Nadimak 441
§ 34. Pridjevak i pridjevačko ime 447
§ 35. ZAKLJUČAK 458
Literatura 461
Životopis 466

Napomena tehničke prirode

1. Upućujući na određeno mjesto u tekstu, izostavljam dio upute koji bi uključivao mjesto s kojega se upućuje. Drugim riječima, ako primjerice u § 1 upućujem na odsječak b koji se nalazi unutar odsječka 3 u § 9, uputa će glasiti »§ 9,3,b«. Ako na isto mjesto upućujem iz prvoga odsječka u § 9, uputa će glasiti »3,b«, a ako iz odsječka a unutar odsječka 3 u § 9 upućujem na dotično mjesto, uputa će glasiti samo »b«.
2. Jedninske padeže označavam velikim (N., G., D., A., V., L., I.), a množinske malim početnim slovima (n., g., d., a., v., l., i.).
3. Sinkronijske naglasne paradigme označavam velikim uspravnim (A, B, C), a dijakronijske malim kurzivnim slovima (*a*, *b*, *c*, *d*).
4. Iz tehničkih razloga ne upotrebljavam znakove *ļ* i *ń*, nego dotične glasove u dijalektalnim primjerima bilježim kao *lj* i *nj*.
5. Znakom ˆ na *e* i *o* u kaljskim primjerima označavam kolebanje tih samoglasnika u duljini pod naglaskom v. § 10,3,c.
6. Na dvoglasima ne bilježim prednaglasne duljine jer su one ondje očekivane.

UVOD

§ 1. Osnovno o radu, građi i metodama

1. U ovom se radu opisuje govor mjesta Kukljice na otoku Ugljanu. Opis obuhvaća glasove i prozodiju, oblike i detaljan prikaz smjene naglasaka u oblika, tvorbu imenica (o tvorbi se ostalih vrsta riječi daju samo neki podaci u sklopu obrade oblika) te neke podatke o antroponimima. Rad je podijeljen u dva dijela (glasovi i morfologija), a zamišljen je kao prvi dio knjige koja bi sadržavala i sintaksu. Nijedan dio rada nije posvećen posebno leksiku i frazeologiji, ali postoje razasute napomene o značenju i upotrebi pojedinih riječi i sintagmi. Opis je u načelu sinkronijski, a po potrebi se daju i dijakronijska objašnjenja. Nadalje, iako je govor Kukljice zanimljiv i sociolingvistički, o tom njegovu aspektu dajem samo nekoliko natuknica u uvodnom dijelu rada. To znači da ovdje opisujem većinom govor konzervativnijih kukljičkih govornika, tj. uglavnom žena starijih od 60 godina (najstarije informantice imaju oko 90 godina, ali najtemeljitije ispitane informantice su mlađe (60-70 godina)). Osim podataka o kukljičkom govoru u ovom se opisu mogu naći i neki podaci o svim ostalim ugljanskim i još nekim susjednim govorima. Od onih je takvih podataka do kojih sam uspio doći, u ovu knjigu uvršteno onoliko koliko sam smatrao potrebnim da bi se kukljički govor stavio u kontekst i objasnile neke pojave u njem. Od susjednih sam govora najbolje istražio kaljski, dok sam se s ostalima upoznao površnije, tj. isključivo za potrebe ovoga rada.

2. Ovaj bi opis trebao biti prva gramatika nekoga od ugljanskih govora. Ipak on nije prvi rad ni o nekom ugljanskom govoru općenito, a ni o kukljičkom. U proučavanju je kukljičkoga govora nezaobilazan »Rječnik govora mjesta Kukljice« Tomislava Maričića (2000.), koji pruža obilje građe korisne ne samo za proučavanje leksika nego i glasova i naglaska te morfologije, a oprimjerenja uz pojedine natuknice daju brojne sintaktičke i frazeološke podatke. Doduše, taj rječnik, kao djelo amatera, ima svojih nedostataka (česte su pogrešno akcentuirane natuknice, ponegdje netočno zabilježen oblik riječi i niz formalnih nedostataka)[1]. Maričić i sam u Uvodnoj riječi upozorava da je uslijed duga boravka izvan Kukljice »izgubio određene sposobnosti realne prosudbe izgovora i položaja akcenta«, što ne treba shvatiti kao lažnu skromnost. Ipak takvi su nedostaci sami po sebi razumljivi tim više što se i profesionalcima pri opisu govora lako potkrade pokoja pogreška. Međutim, svakako je

[1] V. Maričić 2000: 361-366.

potrebno upozoriti na Maričićevo etimološko bilježenje *ą* umjesto *o* u zanaglasnom položaju, koje proučavatelja navodi na pogrešan zaključak o kukljičkom vokalizmu (v. § 4,1,b). Uz Maričićev rječnik kukljičkoga se govora u većoj ili manjoj mjeri dotiče još pet članaka, izuzmemo li kratak Maričićev članak »O kukljičkom govoru« (1995.), koji se osim u Zadarskoj smotri u skraćenu obliku nalazi i u Maričićevu rječniku, gdje služi kao uvod u građu, i u Maričićevoj monografiji o Kukljici. U članku se Sanje Vulić »Blagdanska imena u tkonskom, saljskom, kukljičkom i sestrunjskom« (1997.) dio kukljičkih blagdanskih imena donosi prema Maričićevu rječniku, a dio je autorica doznala od kukljičkoga pjesnika Tomislava Meštrića. Sam je Tomislav Meštrić objavio članak »Fraze i izrjeke mjesta Kukljice« (2003.), koji sadrži veći broj fraza i izreka vezanih uz more i pučku meteorologiju. O kukljičkom govore i tri moja članka: »Der Akzent bei den Verben in der Mundart der Ortschaft Kukljica« (2011.), »Antroponimi u Kukljici u 20. stoljeću« (2009.) i »Der Akzent bei den Substantiven in der Mundart der Ortschaft Kukljica« (2011.), čiju ću građu u odgovarajućim dijelovima ovoga rada proširiti i dijelom popraviti. Od ostalih ugljanskih govora postoji nekoliko radova o kaljskom (članci Jelene Budovske i Petera Houtzagersa »Phonological characteristics of the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan« (1994.), u kojem se detaljno obrađuje odraz jata i duljenje u zatvorenom naglašenom slogu u kaljskom, i »Nominal and verbal inflexion in the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan« (1996.), u kojem se daju brojni primjeri imeničkih i glagolskih oblika te moj članak »Fonologija i naglasak imenica u govoru mjesta Kali« (2013.). Postoji i rukopisni amaterski opis kaljskoga govora pod naslovom »Vako jua govorin«, čiji je autor Kaljanin Ante Korona. Taj nam opis, premda mu se može štošta prigovoriti, pruža i neke zanimljive podatke o kaljskom. Osim toga, za proučavanje kaljskoga korisna je i internetska stranica Kalionline (www.kalionline.net), na kojoj se nalazi Kalipedija s amaterskim kaljskim rječnikom s oko 3500 natuknica. Proučavanju lukoranskoga govora može doprinijeti internetska stranica Lukoran – moje misto (www.lukoran.net), na kojoj se nalazi i kraći amaterski rječnik (Beside), a proučavanju govora mjesta Ugljana internetska stranica www.ugljan.org sa zasada nepotpunim amaterskim rječnikom (slova A-K). Ostali su ugljanski govori slabije opisani. 2012. objavljen je i »Rječnik govora otoka Ošljaka« Ante Tonija Valčića s oko 4000 natuknica. Određenu količinu podataka o ugljanskim govorima sadrže više ili manje specifični radovi koji obuhvaćaju veći broj govora. Među njima su članci kao »O govoru Zadra i okolice« (1964. – sadrži nekoliko natuknica o kaljskom i prečkom) i »Dvoakcenatski sistem u hrvatskom ili srpskom jeziku« (1957.) Mate Hraste te »Refleks jata na sjevernodalmatinskim otocima« Vesne Jakić-Cestarić (1957.) i monografije kao »Toponimija

otoka Ugljana« (2007. – glavni urednik Vladimir Skračić) i »Ikavsko-ekavski čakavski dijalekt« Ive Lukežić (1990.), u kojem se može naći dosta primjera za određene glasovne zakone (doduše, ne uvijek najsretnijih).

3. Osim tzv. sekundarne literature o kukljičkom postoje i zbirke kukljičkih pjesnika Karla Bačića, Ante Karlića, Tomislava Maričića i Tomislava Meštrića, čiji tekstovi – nekad više, nekad manje jezično stilizirani – također mogu poslužiti kao izvor podataka o kukljičkom govoru. Postoje i tekstovi (većinom poezija) na drugim ugljanskim govorima. Neki su od njih objavljeni kao zbirke, neki razasuti po časopisima, a neki su još neobjavljeni. Na kaljskom su tekstovi Josipa Joje Ricova, Milene Rakvin Mišlov, Zorana Džoa Perina i Slavka Perovića; na prečkom tekstovi Roberta Bacalje, Senka Sorića, Marije Rušev, Veronike Marcelić, Mercedes Barić i Sonje Kačan; na poljanskom tekstovi Biserke Perić; na lukoranskom tekstovi Ante Tonija Martinova; na ugljanskom tekstovi Nensi Buble, Vojka Svorcine i Dalibora Bore Mrve. Poeziju na ošljačkom piše Ante Toni Valčić.

4. Međutim, najvažniji su izvor podataka za ovu knjigu živ govor Kukljice i ostalih ugljanskih te susjednih pašmanskih mjesta kao i obavijesti izvornih govornika. Do većine sintaktičkih, ali i mnogih drugih podataka o kukljičkom i ostalim ugljanskim govorima došao sam analizom više desetaka sati snimljena spontanoga govora i zapisivanjem jezičnih zanimljivosti koje sam slučajno čuo. Tako dobivene podatke dopunjavao sam ispitivanjem izvornih govornika prema vlastitim upitnicima koje sam izradio za potrebe ovoga opisa.

§ 2. Dijalektološki kontekst

1. Kukljica se nalazi na jugoistočnom kraju otoka Ugljana i pašmanskim je mostom povezana s otokom Pašmanom. Još u prvoj polovici 19. stoljeća između Ugljana i Pašmana bila je pličina, koja se mogla pregaziti, a potom je kanal produbljen. Kukljički govor pripada srednjočakavskomu dijalektu, ali je na samoj granici s južnočakavskim dijalektom (govor susjednoga Ždrelca na Pašmanu smatra se već južnočakavskim i danas je nedvojbeno ikavski, dok je kukljički nedvojbeno ikavsko-ekavski). Na Ugljanu se od jugoistoka prema sjeverozapadu nalazi još šest mjesta: Kali, Preko, Poljana, Sutomišćica, Lukoran i Ugljan. U Zadarskom se kanalu blizu Kali i Preka nalazi i otočić Ošljak, najmanji naseljeni jadranski

otok (2001.[2] 18 stanovnika), čiji je govor sličan prečkomu. Ugljanski su govori u određenoj mjeri međusobno slični, ali među njima postoje i vrlo jasne razlike (osobito u glasovima i prozodiji) tako da se s jedne strane već nakon nekoliko riječi lako da zaključiti o kojem je ugljanskom govoru riječ, ali s druge strane dobro poznavanje jednoga od njih uvelike olakšava proučavanje i razumijevanje sistema svih ostalih. Naravno da su neki od ugljanskih govora međusobno sličniji nego drugi (to u najvećoj mjeri vrijedi za prečki i poljanski, ako ne računamo govor Ošljaka, koji je po glasovima prečkomu još sličniji od poljanskoga), dok postoje i takvi koji znatnije odudaraju od svih ostalih ugljanskih govora (to pak u velikoj, možda i najvećoj mjeri vrijedi za kukljički).

2. Evo nekih osobina koje kukljički ili ne dijeli ni s jednim ugljanskim govorom ili ih dijeli tek s ponekim. Opširnije o tim osobinama v. u odgovarajućim dijelovima rada. Kratak prikaz glasova ugljanskih i susjednih pašmanskih govora nalazi se u § 10.

a) Svi ugljanski govori imaju foneme *č* i *ć* (*ć* je zapravo palatalni okluziv *t'*), a kukljički ima samo fonem *č*: kukljički: *činiti*, *srčа*; ostatak Ugljana: *činïti*, *srćа*. Od bližih mjesta na Pašmanu Ždrelac, Banj i Dobropoljana imaju oba fonema, a tek Neviđane i Mrljane imaju samo *č*.

b) Duljenje u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom. U svim se ugljanskim govorima, kako se i očekuje, dulji naglašen samoglasnik u slogu zatvorenu sonantom, ali u slogu zatvorenu opstruentom samoglasnik se dulji samo u kaljskom i kukljičkom (u kaljskom puno dosljednije). Dakle: kukljički: *dȋgniti*, *pôp*; kaljski: *dȋgnuti*, *puõp*; ostali ugljanski govori: *dïgnuti, pöp*. Što vrijedi za većinu ugljanskih govora, vrijedi i za susjedna pašmanska mjesta (Ždrelac, Banj, Dobropoljana, Neviđane).

c) Duljenje kratkoga naglašenoga *a* na kraju prozodijske riječi. Glas se *a* u kukljičkom i kaljskom pod naglaskom ne dulji samo na početku i unutar prozodijske riječi kao što se dulji u ostalim ugljanskim i susjednim pašmanskim govorima, nego i na samom kraju, tj. nekad se ondje izgovara kratko, a češće dugo i poludugo. Ovisno o govorniku i govornoj situaciji kaže se *sesträ*, *sestrâ* ili *sestrã* (u kaljskom i *sestrã*). U ostalim sam ugljanskim govorima na kraju

[2] Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku – www.dzs.hr.

prozodijske riječi čuo većinom kratko *a*, a rjeđe poludugo. U Ždrelcu, Banju i Dobropoljani je krajnje naglašeno *a* kratko.

d) Nominativ i akuzativ množine imenica kratkih osnova n. p. B. U na. ovih imenica u kukljičkom je naglasak većinom na predzadnjem, a u ostalim ugljanskim govorima na zadnjem slogu. Dakle: Kukljica: *pȍpi* uz starije *popï*; ostali ugljanski govori: *popï*. U Ždrelcu, Banju, Dobropoljani i Neviđanima naglasak je kao u većini ugljanskih govora, npr. Ždrelac: *popï*; Banj: *pòpi*, *snopï*; Neviđane: *škòlji*.

e) Prijeglas u instrumentalu jednine imenica *a*-vrste. U Kukljici nisam zabilježio nijedan primjer prijeglasa u I. spomenutih imenica ni kod najstarijih informanata. U ostalim sam ga mjestima, osim Sutomišćice, zabilježio kod starijih govornika uz ujednačenu varijantu (uglavnom kod mlađih). Dakle: Kukljica (i Sutomišćica): *nožûn*, *is ôcun*, *is mûžun*; Kali: *nožĩn*, *is uôcin*, *is mûžin*; Preko i Poljana: *nožiên*; Lukoran i Ugljan: *nožĩn*, *is öcin*, *is mûžin*. I u Ždrelcu i Banju zabilježio sam samo varijante bez prijeglasa – Ždrelac: *nóžun*, Banj: *nõžun*[3]. U Dobropoljani je poopćen prijeglas: *âuten*, *cükren*, *krüven*.

f) Superlativni prefiks. U Kukljici i u Ugljanu, a tako i u Ždrelcu, Banju i Neviđanima, ovaj prefiks glasi *näj-*, dok je u ostalim mjestima na Ugljanu dug: *nuãj-* (Kali), *nôj-/nõj* (Preko, Poljana i Lukoran), *nậj-* (Sutomišćica).

g) Glagolski oblici.

α) Sufiks *-nu-/-ni-*. Ne-glagoli u Kukljici i Ždrelcu imaju sufiks *-ni-*. Sufiks *-nu-* također postoji, ali se javlja rijetko (uglavnom kod glagola koji se rijetko upotrebljavaju). Doduše, Tomislav Maričić dosljedno ima upravo sufiks *-nu-*, ali svi ostali kukljički pjesnici imaju u ovim glagolima sufiks *-ni-*. Za ostale se ugljanske govore sa sigurnošću može reći da u njima prevladava sufiks *-nu-*. Zapravo sam samo u Lukoranu čuo i sufiks *-ni-* (pri ispitivanju *dȋgnuti*, *maknüti* itd.) i jednom spontano *mëtnula*, ali u jednom lukoranskom tekstu Ante Martinova *čučni bi se*. U Banju, Dobropoljani i Neviđanima sufiks je *-nu-*: Banj: *dȋgnuti*, *maknüti*; Dobropoljana: *dȋgnuti*, *vīknüti*, Neviđane: *dȋgnu*, *maknü* (infinitivi).

[3] U varijantama je iz Ždrelca i Banja po svoj prilici riječ o alotonima istoga (dugouzlaznoga) naglaska.

β) Naglasak u 1. i 2. l. množine prezenta glagola n. p. C. Od svih je ugljanskih govora jedino u kukljičkom u 1. i 2. l. množine prezenta ovih glagola mjesto naglaska ujednačeno prema ostalim licima. Dakle: kukljički: *rečêmo*, *sadîmo*; kaljski *rečemô*, *sadīmô*; ostali ugljanski govori: *rečemö*, *sadīmö*. U Ždrelcu je, Banju i Neviđanima mjesto naglaska također ujednačeno: Ždrelac: *borîmo se*, *rečẽmo*; Banj: *borĩmo se*, *rečẽmo*; Neviđane: *činĩmo*, *rečẽmo*. I u ostalim ugljanskim govorima (sigurno u nekima (Kali, Preko, Poljana), a vjerojatno u svima) postoje različita mlada ujednačavanja mjesta naglaska, kvantitete i kvalitete samoglasnika kod glagola dugih osnova, ali stari govornici još dobro čuvaju stare neujednačene oblike barem u slučaju e-glagola (v. § 30,I,1,c,α).

γ) Prezent glagola tipa *posaďìti* (v. § 9,3,c,β,3 i § 30,I,1,c,β,2). Prezent ovih glagola u kukljičkom danas ima, inače rijetko, kratko naglašeno *a*, ali moji informanti pamte i prezente tih glagola sa *ậ*, koji se vjerojatno još mogu čuti od ponekoga najkonzervativnijega govornika: *posädin*, *ugäsin*, *zagrädin*, *navälin* umjesto starijega *posậdin*, *ugậsin* itd. U većini je ugljanskih govora odraz staroga dugoga *a* još vrlo prisutan, a u svim se govorima osim kaljskoga čuju i mlađi, analoški oblici tipa *posâdin/posãdin*. Dakle, kaljski: samo *posuãdin*, *uguãsin*, *izgruâdin*; Preko, Poljana i Lukoran: starije *posôdin/posõdin*, *ugôsin/ugõsin* i mlađe *posâdin/posãdin*, *ugâsin*/*ugãsin*; Sutomišćica: starije *posậdin*, *ugậsin* i mlađe *posâdin/ugâsin*; Ugljan: starije *posậdin*, *ugậsin* i mlađe *posãdin*, *ugãsin*. U kukljičkom se radi o sličnoj analoškoj kračini kao i u drugim ugljanskim govorima, samo što je u kukljičkom ona starija.

δ) Naglasak u imperativu na -i glagola n. p. B i C. U kukljičkom glagoli n. p. B i C u imperativu na -i imaju naglasak na zadnjem slogu osnove, a glagoli tipa *šušĩti*, *dilĩti (*v. § 30,I,1,c,β,2) i njihovi prefigirani oblici imaju u imp. duljinu u korijenu (*zazövi*, *zazövimo*, *zazövite*, *donësi*, *donësimo*, *donësite*, *nösi*, *nösimo*, *nösite*, *podĩli*, *podĩlimo*, *podĩlite*), a vrlo su rijetki kukljički imperativi s naglaskom na *-i*. U ostalim je ugljanskim govorima imperativ s naglaskom na *-i* redovan, ali u glagola koji se češće upotrebljavaju u imperativu, naglasak može biti (često i jest) na zadnjem slogu osnove. Glagoli tipa *dilĩti*, *šušĩti* u tim govorima uvijek imaju kratak korijenski samoglasnik u imperativu. U govoru je Ždrelca naglasak u imperativu ovih glagola sličniji onomu u većine ugljanskih govora nego kukljičkomu (*smanjĩ*, *podilĩ*, *podilĩte*, *zövi*, *zovĩte*, *pozövite*), a slična je situacija i u Banju.

ε) Naglasak pridjeva radnoga n. p. *b*. U kaljskom i kukljičkom nekoliko pridjeva radnih pripada n. p. B (*leglâ*, *reklâ*, *moglâ*, *vrglâ*, *došlâ*[4] itd.), dok su u ostalim ugljanskim govorima u takvim pridjevima radnim obični naglasci na predzadnjem slogu (*rëkla*, *mögla*, *döšla* itd.). Jedino sam u Lukoranu uz *döšli*, *döšla*, *lëgli* i *rëkla* čuo i po jednom *došlä*, *došlö*. Kao u većini ugljanskih govora, naglasak je i u Ždrelcu, Banju i u Neviđanima (*döšla*, *mögla*, *rëkla*, *nãšla*), dok sam u Dobropoljani čuo *nãšla*, *rëkla*, ali i *došlä*.

ζ) Naglasak pridjeva trpnoga. U kukljičkom te u govorima Sutomišćice i Ugljana postoje pridjevi trpni n. p. B sa sufiksom -*en*- (pridjevi trpni e-glagola n. p. C i još nekih glagola). U ostalim ugljanskim govorima odgovarajući pridjevi trpni pripadaju n. p. A bilo da imaju naglasak na sufiksu -*en*-, ujednačen prema muškom rodu jednine, bilo na korijenu uslijed ujednake duljine. Kukljica: *prenešenö*, *istrešenö*, *podiljenï*, *učinjenö*, *ubijenâ*; Sutomišćica: *pečenö*, *obučenä*, *razbijenä*, *ubijenä*; Ugljan: *obučenä*, *istrešenö*, *razbijenä*; Kali: *istrešêno*, *ubijêna*, *donešêno*, *razbijêna*; Preko i Poljana: *obučëna*, *pokrivëna*, *razbivëna*; Lukoran: *pečëno*, *ispečëno*, *razbijëno*. U Ždrelcu je i Banju situacija slična kao na većem dijelu otoka Ugljana: Ždrelac: *podîljeno*, *učînjeno*, *obüčena*, *istrẽseno*, *razbijëno*, *ispletëno*, *pokrivëna*; Banj: *pečëno*, *razbijëna*. U Dobropoljani sam čuo spontano *obučenä*. Međutim, i u Kukljici se može čuti *istrešëna*, *dovezëna*, a u Kalima sam jednom čuo *razbijenâ*.

η) U 2. l. sg. i množini prezent *nisam* u kukljičkom i kaljskom ima prednaglasnu duljinu (*nīsmö* u Kukljici i *nīsmô* u Kalima), a relativno rijetko kračinu (*nismö/nismô*), dok je u ostalim ugljanskim govorima samo kračina (*nismö*), tj. u svakom sam od tih mjesta kračinu ondje čuo više puta, a duljinu nijednom.

θ) U kukljičkom se i kaljskom prezent glagola *zvâti* naglašava po n. p. B (*zövemo* u Kukljici i *zôvemo* u Kalima), a u svim ostalim ugljanskim govorima po n. p. C (*zovemö*).

h) Leksik. Više kao kuriozitete navodim samo nekoliko pojedinačnih riječi: kukljički: *kạ̄fã*, ostala ugljanska i susjedna pašmanska mjesta: *kafä/kafã*; kukljički: *ručênje*, ostala ugljanska

[4]Predzadnji pridjev radni (*vrgla*) dijakronijski pripada n. p. *a* i imao je na korijenu stari akut. Moguće je i da su bar neki prefigirani participi od **šьdlъ* poslije Diboova pomaka imali naglasak na korijenu. Naime, vjerojatno je da su neki cirkumflektirani prefiksi bili dominantni te da je prije Diboova pomaka naglasak bio na njima, dok su drugi bili recesivni, što je kasnije dovelo do raznih poopćavanja i ujednaka. Usp. i kukljički *moglâ*, ali *pomôgla*, a za više primjera v. i § 30,I,4,b,α,1. Moguće je isto tako da je razlika *moglâ*: *pomôgla* rezultat kasnijega poopćavanja naglaska na predzadnjem slogu.

mjesta: *obiẽd* (Kali), *obëd* (ostala mjesta). U kukljičke riječi kojih nema drugdje na Ugljanu, ubrajaju se prilog *mr̈cu* (malo, mrvicu) i *lavadūra* (niska drvena posuda za umivanje).

§ 3. Sociolingvistički kontekst

1. Kukljica je iza Kali, Preka i Ugljana četvrta po broju stanovnika na otoku (prema popisu iz 2001. ima 650 stanovnika). Prema istom popisu Kali imaju 1731, Preko 1351, Ugljan (površinom najveći na otoku) 1316, Lukoran 492, Sutomišćica 354 i Poljana 270 stanovnika. U svim je ugljanskim mjestima iznadprosječan udio staroga stanovništva (najmanji u Kalima i Preku), tj. stanovništvo se (osobito mlađe) vrlo ubrzano iseljava. To najbolje pokazuje podatak da je u Kukljici 1948. popisano 1612 stanovnika[5]. U Kalima je i Preku, gdje je u isto doba živjelo oko 3000 (Kali) i oko 2500 stanovnika (Preko)[6], situacija nešto bolja.

2. Isto tako u svim se ugljanskim mjestima govor vrlo ubrzano mijenja, tj. govor se mlađih dosta razlikuje od govora starijih. To najmanje vrijedi za Kali, ali i u kaljskom postoji prilično velik broj razlika između generacija[7]. Relativno se dobro čuva i govor Preka. Međutim, dok se za mlade Kaljane i Prečane još uvijek može reći da govore kualjski i prieški, za mlade se Kukljičane teško može tvrditi da govore kukljiški jer se u njihovu govoru kukljiški nalazi uglavnom samo u tragovima, pa nema sumnje da će kukljički govor za pedesetak godina izumrijeti. U donekle je sličnoj situaciji kao kukljički, ali, čini se, malo povoljnijoj, i govor Ugljana, dok su poljanski, govor Sutomišćice i lukoranski u nešto boljoj situaciji.

3. Nadalje, i velik dio starijega muškoga stanovništva Kukljice (do sedamdeset i nešto godina) uglavnom govori izmijenjenim govorom u odnosu na još starije muško stanovništvo[8] i u odnosu na žensko stanovništvo istih godina. Pri tom ne mislim na prebacivanje koda, nego na svakodnevni govor. Najosnovnije su odlike takva muškoga izmijenjena govora sljedeće:

a) Muškarci *ą* (odraz naglašenoga i prednaglasnoga dugoga *a*) ili ne izgovaraju ili ga nasumično nekad izgovaraju, a nekad ne. Pritom *o* kao odraz zanaglasnoga dugoga *a* većinom

[5] Maričić 2003: 38.
[6] Hraste 1964: 447.
[7] Neke takve neleksičke razlike u kaljskom navedene su na http://www.kalionline.net/index.php?option=com_content&view=article&id=270:promjene-u-kaljskom-govoru&catid=1&Itemid=2.
[8] Sjećam se da je govor moga djeda rođena 1918. samo donekle u leksiku odstupao od bakina govora, dok je već govor muškaraca rođenih oko 1930. uglavnom dosta izmijenjen. Među njima ipak postoji i određen broj relativno konzervativnih govornika.

izgovaraju. Dakle: pridjev radni *zavídâ* (starije: *zavidą̑*), *rádi̍ti* (starije: *rą̄di̍ti*), *trą̄vê* i *trâve* (isti govornik), *uspáli̍lo*, ali *vönjo*, *köpo*, *čëko*, *rëko*, *kad bi znâ štö ti smêto*, ali i *razbîja*. Kod muškaraca su obično i dugo *e* i *o* otvoreni kao u prestižnijim govorima, dok su kod žena zatvoreniji.

b) Naglasak se često neobavezno i nesustavno miče ulijevo s kratkih otvorenih slogova (češće s krajnjih), a na prednaglasnu duljinu i s krajnjega dugoga otvorenoga sloga. Rezultati su takvih pomaka silazni, uzlazni ili dvostruki naglasci (često nasumično kod istoga govornika). Uz gornje primjere i: *bilânce* (starije: *bilą̄ncë*), *izvûče* (starije: *izvūčê*), *bácî* (prvi je slog ravan, drugi je slog nešto tiši i dosta viši; starije: *bą̄cî*), *zarést̄ē*, *mï̀rujen*, *poklöpilo*, *dvî líhe*, *ĩhu*, *večȅrās* (prema *večerą̑s*), *u tą̑jnosti*, *zatvȍriti*, *zavr̀šiti* (u oba slučaja s reduciranim prvim *i*), *sëstrica*, *pečëno* (paradigmatski pomak). Ponekad se mijenja kvantiteta: *mögun* uz staro *môgun*, *dȉgnuti* uz *dīgniti*. Ipak, v. i § 4,2,a.

c) Muškarci su skloniji prihvaćanju nekukljičkih leksičko-gramatičkih varijanata (*rûčak* umjesto *ručênje*; poneki ikavizam umjesto ekavizma (*mï̀ra* umjesto *mëra)*; *nâj nï̀ki* umjesto *ûn nï̀ki* itd.). Treba spomenuti i da postoji velik dio leksika koji bi se mogao nazvati muškim, tj. kojim se žene malo koriste. To u prvom redu vrijedi za nazive vezane uz »muške« poslove: pomorstvo, ribarstvo, mehaniku. Muškomu leksiku pripadaju i talijanizmi kao brojevi koji se upotrebljavaju pri igri *na müru* (v. § 26,1,a pod 5), i talijanski imperativi koji se upotrebljavaju ponajviše pri ribarenju (o tom u sintaksi).

4. Iz iznesenih podataka slijedi da arhaični kukljički govor još koliko-toliko dobro čuvaju uglavnom samo žene starije od 50 godina. Međutim, i u toj kategoriji postoje prilično jasne razlike između žena rođenih četrdesetih i žena rođenih dvadesetih godina prošloga stoljeća. Ovdje navodim samo neke najuočljivije.

a) Glasovi. Starija generacija bolje čuva intervokalno *j*, a za razliku od mlađe donekle čuva i početno *ji* (§ 7,7: a i c). Starija generacija također donekle čuva novi akut (§ 4,2,a) i često naglašava riječi kao *nëgo*, *käj*, *ȉspri* (prijedlog), koje su u mlađe generacije većinom nenaglašene (§ 4,2,b).

b) Morfologija. Starija generacija u dli. imenica ima nastavke -*ami(n)* i -*ima(n)*, a mlađa -*ama* i -*ima*. Starija generacija donekle čuva i neokrnjen nesinkretički l. toponima, dok se drugi

nesinkretički oblici danas više ne upotrebljavaju, ali su se neki donedavna još mogli čuti. Za sve ove pojave v. § 11,2,a,α. Stare žene redovitije od mlađih upotrebljavaju G. tipa *ûljo*, *kamînjo* (§ 9,1), dok se od mlađih čuju i G. *ûlja*, *kamînja*. Starija generacija bolje čuva dočetni naglasak u L. višesložica n. p. C od mlađe: stari *u pêtin misēcü*, *u žalostï*, a mlađi *u pêtin mïsecu*, *u žâlosti*. U najstarije generacije brojevi složeni od desetice i jedinice većinom imaju veznik, na koji preskače naglasak, dok mlađi obično nemaju veznika, a i kad ga imaju, na nj ne preskače naglasak: najstariji *dvạ̄dëset ï osan/dvajstïosan*, a mlađi *dvạ̄dëset i ösan/dvajstösan* (§ 25,2,a)). Od starije se generacije čuje 3. lice množine prezenta kao *grêdeju*, *nösiju* češće nego od mlađe (§ 30,I,1,a,β). Od najstarijih se čuje prezent *nîmon* itd., dok je u mlađih *nêmon* itd. Neke su pojave u glagola i izumrle ili ih možda još upotrebljava poneka najkonzervativnija govornica (tako oblici kao *son*, *jesận*, *nīsận* i *nîs* (danas *san*, *jesân* i *nīsân* – § 31,VI,1,a), *posậdin* umjesto mlađega *posädin* (§ 2,2,g,γ) i imperativ II., tj. *bïšen* + infinitiv (§ 30,II,2)). I konačno, od starijih se mogu čuti navesci *-er(a)* i *-ka* (opće odnosne zamjenice kao *kīköder(a)*, *kolkoköder(a)* i prilozi *danậska*, *večerậska*, *prîna*, *sïnoča*), dok kod mlađe generacije tih navezaka obično nema (*kolkoköd*, *danậs*).

c) Leksik. Ima više riječi koje sam čuo u spontanu govoru pripadnica starije generacije, a nisam ih spontano čuo od pripadnica mlađe generacije. Takve su na primjer imenice *katrîda* (mlađi *sjêdalicai*), *postô* i *škrpëta* (u mlađih oboje *cïpela*), *pêrgula* (u mlađih *balkôn*), *provînč* (u mlađih *töplomjer*), pridjev *vëli* (u mlađih *vëliki*), glagoli *iskâti* (u mlađih *trạ̄žïti*), *učinïti* (u mlađih često *naprâviti*), *um ïti* (u mlađih *znâti* i u značenju »umjeti«, *paričâti* (u mlađih *sprēmïti*), prijedlozi *mëj* (u mlađih *kroz*), *k* (i u starih rijetko – u mlađih *ko(d)*), veznici *jerbo* (i u mlađih, ali *jer* češće nego u starih), *dökle* (i u mlađih, ali ga u mlađih potiskuje *dok*) itd. Neke riječi mijenjaju značenje pod utjecajem odozgo, npr. *pâšta* – nekoć slastičarski kolač, a danas tijesto koje se kuha. Riječ *pâšta* s novim značenjem lagano potiskuje riječ *manëstra*. Neke se riječi samo donekle glasovno prilagođavaju dominantnim govorima. Tako *nêmon* (nemam) umjesto *nîmon* (*nîmon* kod najstarijih), *kapetận* umjesto *kapitận* (*kapitận* kod najstarijih), sve češće *nëki* na štetu oblika *nïki*, ali i ikavizam *siđïti* na štetu starijega *sedïti* itd.

5. Jasno je da unutar dobnih i spolnih kategorija kakve su ovdje opisane, ima neočekivano konzervativnih ili inovativnih govornika te da određeni govornik u nekom području može biti inovativniji, a u nekom drugom konzervativniji (riječ je o samo donekle organiziranim, prilično nesustavnim, ali vrlo brojnim promjenama idiolekata), ali sve što je rečeno vrijedi u prosjeku. Uzrok je takvu stanju kukljičkoga govora po svoj prilici velika mobilnost starijega

muškoga i mladoga kukljičkoga stanovništva obaju spolova. Muškarci su većinom pomorci, a osim toga velik je dio mlađega stanovništva zaposlen u Zadru i živi na relaciji Zadar – Kukljica. Stoga je i logično da se promjene odvijaju ponajviše pod utjecajem dominantne zadarske koine koja je sama vrlo nejednolika. Uz loše stanje ugljanskih govora dijalektološka istraživanja dodatno otežava činjenica da pored toga što su govori sami po sebi vrlo nestabilni, mnogi informanti u komunikaciji sa strancima spontano dotjeruju svoj govor prema onom što smatraju pravilnim ili prihvatljivim. To osobito vrijedi za najugroženije ugljanske govore.

6. Pored ovakvih razlika između generacija i spolova postoje i neke razlike između govora pojedinih obitelji. One se očituju većinom u leksiku ili u nekim stilskim osobinama. Tako neki kažu *mr̈cu*, a drugi *zëru* ili *îskru*, jedni *perunïce*, a drugi *penjurïce*. Štr̈kov je dvôr poznat po tom da se ondje često upotrebljavaju uvećanice s pomalo deprecijativnim značenjem: *škofunïna* (*škofûn* – opanak domaće izrade), *kabanïna* (*kabận* – vuneni ogrtač koji je služio i kao pokrivač), *postolïna*, *vričetïna* itd.

PRVI DIO: GLASOVI

§ 4. I. Fonološki inventar

1. Fonemi.

a) Sustav fonema. Kukljički je fonološki inventar vrlo sličan onomu hrvatskoga standardnoga jezika. Dva su suglasnička fonema manje i jedan samoglasnički više. Naime, kako je već rečeno, kukljički ne razlikuje foneme *č* i *ć,* nego umjesto njih ima samo jedan fonem *č*. Isto tako, postoji jedan po mjestu tvorbe odgovarajući zvučni fonem, koji bilježim kao đ. O tim glasovima v. i § 5,1,a, a o *đ* v. i § 7: 2 i 10,b,γ. Uz pet standardnih samoglasnika kukljički ima i *ạ* (zatvoreno *a*), koje može biti samo dugo i s tim se u vezi nalazi samo pod naglaskom ili kao prednaglasna duljina. U zanaglasnom se položaju gubi opreka između zatvorenoga *a* i *o* (v. § 8,6,a i § 9,4,b), pa prema tome imamo nizove fonema koji se presijecaju (*glạ̄vâ*, *môre*: *nâ glovu*, *nâ more*. Otvoreno *a*, s druge strane, može biti dugo (što uglavnom i jest) samo u naglašenom slogu, a drugdje je kratko (v. više u § 9,5). Osim fonološke *â* ponekad ima i ekspresivnu ulogu. Naime, govori se *vrậg* uz obično *vrâg*, npr.: *äj k vrâgun/vrậgun* (v. § 7,9,b) ili zaključak i potvrda: *Kî bi tö svë znậ. – A vrậg.*, tj. nitko. Ali se kaže samo *zâ vraga*, a ne ***zâ vroga*[9]. Isto tako uz *äjme/âjme* postoji i ekspresivnije *âjme*, koje izražava čuđenje. Odraz je jata u kukljičkom ikavsko-ekavski (v. § 8,1). Slogotvorno je *r* samo kratko i javlja se u predvidljivim kontekstima, pa nije poseban fonem. Postoji i slogotvorno *n* (ili šva + *n*) samo u skraćenoj psovci *jebên/jebën ti/te* i sl. (skraćuje se kao *bën ti* i sl., *ën ti* i sl. i *n̈ ti* i sl.). I taj se glas može smatrati samo alofonom. Dakle, kukljički sustav fonema izgleda ovako: *p*, *b*, *m*; *f*, *v*; *t*, *d*, *n*, *r*, *l*, *c*, *s*, *z*; *č*, *đ*, *š*, *ž*; *nj*, *lj*[10], *j*; *k*, *g*, *h*; *i*, *e*, *a*, *ạ*, *o*, *u*.

b) Zanaglasni odraz dugoga *a*. Ipak, donekle je dvojben zanaglasni odraz dugoga *a* u kukljičkom. Naime, u kukljičkim se pisanim tekstovima *ạ* pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini i zanaglasno *o*, koje mu odgovara po postanku, bilježe uglavnom istim grafemom bilo da je taj grafem *o* ili *ạ*. Takvo bilježenje sa *ạ* nalazimo i u Maričićevu rječniku. Ipak, po svoj

[9] Zapravo bi se očekivalo da se kaže samo *vrậg*, ali izgovor *vrâg* mogao bi se možda protumačiti kao preuzimanje iz crkve. I u kaljskom, u kojem nema fonema *ạ*, čuo sam istovetne oblike *vrâg/vrậg*. Od govornika s Korduna čuo sam izgovor ove riječi s osobito otvorenim *e* (glas između *a* i otvorenoga *e*) kojim se izražava gađenje, npr. *rúžna ko vrâg*.

[10] To su *ļ* i *ń* kao i u hrvatskom standardu, a ne *n+j* i *l+j*, ali ih prvenstveno iz tehničkih razloga bilježim kao *nj* i *lj*.

se prilici radi o nesvjesnu ili polusvjesnu etimološkom bilježenju. Tomu u prilog s jedne strane govore podaci koje sam dobio na terenu. Naime, kukljičko kratko *o* od dugoga *a*, ponajviše na samom kraju riječi, u nekih govornika doista može biti vrlo otvoreno i čak zvučati kao kratki dvoglas *oa*. Međutim, isto tako može zvučati i staro *o* u istom položaju (*rëkoa*, ali i *sînkoa*). Isti glasovi mogu kod istoga govornika u drugoj govornoj situaciji, a osobito kod različitih govornika biti i zatvoreniji – otprilike kao standardno kratko *o*, ali najčešće su neznatno otvoreniji. S druge strane, na nepostojanje posebna odraza dugoga *a* u zanaglasnom položaju ukazuje i prilično nedosljedno njegovo bilježenje. Tako se npr. u Maričićevu rječniku nalaze oblici *gljedo/izgljedo/pregljedo/zagljedo* pod natuknicama *fišo*, *jarčîna*, *kunčâti*, *lëtrika*, *refãti se*, *stâti*, *ukrîž*, *zagljëdati* – pod natuknicama *fišo*, *letrika* i *zagljedati* pridjevi radni, a drugdje 3. l. jednine prezenta. Bilježenje je sa *ạ* ipak češće. Ako se izuzme 2. l. jednine prezenta i imperativa, koja se redovito daju uz glagolske natuknice, oblici *gljedạn*, *gljedạš*, *gljedạ*, *gljedạte*, *gljedạj* (jednostavni ili s prefiksima) nalaze se pod sljedećim natuknicama: *dëk*, *funëstra*, *furëšta*, *gljëdati*, *izgljëdati*, *kavrôn*, *kuverčîn*, *lēlâti se*, *lênta*, *lîp*, *očōrïti*, *ôrko*, *pobüho*, *pogljëdati*, *skanjīvâti se*, *šîmpre*. I sama je natuknica *pobüho* (podbuhao) primjer nedosljedna bilježenja, a tako i natuknice *čïfo* (cipal – G. *čïfla*), *rasprôšon* (razmažen) i *vrïto* (vrt – G. *vrïtla*), ali pod natuknicom *zarêsti vrtạ*. U slučaju muškoga roda jednine pridjeva radnoga glagola *rëći* situacija je u rječniku obrnuta od one s oblicima glagola *gljëdati*. *Reko* se javlja četiri puta (natuknice *makn̈iti*, *näpovid*, *päče*, *raskoļāčïti se*), a *rekạ* dvaput (*drït* i *rëči*). Takvih je primjera mnoštvo i oni se ne nalaze samo u Maričićevu rječniku. Čini se da je bilježenje sa *o* češće ondje gdje se to *o* može dovesti u vezu sa *o* u hrvatskom standardnom jeziku (pridjev radni i sl.) i u oblika kod kojih je amateru etimologiju dotičnoga glasa nešto teže nazrijeti (spomenuti *čifo*, *rasprôšon* i *vrïto* i samo g. *uligon* (*ulîgna* – lignja) pod natuknicama *bracîlj*, *lignjûn* i *ulîgna* te *teson* (Têsna – toponim) pod natuknicama *lancanâti*, *lemurčâti* i *Têsna*, *čimok* pod natuknicom (*čïmak*) itd.). Doduše, otvorenim ostaje pitanje nije li situacija takva da se staro *o* (kao u *sînko)* i ono koje potječe od zanaglasnoga dugoga *a* (kao u *rëko),* u kukljičkom razlikuju tim što se *o* nastalo od dugoga zanaglasnoga *a* izgovara češće nešto otvorenije, a staro *o* češće nešto manje otvoreno. Doista se čini da neki govornici, ali su to redovno neki od manje konzervativnih, *o* od dugoga *a* izgovaraju češće otvorenije. Vjerojatno je tomu uzrok često nepotpuno prebacivanje koda. Međutim, kod najkonzervativnijih takve pojave nema.

2. Prozodemi.

a) Sustav prozodema. Kukljički su prozodemi kratkosilazni i dugosilazni naglasak te prednaglasna duljina (*küča*, nav. *rûke*, *u rūcï*, *rūkûn*), a zanaglasne duljine nema (*ü ruke*, *rïbor*). Prednaglasna duljina stoji samo neposredno pred naglašenim slogom. Kao što je rečeno, slogotvorno je *r* samo kratko (*čŕv*, *cŕno*, *vrnŭti*). Tako je i u svim ostalim ugljanskim govorima (*čŕv*, *cŕno*, *vrnŭti* u svima). Kod najstarijih se govornika ponekad čuje i novi akut kao rjeđa varijanta dugosilaznoga naglaska, osobito rijetko na kraju prozodijske riječi. Evo primjera iz jednoga razgovora s najstarijom informanticom: *iz bunậrov*, *rậdin*, *pĩšen*, *slũži*, *pĩtojte*, *dãj mi*, *mlĩde*, *u dëse korậci/korậci*, *stậri*, *divõjka*, *pậsti* (pästi), *stậru*, *Korčulậnke*, *oltậr*, *učĩ*(?), *želĩ*(?) (oboje pridjevi radni), *njĩh*; *po Tậlĩju*[11]. Čini se da muškarci akut čuvaju bolje od žena. Kod nekih sam ga najstarijih muškaraca čuo češće nego kod najstarije informantice, a ponekad sam ga čuo i kod nešto mlađih (između 60 i 70 godina). To je na prvi pogled u opreci s navedenim u § 3,3, ali bi se možda moglo objasniti utjecajem govornika čakavskih govora koji akut dobro čuvaju, s kojima su kukljički muškarci mogli kontaktirati na poslu.

b) Mjesto naglaska. Kukljički je naglasak slobodan, što znači da može biti na bilo kojem slogu u riječi. U velikom broju slučajeva kukljički čuva staro čakavsko mjesto naglaska, tj. nema nikakvih fonologiziranih fonetskih naglasnih pomaka, ali ima raznih ujednačavanja unutar paradigama (v. Drugi dio (posvuda)), a u određenoj mjeri i alotonskih (nefonologiziranih fonetskih) pomicanja (§ 5,3,b). Naglasak preskače i na prednaglasnice, i to s imenica, pridjeva (i od pridjeva izvedenih priloga) i zamjenica (ličnih, pokaznih *vậj*, *tậj*, *ûn* i upitno-odnosne zamjenice *kî*) samo na prijedloge, a s brojeva i na prijedloge i na veznike *i* i *ni*. Međutim, naglasak ne preskače uvijek na sam početak naglasne cjeline. S akuzativa zamjenica naglasak preskače na navezak prijedloga (*uzậ me*, *pridậ se*, ali *kölo sebe*, *prï manun*). Prijedlozi pred ostalim riječima s kojih preskače naglasak, ili nemaju naveska, a ako ga imaju (*uza*), naglasak na njih ne preskače. Na prijedloge složene sa *iz-* naglasak preskače samo sa zamjenica, i to na njihov drugi dio (*isprï mene*, *ispö sebe*). Na prijedlog *is* (nekoć *s*) naglasak, očekivano, ne preskače (*prï manun*, ali *is mânun*). Čuvanje naglasne pomičnosti proporcionalno je čestoti upotrebe pojedinoga izraza. Štoviše, u nekim se slučajevima (ponajviše kod imenica srednjega roda n. p. *a*) javlja sekundarno preskakanje naglaska jer se

[11] *Pod Italijom* – ovdje se akut ne bi očekivao.

dotični oblici često upotrebljavaju s prednaglasnicama. Prednaglasnice su i zanaglasnice u osnovi iste kao i u hrvatskom standardnom jeziku. Ipak, valja izdvojiti skupinu riječi koja bi se mogla nazvati poluprednaglasnicama, tj. riječi koje, stojeći pred naglašenom riječju, nekad imaju vlastiti naglasak, a nekad ga nemaju. Takvi su dvosložni prijedlozi, bespadežni prijedlozi *nego*/*nëgo* i *kaj*/*kaj*, odnosni (načinski) veznik *kako*/*käko* i dr. Te riječi vlastiti naglasak imaju češće kod starijih govornika nego kod mlađih. Naglasne se smjene detaljno obrađuju u dijelu o morfologiji.

§ 5. II. Fonetski opis kukljičkih glasova i naglasaka

1. Suglasnici. Izgovor većine kukljičkih suglasnika ne treba posebno opisivati jer se ne razlikuje od standardnoga izgovora. Poseban opis zaslužuju samo *č*, *đ*, *š*, *ž* te *l* i *v*. Za položajne varijante (slogotvorni sonanti) v. § 4,1,a.

a) *Č*, *đ*, *š*, *ž*. Ovi se glasovi u kukljičkom izgovaraju nešto »mekše«/»laminalnije« od odgovarajućih standardnih[12]. Doduše, postoje relativno znatne razlike u izgovoru ovih glasova među pojedinim govornicima, a i od govornoga čina do govornoga čina. Kod starijih su govornika ovi glasovi apikalniji, a kod mlađih je češći laminalan izgovor. Te glasove u daljnjem tekstu radi jednostavnosti nazivam prepalatalima. Prepalatali se (*č*, *ž*, *š*) u Kalima izgovaraju u prosjeku »tvrđe«, tj. »prepalatalnije« od fonološki odgovarajućih glasova u Kukljici, iako su razlike između pojedinih govornika vrlo velike. I u Kalima sam primijetio da mladi te glasove izgovaraju obično »mekše« nego stariji. Vjerojatno je situacija barem u nekim ugljanskim govorima donekle slična onoj u Kalima, ali nemam dovoljno podataka da bih to mogao tvrditi sa sigurnošću. Međutim, s druge strane, u Ždrelcu i Banju glasovi se *č*, *ž*, š izgovaraju otprilike kao u Kukljici. Osobito se *č* izgovara »meko«, čak toliko da sam od jedne informantice iz obližnjega mjesta čuo tvrdnju da se u Banju govori samo *ć*, što, naravno, nije točno. Bilo bi svakako zanimljivo dijalektološki i sociolingvistički istražiti izgovor glasova *č*, *ž*, š i njihov odnos prema palatalima *ć* i *đ* u dotičnim govorima, ali to izlazi iz okvira ovoga rada.

[12]Naravno, uz uvjet da kukljičko *đ* uspoređujemo sa standardnim *dž*.

b) *L*. *L* se u kukljičkom izgovara samo neznatno »palatalnije« od standardnoga. U većini se dalmatinskih govora izgovara »mekše« nego u kukljičkom. I tu se u kukljičkom i ostalim ugljanskim govorima može primijetiti tendencija da mladi imaju »mekše« *l* nego stariji.

c) *V*. *V* je frikativ. Ponekad ispred *ạ* i otvorenoga *o* može zvučati kao približnik, ali i tu je frikativno *v* češća varijanta.

2. Samoglasnici.

a) Otvoreni i zatvoreni *a*, *e*, *o*. U kukljičkom postoji jasna razlika između zatvorenih i otvorenih *a*, *e* i *o*. *E* i *o* su otvoreni kad su kratki i zatvoreni kad su dugi. S obzirom na to da njihova otvorenost ovisi o duljini, otvorene i zatvorene *e* i *o* nije potrebno uzimati kao četiri fonema, nego ih je dovoljno smatrati dvama fonemima. S druge strane, uz dugo zatvoreno *a* (*ạ*) postoji i dugo otvoreno *a*, ali samo pod naglaskom, pa je nužno imati foneme *a* i *ạ* (postoje i minimalni parovi kao *pậs* (pâs, pojas): *pâs* (päs) i dr.). Izgovor ovih samoglasnika dosta varira od govornika do govornika i od govornoga čina do govornoga čina. Tako se zatvoreni glasovi mogu izgovarati nešto zatvorenije ili otvorenije (v. i 3,a), više kao jednostavni dugi glas ili bliže dvoglasnomu izgovoru (*ie*, *oa*, *uo*). Ipak, može se reći da ti glasovi najčešće nisu jasni dvoglasi nego jednostavni glasovi koji su pri početku izgovora malo zatvoreniji. Kao što se kaljski dvoglasi fonološki tako i bilježe, iako nisu uvijek dvoglasi, nego se fonetski mogu ostvariti i kao dugi zatvoreni glasovi, tako ima smisla i kukljičke duge zatvorene glasove fonološki zapisivati upravo tako, iako se oni ponekad ostvaruju kao dvoglasi. Kratki su *e* i *o* nešto otvoreniji nego u standardnom izgovoru, a u sasvim neznatnoj mjeri to vrijedi i za *ü* te za *â* (za *ï* v. § 5,2,b). Kao što je rečeno, i kratko *o* na samom kraju riječi može zvučati kao kratko *oa,* a tako može i kratko *e* u istom položaju zvučati kao kratko *ea* (*rëkoa*, *täkoa*, *sînkoa*, *iz Fõšea*, *vôdea*), ali najčešće ti glasovi zvuče samo malo otvorenije ili podjednako otvoreno kao u standardnom izgovoru. Kod nekih se govornika može primijetiti fonetsko jednačenje pri kojem se kratko *o* izgovara nešto otvorenije ako je u slogu koji neposredno prethodi *ạ*, npr. u riječima *blậgo*, *Knjậjö* (nadimak). Za druga jednačenja prema *ạ* v. § 8: 6,b i 10,c.

b) Otvoreno i zatvoreno *i*. Kod konzervativnih govornika postoji sasvim neznatna razlika u otvorenosti između kratkoga i dugoga *i*, dok je kod mlađih kratko *i* otvorenije nego kod starih. Slična je situacija i u Kalima, gdje kod nekih mlađih govornika kratko *i* u nekim položajima

može biti toliko otvoreno da zvuči slično kao kratko *e*. To je uz izgovor glasova *č*, *ž*, *š* i glasa *l* još jedna zanimljiva generacijska razlika na širem području.

c) Nosni samoglasnici. U kukljičkom postoje i nosni samoglasnici kao izgovorne varijante sljedova nekoga od samoglasnika i *n* na kraju riječi, najčešće kad sljedeća riječ počinje sonantom (većinom sa *j*), a među riječima nije stanka. *N* može i ispasti bez traga (v. § 7,9,b). Primjeri: *līpo į je*, *čëkǫ jâ ŋjëga*, *ne krâdę jâ*, *jesą̂ li ti reklâ*, *līpo są se nasmijâla*. Nazalizacija je češća u malim riječima kao što su zamjenice i oblici glagola *bȉti*: *san* i *jesȃn*.

3. Prozodija.

a) Općenito. O fonetskim se realizacijama kukljičkih prozodema općenito može reći da su relativno kratke i relativno malena intenziteta, a za dugosilazni naglasak još treba dodati da je relativno ravna tona. Pojam »relativno« ovdje ima tri značenja, tj. imaju se u vidu odnos prema ostalim slogovima u naglasnoj cjelini, razlike među pojedinim govornicima i odnos prema standardnim (novoštokavskim) odgovarajućim prozodijskim vrijednostima. Odnos je prema drugim slogovima u naglasnoj cjelini sam po sebi razumljiva pretpostavka, a ni odnos prema standardnim vrijednostima ne iziskuje komentar. Razlike među pojedinim govornicima pretpostavljaju s jedne strane da će osoba koja govori glasnije (npr. uslijed perceptivne nagluhosti), osobito intenzivno i visoko izgovarati upravo naglašene slogove, pa će se time znatno povećati razlika u intenzitetu i visini tona naglašenoga sloga i ostalih slogova naglasne cjeline. S druge će strane u brzu govoru biti manja i relativna i apsolutna razlika u trajanju između dugih i kratkih slogova. Te razlike podrazumijevaju ispitivanje realizacija prozodema po mogućnosti u nekim »standardnim uvjetima« tempa i dinamike te visine tona. Takvim bi se uvjetima mogli nazvati umjeren tempo i dinamika govora osoba koje za kukljički govor govore prosječno brzo i prosječno glasno u takvim odsječcima govora gdje rečenična intonacija ne utječe osobito na visinu tona (v. § 5,3,c). Tih sam se standardnih uvjeta pridržavao svagdje gdje ne upozoravam na odstupanje.

b) Ostvaraji pojedinačnih prozodema. O ostvarajima kukljičkih prozodema pojedinačno može se reći sljedeće:

α) Kratkosilazni bez prednaglasne duljine. Kratkosilazni je naglasak vrlo kratak i slaba intenziteta. Relativno često (uglavnom u slučaju kratkoga naglašenoga *i*) naglašen slog može

biti i kraći i slabijega intenziteta od okolnih slogova (prvenstveno od prednaglasnoga), ali je višega tona i percipira se[13] kao naglašen. Kratko je *i* samoglasnik najpodložniji redukciji, pa se neke riječi (najčešće trosložice s kratkim *i* u srednjem slogu) poput *vitïca* (burma; uvojak; obruč (npr. za vezanje brodova)), *mulïca* (žensko izvanbračno dijete; pogrdno o bilo kojem ženskom djetetu) mogu izgovarati i kao *vìtica*, *mùlica*, tj. razlika u trajanju i intenzitetu može biti tolika da se naglasak tu i percipira kao kratkouzlazni na prethodnom slogu. Kratko *i* rijetko može i potpuno ispasti u položaju u kojem je obično naglašeno (*hödli/hòdli* = *hodȉli*, v. § 7,8,b, γ). Zanaglasni slog iza kratkosilaznoga naglaska može biti nizak, ali često je dosta visok. Katkada se kratkosilazni naglasak može percipirati i kao kratkouzlazni na istom slogu, ali nije jasno u kojoj je mjeri takav izgovor posljedica utjecaja izvana. Kukljički kratkosilazni naglasak redovito zvuči kratko i odsječno. Vrlo su rijetki, i to uglavnom kod manje konzervativnih govornika, poludugi ostvaraji tipa *gljêdon* (takav sam naglasak u ovoj riječi čuo nekoliko puta uz uobičajeni kratki). Naravno, na kraju se riječi kratkosilazni naglasak može znatno fonetski produljiti kad govorniku ne pada odmah na pamet riječ kojom bi nastavio rečenicu. To se često događa kod zamjeničkih oblika *vö*, *tö*, *nö*. *O* se pri tom dulji, ali ostaje otvoreno. Kratko i odsječno zvuči kratkosilazni naglasak i u Ždrelcu. Kratak je i u ostalim ugljanskim govorima, ali možda u prosjeku ipak malo duži. Bez mjerenja bih se to sa sigurnošću usudio ustvrditi samo za *ï* i *ü* u kaljskom kod najstarijih govornika.

zazvòni

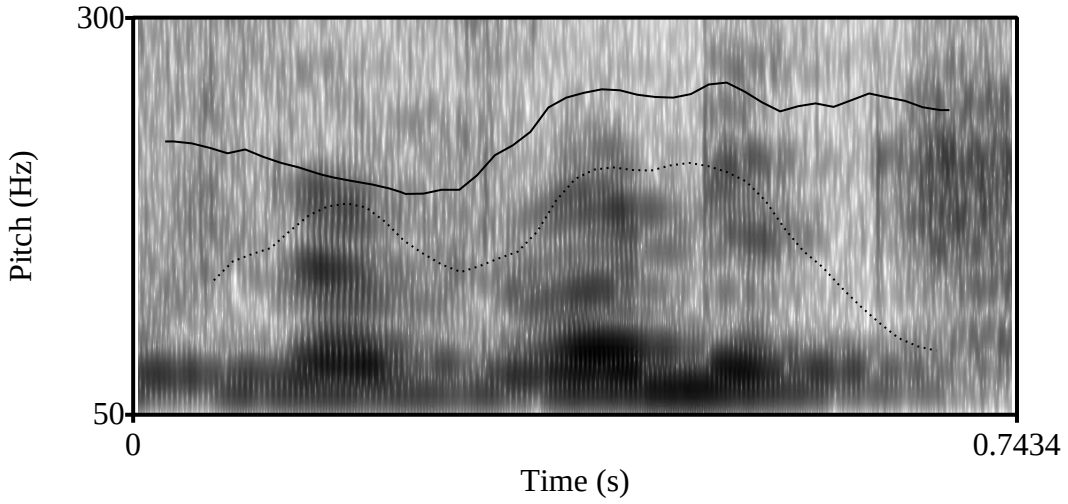

[13] Govoreći da se nešto percipira na određen način, imam u vidu svoju percepciju, tj. percepciju osobe koja nije izvorni govornik kukljičkoga, nego osječkoga govora.

na lozì – percipira se kao kratkosilazni naglasak na *i*

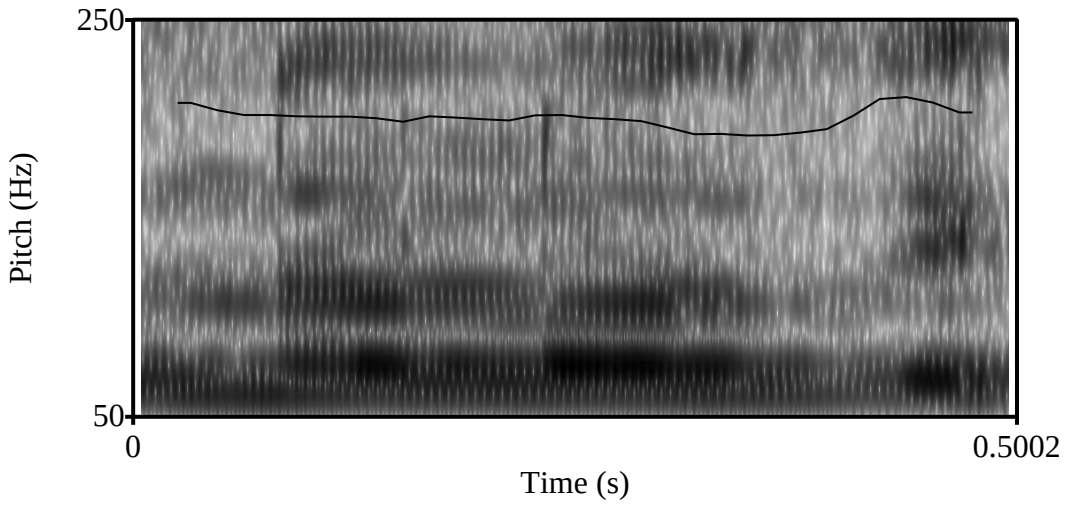

hrebìnu – percipira se kao kratkosilazni naglasak na *i*

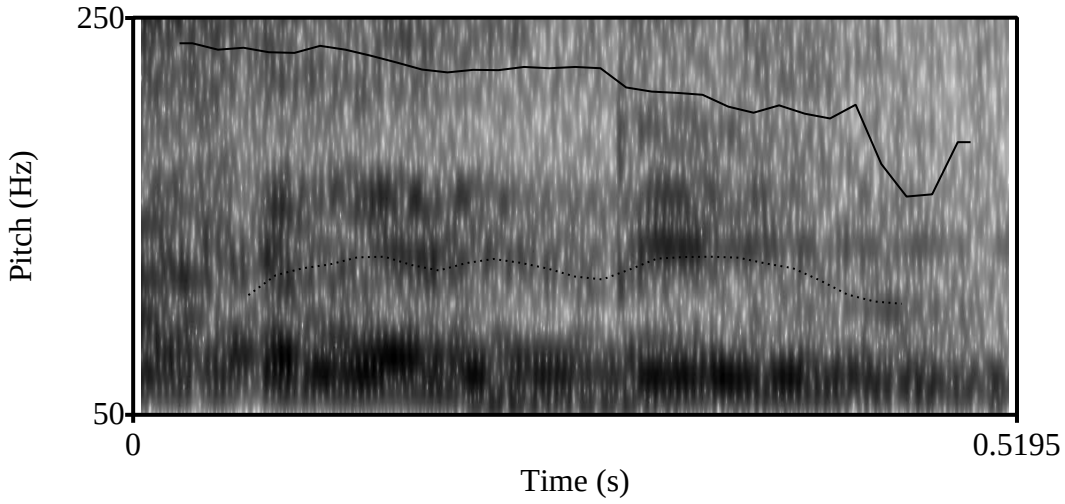

β) Dugosilazni bez prednaglasne duljine. Dugosilazni je naglasak bez prednaglasne duljine također često vrlo kratak – oko 140 ms, što je u štokavskom standardu granična vrijednost između dugosilaznoga i kratkosilaznoga naglaska. Osim toga, kada je kratak, često je tek blago silazne, gotovo ravne tonske konture. Zanaglasni je slog često samo neznatno niži u odnosu na naglašeni. Zahvaljujući tim dvjema činjenicama i ovaj se naglasak razlikuje od standardnoga novoštokavskoga silaznoga naglaska, koji naglo pada, a i zanaglasni mu je slog znatno niži. Intenzitet je u prosjeku nešto manji od standardnoga, ali ne biva niži od intenziteta okolnih slogova i općenito se ne koleba toliko kao intenzitet kratkosilaznoga

naglaska. Potrebno je naglasiti da nema osobite razlike u tijeku tona između *â* i drugih samoglasnika s ovim naglaskom. Osim toga, valja istaknuti da i u riječima u kojima se očekuje cirkumfleks, kao što su *jậje*, *rêžanj* (vijenac bijeloga luka), može biti tek blago silazan ili ravan ton u naglašenom slogu, a isto tako u riječima kao što su G. *zemljê*, i 3. l. jednine prezenta *zanêhto se*, u kojima se očekuje novi akut, može u naglašenom slogu biti silazan ton. Što vrijedi za riječi na kojima se očekuje prvotni novi akut, vrijedi i za riječi s novoproduljenim *â*, na kojem se također očekuje novi akut. Nema osobite razlike ni u trajanju dugosilaznoga naglaska na *a* i na ostalim samoglasnicima, jedino se u nekim slučajevima duljina naglašenoga *a* koleba (v. § 9,5). I na ostalim se samoglasnicima dugosilazni naglasak u govoru može skratiti do trajanja kratkosilaznoga. To se najčešće događa u oblicima pridjeva radnoga glagola *bïti*, koji se pri tom izgovaraju vrlo slabo naglašeno ili nenaglašeno, a rjeđe u drugim riječima (npr. *lïpo* (*Pöj tî lïpo nâmo.* – u takvoj upotrebi ustaljena kračina – v. § 21,III,1,b), *njëzin*, *dïgnu*).

Na starim dugim samoglasnicima:

facô

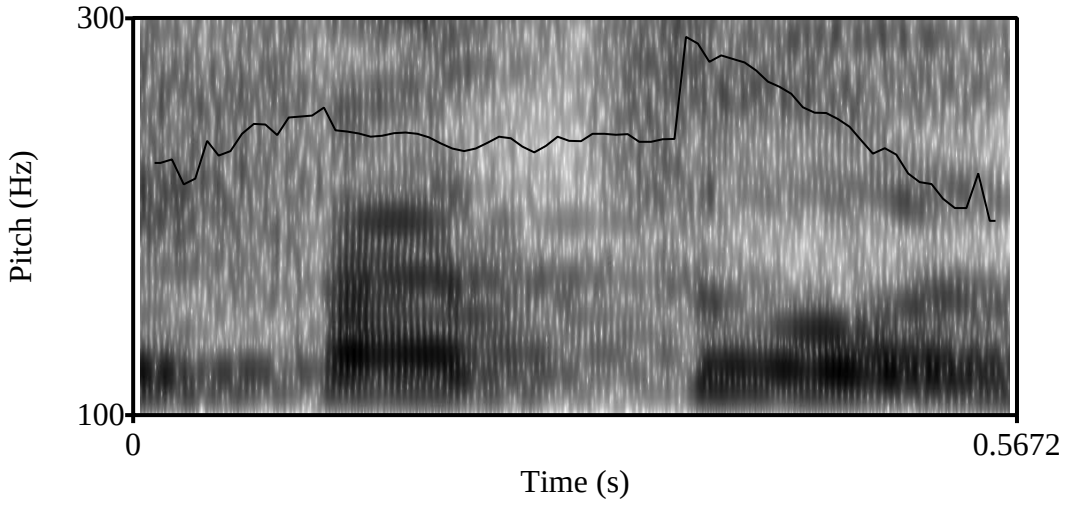

zemljê (G.)

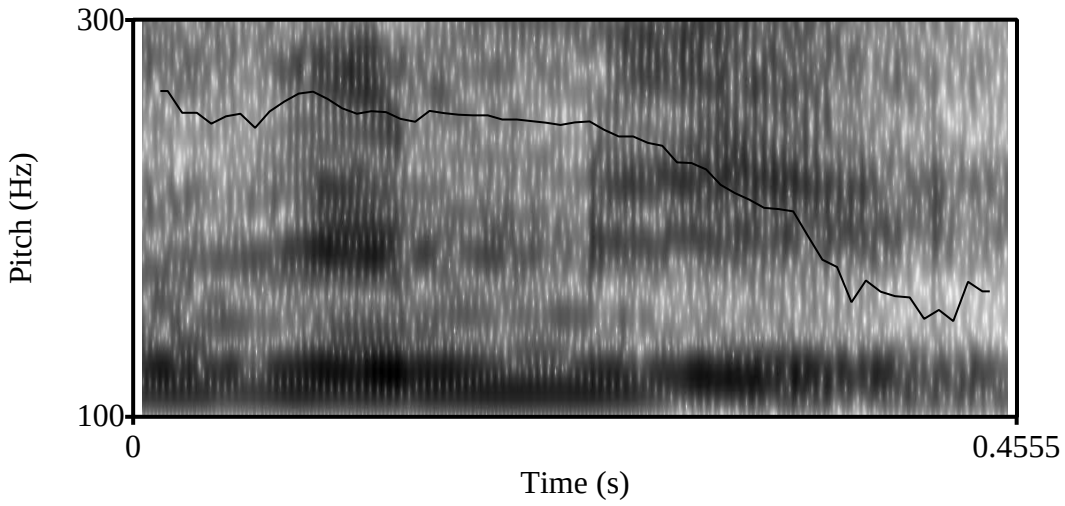

rêžanj

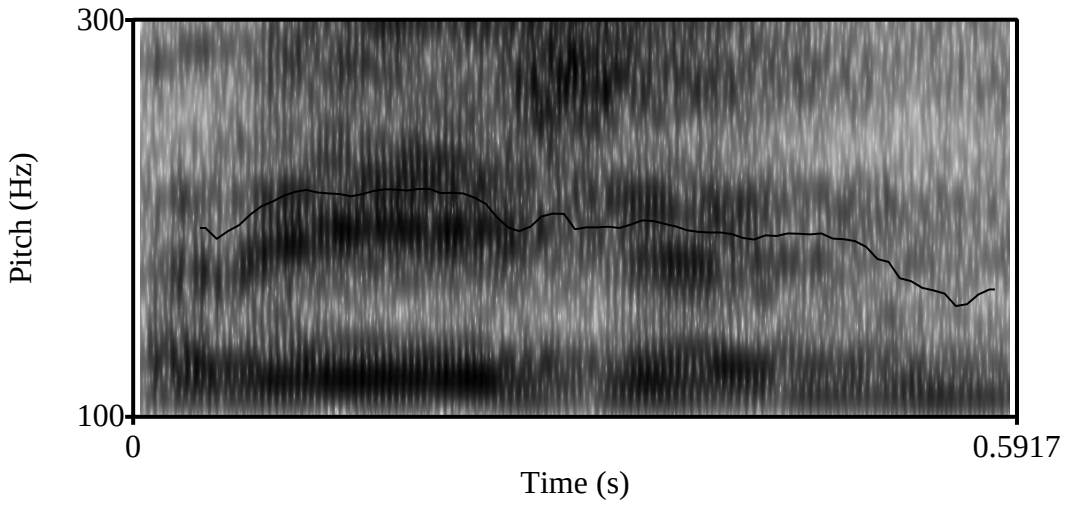

oslabî (pridjev radni)

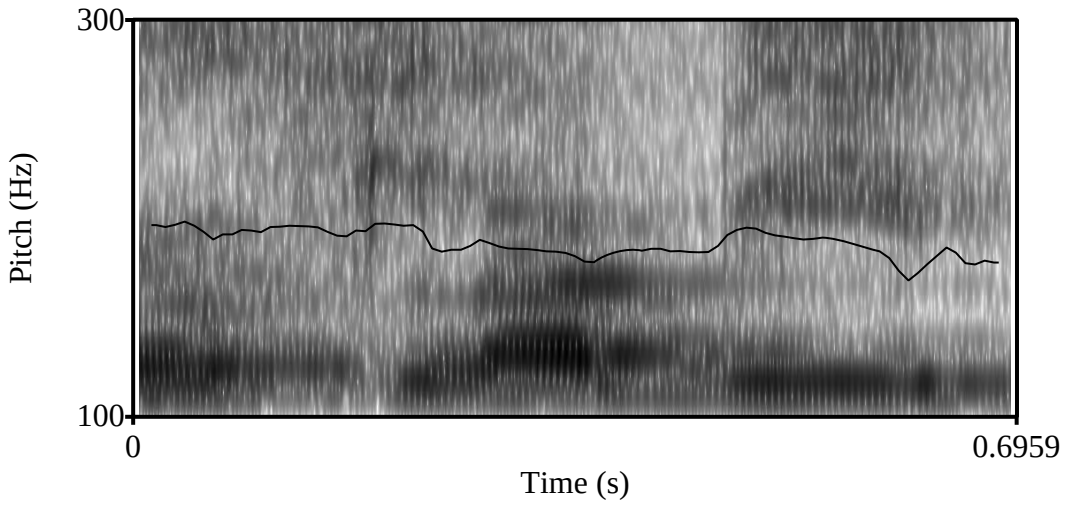

rậvna

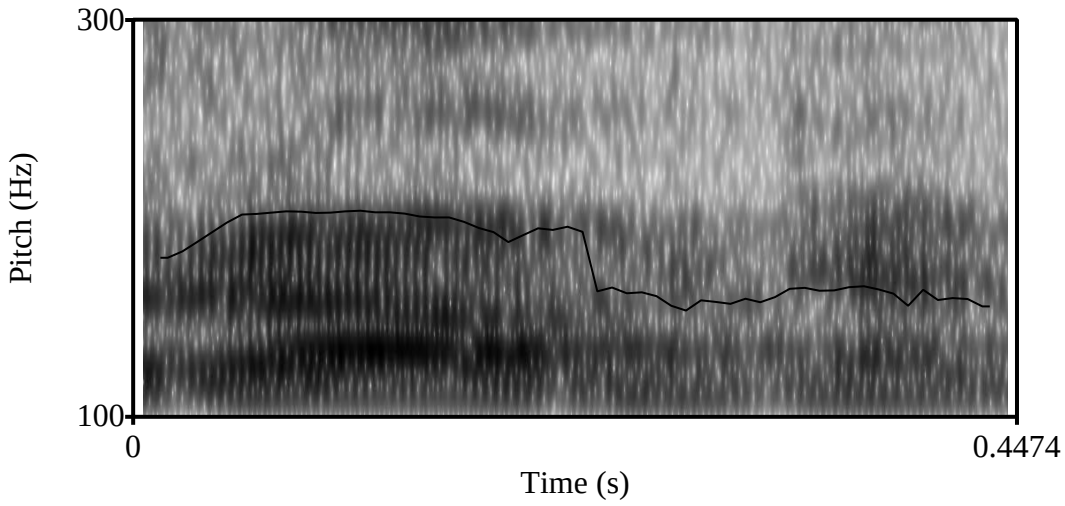

Na novoproduljenom *a*:

zamuljâla

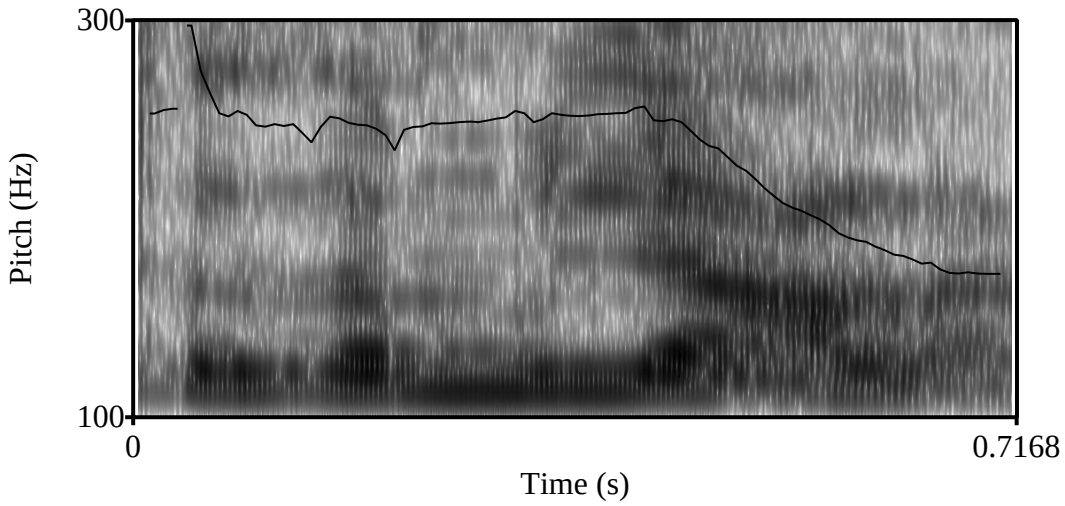

zamuljâti

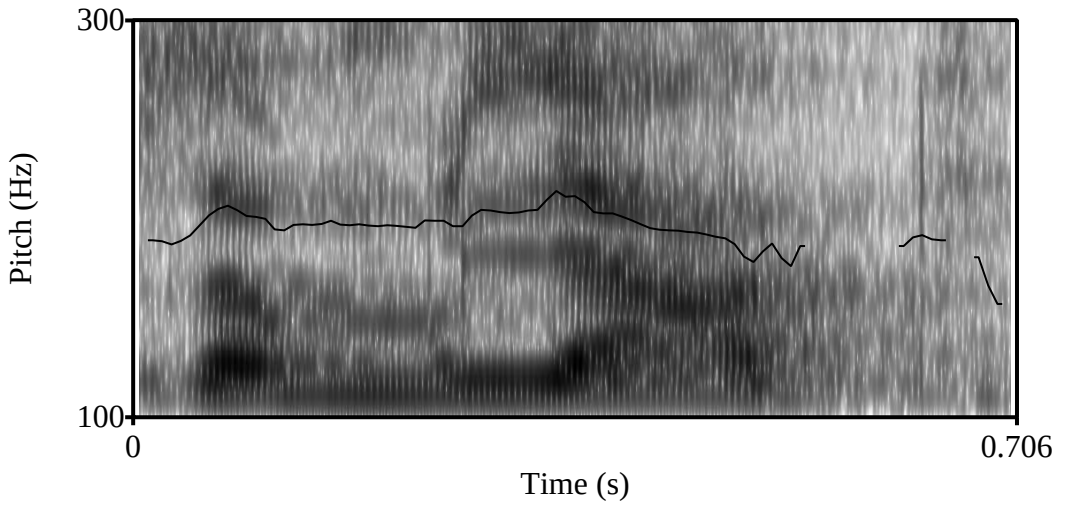

γ) Akut. Kao što je rečeno, akut se u kukljičkom javlja samo sporadično. Ipak, kada se javlja, akut je najčešće tipičan: pri prosječnoj visini osnovnoga tona od oko 330 Hz penje se za oko 80 Hz, a na zanaglasnom je slogu niži ton silazne krivulje.

pĩšen

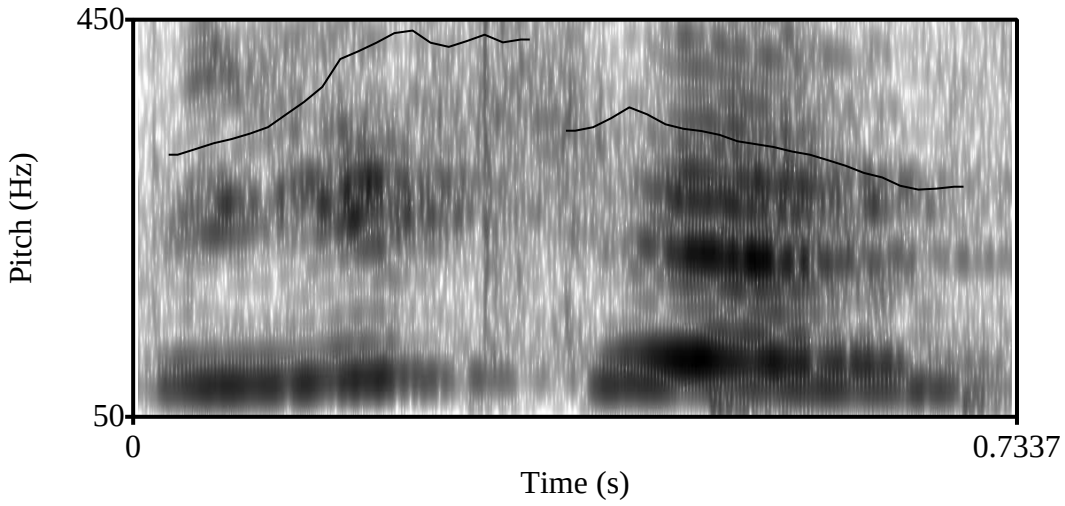

slũži

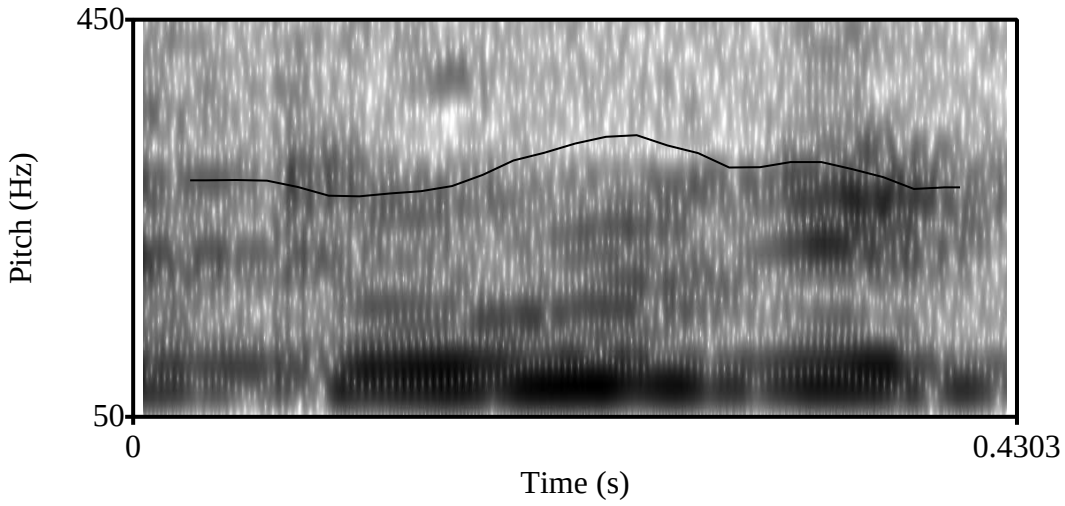

Tậliju

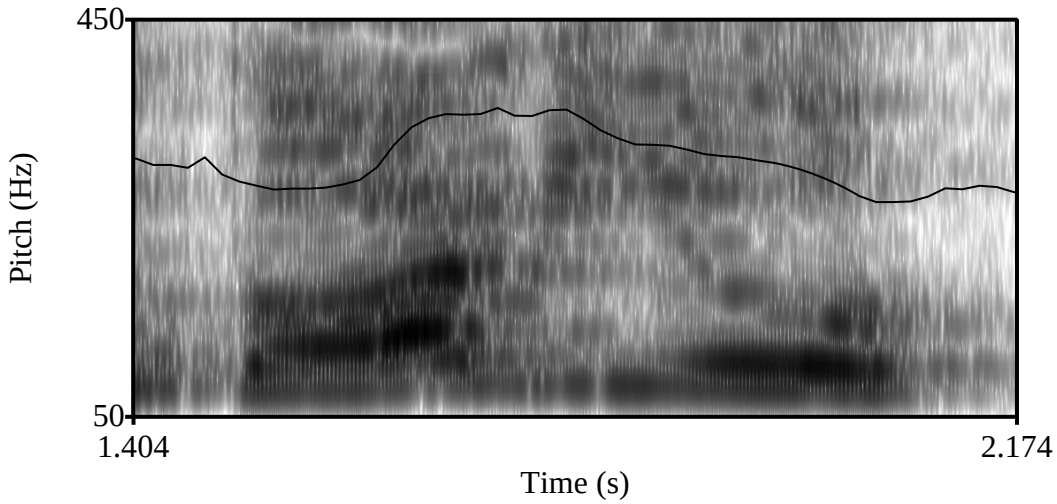

δ) Duljina.

δ,1. Prednaglasna duljina i kratkosilazni naglasak. Kratkosilazni je naglasak iza duljine obično nešto kraći. Intenzitet mu je često podjednak intenzitetu prednaglasnoga sloga. Ako se prethodan dug slog penje do približno iste visine ili biva nešto višega tona od sljedeće kračine, slijed se percipira kao dugouzlazni naglasak. Ako je prethodna duljina nižega tona, ona se percipira kao prednaglasna duljina, makar sljedeća kračina bila i nešto slabijega intenziteta od nje. Kao dugouzlazni naglasak redovito zvuči prvi slog u četverosložicama tipa *zȃzubice*.

δ,2. Prednaglasna duljina i dugosilazni naglasak. I dugosilazni je naglasak iza duljine obično kraći i u odnosu na trajanje dugosilaznoga naglaska pred kojim nema duljine, i u odnosu na samu prednaglasnu duljinu. S druge je strane prednaglasna duljina bez obzira na to slijedi li joj dugosilazni ili kratkosilazni naglasak, u prosjeku nešto kraća od dugosilaznoga naglaska kojemu ne prethodi duljina (oko 110 ms). Intenzitet je prvoga sloga u slijedu duljine i dugosilaznoga naglaska češće nešto manji od intenziteta naglašenoga sloga. Slijed se ipak većinom percipira kao prednaglasna duljina + dugosilazni naglasak jer je na njegovu drugom dijelu obično viši ton. Kad je ton viši na prvoj duljini, slijed se percipira kao dugouzlazni naglasak sa zanaglasnom duljinom. Ipak, ne može se reći da je za percepciju ovoga slijeda zaslužan isključivo tijek tona jer se slijed može percipirati kao prednaglasna duljina i dugosilazni naglasak i ako je drugi slog nižega tona, ali je znatnije dužega trajanja ili jačega

intenziteta. Ipak se čini da u percepciji ovoga slijeda visina tona igra najvažniju ulogu. Čini se da su nešto češći takvi sljedovi sa *â*, gdje je ono nižega tona, ali znatno dužega trajanja od prednaglasne duljine, pa se slijed percipira kao prednaglasna duljina + dugosilazni naglasak.

δ,3. Kraćenje prednaglasne duljine. I prednaglasna se duljina može izgovoriti kao kračina. To se najčešće događa u zanijekanom prezentu glagola *bïti* (izgovor *nisân*, *nismö*, ali to je po svoj prilici analoško kraćenje prema *jesmö* (usp. i § 2,2,g,η) itd.). U infinitiva i pridjeva radnih glagola na *-īvâti* prednaglasna je duljina često nešto kraća nego inače, ali može biti i vrlo duga, osobito kod konzervativnih govornika. Na kraju, zanaglasni se slogovi ponekad izgovaraju produljeno kad govornik traži kojom bi riječju nastavio rečenicu, ali to, naravno, nema nikakve veze s fonološkom zanaglasnom duljinom, koje u kukljičkom nema. Primjer: »*(...) da grê u Ṭâlijū, da grêdū... na kompâniju navigâti.*«

Duljina + kratkosilazni:

zanīmı̀ti

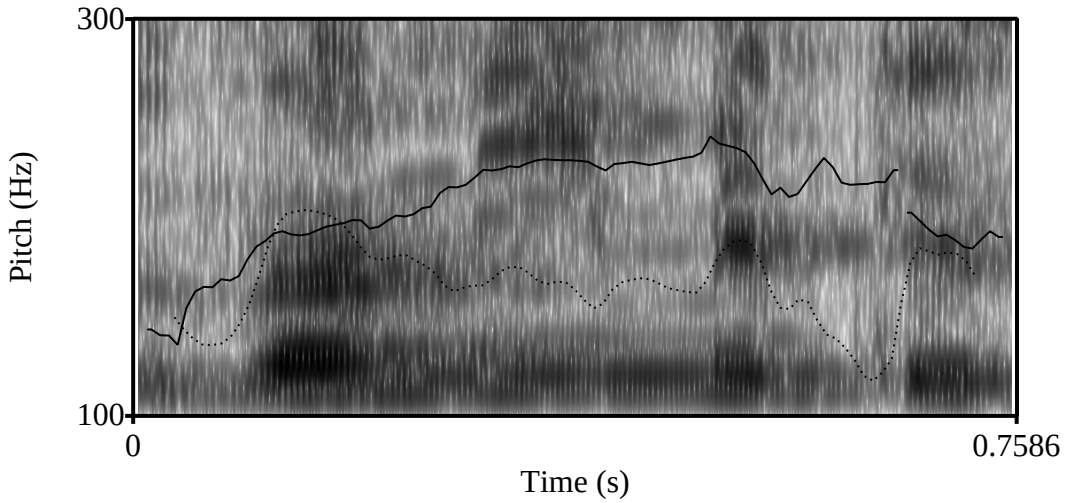

zā̗pȅrak – percipira se kao slijed duljine i kratkosilaznoga naglaska

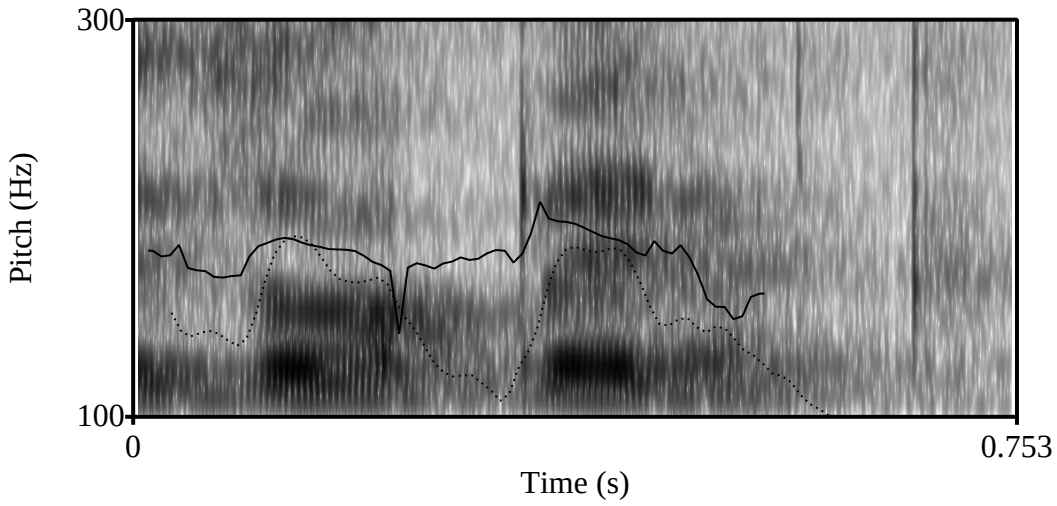

zā̗pȅrok – percipira se kao dugouzlazni naglasak na prvom slogu ili kao dvostruki naglasak

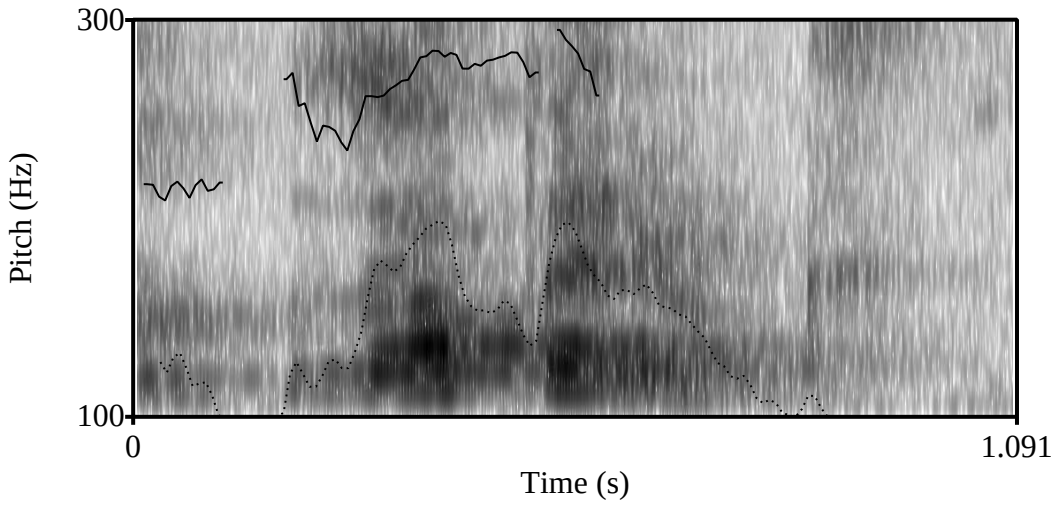

zaokolīšìti – percipira se kao dvostruki naglasak

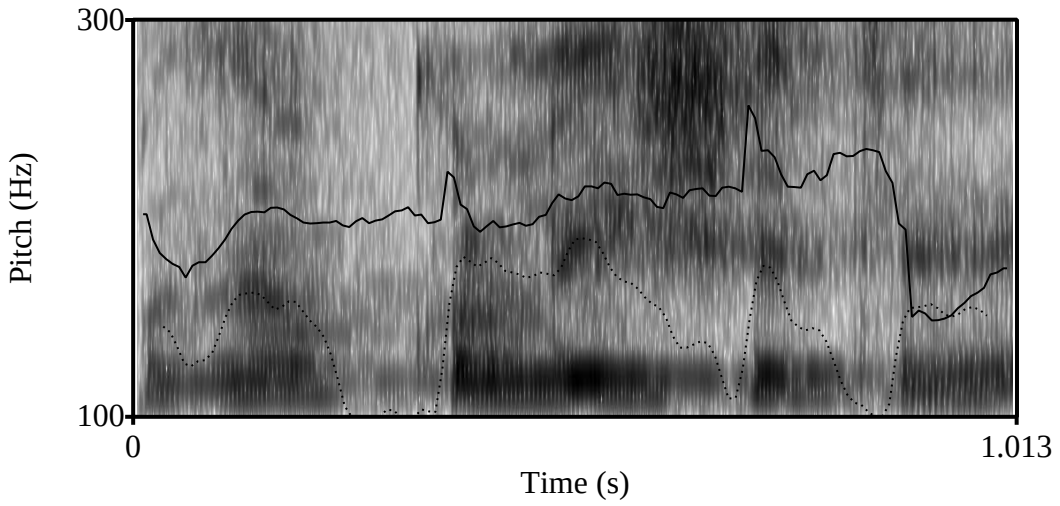

zā̤zùbice – percipira se kao dugouzlazni naglasak na prvom slogu

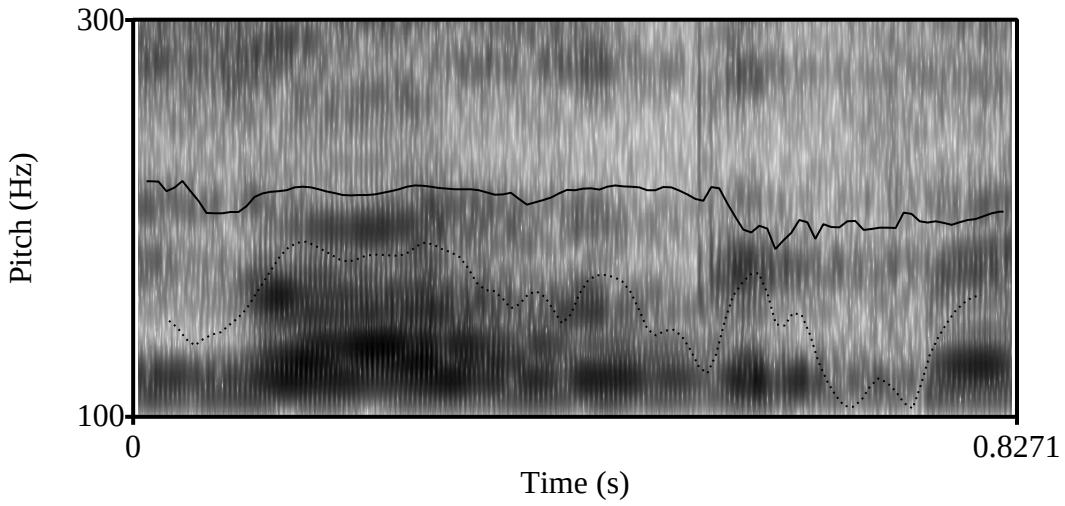

Duljina + dugosilazni:

Ds. na starim dugim samoglasnicima:

zą̄nôhtica

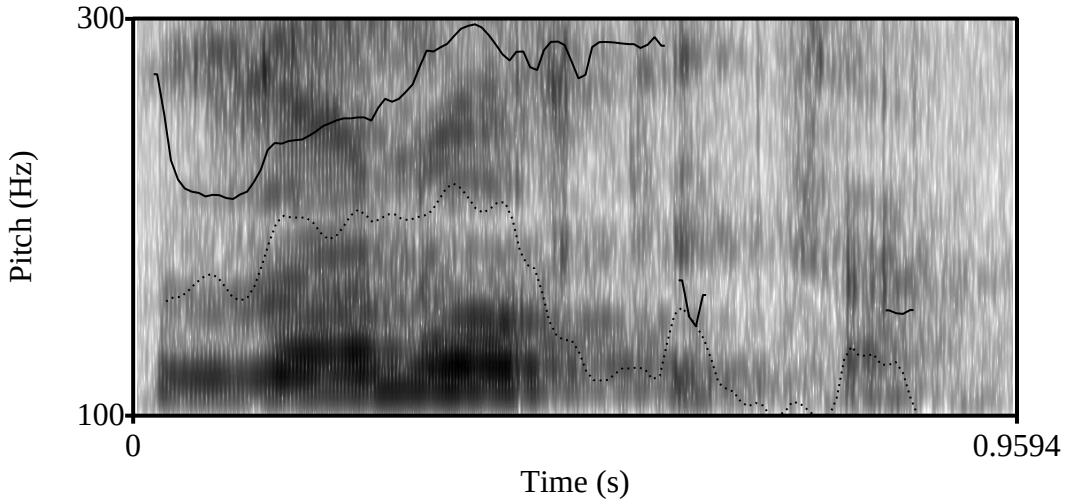

zą̄pêrci – percipira se kao slijed duljine i naglaska

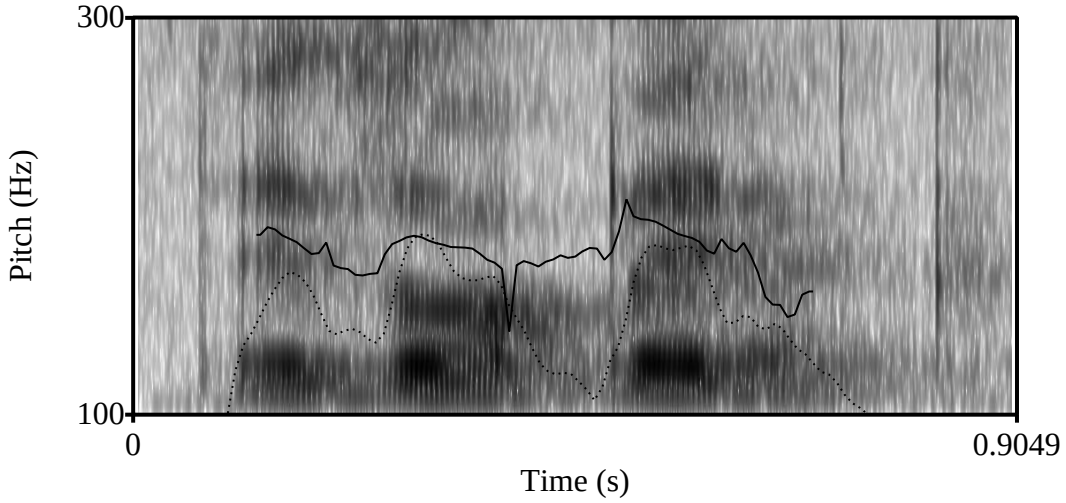

vrȃtî si se – percipira se kao slijed duljine i naglaska ili kao dvostruki naglasak

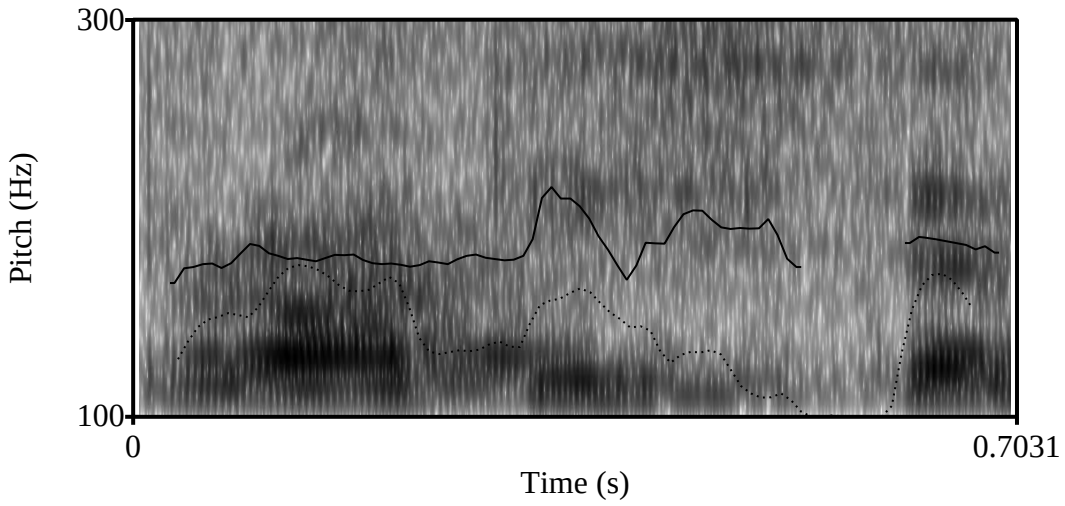

Ds. na novoproduljenom a:

premeščīvâti

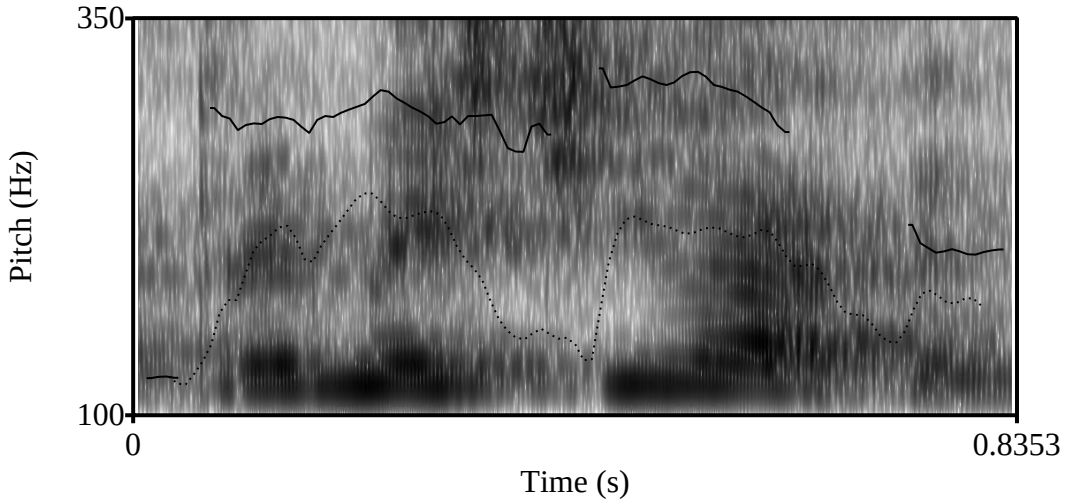

zavajūnâ

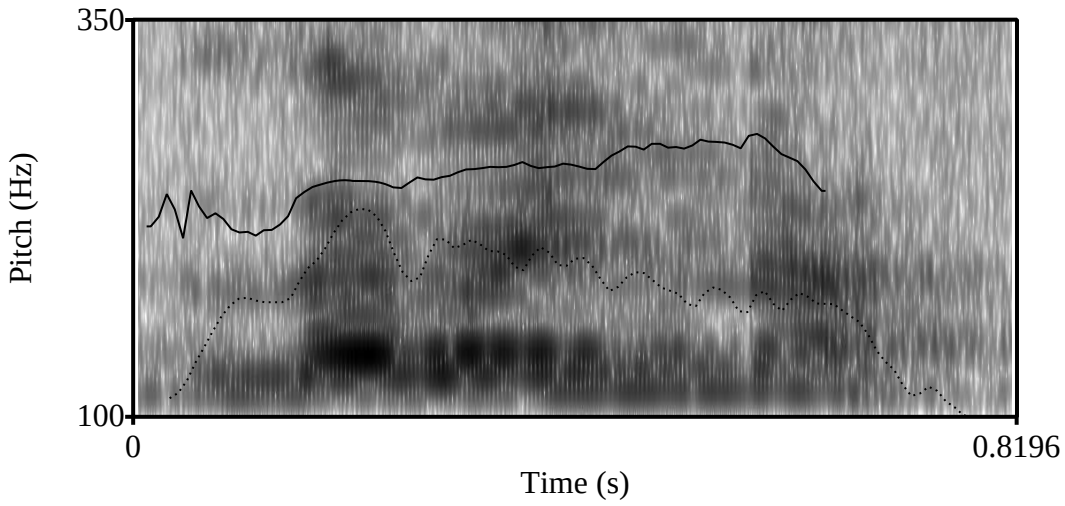

krīžâ – svi se percipiraju kao slijed duljine i naglaska

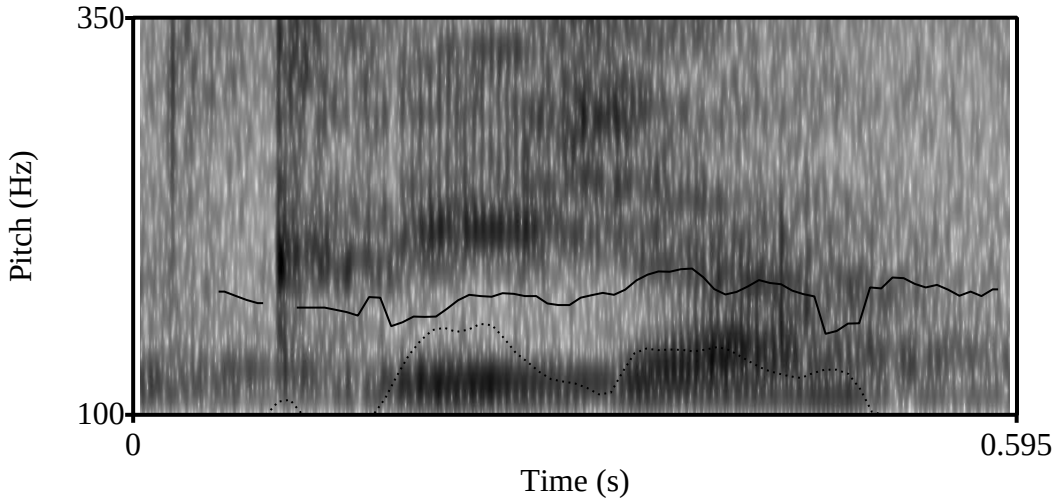

c) Prozodija većih govornih cjelina. Za prozodiju su većih govornih cjelina bitne tri vrijednosti. To su tempo (brzina), dinamika (glasnoća) i intonacija (kretanje i visina tona), koje u osnovi odgovaraju trajanju, intenzitetu te kretanju i visini tona prozodema i utječu na njih. Ove su vrijednosti, naravno, vrlo različite od govornika do govornika. Osim toga, neke su promjene ovih vrijednosti karakteristične više-manje za sve govore, pa se tako očekuje da su u žestokoj svađi sve tri vrijednosti povećane u odnosu na miran razgovor i sl. Međutim, postoje neke specifičnosti kojih se vrijedi dotaknuti.

α) Tempo. Tempo je govora u kukljičkom relativno brz. S njim bi se, barem donekle, mogla povezati i relativna kratkoća svih prozodema.

β) Dinamika i intonacija. Dinamika i intonacija dosta variraju i imaju vrlo visoku izražajnu vrijednost. U tom je smislu osobito zanimljiv vrlo visok ton u kombinaciji sa smanjenjem dinamike, kojim se slušateljima pokazuje da je nešto upravo tako, da je nešto činjenica, iako to može izgledati čudno, nevjerojatno ili nejasno i njemu i slušateljima, ili jednostavno izražava čuđenje. Ton je u tom slučaju izrazito visok, a kod muškaraca to može biti i falset. Međutim, i u upotrebi i visini takve intonacije postoje dosta velike razlike između govornika. Izražajno je i smanjivanje dinamike logično povezano sa smanjenjem visine tona kada se govori o nečem društveno neprihvatljivom bez obzira na to što sam govornik ne govori ništa ružno ili što su slušatelji (ili jedini slušatelj) govorniku bliski ljudi. Evo nekoliko primjera (povišen ton u kombinaciji sa smanjenjem dinamike označavam podebljanim slovima, a smanjenje dinamike u kombinaciji sa sniženim tonom kurzivom): 1. »**A što se tȉ čùd**iš? **A lȋp**o su do**šlȉ, naîli se i pošlȉ** čâ.« 2. »jȁ gori[14], jȁ ti ne **mô**gu jer jȁ **nêm**on. **A morȃn i dȉci** ostâviti.« 3. »Bȉ je šês misêci – **i nȋ** tolȉko bȉ. Trȉ-četȉre mȉseci. (...) **tôga pokupovȃ, majke ti božje, čù**do!« 4. »*I ûn je sâda u zâtvoru. ... Uvâtili su ga sa drôgun.*«

§ 6. III. Glasovne promjene

1. U ovom se dijelu rada opisuju važnije glasovne promjene i glasovni zakoni čiji su rezultati u kukljičkom specifični u odnosu na hrvatski standardni jezik, a time uglavnom i na većinu slavenskih jezika. Drugim riječima, ovaj opis glasovnih promjena pretpostavlja da su ruki pravilo, prva palatalizacija, epenteza *l*, odraz skupine velar + *n* pred prednjim samoglasnicima, metateza skupine sonant + opstruent, jednačenje po zvučnosti, sandhi itd. u kukljičkom govoru analogni onima u hrvatskom standardnom jeziku, da u kukljičkom nema obezvučenja suglasnika na kraju riječi, posebnih odraza poluglasa itd. ako nije navedeno suprotno. Dajući primjere u kojima se događa neka promjena, ne dajem uvijek i sve izvedenice u kojima se podrazumijeva ista promjena, npr. ako se jednačenje iz 12,b,α događa u glavnom broju *šêšt*, samo je po sebi razumljivo da će i redni broj glasiti *šêšti* itd. Ako bi se u

[14] Govȍrin.

nekoj izvedenici/sraslici promjena mogla očekivati, ali je nema, to uvijek navodim, npr. pod istom promjenom napominjem da se govori *šêsto*, a ne *šêšto*.

2. Promjene su podijeljene u tri skupine: promjene suglasnika, promjene samoglasnika i prozodijske promjene. Promjena se kategorizira kao suglasnička ili kao samoglasnička s obzirom na polazište, a ne s obzirom na rezultat, tj. ako *v* u određenom položaju daje *u*, to je suglasnička promjena jer se promijenio suglasnik, a samoglasnik je rezultat promjene. U tom je smislu donekle dvojbeno smještanje »proteze« (§ 8,10,a) među samoglasničke promjene. Međutim, u ovom se slučaju ne radi o pravoj protezi nego o analoškom širenju početnoga samoglasnika iz drugih riječi, koje bi se moglo obrađivati i u sklopu nekih poglavlja u dijelu o morfologiji, ali se iz praktičnih razloga obrađuje upravo u sklopu promjena samoglasnika.

§ 7. A. Promjene suglasnika

1. *Jt*, *jd* i *čr*. Na početku navodim dvije pojave u kojima kukljički u odnosu na standard čuva staro stanje.

a) *Jt* i *jd*. Čuvaju se skupine *jt* i *jd* u prefigiranim glagolima od *iti, kojega u kukljičkom nema, i to *jt* u infinitivima (*dôjti*, *izâjti*, *nâjti*, *snâjti se*, *obâjti*, *pôjti*, *prôjti*, *razâjti se*, *zâjti*), a *jd* u prezentu (*dôjden*, *izâjden*, *nâjden*, *snâjden se*, *obâjden*, *pôjden*, *prôjden*, *razâjde se*), a tako i u pridjevu trpnom *nâjden*. Ove se skupine jednako čuvaju i u ostalim ugljanskim govorima.

b) *Čr*. Skupina se *čr* čuva u sljedećim riječima: *črîšnja*, *črîvo* te *čr̈v* i izvedenicama kao *črv̈iti*, *očrv̈iti* ((o)bojati crvenom bojom), *črvar̈ija* (bojadisarnica), *očrvâti se* (ucrvati se) itd. Ovim se riječima može dodati i riječ *čïpnja* (peka) – usp. Kali: *čr̈ïpnja*. U ostalim je riječima *cr* (*cr̈n* i izvedenice (*crn̈ika*, *crnīnâ*, *crnovīnâ* (crni oblaci)), *crljên*, relativno novije *cr̈ta* (uz starije *rîga*, *rîz*) itd. Danas se kaže *crîvo* kad se govori o ljudskim crijevima (uglavnom kad je riječ o bolestima i tegobama), a kada se govori o životinjskim crijevima (uglavnom kada se prisjeća prošlosti kad su se jela pečena svinjska crijeva), spominju se *črîva*. Ova se skupina jednako čuva i u drugim ugljanskim govorima.

2. Osobiti rezultati jotacije i prve palatalizacije. Skupina *st* po prvoj i drugoj jotaciji daje *šč*, a isto vrijedi i za skupinu *sk*, palataliziranu i jotiranu prvom i drugom jotacijom. U ostalim

ugljanskim govorima ovim promjenama nastaje *šć*. Kukljički primjeri: *güščí* (komp. od *gûst*), *premëščen*; *lišče*, *mậščun* (I. od *mậst*); *jậščerica* (prištić na jeziku), *voščëni* (voštan), *ščập*, *vrīščïti*, *laščïti*, *daščïca*; *godìšče*, *piščûr* (prišt; mjehurić od opekline); *trêšče*. Kaljski primjeri: *güšći*; *lišće*, *muâšćun*; *juãšćerica*, *šćuãp*, *laščïti*, *daščïca*; *godîšće*, *pršćûr*; *triêšće*. *Št* je u kukljičkom u posuđenicama kao *sklädište*, *zâštita* i sl. Jotiranomu *d* po prvoj i drugoj jotaciji u većini današnjih kukljičkih primjera odgovara *đ* (*mlâđi*, *röđen*, *zîđen*; *suđê*). Odraz *j* nalazimo tek u imenici *göspoja*, koja se upotrebljava u šaljivu tonu, dok je inače *göspođa*, pridjevu *tûji* i prijedlogu *mej* (kroz; među), koji se više gotovo ne upotrebljava, nego je zamijenjen sa *među*. *Dj* se odrazilo kao *j* pa zatim nestalo i u imperativu glagola *îsti* (*î*, *îmo*, *îte*) i složenica te glagola *pripovîti* i drugih složenica (*pripovî*, *pripovîte*) v. 7,b i § 31,VI: 9 i 10. U kaljskom sam uz *tũji* i *gôspoja* (upotreba kao u kukljičkom), čuo još *prêja*, a kaljski internetski rječnik navodi i imenicu *meja* i prijedlog *meju*, ali nemam potvrdu od izvornih govornika, a u Lukoranu sam osim *prëja* i *sëja* čuo još i *mëja* i *mlãji*. Za *đ/j* v. i b. 43. Primjeri su jotiranih/palataliziranih skupina *zd*, zg oskudni, a iz njih proizlazi sljedeće. Pravilan je odraz prvom jotacijom jotiranih skupina *zd* i *zg* (za skupinu *zd* to nije sigurno – v. b. 15) te palatalizirane skupine *zg* jednak, i to *žj* pred neprednjim samoglasnicima i *ž* pred prednjim (barem pred *i*) samoglasnicima i na kraju riječi. Dakle: *dâž*[15] (G. *dažjâ*, a tako i n. *dažjï*, ali *dažïti* i *dažêvnica* (kišnica – *dažêvnica* može biti i prema *dâž*); *möžjane*. Ovamo pripada i glagol *mẽžìti* – gnječiti (usp i pomerski i premanturski *mẽždit* (Mandić usmeno)), koji je po svoj prilici povezan sa *mezg(r)a* i kukljičkim *mẽzdrâ* (koža/salo što visi; tanki oblak). Međutim, *žđ* nalazimo u pridjevu trpnom i izvedenicama glagola kao *zgozđïti se* (*zgožđīvâti se*), a *žđ* se nalazi i u glagolu *svīžđïti* (zviždati). Za odraz ovih skupina u drugim ugljanskim govorima usp. kaljski *duâž*, *dažjâ*, *dažïti*, *muôžjane*, *miežïti*, *svīžđïti* i lukoranski *dâž*, *dažjä*, *dažïti*, *möžđane*, *svīžđïti*. *Zd* jotirano drugom jotacijom daje *zj* (*grôzje* i *gôzje*), a primjera *zg* jotiranoga drugom jotacijom nema. Za druge ugljanske govore usp. kaljski *gruôzje*, prečki *gruôzje* i lukoranski *grözje*.

3. *L* između velara i prednjega vokala. *L* u skupini velar + *l* pred prednjim samoglasnikom > *lj* (npr. *gljëdati*, *hljĩb*). Ta promjena se događa samo ako su glasovi koji u njoj sudjeluju, u istom korijenu, još točnije: kad je velar na početku korijena riječi. Može se relativno datirati prije prelaska prednjega nazala iza palatala u *a* (v. § 8,2) jer u primjerima poput *kljậti*, *kljakn̈iti* uzrokuje taj prelazak. Dogodila se vjerojatno nakon palatalizacije *n* u istom položaju

[15] Etimologija nije sigurna, i prema jednom se tumačenju pretpostavlja staro *zg*, a prema drugom, prihvaćenijem, staro *zd*.

(usp. *gnjāzdö*, ali *hljīb*, *kljīške* (v. § 8,1,d)). Ona obuhvaća sve ugljanske govore, a javlja se i na drugim zadarskim otocima, a i sjevernije. Ova promjena obuhvaća sljedeće korijene: *kljạ-* (*kljâti*, *preklj̑âti*, *preklj̑injati* pa i *prökljet*, *prokljêščina* (prokletstvo, zlo; zla osoba), *prokljêstvo* (vjerojatno naknadno izmijenjen vokalizam (Maričićev rječnik ima *prökljạt*, ali ne i moji informanti))), *kljak-* (*kljaknȉti*, *kljačâti* pa i *kljëcati* (ili posuđeno pa prilagođen konsonantizam ili naknadno izmijenjen vokalizam u staroj riječi)), *kljep-* (*kljëp(n)iti*, *kljēpâc* (klepka), *kljëpati* (čekićem izravnavati sječivo), a tako i *Kljëpin*, *Kljëpinica* (izvedenice iz izumrla prezimena *Kljepa/Klepa*)), *kljësen* (ledenica; bale koje vise iz nosa), *kljic-* (*kljȉca*, *kljicâti* (klijati)), *kljīn*, *kljišk-* (*kljīške* (kliješta), *kljiškậr* (vrsta raka)), *kljītâti* (krpati), *gljed-* (*gl̑ëdati*, *izgl̑ëdati*, *pregljedīvâti*, ali *prêgled*), *gljīstâ* (gujavica), *hljēpâti* (pohlepno jesti – sv. *pohljēpâti*), *hljȉpati* (plačući šmrcati, usp. rus. *хли́пать* s istim značenjem), *hljīb*. *Hlj* u *hljëma* (loša rakija), *hljëmati* (klimati), *hljemučâti/hljamučâti* (mućkati) je vjerojatno dijelom po kasnijem fonotaktičkom pravilu (u nekim se krajevima Dalmacije kaže *hlema*), a dijelom jednostavno onomatopeja (usp. i Kali: *hljimbućâti* – mućkati). Ova promjena danas sigurno više ne vrijedi kao fonotaktičko pravilo, pa tako uz spomenuti primjer *prêgled* imamo i *kl̑ìmati* uz starije *hljëmati*, *kl̑ìma/kl̑īma*, *kl̑īzniti* uz starije *fȕzniti*, *glêžanj* uz starije *koščica*, *zaglībl̑iti*, *gl̑ìboder* (bager), u glagolu *klepētâti*, koji također mora biti posuđenica, itd. Ona nije djelovala ni u primjerima kao *igl̑ì* (DL.), *mogl̑ì*, *legl̑ì*, *pobîgli*, gdje bi postojala alternacija s oblicima u kojima je skupina velar + *l* pred neprednjim samoglasnikom, ali ni u oblicima poput *staklên*, *stakl̑ìti se*, *igl̑ica*, *magl̑ica*, gdje bi alternacija postojala samo u tvorbi. U svakom slučaju, danas takvoj alternaciji nema traga. Promjena ne djeluje ni u nekim posuđenicama iz turskoga kao *bukl̑ija* (bukara), *đuvegl̑ija*, *mahlijâti* (mahnitati). Napokon, ona nije djelovala ni u riječima kao *ôkle* (odakle), *pökle* (pošto, otkad), *dökle* (dokle; dok) vjerojatno zbog riječi kao **pötle* (danas samo *pötli* uz *pösli*) i *dôtle*, a možda i zbog poluglasa koji je u doba promjene mogao stajati između velara i *l*.

4. *V. V > u* u prijedlozima i prefiksima **v(a)* i **vz(a)* bez obzira na okolinu, a izvan prefikasa se ova promjena događa na početku riječi pred okluzivima i afrikatama: *ü more*, *unûtra*, *ul̑ìti*, *uza krậj* (uz obalu), *nâuznok*, *uzgoj̑ìti* (odgojiti), *učêr(a)*, *(u)törak*. Prefiksi se *va- i vaz-* čuvaju u *väjk* (uz znatno rjeđe *vâvik*), *odväjkada* (*odvâvik*), i u *vazêsti* i *vaz̑ìmati* (svakako prema prezentu vâzmen – danas ipak kod većine govornika *uzêsti* i *uz̑ìmati*). *V* po svoj prilici pučkom etimologijom, tj. reanalizom, ostaje u riječi *vlâštvo* (gotovo isključivo u izrazima *dôjti*, *pôjti u vlâštvo* (priženiti se, doći na ženino), što nema veze s imenicom *vlâh*, nego sa *ulaz*). Pred *s* i *š* dolazi do metateze: tako u *svậs* (sav – u obliku je *svậs sv* poopćeno prema

ostalim oblicima kao *svậ*, *svè*) i složenicama te *švenậc* (uš). V daje *b* pred sonantom samo u riječima *bnük*, *bnüka* i *bretenö*, a ispada u riječima *rēpâc* (vrabac) i *lasậrka/lusậrka* (vlasulja – žarnjak), dok drugdje[16] ostaje ako se ne radi o prefiksu (*vrậta*, *vrậtïti*, *vlậdâti*, *vlậs*). Situacija je slična i u drugim ugljanskim govorima. Ante Korona, autor amaterskoga opisa kaljskoga govora, tvrdi da je u Kalima čuo i *vsi*. Ipak, danas je u Kalima i kod starih uobičajeno *svuãs* – *svã*.

5. Rotacizam. *Ž* > *r* u prezentu glagola *möči* (*möreš*, *ne mörete* itd., ali *pomöžen* od *pomöči*) i u ostacima čestice *že* (*jer*, *jerbo*), *jüre* (već, rano), *(n)ïkor* ((n)itko), *nïkakor*, *nëkakor*, *väkakor*, *svüder(a)*, *nïder(a)*, *küder*, *vüder(a)*, *tüder(a)*, *nüder(a)*, *svükuder* i čestica *-köd(er)* (npr. *kolkoköd(er)* – koliko god)). Govori se i *börme*, a i *böra mi*, *böra ti* uz *böga mi*, *böga ti*. Mještani misle da je uzrok izgovoru sa *r* tabu, tj. pridržavanje 2. Božje zapovijedi. U današnjem kukljičkom nema oblika kao *nebore* i sl., gdje je *r* u izravnoj vezi sa *ž*. U ugljanskom internetskom rječniku nalazimo i *dorenuti* (dognati). U kukljičkim se prefigiranim glagolima od ***-gnâti* u svim oblicima nalazi *gn*.

6. H. *H* se u kukljičkom dobro čuva. Gubi se na početku i unutar riječi, i to samo: u oblicima glagola *htjeti* (uvijek u nesvršenom prezentu (*öču*, *öčeš* itd.), ostali oblici: najstariji *hotïti, hotïla*[17], a mlađe *(h)tïti*, *(h)tïla*, *(h)tïden* (znatno češće bez *h*), *nëhoteči* – nehotice); uvijek u oblicima *ödi*, *öte*[18] u značenju *idi*, *doći* (oblici glagola *hodïti* od osnove *hod-* kod većine govornika uvijek imaju *h*, a kod manjine mogu biti i bez *h* (tako i imperativ glagola *hodïti u značenju* »hodati« – *hödi*, *hödimo*, *hödite*), a zanijekani imperativ većinom ima *h* bez obzira na značenje (*ne hödi* (ne idi; ne hodaj), *ne hödimo*, *ne hö(di)te*)); uvijek u oblicima broja *ïljada*; uvijek u pridjevu *manït* i glagolu *manītâti*; uvijek u glagolu *naüditi*; vrlo često u glagolu *drtâti* (prez. *dr̈čen* i *dr̈šćen*); često u riječi *grijotậ*[19] (rjeđe *grihotậ*); uvijek u glagolu *ûjtiti* (uhvatiti), uvijek u glagolu *küvati* i riječima istoga korijena (*preküvati* (prekuhati; prokuhati), *küvanje*, *küvor*, *küvarica* (prostorija u kojoj se kuhalo – često stoji zasebno od kuće; kuharica)); uvijek u *krüva*, *krüvu(n)* (ali *krûh*); uvijek u imenici *prömaja*; uvijek u prilogu *ö(d)ma* (usp. u Preku *ödmo*). *H* se odražava kao *v* u imenici *vrpâ*. U Maričića nalazimo i riječ *büvarica* (buhač), koja je vrlo vjerojatno posuđenica. Informanti mi je nisu

[16] Samo pred likvidama jer su *bnük* i *bnüka* jedini primjeri *v* pred nazalima koje nije prefiks.
[17] Maričić ima i *otïla*, ali moji informanti ne.
[18] U 1. l. pl. *äjmo* ili *grêmo*. Može se reći da ti oblici semantički više ne pripadaju glagolu *hodïti*.
[19] U zijevu se iza *i* umeće *j*, a iza *u* *v*.

potvrdili. Primjera je u kojima se *h* čuva, mnoštvo. Navodim samo nekoliko: *grūhâti* (tući, mlatiti – *grūhậ jeje sväki dận*), *hitïti* (žuriti), *hrậnïti* (hraniti; čuvati), *mihûr*, *līhâ*, *smîh* (G. *smīhâ*), *buhâ*, *muhâ*, *üho*, *duhật* (na umoru), *zậdüha* (astma), *dûh* (G. *dûha*), *mahünja* (mahuna). Prvo lice jednine oblika za tvorbu kondicionala *bï* (u Velom Ižu *bïh*), ujednačeno je prema drugom i trećem, a nije posrijedi fonetsko gubljenje *h*. Od ugljanskih govora *h* najbolje zadržava kaljski, gdje ono nestaje samo iz nesvršenoga prezenta glagola *(h)tïti*, a u ostalim je oblicima istoga glagola danas fakultativno (inače samo *hödi/hođi*, *hömo*, *höte*, *drhćâti*, *hïljada*, *grihotâ*, *kühati*, *krüha*, *hrpâ).* Ostali su ugljanski govori ovdje sličniji kukljičkomu (svi: *ïljada/ijada* (drugi oblik je u Poljani i Sutomišćici), *küvati*, *krüva*, ali *grijotä* sam uz *grihotä* čuo samo u Sutomišćici, i to po svoj prilici kao rjeđi oblik). U riječima *kobôtnica*[20] i *kunjâvica*[21] *h* je zamijenjeno sa *k*, a u *nafüškati* (nahuškati) i *čefülja*[22] (ogranak grozda s nekoliko zrna) sa *f*. *Hv* daje *f* u *fậlâ*, *fậlïti,* u riječi *vâtati* (i srodnima), koja bi u kukljičkom mogla biti relativno nova[23], daje *v*, dok se kao *h* ostvaruje u glagolu *hâstati se*. Osim toga u imenici *tlôh* (tlo, pod – G. *tlohâ*) stari NAV. **tlo* poopćen je kao osnova na koju se dodaju padežni nastavci, a *h* je pred njih umetnuto da spriječi zijev, ali je potom poopćeno i u NA., pa je tako imenica prešla u muški rod.

7. *J* u susjedstvu sa *i*.

a) Intervokalno *j*. Kod najstarijih se govornika intervokalno *j* može čuti u svim položajima, ali ne uvijek jer se koleba u susjedstvu sa *i* osobito u nenaglašenom slogu. Vrlo jasno *zavijâla*, *avijôn*, ali *griotâ* i *grijotâ*, *Tậlia*, *Strậlia* i *Tậlija*, *Strậlija*, *doïti*, *broïti*, ali i *dojïti*, *brojïti*. Kod nešto mlađih se govornika intervokalno *j* čuje još rjeđe. Štoviše, jasno intervokalno *j* oni smatraju kaljskim obilježjem. Bez obzira na takvo stanje, intervokalno *j* u fonološkom zapisu neću bilježiti samo ondje gdje ga nikada nisam čuo, tj. gdje se ono po svoj prilici i ne može pojaviti. Takvi su primjeri *kaîč* (čamac), *kaîn* (lavor), *kaîš*, *kalaisâti*, *poîsti*, *poîla*, *poidên*, brojevi od 11 do 19 (*petnäest*) itd. *J* je ispalo uz stezanje samoglasnika u nadimku udane žene *Bậkînica* prema *Bậkïjin* < *Bậkïja*. Za drukčije tumačenje v. § 8,7,b,β.

[20] Tako i drugdje na Ugljanu, npr. Kali *kobuôtnica* i Sutomišćica *kubötnica*. Međutim, *k* bi u ovoj riječi moglo biti i izvorno, usp. Фасмер 1964-1973: natuknica *хобот*.
[21] Možda se radi o pučkoj etimologiji prema *kūnjâti*.
[22] Usp Finka 1971 C: 265.
[23] Najstariji govore većinom *čep(īv)âti*, *üjtiti*, *(u)lovïti*.

b) Završno *ij*. Na kraju se riječi *j* uvijek jasno izgovara (*cimatôrij* (groblje), *ventȃrij* (ostavinska rasprava), g. *operâcij*, *pizdarîj*), ali ga nema u imperativu iza *i* (*ulî*, *napî se*, *napîte se zadî*, *zadîte*), a slično i *î*, *îmo*, *îte* te *pripovî*, *pripovîte* usp. 2 i § 31,VI: 9 i 10.

c) Početno *ji*. U današnjem se kukljičkom *j* na početku riječi ispred *i* javlja vrlo rijetko. Moji informanti uz *îme* potvrđuju i *jîme*, a u Maričićevu se rječniku uz *iskâti* nalazi i *jiskâti*, a uz *îsti* i *jîsti*, što potvrđuje samo moja najstarija informantica (*jîsti*, *jîlî*). Vjerojatno je da je *j* u ovom položaju nestalo sasvim nedavno i iz još nekih riječi (**jiglâ*, **jimâti*, **jîdro* itd.), ali ne bez traga (v. § 9,6). Da je *j* na početku riječi ispred *i* bilo češće, dok danas nestaje, trebalo bi slijediti i iz Maričićeve napomene pod natuknicom *îsti*: »Oblici: ji, jila, jilo i jisti starijega su podrijetla; j u njima danas tek što se zapaža.« Na početku riječi pred drugim samoglasnicima *j* je postojano (*jâbuka*, *jedȃn*, *jȍš*, *jūhâ*).

8. Odstupno *l*. *L* koje zatvara slog, daje *a* iza nekoć slogotvornoga *r*, a u ostalim slučajevima nestaje uz duljenje prethodnoga kratkoga samoglasnika bez utjecaja na kvalitetu (produljeni su se vokali zatvorili naknadno kao i stari dugi). To je duljenje plod stezanja prethodnoga samoglasnika s vokaliziranim *l* (v. § 9,2,a,α pred kraj). Ova promjena danas ne vrijedi kao fonotaktičko pravilo, a vjerojatno nikada nije ni vrijedila bez određenih ograničenja. Ta bi se ograničenja prije svega trebala odnositi na skupine *il* i *ul* unutar riječi kod kojih su primjeri promjene iznimno rijetki (samo dva za *il*). Općenito se o ovoj promjeni može reći sljedeće. Dosljednija je na kraju riječi nego unutar riječi. Od kategorija u kojima se javlja na kraju riječi, beziznimna je u pridjevu radnom, a nešto iznimaka ima u N(A). imenica a- i *i*-vrste (*i*-vrsta samo *sȏ*), a u g. na nulti nastavak promjena se vidi relativno rijetko. U tim oblicima do promjene ne dolazi ili se *l* restituira da bi se očuvala cjelovitost osnove, tj. pod utjecajem *l* iz drugih oblika riječi. Kod pridjeva se također može uočiti težnja k izbjegavanju promjene, tj. k čuvanju nepromijenjene osnove. Unutar riječi ova se promjena javlja samo u nekoliko primjera. Ovoj promjeni najdosljednije podliježe skupina *ol*, manje dosljedno *al* te *el*, a najmanje dosljedno *il* i *ul*. Doduše, u g. je s ovim skupinama situacija nešto drukčija. Skupina *ŗl* promjeni podliježe beziznimno, ali se ona javlja samo u pridjevu radnom. Promjena se ne razlikuje znatno ni u ostalim ugljanskim govorima.

a) Kraj riječi.

α) Pridjev radni. Uvijek s promjenom: *trâ* (trljao; brisao; masirao) – *tr̈la*, *ïstra* – *istr̈la*, *ümra* – *umr̈la*, *üpra*, *râstra* (*rastrîti* – rastrijeti), *ödra*, *nâždra*; *pậ* – *pâla*, *čëko* – *čëkala*, *sâžo* (iscijedio) – *sažậla*, *rëko* – *reklâ*; *döve* – *dovëla*, *ïzne* (izvadio) – *iznêla*; *učinî* – *učinïla*, *döbi* – *dobîla*; *ubô* – *uböla*; *obû* – *obüla*, *nâsu* – *nasûla.*

β) Imenički jedninski oblici na nulti nastavak. S promjenom većinom starije riječi: *dê* (dio), *ậnđe*; *sô*, *rậsô* (isjeckani bijeli luk, sol, voda i maslinovo ulje), *stô*, *vô* (vol; volak), *postô* (cipela), *söko*, *apöšto*; *mû* (mol, manji gat), *žmû* (čaša); *čâvo* (čavao (veliki)), *čïfo*, *đâvo*, *škâmo* (stoličica bez naslona (šamlica)), *ščâvo* (žohar), *vr̈to* (G. *vr̈tla* – vrt), *ûzo* (uzao), *kotậ*, *kabậ* itd. Bez promjene većinom novije posuđenice: *baûl* (kovčeg), *bül* (poštanska marka), *kâul* (karfijol), *rëful* (udar vjetra); *aprîl*, *fîl/fîla* (red (u kojem ljudi stoje)), *kîl* (kilogram); *befẽl* (zapovijed – ne upotrebljava se), *dâtel* (prstac); *môl* (oslić); *pậl* (potporni stup), *kậl* (kurje oko na nozi) itd. Može se reći da je promjena beziznimna i u romanskim završecima *-ê*, *-ëla* i *-ô*, *-ôla*, npr. *budê* (želudac peradi), *karatê* (bačva srednje veličine), *kokê* (ručna miješalica za beton), *krvê* (Petrovo uho), *tinê* (dnevni boravak) itd., ipak *cīvël*[24] (goljenica, cjevanica); facô (rubac), *fažô* (grah), *pajô* (podna daska u brodu), *puntarô* (dlijeto za kamen (štemajzla)) itd. Gotovo je beziznimna u romanskom završetku *-ậ*, *-ậlâ*: *cigậ* (cigara), *fẻrậ* (fenjer), *grundậ* (streha), *špitậ* (bolnica), ali: *malvậl* (fizički radnik – uglavnom o ljudima koji pomažu u građevinskim radovima (*ofīcậl* (časnik na brodu) i *fitovậl* (podstanar)). Zanimljivo je da *-l* zadržavaju primjeri koji znače osobe, a još je zanimljivije da isto ne vrijedi za završetak *-u(l)* (v. niže). *L* ostaje i u ponekoj novijoj riječi kao *arsenậl*. U romanskom završetku *-u(l)*, *-ula l* izostaje u češćim riječima, a rjeđe se većinom kolebaju tako da se češće govore bez *l*: *prtisîmu* (peršin), *sậntu* (krsni ili krizmeni kum djetetu; titula za starije osobe (čiko)), *tôrku* (tijesak), *trabâku* (jedrenjak s dva jedra); *frnjôku/frnjôkula* (čvrga); *fafarîku(l) garôfu(l)* itd.

γ) Genitiv množine na nulti nastavak. Od relevantnih imenica g. bez *l* imaju samo imenice *kabậ* (g. *k*âbo uz *kablô*v), plurale tantum *skâle* (ljestve; stepenice: g. *skậ(l)*), imenica *štivâla* (čizma: – g. *štivậ(l)*) i neke imenice na *-ëla* i *-ula* koje se u g. često upotrebljavaju i vezane su uz seoski život, dok ostale zadržavaju krajnje *l*. Sve su te imenice osim imenice *skâle* trosložne ili višesložne. Zanimljivo je da je najviše primjera bez *l* kod imenica na *-ula*, a još je

[24] Akoje slog kratak, *l* ostaje (kračina u *cīvël* je nejasna, v. § 9,3,a). Usp. i primjere s prednaglasnom kračinom pred naglašenom starom duljinom: *gô golcật* i *kolc̄īč* (prema n. *kōci*).

zanimljivije da nema nijednoga ovakva g. na *-ô* od imenica na *-ôla*, premda bi se mogla očekivati barem dva. To je neobično zato što je u imenica muškoga roda sa sufiksom *-ol-* završetak u NA. beziznimno *-ô*, ali je moguće da se *l* u g. čuva upravo radi razlikovanja ovih dvaju završetaka, tj. zato što se oblik imenice na *-ô* automatski percipira kao tip *facô*, a ne kao g. imenica tipa *pinjôla* (sjemenka pinije). S druge strane, sufiks *-ôl-* je dug i naglašen, sufiks *-ïl-* kratak i naglašen, a sufiks *-ul-* kratak i nenaglašen, pa je prema tome sufiks *-ôl-* »najuočljiviji« dio riječi, dok je sufiks *-ul-* najmanje »uočljiv« od spomenutih triju sufikasa. Vjerojatno je da je uočljivost sufiksa proporcionalna bitnosti očuvanja njegove cjelovitosti. S takvom se pretpostavkom uglavnom poklapaju i primjeri. Primjeri bez *l* i s kolebanjem: *srdê*, *prticê(l)* (*prticëla* – čestica (zemljišta)), *urnê(l)* (češće sa *l*; *urnëla* – visoka drvena posuda s dvije ručke); *mânu* (*mânula* – gira oblica), *škrđînu* (*škrđînula* – skuša), *mîndu* (*mîndula* – badem), *ôrku* (*ôrkula* – maslina krupna ploda), *pîru(l)* (*pîrula* – pilula), *škâtul* (*škâtula* – kutija), *tîku(l)* (*tîkula* – cigla), *trajậntu(l)/trejậntu(l)* (*trajậntula/trejậntula* – sitna gušterica) – dvije posljednje imenice češće bez *l*. Primjeri s postojanim *l*: *bậl* (*bâla* – lopta), *kậl* (*kâla* – ulica), *bûl* (*büla* – točka; najmanja boća; muslimanka), *skûl*, *čêl* (*čëla* – pčela), *zdêl* (*zdëla* – metalna zdjela (obično ima zaobljen donji rub i u njoj se obično ne kuha)), *krîl*; *igậl* (*iglâ*), *metậl* (*metlâ*); *firậl* (*firâla* – cipela s dva remenčića za zakopčavanje); *lumprậl* (*lumprậla* – mrežica s metalnim okvirom i ručkom za grabljenje ribe iz mora)*; šändel* (*šändela* – sandala), *gradêl* (*gradële*), *intimêl* (*intimëla* – jastučnica), *kandêl* (*kandëla* – viseći svijećnjak u crkvi), *kurdêl* (kurdëla – platnena vrpca), *lumbrêl* (*lumbrëla* – kišobran), *laganêl* (*laganëla* – tanje drvo za ogrjev); *kapûl* (*kapüla* – crveni luk), *brîškul*, *côkul*, *rêgul*; *karijôl* (*karijôla* – tačke), *maškarijôl* (*maškarijôla* – ormarić od drveta i žičane mreže koji je visio s grede i u kojem se čuvala hrana), *mazarôl* (*mazarôla* – bačvica od oko 20 l), *pinjôl*; *gomîl* (*gomïla*), kr*îl* (*krîla* – krilo (Schoß); podsuknja).

δ) Pridjevi. Ova se promjena danas vidi samo u tri pridjeva: *gô*, *dëbe* i *vëse*. Ostali pridjevi s osnovom na *l* većinom nemaju neodređenoga lika, a manji broj čuva krajnje *l*: *bêli*, *cêli*, *cïgli*, *mûkli*, *mr̈kli*, *düpli*; *cmîl* (koji se prenemaže), *nậgal*, *ûnjul* (jednostruk). Vjerojatno su neki od ovih pridjeva imali i neodređeni lik s promjenom (usp. kaljski *biê*, *ciê*), a izgubili su ga upravo jer je bio izmijenjen, dok se on čuva npr. u *mlậd*, *lîp*. Pridjevima s promjenom eventualno se može pribrojiti i *pobüho*, ali to je zapravo pridjev radni koji se upotrebljava pridjevski.

ε) Nepromjenljive riječi. Vrlo je malo nepromjenljivih riječi na koje bi se mogla odnositi ova promjena. Takve su *(na)žậ* ((na)žao), *pô* (pola – *pô küče, dëvet ï po* – s nešto drukčijom upotrebom *pölak – pölak tî*, *pölak jậ*, *sväkomu pölak*) i *ozdôl(a)*, gdje je oblik bez *a* dosta mlad (kod najstarijih većinom *ozdôla*, *ozgôra*), a osim toga *l* u *ozdôl* usporedno je sa *r* u *ozgôr*.

b) Unutar riječi. Unutar riječi *l* nestaje samo u četiri riječi sa sufiksom *-ьc-* (*dōlâc*, *Gōlâc* (otočić kod Kukljice), *kōlâc*, *Ždrēlâc* (prolaz između Ugljana i Pašmana; mjesto na Pašmanu) – G. *dōcâ*, *Gōcâ*, *kōcâ*, *Ždrêca* (i izvedenice *Zdrēčânin*, *Zdrêška*, *zdrêški*)), u pridjevu *dônji*, u sraslicama *pôdne* i *pônoče* te u još šest riječi: *zậva* (zaova), *sậpa* (salpa), *vôta* (volta (vrsta mornarskoga čvora)), *škropînica* (škropionica), *kađînjok* (kadionica – vjerojatno od *kadilnjak) i u toponimu *Sậbüša*[25]. U drugim primjerima *l* ostaje (v. i b. 24). To vrijedi i za ostale imenice izvedene sufiksom *-ьc-*, npr. n. *pậlci*, *tēlcï*, *karatêlci* (*karatëlac* – manji *karatê*), *vōlcï* (*vōlâc* – manji volak), *mūlcï* (*mūlâc* – izvanbračno muško dijete; pogrdno o bilo kojem muškom djetetu). Izvedenica od tvorbenih osnova na *l* sufiksom *-ьk-* nema, a i one izvedene sufiksom *-ьn-* poput *nörmalan* su sasvim nove. Od ostalih slavenskih riječi *l* dolazi u *jêlva*. Svi su ostali primjeri sa *l* starije ili mlađe posuđenice, npr. *kölap* (G. *kôlpa* – udar (najčešće o srčanom i moždanom udaru)), *mậlta* (žbuka), *völat* (G. *vôlta* – luk (u građevini)), *mûlta* (globa), *šôldi*, *külaf* (G. *kûlfa* – pučina), *fậlsi* (lažni), *sậlsa* (umak od rajčice) itd.

9. Odstupni nazal.

a) *M* > *n*. *M* koje zatvara slog, > *n* na kraju riječi u sljedećim slučajevima. U nastavcima: 1. l. sg. prez. *čëkon*, *zöven*, *mïslin*; I. *motïkun*, *nožûn*, *tîlun*; LI. *mojîn*, *nâšin*, *mậlin*; dli. *nan*, *van*, *in*; stari d. *k nận*, *k vận*, *k njîn* pa i njegov ukočeni ostatak *kovcận* (na pašu, na paši), kao i padežni oblici s priložnom upotrebom (*dobrîn* (poprilično, dosta), *râzun* (do vrha), *sasvîn,* veznik *čîn*) itd. *M* > *n* i na kraju riječi *bäran* (barem), a tako i u brojevima *sëdan* i *ösan*. Ovamo, doduše samo etimološki, pripada i navezak *-n* u dli. (*ženâmi(n)*, *ljûdima(n)*, *ĩipima(n)*, *nâmi(n)*, *tïma(n)*), a prema tome i navezak u *k vrâgu(n)* (u D. prenesen iz I.). Kao dio osnove *m* ostaje (*srậm*, *zậjậm*, *grûm* (G. *gröma*), *kûm* (vjenčani; krsni ili krizmeni roditeljima), *Rîm*, *gïm*, *sậm* (tako i *samcật*), a tako i g. *čïžom*, *küčom*, *pïsom* od *čïžma*, *küčma* (dvostruka kuka – kraća metalna šipka zavinuta na oba kraja), *pïsma*). Ipak zamjena se

[25] Zapisivanje Salbussa (1421.) i Salbussa Magna (1448.) – Toponimija: 351. Inače u posuđenicama nigdje nema zamjene u prednaglasnom slogu zatvorenom sa *l* i taj je slog ondje uvijek kratak.

događa u riječi *saj̓ân* (sajam, kirbaj (uglavnom se odnosi na kukljički blagdan Gospe od Snijega; danas se govori *fëšta*)). U sandhiju se *m* ne mijenja (*grûm te ubî*, *sr̓âm te bîlo*). Unutar riječi ovaj se prelazak javlja u brojevima *sedandesêt*, *osandesêt*, *sëdanstô*, *ösanstô* te u riječima *sl̓ânka* i *p̓ântiti*. Uz određena odstupanja pravila vrijede i u ostalim ugljanskim govorima, npr. u kaljskom i *sûn* (zamjenica sâm)*, srûn* (sram), *zuajũn* (zajam).

b) Nepostojano *n*. *N* u rijetkim slučajevima potpuno ispada na kraju riječi. To se relativno često događa u enklitičkim oblicima ličnih zamjenica *na(n)* i *va(n)* (*po sa*[26] *na učinïla îskru paštešüte...*; *a käko va je sâda*) i u I. lične zamjenice 1. lica *mânu(n)*) *pöj is mânu(n)*). U drugim slučajevima bez traga ispada rijetko, npr. *u dnêvni böravku*. Uslijed nestabilnosti krajnjega n miješaju se oblici D. i I. u izrazima *k vrâgu(n)* i *s vrâgu(n)* (npr. *äj k vrâgu(n)* i *pöj s vrâgu(n)*). *Za* nazalizaciju samoglasnika v. § 5,2,c. Situacija je slična i u ostalim ugljanskim govorima. U kaljskom *n* na kraju riječi otpada češće i u većem broju oblika. Osim toga, ondje u ponekim riječima *n* ispada i unutar riječi, npr. *bruzîn* (lonac – kuklj. *bruncîn*), *kufêt* (bombon (najčešće svadbeni) – kuklj. *kunfët*), *madrïla* (o Kaljki koja je boravila u Splitu), *nuarûžnja* (naranča – kuklj. *narânža*), ali i *brancolêt* (narukvica) s umetnutim neetimološkim *n* prema kukljičkom *bruculët*). U kukljičkom *n* unutar riječi ispada samo u ponekoj riječi s romanskim prefiksom *kun-*. To je prije svega *kušêrva* (gust koncentrat od rajčice (domaći i u novije vrijeme kupovni) – u Maričića je *kunšêrva*, ali to moji informanti ne potvrđuju). U Maričićevu se rječniku nalazi i *kufïdênca* (pouzdanje, prisnost), ali moji informanti ne znaju za tu riječ. U kukljičkom postoji i riječ *kusêrba* (udruženje ribara). Prema Holzeru[27], *u* je u ovoj riječi nastalo denazalizacijom stražnjega općeslavenskoga nazala. Ipak, sudeći po gornjim primjerima, do denazalizacije je moglo doći i kasnije.

10. Pojednostavnjivanje (slabljenje) suglasničkih skupina. Pojednostavnjuju se suglasničke skupine s okluzivom ili afrikatom kao prvim i opstruentom (ponekad i sonantom) kao drugim članom tako da prvi član nestaje ili daje odgovarajući frikativ. Dentalni okluzivi nestaju pred svim opstruentima, a i pred nazalima, a *k* samo pred frikativima, dok drugdje daje *h*. *G* u jednim primjerima ispada bez traga, a u drugima ostaje. *P* unutar riječi prelazi u *v*, a na početku riječi nestaje jer u kukljičkom *v* ne može stajati na početku riječi pred opstruentom. Afrikate daju frikative – *č* >*š* ponekad i pred sonantom. Promjene uglavnom nema u imenica muškoga roda sa sufiksima *-ьk-* i *-ьc-*, u pridjeva i deminutiviranih glagola sa sufiksom *-ьk-*

[26] Tako pred nazalom, a inače *sa/san*.
[27] Holzer 2007: 110.

te u pridjeva sa sufiksom *-ьn-*, bilo da je riječ o ujednačavanju ili, vjerojatnije, čuvanju cjelovitosti korijena prema oblicima s nepostojanim *a*, ili o mlađim tvorbama (u slučaju deminutiviranih glagola). Treba još dodati da u slučaju dentala ova promjena djeluje i na samom kraju riječi (u manjoj mjeri poopćena i na slučajeve kad slijedi stanka), a u slučaju ostalih okluziva samo unutar riječi. Ova pravila vrijede i u ostalim ugljanskim govorima. Detaljnije v. pod a i b.

a) Pojednostavnjivanje na početku riječi. *P* nestaje pred opstruentom (*ťica*, *čẽla*, *šenïca* i *covâti* s jednačenjem *ps* < *ts/c)*. Kako se i očekuje, dentali ispadaju (*kâti* (tkati), *kâlica* (tkalja), a tako i *Kûn* (Tkon), ali *dnö,* a isto tako i *razadnïti* i *zadnïti* (skinuti/staviti dno (na bačvi), a i *pôdne*). Ni velari ne ostavljaju traga (*čī*, *dȉ*). Sva je prilika da se i u kukljičkom nekad govorilo **hčī*, usp. i kaljski: *(h)ćî*. Oblik *hrôštula* (usp. kaljski *frôštul* i lat. *crustula*/*crustulum*, odnosno toskanski *crostello*), ako je i nastao nekom vrstom slabljenja, sigurno nije nastao pravilnim kukljičkim slabljenjem jer u kukljičkom *k* pred *r* ostaje, npr. *krîv*, *krậsti*. Od skupina afrikata + opstruent na početku se riječi javlja jedino skupina *čt*, koja je na području znatno širem od čakavskoga relativno davno dala *št* (*štïti*, a ovamo možemo pribrojiti i posuđenice *pöšten* i *štö* (postoji i *škö*, ali samo u specifičnom značenju *kako*, tj. *jako* (*Ško me boľi!*). Pred sonantima *č* ostaje nepromijenjeno svagdje osim u *švör* (čvor na drvetu), a inače: *črîvo*, *čmậr* (želudac većih životinja (npr. svinje)), *čvrïst*.

b) Pojednostavnjivanje u drugim položajima.

α) Labijali. Tipični bi primjeri za *p* bili *šavčâti/šavtâti*, *gravtâti* (grebati – može se pretpostaviti povezanost s *grebâti*), eventualno *žavčâti* (grebati u grlu, dišnim putevima – nejasan korijen), i možda još neki. Ovamo pripada i riječ *zîkva* (zipka) s naknadnom metatezom. U skupini *pst p* nestaje (infinitivi *dûsti*, *zêsti*, a nestaje i u pridjevu *tr̈k* (trpak). Neočekivan je odraz u riječi *klûtko* (klupko). Postoje samo prefiksi *oba-* i *o-*, a prefiksa *ob-* nema (v. § 8,3,b). U spomenutim oblicima sa sufiksima *-ьk-* i *-ьc- p* ostaje, npr. *kậpậk* (G. *kậpkâ*, n. *kậpcï*), *pậpậk* (n. *pậpcï*), *püpak* (G. *pûpka*), *prľipak* (priljepak – G. *prľipka*, n. *prľipcı*), tako i G. *rēpcâ* (*rēpâc* – vrabac), *kljēpcâ* (*kljēpâc*), *šuškrâpca* (*šuškrâpac* – kišica s vjetrom), *škrōpcâ* (*škrōpâc* – sitna kiša), a jednako i deminutivirani glagol *lüpkati*. *Pv* daje *f* u glagolu *ûfati se*, a trag nekadašnje suglasničke skupine vidi se u produljenom *u* (v. § 9,2,b). Eventualno bi se kao primjer za *b* moglo uzeti ime otočića *Lavdậra*, koje se izvodi od lat. *Lapidaria. Inače se skupine *bd* i *bg* u kukljičkom ne pojavljuju.

β) Velari. Primjeri za *k*: 1. pred okluzivom (uključujući i *c*): *lâhto* (lakat), n. *nôhti* (i N. i g. glase *nöhat* i *nöhot* prema ostalim oblicima), *zậnôhtica*, *dohtûr* (doktor), *mühto*, *muhtậš* (mukte, muktaš), *nêhcija* (injekcija – uz *špünat*), *pulêhtâti* (paljetkovati); 2. pred frikativom: *presïnoč*, *presütra* (uz *prekosütra*), *lušïja* (lukšija – lužina koja se dobije kad se pepeo prelije vodom, kalijeva lužina; voda s detergentom u kojoj se kuhalo rublje), *omešâti*, *olašâti*, *lâšji* (lakši). Danas ima dosta novijih riječi bez ovakve promjene kao *döktor*, *këks* itd., a pod utjecajem prestižnijih govora kaže se uglavnom *olakšâti*, *omekšâti* itd. *G* ostaje u riječima kao *blägdan blagdanïca* (manji blagdan), *svägdan*, *svägdar*, a ispada bez traga u mjesnim prilozima *ïder(a)*, *nïder(a)*, *svüder(a)*. Kaže se i *nïgdi* i *svügdi*, ali je to vjerojatno novije, premda tako govore i stari govornici. *K* se ne mijenja kod sufiksa *-ьc-* (*tūkâc*, G. *tūkcâ*). U prilogu *läko* nema traga nekadašnjemu *g*, dok je *k* (prije nego što je nestalo, najvjerojatnije *h*), u pridjevu *mêk* ostavilo trag produljivši *e* prije ispadanja (v. § 9,2,b,α), ali u pridjevu *žük* (gorak) nema nikakva traga ispalomu *k*.

γ) Afrikate. *Č* vrlo dosljedno daje *š*. Kao pod a) tako i ovdje po starijoj i manje specifičnoj promjeni *čc* > *šc* (*sünašce*, *ditêšce*, *mlīščë* (bijeli sok smokve)). Specifičnija je i mlađa promjena *čk* > *šk*, npr. *dëško*, *kôška* (kvočka – rijetko se upotrebljava), *mâška*, *pïška*, *pïškica*, *smrîška* (plod *smrīčâ* (primorske somine)). Tako i u pridjevima sa sufiksom *-ьsk-* kao *kukljīški*, *prêški*, *njëmaški* (i *Njëmaška*), *divojậški*, *kätoliški*, *pûški* (*pûška sküla*), *mrtvậški*, *presậški* (*presậc* – svinja), *stüpaški* (o skoku bez zaleta), a tako i u pridjevu *dügaški*. Odraz se koleba u *čīčâk* (cvrčak; zglob na prstu – G. *čīškâ* i rjeđe *čīčkâ*), dok je kod drugih imenica kao *mậčậk*, *popëčak* (žarač) samo *čk* (G. *mậčkâ*, *popêčka*). *Čk* se također javlja u *pŕčkati*, a i inače se danas u mnogim riječima govori *čk* kao u *dëčko*, *kätoličk*i, *një*mački, *Njëmačka*, *lûčki*, *töčka*. *Šk* se dobro čuva u pridjevima sa sufiksom *-ьsk-* izvedenima iz imena mjesta i imenicama na *-ka* koje znače mještanku (*zdrêški* (od *Ždrēlâc*), *preški*, *kukljīški*; *Zdrêška*, *Prêška*, *Kukljīška*). *Č* > *š* i pred sonantima u ovim primjerima: *mlīšnjok* (maslačak), *gužīšnjok* (analni otvor), *zmörašnji* (prema *zmörac*), *švenšljīv*, *švenšljïvac*, *švenšljïvica* (*švenậc* – uš) i možda još nekom. *Č* ostaje u pridjevima sa sufiksom *-ьn-* kao *vïčan* – *vïčna* (vječan; vičan), *vikovïčan*, *-čna*, *slïčan*, *-čna*, imenici *jậčma* (ječmenac), glagolskim oblicima kao prez. *pôčmen*, *nậčmen* i prid. trp. *nậčmut*, a i inače u većinom novijim riječima. *Č* koje se jednači po zvučnosti, daje *ž* (*nâružba*, *svjëdožba* (u Maričića *svïdožba*)), ali i inače standardnomu *dž* u kukljičkom odgovara *ž* (*bužậk*, *žëp*, *žïgerica*, ali *đümper* (džemper) jer je posuđenica mlađa). U primjerima gdje je nekad bilo *ć* (*t*(, nema pojednostavnjivanja, ali takvi su primjeri rijetke

novije posuđenice kao *vöčka*, *sräčka* i sl. Ipak, čini se da se staro *t'* nekoć gubilo pred *k*, uz geminirano *k* kao moguću međufazu, usp. imena po rodu (§ 34,2,c) *Milïka*, (rodovski pridjevak *Milïčev*), *Lōnïka* i *Môrovika* (v. i § 18,I,1,a,α,2 pod 1). Na slabljenje tipa *it'k* (> *ikk*) > *ik*, za razliku od mogućnosti *it'k* > *ijk* > *ik* upućuje činjenica da je u *Milïka* duljina, a u *Lōnïka* kračina, dok bi se pri slabljenju tipa *it'k* > *ijk* > *ik* naglašena duljina očekivala i u *Lōnïka*, usp. § 9,2 i § 9,3,a). Za neke više ili manje vjerojatne geminate u nekadašnjem kukljičkom usp. i § 9,2,a,β,2,b i § 9,2,b,α pod 4 . *C* ostaje u deminutiviranim glagolima *bäckati*/*böckati*, *cïckati*, *pëckati*, *sïckati*, *tückati* itd. Za druge primjere gdje se *c* može shvatiti kao *ds* ili *ts* v. δ,1.

δ) Dentali. Dentalni se okluzivi unutar riječi uvijek gube pred *t, d, c*, *č, (đ)*. Što se tiče ostalih kolokacija, treba razlikovati sljedeće slučajeve:

δ,1. Dental na kraju korijena pred sufiksom. U ovom slučaju dentali pred *k* ostaju: *krâtk*i, *slâtki* (u Lukoranu *slâko*), *rêtki*, *plïtki* (neodr. *plïdak*), *klûtko*, *do četvrtkâ*, *pētkâ*, *iz počētkâ*. Gube se pred sufiksom *-ьsk-*: *ljüski*, *gräski*, *gospöski*, *süski, bräski*, *hrvậski*, *splïski*, *svjëski rât*. Tako i kod imenica na *-stvo*: *prokljêstvo*, *bogậstvo*. Malo je primjera pred zvučnim opstruentom, a u njima dental ostaje (*pöpudbina*, *pögodba* – obje su riječi relativno nove). Dental uvijek ostaje i pred nazalom: *jâdna* (Kali: *jâna*), *rôdna*, *vrîdna*, *trûdna* (umorna), *zậdnji* (Kali: *zuãnji*), *srïdnji*, *sïtna*, *srïtna*, *spôtna* (znojna), *šētnjâ*, *bậdnjok*, *dvậ pêdnja* (pedlja), *kobôtnica* (hobotnica) itd. Dental se gubi jedino u praslavenskoj sraslici *jedận* (*jenâ*, *jenö* itd.), a tako i u *nijedận*, *jënak* (kod mlađih i *jëdnak* i *jëdnik*), *zäjno* (zajedno), ali se u drugim sraslim brojevima ne gubi (*petnäest*, *devetnäest*, ali, naravno, *šesnäest*, *pêsto/pêstô*, *dëvestô*). Razumije se da dentala nema u starim izvedenicama sufiksom *-ni-* (*pïniti*, *okïniti*, *mīnïti* (usp. kuklj. *mītïti* u sličnom značenju te standardno *neumitan*), *rasvanïti se*, *vrnïti*, *krēnïti* itd.), ali da ostaje u novijima kao *stvrïdniti se*, *mïdniti*, *badnïti* (taknuti)[28]. Pred *l* se dental gubi jedino u ionako nepravilno izmijenjenoj riječi *kolậk* (vukodlak), usp. s kaljskim *kodluâk*. Drugdje ostaje, npr. *dlētö* prema kaljskom *lietô.*

[28] Usp. kod labijala i velara: *uščūnïti* i novije *uščīpnïti* (oboje: uštipnuti), *prë(g)niti* (trgnuti se od straha, uplašiti se), i *prešmagnïti* (uvenuti), premda se velari često nalaze i u dosta starim tvorbama.

δ,2. Dental na kraju prefiksa. Na kraju prefiksa dental pred sonantom većinom ostaje, pred zvučnim opstruentom se koleba, a pred bezvučnim većinom ispada. Pred sonantom: *odleťiťi*[29], *odležâti*, *odlīčiťi* (izliječiti), *odmälahna*, *odmaknïti*, *odmąmïti*, *odmïriti*, *odmīljâti* (odugovlačiti, ljenčariti), *odmolâti* (otpustiti), odmotâti, *odrīšiťi*, *odvâvik*, *odväjk(ada)*, *odvidâti* (odšarafiti), podmâzati, *podmīťiťi* (vjerojatno relativno novija riječ), *podnêti*, *podroníti*, *pödveza* (vezica za čarapu), ali i *ö(d)ma*, *namūdrïti* (nadmudriti), a sporan je prefiks u riječima *polözak* (jaje ili kamen sličan jajetu koji se stavi pod kokoš da bi nosila) i *navïsiti* (objesiti na *komôštre* iznad vatre (*ručênje* ili *vičëru*), a danas se upotrebljava i u značenju *staviti kuhati* – od ostalih su prefigiranih oblika najčešći *zavïsiti* (*za vrâta*, *za grēdü*) i *obïsiti*). Pred zvučnim je opstruentima primjera relativno malo: *nažīvïti* (nadživjeti), *ozvąnjâti*, *oząd*, *ozgôr* (nemoguća skupina *dzg*), *pobočïti*, *pobūhnïti*, *pogrïjati* (sporan prefiks, a osim toga i novija posuđenica za starije *istepľiti*, *zatepľiti),* ali i o*dgovoríti/odgovąrâti*, odgrîsti, *odbïti* (npr. *od cïce*) i *podbïti* (nabijajući podmetnuti; pobiti, osporiti) za razliku od *obïti* (razbiti oko nečega, uz nešto; *obïti se ö glovu*) i *pobïti (se)*, *odbrūsïti*, *odzvonïti*[30], *odzvečīvâti*, *nadgljedīvâti*. Pred bezvučnim opstruentom: *okâ* (otkad), *okïniti*, *oključâti*, *okrïti* (otkriti; otklopiti), *okocâti* (otkvačiti), *opêti* (otkopčati), *oprîti* (otvoriti), *osïći*, *oškrīnïti*, *pokôžnjok* (vrsta čira), *poplâto* (taban), *postąv* (podstava), *pošïti* (popraviti obuću – prišiti đon), ali i *otkocâti* (uz *okocâti*), *otpïvati*, *otprîti* (uz *oprîti*), *otpušťiti* (novo, samo u značenju otpustiti radnika, inače *odmolâti*, *popušťiti*), *otkresâti* (za razliku od *okresâti*, iako oboje prilično rijetko i manje uobičajeno), a usp. i naziv kukljičkoga toponima *Potvôrča* s nazivom kaljskoga toponima *Pofuôrča* (oboje istoga postanka – *pod* + *forča*). U rjeđim će ili novijim riječima, osobito ako treba razlikovati prefikse, dental ostati (*otpïti*, *otkązâti*, *odgodïti*, *natkrïti* itd.). Za oblike kao *odaprîti se*, *podapör* (potporanj), *podaprîti*, *podažgâti* v. § 8,3,b.

δ,3. Dental na kraju riječi.

δ,3,a) Promjenljive riječi. Dental ostaje na kraju promjenljivih riječi: *brąt*, *rât*, *svît*, *söldot*, *grąd*, *brôd*, *vrîd* (gnoj u rani), *kömod* (komad); g. *ïljod* (hiljada), *grêd*, *frît* (*frïta* – uštipak), *kašêt* (*kašëta* – gajba), *kôslot* (*kôslata* – velika bačva s otvorom na boku), *nöhot*, *mląd*, *rąd*, *bogąt*, *drobąt* (velika trbuha), *manït* (mahnit); *samotrêt* (s još dvoje uza se). Jedina je iznimka

[29] Puno češće *poleťiti*, a i *pomaknïti*. Naime, kod glagola kretanja prefiks *po-* često odgovara standardnima *po-* i *od-*. Tako samo *pôjti*, *polïsti*, *povêsti* (*povedên* i *povezên*), *ponêti*, ali *otpľivati*.

[30] Razlika između *ozvąnjâti* i *odzvonïti* može se objasniti tim što je *ozvąnjâti* nešto češća, semantički manje specifična riječ. Naime, ove su dvije riječi i semantički sasvim različite, a ne samo po vidu.

sintagma *ü gro* (u grad, najčešće u značenju: u Zadar), koja se gotovo može smatrati prilogom, ali samo *nâ let*, premda se i to razumijeva kao prilog: na brzinu. IZnimkom se eventualno može smatrati i sraslica *susvîta*. Dental ostaje i u suglasničkim skupinama (*stârost*, g. *gljîst*; g. *zvîzd*, *güšt*, *studênt*), a pred suglasnicima u idućoj riječi događaju se predvidljive promjene (*Râdoz ga je vîti. Nôga pûta se stâroz(d)/stâros(t) gljëdala* (Nekad su se brinuli o starima.). *Studênd ga je pītậ.*).

δ,3,b) Glavni i umnožni brojevi. U glavnim se brojevima pred samoglasnikom i stankom gotovo uvijek čuva *t*, pred sonantom se većinom čuva, a pred opstruentom većinom gubi. Ovdje stankom smatram bilo koji slučaj gdje imenica ili lična zamjenica na koju se broj odnosi, ne slijedi neposredno jer u tretiranju krajnjih dentala kod brojeva gotovo da nema razlike između slušno zamjetljive stanke u govoru i isključivo sintaktičke stanke. Nadalje, čini se da stariji češće zadržavaju dental, a mlađi češće ispuštaju. U brojeva na *-st* završno *st* ostaje u pauzi, pred sonantima (ponekad ispada pred *m* i *n*) i pred samoglasnikom, a drugdje se predvidljivo mijenja (*šesnäest*, *dvậnäes mëtri*, *na sedavnäest roďila*, *petnäez gödin*). Evo primjera za ostale brojeve. Pred govornom stankom i pred samoglasnikom: *sedandesêt*, *dëvet*; *devedesêt*; *dvaese dận, deset, koliko bi mu pošlö*; *dvaestïpet*; *kolo pêt ï po*; *osandesêt i četïre*; *devedesêt ï sedan*; *kolo pêt ûri*; *dëvet i kvârat*; *na dvaestösan*; *trīdëset ï osan gödin*; *osanstösan godin*; *ne pedesêt: kaj da dväjset îmo* itd. Pred sonantom s isključivo sintaktičkom stankom: *dëvet väko dicê*; *dëset mânje kvârat*; *na pêt röđena*; *ko na pêt rödi*; *pêsto pedesêt, moglâ sam*). Pred sonantom bez stanke: *dëset litor*, *dvậdëset litor ûlja učînen, trīdëset, koliko, falabögu*; *dväjse litor Ivâna, dväjset litor Radênka*; *dväjse minûti*; *dëvet misêci*; *dëse mëtri* (mlađa osoba); *u pêt näjloni, dëvet vậs*; *pêt jậj.* Pred opstruentom s isključivo sintaktičkom stankom: *na dvaezdëve sêdmoga*; *trīdëset pŕvoga* (30. siječnja), *na pêt desêtoga, ûn je imậ devedesêt, po je vïdi*, *jöš pê-šêst misêci u devedesêt krêčen*; *sedandesêt, po nïšta nî*; *dëset kâula, dëset brôkula* (sc. *bûsi*). Pred opstruentom bez stanke (ovamo pripadaju i dvostruki brojevi kao *pê-šest*, koji pokazuju vrijednost otprilike): *trīdëse kîli*; *dëse kîli*; *pedesê gödišč*; *pê-šes kîli*; *osandesêt i ösan... i dëvet gödin*; *sedandesê gödin*; *trîsta pedesê kîli da če bï svêga*; *ïljadu i stô pedesê kîli*; *po dëse dận*[31]; *dväjse-träjse kûn*; *dëve kûmov*; *dëset bûsi* i *dëse bûsi*; *pêt zûbi*. Kod starih umnožni brojevi glase npr.: *dvậ pûta, trî pûti*, *pê pûti* itd. Kod nešto mlađih glase: *dvậ pû(t)*, *dëse pû(t)* itd.

[31] Teško je čuti gubi li se dental pred dentalom ili se slabo artikulira, pa ovdje navodim samo vrlo rijetke takve primjere koji su izrazito jasno artikulirani.

δ,3,c) Prijedlozi. Prijedlozi su većinom bez krajnjega dentala, ali ga gotovo uvijek imaju bar u ponekom primjeru, često u stanci kad se govornik domišlja (takvu stanku, koju često ispunjava šva, u tekstu označavam s ...). Prijedlog *nâzo* (od staroga **näzād*) nema dentala nikada, a prijedlog *prï(d)* vrlo rijetko (inovativni prijedlog *pred* (= *nâzo*) dental ima uvijek). Prijedlog *pu* dental ima samo ponekad pred samoglasnikom i redovito pred ličnom zamjenicom, a onda glasi *pud* (izvorno ovaj prijedlog glasi *pul*). Prijedlog *od* dental ima relativno često. To je zanimljivo ako se uzme u obzir da se u današnjem kukljičkom prijedlog *o* upotrebljava prilično rijetko i da se u njegovu značenju može upotrijebiti *od*. Prijedlog *pod* također ima dental dosta često, što se i očekuje s obzirom na prijedlog *po*, ali se čini da ga ipak ima nešto rjeđe nego *od*. Pred akuzativom ličnih i pokaznih zamjenica stoji navezak: *pridâ se*, *podâ ne vïkendice*. Pred ostalim oblicima tih zamjenica prijedlog *od* uvijek čuva dental, a ostali ga spomenuti prijedlozi gotovo uvijek gube, osobito pred ličnim zamjenicama. Za neke sam prijedloge zabilježio premalo spontanih primjera da bi se sa sigurnošću moglo suditi o njihovu obliku. Ipak, prema ispitivanju čini se da je situacija sa *nad* ista kao sa *pod*, dok prijedlozi složeni sa *iz-* dental imaju sasvim rijetko. Evo spontanih primjera. Od: *o Sjäjne*, *o söcijalnoga*, *o pêt misêci*, *o sedandesêt*, *o smīhâ*, *o sï̈ca*, *o kokošê*, *ö gnjoja*, *o selä*, *o kïčme*, *o znöja*, *o bölesti*, *o pedesêt i dëvet gödin*, *o svitlīnê*, *o hrôštul*, *o starijêga sîna*; *od... neďilje*, *od... lëtvic*, *od... râdosti*, *od... röbe*, *od... šestôsme*, *od... lancūnâ*, *od... kapüsa*; *öd njega*, *od güšta*, *od vetrîne*, *od një nego od ikoga*, *od učêra*, *od mihūrâ*, *od zelëne kako od nïčega zelënoga*, *grijotâ öd boga*, *od Släđane*, *od kūmê Mïle nevïstun*, *od pröliva*, *od Bënini*, *öd mene*, *od lậni*, *pï̈sti od nôg*, *od glậvê*, *od Jadrîna*, *od Marïje Lünjine nevïsta*, *od Vlâda Blậgdonova*, *od böra*, *öd tebe*, *od vrậta*, *od nikidận*, *nâlaz od krï̈vi*. Pod: *po spâzuho*, *po söcijalno*, *po stậri dậni*, *po grēdü*, *po špînu*, *po krövun*, *po hâubun*, *po Zlatậrūn, po hipotēkun*; *pod cï̈cu*, *pod nôhti*, *pod Ljubëtinicu*, *pöd ruku*, *pod grēdü*, *pod grēdûn*, *pöd gredu*, *pöd vodu*, *pod jenûn čësticun*, *pod lumbrëlama*, *pod krövun.* Ispod: *ispo küče*, *ispo cï̈ce*, *ispo vrậta*, *ispö sebe*, *ispö njega*, *ispo kolëna*, *ispo pöstilje*, *ispo Olïba* (manje konzervativan govornik), *ispo skậ* (stepenica), *ispo špîne*, *ispo zemljê*, *ispod lopâtice*, *ïspod Splïta* (najstarija informantica), *ispod Zëlene Pûnte* (jedna od starijih informantica). Ispri: *ispri sebe*, *ispri küče*, *ispri Növe gödine*, *ispri lëta*, *ispri mene*, *ispri nậs*, *ispri stvậri* (menstruacije), ispri fèšte; *isprid... īčâ*; *isprid njīh*. Iznad: *izna šâke*. Nasrì i usrì: *nasrï konöbe*, *usrï lëta*. Kod: *ko nậs*, *ko njīh*, *ko njê*, *ko Släđane*, *kö kola*, *ko krëveta*, *ko sestrê*, *kö njega*, *ko Bënini*, *ko Jậšini*, *ko Lōnïni*, *ko küčice*, *ko Škölja* (Škôlj – otočić Veli Školj), *ko Lîvijina*, *ko nậröda*; *kod... küčice*, *nâmo kod... Balöča*, *kod... nôga dučậna*; *kod Bâčini*. Prid: *pri mâter i pri öčuha*, *pri krậj*, *pri Jordânun*, *pri Mïslava*, *pri Božïč*, *pri onûn... Anđeľijun*, *pri ovûn*, *pri küčun*, *pri nösun*, *pri*

njîn, *pri kûn abuļântun*; *prïd večer*. Pred: *pred pậr dận*, *pred petnäest*[32] *dận.* Nâzo: *nâzo pậr gödin*, *nâzo petnäest dận*, *nâzo püno gödin*, *nâzo trīdëse gödišč*; *nâzo... gödinu dận, dvî, nâzo... dväjse dận*. Pu(d): *pu njêzinoga*, *pu selä*, *pu grậda*, *pü mora*, *pügori*, *püdoli*, *pu Gōspê*, *pu Kôgulišč*; *pû... mösta*; *pu Artïne*, *pu onôga* i kod starijih: *pud Artïne*, *pud onôga*, *püd njega*, a čuo sam i *püt njega*. Prilozi *ïspri* i *nâpri* nemaju dentala.

δ,3,d) Ostalo. Neki oblici završavaju skupinom dental + samoglasnik koja može otpasti. Infinitiv, ako mu ne slijede oblici prezenta pomoćnoga glagola *tïti,* najčešće završava na *-ti*, a ako oni slijede, *-ti* otpada: *učinïti*, *učinï ču* (puno rjeđe: *učinïti ču*). Kada prezent glagola *htjeti* ne slijedi, infinitiv je krnj rijetko: *ûn če imâ petnäest gödin*; *nêču je ni zvâ tâmo do trëtoga mïseca*; *da če ga Dôbri složi, da čemo mî...*; *ûn če bï pösło u gostijônu*. Infinitivi na *-či* uvijek su neokrnjeni. U kaljskom je situacija slična kao u kukljičkom. U Preku infinitiv češće gubi *-ti* nego u Kukljici i Kalima, ali infinitivi na *-ti* prevladavaju i ondje (barem kod starijih govornika). Čini se da je u Poljani i Sutomišćici slična situacija kao u Preku. Od pašmanskih sam govora u neviđanskom čuo samo "krnje" infinitive, npr. *đignu*, *maknü.* Opet se kaže *jëpe(ta)* ili *jöpe(ta). Kâda* se obično čuje na kraju rečenice, dok je drugdje obično *kâ/ka.* Veznik i upitni prilog glase ponekad (najčešće pred sonantom) i *kad/kâd*, a *kad* je i u stanci. Isto vrijedi i za *sâ(da)*, *dosâ(da)*, *nïka(da)*, *dokâ(da)*, *okâ(da). Ka san došlâ... Grmïlo je kaj ûn nïki ka su pošlï čâ. Ka vïše nî moglâ, ûnda je reklâ... Ka nî dosâ pösło... I sve računận kâ je sêdmi. Pïvo je želï mūmâk kâ če dôjti na oltậr. Vrglâ mi je termîn kâd mi je đigniti ovậj mïsec. Kad mu je prši nogûn, da pröstiš, u guzïcu, porīndậ je pêt mëtri. Kad je, ka san jậ reklâ... Kad ga ne zöven, ûnda bi dösło. Govörin, grijotâ ih je puštïti jer kad... ovï se stîsnu stậri... A čüješ, bär kad... (...) Sküvoš kâ zêlja, kâ blītve, kâ brôkula, kâ kâulov... Očeöče, ma në znon kâda. Nôga pûta je užậ donêti dvî-trî – kako kâda. Nïka ne bï dösło. Nïka ûn ne plâče ka se probûdi: nïkada. Dosâ je bîlo mâsline brâti... Da san jậ tïgovac, tö bi bîlo pošlö svë dosâda.* Ostale nepromjenljive riječi zadržavaju dental: uvijek *näjzad*, uvijek *kolkoköd(er)*, *diköd(er)* itd.

11. Razjednačavanja s obzirom na mjesto i način tvorbe. Događaju se samo u pojedinačnim primjerima kao razjednačavanje labijala (g. *štrünob* prema N. *štrûmba* (pužić svrdlar)), dentala (*pekljâti*, *smrgljîv* (uz *petljâti*, *smrdljîv)*, *sîknjica*[33] (prema *sît*), *presậc*, ali G. *prešcâ*[34],

[32] Zapisujem fonološki.

[33] Autohtoni kukljički proizvod – košarica od tankoga drvenoga oboda i tankoga šiblja (od biljke *sît*). Služi i kao rešeto.

pušẗiti, *ždrëli* (zreo – s umetnutim *d* kao u *naždrîti se*, *Ždrēlâc*) – v. i 15,c), prepalatala (*Ždrēlâc*, ali *Zdrêška*, *Zdrēčânin*, *supljâča* (velika žlica s rupicama))[35]; okluziva (*lasa̯rka/lusa̯rka* (usp. u više govora *vlasatka*)), vibranata (*lëbro*, *slebrö*, *laskrîžje/la̯skrîžje*)[36], laterala (*pîrula* – pilula), nazala (*sedavnäest*, *osavnäest*, ali *gûmlo*, *đimljok*, *sûmljati*, *Lamnjâna/Lamljâna* (kaljski toponim – tako se govori i u Kalima), *izlâmenati (se)* (prekrižiti (se))[37]. Nekoliko protuprimjera: labijali: *mob̈ilja* (namještaj), ali *tunobîla* (stari naziv za automobil, koji se više ne upotrebljava); dentali: *dešpetljîv*, *smutljïvac*, *šep̈rtlja*, *kûtnjok*, *šētnjâ*, *smūtnjâ*, *stâti*, *masẗiti* (gaziti grožđe), *isciđiti*, *sr̈ïča*, *srâti*, *zra̯k*; prepalatali: *šïška* (šišarka), a v. i 12,b; vibranti: *razr̈izati*, *rasc̈ïriti se* (popucati, raspucati se (o plodovima, rani, zemlji, drvenim predmetima itd.)), *frâtar*; nazali: *dam(i)njâna* (veća opletena boca), *tam(i)nja̯ča/timenjâča* (tjemenice), *ûmnjok*, *znânje*. Ovim bi se primjerima mogla dodati i tri primjera s gubljenjem suglasnika: *sekr̈va* (prema *svëkar*), *črljîv* (prema *čr̈v*)). Primjeri su slični i u ostalim ugljanskim govorima.

12. Jednačenje po mjestu tvorbe.

a) Jednačenje u kontaktu. Jednačenje po mjestu tvorbe djeluje i na granici prijedloga *is*, *iz*, *bez* i oblika lične zamjenice 3. lica i posvojne zamjenice: *iš njîn*, *iš njûn*, *iš njîh dvöje*, *ïž njega*, *iž njê*, *bëž njega*, *bež njê*, *iš njegövin*, *iš njêznin* itd. Nema slična jednačenja kod prefikasa (*izljūbïti*). Jednačenja po mjestu tvorbe nema između tvorbene osnove na *h* i sufiksa *-ljiv-*: *plahljîv*, *strahljîv*, *posmihljîv* i izvedenice te *pospihljïvac*, *pospihljïvica* (pospanac, pospanka). Jednačenja nema i u nekim novijim riječima s istim sufiksom, npr. *fuzljîv* (klizav), ali *boležljîv*. Od riječi u kojima bi se jednačenje očekivalo, nema ga ni u *vrhnjâti* (prevrtati, vršljati).

---

[34] Ova je riječ prilično česta i nepravilna, ne samo s obzirom na suglasničku skupinu nego i s obzirom na kračinu prvoga sloga. Tako je i u mnogim drugim čak. govorima (usp. i kaljski G *prajcâ* i žminjski G *prahcä*).

[35] Ovakvo se razjednačavanje vjerojatno dogodilo i u *zl̈ičica* (žličica; *ispo zl̈ičice* – dijafragma), pa je promjena proširena na *zl̈ica*. U riječima *zbïca* (kraća šiba, pletaća igla) i *zbîče* (šiblje) dental u kukljičkom stoji izvorno. Možda se i češće kaže *žl̈ica*, *žl̈ičica*, ali samo *zbîče*, *zbïca*.

[36] Ovamo se može pribrojiti i više romanskih posuđenica kao *lizêrva*, *legrüt*, *šaltûr* (krojač), *talafêrma* (kopno; ali *tararöša* – crvena zemlja kojom se premazivalo dno broda), *lemurčâti* (tegliti (brod)), *lintretâti* (fotografirati), a zanimljiva je i imenica *alarö̈j* (sat (sprava)), u kojoj su likvide zamijenile mjesto. Analogno kao i u standardu kaže se *ja̯rbu* (G. *ja̯rbula* – jarbol). *l* > *r* u riječi *škrpê* (G. *škrpëla*) – alat za siječenje.

[37] Ovamo se mogu ubrojiti i neke romanske posuđenice kao *frmilânat* (šibica), *kalûn* (top), *lümer* (broj – u značenju njem. Nummer), *luncijâti* (osobitim zvonjenjem najavljivati svečanu misu), *pulënat* (sjeverozapad) i eventualno *škâmo* (G. *škâmla* – klupica, šamlica) prema lat. *scamnum* (klupa), ali bi se oblik *škâmo* mogao izvesti i iz umanjenice tipa *scamnulum*, što se i očekuje s obzirom na značenje kukljičke riječi.

b) Jednačenje na daljinu.

α) Jednači se dentalni prema prepalatalnom frikativu u susjednom (rijetko udaljenijem) prethodnom ili sljedećem slogu u ovim primjerima: *šušïti*, *šûša* (suša; vrsta račića), *šušïca* (sušica (češće jëtika); suha kravlja koža), *šûšanj* (suho lišće), *šuškrâpac*, *škr̈šje* (uz *skr̈šje* – na sitnije komade nacijepan korijen stabla), *Lišîška* (ime po rodu prema *Lisïca* (v. § 34,2,c)), *Šukošận*, *gužîšnjok*; *čïžma*, *šêšt*, *šešnäest*, *šeždesêt*, ali *šêsto*. U drugim riječima te promjene nema (usp, i § 6,1). Riječi se *šušïca*, *šuškrâpac*, *gužîšnjok*, *šûšanj*, *Lišîška* relativno rijetko upotrebljavaju, a u ostalim je riječima danas vraćeno *s*. Situacija je vrlo slična i u ostalim ugljanskim govorima.

β) Slično jednačenje nepalataliziranoga dentala prema palataliziranom čuo sam samo u toponimu *Čeljînjok* i etniku *Njînjânin* uz *Nînjânin*.

13. Promjene u pojedinačnim riječima. Postoje još neke suglasničke promjene u pojedinačnim riječima. Nabrajam samo nekoliko primjera uglavnom bez tumačenja: *zdrâča*, *skörok* (korak), *skrûška*, *spâzuho*, *škropïti* i *škrâpati* (lagano prskati – *poškropïti* i *pokropïti*); *grâvron* (gavran); *kumpîr*; *gôzje*, *gozdên*, *kôška*, *köcati* (kvocati (i preneseno: žaliti se na nešto)), *srậb* (svrab), *rêpâc* (poopćenju *p* u N. i g. moglo je doprinijeti i etimologiziranje prema *rêp*; v. 4 i b. 79), *šenậc* (uz *švenậc*), a možda ovamo pripada i *sekr̈va*; *jậpnö* (vapno – kaljski *juapnô*, a i kaljski toponim *Japlêniško/Aplêniško*) – i likovi s početnim *v* i *j* kao i onaj s početnim vokalom su općeslavenski; u *poülïti*, *naülïti*, *zaülïti* (prema *ûlje*), a slično i *upīlïti se* (zapiljiti se), ali *kölјika* (difterija); *kamamâča* (sredstvo za izbjeljivanje – jednačenje na daljinu – usp. tal. *cala macchie*); *žậđan*, *žậdnja* (*đ* prema imenici, a *nj* možda ujednačeno prema *đ* dok je taj glas još bio palatal, a potom *đnj* > *dnj*); *žljīzdâ* (izgleda slično kao promjena pod 3, ali teško da je s njom izravno povezano), *trpîgna* (drhtulja – razjednačavanje dentala vjerojatno još prije posuđivanja (usp. tal. *torpedine*)), *kumadậnt* (ali *kumandậnje* (mjesto uz more odakle se određuje kako utopiti mrežu (kod ribarenja migavicom)), *racīpïti*, *račēpïti* (razlabaviti, pokvariti), *račerâti se* (razvedriti se) uz *rascïriti se, raščîstiti* itd.; *škö* (v. 10,a; ispadanje *d* uz stezanje samoglasnika u *vîti* (samo inf.)[38]; haplologija *maslïna* (maslina kao drvena građa (granje, komadi debla itd. većinom za loženje – od **maslinïna* (usp *smokvïna*, a i kaljski *rujïna* prema *rûj*)). Umeće se dentalni okluziv u skupine *sr*, *zr* na početku korijena riječi u

[38] U glagolima *ispovîti*, *napovîti*, *pripovîti* nije došlo do stezanja, nego su to atematski glagoli, u kojima su se ujednačili neki oblici (v. § 31,VI,10).

nekoliko primjera: *strakôč* (prema Maričiću *svraka* – kaljski *srakuôč*), ali *švrâka* (kod Maričića nema, a kod mojih su informanata *strakôč* i *švrâka* različite ptice), *stȉh* (srh, srsi), *zdrȉjati* (uz *ždrelȉti*)[39]. U *dīhâti* i *tīkâti* nema analoške treće palatalizacije, a drugdje je ima kao i u standardnom hrvatskom jeziku (*mȉcati*, *potȉcatı*). U *gnjôj* (gnoj; gnojivo) i izvedenicama (*gnjojȉti*, *Gnjöjišča*) nalazi se *gnj* kao i u srodnom *gnjȋli*, gdje dolazi pravilno. U nekoliko riječi *sk* > *šk* (*škâkovac* (ali *skạ̄kâti*), *laškâti* (laštiti – usp. kaljski *luâskav* – sjajan), *škropȉti*, *škrâpaṅ*, *škrâbica*, *škrbȉti se*, *škrȉšje* (vjerojatnije 12,b), *žglöb*). Osim toga, u nekoliko se riječi umeće nazal. Slavenske su *dumbôk*, *dumbīnâ*, *sumpljâča*[40], *gūndȉti*[41] (zujati – tako i *gūndâc/gūnâc* (bumbar)), *kolubậr*/*kolumbậr* (kolobar). Romanske su: *dumplȋr* (dvokraki svijećnjak), *lintretâti*, *štrînga* (vještica; leptir), *štrîngica* (vrsta ribe), *lavandȋn* (umivaonik), *cimprës* (čempres), *sumprëš* (glačalo – tako i *sumprešâti*), eventualno *pintûra* (boja (kao sredstvo za bojanje, tj. farba) – nazal je vjerojatno već romanski prema *pingere*, *pinto*, usp. i španj. *pintura*) i još poneki.

14. Morfonološke suglasničke promjene. Ovdje navodim samo neke najvažnije takve promjene, dok se ostale spominju na odgovarajućim mjestima u drugom dijelu

a) Ujednačavanja.

α) Slično kao u standardu, prva palatalizacija većinom izostaje kod umanjenica od imenica *e*-vrste na *-ka* i -ha, kod onih od imenica na *-ga* izostaje rjeđe, a redovita je u umanjenica od imenica na *-ca*. Nekoliko primjera bez palatalizacije: *bêkica* (*bêka* – ovca (u dječjem govoru)), *brôskica*, *čûnjkica*, *kapišậnkica* (*kapišậnka* – lepeza (školjka)), *kȉkica*, *kljükica*, *kûnjkica*, *marâškica*, *mâškica*, *pȉškica*, *prâskica*, *prȉkica* (*prȉka* – žičana špangica za kosu), *skrûškica*, *sȉkica*, *slậnkica*, *trajâkica* (*trajâka* – naramenica, treger), *trîskica*, *tükica*; *buhȉca*, *glühica* (*glüha* – gluha žena – postoji i nadimak Glühica), *juhȉca*, *lihȉca*; *butîgica* (uz *butîžica*), *pêrgica* (*pêrga* – pirka (riba)), *štrîngica* (*štrînga* – vještica; leptir). Nekoliko primjera s palatalizacijom: *bnüčica*, *divôjčica*, *motȉčica*, *ručȉca*, *daščȉca*, *trešč̣ȉca*; *mušȉca*; *butîžica* (uz *butîgica*), *drâžica* (toponim), *jarüžica*, *nožȉca*, *spârožica* (spâroga – šparoga); *böčica*, *guzȉčica*,

[39] U standardu ovomu umetanju odgovara npr. *strțljen* (kukljički *strțšen*). *žr* > *ždr* kao i u standardu (*ždrîlo*, *Ždrēlâc*, *naždrîti se*).

[40] Moji informanti tvrde da se govori samo *supljâča*, ali u Maričićevu rječniku i u Meštrić 1998 (doduše, samo u popisu riječi na kraju knjige, ali ne i u pjesmama) *sumpljâča* (u Maričića kao alternativni oblik).

[41] S obzirom na ostale primjere i onomatopeičnost ovoga glagola teško je bilo što tvrditi o mogućnosti očuvanja izvornoga nazala u ovoj riječi (usp. i Holzer 2007: 68).

karöčica, *kobôtničica*, *podlâničica* (*podlânica* – orada), *štrüčica*, *tarâčica*, *tïčica*, *zbïčica*, *zlïčica*. O prvoj palatalizaciji u komparativu v. § 22,2,b.

β) Od imenica *e*-vrste s osnovom na velar drugu palatalizaciju u DL. imaju samo *rūkâ* i *nogâ* (*u rūcï*, *na nozï*), a u DL. svih ostalih stoji velar prema ostalim oblicima u paradigmi (*u snągï*, *u mükï*). Imenice *a*-vrste muškoga roda na velar imaju i u a. *c, z, s* poopćeno iz ostalih oblika, pa im je tako a. jednak n. (na. *böci*, *rözi*, *trljūsï* (*trljūh* – manja trlja)).

γ) Riječ se *mözak* tretira kao ***mozъkъ* (G. *moskâ*), tj. ponaša se analogno riječima tipa *nïzak*. Riječi *drozak* i sl. ne postoje u kukljičkom. S druge strane pridjev *plïdak* (f. *plītka*, komp. *plïđi*, imenica *pliđīnâ*) poprima isti obrazac (*nïzak*, *slâdak*).

δ) U nekoliko komparativa umeće se *j* prema takvima u kojima ono postoji ili se lako pretpostavlja jotacija, kao *novïji*, *starijī*, *dümblji*, *tânji*. Radi se samo o komparativima koji su nekoć završavali na *-či* (ali ne i na *-t'i*), *-ši*, *-ži*, *-ri* (*jâč(j)i* (većinom *jâči*, ali u Preku i na Ošljaku čuo sam samo *jâčji*), *drâžji*, *blïžji*, *nïžji*, *üžji*, *bïž(j)i*; *vïš(j)i*[42]; *šïrji*; *lâšji*, ali samo *göri*. Manje konzervativni govornici češće ili rjeđe ne umeću analoško j u komparativima sa sufiksom *-j-*. To je analoško *j* sasvim rijetko i kod konzervativnih govornika u komparativima *jâč(j(i* i b*ïž(j)i*, u prvom zbog analogije s komparativima na *-t'-* tipa *ljüči*, a u drugom možda zato što se pridjev *bïz* (tako i njegov komparativ) češće upotrebljava tek odnedavna, dok se prije većinom upotrebljavao pridjev *žvëlat* i prilog *žvêlto*, a možda i radi izbjegavanja teže izgovorljive skupine *ržj*. U šest je komparativa pridjeva s korijenom na velar *-lj-* iz komparativa pridjeva s korijenom na labijal kao *dëblji*, *dümblji*, u kojima pravilno dolazi epentetsko *l,* reanalizirano kao varijanta komparativnoga sufiksa. To su: *lâglji* (uz *l âšji* i *laganïji)*, *dȕglji*, *mȅklji*, *žȕklji*, *sȕhlji*, *glȕhlji*. Sličnu analošku pojavu nalazimo i u prezentu *-žïgljen* (*užïgljen* i drugi prefiksi) prema prezentima kao *sïpljen*, *iznïmljen*, gdje se *l* umeće pravilno.

ε) Kod je-glagola s korijenom na dentalni opstruent rijetko se u infinitivnu osnovu širi jotacija iz prezenta. Danas puno rjeđe *gravčâti*, *mečâti*, *navrčati* (nacjepljivati – *löze*), *nasrčati*, *posrčati*, *okrïčati*, *šēčâti*, *raspljčati*, *skīčâti se*, *šavčâti*, *špehīčâti se* (ritati se), *zalīčâti se*, *glođâti*, *zīđâti*, a puno češće *gravtâti*, *metâti*, *navrtati (...) glodâti*, *zīdâti* itd. Iako sam jotirane

[42] *Višji* je semantički komparativ od *vëli*, a tvorbeno od *visôk*. Odgovarajući prilog u kukljičkom glasi *više*, ali u Preku sam više puta čuo i pridjevski komparativ *višji* i priložni *višje*.

oblike čuo vrlo rijetko kod najstarijih i najkonzervativnijih govornika, u Maričićevu se rječniku javljaju samo takvi oblici. Možda ih je on zbog rijetkosti u kukljičkom i uobičajenosti u govorima koji se bolje čuvaju, kao što je kaljski, smatrao izvornijima, možda su češći u njegovu idiolektu, ali moguće je i da su u kukljičkom tako naglo nestali. Ipak i u Maričića je samo *drtâti* jer je *drčâti* ě-glagol sa značenjem *trčati*. S druge strane, kaže se samo *hljemučâti* s najčešćim prezentom *hljemučận*, ali s najčešćim imperativom *hljemüči*. Osim toga, kaže se *počïm(lj)ati*, *načïm(lj)ati* sa sekundarnim labijalom umjesto dentala i mogućom sekundarnom jotacijom u infinitivnoj osnovi (*m* je u *počïm(lj)ati* prema *iznïmati* i sličnim glagolima). Inače je samo *iznïmati*, *uzïmati*, *sažīmâti*, *užïgati* (v. δ) itd., a i *dīhâti*, *lagâti*, *rïzati* itd. S druge strane, govori se samo *češâti*, a i kod je-glagola s korijenom na *n* beziznimno je kao i u standardu poopćena jotacija u infinitivnu osnovu: *spomïnjati, preklj̈ïnjati*, *zapï̈njati* itd. Kod ponekih je a-glagola izvedenih sufiksom *-īv-* većinom od e- i je-glagola poopćena jotacija (ili rezultat identičan onomu prve jotacije) vjerojatno dijelom prema obrascu *zabranjīvâti* > *svanjīvâti*, a dijelom prema jotiranim i palataliziranim prezentskim oblicima. Ti su glagoli: *ispičīvâti*; *podižīvâti*, *kažīvâti* (i slož.), *vežīvâti* (i slož.), *napušīvâti* (i sl.); *obučīvati* (i *svučīvâti* i sl.). Ali: *porugīvâti se*; *preskakīvâti*. E-glagoli na velar imaju palatal u 3. l. pl. prez. analogijom prema jotiranim oblicima u je-glagola (*sīčû*, *tūčû*, *strīžû* (kao *plâču*, *vêžu*), a tako i *möru* od *möći*).

b) Razjednačavanje (eufonija). Sljedeća promjena ne djeluje samo na suglasnik, nego na slog, ali budući da ne obrađujem posebno slogove, smještam je ovamo. Od antroponima se muškoga roda na *ina/-ïna* posvojni pridjev izvodi sufiksom *-ov-*: *Strâžina*, *Bobušïna*, *Sïpina* – *Strâžinov*, *Bobušïnov*, *Sïpinov*, ali *Lisïca* (prezime) – *Lisïčin*, *Maslïna* (muški nadimak) – *Maslïnin*. Sufiks u pridjevu *mâslinov* posve je morfološko jednačenje prema oblicima *borov, hrastov*, koji se u današnjem kukljičkom ne upotrebljavaju. Ipak, govori se *mâslinov* (gotovo uvijek u sintagmi *mâslinovo ûlje* (grančica će, recimo, biti *kïta o maslïne*)), *rïčinov* (*rïčinovo ûlje* (*rïčina* – ricinus)), ali *smôkvin lȉst*, dok se od imenica koje znače drugo bilje, pridjevi uglavnom ne izvode.

15. Najosnovnije o suglasnicima u romanizmima.

a) Romanizmi su u kukljički dolazili ponajviše iz dalmatoromanskoga, dalmatskoga venetskoga, više ili manje izravno iz venetskoga i napokon iz talijanskoga standardizirana prema toskanskom književnom narječju. Postoje i učene posuđenice iz latinskoga i poneka

posuđenica iz drugih romanskih jezika ili jezika bogatih romanizmima, ali njima se ovdje ne bavim. Dalmatoromanske su posuđenice najstarije i njih je malo. To su riječi kao *brnêstra* (žuka ili brnistra – lat. *genesta* – kaljski *buniêstra*), *čïmak* (stjenica – lat. *cimex* – kaljski *ćïmak*), *funêstra* (prozor – lat. fenestra), *grûg* (ugor – lat. *gonger*, kasnolat. ablativ *grongo*), *gustâti* (koštati – lat. *constare*), *gustêrna* (cisterna za vodu – lat. *cisterna*), *jâprk* (sjeverozapadnjak – lat. *Africus*), *mâst* (mošt – lat. *mustum*), *mocïra* (suhozid – lat. *maceria*), *mïrta* (mirta – lat. *murtus*/*myrtus*), *papậr* (lat. *piper*), *prsüra* (tava – lat. *frixoria*), *srdëla* (lat. *sarda*), *šmûr* (drveno, izvana limom obloženo, korito za građevinski materijal – kasnolat. *missorium*), *tûn* (lat. *tunnus*), *vŕto* (lat. *hortulus*), *žmû* (lat. *modiolus*). Talijanskih je posuđenica također relativno malo. Ovamo pripadaju, npr. *čöka* (stakleni svijećnjak koji visi na stropu u crkvi), *đelât* (sladoled), *đirâti* (šetati uokolo), *fâbrika*, *kalafật*, *kalamîta* (magnet; gromobran), *kậpo* (šef; upravitelj stroja na brodu), *šübito* (odmah). Najviše je venetskih ili dalmatskovenetskih posuđenica. Ako znamo toskanski ekvivalent, lako ih možemo prepoznati po sljedećim suglasničkim razlikama: toskanskim negeminiranim bezvučnim okluzivima u intervokalnom položaju odgovaraju zvučni, a geminiranima bezvučni; toskanskomu *b* među samoglasnicima odgovara *v*; toskanskomu *lj* (*gli*) *j*; toskanskomu *č* (*ci*/*ce*) *c*; toskanskomu *đ* (*gi*/*ge*) *z*/*ž* jednako kao i toskanskomu *z* (intervokalno *s*); toskanskomu *s* (*s*/*ss*) odgovara *s* ili *š*; toskanskomu *ki* (*chi*) *č* (*ć* u govorima s dvama fonemima). Evo primjera: *zôg* (boćalište – tal. *gioco*), *valîža* (kofer – tal. *valigia*), *tajadëla* (domaći rezanac – tal. *tagliatella*), *cavâta* (papuča – tal. *ciabatta*), *bruculët* (narukvica – tal. *braccialetto*), čikara (šalica – tal. *chicchera* – kaljski *ćïkara*), *čậlï* (naočale – tal. *occhiali* – kaljski *oćuali*). Za riječi s istim korijenom posuđene iz sva tri sloja usp. kukljički *pŕka* (ukosnica – lat. *furca*), kaljski *frgadêla* (ukosnica) i kukljički *frkatëla* (ukosnica). Ovim svi mogući odrazi suglasnika u romanskim posuđenicama nisu ni izdaleka obuhvaćeni. I samo posuđivanje romanizama i njihovi odrazi u pojedinim govorima vrlo su kompliciranі, i često nije lako zaključiti kako je i odakle određen romanizam došao do nas.

b) Vrlo nepravilno raspoređeni izgledaju prepalatalni, odnosno dentalni odrazi romanskih *s* i *z*. U dijelu govora odakle se posuđivalo ti su se glasovi izgovarali apikalno, pa su se katkada percipirali kao *s* a katkada kao *š* i različito se usvajali kod pojedinih govornika i u pojedinim govorima. Međutim, u drugom dijelu govora iz kojih se posuđivalo (tako u samom mletačkom venetskom), ti se glasovi nisu izgovarali apikalno, nego kao naši glasovi *s* i *z*. Evo nekoliko primjera kukljičkih posuđenica s tim glasovima. Dental: *bâs* (nizak), *basëtan* (nizak), *fậlsi*, *impâstar* (flaster za ublažavanje boli), *kâsa* (lijes), *lüstra* (nešto što se ljušti (sloj boje, ljuskice

s kože itd.)), *lustrâti* (laštiti), *manëstra* (tijesto koje se kuha (kao *fidelîni* (tanki rezanci za juhu), *šubijöti* (tijesto kao nazubljene vrpce), *makarūnï*, *špagëti*)), *pasâti* (proći), *pulâstar* (manje pile (do 1,5 kg)), *sakët* (platnena vreća (do 15 kg)), *sabûn* (pijesak), *salîž* (betonski pod), *sậlsa*, *sậpa*, *sëđa*, *sïč* (limena kanta), *sïgur* (siguran), *sïka*, *skâla*, *skâle*, *skašëla/škašëla* (džep – usp. 11 i *12,b*), *sküla*, *sküta* (mladi sir), *sparenjâti* (štedjeti), *spîza* (hrana), *stümak*, *sumiljâti* (sličiti, biti sličan), *sulâc* (šala), *sumprëš/šumprëš* (glačalo (češće *sumprëš*) – usp. 11 i 12,b), *šüsta* (opruga (rjeđe *šüšta*) – usp. 11 i 12,b), *trëso* (ukoso); *Čozöt* (osoba iz Chioggie), *limôzina*, *pîz* (teret), *spîza*, *zôg*, *zünj* (lipanj). Prepalatal: *beštîma* (psovka), *bôrša* (torba), *bragëše* (hlače – danas se ne upotrebljava), *brîškula*, *dešpêt* (inat), *fëšta*, *furëšt*, *grašâti* (podmazivati), *grîšpa* (bora), *güšt*, *jüšto* (točno), *kanaštrëla* (plivarica), *kašûn* (sanduk), *marâška* (višnja), *mëštar* (majstor; učitelj), *naštrömo* (vođa palube), *pâš* (sežanj – mjera za duljinu – koliko se mogu raširiti ruke), *pašabrôd* (cjediljka za juhu (za razliku od cjediljke za čaj)), *šalamậr* (gorka sol), *šaltûr* (krojač), *šậld* (čvrst), *šalvâdigo* (divljak), *ščïka* (iver), *šekậda* (živciranje), *šegâc* (ručna pilica (s drškom, bez luka)), *šëst* (ljupkost), *šetemận* (tjedan), *šîmpre* (često), *škaldîn* (mali grijač na žeravicu), *škâlja* (šljunak), *škâmo*, *škậncija* (polica), *škapulâti* (spasiti), *škašëla/skašëla*, *škâtula* (kutija), *škërac* (šala), *škôlj*, *škrđînula* (kaljski *skrđînula*), *škrpê*, *škrpëta* (ženska cipela), *škrivận* (pisar), *škudëla* (zdjelica – danas se ne upotrebljava), *škûri* (taman), *škvêr*, *šôla* (đon), *šôldi*, *šüšta* (češće *šüsta*), *šutotâjer* (ronilac; skafander), *špậda* (boja igraćih karata), *špâle* (leđa), *špalëta* (plećka), *šperậnca* (dugačak konop koji brod vuče za sobom da ne izgubi pravac), *špijâti* (uhoditi), *špîna* (slavina), *špitậ*, *špörak* (prljav), *špünat*, *štampận* (*lïp kaj štampận* – lijep kao slika), *štimâti* (poštovati), *štîva* (brodsko skladište), *štivâla*, *štôrija*, *štramâc* (madrac), *štrüt* (svinjska mast, salo), *šübito*, *šumprëš* (rjeđe), *šüvar* (pluto), *švêra* (kazaljka), *švölja* (riba list), *švôra* (časna sestra), *vešt*îd (odijelo); *bižât* (jegulja), *golûž* (lakom), *sparenjôž* (štedljiv), *kamïža* (košulja), *lâpiž* (olovka (više se ne upotrebljava)), *požâti/pojâti*[43] (okrenuti brod krmom prema vjetru), *pržûn* (zatvor), *valîža*, *vậž* (konzerva), *žâra*, *žrnậta* (nadnica), *žûnta* (dodatak), *žvëlat* (brz). Bez obzira na spomenutu kompleksnost u posuđivanju romanizama, iz ovih se primjera mogu uočiti, ako ne pravila, onda barem neke tendencije.

1. Prepalatalni su odrazi općenito češći.

[43] U nekim posuđenicama toskanskomu *đ* odgovara *j* – uz *pojâti* npr. i *jüšto*, *jedậrmo* (žandar), *jardîn* (vrt s cvijećem), *štajûn* (doba, vrijeme), *alaröj*, *pašậj* (putovanje), *kurậj* (hrabrost), a ovamo pripada i kaljsko *sêja* (kamena klupica uza zid – kukljički *sëđa* – tal. dijalektalno *seggia*). To je *j* moglo nastati prilagodbom toskanskoga *đ* (*gi*) fonološkim sustavima u čakavskim govorima koji imaju *j* i kao odraz praslavenskoga *dj*.

2. Ipak, dentalni odraz prevladava kod najstarijih posuđenica kao što su dalmatoromanske navedene pod a.
3. Prepalatalni odraz najizrazitije prevladava pred suglasnicima, osobito pred *k, p* i *t*.
4. Za imenice sa završetkom *-ïšta/-ïsta* vrijedi da je *-ïšta* u nešto starijim, a *-ïsta* u sasvim novim posuđenicama, npr. *feralïšta* (fenjerdžija), *fogïšta* (ložač), *lerojïšta* (novije: *urậr*), *makinïšta*; *fašïsta*, *komunïsta*, *laternïsta* (svjetioničar), *turïsta*.

c) U nizu romanizama (pretežno venetske riječi) toskanskomu *lj (gli)* odgovara *j*, dok je drugdje (pretežno u starim posuđenicama i u najmlađima, toskanskima) *lj*. Da bi se i o tom dobila neka slika, ovdje dajem nekoliko primjera jednih i drugih posuđenica. *J*: *bravajô* (partikla), *famëja* (porodica), *fõj* (trgovački papir), *imbröji* (konopci za stiskanje latinskoga jedra), *lüj* (srpanj), *pajô* (podnica u brodu), *pojarïca* (slamarica napunjena kukuruzovinom ili slamom), *tavâja* (stolnjak), *tâj* (posjekotina), *tajadëla*. *Lj*: *biljët* (prijevozna karta; ulaznica), *butïlja* (boca), *filjûn* (muško kumče), *fritâlja* (kajgana), *mobïlja* (namještaj), *sumiljâti*, *škâlja*, *švölja*, *škôlj*, *tïlja*.

§ 8. B. Promjene samoglasnika

1. Jat kao kukljički odraz i u posuđenicama. Kao što je već rečeno, odraz je jata u kukljičkom govoru ikavsko-ekavski. Od susjednoga Ždrelca pa južnije odraz je ikavski. Doduše, u pašmanskim govorima sigurno postoji poneki ekavski odraz. *E* se na mjestu staroga jata, sudeći po Jakić-Cestarić 1957 i Finka 1987, može naći većinom ondje gdje su i inače raširenији i nisu pretjerano relevantni (tj. u prefiksu *pre-*, prijedlogu *preko*, brojevima kao *öbedvî* (u brojevima nije posrijedi odraz jata nego analogija – v. c)) i u ponekom korijenu kao u samom imenu *Ždrēläc*, u riječima *vēnäc*, *venčâti* itd.[44] U kraćem ispitivanju svojih pašmanskih informanata nisam dobio nijedan ekavski odraz u korijenu (Ždrelac i Banj: *bĩli*, *bīlïti/bíliti*, *cĩli*, *vïra*, *vïrovati*, pa čak i *sïsti*[45]). Bez temeljita ispitivanja odraza jata u pašmanskim govorima teško je donositi dalekosežne zaključke, ali može se pretpostaviti da je u tim govorima u bližoj prošlosti bilo malo ekavskih odraza, a da ih je danas još manje. U daljoj je prošlosti, sudeći po toponimu *Ždrēläc*, na prostoru Pašmana (barem na sjeverozapadu) vjerojatno bilo više ekavizama. U svim se ugljanskim govorima pravilo

[44] V. Finka 1987: 215.
[45] Jedino sam u Ždrelcu dobio *drēmäti* slično kao u Kukljici. Međutim, to je po svoj prilici novija riječ, a i jat je ovdje pred labijalom.

Jakubinskoga i Meyera relativno često narušava u korist ikavskoga odraza, a osim toga, broj je ikavizama u tim govorima u zadnje vrijeme sve veći, ali su oni i danas nedvojbeno ikavsko-ekavski. Odraz je jata u kukljičkom sličan onomu u ostalim ugljanskim govorima. Svi ugljanski govori, naravno, pripadaju drugoj Vermeerovoj skupini ikavsko-ekavskih govora[46] bez novoga cirkumfleksa u prezentu tipa *rïžen* i s ikavskim odrazom u infinitivnoj osnovi ě-glagola (*boľiti*, *seďiti*). Ipak, čini se da svi ugljanski govori imaju pokoji ekavizam više nego kukljički. Isto se tako čini (bez detaljnijega istraživanja) da među ugljanskim govorima najviše ekavizama ima kaljski. Iz toga razloga, a i zato što sam s odrazom jata u kaljskom najbolje upoznat kako po vlastitim istraživanjima, tako i iz prikaza Budovske i Houtzagersa iz 1994., navodit ću uglavnom samo razlike između kukljičkoga i kaljskoga. Slijedi prikaz odraza jata u kukljičkom u korijenima, prefiksima te sufiksima, nastavcima i na kraju nepromjenljivih zamjeničkih riječi.

a) Jat u korijenima.

α) Jat kao *e/i.* Alternacije u izvedenicama po pravilu Jakubinskoga i Meyera sačuvane su u sljedećim korijenima: *cěd-* (*cëniti* (propuštati kap po kap, vlažiti (najčešće o bačvi) : *cidïti*)), *cvět-* (*cvîče* > *cvît* (cvijet), *Cvîtnica* : *cvêt* (bijeli prah koji pliva u vinu po površini kad se pokvari; bijelo brašno), *cvetâti*), *dě-* (*dëlati* (djeljati, tesati) : *neďilja*, *uďiti* (udjenuti), *zaďiti* (zadjenuti), *nąďivo* (mamac (ono što se nadijeva na udicu) itd.),[47] *děl-* (*dê* : *diľiti*), *lět-* (*lëto* > *lëtina*, *lëtni* : *proľiče*[48]), *měn-* (*mênâ* (mijena; mjesečeva mijena; sinodički mjesec) : *preminïti*, *prömina*), *měr-* (*mëra* : *mïriti – izmïriti mëru*), *sěd-* (*seďiti*, *sêsti* : *besïda*[49]), *srěd-* (*srêdâ* (srijeda), *srêda* (sredina) : *srïdnji* (kaljski *srîdnji*), *usrï, nasrï*), *věr-* (*vëra* (*nî u tebï vëre = nî tëbi vërovati*), *vërovati (se)* (vjerovati, uzdati se) : *nevïran* (zavidan), *nevîrnjok*, *nevîrnica* > *nevïra* (zavist – *pûn je nevïre*)). Ovamo možda pripada i *běl-* (*bêli* : *biľica* (vrsta smokve – možda i posuđeno), *bïljac* (debeli vuneni pokrivač), ali *bēľiti* (krečiti); sigurno alohtono *Bîlka*

[46] Vermeer 1996: 267-269.

[47] Maričić spominje i značenje »raditi po svomu« i daje primjer *vajk ti delaš po svomu*, ali kod mojih informanata postoji samo *väjk tî dëloš po svoji̇n* u značenju *samo svoje tupiš*, *uporno se držiš svoga*.

[48] Kod Maričića je *primaliče* i *promaliče*, a moji informanti uglavnom ne znaju kako se zvalo to godišnje doba. Meštrić 1996 ima dvaput *proliče*, a *proliče* potvrđuju i neki moji informanti. Danas se u Kukljici kaže *prölječe*. U kaljskom je *premaliće*. U Meštrić 2009 nalazi se i riječ *stoliče*, ali će to biti njegov poetizam. Naime, već po činjenici da su neki stariji ljudi u Kukljici prije pedesetak godina na pitanje kad su rođeni, davali odgovore tipa »A, ka i Miľika Lëšina.« (za *Miľika* v. § 34,2,c), lako je zaključiti da je jedan dio leksika u kukljičkom sasvim nov, što, naravno, ne znači da kukljički u nekim drugim područjima nije imao vrlo bogat i specificiran leksik.

[49] U današnjem kukljičkom nema glagola ***besiditi*, nego se u bliskom značenju upotrebljavaju *govorïti* i *pripovīdâti*, pa nije sigurno da je ovdje riječ o razlici koja proistječe iz pravila Jakubinskoga i Meyera.

(ime ovci) i *Bilânov* (rodovski pridjevak)). U ostalim je korijenima poopćen jedan od odraza. Doduše, postoje još neke alternacije, ali po svoj se prilici radi o inovacijama. Naime, govori se *mïsto*, ali *mëstiti* (isto tako i *premeščīvâti*, *nameščīvâti* uz vjerojatno novije *namīščâti*). Riječ *mïsto* i danas ima čestih oblika prema kojima se može očekivati ikavski odraz (takav je g., a i oblik uz brojeve *trî* i *četïre* (*trî mïsti*, *pêt mïsti*)), a nekad ih je svakako bilo i više. Međutim, nije vjerojatno da bi u *mïsto* prevagnuli oblici s prednjim samoglasnikom, dok bi u *mëstiti*, gdje prednji samoglasnik dolazi u svim slučajevima, odraz bio ekavski protiv pravila, nego je *mëstiti* vjerojatno prema ***mësto*. Osim toga, u ostalim je ugljanskim govorima *mêsto* (Kali)/*mësto* (sva ostala mjesta)[50]. Zanimljivo je da ni u *mïsto* ni u *mëstiti* nema duljenja u zatvorenom naglašenom slogu ni u kukljičkom, a ni u kaljskom *mêsto*, iako je ovo duljenje u kaljskom dosta dosljedno. I riječ je *bilậncë* vrlo vjerojatno posuđenica. Osim sasvim neočekivana odraza jata na to upućuje i kaljski naziv za bjelanjak *biêlo (od juâja)* jer je vjerojatno da se slično moglo nekoć govoriti i u Kukljici. Posuđenica je i *dïlo*. Ta se riječ javlja samo u ponekoj frazi tipa *dôjde/dôj če/došlö dïlo na vïdilo* i u izreci »Kî nî za îlo, nî ni za dìlo.«. I sama je riječ *îlo* posuđenica. Govori se *īčë*, a *îlo* se osim u gornjoj javlja u ponekoj izreci kao »Kakòvo îlo, takövo i pîlo.« ili »Sväko îlo kunê fîlo ko ne lègne da se slêgne.«, koja očito nije autohtona. Relativno je nedavno posuđeno i *sudelovâti*, na što ukazuje i neočekivan naglasak[51], a i sama riječ se ne očekuje u izoliranom seoskom govoru. Riječ se *smëna* vjerojatno počela upotrebljavati tek relativno nedavno. *Sedïti* je prema *sêsti*, koje je nekoć imalo *ę* u prezentskoj osnovi. Međutim, danas se često govori *sidïti* uz *sêsti*, što može zavesti na krivi trag, ali konzervativni govornici imaju *sedïti*, a i manje konzervativni znaju da su »stậri govorìli *sedïti*«. Uz riječ *kolëno* javlja se i očita posuđenica *kölino*. U doslovnom se značenju govori samo *kolëno* (*kolëno me bolî*), u značenju *naraštaj* upotrebljavaju se obje riječi, ali češće *kölino* (*rôd u drügin kolënu/kölinu*, *do devêtoga kolëna/kölina*), a u nekim kletvama govori se samo *kölino* (*vrâg ti pöne i srïču i kölino*; *umëlo ti se kölino nâkun kölina*). Navedenim alternacijama dodajem još *prëko* (prilog) i preko (prijedlog), ali *naprīčâk* (poprijeko, prečacem).

β) Jat kao *e*. U sljedećim je relevantnim korijenima isključivo ekavski odraz: *bĕl-* (*bêli*, *bēlïti* (v. i α)), *blĕd-* (*blêd*, *zablēdïti* (problijedjeti)), *cĕl-* (*cêli*, *zacēlïti*), *cĕn-* (*cēnâ*, *cēnïti*), *drĕn-*

[50] U Lukoranu sam od informanta dobio *mïsto*, ali se sigurno govori *mësto* barem u značenju *Stelle*, dok se u značenju *Ort* možda govori *mïsto* (usp. i http://www.lukoran.net/kuzina.html i http://www.lukoran.net/0207). Indikativna je situacija u Poljani, gdje je ispitanik tvrdio da se kaže *mïsto*, a njegova supruga (dakako konzervativnija) tvrdila da se kaže *mësto* (oba je puta mjesto bilo u značenju Stelle, a ne Ortschaft).

[51] Prema glagolima tipa *kupovâti.* Naglasak je mogao zadržati i štokavsko mjesto tipa ***südelovati.*

(*drën*[52] (uglavnom u frazi *zdrậv kaj drën*)), *rĕd-* (*rêdak*, *prorēd'iti*, *razrēd'iti*), *sĕd-* (*sêd*, *posēd'iti* – nekoć češće *sûri* i *posūr'iti* – v. niže), *sĕn-* (*sêno*), *slĕd-* (*naslēd'iti*)[53], *tĕsk-* (*têsan*, *Têsna* (toponim), *têsto* (tijesto koje se peče, npr. za kruh, biskvit)). *E* nalazimo i u *bretenö*, *zacëniti se* (prestati disati od plača, smijeha), *čësta* (danas većinom *cësta*), *dlētö*, *lëse* (rešetka od letvica ili trske na kojoj se suše smokve), *melûra*/*melüra* (pjeskovito morsko dno), *plêna* (pelena), *pulēhtâti*, *trēskâ*, *trêzan* (tako i *istrēzn'iti se*), *vēnâc* (*venčâti*, *venčīvâti*, *venčậnje*[54]), *vrês*, *zënica*, *zdëla*, *zlēd'iti* (prijetvorno se smješkati), *pozlēd'iti se* (nagnojiti se – o rani), *ždrëli*, *ždrel'iti*. *E* je i u toponimu *Ždrēlâc* i izvedenicama (tako se zove i mjesto na Pašmanu i prolaz između Ugljana i Pašmana kao i dio Kukljice do prolaza), ali *ždrîlo*. Sudeći i po naglasku i po *e*, riječ je posuđena. I riječ je *dëško* po svoj prilici posuđena kao dopuna domaćoj riječi *mậli*. *E* se nalazi i u infinitivnoj osnovi glagola *odnêti*, *ponêti*, *prenêti* (prenijeti; prenijeti – o ženi čija trudnoća traje duže od predviđenoga roka), *zanêti* itd. (prez. *odnesên*, *ponesên*...). *E* je u ovim oblicima vjerojatno analogijom prema glagolu *iznêti* (prez. *iznëmen*). U kaljskom je *izniẽ(s)ti*, *iznêmin*, *izniẽla*, ali *poniẽsti*, *doniẽsti*, *ponesĩn*, *donesĩn*, *ponĩla*/*pônila*, *donĩla*/*dônila*. Oblike kao *pönila*, *dönili* čuo sam i u Preku. U infinitivu je ovih glagola nekoć i u kukljičkom vjerojatno bio stari korijen *nes-* (takvi su infinitivi uz infinitive tipa *donêti* u Maričića, a potvrđuju ih i konzervativni informanti). Kod Maričića se mogu naći i oba tipa pridjeva radnoga (*poneso* i *pone*), ali kod mojih informanata postoje samo oblici tipa *döne*, *donêla*. O ovim glagolima v. i § 31,VI,13,a. Potrebno je još spomenuti da barem u današnjem kukljičkom nema riječi *beda* koju navodi Jakić-Cestarić, a da riječi *peteh*[55], za koju ona tvrdi da se upotrebljava u Kalima i Kukljici, dok se drugdje na Ugljanu govori *pivac*, u kukljičkom nije moglo biti ni u doba njezina istraživanja. *Pêteh* se govori u Kalima, a i u Lukoranu je *pëteh*, dok je u Kukljici samo *pīvâc*, iako postoji glagol *petešiti se* (kočoperiti se). To potvrđuje i Maričićev rječnik. Doduše, postoji riba *kôtula* za koju se vrlo rijetko kaže *pëteh*. I u Preku se govori *biêli*, *pobiel'iti* (problijedjeti), a ne sa *i* kako piše u Jakić-Cestarić (1957: 413). Za kukljičko *kören* treba pretpostaviti izvorno *e* a ne *ĕ*. Što se tiče riječi *krelö*/*krëlo* (krilo – organ za letenje), sigurno je da *e* nije od jata (usp. i kaljski NA. *krelô* prema na. *krêla* i slično lukoranski *krelö* : *krëla*). Postoje i dva, po svoj prilici sekundarna, ekavizma (po svoj prilici prilagođene posuđenice) u kojima se po pravilu Jakubinskoga i Meyera nikako ne očekuje *e*. To su *cêv* i *drēmâti*. *Drēmâti* se kaže i u Ždrelcu, a u Kalima je *tufĩnjiti*. *Ciêv* se

[52] Riječ je svakako posuđena. Na to upućuje i kračina pred sonantom.
[53] Nema drugih kukljičkih riječi s ovim korijenom. *Nasljedstvo* je *d'idovina* ili *öčevina*, a *slijediti* je *prâtiti*.
[54] Kaljski je *vinčâti*, *vinčuânje*, ali to će ondje biti podizanje u slogu zatvorenu nazalom (usp. i *vienuâc*). *Vinčâti* je i u Ugljanu, ali i ondje se *e* redovito podiže u slogu zatvorenu nazalom.
[55] Jakić-Cestarić 1957: 413 i 415.

kaže i u Kalima. Među ovakve posuđenice u kojima je dugi jekavski odraz prilagođen kao dugo *e*, vjerojatno pripadaju i gore navedene riječi *sêd* i *posēd'iti*. Što se tiče zanijekanoga prezenta glagola *imâti* (ovdje se ne radi o odrazu općeslavenskoga jata, nego o kasnijem stapanju vokala, ali ga iz praktičnih razloga obrađujem na ovom mjestu), i i prilično stari informanti (najstariji rođeni 1926. godine) govore *nêmon*, *nêmoš* itd.. Ipak, oblike sa *i* čuo sam spontano od informantica rođenih 1921. i 1923. godine (*nîmon*, *nîmo*, *nîimomo*, *nîmote*, *nîmaju*), a i drugi informanti tvrde da su stari u ovom prezentu imali *i*. U Kalima je *nîmun*, *nîmaš* itd., a u Preku sam više puta čuo *nêma*, što je očita inovacija, pa je sasvim sigurno da se o inovaciji radi i u kukljičkom. U Maričićevu je rječniku dosljedno *nimạn*, *nimạ* itd. (štoviše, ondje je i natuknica *nīmâti* s nekoliko primjera toga infinitiva, premda se govori samo *ne imâti*), ali je u zbirkama kukljičke poezije dosljedno *e* – u svim zbirkama, pa i u Maričićevim. Uz riječ *zdëla* ima još nekoliko romanizama koji se donekle ponašaju kao da je u njima jat. *E* je i inače u sufiksu *-el-* (*maštê* (veliki drveni kabao s tri uha, u kojem se pere roba), *karatê*, *smrdëla* (biljka smrdljika), *srdëla*), a i u riječima *brnêstra*, *prëša*, *prëšiti* i možda još kojoj.

γ) Jat kao *i*. U sljedećim je relevantnim korijenima isključivo ikavski odraz: *brĕst-* (*brîst*), *dĕd-* (*dîd*, *d'idov*, *d'idovina*), *ĕd-* (*îsti*, *īčẽ*[56]), *lĕn-* (*l'in*, *linotâ*, *ulīn'iti se*), *prĕd-* (*pr'i manun*, *pridậ mẽ*[57], *nâpri*, *'ispri*, *isprîda*, *nậpr'idak* (u kletvi *vrâg je pöne i sr'iču i nậpr'idak*))[58], *slĕz-* (*sl'îz*), *strĕl-* (*strīlâ*, *stril'ica*), *tĕl-* (*t'ilo*), *vĕd-* (*svidôk*, *nev'ista*[59], *svîst* (razum, sposobnost shvaćanja), *svîstan* (razuman (obično o djetetu kojemu se već može nešto objasniti, ili o staroj osobi koja još nije senilna)), *pripovîti* = *pripov'idati* (ispričati), *pripovīdâti* (pripovijedati, pričati)), *vĕt-* (*nậv'it* (navika), *sậv'it*, *zậv'it*, *sv'itovati*)[60], *vĕtr-* (*v'itar*, *izv'itriti*[61]), *zvĕzd-* (*zvīzdâ*). I u većini ostalih riječi je *i*, npr. *vrîd* (gnoj), *vrīd'iti* (vrijediti), *vr'ilo*, *sr'itan*, *sr'iča*, *slizenâ*, *žljīzdâ*, *p'ina*, *p'initi*, *svîtlo*, *svīt'iti* (svijetliti), *t'inja* (sjena kao obris), *s'inja* (= *t'inja*), *d'itelina*, *t'iti*, *klj'iške*, *mlīkö*, *hlj'ib*, *orîh*, *divôjka* itd. Jat pravilno daje *i* i u romanizmu *moc'ira* (< **mocĕrja*). I neki su od ikavizama, sudeći po naglasku, posuđeni, npr. *mëdvid*, *rîka* (na Ugljanu nema tekućica),

[56] Maričić ima *obêd*, *obêdvati/obîd*, *obîdvati*, ali moji informanti tvrde da su *obêd* i *obêdvati* govorili muškarci koji bi to usvojili na brodovima gdje su radili, ili drugdje izvan Kukljice. U Kukljici se govori *ručênje* i *rūčâti*. Kaljski je *obiêd* (G. *obêda*), *obiêdvati*.

[57] Postoji i prijedlog *pred*, koji je po svoj prilici inovacija (v. § 7,10,b,δ,3,c).

[58] Postoji riječ *prëdnji*, ali je vjerojatno riječ o novijoj prilagodbi. Zanimljiva je i kračina u *prëdnji* i *sr'idnji* prema dužini u *zậdnji* (Lukoran *zãdnji*).

[59] U Jakić-Cestarić (1957: 414) za Kali se navodi *nevesta*, dok Budovska i Houtzagers (1994: 104) navode *nev'ista*, što potvrđuju i moji podaci.

[60] Naravno, govori se *obečâti*, *zavečâti se* (zavjetovati se), ali u tim je riječima posvuda ekavski odraz, pa se ne uzimaju u obzir.

[61] U Kalima *vêtar* (G. *viêtra*), a glagola s korijenom *vĕtr-*, čini se, nema. U ostalim je ugljanskim govorima *v'itar*.

Rîka itd. Za još neke ikavske posuđenice v. α. Za *nêmon/nîmon* v. β. Za *trîban/trêban* v. δ. »Hiperikavizmi« su *kamînje* (*i* u *kamînje* vjerojatno prema *kâmik*), *vičëra* i *stïlja* (pokrivač koji se stavlja magarcu pod sedlo), ali *pöstelja*, a *pöstilja* je rijetko.

δ) Jat uglavnom kao *je* (najnovije posuđenice). U mnogim se riječima koje su relativno nove, nalazi *je*, koje odgovara standardnomu *je* i *ije*. Evo nekoliko primjera: *sjêdalica* (rijetko starije *katrîda*), *dvösjed*, *mjêšalica/mîšalica*, *ösječaj*, *pösjeta*, *vjêsti*, *vjëžbati*, *ljëkovi* (uz *medecîna*, *tablëte*), *Njëmac* (G. *Njêmca*), *Njëmkinja*, *svjêčica* (za paljenje motora), *svjëdožba*, *zapovjednîk*[62], *ödvjetnik* (rjeđe starije *advokât*), *ödvjetnica*, *provjëriti*, *uvjëriti se*, *töplomjer* (nekoć *provînč*), *Rjêka* (uz starije *Rîka*), *svjëski rât*, *sjëna* (rijetko staro *tïnja/sïnja*), pa čak i spomenuto *prölječe*. Osim toga, obično se kaže *srïdnji* (npr. *srïdnji pr̈st* ili za čovjeka srednje visine da je *srïdnji* ili tri sina – *mlâđi, starijî i srïdnji*), ali samo *srëdnja* škôla. Uz staro *nâzo* čuje se i novo *pred* (*prëd pȃr gödin* = *nâzo pȃr* gödin – samo u tom značenju, a inače *pri(d)*). Nadalje, uz staro *trîba mi je*, *nî trîba* postoji i novi glagol *trîbati/trêbati* (*ne trîba/ne trêba*, *nīsï trîba/trêba*, *trîbala/trêbala* – v. također § 16,3,b,α i § 31,VI,,13,e). Umjesto starijega *prama* danas se govori *prema* (ipak usp. i b. 48). Nova je riječ i *sprēmïti* (uz rjeđe starije *paričâti*). U riječi *rêžanj e* ne može biti izvorno, a neobično značenje te riječi (vijenac bijeloga luka (češanj je *zr̈no*)) podsjeća na hibrid između *vêžanj* i *rëšt* (oboje: svežanj, vijenac). Da bi se dobila potpuna slika, treba još imati na umu i nekoherentnost današnjega kukljičkoga govora, tj. činjenicu da svi Kukljičani ne prilagođavaju jednako novije posuđenice, pa će netko u nekim riječima imati *je*, a netko drugi *i* ili eventualno *e*.

b) Jat u prefiksima. Jat se javlja u dvama prefiksima. To su *nĕ-* i *prĕ-*.

α) *Nĕ-*. U današnjem je kukljičkom ovaj prefiks dvojak u zamjenicama *nïki*, *nïka*, *nïko/nëki*, *nëka*, *nëko* i *nïki*, *nïšto/nëki*, *nëšto*, i to tako da se u pridjevskom obliku češće javlja *ni-*, a u imeničkom češće *ne-*. *Ni-* dolazi uvijek u zamjenici *ûn nïki* i gotovo uvijek u stalnim izrazima kao *nïki dȃn*, *nïku vëčer*, a i inače, tj. kada se ne uzima u obzir zamjenica *ûn nïki* i stalni izrazi, kod pridjevskoga se oblika pojavljuje nešto češće nego *ne-* bez obzira na izraz i padež. U imeničkom se obliku *ne-* vrlo često javlja u *nëšto*, dok je *nïšto* znatno rjeđe[63]. Ostali se

[62] Konzervativna informantica priča događaj iz Drugoga svjetskoga rata: »Mīlku Zvōnìnu čepȃ jedȃn (sc. njemački vojnik), ali pokôjna Zlàta bȓzo zapovjednīkù: kad mu je pršī nogûn, da pröstiš, u guzìcu, porīndȃ je pêt mëtri.«

[63] Samo kod najstarijih i najkonzervativnijih govornika. U kaljskom se govori *nêšto* uz sasvim rijetko starije *nïč*.

padeži oblika za neživo upotrebljavaju relativno rijetko, a u tom slučaju imaju *në-* uvijek ili gotovo uvijek. Doduše, u Maričićevu se rječniku pod natuknicom *dậvâti* nalazi »ovo dạje po ničemu, a ne znạn po čemu«, ali ta je rečenica krajnje sumnjiva. Moji informanti prihvaćaju samo *dậje nëčin*, eventualno *po nëčin* (lokativ). Kod oblika se za živo nalazi i *ni-*, ali rjeđe nego *ne-*. O primjerima upotrebe ovih zamjenica u živu govoru bit će riječi u sintaksi. Što se tiče ostalih riječi s ovim prefiksom, danas se jasno razlikuju *nïkakor* i *nëkakor*, a tako i *nïkakov* i *nëkakov*[64]. Riječ *nëkoliko* u kukljičkom dolazi rijetko, a daleko češće se govori *pậr* ili se neodređena količina izražava brojevima kao *dvậ-trî*, *pê-šêst*, *desētâk* itd. Nekad se, ovisno o značenju, kaže *nôga pûta*, *pr̈vo*; *jenï pûti*; *kâ; dikȍli*, *dikȍd(er)*. U Maričićevu se rječniku na više mjesta nalazi *nikad* u značenju *nekad* (npr. pod natuknicama *čȍravica*, *fafarîku*, *kâuštika*, *luštrafîn*, *narậnža*), ali natuknici se *nïkad* pridružuje samo značenje *nikada*. Maričićevo *nïkad* u značenju *nekada*, a i neke druge slične pojave, po svoj prilici treba shvatiti kao hiperkorekciju govora, koji je sam djelomično zaboravio. Ipak, *negdje/nekamo* govorilo se *nïder*, dok se *nigdje/nikamo* govori *nïder(a)*. I *nekuda* i *nikuda* je *nïkuder*. Međutim, *negdje* i *nekamo* se danas kaže samo *nëgdi*, a *nekuda nëkud*. O značenju i upotrebi zamjenica i zamjeničkih priloga s prefiksom *ne-/ni-* govorit će se u sintaksi.

β) *Prě-*. Ovaj prefiks u kukljičkom glasi *pre-*. Primjeri: glagoli (*prebrâti*, *prebïrati*, *preboľiti*, *prebûči*, *preďiti* (prebaciti konac iz igle u iglu), *prefarâti* (samljeti u šrot), *pregrîsti* (i fig.: prešutjeti komu; prigristi), *prehlậďiti se*, *preîsti se*, *prekïniti*, *preküvati* (prekuhati; prokuhati (v. 5,a)), *prelâpiti* (uplašiti), *preľiti*, *prelēznïti* (udariti štapom, šibom), *premaknïti* = *premëstiti*, *premľiti* (ponovo samljeti (o maslinama)), *prenêti*, *prepizâti* (prevagnuti), *prepoznâti* (ponekad i *pripoznâti* – priznati (npr. nečije zasluge)), *prestrâšiti*, *pretočïti* (kroz suženje (crijevo, čep, pipu na bačvi)), *prevâriti*, *prevïsiti se* (nagnuti se preko nečega (npr. *preko* ôgrade); objesiti se (o plodovima – najčešće o prezrelim smokvama)), *prežđrïjati*, *prežīvïti*, *preždrîti se*), imenica *prëgršče*, pridjevi (*prëvëliki* (prije se većinom govorilo *vëli*, a danas *vëliki*), *prëmậli*, *prëširôk*, *prëûzak*, *prëvisôk*, *prëbâsi*, *prëledên, prevrûč*, *prëdëbe*, *prëslậb*, *prëtânak*, *prëtëžak*; *prësritan*), prilozi (*prêko* (tako i prijedlog preko i ime mjesta *Prêko*), *prekovïše/prëkoviše* i *prevïše*, *premâlo*, *prëblîzu*, *prëdalëko*). S njim su se u nekim slučajevima stopili i prefiksi *pri-* i *pro–*. V. više pod 5,a.

[64] Kada ima prefiks *nï-*, zamjenica se *nïki*, *nïšto* razlikuje od zamjenice *nïkor, nïšta* samo u navedenim oblicima, a u drugim ih oblicima (*nïkoga*, *nïkomu*, *nïkim*) razlikuje kontekst.

c) Jat u sufiksima, nastavcima i na kraju nepromjenljivih zamjeničkih riječi. U sufiksima se i nastavcima jat odražava kao *i* (*na nozï*, *gôri*, *dôli*, *dôjdite*, *sedïti*, *sedïla*, *starijï*). Jedina je iznimka *öbe* i *öbadve* uz *öbadvi* (-*e* ovdje nije odraz jata, nego ujednačenje prema nastavku -*e* u nav. imenica *e*-vrste i pridjeva u ženskom rodu), ali samo *dvî*. Za romanski sufiks *-el-* v. b,β. Od zamjeničkih riječi *i* je jedino u *pötli* (danas većinom *pösli*) i *dï* i njegovim složenicama (*diköd(er)*, *diköli*, *dikâ*), a sve ostale imaju *e*: veznici *pokle* i *dokle*, prilozi *dôkle*, *ôkle*, *dosële*, *(iz)dôvle*, *(iz)dôtle*, *(iz)dûnle*, a tako i *vôde*, *(tôte)*, *ûnde*, *nïder(a)*, *svüder*, a jednako tako *-er* imaju i *küder(a)*, *vüder(a)*, *tüder(a)*, *nüder(a)*, *svükuder(a)*[65]. U riječima se *ôvde* i *ûnde* čuva staro *e* (jat koji se javlja u mnogim govorima, ondje je sekundaran prema lokativu jednine). Zatim je vjerojatno došlo do djelomične homogenizacije s ostalim, po značenju relativno bliskim zamjeničkim riječima[66], u kojoj je to *e* iz mjesnih priloga prevladalo. Moglo bi se pretpostaviti da je prilog *di* nekad u kukljičkom glasio **kadë*, ali tomu danas nema nikakva traga.

d) Stara promjena *ē* > *ā*. Praslavensko *ē* prelazi u *ā* iza palatala. To *ē* u drugim položajima daje jat. Pojava je općeslavenska. Primjeri su glagoli kao *mučâti*, *bižâti*, *bojâti se* i još neke riječi kao *ščập*, *žậ*, *žâba*. Doduše, u kukljičkom je, a vjerojatno i u ostalim ugljanskim govorima, u glagola s prednaglasnom duljinom danas ovdje *i* (*zūjïti*, *svīžđïti*, *vrīščïti*, a i lukoranski *svīžđïti*). Ista bi pojava moglo biti i *ạ* u riječi *gnjậzdö* (Kali *gnjuazdô*, Lukoran *gnjōzdö*), tj. *ē* je (ako je u toj riječi uopće bilo staro *ē*) dalo *ā* nakon prelaska *gn* u *gnj* pred prednjim samoglasnicima. Ako je tako, to bi značilo da je ondje *gn* palatalizirano vrlo davno, prije palatalizacije *l* u odgovarajućem položaju (v. § 7,3 i § 8,2). Međutim, teško je išta pouzdano reći o promjeni na temelju jednoga primjera, a ako je ona tako stara, vrlo je neobično da je u većini slavenskih jezika nema u riječima kao *gnijezdo* i *gnjev*. Za *njậdra* v. 2.

2. Promjena *ę* > *a*. Potpuno identično kao *ē* pod 1,d, ali nešto kasnije[67], *ę* iza palatala daje *a*. Tragovi se promjene vide samo unutar korijena riječi. U današnjem kukljičkom postoje sljedeći primjeri ove promjene: *jậčma* (ječmenac), *jâdrni* (jedar, krupan), *jậtra*, *jazîk*, *-jậti* (u prefigiranim oblicima *najậti* (prenijeti (bolest, uši isl.)), *prijậti* (pridržati), *pojậti* (podići, dići),

[65] *Küdera* umjesto ***küdare* (< *kuda že*) može biti poopćeno prema *nïdera*, *svüdera* (*a* kao u *prîna* (malo prije), *sïnoča*, *danậska*, *večerậska*). Osim toga, i fonetski/tipološki je uobičajeniji prelazak ***küdar* u *küder* nego *nïder* u ***nïdar*.

[66] Apstrahiranje je mjesnoga značenja u vremensko sasvim obična pojava.

[67] Tj. nakon prejotacije (usp. i Holzer 2007: 67 s b. 38), a moguće je da je promjena započela i prije prejotacije, i tijekom dužega razdoblja nastavila vrijediti kao fonotaktičko pravilo.

ujȁti (ukloniti, odsjeći komad (obično o tkanini – skratiti, suziti neki odjevni predmet)), *zajȁti* (posuditi)), *kljȁti*, *kljȁtva* (ali *prökljet*, *prokljêstvo*, *prokljêščina*) s vjerojatno naknadno izmijenjenim vokalizmom), *kljaknïti*, *kljačâti*, *počȁti*, *načȁti*, *sažȁti* (iscijediti (stišćući)), *žȁđ*, *žȁđan*. Riječ se *jȁtra* upotrebljava rijetko, a češće je *žïgerica* (životinjska), ili *jëtra* (ljudska). I prefigirani glagoli od *-jȁti* upotrebljavaju se dosta rijetko (nešto su češći *zajȁti* i *ujȁti*). Razlikuje se *jazîk* (organ) i *jëzik* u značenju *Sprache*, a takva razlika postoji i u kaljskom između *jazîk* i *jezîk*. Kaljski pored ovoga ima i *jatï̈va* i *žâti*, dok je u kukljičkom *jetï̈va* i *žëti*, dakle: *juâčmik* (ječmenac), *jâderni*, *juâtra*, *jatï̈va*, *jazîk*, *najuâti*, *zajuâti*, *kljuâti* (i *kljuâtva*, ali *prôkljet*, *prokljiêstvo), kljaknüti*, *kljačâti*, *počuâti*, *sažuâti*, *žuâđ*, *žuâđan*, *žâti*. U ostalim ugljanskim mjestima nisam provjeravao ovaj odraz, ali sam u Lukoranu čuo *jâčma*, a u internetskom ugljanskom rječniku našao *jačmen/jačmer* u istom značenju. Vjerojatnije ovamo nego pod 1,d pripada i kukljičko *njȁdra* i kaljsko *njuâdra*. Naime, u staroslavenskim tekstovima nalazimo i *nědra* i *ędra* (početno je *n* po svoj prilici iz prijedloga *vъn*)[68], a lako je pretpostaviti prejotirano *jędra*, tj. *vъnjędra*, koje bi napokon dalo *njȁdra*. S druge strane, manje smisla ima pretpostavka takve prejotacije koja bi izmijenila početni jat[69], ali moguće je i da su *njȁdra* i *gnjȁzdö* (2,e) jednostavno nepravilni odrazi. Osim toga, u kukljičkom postoje i riječi *jêdar* i *jēdrïti* (možda novije), u kojima ove promjene nema. I u svim je ostalim riječima koje bi došle u obzir za promjenu *ę* > *a*, u kukljičkom danas *e* (*gljëdati*, *čëkati*, *šētâti*, *mojê zemljê*, *nâše küče*).

3. Izravan i analoški odraz poluglasa.

a) Općenito. Odraz je općeslavenskih poluglasa u kukljičkom analogan njihovu odrazu u hrvatskom standardnom jeziku (*maknïti*, *danȁs*, *dȁn*, *tȁj*, *iglâ*, *îme*, *pījën*, *cêli* (jednina)). Ipak u kukljičkom su se, kao i u vrlo mnogim čakavskim govorima, tzv. slabi poluglasi odrazili u nekoliko riječi u kojima njihov odraz u standardu izostaje. To su: NA. *čâ* (upitno), *čȁ* (neodređeno) i *ča* (odnosno); G. *pâsa* (psa) i ostali oblici ove imenice; svi oblici imenice *mâlin* (mlin); I. lične zamjenice *mânun*, ali samo *đi* (gdje). Danas se ne govori *mâlin* nego *mlïn*. U zamjenici se *čä/ča/čȁ* ne radi o slabom poluglasu nego o očekivanu odrazu u takvoj jednosložici pod naglaskom, koja bi se ispadanjem poluglasa morala svesti na ***č*. Kada *ča* nije naglašeno, u njemu nema ni odraza poluglasa, usp. kaljski *zuâč*, *puôč*, *nïč* (nešto).

[68] Usp. Фасмер 1964-1973: natuknice недро і ядро III.

[69] Usp. kukljički *îsti*, *ïdro* i kaljski *(j)ïdro* i *(j)īsti*, a i Holzer 2007: 52-3 i 62, gdje se prejotacija pretpostavlja nakon promjene navedene pod 1,e.

Kukljički tu umjesto *č* ima inovativno *što* (*zậšto*, *nậšto*). Zamjenica *mânun* te imenice *pâs* i *mâlin* bez jerova bi barem u nekom od oblika bile jednosložne sa suglasničkim skupom na početku. Tu bi osobito nezgodan bio odraz oblika imenice *pâs*, koji bi pravilno trebali dati *câ*, *cü* itd. ili nešto slično (usp. § 7,10,a). A. se u *pâsa* itd. moglo poopćiti i iz nominativa. Na takvo bi poopćenje mogao upućivati i naglasak *pâsa*, a ne ***pasâ*. Ipak, kaljski je naglasak upravo *pasâ*, a v. i § 9,3,b,γ. Što se tiče oblika *mânun*, treba imati na umu da u konzervativnom kukljičkom nema prijedloga *sa* s instrumentalom, a ***is mnun*, a osobito ***s mnun* ili nešto slično je teže izgovorljiva kombinacija, a osim toga instrumental bi ***mnun* jedini imao slog manje među naglašenim kosim padežima zamjenica *jậ* i *tî* (usp. i jednačenje *s menom* u mnogim govorima). *Ml* je u *mlïn* jednako izgovorljivo kao i u *mlïti*, *mlīkö*, ali treba uzeti u obzir da je prvi slog te imenice često bio naglašen. Osim toga, standardnomu slogotvornomu *r* odgovara *ar* samo u toponimu *Artïna*. Taj toponim ne označava, kako bi se očekivalo, područje istureno u more, nego samo dio zemljišta, na kojem su sada i kuće. Toponim *Artïna* na Ugljanu postoji i u Lukoranu i u Kalima. Lukoranska je *Artïna* u Toponimiji otoka Ugljana opisana kao neizrazit rt, kaljska kao poluotok, a kukljička kao zemlje. U Maričićevu rječniku postoji i opća imenica *artïna* (rt), ali je moji informanti ne potvrđuju, što ne znači da se nekoć nije češće upotrebljavala.

b) Prijedlozi i prefiksi.

α) Od prijedloga *uza* gotovo uvijek ima krajnje *a* (*uza krậj*, *uza cëstu*, *uza Lisïčini*, *uza kïjosci*, *uza čovïka* i priložno *üza*), a ostali ga prijedlozi imaju samo u vezi s akuzativom zamjenica (*pridậ me*, *podậ se*, *nadậ nje* (rijetko), *uzậ nu küču*, *krezậ me*, *mejậ nje*, *nizậ no brdo*). *Uza* ima uvijek krajnje *a* za razliku npr. od *prez/bez* i *pod*, vjerojatno zato što je prije prelaska početnoga *v* u *u* u kukljičkom po svoj prilici uvijek glasilo **vza* radi lakšega izgovora. Analogijom prema *uza* ponekad se čuje i *niza*, ali češće je *niz* (*niz skâle* i *niza skâle*, ali samo *niz pût* i kao prefiks u riječima *nïzbrdo*, *nïstrm* (strm – obično oblik *nïstrmo* kao prilog i pridjev u srednjem rodu). Prijedlog *s* s genitivom glasi *iz* (v. 10,a). Iznimka su izrazi koji odgovaraju na pitanje *s koje strane* svijeta, kao: *sa zmôrca* (*zmörac* – sjeverozapadni vjetar), *sa zbüre*, *sa zjüga*, *sa zjâprka*[70] (*jâprk* – jugozapadni vjetar). O prijedlogu *sa* s instrumentalom v. također 10,a.

[70] Oblici su *zbüre*, *zjüga* i *zjâprka* prema *zmôrca*.

β) Prefiks *uz-* nema krajnjega *a* (*uzgojïti* (uzgojiti; odgojiti), *uzjēdrïti*), ali ima oblik *vaz-* u *vazêsti* i *vazïmati* uz danas češće *uzêsti* i *uzïmati*. Taj je prefiks rijedak, pa se ni ne javlja u takvim položajima gdje krajnje *a* imaju prefiksi kao *iz-* i *raz-*. Prefiksi *iz-*, *ob-*, *od-*, *pod-*, *raz-* imaju u nekim slučajevima krajnje *a*. Prefiks *ob-* ga ima uvijek pred opstruentima i pred *m* ako se izuzmu novije riječi kao *öbzir*, tj. pred opstruentima je i *m* ili *oba* ili *o*, a nikad *ob-/op-* ako se ne radi o nekoj novijoj posuđenici. Primjeri: *obagnâti* (*ôvcu*, *kozü* itd. – dovesti pod ovna, jarca itd.), *obậjti*, *obahīđâti*, *obamrîti* (osjećati slabost – *svậ san obamr̈la*, *rûke su mi obamr̈le*), *obamïrati*, *obamïriti* (fig. pasti – *obamïriti cêlu mâslinu* (njezinu visinu u padu), *obamïriti cêli pût* – prostrijeti se po putu), *obastâti*, *obatëči* (obuhvatiti), *obatïcati*, *obazrîti se*, *obazïrati se*, *obažgâti*, *obažïgati*, ali *obnovïti*, *oblīzâti*, *obrïzati*, *okalâti* (opkoliti; obići, proći okolo), *obečâti*, *okrīpïti*, *omešâti*, *omotâti* itd. Ostali ga prefiksi imaju u glagolima tipa CCV-ti ili samo -CCen, tj. glagola jednosložne infinitivne osnove kod kojih u infinitivnoj ili prezentskoj osnovi iza prefiksa slijedi suglasnička skupina (glagoli r/l- i a-razreda prve glagolske vrste, glagoli *znâti* i *-dnïti* i još poneki te prefigirani oblici glagola ***iti*). *A* se u ovim prefiksima poopćava i u srodnim riječima gdje ne slijedi suglasnička skupina (npr. *podapör* (potporanj) prema *podaprîti*, *izahīđâti* prema *izậjti*, a i prema *obahīđâti*, gdje se takav odraz očekuje. Primjeri: *oda-* (*odabrâti*, *odaprîti se*, ali *okrïti*, *opêti* (otkopčati – prez. *ôpnen/opënjen*)), *poda-* (*podabïrati* (skupljati masline s tla – nema glagola ***podabrati*), *podaprîti*, *podapör*, *podažgâti*, *podažïgati*), *iz-* (*izabrâti*, *izabïrati*, *izậjti*, *izahīđâti*, *izagnâti* (ali *izgonïti*), *izaprâti* (oprati malu količinu, oprati na brzinu (*isprati* se kaže *ražentâti*)), *izapïrati*, *izasrâti*, *izazvâti*, *izazīvâti*, a kaže se i *izarâna* (rano)), *raz-* (*razabrâti*, *razabïrati*, *razadnïti*, *razậjti se*, *razahīđâti se*, a osim toga i *razapêti* (CC u prezentu – *razậpnen* uz *razapënjen*), *razapïnjati* (raspeti; fig. *razapïnjen se na svë strậne* – obavljam puno posla), ali *razdrîti*, *rastrîti*). Prefiksi se *iz-* i *raz-* u ostalim riječima ponašaju analogno standardnima (*izgrîsti*, *istrêsti*, *razbïti*, *rastrêsti*). Za prefikse *od-* i *pod-* u drugim slučajevima v. § 7,10,b,δ,2. Prefiks *s-* glasi *sa-* u sličnim uvjetima kao i prefiksi *od-*, *pod-*, *iz-*, *raz-*, i u još nekim slučajevima: *samlïti*, *sapêti* (samo u kletvama: *bôg če te sapêti*, *neka te bôg sapënje*, *mâjka te bözja sapêla*), *satrîti* i *satïrati*, *sažậti* (prez. *sậžmen*) i *sažīmâti*, *saznâti* (češće *doznâti*), *sajận* (G. *sajmâ*); *sakrïti* i *sakrīvâti*, *salïti* (npr. *plöču* (betonsku)) i *salīvâti*, *sašïti*, *savïti* i *savijâti*, *sasïći*, *sastâviti*, *sasušïti*, *sazorïti* (plodovi, čir); *sasvîn* (sraslica); *sậvït* (ali *svïtovati*); *sagrīšïti* (vjerojatno pod utjecajem crkve) i *zgrīšïti*.

c) Nepostojano *a* u deklinaciji. Nepostojano se *a* u deklinaciji javlja u sljedećim kategorijama: u N. (tako i u A. za neživo) imenica muškoga roda *a*-vrste[71] te muškoga roda pridjeva i u g. imenica. Nadalje, ono se javlja i u konjugaciji u prezentu glagola biti (*sam*, *jesam*, *nisam* prema *smo*, *jesmo*, *nismo*), u tvorbi riječi (u komparaciji, u brojevima (npr. *osam*, *osamdeset* – *osmi*) i još u ponekom primjeru. Za nepostojano *a* u g. v. § 13,2,d,β, § 14,I,2,d,α i § 14,II,2,b,α. Od ostalih se kategorija nepostojano *a* u svim slavenskim riječima i nekim posuđenicama ponaša potpuno analogno onomu u hrvatskom standardnom jeziku, a jednako se ponaša i u tvorbi riječi (*tậc* – *ôca*, *švenậc* – *švencâ*, *vïtar* – *vïtra*, *sïtan* – *sïtna*, *mrtậv* – *mrtvâ*, *döbar* – *dobrâ*, *jedận* – *jenâ*, *srïtan* – *sritnïji*, *nīsân* – *nīsmö, ösan* – *ôsmi* itd.). Jedini su slučaj u kojem se o nepostojanom *a* u kukljičkom ne može suditi prema hrvatskom standardnom jeziku, imeničke i pridjevske posuđenice čija osnova završava skupinom sonant + konsonant[72]. Za razliku od standarda, takve riječi u kukljičkom imaju nepostojano *a* puno češće (usp kukljički *mârač* prema standardnom *märt*). O nepostojanom *a* u tim riječima vrijede sljedeća pravila:

1. Skupina nazal + zvučni okluziv nikad se ne razbija nepostojanim *a*[73].
2. Imenice s osnovom na *nt* koje znače osobe, nikada nemaju nepostojano *a*[74].
3. Ostale riječi većinom imaju nepostojano *a*.

Primjeri s nepostojanim *a*: *supërab* (ohol, ponosan); *standârac* (drveni stup), *škërac* (šala), *tânac* (ples); *gânjač* (ili pučkom etimologijom *ogânjač* – žarač – tal. *gancio*), *mârač*; *külaf* (pučina); *kârag* (teret na brodu); *špörak*, *bânak* (klupa), *fijânak* (bok – kao komad životinjskoga mesa (tj. termin u mesnici; kuhinji isl.)); *škëram* (nosač na kojem se drže vesla u čamcu; barakuda (riba)); *kölap* (infarkt – postoji i imenica srednjega roda *kôlpo* s istim značenjem); *völat* (luk (u građevini)); *dekumënat* (i *dekumênt*), *fundamënat* (temelj), *cimënat*, *fânat* (dečko (u kartama)), *frmilânat* (rjeđe *frmilậnt*), *inkânat* (dražba), *kimënat* (rijetko *kimênt* – falc, fuga između dvije daske (na brodu)), *könat* (račun), *korënat* (morska struja), *levânat*

[71] U kukljičkom zapravo nema imenica *i*-vrste s nepostojanim *a*. Takvom možemo smatrati jedino imenicu *mîso* (G. *mîsli*(.

[72] Ovdje ne mislim na imenice kao *stümak* (G. *stûmka* – tal. *stomaco*) i *štramâc* (G. *štramcâ* – madrac – tal. *stramazzo*), u kojima *a* u većini oblika ispada analogijom prema imenicama sa slavenskim sufiksima *-ьk-* i *-ьc-* i sl., u kojima se u NA. očekuje naglašeno *-âc*, nego samo na one koje i u jeziku davatelju imaju dotičnu skupinu kao *škërac* (G. *škêrca* – šala – tal. *scherzo*).

[73] Nema ni slavenske riječi s nepostojanim *a* u deklinaciji koja bi u NA. završavala zvučnim opstruentom (usp. i *mözak*, a ne ***mozag* iz osl. **mozgъ*). U g. se skupina nazal + zvučni opstruent može razbiti nepostojanim *a* (usp g. *štrünob)*.

[74] Iznimkom bi se samo uvjetno mogla smatrati riječ *fãnat* (dečko (u kartama), a postoji i nadimak *Fânat*). Nisam naišao ni na jednu riječ koja znači osobu, a završava nekom drugom skupinom sonanta i bezvučnoga suglasnika, a riječi s osnovom na *nt* označavaju ili neživo ili osobu, a životinje, koliko mogu zaključiti iz svoje kukljičke građe, ne označavaju.

(istok; istočni vjetar), *momënat* (i rjeđe *momênt*), *pulënat*, *pünat* (ubod igle pri šivanju; bod, poen; debela daska), *testamënat*; *inkârat* (žbuka), *kvârat* (četvrt), *pörat* (luka), *pârat* (dio), *sörat* (čekić; mlat (riba)). Primjeri bez nepostojanoga *a*: *rûmb* (trupac (vrsta plave ribe)); *provînč*, *vînč* (vitlo), *lamûrč* (vuča brodom), *filc* (kudjelja); *tûnd* (okrugao – upotrebljava se rijetko, a mnogi i ne znaju za tu riječ), *ingôrd* (pohlepan – također vrlo rijetko), *rigvậrd* (obzir, poštovanje), *baštậrd* (životinja nastala križanjem dviju vrsta (kao mula i mazga); izvanbračno dijete; kao pridjev: *baštậrd kaj presậc* – proždrljiv kao svinja), *šôld* (novčić – većinom pl. *šôldi* – novci); *fậng* (blato), *kalafậng* (bager), *zîng* (cink); *katafậlk* (odar – danas rijetko, nekoć češće); *barufậnt* (svadljivac), *dekumênt* (i *dekumënat*), *fabrikậnt* (vlasnik tvornice), *čikadênt* (čačkalica), *frmilậnt* (češće *frmilânat*), *kimênt* (češće *kimënat*), *kumadậnt*, *mînt* (mana), *ministrậnt* (u Maričića *mistrậnt*), *mužikậnt*, *školậnt* (učenik; student), *momênt* (češće *momënat*), *šervînt* (bolničar u vojsci – danas se ne upotrebljava), *štrumênt*, *študênt*, *pašapôrt* (putovnica).

4. Slog zatvoren nazalom.

a) Slavenske riječi. U slavenskim se riječima svi samoglasnici osim *o* u slogu zatvorenu nazalom ponašaju kao i u slogu zatvorenu ostalim sonantima (v. § 9,2,a), a *o* se podiže do *u*. Pri tom se ne misli na novo *o* nastalo od staroga dugoga *a* u zanaglasnom položaju (*čëkon*, *preöron*), nego samo na staro *o*. Jedina je iznimka u kojoj *en* > *in* ime *Blažînka*, koje se nadijevalo otprilike do Drugoga svjetskoga rata, vjerojatno u tom obliku preuzeto iz nekoga drugoga govora. Inače: *pečên*, *zelên*, *zelênka* (vrsta smokve i vrsta ribe), *venčâti*, *žënska* (u Preku *žênska*, u Kalima i Lukoranu *žînska*), n. *vēncï*, *švencï* i *ščencï* (*ščenậc* – korov s malim bodljikavim plodom) (kaljski n. *švincï* i *šćincï* prema N. *švenuãc* i šćenuãc), *vïzmenka* (slanina). Među nastavcima je *-un* u I.: *pûtun*, *nožûn*, *is ditëtun*, *bretenûn*, *is svojûn stậrun mâterun*, *is tûn divljûn ženûn*, *is mânun*, *is töbun*, *iš ǹjûn*). Do podizanja u korijenu dolazi u sljedećim riječima: u općim imenicama *grûm* (G. *gröma*), *konậc* (G. *kuncâ*, D. *kuncü* itd., g. *könoc*; dem. *kunčîč*), *kûnj* (G. *konjâ* – danas *kônj*), *zvûn* (G. *zvûna*, pl. *zvöna*, dem. *zvunčîč*), u imenu *Zvûnko* (službeno *Zvonko*), u zamjenici *ûn* (tako i u *ûnda*, *ûnde*, *dûnle*, *odûnle*, *izdûnle*[75]), u glagolu *skunčâti* (umrijeti) i prijedlogu *nâkun*. Do promjene danas ne dolazi u riječima *kônj* (informantica mi je samoinicijativno rekla da se nekad govorilo *kûnj*)) i *vônj* (kaljski *kûnj* i *vuônj*) te u *zậkön* i u toponimu *Progön* (kod jedne informantice i *Prōgön* (s

[75] Ali *ôkle*, *izdôkle*, *dôkle*, *dôvle*, *dôtle* itd., a u Preku i Kalima ujednačeno (kaljski *dûklec*, *dûvlec*, kao i *dûnlec*; prečki *dûkle*, *dûvle* kao i *dûnle*).

otvorenim *o*). U tim primjerima nalazimo *o* umjesto *u* pod utjecajem većine padeža, gdje je slog otvoren. Treba još reći da se *o* ne podiže u sintagmi *pô ŋj* (usp. kaljski *pû ŋj*, a slično i *nû ŋj*, *zû ŋj*). *Pô ŋj* u kukljičkom ostaje prema *pô me*, *pô te*, *pô nje*. Osim toga, *pô ŋj* : *pô nje* analogno je obrascu *zậ ŋj* : *zậ nje*, slično kao što je kaljski obrazac *pû ŋj* : *puô nje* analogan obrascu *zû ŋj* : *zuâ nje*.

b) Posuđenice. U posuđenicama se (većinom romanskim), ako izuzmemo one najnovije, u slogu zatvorenu nazalom često nalaze *i* i *u*, koji odgovaraju glasovima *e* i *o* u nekim drugim govorima (npr. u venetskom i u književnom talijanskom). *U* je prema potrebi moguće tumačiti i kao kukljičku prilagodbu, ali *i* će najvjerojatnije biti prilagodba u nekom od čakavskih govora preko kojih je posuđenica došla u kukljički, ako nije došlo do podizanja već u nekom od romanskih govora iz kojega se posuđivalo. Po svoj prilici treba imati u vidu i utjecaj dalmatoromanskoga supstrata, ali teško je reći u kojoj mjeri. Evo nekoliko primjera: *bûmba* (kaljski *bômba* (vrlo rijetko *bûmba*), prečki *bûmba*), *bumbëta* (stakleni cilindar ribarske svjetiljke), *bûmbiti* (cugati), *bumbôn*, *rûmb*, *kumpanjâti* (pratiti), *kumpanïja* (društvo), *kumpậr* (prijatelj), *kumpaťiti* (oprostiti), *stümak* (G. *stûmka*), *fruntûn* (šilt), *kûntra* (protiv), *kuntrapîz* (ravnoteža), *kuntrâta* (uličica), *kuntënat*, *prûnti* (slobodan, na raspolaganju), *tremuntậna*, *muntûra* (muško radno odijelo – plave hlače i kaput), *fûndo* (kad nešto padne na dno, kaže se: *propâlo je fûndo dôli*), *gûndula* (ljuljačka; vrtuljak), *kundüt* (zahod), *Kûnsul* (nadimak), *Fûnso* (skraćeno od Alfonso), *kunfët; kûnjka* (školjka; vrsta školjke), *bruncîn*, *kuntâti* (razmišljati, računati), a *u* je i u sufiksu *-ûn*, npr. *arbûn* (rumenac (riba)), *vogûn* (vagon; 10 tona); *šîmpre* (često), *ťimpla* (sljepoočnica), *fremînta* (sjemenke kukuruza, tj. njegov jestivi dio (*krûh o fremînte* – kukuruzni kruh) – biljka je *kokorüz*), *mîndula* (badem), *marînda* (obrok između doručka i ručka), *marindâti*, *ťinditi* (paziti), *mînt* (mana), *ofinditi* (uvrijediti), *pinďiti* (visjeti), *pulînta* (žganci – skuhani gusto, kao komad (urijetko je *kâša*)), *valînca* (deka (pokrivač)). Iznimaka sa *on* relativno je malo. To su riječi kao *könat* (G. *kônta*), *avijôn*, *bumbôn*, *kamijôn*, *tëlefon*. Riječi je u kojima nema podizanja *e*, više. To su riječi s osnovom na *ent* (veći broj primjera pod 3,c) i njihove izvedenice kao *pulentậda* (jak sjeverozapadni vjetar), a osim toga i primjeri kao: *šetêmbar*, *novêmbar*, *decêmbar*; imena *Vênko*, *Vênci*; *tamperâti* (miješati), *šêmpija*, *išempijâti* (običnije *mûnjenjok*, *izmunjēsâti*); *dožentâti* (dodati), *ventậrij*, *izventâti* (izmisliti), *lênta* (povećalo), *ražentâti* (kaljski *režintâti*), *tentâti* (izazivati, gnjaviti), *ventûlj* (ventil), *pacêncija* (strpljivost – rijetko). Vokalizam je kukljičkih romanizama i inače vrlo »šarolik« ponajviše zbog posuđivanja iz različitih govora,

ali njegovo detaljno obrađivanje nadilazi granice ovoga rada. Ipak, o vokalizmu u romanizmima daje se još nekoliko napomena pod 5,b te 7,a i b.

5. Kolebanja u vokalizmu. U kukljičkom i drugim ugljanskim govorima ponekad, češće u posuđenicama, a rjeđe u domaćim riječima, variraju odrazi kratkih (većinom prednaglasnih) samoglasnika. U nekim slučajevima ti odrazi variraju od mjesta do mjesta, a nerijetko i u samom mjestu. U drugim su slučajevima oni relativno jedinstveni na širem području, ali se razlikuju u odnosu na odraze u većini slavenskih govora i na starije stanje. Ovo nisu pravilne, beziznimne fonetske promjene, nego uvijek imaju više ili manje iznimaka, a u većini se slučajeva radi samo o nekoliko primjera koji se sami mogu smatrati iznimkama. Nisu sasvim jasni uzroci ovih promjena. U slučaju posuđenica uzroci mogu biti različiti: od uglavnom posrednoga posuđivanja iz različitih izvora do nekakve vlastite prilagodbe. Osim toga, budući da se uvijek radi o promjenama kratkih, najčešće prednaglasnih, samoglasnika, svakako treba imati u vidu njihovu slabiju artikulaciju i težu percepciju. Osim toga, u nekim su slučajevima moguća i različita jednačenja i razjednačavanja. Treba još napomenuti da je ovdje riječ o nekoliko promjena, koje samo funkcioniraju na sličan način, a da nipošto nije riječ o jednoj promjeni. Osobito treba razlikovati promjene u prefiksima od ostalih promjena.

a) Kolebanje u prefiksima. Prefiks se *pro-* u većini glagola stopio s prefiksom *pre-*. Ta je pojava vrlo proširena, a postoji i u kajkavskom. Osim toga u više glagola prefiks *pre-* odgovara standardnomu prefiksu *pri-*. I ta je pojava dosta proširena. Tih dviju pojava u kukljičkom nema u ostalim vrstama riječi (to se, naravno, ne odnosi na glagolske imenice), a razumije se da je nema ni u glagola kod kojih je prefiks dug. Dakle, samo *prömina*, *prokljêstvo*, *prokljêščina* (zloba), *Progön*, *pröcip*, *prösika*, *prökljet*, *prīsậd* (sadnice), *prīgnïti se*.

α) Kukljičko *pre-* u većini glagola odgovara standardnomu *pro-*: *prebâdati* (*u krîžima me prebâdo*), *prebazdâti* (rijetko prošiti, proštepati), *prebïti* (pretući; slomiti (o duguljastim predmetima – *ščập*, *drvënu žlïcu* (kuhaču), *nögu*); probiti), *prebôsti*, *prebužâti*, *preciḑïti* (procijediti; precijediti), *preḑirâti* (prošetati, prehodati), *prefundâti* (probušiti), *prehljemučâti* (promućkati), *pregovorïti*, *pregücati*, *preklj̣âti*, *preküvati* (prekuhati; prokuhati), *preminïti*, *premīšâti*, *premočïti*, *prepậsti*, *presêsti se* (propasti pod teretom (pod, dno, fig. glava)), *prešupljâti*, *prešẗiti* (i novije *prečïtati*), *prezêsti*. Pod utjecajem govora bližih standardu rijetko se govori i: *prociḑïti*, *progovorïti*, *promīšâti* (ovo danas češće nego *premīšâti*), *promočïti*,

propậsti, *prosêsti se*, *pročïtati*. U kaljskom se danas u ovim riječima gotovo uvijek upotrebljava *pro-* (*prominïti*, *procidïti*, *procidïlo* (cjediljka)), ali sam od jedne starije žene u Kalima čuo rugalicu koja počinje: *Sigećânke prëminile*[76] *môdu*. U kukljičkom je uvijek *pro-* u glagolu *prohīđâti*[77], kod nekih glagola gdje je bitno razlikovati značenje glagola s prefiksom *pro-* od onoga s prefiksom *pre-* (*proľiti* : *preľiti*, *prosûti* : *presûti* (vjerojatno po tom uzorku i *prokïniti* (istresti sadržaj posude – *tëču*, *fažô*) : *prekïniti*, iako tu nema potrebe za razlikovanjem prefikasa), *prodâti* : *predâti*, *provêsti* (*provedên*) : *prevêsti* (*prevedên*)[78]) i kod nekih glagola preuzetih iz crkve ili iz govora bližih standardu (*procēnïti*, *proklïnjati* (puno običnije i češće *kljâti*), *propêti* (u kršćanskim kontekstima), *prosvītľiti* (*bôg ti pâmet prosvītlī*), *prošētâti* (nekad češće *pređirâti*), *provîti* (*bôg ti provïdi srïču i zdrậvlje*)). Međutim, čini se da se poneki glagol ne da uvrstiti u takvu klasifikaciju. Takvi su npr. *prostrîti* i *propïti* (*se*).

β) Kukljičko *pre-* u više glagola odgovara standardnomu *pri-*: *prebâdati* (zafrkavati, izazivati), *prebüšiti* (pritvoriti – *vrậta*, *funêstru*), *predïžati*, *pregrîsti* (pregristi (i fig. prešutjeti komu); prigristi), *prelīpïti* (i fig. *ka ti preľīpin jenü...*), presêsti (nekomu), *preslīpïti/prislīpïti* (prevariti, zavesti), *prespïti*, *pretînditi* (pripaziti, pričuvati – *pretîndi mi mậloga*), *pretîsniti*. Prefiks *pri-* nalazimo kod glagola kod kojih je bitna razlika u odnosu na parnjake s prefiksom *pre-* (*primaknïti* : *premaknïti*, *priskočïti* : *preskočïti*, *pristūpïti : prestūpïti* (prekoračiti), *privûči* : *prevûči*), i još nekih (*prijậti*, *pripậsti* (običnije *dopậsti kôga*), *pripovîti/pripovïdati*, *pripovīdâti*, *prišestậrïti* (prilijepiti fig. *ko ti prišestậrin jenü*), *privâtiti* (običnije *predïžati*)). Ponekad standardnomu *pri-* odgovara neki drugi prefiks. Tako nema glagola ***pribïti* i ***pribôsti*, nego samo *zabïti* i *zabôsti*, nema glagola ***prîti* i ***prihīđâti*, nego samo *dôjti* i *dohīđâti*. Za prefiks *pri-* v. i 7,b,α.

b) Kolebanje u ostalim slučajevima. Ovo je kolebanje češće u posuđenicama nego u slavenskim riječima. Daju se i neki primjeri gdje je u kukljičkom očekivan odraz, ali je izmijenjen u nekom drugom ugljanskom govoru.

α) *O/a* – ako ne napominjem drukčije, *a* je običniji ili jedini kukljički odraz. Primjeri: *batûn* (kaljski *batũn*; u Maričića i *botûn* – vrlo rijetko), *bobûk* (hljepčić – u Kukljici samo tako, a u

[76] Naglasak *prëminile* neće biti arhaizam nego prilagodba stihu rugalice.
[77] Ne postoji ***prêjti*, nego samo *prôjti* u značenju *proći* i *preći*, a tako i samo *prohīđâti* u značenju *prolaziti* i *prelaziti*.
[78] Osim toga, *prevûči* znači i *prevući* i *provući*, a *provûči* samo *provući*, a nema ni glagola ***provêsti* (*provezên*), nego samo *prevêsti* (*prevezên*).

Ugljanui *babũk*), *čökniti* (u Kukljici samo tako, a u ugljanskom internetskom rječniku *čaknuti* i kaljski *čânuti*: kukljički *čäni* (uzvik kojim se tjera kokoš da legne) vjerojatno je porijeklom imperativ sličnoga/istoga glagola (i u ugljanskom internetskom riječniku *čan-čan*)), magrậ*nj/mogrậnj* (kaljski *magrânja*), *mašûn/mošûn* (muzgavac – glavonožac sličan hobotnici, s po jednim redom prianjalki na krakovima – kaljski *mušũn*), *pamidôr* (lukoranski *pomidôr*), *kanačậ* (dalekozor – kaljski *kaloćuali*), *kapüs* (kupus – kaljski *kopüs*), *pašậda* (nož kao dio pribora za jelo (kojim se služi pri jelu) – kaljski *pošuâda*, lukoranski *pošôda*), *kamamîla* (kamilica – kaljski *kamumîla/kamomîla*), *kopunêra* (kokošinjac – u Maričića i *kapunêra* – ako se upotrebljava, puno je rjeđe), *modrûn/madrûn* (običnije *modrûn* – grčevi u želucu), *morëta* (val – u Maričića samo *murëta*, a u mojih informanata češće *morëta* – kaljski *marêta*), *vogûn* (rjeđe *vagûn* (vjerojatno inovacija)), *žvanjarîn* (u Maričića *zvonjarîn*, ali moji informanti ne potvrđuju – pučka etimologija prema *svegliarino*), *načậs* (kaljski *noćuâs*), *lopotïka* (lemprika – *Viburnum tinus* L. – u Maričića i *lopatïka*, ali informanti ne potvrđuju), *lastüra/lostüra* (periska), *klabûk*, *lašpünja* (ljuska na sjemenkama (grah, bob, kukuruz, špice), kožica na zrnu grožđa, mahuna (graška, boba isl. uz *mahünja*)), *mahünja* (mahuna (*mahune* kao jelo su *mlậdi fažô*) – kaljski *mohünja*).

β) *E/a* (obično u susjedstvu s palatalima i *r*) – ako ne napominjem drukčije, običniji i češći kukljički odraz je *a*. Primjeri: *šetîna* (saten – moji informanti samo tako, a Maričić samo *šatîna*), *šäbaka* i *šabakûn* (mala i velika mreža potegača – moji informanti samo tako, a Maričić i *šëbaka, šebakûn*), *ševarïka/šavarïka* (trošna kućica prekrivena kukuruzovinom – moji informanti većinom *ševarïka*), *alaröj* (u Maričića i *leröj/relöj* – *relôj* sam čuo u Lukoranu), *bičarîn* (kaljski *bićerîn* – možda i stapanje s *kučarîn*, iako se ta imenica upotrebljava sasvim rijetko), *račerâti se* prema *čarâti se* (katkada i *raščarâti se* – samo *čậri* – svijetao, vedar)*, čepâti* (uhvatiti, uloviti – kaljski *ćapâti*), *kradînica* ili *kradênica* (kredenac – tal. *credenza*), *racëta* (medicinski recept – kaljski *recêta*), *račîn* (naušnica – kaljski *rećîn*), *raceüda/receüda* (priznanica), *talafêrma*, *tararöša*, *tarâca* (ali *terîna* (keramička, porculanska, staklena zdjela)), *carậda/cerậda* (*cerậda* puno rjeđe), *marînda* (prema tal. merenda), *tremuntậna*, *lintretâti* (usp. tal. *ritratto*), *trejậntula/trajậntula* (mali prozirni gušter – nešto češće *trejậntula*), *trejâti* (trajati), *presậc/prasậc* (češće *presậc*)[79], *pijagật* (činovnik – kod Maričića

[79] G. *prešcâ/prašcâ*, ali V. samo *prậšče*, a g. samo *prâsoc*, a kaljski samo *prasuãc*, G. *prajcâ*; osim toga, samo *prasïca*. Dakle, promjena se dogodila samo u kratkim nenaglašenim oblicima. Treba još imati na umu da je *ra* u *presậc* nepravilno skraćeno (usp. standardno *prásac*). Iz toga slijedi da *re* u *presậc* (a vjerojatno i u *trejâti*) nije nastalo istom promjenom kao *rē* u *rêsti* i *rēpâc* (kaljski *riẽsti* i *riepuãc*). Prema tome bi *rêsti* i *rēpâc* bili jedini

učeno *impjegȁt*), *jädva/jëdva* (*jädva* samo kod konzervativnijih informanata), *jävala* (uzvik odobravanja – kod Maričića samo *(j)ëvala*, ali to moji informanti ne potvrđuju), *jalîto* (krvavica s kukuruznim brašnom – kaljski *jelîto*), *jarebïca/jerebïca*, *dašpêt/dešpêt*, *žvanjarîn* (v. α), *čeköli/čaköli* (nešto, ponešto; što god – češće *čeköli*). Osim toga: *sakrêtvo* (rjeđe *sakrêto* – potajno – kaljski *sakriviêto*, prečki *sakriêto* – etimologiziranjem od tal. *secreto*), *lamûrč* prema *lemrčâti* (vući brodom), *talasâti/telesâti* i *talasȁda/telesȁda* (polagati parangal/polaganje parangala u cik-cak), *letenïja* (kod Maričića i *letanïja*), *labîč* (jugozapadni vjetrić – rijetko i inovativno *lebîč* – kod Maričića samo tako), *labičȁda* (jak jugozapadni vjetar – rijetko i inovativno *lebičȁda* – kod Maričića samo tako), *tamperâti* (u Maričića samo *temperâti*, ali je to svakako interferencija s naučenim izvan Kukljice). Osim toga kukljički *danȁs(ka)*, kaljski *danuãs(ka)*, dok sam u Preku čuo *denâs*, a u Ugljanu *denãska*.

γ) Ostala kolebanja: *föflaška/föfljaška* (čutura; manjerka – Maričić: *fëflaška*), *đelât* (kaljski *đilât*), *dekumënat/dekumênt*, *lasȁrka/lusȁrka*, *jëpe(ta)/jöpe(ta)*, *rovâti* (revati – i u Kalima *rovâti*). U nekoliko primjera kratko *o* daje *u* (u kukljičkom samo nenaglašeno): *ulîgna* (kaljski *olîgna*), *mutôr*, *kôguma* (džezva – kaljski *kuôgoma), polučȁk/pulučȁk* (stara mjera za žitarice (oko 12 kg)), *kömarica* (kaljski *kümarica*), *kobôtnica* (kaljski *kobuôtnica*, Sutomišćica *kubötnica*), *zaburâviti* (tako i kaljski), *obûči/ubûči* (danas većinom *obûči* – kaljski *ubũći* kod starih)[80]. Zanimljiv je i odraz *a* u primjerima *šajâtika/šijâtika* (išijas – *šijâtika* rijetko), *trajȁngula* (trokutasta turpija za željezo) i *träjset* (samo kod starih uz *trīdëset* (moguće prema *dväjset*)). Osim toga, u nekoliko primjera umjesto samoglasnika dolazi slogotvorno *r*: *nâtašče/nâtršče* (*nâtršče* se danas ne upotrebljava), *brčiti/bȁčïti* (danas većinom *bȁčïti*, a prije *brčiti* (vjerojatno nastalo od oblika kao što je *bäciti* u nekim govorima; usp. i lukoranski *brčiti*), *potonïti/potrnïti* (podjednako često).

6. Zatvaranje dugih samoglasnika.

a) Na zadarskim je otocima često zatvaranje i diftongacija dugih samoglasnika. Plod je zatvaranja dugoga *a* u Kukljici fonem *ȁ* kao odraz naglašenoga i prednaglasnoga dugoga *a* te *o* kao odraz zanaglasnoga dugoga *a* (v. § 4,1). Rezultat je zatvaranja dugih *e* i *o*, fonološki nebitan, zatvoreniji izgovor dugih *e* i *o* (dakle, samo pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini).

---

primjeri proširenije (čakavsko-kajkavske) zamjene *ra* > *re*. Inače na Ugljanu *krȁsti* (Kukljica), *kruãsti* (Kali), *krâsti* (ostala mjesta), ali sam čuo *krëden* u Banju i Neviđanima.

[80] Primjeri sa *u* umjesto *o* usporedivi su s primjerima sa *un* u kratkom slogu kao *kuncï*, *kuntâti* (v. 4,a i b).

Zanaglasno dugo *a* daje *o* u svim ugljanskim mjestima osim Kali i Ugljana, gdje se skraćuje bez promjene kvalitete. Osim toga, veznik/čestica *pa* u svim ugljanskim govorima osim kaljskoga i ugljanskoga glasi *po*, pa se može pretpostaviti da je ondje prije zatvaranja glasila *pā* ili eventualno *pâ* pa kasnije izgubila naglasak. Doduše, kod ugljanske sam informantice nekoliko puta čuo i *po* uz češće *pa*, pa nije sigurno koliko je takvo zaključivanje utemeljeno. Za analoško prednaglasno *o* od *a* v. 10,c. Detaljnije o rezultatima zatvaranja/diftongacije u drugim ugljanskim i nekim susjednim mjestima v. § 10,2,b. To se zatvaranje/diftongacija na Ugljanu dogodilo relativno nedavno. Na taj zaključak navodi činjenica da u ugljanskim toponimima zabilježenima u arhivima sve do kraja 18. stoljeća (uključujući i kraj 18. st.) nema traga promjeni kvalitete dugih samoglasnika[81]. Kukljički se zatvoreni samoglasnici ponekad odražavaju kao dvoglasi ili su vrlo blizu takvu odrazu (usp. § 5,2,a). Diftonški se ili »poludiftonški« odraz češće nalazi u najstarijih govornika. Logična je pretpostavka da su se kukljički dugi samoglasnici počeli zatvarati prije nešto više od dva stoljeća, i da su se do u 20. stoljeće sve više približavali dvoglasima (ali nije došlo do fonologizacije dvoglasa, nego su uvijek bili alofoni), a potom se pod utjecajem odozgo ponovo počeli otvarati i »izravnavati«, tj. »dediftongirati«. Usp. i § 4,1,b pred kraj.

b) Zatvoreno *a* može nastati i jednačenjem. Takvo se sekundarno zatvoreno *a* nalazi u nepromjenljivoj imenici *zą̄ją̂č* (zavjetrina – usp. u Preku *zōjâć*) i u nekoliko riječi sa sufiksom *-ьk-*: *hą̄lją̂k*, *ką̄pą̂k*, *okrą̄ją̂k* (češće *krą̂j o krüva*), *mą̄čą̂k*, *pą̄pą̂k*, *prą̄lją̂k* (svrdlo pomoću kojega se skida prvi red kukuruza s klipa), *šą̄rą̂k* (vrsta grožđa), *vą̄lją̂k*, *žvą̄rą̂k* (čvoruga (oteklina od udarca)) (usp. *pētâk*, *žītâk* (zemlja kao posjed), *čīčâk*), ali neočekivano *štrą̄njâk* (resa ili nešto slično što visi) i *slą̄nâc* (vrsta sitne morske ribe) – obje su imenice gotovo pluralia tantum. Jednačenja nema ni u riječi *n*ą̄pâst. Za ostala jednačenja prema *ą* v. § 5,2,a i § 8,10,c, a za glasovne zakone povezane s ovom pojavom (§ 9,2,b i) § 9,3,a).

7. Ispadanje samoglasnika.

a) Afereza. Na početku riječi otpada nenaglašeni kratki samoglasnik. Promjena nije dosljedna.

α) Afereza u slavenskim riječima. U slavenskim se riječima ova promjena događa u prijedlogu *kolo* (u sintagmama s čeonim naglaskom *kölo – kölo sebe*, *kölo polja*; prilog je

[81] Usp. Toponimija: 335.

ökolo), vezniku *ko*, pokaznim zamjenicama i zamjeničkim prilozima (*(o)vậj* i ostali oblici, *(o)nâ* i ostali oblici (osim *ûn* – nominativ funkcionira i kao lična zamjenica), *vakôv*, *nakôv*, *voľiki*, *noľiki*, *väko*, *näko*, *voľiko*, *noľiko*, *vâmo*, *nâmo*, *vüder, nüder*), u prilozima *(u)nûtra* i *(u)nûtri* (češće bez afereze), u imenicama *tậc* (samo N., a G. *ôca* itd.), *čeṇậš* (kralješak; pl. kralješnica; krunica – molitva je *očeṇậš*) i *törak* (danas se većinom govori *utörak*, ali uvijek *u törak*), u glagolu *blậčïti se* (naoblačivati se)[82]. Prilog je *vôde* nastao po svoj prilici metatezom od **ovde*. Zamjenice *(o)vậj* i *ûn* čas imaju aferezu, čas ne, ali su ipak češće s aferezom. U većini slučajeva nisam uspio uočiti neku bitnu razliku u upotrebi oblika s aferezom i bez nje, ali neke pravilnosti postoje. Uvijek se govori *nôga pûta* (nekoć, nekada), i gotovo uvijek *nâ nïka*, *nö nïko* i *käko nö*, *kî nö*, *čä nö*: 1. *Reklâ mi je nëkakor da se zöve... Kako nö? Käko je nö reklâ?* 2. *Në znon kî je nö bî...* Uz prijedloge s akuzativom, kako se i očekuje, idu samo oblici s aferezom (*û ni* (u onaj; u one), *podậ ne*, *nậ no*). Uz prijedloge koji završavaju suglasnikom (*od*, *bez*, iz i *is*), gotovo se uvijek upotrebljavaju oblici bez afereze (*od onôga*, *od onê*, *bez ovîh*, *iz onê*, *is ovîn*, *is onîn*, *is ovûn* itd.), a uz prijedlog *kod* prevladavaju oblici s aferezom (*ko vê*, *ko nôga*, *kod... nôga*). To je zato što je *kod* većinom bez krajnjega *d* (usp. § 7,10,b,δ,3,c): tako i *kolo nôga*, *posli vôga*. Poštapalica većinom glasi *onôga* (ponekad i *ovôga*), ali sam nekoliko puta čuo i *nôga*. Oblici su bez afereze češći kad su istaknuti, osobito pred stankom kojom govornik nešto ističe ili u kojoj traži riječi, i na kraju fraze, ali i u tim se slučajevima nalaze i oblici s aferezom (usp. pod 10,a,β). Osim toga, postoje i oblici *övo*, *öno* koji se upotrebljavaju u paru i po svoj su prilici inovacija: 3. *Väjk ti nëšto trêba – ili övo ili öno.* 4. *Dokle isküvoš, posprêmiš, počïstiš – övo öno –, svậs dận ti pôjde.* U ostalih se zamjenica i zamjeničkih priloga oblici bez afereze javljaju samo ponekad. Govori se samo *vâmo*, *nâmo*, a uz *vôde* se rjeđe čuje i *ôvde* (pitanje je li staro ili restituirano), a *ovôde* (po svoj prilici analoška proteza, a ne izostanak afereze) se govori sasvim rijetko. O početnom samoglasniku u pokaznim zamjenicama vidi i 10,a,β. Osim toga, u nenaglašenom prezentu glagola *(h)tïti* i *bïti* na početku upitnih rečenica može otpasti početno *o*, odnosno početni slog *je* (*Si/jesi gotöva? Ču/oču van dâti pïti?*). Danas su u ovim prezentima češći oblici bez afereze, ali kod starijih se govornika oblici s aferezom nalaze relativno često (podjednako kao i oblici bez afereze ili čak češće). U kaljskom su takvi oblici s aferezom češći, a ponekad se javljaju i pod naglaskom (*Od dösade nî znuâ ča ćê. Ča ćêš?*). U ostalim slavenskim riječima nema afereze (*ostâti*, *iznïmati*). V. i b,γ.

[82] Kaže se i *prebûči*, *prebučīvâti*, ali samo *obûči*, *obučīvâti* (rijetko i *ubûči*, *ubučīvâti*). U kaljskom sam čuo i *bûći*. Pitanje je je li u ranijem kukljičkom bilo **bûči*. Međutim, po svoj prilici nije bilo glagola *bïsiti*, iako postoji *prebïsiti se* i *prebïšenica* (kaljski *prevïsiti se*, *prevïšenica*), što je nastalo »pogrešnom analizom«.

β) Afereza u posuđenicama. Primjeri: *fãm* (nesvijest), *grêšta* (zeleno i kiselo grožđe), *lumînij*, *Mërika* (*Merikânac*, *Merikậnka*), *ražmân*, *šašîn* (razbojnik, ubojica – *šašinâti* – vrlo rijetko), *Stṛậlija*, *Mïlija* (službeno *Emilija*), *splodīrâti*, *nêhcija*, *pijagật*, *šajâtika/šijâtika*, *štrumênt*, *Tậlija*, *čậlï*, *lïva*, *Lîvija* (službeno *Oliva*, *Olivija*), *perīrâti* (*perâcija*), *račîn* (lukoranski *(v)rećîn*), *tažêr* (etažera, polica, stalak s policama), *ragân* (uragan) itd. Afereze ipak često nema kod riječi koje bi s aferezom bile teško izgovorljive, a to su najčešće one čiji je prvi slog zatvoren sonantom (*indirïc* (adresa), *inkânat*, *angîr* (ždrijebac), *oltậr*), ali je i tu može biti, osobito ako je riječ duža (*pijagật*). Afereze nema (ili je ne mora biti) kod još nekih riječi, obično kraćih ili novijih ili manje uobičajenih: *adët* (običaj), *alarö̈j* (v. 5,b,b), *Erôpa*, *ofînditi*, *orậrij* (satnica), *užâti* (običavati – osim što je *užati* kratka riječ, moguće je da se *u* percipira kao prefiks), *užậnca* (običaj).

b) Sinkopa.

α) Sinkopa uz *r*. Samoglasnik ispada uz *r*, pa ono postaje slogotvorno. Promjena je nepravilna. Od slavenskih se riječi to događa u dvjema riječima s prefiksom *pri-* (*prl̈ipak* i *pršïti* (tako i *pršīvâti*) – u Velom Ižu npr. *prkažīvâti se*, *prtūl̈iti*) te u riječima *mr̈lis* (tako i *mrlisâti* – miris, mirisati – danas se ne upotrebljava), *krbâ*/*karbâ* (svađa) i *vrčûh* (manja *vrïča* – jutena, 10-15 kg – kaljski *vrićûh*). Osim toga, u Kukljici se govori *piščûr*, a u Kalima *pršćûr*, gdje se može pretpostaviti da je u kukljičkom ispalo *r*, a u kaljskom *i*. Puno je više posuđenica s ovom sinkopom. Evo nekoliko primjera različite starosti posuđivanja i porijekla: *trpîgna*, *trpïje* (tronožac na kojem stoji posuda u kojoj se kuha na ognjištu), *grbûn* (ugljen), *grburâča* (svjetiljka na kalcijev karbid, tj. na etin – kod Maričića i *karburâča*), *škrđinula*, *škrpëta* (kaljski *škarpêta*), *frmilânat*, *krnevậ* (karneval, poklade), *krvê* (Ošljak krīvël̈j, Sutomišćica *krīvël̈j*), *pršüt*, *pršôna* (uglavnom u izrazima *pöstelja od pršône/pršône ï po/dvî pršône*), *pršapôko* (otprilike, nemarno), *prtisîmu* (peršin – kaljski *pretesîmu*), *štrljigâti* (blebetati – u Maričića *štroljigâti* – gatati), a tako i ime *Krstîna* (službeno Kristina), i nadimak *Mrlâka* (usp. tal. *Morlacca*). Osim toga, u Kukljici se kaže *fremînta*, a u Kalima i Lukoranu *frmînta*.

β) Sinkopa iza *j*. U nekoliko primjera ispada kratki samoglasnik iza *j*: *ûjtro*, *dväjset*, *gujïna/gûjna* (glista (oblić)), *Dûjnica* (prema *Dūjîn* v. § 34,2,c)). Ima još nekoliko primjera koji se mogu tumačiti ili kao sinkopa ili kao prelazak kratkoga samoglasnika u *j*. Takvi su: *Bậkînica* (od ** *b ậkîjnica* – v. § 7,7,b), *dväjset*, *ûjtiti*, *gûjca* uz *guzïca*.

γ) Ostalo. Uz sinkope spomenutih dvaju tipova postoji još samo poneka leksikalizirana sinkopa. Takve su sinkope među slavenskim riječima *žmą̑ncë* (žumanjak – kaljski *žûto (od juâja)* – v. i 1,a,α), *jânjca*)tako u mojih informanata, a u Maričića *jânjica* – žensko janje), imperativ *(h)öte* (v. § 7,6 i zamjenica *njêzin* (*i* fakultativno u svim oblicima osim oblika s nultim nastavkom); za imperativ v. i § 8,7,c), a sinkopom bi se ili aferezom mogli smatrati i oblici *(h)tïti*, *htî* (tj. inf. i pridjev radni). Među posuđenicama takvih je sinkopa više, npr. *malvą̑l*, *palandą̑ra* (prema *palamîda* – mreža za lovljenje palamida). Većina se ostalih sinkopa može smatrati povremenim »gutanjem« samoglasnika u bržem govoru. Gubi se kratko *i* (nenaglašeno i naglašeno), a ostali su samoglasnici postojani. Najčešći su primjeri: *bmo* (vrlo često umjesto *bimo* 1. l. pl., a ponekad samo *mo*) te *hödla* i *učïnla* (tj. bilo koji oblik pridjeva radnoga ovih glagola osim *hodî* i *učinî*). Pomaknuti je naglasak u *hödla* i *učïnla* slabo istaknut kao što se i očekuje u brzo izgovorenoj riječi. Osim toga, povremeno se čuju i sinkopirani oblici kao *čëtre* (umjesto *četïre*), *kölko*, *tölko* (umjesto *koľiko*, *toľiko*) i sl., ali nije jasno koliko je tu riječ o utjecaju susjednih govora, a koliko o domaćoj sinkopi. U brzu se govoru skraćuju i neki česti glagolski oblici kao *š* za *češ*, *vïš* za *vïdiš*, *mïz da* i *mïž da* za *mïslin da* i *mïsliš da*, *gor* za *govörin*, *govöri*, ali to su posebne pojave o kojima v. detaljnije u dijelu o glagolskim oblicima (§ 31,VI,13,d). V. i c.

c) Apokopa. Apokopa je u kukljičkom rijetka pojava. Uz imperative *bïži* i *dïrži* upotrebljavaju se i ekspresivni oblici *bïž* i *dïrž*, a tako i *bïžmo*, *dïržmo*, *bïšte*, *dïršte* uz nesinkopirane oblike. Osim toga, gotovo uvijek se govori *điž se* (tj. *đišse*), *đižmo se*, *đište se*. Povremeno otpada infinitivno -*ti*, ali to se događa relativno rijetko (v. § 7,10,b,δ,3,d). Osim toga, rijetko se čuje *č* umjesto *ču* (*ją̑ č pôjti*) ili *mën* umjesto *mëni*.

d) Elizija. Elizija je također vrlo rijetka pojava u kukljičkom. Nešto češće se krajnji samoglasnik jedne riječi (najčešće kratko *ı*) reducira pred početnim samoglasnikom iduće riječi (*da če pôjti' u Kukljicu*), ali ne posve. Leksikalizirana je elizija prilog *sëgutros/sëtros* (jutros – kaljski *sêgutra*), a tako i toponim *Svetelëna* (Sveta Jelena, lučica kod Bibinja).

8. Kontrakcija. Stezanje samoglasnika u kukljičkom u većini slučajeva odgovara stezanju u standardnom hrvatskom jeziku (*mušką̑*, *znąte*, *zêc*, *divljê*, *(raz)umîš* (tako i *smîš*, ali *üspiješ*, *zâdiješ*, *plījëš*, *smījêš se*), *trî*, *muškô* (tako i *muškôga*, *muškômu*), *ženûn* (usp. 4,a) itd. Genitiv *môga*, *tvôga*, *svôga* i dativ *mômu*, *tvômu*, *svômu* imaju samo stegnute oblike, a tako i imenica

pâs (pâs, struk). Stegnuti su oblici zamjenice *kî* (upitne, odnosne i neodređene – za oblike v. § 24,II,1). Osim toga, stegnuta je infinitivna osnova glagola *stȁti* (stajati; stanovati; boraviti, biti), a prezent glagola *užïti* glasi *üžin (...) üžu*. Nakon ispadanja intervokalnoga *d* stegnuti su samoglasnici i u infinitivu *vîti*. Kao stezanje mogao bi se protumačiti i nadimak po muževu nadimku *Bā̧kînica* (v. § 7,7,a i § 8,7,b,γ). Za kontrakciju v. i § 7,9. Neki su rezultati stezanja obrađeni u § 7,8.

9. *V* na početku riječi pred samoglasnikom. Osim na očekivanim mjestima kao *visôk*, *vazêsti* protetsko se *v* (u svakom slučaju dodano kasnije) javlja i u *vösik* (osik, tor – prostorija u kojoj se drži svinja, ovca, magarac – kaljski *ôsik*) i *vâliga* (zelena morska trava – Ošljak *ôliga,* Sutomišćica *âlega*, a kaljski *vuâliga* analogno kukljičkomu). Kod Maričića se uz *vösak* nalazi i *ösak*, ali to moji informanti ne potvrđuju. *Vôsak* sam zabilježio i u kaljskom, iako ondje ponekad otpada staro *v* (usp. kaljski *uôta* prema kukljičkom *vôta*).

10. Morfonološke samoglasničke promjene.

a) Proteza.

α) Prijedlog *is* i prefiks *is-*. Ne radi se o fonetskoj protezi, nego o potpunom stapanju prijedloga *s* s genitivom i prijedloga *iz* te o poopćenju početnoga *i* u prijedlogu *s* s instrumentalom i djelomično u prefiksu *s-*. Da se ne radi o fonetskoj protezi, pokazuju riječi kao *strîc*, *strȁh*, *slebrö* itd., u kojima bi se fonetska proteza očekivala. Doduše, analoško se početno *i* (možda je riječ i o prefiksu *iz-*) pojavljuje i u glagolu *izlâmenati se*. Pojavu treba promatrati imajući u vidu susjedne govore. U tim govorima afereza djelomično djeluje i na prefiks *iz-* (usp. kaljski *spl'ivati/ispl'ivati*, *spêći/ispêći*, a i u Kukljici rijetko *sfr'igati*, *spëči*[83]). Takva situacija s djelomičnom aferezom mogla je u graničnim govorima dovesti do miješanja prijedloga i prefikasa i konačno do poopćavanja oblika sa *i*. I neke bi Maričićeve natuknice kao *spl'isniviti*, *sprā̧zn'iti*, *stepl'iti* (kod mojih informanata sa *is-*) mogle ukazivati na to da je i u kukljičkom nekada ovdje djelovala afereza. Ipak, iako promjena nije fonetska, njezini su rezultati fonetski stabilniji od polazišnoga stanja.

[83] Usp. i na Dugom otoku *spod nevêre*, *z Beverînovih*, *s küće* i mnoge druge takve primjere – Finka 1977: 84, 143 i 169.

α,1. Prijedlog *s* s genitivom i prijedlog *iz* stopili su se u jedan prijedlog, tj. oba glase *iz*: *ïz mora* (iz mora; s mora), *iz träktora* (iz traktora, s traktora), *iz râmenov* (iz raménā, s raménā), *iz tlohâ* (s poda, s tla). I *s* s instrumentalom u kukljičkom glasi *is*: *is Ânkun*, *is Mâricun*, *is ženûn*, *is töbun*, *iš njûn* (§ 7,12,a). Kod konzervativnijih govornika u značenju prijedloga *s* s genitivom uvijek se, osim u slučaju opisanu pod 3,b,α i ponekoj sraslici kao *smïsta*, *isprîda* i rjeđe *sprîda* (ali samo *izgörega – nî izgörega*), upotrebljava *iz*, a u značenju *s* s instrumentalom tu i tamo se čuje i *s* ili *sa* (*sa* osobito u stanci kad se govornik domišlja): *kumpîrov s körun*, *sa... kužînun*, *sa fôlijun*, *nek je sa srïčun* (samo tako – preuzeta fraza). *Sa* je i u sraslici *sasvîn*, a *s* u sraslici *smîrun* (*sëdi smîrun*).

α,2. Prefiks u nekim slučajevima glasi *sa-/sạ̄-* (v. 3,b,β), u većine glagola glasi *is-*, a u svih ostalih vrsta riječi i u nekih glagola je *s-*. Prefiks je *is-* obično kod češćih glagola s konkretnim značenjem, kod kojih se prefiks lako zapaža zbog korelacije s drugim prefiksima ili s osnovnim glagolom[84] (usp. *isvûči* prema *obûči*, *navûči*, ali *složïti* bez jasnije korelacije s *položïti* ili *ložïti*), a *s-* je kod apstraktnijih ili novijih (posuđenih) glagola ili takvih kod kojih se prefiks teže uočava te pred opstruentima kad je bitno očuvati značenjsku razliku (npr. *stēgnïti* za razliku od *istēgnïti*). Ipak, teško je sve glagole sa *is-* ili one sa *s-* svesti pod jasnu i obuhvatnu kategoriju. Osim toga, uz oblik sa *is-* gotovo uvijek postoji i oblik sa *s-*, ali je oblik sa *is-* u većem broju slučajeva češći. Iako su se prijedlog *s* s genitivom i prijedlog *iz* potpuno stopili, pred sonantima se razlikuju prefiksi *iz-* i *is-* i u slučajevima kad je *is-* u semantičkoj vezi sa *s* s genitivom, a ne s prijedlogom *s* s instrumentalom (npr. *isvûči*). Doduše, postoji poneki par kao *ismâzati/izmâzati* i *isrïzati/izrïzati*, gdje se parnjaci ne razlikuju po značenju, ali u većini slučajeva razlika među prefiksima postoji. Zbog jednačenja po zvučnosti pred opstruentima često nije lako zaključiti radi li se o izvornom prefiksu *iz-* ili o *s-* s dodanim *i*, ali zbog spomenutoga miješanja prefikasa i prijedloga što aferezom, što protezom te zbog činjenice da u kukljički kao i u druge govore riječi dolaze na više načina (neke su stare i dio su govora otkako on postoji, a druge su u nj ušle u različitim trenucima iz različitih govora), traženje izvornoga prefiksa nema uvijek smisla. Evo nekoliko primjera s prefiksom *is*. *I* stavljam u zagrade kad je češća varijanta sa *s-*, a u slučajevima kad se obje varijante upotrebljavaju podjednako često, to naznačujem. Za ostale primjere vrijedi da je varijanta sa

[84] U tom leži i objašnjenje zašto proteze nema i u ostalih vrsta riječi. Naime, kod ostalih je vrsta riječi prefiksacija puno rjeđa nego kod glagola, i njihovi prefiksi nisu istaknuti kao takvi, tj. rijetko postoji jača semantička veza između, primjerice, imenica s istom osnovom i različitim prefiksima ili imenice s prefiksom i osnovne imenice bez prefiksa, kao što je to slučaj kod glagola.

is- češća. Prefiks pred sonantima: *(i)sleďiti se*, *islomïti*, *(i)smanjïti*, *ismâzati* (isto što i *izmâzati*), *ismêsti* (zbuniti), *ismẽžïti* (zgnječiti pored *izmẽžïti* – izgnječiti), *ismlậčïti* (podjednako često *smlậčïti*), *ismočïti*, *(i)smrậčïti se*, *ismrsïti* (isto što *izmrsïti*), *isnêsti* (sc. *jậje*), *isrïzati* (isto što *izrïzati*), *isvâditi se* (podjednako često *svâditi* se – posvađati se (*svađati se* se kaže *kậrâti se*)), *isvrūčïti* (podjednako često *isvrūčïti*), *isvûči*. Prefiks pred opstruentima (često nije jasno je li posrijedi *iz-* ili *is-* s dodanim *ì*): *iskršïti*, *istîsniti* (stisnuti; istisnuti), *istīskâti* (također u oba značenja), *iskâšiti* (pretvoriti u kašu), *isküpiti* (*isküpiti röbu*, *ûnde bi se svï isküpili*), *isküvati* (skuhati; iskuhati), *ispeštâti* (nešto rješe *speštâti* – vjerojatno dva prefiksa – isjeckati), *ispotïti se* (nešto rješe *spotïti se* – oznojiti se – samo *spötan*), *isprëniti* (rješe *sprëniti*), *istrêsti* (npr. *orïsi* – sa stabla), *istûči* (*mîndulu* (razbiti), *sve mi je mâsline istûklo* (o tuči) – rijetko *stûči*; *dītë* – samo *istûči*), *izgoďiti* (pogoditi – samo *izgoďiti*), *izgozďiti se* (skrutnuti se (*mậlta*, *pintûra*) – rijetko *zgozďiti se*). Primjeri s prefiksom *s*: *skïšje*, *slïka*, *smušenjậk*, *smutljïvica*, *sprövod*, *stvậr*, *svidôk*; *spötan*, *svîstan*; *skratïti*, *složïti*, *spâsiti*, *spomēnïti se* (prisjetiti se u razgovoru), *sprēmïti*, *srēďiti*, *strësniti (se)* (stresti (se)), *stvorïti*, *stvŕdniti se*, *svïtovati*, *zgrīšïti*; *skrēnïti* (za razliku od *iskrēnïti*), *skuntâti* (shvatiti – za razliku od *iskuntâti*), *stëči* (za razliku od *istëči*), *stēgnïti* (za razliku od *istēgnïti*).

β) Zamjenica *tậj*. Zamjenica *tậj* analogijom prema *(o)vậj* i *(o)nậj* (v. 7,a,α) ponekad također ima početno *o*. Takvo se početno *o* nalazi gotovo uvijek kad ona slijedi iza prijedloga koji završava suglasnikom: *od*, *bez*, *iz*, *is* (*od otôga*, *od otê*, *bez otôga*, *iz otê*, *is otîn*, ali *ko tôga* (usp. 7,a,α), *posli tôga*). Početno *o* može dobiti i upitno/odnosno/neodređena zamjenica u izrazima *is (o)kîn*, *is (o)čîn*, *is (o)kûn*, *is (o)kìma* – danas rijetko s protezom. U ostalim je slučajevima najveća vjerojatnost (ali ne osobito velika) da će pokazna zamjenica imati protezu kad je istaknuta, osobito kad ukazuje na nešto o čemu se netom govorilo, prije stanke kad ukazuje na neki izraz, ili prije stanke kojom govornik nešto podcrtava ili u kojoj traži riječi, kad je zamjenica dio parenteze, i ponekad na kraju fraze, osobito u zaključku *i otö*. Primjeri: 1. *Otö nek büde za pokôjnoga ôca.* 2. *Danậs smo rakïju, i otö cr̈no potr̈gali...* 3. *Bî je Ljûbo, Mïtar, otâ Ânka i...* 4. *îmon samo otö o trispr̈vi do devêtoga.* 5. *I tö je bî otậj... näjgori, čä ti jậ znận...* 6. *Ka je Marïja se – otâ čī – je se venčâla, ûnda je nâ îsto bîla na pîru sậma.* 7. *Pöbroli smo mâsline i otö...* 8. *A, brïga me, pôj ču na ručênje i otö, po ču pösli pôjti.* Uz prijedloge s akuzativom upotrebljavaju se samo oblici bez proteze (*nậ to*, *û tu* itd.). Ako se izuzmu spojevi s ovim dvjema skupinama prijedloga, gdje se upotreba s početnim samoglasnikom i bez njega poklapa s onom zamjenica *(o)vậj* i *ûn*, *tậj* bez proteze upotrebljava se relativno češće nego *vậj* i *nậj* s aferezom. I jedni i drugi primjeri bit će obrađeni u sintaksi.

Od ostalih pokaznih zamjenica i zamjeničkih priloga tipa *takôv*, *tolīk*, *tôte*, *tâmo*, protetsko *o* rijetko dobiva samo prilog *täko* i tada glasi *otäko*.

b) Izostanak prijeglasa. Prijeglas u kukljičkom većinom odgovara onomu u hrvatskom standardnom jeziku: *môre*, *pölje*, *mojë*, *divljêga*, *görega*, *böljemu*, *Krīžëvo* (blagdan Uzvišenja svetoga Križa), *ôčev*, *strīčêv*, *Slavīčêv*, *dûšo*, *čâčo*, *mojôj*, *zl̈icun*, *fritâljun*. Međutim, prijeglasa nema ni u sljedećim kategorijama u kojima ga ima u standardu.

1. U I. imenica *a*-vrste: *ôcun*, *mûžun*, *m̈išun*, *krâjun*, *s̈ičun*, *pöljun*, *môrun*, *suđûn*.
2. U g. na *-ov* imenica *a*-vrste: *kolâčov*, *pûžov*, *m̈išov* (*mîš* – miš; štakor), *babûljov*, *krâjov*, *ôcov*.
3. U NAV. srednjega roda i GD. muškoga i srednjega roda pridjeva *l̈iši* (gol, tj. bez nečega – tako i prilog *l̈išo*), *šûpalj* i pridjeva s romanskim sufiksom *-ôž-/ûž-* kao *golûž*, *kurijôž* (radoznao), *sparenjôž* (štedljiv): *šûpljo*, *golûžoga*, *sparenjôžomu*. Prilog *refûžo* (u rinfuzi) ima romanski nastavak *-o*, pa se on ovdje ne uzima u obzir.
4. U većini posvojnih pridjeva na *-ov-*. Posvojni se pridjevi na *-ov/-ev* u kukljičkom tvore većinom od antroponima i od imenica koje označavaju rodbinu. Na *-ev* su pridjevi od imenica na *-c* (*Gūnčêv* (*Gūnâc* je nadimak, a *gūnâc* je kunić), *tēčêv* (*tētậc* – tetak), *ôčev*, *strīčêv*), od antroponima na *-ič* (rodovski pridjevci (*Gâličev*, *Gôbičev*, *Kur̈ičev*, *Mil̈ičev*, *R̈ibičev Slavīčêv* (*Slavîč* – *slavîč* je slavuj) itd.) i nadimački obiteljski pridjevci (*Poglavar̈ičev* (*Poglavarîč*), itd.), a *-ev* imaju i rodovski pridjevak *Rậnjev* (prezime službeno glasi *Rän̈j* – *rậnj* je pauk (riba)), nadimački obiteljski pridjevak *Kosīrêv* te pridjev *krậljêv* (*kaj da je krậljêv sîn*). Prijeglas po svoj prilici imaju i posvojni pridjevi od ostalih imenica na *-c* i *-ič*, ali se oni tvore rijetko. Pridjevi se od imenica s drugačijim završecima tvore sufiksom *-ov-*, npr. *pậšov* (*pậš* – pašanac), *mûžov*, *r̈iborov*, *Tanjôžov* (rodovski pridjevak), M̀išov (*M̀iš* – nadimak), *Cârov* (*Câr* je nadimak), *Balöčov* (od nadimka *Balöči*) itd. Što se odnosi na pridjeve, odnosi se i na izvedenice od pridjeva.

O V. imenica *e*-vrste na *-ica* v. § 13,2,c, α,2.

c) Jednačenje po otvorenosti. U pridjevu radnom (svi oblici osim muškoga roda jednine) glagola *nậjti*, *snậjti se*, *izậjti*, *obậjti*, *razậjti se* nalazimo *o* umjesto očekivanoga *a*: *nâšo* – *nošlâ*, *snâšo se* – *snošlâ se*, *izâšo* – *izošlâ*, *obâšo* – *obošlâ*, *razâšo se* – *razošlâ se*. Pretpostavljam da je u ovim pridjevima radnim došlo do jednačenja po zatvorenosti prema infinitivima (a i prezentu) sa *ậ*. Naime, kao što je pokazano u § 4,1, dugomu zatvorenomu *a* odgovara kratko *o*. Doduše, takva je veza pravilna samo sa zanaglasnim *o*, ali analogijom se

mogla uspostaviti i s kratkim prednaglasnim *o*. Teško je sa sigurnošću reći zašto jednačenje nije bilo potpuno, tj. zašto se ne odnosi i na muški rod jednine, ali je moguće pretpostaviti da je kratko i prednaglasno *a* podložnije promjeni nego dugo i naglašeno, a ako je ono u doba ujednake bilo kratko, tim je jasnije zašto nije zamijenjeno dugim *ậ*. Ujednake nema u ostalim ugljanskim mjestima. U Kalima je *nâša* – *našlâ*. Izostanak ujednake lako je objašnjiv tim što kaljskomu *ua* odgovara kratko *a*, a ne *o*. Takva je situacija i u Ugljanu, pa se ni ondje ne očekuje ujednaka. U ostalim su ugljanskim mjestima barem danas, ali možda i izvorno (v. b. 4), oblici s naglaskom na predzadnjem slogu kao *nâšla*, *izâšla*. Najprimamljivije je objašnjenje izostanka ujednake u tim govorima pretpostavka da je ondje u dotičnim glagolima naglasak izvorno (ili barem već dugo) na prefiksu, pri čemu jednačenje i ne bi trebalo očekivati, ali i u suprotnom jednačenje ne bi bilo nužno. Za ostala jednačenja prema *ạ* v. § 5,2,a i § 8,6,b, a za druga moguća morfonološka jednačenja po otvorenosti v. § 9,3,b.

§ 9. C. Prozodijske promjene

Napomena. Ako izuzmemo 3,b i c, ovdje se posebno obrađuju samo fonetske prozodijske promjene, a morfološki uvjetovane smjene naglasaka i duljina obrađuju se na odgovarajućim mjestima u dijelu o morfologiji.

1. Duljenje u imenica srednjega roda sa sufiksom *-ьj*. U nekim se slavenskim idiomima prilikom ispadanja poluglasa dulje nastavci imenica srednjega roda sa sufiksima *-ьj-* i *-ьstv-*, pri čemu je raširenije duljenje onih sa sufiksom *-ьj-*[85]. U današnjem su kukljičkom vidljivi samo rezultati duljenja nastavaka imenica sa sufiksom *-ьj-* ako tim nastavcima ne prethodi prednaglasna duljina (v. 3,a). Dotične su imenice uglavnom zbirne imenice, koje imaju samo jedninu, pa su rezultati duljenja i vidljivi samo u jednini. Kada je nastavak naglašen, vidljivi su u NAV. i GDL. (*suđê*, *suđậ*, *suđû*), a kada je nenaglašen, samo u G. i nominativu/akuzativu/vokativu dvojine kao trag zanaglasne duljine (v. § 8,6): G. *kamînjo*, *cvîčo*, *gôzjo*, *zêljo* (*zêlje* – kelj), dvojina *dvậ prëgrščo* itd. uz mlađe oblike *kamînja*, *zêlja*, *gôzja*, *prëgršča* itd. Od imenica n. p. B s produljenim nastavkom, poznate su mi samo *suđê*, *košč̑ê* (kosti) i *kružjê* (stijenje), a imenica n. p. A (tj. onih s nenaglašenim nastavkom) sa *-o* u G. ima više (popis češćih v. u § 14,II,3,a,β). Imenica *kamînje* ponekad se upotrebljava u množini, ali nav. glasi samo *kamînja* vjerojatno zato što se ipak upotrebljava relativno rijetko,

[85] Općenito o tom duljenju v. u Kapović 2013.

a prije se možda upotrebljavao i rjeđe. Završetak je *-stvo* u kukljičkom uvijek nenaglašen. Moguće je da je u nastavcima imenica srednjega roda sa sufiksom *-ьstv-* također nekoć bila duljina, ali da se *-o* u G. tih imenica ujednačilo prema *-a* u ostalih imenica *a*-vrste radi razlikovanja od nastavka u NAV. Naime, kao konačan rezultat duljenja u tih imenica u kukljičkom bio bi pored završetka *-stvo* u NAV. i završetak *-stvo* u G. Osim kukljičkih duljenja zabilježio sam i u Kalima primjere *suđiẽ*, *trnjiẽ*, *košćiẽ*, *pīćiẽ*, *īćiẽ*. Budući da zanaglasna duljina u kaljskom nije ostavila traga, nema primjera n. p. A. U amaterskom sam opisu kaljskoga govora Ante Korone naišao i na primjer *kmestvuo* (kmetstvo – G. *kmestvua*). To je jedini ugljanski primjer produljenoga *-ьstvo* koji mi je poznat. Nekoliko sam primjera produljenoga *-ьje* zabilježio u Lukoranu (G. *kamĩnjo*, *zẽljo*, *cvĩćo*, uz *suđê* u n. p. B), a i u Preku sam čuo G. *ziêljo* i na Ošljaku G. *ûljo*, a osim toga u Poljani sam čuo *īćiê* (G. *īćô*) i *pīćiê*. Vrlo je vjerojatno da tragova ovoga duljenja ima i u Sutomišćici i Ugljanu.

2. Duljenja u zatvorenom naglašenom slogu. Zatvorenim ovdje nazivam svaki krajnji slog koji završava suglasnikom, i svaki nezavršni slog u kojem iza samoglasnika slijede dva ili više suglasnika. Zatvoreni se slogovi u kaljskom i kukljičkom dulje pod naglaskom bez obzira na strukturu odstupa i bez obzira na to jesu li završni ili nezavršni. U kaljskom je duljenje dosljednije nego u kukljičkom (slučajevi su neduljenja obrađeni pod 3). U ostalim se ugljanskim govorima pod naglaskom dulji samo slog zatvoren sonantom. Duljenje u slogu zatvorenu sonantom i opstruentom ni u kukljičkom ni u kaljskom ne treba shvatiti kao jedno duljenje, već se radi o dva bitno različita duljenja. Prvo se duljenje dogodilo na znatno širem području od drugoga (ono obuhvaća većinu čakavskih i štokavskih govora[86], a drugo je ograničeno samo na veći broj srednjočakavskih (većinom otočkih) i neke južnočakavske govore), vjerojatno se dogodilo znatno ranije i puno je dosljednije, tj. na nj se različita ograničenja odnose u manjoj mjeri nego na drugo. Moguće je da je prvo duljenje pokrenuto ispadanjem slabih poluglasa, ali njime po svoj prilici nije pokrenuto i drugo duljenje (v. b,α). Prvo se duljenje nakon nestanka poluglasa tijekom duljega razdoblja (u nekim govorima sve do danas) široko primjenjuje kao fonotaktičko pravilo, dok je drugo duljenje kao fonotaktičko pravilo djelovalo znatno kraće. Tragove prvoga duljenja u ugljanskim govorima nalazimo gotovo isključivo u naglašenom slogu, ali u nekim drugim govorima dulje se i nenaglašeni slogovi zatvoreni sonantom, dok je drugo duljenje u svim govorima ograničeno isključivo na naglašeni slog. Kada se gledaju samo ugljanski govori, pri razgraničenju je ovih dvaju

[86] To se ponajprije odnosi na duljenje u nezavršnim slogovima, dok je duljenje u završnom slogu ograničenije.

duljenja problematična skupina *mlj*, tj. staro *mj* (*zemlju*, *slomljen*, *izdimljen*), gdje se prethodni samoglasnik ponaša kao da je slog zatvoren opstruentom (v. a,β,1). Uzrok se takvu ponašanju ove skupine može tražiti u tom što je likvida manje sonorna od nazala, pa je običnije slogovanje *ze-mlja* nego *zem-lja*, ali se može tražiti i u činjenici da nekoć između *m* i *lj* nije bilo poluglasa. Vjerojatno je da u početku do duljenja nije došlo jer nije bilo ni ispadanja poluglasa, a kasnije se u većini govora duljenje nije proširilo na ovu skupinu zbog njezine strukture s obzirom na zvonkost. Još je problematičnije moguće duljenje pred geminatom *nn* (v. također pod a,β,1). Više o ovim duljenjima općenito v. u Kapović 2013, a o istim duljenjima u čakavskom v. i Langston 2006. O srednjočakavskim duljenjima govori se i u Lukežić 1990, ali tekst treba čitati kritički. U onim ugljanskim govorima koji imaju razlikovnu intonaciju, svim se duljenjima koja se obrađuju u § 9, pod naglaskom dobiva novi akut, pa tako i ovima.

a) Duljenje u slogu zatvorenu sonantom.

α) Kao što je rečeno, nema nedvosmislenih tragova duljenja u nenaglašenom slogu zatvorenu sonantom. U zanaglasnim slogovima tragove takva duljenja možemo tražiti samo u *ā* > *o*. Takvih tragova gotovo i nema: *sïtan*, *rödan*, *vïtar*, *döbar*. Doduše, nekada se u kukljičkom upotrebljavao oblik *son* (1. l. sg. glagola *bïti*), ali je tu moguće pretpostaviti i utjecaj naglašenoga oblika *jesȁn* (usp. sličnu pojavu u § 8,10,c), a moguće je da se jednostavno radi o duljenju nekih klitika (usp. i veznik *po* § 8,6,a). Postoji i pridjev *švorïkov* (čvornovat, kvrgav – f. *švorïkova*). Premda i Maričić u rječniku zapisuje *švorïkov*, ovdje se po svoj prilici radi o sufiksu -*av*-, koji iz nekoga razloga ima duljinu. On je mogao biti produljen u oblicima koji završavaju sonantom (tj. u N. i A. muškoga roda neodređenoga lika), pa se ta duljina mogla prenijeti i u ostale oblike, ali nije nimalo nevjerojatno da se tu radi o čuvanju izvornoga nenaglašenoga dugoga *a*. Bilo kako bilo, to je jedini takav primjer, a ostali pridjevi s nenaglašenim sufiksom -*av*- ne pokazuju tragova zanaglasne duljine sufiksa (*čörav*, *cötav* (šepav), *gôbav* (grbav), *günjav* (dlakav) itd.). Ovaj je sufiks naglašen u pridjevu *krvȃv* (f. *krvȃva* – mjesto naglaska ujednačeno u odnosu na starije **krvāv* – **krvāvä*, a ne poopćena duljina iz NA.). I u imperativima tipa *gljëdoj*, *čëkojte* duljenje je pred sonantom moguće tumačiti kao izvorno ili kao poopćeno. Kao ostatak zanaglasne duljine pred sonantom može se razmatrati i *u* < *o* pred nazalom u prilogu *nâkun* i eventualno u instrumentalima tipa *brâtun*, *bögun*. Međutim, primjeri kao *kuncï*, *kunčâti* i kaljski *švincï*, *šćincï* i brojne posuđenice (v. §

8,4,b) pokazuju da se u slogu zatvorenu nazalom podižu i kratki samoglasnici[87]. Prema tome, podizanje u *nâkun* ne dokazuje ništa, a u I. je uz to moglo doći i do miješanja kratkoga završetka *a*-vrste i dugoga završetka *e*-vrste. Postoji i nekoliko primjera u kojima se može, ali i ne mora, pretpostaviti prednaglasno duljenje pred sonantom. To je u prvom redu imenica *gōvnȍ*. Moguće je da se ovdje radi o duljenju prednaglasnoga sloga zatvorena sonantom, ali se može pretpostaviti i unošenje duljine i iz naglašenih množinskih oblika. Kod Maričića postoji i primjer *dą̄ncȅ*, ali moji informanti ne samo da ne upotrebljavaju tu riječ, nego i ne znaju što bi ona trebala značiti. Međutim, bez obzira na to, u takvoj bi imenici duljina mogla biti poopćena iz tipa *mlīšcȅ*. Prednaglasni je slog pred sonantom produljen u *čvōrcï* i drugim oblicima (tako i *čvōrâk*), ali je u toj imenici duljina vjerojatno poopćena iz imenica tipa *pētâk*. Naime, treba imati na umu da postoji i nekoliko primjera s neočekivano produljenim prednaglasnim slogom, iako on nije zatvoren sonantom (*nȍ*šâc (mjesto gdje se postavi stijenj u uljenici ili petrolejci; izljev na džezvi, vrču i sl.), *rōžâc* (vršak uha u ovce), *škrōpâc*, a u tim je primjerima duljina sigurno poopćena iz tipa *sūdâc*). Neočekivanu prednaglasnu duljinu ima i imenica *smūlâ* (smola). Duljina u imenu *Ą̄ndȅ* (Anđa) nema veze s duljenjem pred sonantom nego je karakteristična za takva imena odmila kao i u *Pērȅ*, *Īvȅ*. S druge se strane prednaglasni slog zatvoren sonantom ne dulji u primjerima kao *ovcâ* (A. *ôvcu*), *glavnjâ* (komad drveta kakvim se loži – n. p. C – kračina poopćena iz oblika s čeonim naglaskom), *sajmâ* (G. od *sają̑n*), *udovcï* (kaljski *uduovuãc*), *švencï*, *ščencï*, *kuncï*, *biljcï*, *čimcï*, *štramcï*, *piljcï* (*pïljac* – sredina broskve kad ode u sjeme), *tarcï* (*tarâc* – nokla; moljac), *parcâ* (G. od *parâc* – poriluk). Osim toga, kračina je, naravno, i u primjerima kao *karbâ*, *gorčïca* (gorki badem), *skunčâti* itd. Više primjera posuđenica s prednaglasnim slogom zatvorenim nazalom v. u § 8,4,b. Kao što je rečeno, prednaglasni se i zanaglasni slog beziznimno dulje pri vokalizaciji *l* (primjeri kao *čâvo*, *škâmo*, *lȅgo*, a ovamo bi se mogle pribrojiti i imenice tipa *dōlâc*, *kōlâc* (prema *dōcï*, *kōcï*)), ali duljina se u imenicama toga tipa može protumačiti i kao poopćenje iz tipa *sūdâc*. Međutim, u primjerima s vokaliziranim *l* nije riječ o duljenju pred sonantom, već o stezanju s vokaliziranim *l*.

β) Slijede primjeri.

β,1. Duljenje u završnom slogu. Primjeri su riječi kao *krą̑j*, *rą̑j*, *smîlj* (G. *smïlja* – smilje), *sîr*, *papą̑r*, *maką̑r* (makar; barem), *špą̑r* (G. *špâra* – morska riba – Diplodus anularis), *fą̑r* (G. *fâra* –

[87] U kukljičkom se podiže samo dugo i kratko *o*, a u kaljskom i dugo i kratko *e*. U kaljskom se podiže i dugo *a*, dok kratko ostaje nepromijenjeno (v. § 10,2,c).

kukuruzni šrot), *tovậr* (G. *tovâra* – magarac), *kakôv*, *čegôv/čigôv* (čiji), *mrtậv*, *pokrôv* (mrtvački pokrov), *postậv* (podstava), *zdrậv*, *ujậm* (novci koji se daju za korištenje mlina, peći i sl.), *dȉm*, *kljȉn* (G. *kljȉna*), *jedận*, *sajận*, *Ugljận* (G. *Ugljâna*), *Lukorận* (G. *Lukorâna*), *Ivận*, *Krševận* (G. *Ivâna*, *Krševâna*), *sận*, *dlận*, *jesận* i *nīsận* (danas većinom *jesân* i *nīsân*), *pûn*. Dulje se i nastavci (I. imenica *a*-vrste *popûn*, *vretenûn* i ostatak d. *k ovcận* (na pašu; na paši). Dug je i nastavak u prezentu e-glagola (*rečên*), a dugi su i imperativi kao *zavidậj*, *sakrî*, *čûj*, ali tu su, kao i u drugim glagolskim oblicima, moguća različita poopćavanja, pa te duljine ne govore mnogo o duljenju pred sonantom. Dulje se i sufiksi kao *-iv-* (*črljȉv*, *švenšljȉv*, *dešpetljȉv* (f. *črljȉva* itd.), *-en-* u pridjevu trpnom (*pečên*, *poidên*, *podiljên* (f. *pečenâ* itd.)), *-en-* u pridjevima (*crljên*, *zelên,* a tako i u *drvên*, *gozdên* (f. *crljëna*, *drvëna*)). Osobitu pozornost zaslužuju primjeri duljenja iza prednaglasne duljine kao *zậjậm*, *nậčȉn*, *nīsận*[88], *rậžậnj*, *nậrậv*, *ljūbậv*. Tako i u pridjevskim sufiksima kao *-in-* kod pridjevaka[89] *Jōjȉn*, *Bậljkȉn*, *Lōnȉn*, *Dūjȉn* (f. *Jōjȉna* itd.) ili *-ev-* u antroponimu *Slavīčêv* i u pridjevu *strīčêv*. Za moguće iznimke v. 3,a,γ. Duljina u riječi *dvôr* (G. *dvôra*) vjerojatno nema veze s ovim duljenjem jer je osnova te imenice duga i u govorima koji nemaju ovo duljenje. Evo nekoliko primjera i iz drugih ugljanskih govora: Kali: *sĩr*, *tovuâr*, *kakuõv*, *dĩm*, *zuajũn*; Preko i Poljana: *sîr*, *tovôr*, *nožiên* (I od *nuôž*), *čigûov;* Sutomišćica: *kakôv*, *takôv*, *sîr*; Lukoran: *Lukorũn*, *zūjũn*, *dĩm*, *sĩr*, *tovôr*, *njegôv*; Ugljan: *sĩr*, *jedận*, *Ugljận*, *jesận*, *njeguôv*.

β,2. Duljenje u nezavršnom slogu.

β,2,a) Slavenske riječi (ovamo stavljam i djelomično tuđe riječi ako je duljenje u slavenskom dijelu): *ûjci* (N. *ujac*), *pokôjni*, *pokôjnjok* (pokojnik), *gôjna* (m. *göjan*), *krậjna* (uže za privez broda – po svoj prilici od *krậj* – obala), *selậjce*, *fiščậljka* (zviždaljka), *bižậljka* (sitni zeleni grašak), *žêljna* (m. *žëljan*), *gôrka* (m. *görak*), *vîrna* (tako i *vîran*), *čīrjok* (čir), *ôvce* (N. *ovcâ*), *lôvci* (N. *lövac*), *Prčâvac* (G. *Prčậvca* (toponim), ali *stīskâvac* – *stīskâvca* (škrtac)), *oblĩvka* (N. *oblĩvak* – slab ocat dobiven oblijevanjem vodom koma iz kojega je već jednom istiješten ocat), *prậvda*, *crkôvni*, *dažêvnica* (kišnica), *gôvna* (ali i N. *gōvnö*), *Prîvlaka*[90] (tako i u Preku),

[88] Ovdje se zatvoreno *a* može tumačiti prema *jesận*, ali s obzirom na ostale primjere vjerojatnije je da je i tu posrijedi fonetsko duljenje.
[89] V. § 34.
[90] Možda se ovdje radi o inherentnoj duljini prefiksa, ali čini mi se vjerojatnijim da je ipak riječ o duljenju pred sonantom.

prôvleso[91], *zdrậvlje*, *ûnda*, *ûnde*, *izdûnle* i sl., *sûnce*, *podậnci* (*podânak* – donji dio terasasto podijeljena zemljišta). I ovdje upozoravam na duljenje iza prednaglasne duljine u primjerima kao *nậčīmba* (začin), *zậpêrci* (*zậpërak* – neplodan izbojak pored lista na vinovoj lozi), *zậtîljka* (G. od *zậtïljak*), *nậpljûvka* (G. od *nậpljüvak* – ono što ostave muhe kad napljuju hranu (jaja/ličinke)). Zanimljivo je da se dugo *u* nalazi i u sinkopiranom obliku *gûjna* (od *gujïna*). Za sinkopirane oblike bez duljenja v. pod 3,d,δ. Ovo duljenje, naravno, postoji i u drugim ugljanskim govorima (svagdje *sûnce/sũnce*, *vîrna/vĩrna*, itd.). Međutim, skupina je *mlj* donekle specifična. Ona u kaljskom i kukljičkom uvijek izaziva duljenje, a u ostalim ga ugljanskim govorima ne izaziva ili ga uglavnom ne izaziva, tj. uz neke se ograde može reći da skupina *mlj* na Ugljanu djeluje kao skupina koja počinje opstruentom. To i ima smisla ako se uzme u obzir da su nazali manje sonorni od likvida te da oni i jesu opstruenti s obzirom na usnu šupljinu. Tako u Kukljici imamo *zêmlju*, *slômljen*, *zadîmljen*, u kaljskom *ziêmlju*, *sluõmljin*, *zadïmljin*, a u ostalim ugljanskim govorima *zëmlju*, *slömljen/slömljin*, *zadïmljen/zadïmljin*. U kukljičkom postoji i riječ *đimlja* (slabine), ali tu riječ nisam dobio u drugim govorima. Problematični su ovdje prezenti glagola *nadimati* i *sažimati* (cijediti). U kukljičkom i kaljskom infinitivi ovih glagola glase *nadīmâti*, *sažīmâti*, a prezenti u kukljičkom *nadîmljen*, *sažîmljen* (doduše, u Kukljici sam zabilježio i, vjerojatno mlađe, *sažïmati – sažïmljen*), a u kaljskom *nadîmljin/nadîmun*, *sažîmljin/sažîmun*. Prezenti ovih glagola i u Preku glase *nadîmljen*, *sažîmljen*, dok su infinitivi *nadimâti* i *sažimâti* (za kračinu u inf. usp. prečki *vīkâti*, *čūvâti*). U Sutomišćici sam od mlade[92] informantice dobio oblike *nadïmati – nadïmljen, sažïmati – sažïmljen*. Nisam uspio provjeriti kako ovi glagoli glase u ostalim otočkim govorima. Iz ovih podataka slijedi ili da se samoglasnik pred ovom skupinom barem u nekim ugljanskim govorima osim kaljskoga i kukljičkoga izvorno dulji pod naglaskom (prelazak ovih glagola u n. p. B može se objasniti kao analogija prema glagolima dugih osnova n. p. B (osobito nesvršenima) ili, što mi se čini manje vjerojatnim, pretpostavkom da je njihov prečki naglasak plod kontakta s kaljskim). Situaciju bi trebalo detaljnije istražiti. Osim toga, zanimljivo je da prefigirani glagoli od ****-imati i ****-čimati u svim ugljanskim govorima pripadaju n. p. A (*uzïmati*, *zaïmati*, *iznïmati*, *otïmati*, *počïmati*, *načïmati*) i svagdje osim u kaljskom[93] imaju kračinu u prezentu (kukljički *uzïmljen*, *zaïmljen*,

[91] *Prôvleso* je ručka u obliku luka od stijenke do stijenke posude (lonca, kante, košare (*spŕte*)), za razliku od *üha* (male ručke kakve su obično po dvije na posudi) i od *ručïce* (dugačke ručke kao na džezvi). Riječ je vjerojatno nastala nepravilnom promjenom od **povrzlo*, kako se kaže u nekim govorima (usp. i standardno *povraz*).

[92] Napomena da je informantica mlada bitna je jer sam i od nekih mladih Kaljana čuo *sažïmati – sažïmun*.

[93] U kaljskom sam dobio parove kao *iznïmun/iznîmljin*, ali zasada nisam uspio utvrditi u kakvu su parnjaci odnosu.

izn̈imljen, *otïmljen*, *počïmljen*, *načïmljen*), ali slične nedosljednosti postoje i u je-glagola s korijenom na opstruent (V. 3,c,α,2). Prema kukljičkom sam *đîmljok* u Preku i Sutomišćici od mlađih informanata dobio *đîmnjok* (uz napomenu da se prije u Preku govorilo *fumôr*), ali ta riječ ima duljinu npr. i u Osijeku (*đîmnjak*), pa dugo *i* ovdje ne govori ništa, a drugih, pogodnijih primjera sa *mnj* nema. Zanimljiva je i duljina srasloga sufiksa -*înjok* u riječima kao *Čeljînjok*, *mravînjok*, *mrcînjok*, *osînjok* (u kaljskom također *osînjak*, a li u prečkom *osïnjok*). Jedno je od dvaju mogućih tumačenja ove duljine da je ovdje riječ o analoškoj geminati koja je produljila vokal pred sobom, a potom se pojednostavnila (usp. § 9,2). Naime, očekivana je tvorba dodavanje sufiksa -*āk*- na pridjeve kao *osinji*, *mravinji* (u današnjem kukljičkom, koliko znam, ne postoje), ali u kukljičkom je reanalizom imenica kao *koz-j-ậk* dobiven sufiks -*jāk*-, koji se često dodavao na pridjeve s osnovom na *n*, a reanalizom se njihovih izvedenica kao *dešnjậk* dobio sufiks -*njāk*- i takav se mogao dodavati na osnove pridjeva tipa *osïnji* ili na imeničke osnove kao *mrcïn*- (*mrcìna) ili *mravïn*- (*mravïnac*). Za sličnu reanalizu usp. i ruski *ро́дственник*. Drugo je, jednostavnije, tumačenje da analoške geminate u ovim kukljičkim riječima nije nikada bilo, nego da se analogijom proširila duljina iz primjera kao *kađînjok* (od *kađîlnjāk), a pri tom su mogle pomoći i imenice kao *pokôžnjok*, *pokôjnjok*, u kojima je također duljina pred sufiksom. Koje je tumačenje točno, teško je dokazati (usp. i b. 250), ali činjenica da se duljina nalazi u kukljičkom i kaljskom, dok u prečkom izostaje, upućuje prije na prvo tumačenje .

β,2,b) Posuđenice. O duljenju je pred sonantom u posuđenicama teško govoriti jer je teško znati s kakvim je naglaskom određena posuđenica ušla u kukljički zato što nismo uvijek sigurni kakav je naglasak riječ u određenom trenutku imala u govoru davatelju ni kakav je mogla dobiti u govorima posrednicima, tim više što dužina, a i kračina, pred sonantom često vrijedi kao fonotaktičko pravilo. Ovdje ću ipak nabrojati nekoliko posuđenica s duljinom u naglašenom slogu zatvorenu sonantom uz napomenu da duljenje često vjerojatno ne samo da nije kukljičko, nego ni slavensko, tj. da one većinom govore samo toliko da se u njima u kukljičkom nije dogodilo kraćenje. Čak ni kračina ili nezatvoreno *a* u oblicima u kojima između sonanta i suglasnika stoji nepostojano *a*, nisu pokazatelj da je slog produljen u kukljičkom jer i to može biti morfonološki obrazac po kojem se posuđenice preuzimaju, bilo da on djeluje tek u kukljičkom bilo u nekom od govora posrednika. Drukčija je situacija kod duljenja u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom jer je ono lokalno puno ograničenije, a i kraće je vrijeme djelovalo kao fonotaktičko pravilo. Primjeri: *brậjda*, *fậlsi*, *fậlda*, *mậlta*, *mûlta* (globa), *pôrti* (N. *pörat*), *pậrti* (N. *pârat* – dio), *kvậrti* (N. *kvârat* – četvrt), *mậrča* (G. od

mârač), *mȃrka*, *čȃvli* (*čâvo* – čavao (veliki)), *ščȃvli* (*ščâvo* – žohar), *đȃvli* (N. *đâvo*), *čïmci* (N. *čïmak*), *stûmka* (G. od *stümak*), *ânđe*, *faĺïnka*, *fȃnta* (G. od *fânat*), *cênt* (sitan novac), *fȃng*, *fijȃnka* (N. *fijânak*), *čûnjka* (njuška) itd.

b) Duljenje u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom.

α) Kao što je rečeno, od ugljanskih govora ovo duljenje postoji samo u Kalima i Kukljici, a u Kalima je puno dosljednije (za iznimke v. 3, a za primjere duljenja u kaljskom Budovskaya i Houtzagers 1994 i Benić 2013 (uskoro)). Duljenja nema ni u Ždrelcu i Banju. Evo nekoliko primjera neduljenja u dotičnim govorima i u ošljačkom: Preko: *brât*, *prâg*, *denâs* (*a* je dugo po promjeni pod 5, a duljenjem bi po ovoj promjeni dalo *ô* – slično vrijedi i za ostale govore – v. § 10,2,b i § 10,3,c), *pöp*, *Božïć*, *krüh*, *tëkla*, *pomögla*, *poïsti*, *đignuli*, *sïkla*, *strïgla*; Ošljak: *jëž* (G. *jëža*[94]), *mlaťić* (vrsta morskoga psa – u Kukljici *sörat*), *glavöč* (morska riba), *švenâc*, *klästi*, *ubösti*, *kljïške đigni* (imp.), *mökri* (pridjev), *uĺïgna*; Poljana: *pöp*, *Božïć*, *krüh*, *brât*, *svâs*, *čëšljon* (češljam), *ïgron*, *pâsti*, *đignuti*, *pomögla*; Sutomišćica: *prâg*, *râk*, *pöp*, *krüh*, *grüg*, *skoťić* (ikra), *đignuti*, *skötna*, *kubötnica*, *uĺïgna*, *kjïške*; Lukoran: *prâg*, *brât*, *kodlâk*, *svâs*, *pöp*, *jâčma*, *krâsti*, *klãsti*, *ubösti*, *bĺïtva*, *ťikva*, *grïblja*, *pëklo*, *sësti*, *đignuti se*; Ugljan: *brãt*, *krüh*, *Božïć*, *fuštanïć* (*fuštȃn* – ženska seljačka haljina bez rukava), *đignuti*, *pãsti*, *pomögla*, *bĺïtva*, *smökve*, *denãska*; Ždrelac: *prâg*, *brât*, *denâs* (tako i *nâ ruke*), *pöp*, *đigniti*, *ubösti*, *bĺïtva*; Banj: *brãt* (G. *brâta*), *pöp*, *krüh*, *đignuti*, *pãsti*, *ukrësti*, *sïsti*. Ovo se duljenje događa u zatvorenom naglašenom slogu bez obzira na to je li se on zatvorio ispadanjem poluglasa ili je zatvoren bio i otprije (*črîšnja*, *smôkva*, *bĺïtva*, *plïtko*, *orîh*, *mîš* isto kao i *čîstiti*, *bôsti*, *grîsti*, *ulêgla*, *pomôgla*, *ispêkla*). To navodi na pretpostavku da ovo duljenje nije pokrenuto ispadanjem poluglasa. Što se tiče vremenskoga određivanja ovoga duljenja, uz oprez zbog mogućih analogija, možemo pretpostaviti da je ono djelovalo:
1. U vrijeme i/ili nakon ispadanja poluglasa – na to ukazuje duljenje u riječima kao *bĺïtva*, *fîkva*, *rôdna*, do kojega ne bi došlo da je naglašeni slog bio otvoren.
2. Nakon ili u vrijeme ulaska u kukljički sljedećih riječi: *drôp* (kom), *grôp* (morska školjka; vrsta čvora), *grûg* (Sutomišćica *grüg*), *dešpêt*, *kaîš*, *brnêstra*, *funêstra*, *kôslata* (velika bačva s otvorom na boku – Sveti Filip i Jakov *köslata*), *komôštre* (lanac s kukom nad ognjištem na koji se vješa lonac), *lêšto* (u Preku *lëšto*), *grêšta* (nezrelo grožđe), *grîšpa*, *frîški*, a možda (v.

[94] Kukljica *jêž – jëža*, Kali *jiêž – jêža*. Ova je imenica mogla izvorno u ugljanskim govorima pripadati n. p. B (*jëž – *ježä) ili C (*jêž – *jëža). *Jëž – jëža* govori se i na Rivnju (Radulić 2002), a kratko *jëž* govori se i u Šepurini na Prviću (Kursar 1972: 114).

3,d,δ) prije ulaska riječi kao što su *čufît*, *žëp*, *kokorüz*[95] (kukuruz (kad se govori o biljci ili klipovima)), *rišpët*, *pršüt*, *manëstra*, *lüstra* itd. U nekima je od posuđenica u kojima je danas kračina, osobito ako su se upotrebljavale rijetko, moglo doći do kraćenja prema drugim riječima sa sličnim završetkom (npr. *rišpët* prema *defët*) ili prema izgovoru s kračinom u susjednim govorima.

3. Po svoj prilici nakon skraćivanja slogotvornoga *r* (v. 4,a).

4. U vrijeme kad je naglašen slog u sljedećim oblicima još bio zatvoren: *ôca* (i svi ostali padeži osim N. *tậc* i supletivnoga V. *čâčo*), *đȉci* i *đȉcu* (DL. i A. od *dicâ*), *mậčič* (mačić, mače), *mêki*, *Milȉka* (v. § 7,10,b,γ), *nôčun* (noću – skupina *čj* ili *ćj* **nočju*/**noćju* (tj. *not'ju*) i *ûfati se*. Naime, ovdje su duljine i u Kalima (*dȉci*, *dȉcu*, *uôca*, *muâčić*, *miêki*, *nuõćun*), dok je u svim ostalim ugljanskim govorima i u Banju kračina (*đici*, *đicu*, *öca*, *mâčić*, *mëki*, *nöćun*), a tako je i u Ždrelcu s iznimkom *nõćun* (vjerojatno zbog neposrednoga susjedstva s Kukljicom). Za pridjev se *mêki* može pretpostaviti i izvorna duljina, ali s obzirom na kračinu u svim spomenutim govorima skloniji sam pretpostavljanju duljenja u zatvorenom naglašenom slogu.

5. Prije ili u vrijeme zatvaranja dugih samoglasnika, tj. negdje do početka 19. stoljeća (v. § 8,6,a). Naime, duljenjem se dobiva zatvoren samoglasnik (*krậsti*, *sêsti*, *bôsti* (dugo *e* i *o* su uvijek zatvoreni, ali dugo *a* nije – v. § 9,5)).

Da je duljenje djelovalo u vrijeme ispadanja poluglasa ili zatvaranja samoglasnika, može se pretpostavljati samo ako se promatra svaka od tih dviju pojava zasebno u odnosu na duljenje. Međutim, ako se duljenje promatra u kontekstu svih pet navedenih pojava, možemo biti prilično sigurni da je djelovalo nakon prve, a prije posljednje. Osim toga, Mate Kapović na temelju naglasaka u Kašićevu rječniku pokazuje da se ovo duljenje na Pagu po svoj prilici nije dogodilo do početka 17. stoljeća, dok su u današnjem paškom zatvoreni naglašeni slogovi produljeni[96]. Uz pretpostavku da se istovetno kukljičko duljenje nije dogodilo znatno prije paškoga, ono bi se moglo smjestiti u 17. ili 18. stoljeće.

β) Slijede primjeri duljenja pred opstruentom u završnom i nezavršnim slogovima. Ako neka riječ s produljenim posljednjim slogom završava suglasničkim skupom koji izaziva duljenje i u oblicima te riječi u kojima on nije posljednji (kao *korîst* – *korîsti*), duljenje se kategorizira kao duljenje u nezavršnom slogu. Daje se veći broj primjera da bi se dobila što jasnija slika u

[95] U kaljskom se govori *čufit* i *žiêp* (uz *tuâška*), a uz *kôkoruz* sam čuo i *kokorũz*, dok se u ostalim navedenim primjerima kukljički i kaljski poklapaju. Može se pretpostaviti da su upravo riječi *čufît*, *žiêp* i eventualno *kokorũz* granične. Bilo kako bilo, čini se da je ovo duljenje u kaljskom kao sinkronijsko pravilo vrijedilo duže nego u kukljičkom.

[96] Kapović 2013.

kojim se slučajevima slog dulji, a u kojima ne, zato što su slučajevi u kojima duljenja nema, vrlo brojni. Svi primjeri koji se dulje u kukljičkom, dulje se i u kaljskom ako ista riječ ondje postoji. Kod primjera koji u nekim oblicima imaju zatvoren, a u drugima otvoren slog, svakako treba računati i s mogućim morfonološkim (paradigmatskim) ujednakama, ali to će ipak biti slučaj s manjinom ovdje navedenih primjera.

β,1. Duljenje u završnom slogu

β,1,a) Slog zatvoren bezvučnim opstruentima: *kûp*, *čêp*[97], *pôp*, *drôp*, *snôp*, *grôp*; *sît* (pridjev), *brât*; *samotrêt* (s još dvoje); *dešpêt*; *bogât*, *drobât* (velikoga trbuha), *duhât* (živ – govori se o čovjeku koji bi mogao uskoro umrijeti – *duhât je jöš*), *krcât*, *obilât* i dr., a tako i *delikât* (f. *delikâta* – ujednačeno prema domaćem sufiksu); *živôt*; *râk*, *tûk* (masnoća (obično ona koja pliva po površini juhe i sl.)), *kolâk*, *jazîk*, *kolîk*, *tolîk*, *svidôk*; *dalêk*; *dumbôk*, *širôk*, *visôk*; *vršâk* (jedini primjer duljenja u ovom sufiksu – v. § 8,6,b, § 9,3,a i § 9,4,a); *švenâc*, *ščenâc*, *konâc*, *presâc*, *tâc*, *mrtvâc* (s poopćenjem duljine u ostalim oblicima – G. *mrtvācâ*); *plâč* (G. *plâča*), *koromâč* (G. *koromâča*), *mustâč* (G. *mustâča*); *glavôč*, *strakôč*; *Božîč*, *tîč*, *golîč* (goluždravi ptić), *kotlîč* itd., a tako i *labîč*, *kaîč*; *kôš*, *mîš*; *kaîš*; *grâh* (sjetvena graholika, sjetvena kukavičica); *orîh*, *tlôh*, *potlôh* (na tlo, na tlu); *svâs*, *daņâs*, *nočâs*, *večerâs*; *nâš*, *vâš*. Dulji se i stari lokativni završetak (*po nogâh* (pješke; po nogama), *u rukâh*), koji se više ne upotrebljava, a kao duljenje pred opstruentom može se shvatiti, ali i ne mora, duljina prezentskoga završetka *-êš* u Kukljici i *-iẽš* u Kalima (*rečêš*, *rečiẽš*) – usp. u Preku i Poljani *rečën* (u Preku i *rečiên*, ali, čini se, kod manje konzervativnih, iako bi se očekivalo suprotno), *rečëš*, *rečiê*, u Sutomišćici *rečën*, *rečëš*, *rečê*, u Lukoranu *rečîn*, *rečëš*, *rečẽ* i u Ugljanu *rečîn*, *rečëš*, *rečiẽ* (v. i 3,a,γ). U riječi je *sôc* (G. *söca* – ušitak – usp. njem. *Einsatz*) duljina u NA. po svoj prilici unesena prema morfonološkom pravilu. Ako je u riječi prednaglasna duljina, zatvoreni se slog pod naglaskom ne dulji (v. 3,a). Jedina je iznimka riječ *tētâc*, u kojoj se slog produljio[98] eventualno prema riječi *tâc*. V. svakako i § 8,6,b.

[97] Ova imenica i veći broj drugih kratkih osnova n. p. *b* danas pripada n. p. A kao i mnoge kratke osnove n. p. *c*. Do miješanja je jednosložnih sinkronijski kratkih osnova i konačna prelaska većine u n. p. A došlo po svoj prilici upravo zbog duljenja u oblicima s nultim nastavkom (to u svakom slučaju vrijedi za staru n. p. *b*). Stoga kao primjere duljenja ovdje navodim imenice n. p. A za koje se pretpostavljaju n. p. *a* i *b*, dok one imenice n. p. A za koje se pretpostavlja n. p. *c*, a prema tome i puno starija duljina u oblicima s nultim nastavkom, ovdje ne navodim.

[98] Moguće je i da nije riječ o duljenju nego o zamjeni otvorenoga *a* zatvorenim.

β,1,b) Slog zatvoren zvučnim opstruentima: *pôd* (kat), *rậd* (pridjev), *prậg*, *polôg* (uložak u cipeli), *samodrûg* (s još jednom osobom), *grûg*, *bôb*, *hljîb*, *slậb*, *slîz*, *mrkêž* (menstruacija). Primjer *nôž* (G. *nožâ*) po svoj prilici ne pripada ovamo (usp. u Preku *nuôž* (G. *nožä*)). U pridjevu se *grêz* (f. *grëza*) vjerojatnije radi o morfonološkom ujednačavanju nego o duljenju. Ako je u riječi prednaglasna duljina, zatvoreni se slog pod naglaskom ne dulji (v. 3,a). Prividna je iznimka riječ *prīsậd*, ali je vjerojatno da se nekada govorilo **prsäd* (> *prsãd* > *prsậd*)[99] bilo da je to bio jedini oblik ili samo varijanta.

β,2. Duljenje u nezavršnim slogovima. Ovdje se daju primjeri duljenja u naglašenim slogovima u kojima iza samoglasnika slijede dva ili više suglasnika. Primjeri su podijeljeni prema drugom članu suglasničke skupine koja zatvara slog.

β,2,a) Bezvučni opstruent kao drugi član skupine: *krậsti*, *pậsti* (prez. *pâden*), *prêsti*, *sêsti*, *bôsti*, *dovêsti* (prez. *dovedên* i *dovezên*), *gnjêsti*, *plêsti*, *mêsti*, *grîsti*, *lîsti*, *nêsti* (sc. *jậje*) itd. – beziznimno u svim e-glagolima na dental; *îščen* (prez. – kaljski *îšćin*[100], prečki *ïšćen*), *îšči(te)* (imp. – kaljski *išći*), *plêščen* i *plêšči* (od *pleskâti*); *nậspen* i *nậspi(te)* (prez. i imp. od *nasûti*), *nậspen se* i *nậspi se* (od *naspâti se*), *pôspen* i *pôspi* (prez. i imp. od *posûti*), *pôsput* (pridjev trpni od *posûti*), *rậstren* i *rậstri* (prez. i imp. od *rastrîti* uz *rastëren* i *rastëri*) – za cijelu ovu skupinu v. γ; *jedanaêsti*, *dvanaêsti (...) devetnaêsti* (usp u Preku *petnaësti* i mlađe *petnäesti*); *popêčka* (G. od *popëčak*), *prlîpci* (N. *prlïpak*), *pûpka* (G. od *püpak*), *nôhti* (N. *nöhat*), *vôska* (G. od *vösak*), *polôška* (G. od *polöžak*); *ditêšce* (druge slične umanjenice imaju naglasak na trećem slogu od kraja); *ognjîšče*, *smetlîšče*, *torîšče*[101] (mjesto gdje se skuplja riba u doba mriještenja – usp. na Ošljaku *torïšće*, a za sufiks i u Preku *drvïšće* (drva za ogrjev)); *presậški*, *divojậški*, *kukljîški* (usp. u Preku *kukljïški*), *Lišîška* (ime po rodu od *Lisïca*); *duguljậsti*; *ûska* (m. *üzak*), *plîtka* (m. *plïdak*), *têška* (m. *tëžak* – kaljski *têžak* – tiêška, prečki *tëžak, tëška*[102]), *ôštra* (m. *öštar*, a tako i kaljski *ôštar*, *uôštra* – kračina u *öštar* zadržana analogijom prema *plïdak – plîtka*, *tëžak – têška*, *görak – gôrka* i sl.); *danậska*, *nočậska*, *večerậska*; *korîst* (G. *korîsti*), *trîska* (ali *trïsniti*, *trïskati* – v. 3,d,β), *trôskot* (vrsta korova), *brôska*, *kljîška* (sg. kad se govori o jednim od dvojih rakovih kliješta, a pl. kliješta (alat ili oboja rakova)), *skrûška*

[99] Za istu riječ sa sinkopiranim prefiksom na Dugom otoku usp. Finka 1977: 90. Osim toga, u Velom Ižu sam čuo *prisậd*.

[100] U kukljičkom se ovdje i u niže navedenim oblicima kao *îglu*, *îgron* duljenje u zatvorenom slogu može dovesti u pitanje, ali u kaljskom ne (v. 6).

[101] Ali *godïšče* – kaljski *godîšće*.

[102] U pridjevu se vjerojatno i u kaljskom i kukljičkom prvo poopćila kračina iz oblika koji su pravilno kratki, kao **tëško* (oblik koji se vrlo često upotrebljava), a zatim je došlo do duljenja u zatvorenom naglašenom slogu.

(kruška), *klûtko*, *gûščerica*, *jậščerica*, *krậsta*, *krậstav*, *čîst* (f. *čîsta*), *čîstiti*, *šêškati* (mucati), *zanêhtati se* (zapustiti se, zanemariti se); *frîški*, *grîšpa*, *lêšto*, *naprêskok*[103], *komôštre*, *grêšta*, *brnêstra*, *funêstra*, *kôslata*; *đici* i *đicu* (DL. i A. od *dicâ*), G. *ôca* (i ostali oblici osim *tậc* i *čâčo*), *mêki*. Moguće je da ovamo pripada i glagol *pulẽhtâti* (prez. *pulêhton*), uz pretpostavku da je zbog duljenja u prezentu prešao iz n. p. A u B (usp. γ). Za brojeve je pak *dvîsto* i *trîsto* sigurno da ovamo ne pripadaju (usp. i stariju varijantu *dvîstô*, *trîstô* (*dvîstuô*, *trîstuô* i u Preku)). Zatvoreni je slog iza prednaglasne duljine dug u riječi *zậnôhtica*, i to je jedini primjer ovoga duljenja iza prednaglasne duljine u unutarnjem slogu. Međutim, nema ni primjera neduljenja. Jedini je mogući primjer riječ *nậpâst* (G. *nậpâsti*), koji se, ako se uzme u obzir da se ova riječ često upotrebljava u oblicima s nultim nastavkom, može shvatiti i kao neduljenje u završnom slogu. Osim toga, zanimljivo je da u ovoj riječi ne dolazi ni do jednačenja koje je obrađeno u § 8,6,b. Sama se naglašena duljina u *zậnôhtica* lako može protumačiti i prema *nôhti*, gdje sigurno dolazi pravilno.

β,2,b) Zvučni opstruent kao drugi član skupine: *nậždren* se (*nаždrîti se*), *ûžgen*, *nậžgen*, *obậžgen*, *ûžgi*, *nậžgi*, *obậžgi*, *ûžgut*, *nậžgut*, *obậžgut* (prez., imp. i prid. trpni od *užgâti*, *nažgâti*, *obažgâti*) – za ove glagole v. γ; *brîzgati* (bujati – o vimenu), *ûžba* (uštap), *Blậgdonov* (rodovski pridjevak, ali *blägdan* i *svägdan* s očitim neautohtonim glasovnim sastavom te službeni oblik prezimena *Blägdan*).

β,2,c) Sonant kao drugi član skupine.

β,2,c,1. Prvi član bezvučni opstruent: *isnêsla*, *zarêkla se*, *pêkla*, *têkla*; *zậpren*, *ôtpren* (*zaprîti*, *otprîti*), *ôpnen*, *ôpni*, *ôpnut* (uz *opënjen*, *opënji*, *opënjen* – *opêti* – otkopčati), *nậčmen*, *nậčmi*, *nậčmut* (*načậti*) – za ove glagole v. γ; *čêšlja* (G. od *čëšalj*); *čêšljon* (od *češljâti* – (po)češljati), *îgron* (od *igrâti* – kaljski *îgrun* – v. b. 100); *pretîsniti*; *môkri* (neodr. *mökar*), *têpli* (v. 3,c,β,3), *spôtna* (*spötan* – znojan), *rôsna* (m. *rösan*), *skôtna*, *božîčni*; *svêkra* (G. od svëkar), A. *mêtlu*, *îglu*, a tako i nav. *mêtle*, *îgle* (N. *metlâ*, *iglâ* (kaljski *(j)iglâ (j)îglu* – v. b. 100)); *pîplica* (odraslije žensko pile), *pîplič* (sasvim malo pile), *svîtlo* (svjetlo), *têsla* (alat za tesanje), *jậtra*, *jûtro*[104], *blîtva*, *ûkva*, *brûkva* (čavlić), *lôkva*, *smôkva*, *jậčma*, *sîknjica* (lukoranski *sïknjica*), *sûknja* (debela suknja, dugačka do zemlje, koja se nosi zimi), *kobôtnica*, *pûsnica* (trava koja

[103] Moguće je da ovdje nije posrijedi duljenje u zatvorenom slogu. Ipak, usp. *prëvoz* : *prêgled* i kaljski *prêmet* (*i*-vrsta – teret koji se prevozi), *prêvoz*.
[104] Danas se kaže i *jütro*, ali se uvijek govori *prëkučer/učêr*, *sütra*, *presütra jûtro* – prekjučer itd. ujutro.

se stavlja na rane jer navodno izvlači gnoj – prečki *püsnica*), *isplîsniviti*, *plîsniv*, *črîšnja*, *gužîšnjok* (od *guzïca*); *nôčun*, *ûfati se*. Teško je tvrditi da ovamo pripadaju i pridjevi *slậstan* i *svîstan* (iako je u Preku *svïstan*) jer je vrlo lako pretpostaviti unošenje duljine prema *slậst* i *svîst*. Slično je i s pridjevom *pôsni* prema NA. *pôst*. Duljina u *ôkle*, *dôtle* i sl. unesena je iz *dôvle*, *dûnle* i sl. Moguće je da ovamo pripada i glagol *nīknïti* (u Preku sam dobio *nïknīti*), uz pretpostavku prelaska iz n. p. A u B zbog novonastale duljine u prezentu (v. γ).

β,2,c,2. Prvi član zvučni opstruent: *pobîgniti – pobîgla*, *đigniti – đigla*, *povîzniti – povîzla* (poklopiti, pričepiti pavši na nešto); *pomôgla*, *ulêgla*; *zôbljen*; *ûdren*, *ûdri*, *ûdren* (prez. imp. i prid. trp. od *udrïti*), *sậžmen*, *sậžmi*, *sậžmut* (prez. imp. i prid. trp. od *sažậti*), *nậdmen*, *nậdmi*, *nậdmut* (*nadüti*), *zậgnen*, *zậgni*, *zậgnut* (*zậgnâti*), *pôgnen*, *pôgni*, *pôgnut* (*pōgnâti*), *dôgnen*, *dôgni*, *dôgnut* – za cijelu ovu skupinu v. γ; *Bậdnjok*; *pokôžnjok* (tvrdi čir ispod kože), *potrîbnjok* (siromah); *potrîbna* (siromašna), *vêdra* (f. od *vëdar*), *rôdna* (f. od *rödan*), *plôdna* (f. od *plödan*), *drôbni* (sitan – o plodovima i sl.), *zậdnji* (kali *zuãnji*, Lukoran *zânji*); rôglja (G. od rögalj – ostatak slomljene grane na drvetu; okrajak na štruci), *ôgrada*, Zậ*glov*[105] (toponim u Kukljici), *kậbli* (gen. mjerne jedinice od *kabậ*), *kôzlič*, *kôzlica* (žensko jare), *grîblja* (međa na zemljištu), *njậdra*, *pûgvica* (bubuljica – kaljski *pûkvica*), *bûgva* (bukva (morska riba)), *krîžma*, *korîzma* (prečki *korïzma*), *popôdnica* (veća oteklina koja izraste na tijelu (obično pod pazuhom)). Duljina je u pridjevu *pôzni* (o bilju *rậne i pôzne smôkve*) po svoj prilici prema *rậni*, tj. **poznî* ili **pöznī* se ujednačilo prema **rãnī* u **pôznī*. Teško je sa sigurnošću reći otkud duljina u *nậgnen*, *prîgnen*, *pôgnen* (inf. *nậgnïti*, *prīgnïti*, *pōgnïti*). *Prīgnüti – prîgnen* je i u Preku. U prošlosti je bilo više oblika (1. l. sg. prez., jednina imp., 2. i 3. l. sg. aorista i kraći oblici pridjeva radnoga) u kojima se mogla sačuvati izvorna duljina u dugim prefiksima. Ta se duljina mogla potom proširiti na ostale oblike i na kratke prefikse.

γ) Sinteza i dopuna nekih činjenica iz β. *U* β nisam navodio imenice sa završetkom -*ьje* kao *grôzje*, *lôzje*, *gôzje*, *kîče*, *zbîče* jer se u njih lako mogla prenijeti duljina iz dugih osnova kao *cvîče*, *ľišče* (usp. i prečki *gruôzje*, *luôzje*, *gvuôzje*, *kîće*, *zbîčje*, ali i lukoranski *grözje*). Može se reći da se duljenje u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom ne događa iza prednaglasne duljine. U obzir dolaze primjeri *tētậc*, *prīsậd*, *nậprîtka* itd. (od *nậprïdak*) i *zậnôhtica*, ali se oni mogu objasniti i drukčije (v. β,1,a i b i β,2,a), a zatvoreno *a* u primjerima kao *hậljậk* objašnjava se jednačenjem po mjestu tvorbe (v. § 8,6,b). Nedvosmislene primjere neduljenja

[105] Vjerojatnije od starijega **Zäglāv* nego od **Zâglāv* prije duljenja u zatvorenom slogu, ali na temelju ostalih imenica s prefiksima ne može se tvrditi ni jedno ni drugo.

v. i pod 3,a,α. Od primjera bez prednaglasne duljine beziznimno se dulje infinitivi e-glagola s osnovom na dental (primjere v. pod β,2,a), pridjevi radni e-glagola s osnovom na dental i velar (1, 3. i 4. razred 1. vrste, a osnove na labijal su izvorno duge – primjere v. pod β,2) i naglašeni slog u rednim brojevima od *jedanaêsti* do *devetnaêsti*, a u većini ostalih kategorija postoje određene iznimke, koje ponekad obuhvaćaju samo poneki primjer, a nejasno je na temelju čega se on izdvaja, a ponekad veću skupinu primjera koja se može definirati jednostavnim pravilom (v. 3). Ponekad je sámo duljenje iznimno, npr. *zôbljen* kao jedino duljenje pred opstruentom u je-glagola ovoga tipa (za razliku od tipa *pleskâti* sa suglasničkom skupinom *sk/šč* u svim oblicima). I prefiks se dulji iznimno, i to samo u imenicama *ôgrada* i *zâglov* (uz još poneki dvojbeni primjer) te u prilogu *naprêskok* (iako se i tu duljenje u zatvorenom naglašenom slogu može dovesti u pitanje) te u prezentu, imperativu i pridjevu trpnom glagola čije prvo lice prezenta bez prefiksa ima strukturu -(C)CCen (v. § 30,I: 5 i 8,b). To su oblici kao *pôspen*, *pôspi*, *pôsput*, *nậspen se*, *nậspi* se (*naspâti* se). Prefiks se ne dulji kod svih takvih glagola – iznimke su *ümren* i drugi prefigirani oblici te *vâzmen/üzmen*. U ovoj je skupini glagola zanimljivo nekoliko činjenica. Prvo, ovi su glagoli imali neke oblike (najviše *prīgnȉti* i drugi prefigirani glagoli od iste osnove (v. β,2,c,2)) iz kojih se mogla proširiti izvorna duljina dugih prefikasa. Drugo, raspodjela duljina odgovara onoj u i-glagola tipa *osušȉti* (*osûšin*, *osûši*, *osušȉti*, *osûšen*). I treće, od većine su ovih glagola nešto drukčiji *nậgnâti*, *dōgnâti* i *pōgnâti* (v. β,2,c,2) jer duljinu imaju i u infinitivu, a u Preku imamo *pognâti* i *dognâti* s prezentom *pôgnen* i *dôgnen*. Kao što je rečeno, u Preku se inače ne dulji slog zatvoren opstruentom, a nediftongirano dugo *o* ukazuje na to da je prečko duljenje vrlo mlado (usp. slično za prečko duljenje pred sonantom *nožiên* : *žênska*). Usp. za slične glagole u Preku *sâžmen* i *üžgen*. Ipak, bez obzira na mogućnost zadržavanja i proširenja stare duljine u ovih glagola ili uvođenja analoške, skloniji sam vjerovanju da je u cijeloj ovoj skupini glagola u Kukljici riječ o duljenju u zatvorenom naglašenom slogu. Kao što se može pretpostaviti da je duljenje pred sonantom uzrokovalo prelazak glagola *nadīmâti* i *sažīmâti* u n. p. B, tako se, ali s manjom vjerojatnošću, može pretpostaviti i da je duljenje pred opstruentom dovelo do iste pojave kod glagola *pulēhtâti* i *nīknȉti*. Ipak, postoje glagoli kao *zanêhtati*, *dīgniti*, *pobîgniti*, *prefisniti*, koji imaju istu glasovnu strukturu kao i *pulēhtâti* i *nīknȉti*, ali su ostali u n. p. A. Osim toga, bitna je razlika između ovih glagola i glagola *sažīmâti* i *nadīmâti* činjenica da glagoli *nīknȉti* i *pulēhtâti* imaju zatvoren slog i u oblicima infinitivne, a ne samo u onima prezentske osnove. Bez obzira na to ne treba odbacivati mogućnost da je duljina u prezentu, osobito kod takvih glagola, koji se upotrebljavaju relativno rijetko, mogla doprinijeti tomu da

se ti glagoli počnu shvaćati kao glagoli n. p. B, tim više što se i ne očekuje da analogija djeluje dosljedno.

3. Iznimke od duljenja obrađenih pod 1 i 2. Pri kategorizaciji slučajeva neduljenja (to se ponajprije odnosi na iznimke od duljenja obrađena pod 2,b) u kukljičkom dobiva se relativno velik broj kategorija, koji je teško svesti na manji broj. Osim toga, mnoga bi se neduljenja mogla smjestiti u više kategorija, a za prilično velik broj je teško naći neko uvjerljivije objašnjenje. U takvim je slučajevima najlakše pretpostaviti nekakvu analogiju ili inovaciju pod utjecajem drugih govora. Prema tome, kategorije koje ovdje dajem, treba prije shvatiti kao sredstvo za olakšavanje snalaženja u brojnim primjerima neduljenja u kukljičkom kao i njihova daljnjega proučavanja u kukljičkom i drugim govorima nego kao neosporive činjenice. Daje se i usporedba s kaljskim. Odnos slučajeva neduljenja u kukljičkom i kaljskom je takav da u svim kategorijama u kojima duljenja nema u kaljskom, duljenja nema ni u kukljičkom, ali u kukljičkom postoji određen broj kategorija bez duljenja koje ne vrijede za kaljski. Obratnih primjera nema. Takav je primjer eventualno kaljski *frôštul* prema kukljičkom *hrôštula*, ali moguće je i da je riječ preuzeta nakon duljenja i različito prilagođena u govorima. Pod *a* se obrađuju iznimke od duljenja pod 1 i 2, a u svim ostalim slučajevima samo iznimke od duljenja pod 2. Izraz »neduljenje« treba shvatiti uvjetno jer se u nekim slučajevima sigurno ne radi o neduljenju nego o naknadnom kraćenju (analogijom ili poopćavanjem).

a) Prednaglasna duljina.

α) Ako u riječi postoji prednaglasna duljina, u kukljičkom nema tragova duljenja obrađenih pod 1 i pod 2,b. Iznimke od duljenja pod 1 su *īčë*, *pīčë*, *žīčë* prema *sudê*, *kružjê*. Iznimaka je od duljenja pod 2,b puno više jer ono obuhvaća više primjera. Takve su: *nạ̄röd*, *nạ̄plög* (pljusak), *nạ̄mët* (urok), *nạ̄vïk* (navika), *nạ̄vït*, *zạ̄vït*, *nạ̄pâst*, *nạ̄sïp*, *nạ̄ük*, *nạ̄zëb*; *nadūšâk*, *desētâk*, *počētâk*, *pētâk*, *čīčâk*, *mūžâk* (metalna kopča), *čōšâk*, *žītâk*, *imētâk*, *sīrâk* (sirak – trava od koje se prave metle); *vēnâc*, *sūdâc*, *svētâc*, *rēpâc*, *pīvâc*, *gōljâc*, *dōlâc*, *kōlâc*, *gūnâc* (kunić), *gūnâc/gūndâc* (bumbar), *mlīnâc* (tanka okrugla lepinja), *svītâc*, *zūbâc*, *Ždrēlâc*; *vạ̄röš* (seoska četvrt = *dvôr*). Unutar riječi gotovo da i nema primjera. Postoji pridjev *neṇạ̄vïdan* (f. *neṇạ̄vïdna*), koji se više ne upotrebljava, a njemu su kao primjeri s duljinom suprotstavljene imenice *zạ̄nôhtica* i *nạ̄prïdak* s G. *nạ̄prîtka*, ali i tu je duljinu moguće tumačiti prema *nôhti* i

prema imenicama kao *prlȉpak – prlȉpka*. I ostali su mogući protuprimjeri po svoj prilici svi samo prividne iznimke od ovoga pravila (v. § 8,6,b i § 9,2,b,β,1,a i b).

β) U kaljskom ovo pravilo ne vrijedi. Evo samo nekoliko primjera: *īćiẽ*, *pīćiẽ*, *nuaruõd*, *vuaruôš*, *nuamiêt*, *nuavĩt*, *desietuãk*, *pietuãk*, *žītuãk*, *čīčûak*, *vienuãc*, *svietuãc*, *sūduãc*, *duoluãc*, *kuoluãc*, *uduovuãc*, *druaguôst* (ali *druagôsti*)[106]. Ovo pravilo ne vrijedi ni u poljanskom (*īćiê*, *pīćiê*), a može se pretpostaviti da ne vrijedi ni u ostalim ugljanskim govorima.

γ) Pitanje je kako je funkcioniralo i kada je djelovalo to pravilo, tj. zašto postoji više primjera duljenja pred sonantom u zatvorenom naglašenom slogu kojemu prethodi duljina (v. 2,a,β,1-2,a). To je time neobičnije što duljenje izostaje u primjerima kao *īčë* i *ņāröd*, a između tih bi dvaju duljenja trebao biti duži vremenski razmak. Međutim, u Ždrelcu i Dobropoljani, a vjerojatno u još pašmanskih govora, postoji sinkronijsko pravilo da iza prednaglasne duljine može biti samo kračina (v. § 10,3,d). U nekadašnjem je pak kukljičkom moglo djelovati pravilo koje je ograničavalo duljenje iza prednaglasne duljine (vjerojatno se ipak ne radi o pravilu prema kojem su se ukidale i već postojeće naglašene duljine u istom položaju), ali je ono vjerojatno prestalo djelovati prije duljenja naglašenoga *a*, koje se obrađuje pod 5. Zato u Kukljici imamo *vīkâti*, ali *ņāröd* prema kaljskom *nuaruõd*. Zbog različitih je mogućih poopćenja i analogija teško pouzdano znati prethodi li to ograničenje duljenju u slogu zatvorenu sonantom ili ne, osobito ako uzmemo u obzir da je duljenje u slogu zatvorenu sonantom dugo vremena pošto je počelo djelovati, nastavilo vrijediti kao sinkronijsko pravilo. Na činjenicu da ono u ugljanskim govorima može biti i starije i mlađe, ukazuju između ostaloga primjeri kao prečko *nožiên*, ali *žênska*. Ipak, gotovo da i nema primjera koji bi mogli ukazivati na neduljenje pred sonantom u naglašenom slogu kojemu prethodi duljina. Takvi su primjeri eventualno *zą̄kön* (međutim i *Progön* uz neobično *Prōgön* od jedne informantice – v. i c,α,2)[107]. Osim toga, u pridjevima radnim kod zamjene *l* u *a* uvijek nastaje duljina (*rą̄đī*), ali takva se duljina eventualno može shvatiti kao analogija prema pridjevima radnim tipa *sađî*. U kukljičkom postoji i primjer *cīvël*, čija kračina po svoj prilici nema nikakve veze s ovim pravilom nego odgovara onoj u *krīvëj* u Sutomišćici i *krīvëlj* na Ošljaku, gdje ovoga ograničenja, kako se čini, nema. Usp. i duljinu u *rą̄sô* (sol, voda, maslinovo ulje i bijeli luk),

[106] Kao što se vidi, ovdje se ne radi o duljenju u zatvorenom slogu, već je duljina ovdje kao u štokavskoj varijanti *drágōst*.
[107] Za drukčije tumačenje kračine u *zą̄kön* i *Progön* v. c,α,2.

iako se i ovdje može pretpostaviti analogija prema *sô*. Bilo kako bilo, iza prednaglasne duljine u kukljičkom nema tragova kraćenja starih naglašenih duljina, postoji duljenje u slogu zatvorenu sonantom i sa *l* pri zamjeni/kontrakciji (uz poneku više ili manje relevantnu iznimku) te duljenje *a* u naglašenom slogu, a ne postoji duljenje u riječima tipa *īčë* i duljenje u slogu zatvorenu opstruentom. Uz podatke kojima raspolažemo, može se pretpostaviti i da ovo ograničenje jednostavno nije vrijedilo u slogu zatvorenu sonantom, kao i da je do duljenja u slogu zatvorenu sonantom došlo naknadno, tj. nakon prestanka djelovanja ograničenja, a ostale se kombinacije čine manje uvjerljivima.

b) Otvoreno *a* umjesto zatvorenoga (čuvanje otvorenosti).

α) Promotrimo li primjere duljenja u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom, primijetit ćemo sljedeće. Izuzmemo li infinitive e-glagola na dental (u ovom slučaju samo *pậsti* i *krậsti*) te produljene prefikse i sufikse, ostat će nam relativno malo primjera gdje u kukljičkom imamo zatvoreno *a* u nezavršnom slogu kao posljedicu duljenja, a puno su brojniji takvi primjeri gdje *a* ostaje otvoreno. I u završnom slogu zatvorenu opstruentom i u nezavršnim slogovima zatvorenima kako opstruentom tako i sonantom javlja se *â* u nekim slučajevima u kojima bi se očekivalo *ậ*. Nezatvoreno je *a* umjesto zatvorenoga najjednostavnije objasniti kao poopćavanje iz oblika u kojima slog nije bio zatvoren ili naglašen. Teško je pouzdano znati kada se to poopćavanje dogodilo, ali je vjerojatno: prvo, da se radi o poopćavanju otvorenosti, a ne o poopćavanju kračine, jer bi se u slučaju poopćavanja kračine ista pojava u istom opsegu mogla primijetiti i kod samoglasnika kao što su *u* i *i*, gdje se dugi i kratki samoglasnik po otvorenosti razlikuju vrlo malo, i drugo, da se poopćavanje dogodilo kada se *a* u naglašenom slogu barem donekle produljilo, tj. u doba kada se zatvoreno *a* već moglo smatrati fonemom.

β) Kao što je rečeno, kada izuzmemo produljene prefikse, sufikse i e-glagole na dental, zatvoreno *a* koje se prethodno produljilo u nezavršnom naglašenom slogu zatvorenu opstruentom, nalazimo u vrlo rijetkim primjerima. Ti su primjeri: *njậdra*, *jậtra*, *jậčma*, *jậščerica*, *krậsta*, *krậstav*, *Bậdnjok*, *Blậgdonov*, *zậdnji*, eventualno *slậstan* i vjerojatno još neki. Primjeri u kojima se može pretpostaviti *â* umjesto *ậ* pod utjecajem nekih oblika iz paradigme ili srodne riječi, relativno su brojni. Evo više takvih primjera (ovamo smještam i primjere sa slogom zatvorenim sonantom jer se očito radi o istoj pojavi): *dâsku*, *tâklju*,

glâvnju (A. od *daskâ*, *takljâ* (kolčić kao potporanj za povrće i sl.), *glavnjâ*[108]; *usâhla*, *prešmâgla*, *opâhla*, *predâhla*, *kljâkla*, *tâkla*, *mâkla* i *usâhne/usähne*, *prešmâgne/prešmägne*, *opâhnen/opähnen*, *predâhne/predähne*, *kljâknen/kljäknen*, *mâknen/mäknen*, *tâknen/täknen*, *bâdnen/bädnen* te *mâknjen/mäknjen*, *tâknjen/täknjen*[109] (od *usahnïti*, *prešmagnïti* (uvenuti), *opahnïti* (lagano udariti, malo zakačiti), *predahnïti*, *kljaknïti*, *taknïti*, *maknïti*, *badnïti* (dirnuti)); *mlâščen*, *grâvčen*, *šâvčen* (od *mlaščâti*, *gravtâti/gravčâti*, *šavtâti/šavčâti*); *kâsno* (*kasnïti*); *pâhlja* (G. od *pâhalj* – pramen, čuperak), *šuškrâpca* (G. od *šuškrâpac*), *kâšlja* (G. od *kâšalj*, a tako i *kâšljen* od *kašljâti*), *stīskâvca* (G. od *stīskâvac* – škrtac (usp. duljinu u *nąpljûvka*)); *tânka* (*tânak* – Preko *tônka*), *slâtka* (*slâdak*), *krâtka* (*krâtak*); *kâplje* (možda prema *kâpati* – usp. i *sïpljen, užigljen*, ali *zôbljen*) i još poneki. Primjera je gdje ne postoji nenaglašeno *a* ili *â* u nekom od oblika ili srodnoj riječi, manje. Takvi su: *bâčva*, *grâblje*, *grâvron* (danas češće *gâvron*), *iskâštriti* (pokresati (granje)), *lâhto*[110] (lakat – usp *nôhti* s duljenjem), *lâstavica* (ptica i riba), *mâslina*, *mâslo* (kad neko jelo nije tvrdo i žilavo kaže se da je *kaj mâslo*), *mâška*, *marâška* (višnja), *prâska* (breskva – usp. duljinu u *brôska*). U riječima kao *grâblje*, *mâška*, *marâška*, *prâska* moguće je pretpostaviti poopćenje *â* iz g., ali to je relativno malo vjerojatno. Za riječ *bâčva* može se pretpostaviti da se upotrebljavala relativno malo (u korist riječi *karatê*), pa se *â* može shvatiti kao utjecaj odozgo (usp. i kaljski *buãčva*, ali *bâčvar* (zanimanje kojim se domaći stanovnici nekoć po svoj prilici nisu bavili)). Zanimljivo je da se u slučaju slogova zatvorenih sonantom pravilo o čuvanju otvorenoga *a* od kombinacija koje se pojavljuju, odnosi samo na slogove zatvorene sa *v*, koje je zapravo frikativ. Jedina je iznimka primjer *tânka*. Za kratko *a* u prezentima kao *izmästin*, *počästin*, *zakäsnin*, *zapäprin* v. c,β,3.

γ) Što se tiče završnih slogova zatvorenih opstruentom u domaćim riječima, pod naglaskom nalazimo *a̱* od izvorno kratkoga *a* u sufiksima (akutirani ili s nepostojanim *a*) i u većini riječi n. p. A, a otvoreno *a* nalazimo u sljedećih šest primjera: *dâž* (G. *dažjâ*), *mâst* (G. *mastâ*), *mâk* (G. *makâ*), *pâs* (G. *pâsa* – päs (sisavac ili riba (morski pas); štipaljka za rublje)), *mrâz* (hladnoća, studen) i *obrâz*. Teško je naći jedinstveno tumačenje za svih šest primjera, ali se može pretpostaviti da se u prva četiri *a* čuva jer pripadaju n. p. B (čuvanje poopćavanjem slično kao pod c,α,1), uz pretpostavku da je i imenica *pâs* nekad pripadala n. p. B kao i kaljski

[108] Usp. *mêtlu*, *(îglu*), *zêmlju*, *ôvcu*, ali i *bëdru*.
[109] Za kračinu kao varijantu u prezentu i pridjevu trpnom v. c,β,3.
[110] Za prelazak ove i nekih semantički povezanih imenica u srednji rod v. § 14,I,4. Nije jasno kada se taj prelazak dogodio, tj. moguće je i pretpostaviti današnje *lâhto* prema starom **läkat/*lähat*.

puâs – pasâ (to su, naime, jedine četiri relevantne imenice toga tipa, tj. relativno stare jednosložice n. p. *b* s kratkim postojanim *a*), a u *mrâz* i *obrâz* bi se moglo pretpostaviti čuvanje poopćavanjem slično kao pod c,α,2. Za ujednačavanje duljine/otvorenosti u n. p. B usporedi i suprotan primjer *mrtvậc – mrtvậcâ*. Zanimljivo je da ovakva ujednačavanja nema u jednosložicama n. p. A kao *prậg – prâga*, *slậb – slâba*, dok je kod kratkih jednosložica n. p. B, čini se, pravilno.

δ) U kaljskom ovo pravilo ne djeluje. Evo nekoliko primjera: *duâsku*, *tuãklju*, *gluãvnju* (ovaj je naglasak i kod najstarijih često poopćen na cijelu paradigmu); *usuãhla*, *kljuâkla*, *tuãkla*, *muãkla*; *usuãhne*, *kljuãknin*, *tuãknin*, *muãknin*, *buâdnin*; *mluãšćin*, *gruãfćin*; *kuãsno*; *puâhlji*, *kãšalj – kuãšlja*, *kuãšljin*, *sluãtka*, *kruãtka* (ali *tânka*, a ne ***tunka*); *kuãplje* (od *kâpati*); *buãčva* (ali *bâčvar*), *gruãblje*, *gruãvran* (danas češće *guâvran*), *iskuâštriti, luâhta* (G. od *lâkat*), *luâstavica, muâslina*, *muâška*, *maruâška*, *pruãska*; *duâž*, *puãs*, *muâst*, *muãk*, *mruâz*, *obruâz*.

c) Čuvanje kračine poopćavanjem i analogijom. U nekim se slučajevima s većom ili manjom vjerojatnošću mogu pretpostaviti različite poopćene i analoške kračine. Evo nekoliko primjera u kojima mi se objašnjenje kračine poopćavanjem ili analogijom čini najvjerojatnijim.

α) Poopćavanje.

α,1. Postoji niz riječi čija se kračina u naglašenom zatvorenom slogu može objasniti utjecajem kračine istih slogova u oblicima tih riječi u kojima su oni nenaglašeni ili su nekoć bili nenaglašeni. Moguće je osim toga pretpostaviti i utjecaj kračine iz neke druge srodne riječi. Takvi su primjeri: *vësla*, *vëslima* i *lëbra*, *lëbrima* (nav. i dli. od *veslö* i *lëbro* (starije, ali danas rijetko *lebrö* (usp. i kaljski *veslô*, *lebrô – liẽbra*, *viẽsla*)), *stâkla* i *stâklima* (nav. i dli. od *staklö* – tako i u Kalima *caklô/staklô – câkla/stâkla*), N. *mëštar* te V. i v. *mëštre*, *mëštri* (prema G. *meštrâ* i ostalim oblicima s naglaskom na kraju – *mêštar*, *mêštre*, *mêštri* je i u Kalima), V. i v. *sëstro* i *sëstre* (možda prema *sestrâ* itd., ali v. i d,γ), tako i *posëstrina*, *posëstriti se* (gdje je kračina moguća i prema starom **pobrätiti se* (prije duljenja naglašenoga *a* pod 5) – za ujednačavanje duljine u riječima koje često dolaze u paru, usp. i u Osijeku *ljêvo* i *dêsno*; u svim je tim oblicima kračina i u Kalima), A. *bëdru*, nav. *bëdre* (prema *bedrâ* itd. (kaljski *bedrâ* - *biêdru*) – ipak *ôvcu*, *zêmlju*, *mêtlu*, *(îglu)*), *östi* (prema *ostïju* i vjerojatno dli., koji su u doba duljenja također mogli imati naglasak na nastavku). Ovamo na neki način pripadaju i oblici *mödra*, *mödro* itd. (kračina i u kaljskom). Tu je manje vjerojatno, iako moguće, jednačenje

prema obliku *mödar* (usp. *mökar* – *môkra*), a vjerojatno je da je ovaj pridjev u doba duljenja pripadao n. p. B, pri čemu se većinom upotrebljavao neodređeni lik s naglaskom na kraju. U današnjem kukljičkom gotovo svi pridjevi pripadaju n. p. A, a tako i pridjev *mödar*. Takav se prelazak mogao dogoditi relativno nedavno, tj. nakon duljenja u zatvorenom slogu. N. p. B u kukljičkom pripada pridjev *döbar* (od razlike između određenoga i neodređenoga lika danas u kukljičkom postoje samo tragovi), ali se danas pod utjecajem odozgo govori i *döbro*, *döbra* itd., što može poslužiti kao mlađa usporednica.

α,2. Postoje i slučajevi gdje se kračina u zatvorenom naglašenom slogu objašnjava kračinom u naglašenom otvorenom istom slogu u nekom drugom obliku riječi. Takvi bi primjeri mogli biti *mlaďič*, *betëg* (bolest), *zët*, *siromâh* (tako i *siromâšica*, *siromâšan*, *siromâšna*, ali nekoć većinom *potrîbnjok* i *potrïba* (siromaštvo)), *Isüs*, *kapüs*, *kokorüz*, *žük, manït* (ako se ne radi o novijoj riječi), *švör*, *podapör*, *Progön*, *zą̄kön* (za *Progön* i *zą̄kön* v. i a,γ) prema *mlaďiči*, *betëga* i *betëžan*, *zëta*, *siromâšica* i *siromâha*, Isüse, *kapüsa*, *kokorüza*, *žüka*, *manïta*, *švöri*, *podapöra*, *Progöna*, *zą̄köna* – kaljski *ziêt*, *siromuâh*, *švuôr*, ali *Isüs*. Donekle je slična pojava i kraćenje stare duljine i kasnije neduljenje u *göst* prema *gösti* (kaljski *gôst*) itd. Prilično je vjerojatno poopćenje kračine u *cükra*, *cükru* itd. iz *cükar* i *vïtra*, *vïtru* itd. iz *vïtar* (iako *svëkar* – *svêkra*, ali u kaljskom *cükar* – *cũkra* i *vêtar* – *viêtra* – ipak, različit odraz jata mogao bi upućivati i na posuđivanje u Kukljici). I u kaljskom i u kukljičkom kaže se *nïzak* – *nïska* (govorilo se i *bâs*, ali *nïzak* vjerojatno nije bilo potpuno istisnuto). U Kukljici se kaže i *pocükriti*, a stari je naziv za bombon *cükrič* (kaljski je *pocukarâti*, koje ne govori ništa, ali kaljska riječ *cükrić* mogla bi ukazivati na to da je riječ s kračinom posuđena iz nekoga govora, tim više što bomboni nekada ondje nisu bili dio svakodnevice). S najvećom se vjerojatnošću može pretpostaviti slično kraćenje za jedan dio a-je-glagola n. p. A s korijenom na labijal i za glagol *-žïgati*, tj. za dio glagola s epentetskim *l* u prezentu (v. i § 7,14,a, ε). Tako kračinu nalazimo u *iznïmljen*, *zaïmljen* i svim ostalim prefigiranim oblicima ove glagolske osnove, *sïpljen* i prefigiranim oblicima, *kâpljen* i prefigiranim oblicima, *počïmljen* i drugim prefigiranim oblicima te *užïgljen* i drugim prefigiranim oblicima (infinitiv *iznïmati*, *zaïmati*, *sïpati*, *kâpati*, *počïmati*, *užïgati*). Suprotno je poopćenje djelovalo u glagolima *sažīmâti* i *nadīmâti*, koji su zbog duljenja u prezentu prešli u n. p. B (v. i 2,a,β,2,a i 2,b,β,2,c,1). Jedino kod glagola *zobâti* (prez. *zôbljen*) poopćavanja nema.

β) Analogija.

β,1. Analoška je kračina već spomenuta u obliku *öštar* (*öštar – ôštra* kao *mökar – môkra*). Slična se kračina nalazi i u većini padeža imenice *kôst* (*kösti*, *köstima*) – *kôst – kösti* kao *pôt – pöti*, tj. čuva se stara razlika karakteristična za kratke osnove n. p. C. Kračinu je moguće tumačiti i prema starim oblicima s naglaskom na nastavku (danas samo g., ali nekada su to mogli bi ti i LI. i dli.). Ipak je kod imenice *kôst – kösti* vjerojatnija analoška kračina, dok je kračina prema oblicima s naglaskom na nastavku jedino uvjerljivo rješenje u slučaju imenice *östi* (usp. kaljski *kuôst – kôsti*, ali *uõsti*, što bi moglo upućivati na različit uzrok neduljenja u kukljičkom).

β,2. U komparativima na *-ji* nema duljenja u zatvorenom naglašenom slogu: *dëblji*, *dügḷji*, *mëklji*, *lâgḷji/lâšji*, *kâšnje*, *širji*, *üžji*, *višji*, *nïžji*, *blïžji*, *tëplji* (pozitiv *têpli*), *jâčji*, *življi* itd. Kod neakutiranih pridjeva dugih korijena postojala je razlika u kračini između pozitiva, gdje je korijen bio dug, i komparativa, gdje je korijen bio kratak (*žîv – življi*). Postojanje takve razlike u pridjeva kao *mḷâd* (usp. standardno *mlâd – mläđi*), koji su u komparativu imali otvoren slog, doprinijelo je čuvanju iste u pridjevima sa zatvorenim slogom kao *žîv*, a i sama se razlika bez obzira na moguću analogiju mogla dovoljno jako osjećati da je govornicima bila »bitna«. Čuvanje je te razlike u pridjevima neakutiranih dugih korijena moglo doprinijeti čuvanju kračine i u komparativu pridjeva akutiranih i izvorno kratkih korijena kao *dëbe*. U ovakvim komparativima nema duljenja ni u kaljskom.

β,3. Analoška je kračina raširena i u glagolskim oblicima. Tako danas nema duljine u prezentu nekih glagola n. p. B kratkih osnova. Takvi su: *zatepl'iti* (zagrijati, podgrijati; zatopliti), *razvedr'iti se*, *zgozd'iti se*, *pomodr'iti*, *prost'iti*, *razvodn'iti*, *okopn'iti* (prez. *zatëplin*, *razvëdri se*, *zgözdi se*, *pomödrin*, *pröstin* (u ostalim ugljanskim govorima *prostîn*), *razvödnin*, *oköpne* (sc. *sûnce* (zađe) ili *snîg*) – usp. kaljski *zatiêplin*, *razviêdri se*, *razvuôdnin* i kukljičke pridjeve *têpli*, *vêdro*, ali *mödro*). U pridjevu je trpnom glagola *zatepl'iti* i *razvodn'iti* duljina (*zatêpljen*, *razvôdnjen*), a moji informanti tvrde da je u tih dvaju glagola duljina nedavno bila i u prezentu (*zatêplin*, *razvôdnin*). Čuvanje se duljine u pridjevu trpnom može objasniti time što duljina postoji i u oblicima s epentetskim *l* (dakle, *razvödnin* kao *slömin*, a *razvôdnjen* kao *slômljen*). Prema tome kračina u ovim prezentima dolazi analogijom prema kračini u prezentu sličnih glagola čiji je korijenski slog otvoren. Među glagolima tipa *zatepl'iti* osobito su zanimljivi oni koji su u korijenu nekoć imali poluglas, kao *počast'iti*, *zapapr'iti*, *zakasn'iti*,

zamasťiti (izgaziti grožđe, tj. napraviti mošt). Ovi glagoli u prezentu imaju *ä*, a ne *â*, kakvo bi trebalo nastati duljenjem pod 5 (dakle *počästin*, *zapäprin*, *zakäsnin*, *zamästin*). Kračina se nalazi i u pridjevu trpnom *zapäpren*. Nije sasvim jasno zašto u prezentu nije došlo do duljenja pod 5. Moguće je da je uzrok tomu analogija prema kračini u prezentima kao *islömin*. Sasvim su se nedavno s ovakvim prezentima pomiješali i prezenti glagola sa starim dugim samoglasnikom kao *ugäsin*, *zagrädin*, *posädin*, *razvälin*, *obärin* (danas u većine govornika umjesto prezenta tipa *posậdin*)[111]. Naime, kao što je spomenuto u § 2,2,g,γ (ondje v. i za primjere), u ostalim se ugljanskim govorima u prezentu glagola tipa *posaďiti* nalazi izvorna duljina, a ujednaka *posâdin* u svim tim govorima osim kaljskoga (u tim je govorima tako i *izmâstin*) još je mlađa od odgovarajuće ujednake u kukljičkom. U ostalim glagolima ovoga tipa nije moglo doći do miješanja jer oni u korijenu imaju ili *i* ili *u* (nema ovakvih glagola sa *e* od staroga *ę*), pa nije bilo kratkih osnova s kojima bi se mogli stopiti. Ovi kukljički glagoli u pridjevu trpnom najčešće imaju *ậ*, a *ä* rjeđe (*posậđen*, *zagrậđen*, *ugậšen/ugäšen*). U kaljskom je u svim ovim prezentima dvoglas *ua* (dakle *počuâstin*, *zapuâprin*, *izmuâstin*, *zakuâsnin* kao i *posuâdin*, *uguâsin*, *zagruâdin*), a *ua* je beziznimno i u pridjevu trpnom *zapuâprin*, *zagruâđin*, *posuâđin*). Zanimljivo je da u kukljičkom u ovakvim glagolima nema duljenja ni pred sonantom (*izlampïti* – *izlämpin* (ishlapiti (samo figurativno – o čovjeku kojemu otkazuje mozak)). Kako se može vidjeti pod b,β, u prezentu ne-glagola n. p. B kao *maknïti* i *kljaknïti* nalazi se ili *â* ili *ä*. *Ä* je istoga porijekla kao u *počästin* i *posädin* (usp. *oköpne*), dok se *â* u prezentu i pridjevu radnom može tumačiti kako se to čini pod b. Kračinu u ovim glagolima vjerojatno ne treba povezivati s kračinom u ne-glagolima n. p. A (v. d,β). Naime, dok u kaljskom za razliku od kukljičkoga kod ne-glagola n. p. B nema kračine, kod ne-glagola n. p. A kukljička se kračina podudara s kaljskom. Svi ovi glagoli n. p. B u kukljičkom imaju jednak naglasak u prezentu i u imperativu (*istëpli* (i starije *istêpli*), *zapäpri*, *posädi* (i starije *posậdi*), *pomâkni/pomäkni*, a tako i *podîli*, ali i *đili*, iako je prezent *dîlin*).

d) Neduljenje u različitim kategorijama. Postoje još neke više ili manje precizno odredive kategorije u kojima nema duljenja. Veći bi se broj neduljenja iz tih kategorija također mogao pokušati objasniti fonetski ili raznim analogijama i poopćavanjima, ali to bi se većinom svodilo na pravila koja katkada vrijede, a katkada ne, ili bi se razbijanjem određene kategorije zbog različitih pravila koja u njoj djeluju, narušila preglednost izlaganja. Zato mi se čini

[111] Radi se o tipu glagola *(po)dîlïti* i *(po)saďiti*, koji bez prefiksa pripadaju n. p. C i imaju gotovo svagdje kračinu po pravilu o kraćenju pred unutarnjim akutom, a s prefiksom pripadaju n. p. B i u prezentu imaju duljinu ili *ä* (v. § 30,I,1,c,β,2).

prikladnijim svrstavanje preostalih primjera neduljenja prema nekim drugim osobinama koje ih povezuju. Uz pojedinu ću kategoriju ponekad spomenuti i mogući uzrok neduljenja.

α) Prefiksi. Samoglasnik se prefiksa ne dulji u zatvorenom naglašenom slogu uz iznimke navedene pod 2,b,γ i 2,a,β,2,a. Evo nekoliko primjera: *prëspijen*, *prëštijen*, *sâkrijen*, *pökrijen*, *ümren*, *üzmen/vâzmen* (ali *ôtmen*); *ümra*, *zâpra*, *üpra*, *ïstra*, *nâždra se*, *ïzne*, *pödne*, *üžgo*, *zâspo*, *öpro*, *zâzvo*; *pöspon*, *pöšten*, *prökljet*, *ïspovid*, *öblok*, *öblik*, *öblost* (samovolja)[112], *öbruč* (na bačvi), *öplima*, *ötrov*, *pödveza*, *pöklade*, *pökrivo* (poklopac), *pösluh*; *näjbolji*, *näjstariji*; *pötli/pösli*, *dösta*, *nëgdi*, *nïgdi*, *svügdi* (*svu-* se ovdje ponaša kao i prefiksi), *pökle* (naglašeno samo kad ga govornik podvlači naglaskom), *ïspo*, *ïspri*, *ïzvan* i *östran* (osim), *nâpri*, *nâvloš*; *nïšto*, *nëšto* (novije, ali usp. i kaljski *nïšće* (ništa) i *nïč* (nešto)), *ïšta*. Kračina se u većini od ovih oblika može objasniti poopćavanjem i analogijom. Tako se, na primjer, kračina u pridjevu radnom glagola tipa *užgâti* čuva pod naglaskom jer postoje i nenaglašeni oblici tipa *užgȃla*, gdje fonetski do duljenja nije moglo doći, kao i glagoli tipa *posûti*, koji pravilno u prezentu imaju *pôspen*, ali u pridjevu radnom *pösu*. U prezentu glagola tipa *posûti* (tako i glagol *užgâti*) dolazi do duljenja jer je tu prezentski prefiks uvijek naglašen, a jednako dolazi do duljenja i u pridjevu trpnom dotičnih glagola, i to u vezi sa zajedničkom prezentskom osnovom. I imenice tipa *öblok*, *öbruč* mogle su po svoj prilici u kukljičkom u doba duljenja u mnogim oblicima imati nenaglašen prefiks. Kračina se u *pökrijen* može čuvati prema onoj u *pöpijen*. I u zamjeničkim se prefiksima *ni-/ne-* i *ni-* može pretpostaviti poopćenje kračine iz oblika gdje ona dolazi pravilno. U kukljičkom danas u nekim slučajevima s ovim prefiksima postoje samo očito novi oblici, ali se kračina čuva i u kaljskom *nïč* prema *nïki* i za razliku od *zuâč*, *puôč*. Kao *nïki – nëšto* i *nïkor – nïšta* ostaje kračina i u *sväk*, *sväšta* (*sväk/sväki*, *sväkoga* itd. – nema ni duljenja pod 5). Riječi su kao *potli*, *ispo*, *ispri* naglašene kao prilozi, a nenaglašene kao prijedlozi, pa se i u njima čuvanje kračine može tumačiti kao utjecaj nenaglašenih inačica, premda i inače nema duljenja kod nekih (osobito kraćih) nepromjenljivih riječi (v. γ). Neke druge riječi izgledaju inovativno po vokalizmu i naglasku kao *pöšten* (očekivalo bi se ***poštên*) i *prökljet*[113], pa je pitanje treba li računati s takvim oblicima u kukljičkom i u doba duljenja. Kao što duljenja nema u prefiksima, tako ga nema ni u prijedložnim izrazima i sraslicama s naglašenim prijedlogom: *dö mroka*, *ïz mora*, *krëz ruke*, *mëj noge*, *kräj mora*, *pö škuru*, *pöd rep*, *ïzdom* (iz kuće), *üjtro*, *nâslipo*, *ïznova*.

[112] U Maričića također *öblost*, ali je to etimološki po svoj prilici *ob-* + *vlast*.

[113] Očekivalo bi se **prëkljot* ili **prêkljot* – kračina u prefiksu ponajviše s obzirom na mogući naglasak određenoga lika ovoga pridjeva u prošlosti.

Tako je kračina i u *në znon*. Ista je situacija i u kaljskom: *ïstra*, *zâspa*, *nâžga*, *nâbra*, *ôblak*, *nïšće*, *pôtli*, *nê znun* itd., ali *puôspin*, *nuâžgin*, ali tako i *ũmrin*, *ũdrin*, *ũzmin*; *ïz mora*, *dô mraka*, *ü zrak* itd.

β) Deminutivno i trenutno značenje te glagoli na *-kati* n. p. A i ne-glagoli n. p. A. Nema duljenja u nekim riječima s deminutivnim i trenutnim značenjem. Koliko god se neobičnim činilo, sasvim je vjerojatno da se kračina zadržava zato što na neki način oslikava deminutivno ili trenutno značenje riječi. Tako se nalazi kračina u pridjevima *kücan* i *tücan* (*kücna*, *tücna* – oboje znači malen)[114]. Puno je češća kračina u glagolima. Kračina se u zatvorenom naglašenom slogu nalazi u gotovo svim glagolima na *-kati* n. p. *a* u vezi s njihovim deminutivnim i višekratnim trenutnim značenjem. Tako *böckati*, *sïckati*, *popëckati se* (porječkati se), *läckati se* (dotjerivati se, lickati se), *tückati*, *lïskati* (a tako i *lïska* – ulizica), *grïskati*, *trïskati* (ali *trîska* – šamarati – šamar), röskati, *čüškati* (šutati), *šüškati*, *nafüškati*, *njüškati* (tako i *njüška* uz *čûnjka*), *smïškati se*, *türkati*, a tako i *pljäškati* bez obzira na značenje. Ipak, s dužinom su *fũnjkati* (unjkati), *oblĩnkati se* (šaljivo za *opïti se*) i *šêškati*. Kračina je i u nekim drugim sličnim glagolima: *pïhtati* (teško disati), *peljüzgati se* (brčkati se), *drüzgati se* (treskati se pri vožnji), a slično i *bljüzgati* (pričati gluposti), i još poneki. Druga su velika skupina u kojoj se čuva kračina u zatvorenom naglašenom slogu, svi ne-glagoli n. p. A osim *đĩgniti*, *-tîsniti* i *-bîgniti*, a vjerojatno i glagola *povîzniti*, čija mi etimologija nije poznata. Među tim glagolima velika većina ima trenutno, a rjeđe i deminutivno značenje, a naglasak se u ostalima poveo za onim u većini. Primjeri: *čöfniti* – *čöfnila/čöfla* (lakše udariti), *čökniti* – *čöknula/čökla*, *prënuti/prëniti* – *prënula/prëgla*, a tako u svim oblicima i *rëgniti* (pisnuti), *skökniti*, *strësniti*, *čüšniti* (šutnuti), *flïsniti*, *trïsniti*, *füzniti* (kliznuti), *kljëpniti*, *plësniti*, *ljösniti*, *këcnuti* (udariti), *pükniti*, *trësniti*, *špëhniti* (udariti zadnjim nogama – o magarcu), *švïgniti* (ošinuti), *zabezëkniti se*, *bljüsniti* (pljusnuti – kiša), *namïgniti*, *trëpniti*, *zamükniti*, *türniti*, ali i *prokïsniti*, *zgüsnuti se*, *obïkniti* (u Kalima *navĩkli*). Kračina bi se s deminutivnošću vjerojatno mogla povezati i u *šïška* (šišarka), *dëško* i *pïška* (kaljski *šïška*, ali *pîška*). Deminutivnošću se može tumačiti kračina i u nekim pridjevima na *-ast* (tako *čörbast*, ali *pûntast* (šiljast), a usp. i kaljski *škürkast* (ali *puntuâst*)). Gotovo se u svim primjerima kaljski ovdje poklapa s kukljičkim, npr. *kücna*, *bôckati*, *sïckati*, *grïskati*, *rôskati*, *drüskati se*, *ćôfnuti*, *ljôsnuti*, *plêsnuti*, *püknuti*, *švïgnuti*, *zgüsnuti se* itd.

[114] Kračine nema u pridjevu *dröban* – *drôbna*, a ona postoji u nekim drugim pridjevima slične strukture kao *kücan*, čije značenje nije deminutivno (v. ε), ali je zanimljivo da se kračina nalazi i u pridjevima *mälešan*, *släbašan*, *lägašan*, doduše samo unatoč duljenju pod 5, a ne onima pod 1 i 2.

γ) Nepromjenljive riječi te ekspresivni imperativ i vokativ. Duljenja u zatvorenom naglašenom slogu nema u uzvicima i nekim drugim nepromjenljivim riječima (ne računajući priloge tvorene od pridjeva) i u nekim kratkim oblicima promjenljivih riječi koji su po značenju i upotrebi bliski uzvicima. Uzvici: *čüš* (tjeranje magarca), *üš* (tjeranje kokoši, ali može se odnositi i na ljude), *müjs* (često *müjs-müjs* – dozivanje mačke), *pëc, öpla, skök* (kao nepromjenljiva riječ (hop) i kao imenica (skok)), *äjme/âjme/ậjme* (v. § 4,1,a) itd. Ovamo po svoj prilici pripadaju i apokopirani/sinkopirani imperativi *bïž – bïšte, vïš* (za *vïdiš*), a tako i skraćena psovka *(jeb)ën ti* ili *ń ti*. Ekspresivno su skraćeni i imperativi *pöj – pöjte* i *dâj – dâjte* (ali *ne dậj*, *dodậj*). Kračina je i u vokativu *đica* (prema DL. *đici* i A. *đicu)*, a ekspresivnošću bi se možda moglo tumačiti i čuvanje kračine u vokativima kao *sëstro* (v. c,α,1). Ostale nepromjenljive riječi: *vëč, jöš, dösta, jädva/jëdva, näjka/näjci* (niti), a slično i prezent *öš* (za *öčeš*) i imperativ *böjse* (valjda). Čuvanje je kračine u uzvicima i njima sličnim riječima po svoj prilici motivirano njihovim ekspresivnim, trenutnim značenjem slično kao pod β, a kod ostalih kratkih riječi do duljenja nije došlo vjerojatno zato što one često mogu biti i nenaglašene, a najčešće je njihov naglasak slabije siline od naglaska riječi kao što su imenice, pridjevi itd. Doduše, postoje i iznimke kao *jädva*, gdje će kračina po svoj prilici biti ekspresivna ili *dösta*, koje može biti i uzvik i prilog itd. Za apokopirane/sinkopirane je oblike kao *bïž* i *öš* teško znati kada su se pojavili u kukljičkom i kako su u nj ušli, pa se kračina u nekima od njih možda može i drukčije tumačiti. Ovamo čak s većom vjerojatnošću pripadaju i prilozi/prijedlozi iz α. Kračina u ovim slučajevima postoji i u kaljskom: *dâj, pôj, jôš, dôsta, bôjse* itd.

δ) Nove riječi. Mnoštvo je novijih riječi, među kojima je dosta romanizama, u kojima u kukljičkom nema duljenja. Duljenja prije svega nema u romanskim završecima[115] *-ët*, *-öt*, *-ât* (tal. *-atto* i *-ato*, ali završetku *-ato* odgovara i kuklj. *-ật*, *-ậta*), *-âc*, *-ïšta/-ïsta* i nekim rječima (*bruculët*, *brudët*, *kolët* (ovratnik), *kunfët*, *rišpët* itd., ali *dešpêt*; *caröt* (ljepljiva tkanina – upotrebljavala se kao današnji selotejp), *kapöt* (kaput), *kažöt* (kućica, kiosk), *rižöt* itd.; *bižât* (jegulja), *đelât*, *krožât* (prsluk), *kvadrât*, *litrât* (portret), *pijât* (tanjur) itd., ali *delikật – delikâta* (po domaćem pridjevskom sufiksu) i *pijagật* s G. *pijagậta* (dakle, nema veze s duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu), tako i *kalafật* (G. *kalafậta*); *kortulâc* (džepni nožić), *sulâc*,

[115] Upravo završecima, a ne sufiksima, s jedne strane zato što to govori da se radi samo o NA. muškoga roda, a s druge zato što ovdje ne uzimam u obzir romansku etimologiju, pa jedan završetak može biti povezan s različitim sufiksima ili čak s dijelom korijena.

šegâc, a tako i *štramâc* i *parâc* (ali s nepostojanim *a*. – G. *štramcâ* i *parcâ*); za -*ïšta*/-*ïsta* v. § 7,15,b,4). U kaljskom također većinom nema duljenja (*brancolêt*, *kolêt*, *kapôt*, *kundôt*, *đilât*, *šegâc*, *makinïšta*, ali *dešpiêt*, a i *pijuãt* za razliku od kukljičkoga). Evo još primjera riječi u kojima do duljenja ne dolazi možda zato što su se relativno kasno udomaćile: *čïžma* (nekad i *štivâla*), *mëdvid*, *spüžva* (prije možda *spuga*, iako danas i najstariji govore *spüžva*), *korïstiti* (starije *duper(īv)*ati, ali *korîst* kao stara riječ), *kïčma* (nekad *čenąšï*), *jâgmiti se*, *Vlâh*, *Vlâhnja*, *sëdmica* (novi naziv za tjedan umjesto staroga *šetemận*), *mâjka* (u sintagmi *mâjka böžja*, izrazu *ãjme mâjko* i još ponekom), *prösli* (govorilo se *pasậni – prösļu sëdmicu = pasậnu šetemận*), *čëtre* i *kölko* (v. § 8,7,b,γ), *toböž*, *blägdan* (usp. i rodovski pridjevak *Blậgdonov*), *svägdan* (*ä* možda i prema *svãk*), *skrömno*, žëstok; *avïšta* (naoko, odoka), *balaüstra* (ograda na brodu), *bânka*, *brïhtaš*, *cimprës*, *cüf* (prednji dio kose u muškarca koji se ostavi duži da se može valovito počešljati), *čufît* (tavan – kaljski *čufît*), *dalamït* (dinamit), *dëšpor* (*pậr – dëšpor* – par – nepar), *điple* (samo u frazama kao *svîroj ti u svojë điple* – pričaj ti svoje), *drït* (ravan), *manëstra*, *drükčiji*, *düpli*, *düšmanin*, *đeomëtri* (n. od *đeomëtar*), *fãbrika*, *farabüt* (obješenjak), *fëšta* (nekoć *sajận*), *fijök* (mašna), *filožöp*, *föflaška/föfljaška*, *früt*, *fundâč* (talog od kave, soc), *furëšt*, *füzbal*, *gamöš* (antilop), *grïf* (fino bijelo brašno), *güc* (vrsta ribarskoga broda), *güšt*, *güšno* (*güšan* – ukusan), *impâstar* (G. *impâstra* – flaster za izvlačenje boli), *indirïc* (adresa), *interës* (korist, kamate), *jëška* (mamac), *kalöp* (kalup), *kânta* (starije *sïč* također bez duljenja), *krïk* (vitlo, čekrk), *kundüt*, *legrüt*, *lëtrika* (električno svjetlo; rentgen), *lïtra*, *lüstra*, *mëtra* (G. od *mëtar*), *mühto*, *müštra* (uzorak; vojna vježba), *müštrati*, *Nëvjork*, *nörmalan*, *oblïg* (obaveza), *örgan* (orgulje – ako riječ i nije nova, ipak nije udomaćena, nego se vezivala isključivo uz crkvu), *pâk* (šteka, blok manjih paketa, npr. *pâk frmilânot* – paket s deset kutija šibica), *pâšt* (obrok), *pâšta* (ostatak od maslina nakon dobivanja ulja; u novije vrijeme = *manëstra*), *paštröč* (jelo od više sastojaka manje kvalitete), *patrijöt* (zemljak), *peronöspora*, *pëšt* (dodatak jelu od sjeckane slanine, bijeloga luka, peršina i papra), *pocës* (posjed), *pöt* (lončić s jednom ručkom/uhom kao na šalici (1-1,5 l)), *pöšta* (pošta; mjesto pogodno za ribolov), *pulâstar* (G. *pulâstra* – manje pile), *putâč* (gulaš), *sâk* (vreća (50-ak kg)), *sïč*, *sumprëš*, *šârpa* (šal), *škartöc* (škarnicl), *špëč* (ogledalo), *štrüt* (svinjska mast), *štük* (žbuka), *tâk* (potpetica), tramâk (gnjavaža), tramëz (pregradni zid), *vëšta, žbrük* (kila, bruh); *alaröj*, *flậjda* (ženski ogrtač – haljina koja se kopča sprijeda odozgor do dolje), *jolândar* (oleander), *vapör* (parobrod – kaljski *vampuôr*), *matalân* (mala *bûgva*), *ragân*, *rakâm* (čipka), *katrâm* (katran), *salâm* (salama), *štâm* (industrijski ispredena vuna), *pënj* (predmet koji se daje kao zalog u igri), *tâj*, *mâj*, *pašâj*, *zünj*, *lüj* itd. U kaljskom je slična situacija, npr. *čïžma*, *jâgmiti se*, *Vlâh*, *Vlâhnja*, *âjme mâjko*, *skrômno*, *bânka*, *brïhtaš*, *drït*, *manêstra*, *düpli*, *düšmanin*, *fãbrika*,

fijôk, *güšt*, *impâstar* (G. *impâstra*), *jêška*, *lêtrika*, *litra*, *dvuâ mêtra*, *mühto*, *nôrmalan*, *pâšt* (ostatak od prerade maslina), *paštrôć*, *pôt*, *pôšta*, *putâć*, *sïć*, *sumprêš*, *šändela* (sandala), *šârpa*, *škartôc*, *špêć*, *tâk*, *tramêz*, *vêšta*, *žbrük*; *flâjda*, *rakâm*, *katrâm*, *salam*, *mâj*, *zünj*, *lüj* itd. Kračina je i u nekim antroponimima (imenima i (službenim) prezimenima (v. § 31 i § 34,2,b,γ)). Evo nekoliko primjera: *Bögdan*, *Hënrik*, *Dânka* (skraćeno od *Dänica*, za razliku od punoga imena *Dậnka*), *Râjka*, *Äntislav*, *Döbroslav*, *Jädranko*, *Srëčko*, *Svëtko*, *Välter*, *Zlätko*, *Âlda*, *Brânka*, *Fränka*, *Rätka*, *Sjäjna*, *Svëtka*; službena prezimena – *Blägdan*, *Hräbra*, *Kârlić*, *Mävra* itd. Ali *Kậrlo, Mậrko, Dậnka* itd. Slično je u Kalima, usp. *Râjko*, ali *Muârko* i službeno prezime *Končurât*, ali rodovski pridjevak *Kunčuruâtov*. Za neke je riječi sigurno da su u kukljički ušle kasno (npr. *salâm*), dok je za druge to teško vjerovati (npr. *pöt*, *sâk*, *sïč*). Moguće je pretpostaviti i da je kod nekih ovdje navedenih riječi došlo do duljenja, ali su se rezultati toga duljenja tijekom vremena ukinuli (usp. s današnjim ukidanjem ekavskoga odraza jata u nekim riječima kao *mïra*). Tako bi se možda mogla objasniti i kračina u romanskim završecima, tj. moguće je da je u nekim riječima s romanskim završecima došlo do duljenja (na to ukazuju i kaljski oblici *paluâc*, *pijuât*, *čufît, dešpiêt* i kukljički *dešpêt*), ali su se priljevom većega broja novih riječi s istim završetkom produljeni završeci skratili umjesto da su riječi koje su ulazile u kukljički, dobivale završetak produžen u zatvorenom naglašenom slogu po uzoru na već postojeće posuđenice. Bilo kako bilo, pitanje bi kračine u posuđenicama svakako trebalo detaljnije istražiti.

ε) Kračina nije sasvim jasna. Ovdje navodim nekoliko primjera čiju kračinu ne mogu sa sigurnošću objasniti: *üdren* uz običnije *ûdren* (možda prema imp. *üdri* kao pod γ (npr. *a nâ üdri rïgoj*)), *üzmen/vâzmen*, *ümren* – u kaljskom uvijek dužina; *četvrtâk* (vjerojatno prema *pētâk* – Kali *četvrtũak*, *pietuãk*), *udovâc* (kaljski *uduovuãc*), *jënok*, *jâdna* (u Kalima sam čuo *jênak* i *jâna* – moguće je da u obje riječi ondje dentala ili nije bilo ili da se kolebao), *jüšto* (Kali *jüšto*), *čïpnja* (kaljski *črïpnja/črïplja*), *srïdnji* (kaljski *srîdnji*), *cïgli* (kaljski *cïgli*), *čësta* (kaljski *čêsta*), *mïsto* (kaljski *mêsto*), *mëstiti*, *nevïsta* (kaljski *nevïsta*), *östi* (v. i c,β,1 – kaljski *uôsti*), *goďišče* (ali *torîšče*, *ognjîšče*, *smetlîšče* – većinom se upotrebljava g. *göďišč* – kaljski *godîšće* i g. *gôdišč*), *mâštor* (riba – kaljski *mâštor*), *jâstrog* (jastog – kaljski *jâstrog*), *jâstreb*, *mïsliti* (kaljski *mïsliti*), *pïsma* (kaljski *pîsma*), *kučma* (kaljski *kučma*), *mïšnica* (nadlaktica), *pâtnik*, *pâtnica* (vjerojatno nepotpuno udomaćene riječi – jednako u kaljskom), *palagüz* (lučica – informanti naziv povezuju s muljevitim morskim dnom), *rât* (kaljski *rât* – možda utjecaj odozgo), vlâštvo (kaljski *vlâštvo*), *sütra* (ali *jûtro* i u kaljski *sütra* – *jûtro*), *hïmben* (pohlepan), *žënska* (Kali i Lukoran *žĩnska*, Preko *žênska* (očito novoproduljeno jer bi inače

bilo ***žiênska*) – do duljenja vjerojatno nije došlo zbog zanaglasne duljine); *sïtna* (kaljski *sïtna*), *srïtna* (kaljski *srêtna*), *sprëtna* (kaljski *sprêtna*), *slïčna*, *vïčni* (vječni), *krüšni* (kaljski *krûšni*); *dësni* (pridjev – mlađi kaljski informant neočekivano *desnâ rūkâ* – usp. *divljuâ ženâ*); *knjâstav* (kljast), *bïstar*, *žüstar* (*bïstra*, *žüstra* – kaljski *žüstar* – *žûstra*, ali *bïstra*); *böžji* (vjerojatno inovacija – usp. *vražjī*), *ljüski*, *gospöski*, *gräski*, *bräski* (ali *kậljski*, *lukorậnski*, *kukljīški*, *divojậški*) itd. Postoje još neke riječi čiji se zatvoreni naglašeni slog vjerojatno produljio tek duljenjem pod 6 (v. ondje).

4. Kraćenja.

a) Kraćenje slogotvornoga *r*. Kao u mnogim otočkim i obalnim govorima i u ugljanskim je govorima slogotvorno *r* uvijek kratko (usp. § 4,2,a). Primjer *vršậk* navodi na zaključak da je do kraćenja došlo prije duljenja u slogu zatvorenu opstruentom (usp. 2,b,α, 2,b,β,1,a i 3,a). Ipak, uz *vršậk* postoji i *četvrtâk*, ali tu se po svoj prilici radi o analogiji prema *pētâk*. S druge je strane teško vjerovati da je duljenje sufiksa u *vršậk* analoško jer je *vršậk* zapravo jedini primjer duljenja sufiksa -*ak*-. Preciznije je vrijeme kraćenja slogotvornoga *r* teško odrediti.

b) Kraćenje zanaglasnih duljina.

α) Nijedan ugljanski govor nema zanaglasnih duljina. Međutim, u svima osim kaljskoga i ugljanskoga postoji trag zanaglasne duljine jer je u tim govorima dugo zanaglasno *a* zatvaranjem konačno dalo *o* (*köpomo*, *čëkomo*, *rïbor*, za razliku od *čëkati*, *rïba*, *rïbarica*). To znači da se kraćenje zanaglasnih duljina u tim govorima dogodilo tek pošto su se dugi samoglasnici počeli zatvarati, a prema § 8,6 pisane potvrde o tom zatvaranju postoje tek od početka 19. stoljeća. Ni samo se kraćenje nije moglo dogoditi puno prije datuma najranijih takvih potvrda. Naime, jasno je da se zatvaranje samoglasnika nije dogodilo odjednom. Štoviše, može se lako pretpostaviti da su dugi samoglasnici bili samo neznatno zatvoreni jedno duže vrijeme prije nego što su dostigli taj stupanj zatvorenosti da se u ispravama počnu drukčije zapisivati. Međutim, nevjerojatno je da bi duže vrijeme moglo postojati kratko zanaglasno zatvoreno *a*, koje bi bilo toliko neznatno zatvoreno da se nikada ne zapiše kao *o*, a opet toliko znatno zatvoreno da se tijekom dužega vremena dosljedno čuva razlika od otvorenoga zanaglasnoga kratkoga *a*. Ovakva se datacija gubitka zanaglasnih duljina u ugljanskim govorima ne slaže u potpunosti s pretpostavkom iznesenom u Vermeer 1982, gdje se nešireњe novoga cirkumfleksa na središnje čakavske govore dovodi u vezu s gubitkom

zanaglasnih duljina u njima prije nastanka novoga cirkumfleksa[116]. U ugljanskim je govorima (barem svima osim kaljskoga i ugljanskoga) gubitak zanaglasnih duljina, čini se, ipak puno mlađi od pojave novoga cirkumfleksa u kajkavskom i sjeverozapadnom čakavskom. Osim toga i činjenica da je broj kategorija u kojima se u sjeverozapadnom čakavskom nalazi novi cirkumfleks, prilično ograničen u odnosu na kajkavski, ukazuje na to da je već ondje »rub« te izoglose te da je i neka prepreka manja od ranoga nestanka zanaglasnih duljina mogla onemogućiti njezino širenje. Doduše, Ugljan graniči s južnočakavskim/jugoistočnim čakavskim i zanaglasne su se duljine ondje mogle zadržati znatno duže nego u nekim drugim središnjim čakavskim govorima, ali bi svakako bilo uputno razmotriti mogućnost relativno kasna gubitka zanaglasnih duljina u središnjim čakavskim govorima i provjeriti jesu li zanaglasne duljine još gdje u središnjem čakavskom osim na Ugljanu ostavile kakav trag koji bi omogućio točniju dataciju njihova nestanka.

β) Jedna je morfološka osobitost u kukljičkom izravno povezana s nestankom zanaglasnih duljina. Naime, nestanak zanaglasnih duljina doveo je do razlike u g. nekih imenica u kukljičkom. Tako s jedne strane imamo g. kao *skrüšok* i *ïljod*, a s druge g. kao *kâmar* (kâmara – soba) i *ürlab* (*ürlabe* – dopust) – v. § 13,2,d,α. To, naravno, nipošto ne znači da sve ovakve imenice koje su u kukljički ušle nakon kraćenja, u g imaju *a*, a one koje su u kukljičkom postojjale i prije, imaju *o*, ali i ta pojava možda može biti jedan od parametara korisnih za bolje razumijevanje onoga što se na ovom području događalo sa zanaglasnim duljinama.

5. Duljenje naglašenoga *a*.

a) Nakon zatvaranja samoglasnika (§ 8,6,b) dulji se *ä* u *â* (*mâti*, *mâterami*, *Mâževica* (toponim), *pulâstar*, *knjâstav*, *pâdati*, *dâti*, *rūkâ*, *ženâ*, G. *manestrūnâ* (*manestrûn* – varivo od više vrsta povrća)). To se duljenje nije moglo dogoditi prije zatvaranja samoglasnika jer bi u tom slučaju današnji rezultat duljenja bilo *â̮*, a ne *â*. Kao što je rečeno u § 2,2,c, *a* se u kukljičkom i kaljskom dulji na početku, unutar i na kraju prozodijske riječi, a u ostalim se ugljanskim govorima na samom kraju riječi (zadnji otvoreni slog) ne dulji, iako se ponekad može izgovoriti poludugo. Doduše, na kraju se prozodijske riječi u kukljičkom duljina *a*

[116] Vermeer 1982: 194: »All CČ dialects have lost distinctive quantity in post-tonic syllables. This links CČ to kajkavian. It is worth-while to consider the possibility that the loss of post-tonic length in CČ preceded the rise of the neocircumflex in kajkavian and NWČ and that that was the reason why the neocircumflex failed to spread further southward than Ozalj and further eastward than Novi.«

koleba tako da je ono ondje najčešće dugo, a rjeđe poludugo i kratko. Kolebanje je podjednako iza kračine i duljine, tj. u riječima tipa *sestrâ* kao i u onima tipa *rūkâ*. To se kolebanje ne razlikuje od riječi do riječi, nego od govorne situacije do govorne situacije i od govornika do govornika. Prema tome, u primjerima na krajnje naglašeno *a* uvijek stavljam dugosilazni naglasak, a ostale varijante samo u slučajevima kad zapisujem riječ onako kako je izgovorena u određenoj govornoj situaciji. Postoje određena kolebanja u riječi i u nezavršnim slogovima, osobito ako su dalje od kraja riječi, ali u nekim slučajevima postoje i u predzadnjem slogu. Ta kolebanja ovise kako o udaljenosti od kraja riječi te govorniku i govornoj situaciji, tako i o samoj riječi. Tako sam uvijek čuo samo *Mâževica*, ali nekad *grähorica*, a nekad *grâhorica*. Za različit izgovor u riječima slične strukture dobar je primjer *tr̈lja kâmenica* i *tr̈lja blätarica* (*kâmenica* je stara kukljička riječ i označava posudu za čuvanje ulja, dok se blato kaže *gnjâla*). Neki govornici u određenim primjerima *a* dulje, dok ga drugi u istim primjerima ne dulje. Žene ga obično češće dulje od muškaraca. Osim toga, postoji više slučajeva kada se naglašeno *a* uopće ne dulji. Ako se ne uzmu u obzir spomenuta kolebanja, koja u nešto manjem opsegu postoje i u ostalim duljinama, produljeno se *a* naglaskom ne razlikuje od bilo kojega dugoga samoglasnika. Kod starih se govornika na produljenom *a* tu i tamo pojavljuje akut kao i na drugim dugim akutiranim samoglasnicima (*dâj mi*, *mâteri*), a u ugljanskim govorima u kojima je akut češći, i na produljenom se *a* akut nalazi češće. Produljeno *a* nipošto nije poludugo, nego je najčešće podjednako dugo kao i ostali dugi samoglasnici, a zna biti i nešto dulje od prosjeka (v. § 5,3,b). U kaljskom se osim *a* pod naglaskom dulje i *e* i *o*, ali se njihova duljina više koleba od one na *a* (kod nekih mlađih govornika nešto manje nego kod starijih), pa se može pretpostaviti da je to duljenje nešto mlađe od duljenja *a* (v. § 10,3,c). Sva se ova ugljanska duljenja mogu donekle objasniti strukturalistički. Naime, do duljenja je *ä*, *ë* i *ö* (*ä* u svim ugljanskim govorima, a *ë* i *ö* samo u kaljskom) došlo nakon zatvaranja/diftongacije starih dugih samoglasnika, tj. kada njihova kračina više nije imala razlikovnu ulogu. Doduše, i u prečkom, poljanskom i ošljačkom postoje vrlo jasni dvoglasi *uo* i *ie*, a svejedno nije došlo do duljenja *ö* i *ë*. *Ö* se ondje nije produljilo zato što je dugo *a* u međuvremenu dalo dugo *o*, a *ë* se nije produljilo s jedne strane možda zato što bi duljenje *e* a neduljenje *o* bilo »asimetrično«, a s druge zato što u prečkom već postoji razlika *iê*, *ê*, *ë* pred sonantom (*nožiên*, *žênska*, *rečën*), a takve razlike u kaljskom nema (*nožîn*, *žînska*, *rečîn*).

b) Ovdje navodim najvažnije slučajeve u kojima *ä* ostaje kratko ili se duljina koleba.

α) *Ä* se nalazi u nekim slučajevima pred prednjim samoglasnikom i *j*. To su sljedeći slučajevi: brojevi od 11 do 19 (*a* je relativno često i poludugo, rijetko dugo), brojevi *dväjset*, *träjset*, superlativni prefiks *näj-*, nepromjenljive riječi kao *väjk*, *odväjkada*, *näjka* i *näjci* (niti – rjeđe i *nänka* i *njänci*), *käj* (kao), prijedlog *kraj* u sintagmama kao *kräj mene*, *kräj mora* (usp. *izâ mene*) i još poneki primjer. Ima i dosta protuprimjera kao npr. *flâjda*, *pašâj*, *mâjka*, ali čini se da bi barem u dijelu navedenih slučajeva kračina mogla biti fonetski uvjetovana, tj. da je posrijedi zijev ili se *aj* tretira kao dvoglas.

β) Prezent, imperativ i pridjev trpni nekih i- i ne-glagola. *A* je kratko u prezentu, imperativu i pridjevu trpnom glagola tipa *zapapríti*, *posaďíti*, a kračina se koleba u istim oblicima glagola tipa *maknïti*. Detaljnije v. pod 3,c,β,3.

γ) Zamjenice i zamjenički prilozi. *Ä* se nalazi u sljedećim zamjenicama i zamjeničkim prilozima: *sväk(i)*, *sväšta*, *sväkakor* i svim ostalim oblicima sa *svä-* te u *sämo*, *käko*, *väko*, *täko*, *näko*. Kao *sväk* kratko je i *svägdan*, ali po vokalizmu se vidi da je ova riječ inovacija. Pri pokušaju objašnjenja ove kračine treba uzeti u obzir dvije činjenice. Jedna je mogućnost analogije tipa *sväšta* : *nïšta*; *sväk(i)* : *nïkor*, *nïki*; *sväkakor* : *nïkakor*. Druga je činjenica nenaglašeno *a* u bliskoj prošlosti u nekih oblika koji sada imaju *ä*. Tako se i danas govori *kakö* u nekim slučajevima kada slijedi zanaglasnica (*kakö si mi*), a u Kalima se *kakô* govori i inače. U Kukljici se govori samo *täko*, a i u Kalima je *tâko* (štoviše ondje se razlikuje *tâkov* i *kakuõv*, čega u Kukljici nema), ali sam od najstarije ugljanske informantice čuo *takö*, *ovakö ti je bîlo*. Nakon pomicanja naglaska kračina je u tim oblicima mogla ostati i pod utjecajem odozgo i analogijom prema drugim zamjenicama, ali se isto tako mogla jednostavno zadržati stara kračina uz pomicanje mjesta naglaska. Kračina u *sämo* objašnjiva je time što je to oblik koji je često samo neznatno naglašen. *Sämo*, zapravo, prije pripada pod ζ, nego ovamo. Kratka je i upitna zamjenica *čä*, dok se u prilogu *čâ* duljina koleba kao i drugdje na kraju riječi. U ugljanskim govorima koji na samom kraju riječi čuvaju kračinu, imamo kratko i *čä* i *ćä*, a u kaljskom je kao i u kukljičkom (*čä* i *ćâ*). Duljina se u kukljičkom koleba i u čestici *dâ/dä*, ali stari većinom odgovaraju sa *jê* i *ê*.

δ) Mnogi antroponimi. *Ä* se nalazi u više osobnih imena, (službenih) prezimena (v. § 34,2,b) i nadimaka. Među osobnim je imenima dosta novih imena, ali neka su vjerojatno domaća u Kukljici već duže vrijeme. Službeni se oblici prezimena upotrebljavaju samo u službenim prilikama (u pošti, na sudu i bilo gdje drugdje gdje je bitan onakav oblik prezimena kakav se

zapisuje) ili kad se govori o takvim prilikama. Ti su oblici »nekukljički«. Zbog toga se u njima nikad ne pojavljuje *ą*, ali se često javlja *ä*, koje je u kukljičkom rubno. Evo nekoliko primjera. Osobna imena: *Bläženka* (starije *Blažînka*), *Dämira*, *Dänica*, *Fränka*, *Jädranka*, *Jäkica*, *Käta*, *Mlädenka*, *Rädojka*, *Rätka*, *Sjäjna*, *Släđana*, *Tämara*, *Zdrävka*, *Zläta*; *Äntislav*, *Dämir*, *Dävor*, *Drägomir*, *Fränko*, *Jädranko*, *Mläden*, *Sämorad*, *Välter*, *Zlätko*. Službena prezimena (zapisujem ih onako kako se službeno zapisuju, tj. sa *č* i *ć*, iako Kukljičani, naravno, izgovaraju samo jedan fonem): *Bäčić* (rod. prid. *Bâčin*), *Blägdan* (rod. prid. *Blậgdonov*), *Hräbra* (*Hrậbrov*), *Jäša* (*Jậšin*), *Käica* (*Kaâičin*), *Märičić* (*Mâričin*), *Mävra* (*Mậvrov*), *Mäzor* (*Mazôrov*), *Ränj* (*Rậnjev*), *Strážina* (*Strâžinov*), *Täba* (i rodovski je pridjevak *Täbin*). Nadimci: *Bäka* i *Mäla* (ženski), *Mänja* (muški).

ε) Riječi deminutivna značenja i onomatopeja. Ovamo pripadaju: *lägašan* (tako i *lägan*, a tako i *läko*), *mälešan*, *odmälahna*, *släbašan*, *släbušan*, *mäkac* (*ni mäkac*). Kračina bi mogla biti onomatopejska i u riječi *hläpavica* (natikača), ali kračinu nalazimo i u još nekim riječima slične strukture, gdje je onomatopejska kračina manje vjerojatna: *mläkavica*, *pläkavica*, *mläkav*, *pläkav*.

ζ) Uzvici i nepromjenljive riječi. Uzvici: *äj(da)*, *äjmo*, *ämo*, *äjte*, *äjme/âjme/ậjme*, *äla* (poticanje), älaj (zanos), *čäni* (obično nekoliko puta zaredom), *jävala* (i *ëvala* – odobravanje), *lä* (šteta!), *mäc* (za dozivanje mačke – često nekoliko puta zaredom), *päč* (za dozivanje svinje – često nekoliko puta zaredom). Slična je situacija i u talijanskom imperativu *värа* (često nekoliko puta zaredom – gledaj – usp. s toskanskim *guarda*). Ovamo možda pripada i vokativ *bräte*, ali vjerojatnije je riječ o posuđenu novoštokavskom naglasku, usp. i § 13,2,c,β. Ostale nepromjenljive riječi: *bäran* (barem – danas i *bär*), *jädva/jëdva*.

η) Posuđenice i novije riječi te neke domaće riječi s nejasnom kračinom ili kolebanjem: *bäk* (bik; veći kamen u koji djeca gađaju manjim kamenjem), *blägdan* (inovacija), *bräski*, *gräski*, *bräšno* (prije *mūkâ*), *cätara* (splav), *crnomänjast*, *čača* (denotativno isto što i *tậc*, ali s manjom težinom (*đi ti je čača* (šaljivo) ili u psovci: *ń ti čäču tvôga mûnjenoga*), dä*lak* (bol u prsima – postoji inadimak *Dälak*), *gävan(ka)*, *grahorica* (*a* u prvom slogu dugo, poludugo i kratko), *jäspra* (novac), *käsa/kâsa* (lijes), *kupâtilo/kupaätilo*, *läcman* (o neurednu se muškarcu kaže da je *kaj läcman*), *läzar* (bogalj), *mähalica* (lepeza), *mändara* (strašilo, vukodlačica), *näjlon* (najlonska vreć(ic)a), *päsara* (vrsta čamca), *prädid/prâdid* prema *präbaba/prëbaba* (po svoj prilici zbog kolebanja u vokalizmu), *sräčka* (obični su i po svoj prilici stariji nazivi *grïža* i

lījâvica), *ständarac* (drveni stup postavljen okomito u zemlju – za različite namjene), *sträšilo*, *šäbaka/šëbaka*, *šäma/šöma* (sve u svemu – *insomma*), *šändela*, *träktor*, *väravica* (duda varalica), *Vlâhnja/Vlähnja*.

6. Početno *ji*. Kao što je rečeno u § 7,7,c, u današnjem se kukljičkom *j* na početku riječi ispred *i* nalazi vrlo rijetko. Zapravo je pitanje koliko ga danas izgovaraju i najkonzervativniji kukljički govornici. Međutim, ondje gdje je nekoć u kukljičkom bilo *ji*, sada je *î*, a ne *ï*. Takve su riječi: *îme*, *îmon* (imam), *îlo* (glina), *îskra* (većinom *îskru* = malo), *îdro*, *îdriti*. Ovamo možda pripada još poneka riječ kao *îla* (pridjev radni od *îsti*). Iako bi se duljina u *îskru*, *îdro*, *îdriti* mogla tumačiti i kao duljenje u zatvorenom naglašenom slogu, to po svoj prilici nije slučaj (usp. kaljski *(j)ïskra*, *(j)ïdro*, *(j)ïdriti*. S druge strane, kaljska duljina u *(j)îglu* i *(j)îšćin* vjerojatno ukazuje na to da duljina u kukljičkom *îglu* i *îščen* potječe još od duljenja u zatvorenom naglašenom slogu. U Preku sam čuo *îmon* i *îme*, ali *ïsto* i *ïstina*. U ostalim ugljanskim govorima nisam primijetio ovo duljenje.

§ 10. Dodatak: Ukratko o glasovima u ostalim ugljanskim govorima te govoru Ždrelca i Banja

Napomena Radi lakšega snalaženja u nekukljičkim primjerima u ovoj knjizi, dajem kratak prikaz najosnovnijih glasovnih osobina ostalih ugljanskih govora te govora Ždrelca i Banja na Pašmanu. Spominjem i ošljački, koji je s obzirom na glasove vrlo blizak prečkomu.

1. Suglasnici. Konsonantizam je svih ovih govora u osnovi sličan kukljičkomu. Međutim, svi ovi govori za razliku od kukljičkoga imaju foneme *č* i *ć*, pri čemu je *ć* palatalni okluziv, po izgovoru dosta blizak afrikati *ć* (osobito u Ždrelcu i Banju). Osim toga, u Poljani i Sutomišćici fonem *j* odgovara fonemu *lj* u ostalim govorima (*ïjada*, *böji*, *dëbji*, *pöje*, *Pojâna*, *ziêje/zêje* (s dvoglasom u Poljani)). Na Ošljaku je *lj* (*krīvëlj*).

2. Samoglasnici.

a) Jat u ugljanskim govorima slijedi u određenoj mjeri pravilo Jakubinskoga i Meyera (situacija je prilično slična kukljičkoj uz poneki ekavski odraz više), dok je u Ždrelcu i Banju odraz jata ikavski uz poneki ekavizam.

b) Za jednu se raniju fazu svih ovih govora može pretpostaviti sljedeći sustav samoglasnika: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, uz napomenu da su oni mogli biti dugi i kratki. U takvu se sustavu svi kratki samoglasnici te dugi *i* i *u* do danas nisu osobito promijenili po kvaliteti. Bitnije su se izmijenili samo dugi *a*, *e*, *o*, i to tako da su se zatvorili ili diftongirali u određenom stupnju. U zanaglasnom se položaju zbog općega kraćenja zanaglasnih duljina tragovi toga zatvaranja vide samo kod dugoga *a*, koje daje *o* u svim ovim govorima osim kaljskoga i ugljanskoga, gdje daje kratko *a*. Zanaglasni *ē* i *ō* konačno daju kratke *e* i *o* u svim govorima. Nešto je složenije zatvaranje/diftongacija pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini. U Kalima je u tom slučaju diftongacija potpuna (od dugih samoglasnika nastaju dvoglasi *ua*, *ie*, *uo*). U Preku, na Ošljaku i u Poljani dugi *e* i *o* daju *ie* i *uo*, a dugo *a* daje *o* (otvorenosti kao u hrvatskom standardnom jeziku). U Preku sam čuo i novo dugo *e* i *o* (*žênska*, *pôgnen*), a vjerojatno se ono može čuti i u Poljani i na Ošljaku. U Ugljanu dugo *a* pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini daje *ạ*, a dugi *e* i *o* daju dvoglase *ie* i *uo*. Dvoglasi se u ugljanskom internetskom rječniku bilježe dosljedno (moguće iznimke su rijetke), ali ih moji informanti nisu izgovarali tako dosljedno. Kod devedesetdvogodišnje informantice čuo sam više puta vrlo jasne dvoglase *ie* i *uo* (*ciẽli*, *rūkiẽ*, *piêt*, *muôst*, *škuôla*, *uôvce*), ali češće su to bili samo zatvoreni dugi samoglasnici (*pedesêt*, *vêženo*, *tôga*, *ovôga*), dok su kod mlađega informanta to bili isključivo nešto zatvoreniji dugi samoglasnici (*trēsê*, *ôvce*). U ostalim govorima (Lukoran, Sutomišćica, Ždrelac i Banj) dugi *a*, *e*, *o* pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini fonološki gledano ne diftongiraju. Fonetski ti samoglasnici variraju od relativno nejasnih dvoglasa do dugih jednoglasa. Drugim riječima, nekad je izgovor fonoloških dvoglasa, u mjestima koja imaju dvoglase, fonetski potpuno isti kao izgovor nekoga od dugih samoglasnika u mjestima koja imaju fonološke duge jednoglase (tj. samo blago dvoglasan), ali je u mjestima s dvoglasima izgovor dvoglasa, osobito kod konzervativnih govornika, najčešće vrlo jasan (često i s naglaskom na prvom dijelu dvoglasa[117]), i govornici su svjesni da izgovaraju dvoglas, dok je u ostalim mjestima dvoglas nejasan ili ga nema, a govornici smatraju da izgovaraju jednoglas. Od ovih četiriju govora lukoranski na mjestu dugoga *a* pod naglaskom i u prednaglasnoj duljini ima dugo *o*, a ostali imaju dugo *ạ*. *Ạ* je najotvorenije u Banju, a u Sutomišćici je najzatvorenije te često zvuči kao otvoreno *o*, a u ostalim je mjestima (Ždrelac, Kukljica i Ugljan) negdje po sredini. Blago dvoglasna varijanta ovoga fonema podsjeća na *oa*. Lukoransko *o* od dugoga *o* (npr. *brôd*) i ono od dugoga *a* (npr. *grôd*) najčešće zvuče jednako,

[117] Ako ne bilježim upravo dotičnu izgovornu varijantu, ovdje naglasak ipak bilježim na drugom dijelu dvoglasa jer su prosječno češći slučajevi kad prvi dio ipak nije posebno istaknut.

ali ovo prvo *o* ponekad zvuči kao nejasno *uo*, a ovo drugo kao nejasno *oa*[118]. Kao što je rečeno, izgovor dugih *e* i *o* u ovim mjestima varira od blago dvoglasnoga (podsjeća na *ie* i *uo*) do ravnoga zatvorenoga. Pritom je zanimljivo da se u Lukoranu puno češće čuje blago dvoglasni izgovor dugoga *e* nego dugoga *o*. Međutim, čini se da se oba ova duga samoglasnika u Lukoranu češće izgovaraju »ravno« nego u ostalim mjestima.

Odraz dugih samoglasnika u Banju i Ždrelcu te na Ugljanu.

	Dugi samoglasnik	Banj Ždrelac Kukljica	Kali	Preko Poljana Ošljak	Sutomišćica	Lukoran	Ugljan
naglašena/ prednaglasna duljina	a	*ạ*	*ua*	*o*	*ạ*	*o*	*ạ*
zanaglasna duljina	a	*o*	*a*	*o*	*o*	*o*	*a*
naglašena/ prednaglasna duljina	e	*ẹ*	*ie*	*ie*	*ẹ*	*ẹ**	*ie*
zanaglasna duljina	e	*e*	*e*	*e*	*e*	*e*	*e*
naglašena/ prednaglasna duljina	o	*ọ*	*uo*	*uo*	*ọ*	*ọ**	*uo*
zanaglasna duljina	o	*o*	*o*	*o*	*o*	*o*	*o*
naglašena/ prednaglasna duljina	i	*i*	*i*	*i*	*i*	*i*	*i*
zanaglasna duljina	i	*i*	*i*	*i*	*i*	*i*	*i*
naglašena/ prednaglasna duljina	u	*u*	*u*	*u*	*u*	*u*	*u*
zanaglasna duljina	u	*u*	*u*	*u.*	*u*	*u*	*u*

* Samo neznatno zatvoreno.

Napomena. Odrazi su prednaglasne i naglašene duljine dugi, a zanaglasne kratki.

[118] Moji lukoranski informanti nisu najkonzervativniji mogući, i u slučaju bi se približna izgovora kao *oa* moglo raditi o nepotpunom prebacivanju koda, ali to teško može biti slučaj kod približna izgovora kao *uo* u riječima kao *fažô*.

c) U većini se ovih govora kao i u kukljičkom u slogu zatvorenu nazalom podiže samo *o* (*ûn*, *iš njûn/iš njũn*). Tako je u Banju, Ždrelcu, Preku, Poljani, na Ošljaku i u Sutomišćici. Novo se *o* od dugoga *a* u Preku i Poljani te na Ošljaku ne podiže (*tônka* – tanka). U Ugljanu se pred nazalom podiže još *e* (*ne mörin*, *triesĩn*, *is öcin*, *is mûžin*, *zovĩn*)[119]. *A*, *o* i *e* se podižu u Kalima i Lukoranu (*ûnda*, *žĩnska*, *vũnka*). *A* u slogu zatvorenu nazalom u Kalima i Lukoranu daje ili *u* ili, u određenim slučajevima, ostaje *a* (usp. lukoranski *bũnda/bãnda* (prema kukljičkom *bậnda*) ili kaljski *dućân* prema kukljičkom *dučận*).

Odraz zatvorenih slogova *on*, *en*, *an* u Banju i Ždrelcu te na Ugljanu

	Banj Ždrelac Kukljica			Kali			Preko Poljana Ošljak			Sutomišćica			Lukoran			Ugljan		
ishodišna skupina	*on*	*en*	*an*	*on*	*en*	*an*	*on*	*en*	*an*	*on*	*en*	*an*	*on*	*en*	*an*	*un*	*in*	*ạn*
duljina	*un*	*ẹn*	*ạn*	*un*	*in*	*un (an)*	*un*	*ien (en)*	*on*	*un*	*ẹn*	*ạn*	*un*	*in*	*un (an)*	*un*	*in*	*an*
skraćena (zanaglasna) duljina	*un*	*en*	*on*	*un*	*in*	*un (an)*	*un*	*en*	*on*	*un*	*en*	*on*	*un*	*in*	*un (an)*	*un*	*in*	*an*
kračina	*un*	*en*	*an*	*un*	*in*	*an*	*un*	*en*	*an*	*un*	*en*	*an*	*un*	*in*	*an*	*un*	*in*	*an*

3. Prozodija.

a) U svim se ugljanskim govorima uglavnom čuva staro mjesto naglaska, tj. nema dosljednih (fonetskih) naglasnih pomaka. U dvama pašmanskim govorima postoji nedosljedan pomak naglaska s kratkih slogova, pri kojem nastaju kratkouzlazni i dugouzlazni naglasak. Oni su ondje jedna od tri moguće varijante (uzlazni naglasak na slogu ispred staroga naglašenoga, dvostruki naglasak i silazni naglasak na starom mjestu). Nijedan od svih ovih govora nema zanaglasne duljine. U svima je njima slogotvorno *r* samo kratko. U Ždrelcu je i Banju sustav petonaglasni (fonološki se može shvatiti kao tronaglasni, iako su varijante s pomaknutim naglascima relativno česte), a u ugljanskim govorima dvonaglasni ili tronaglasni. Osim toga, u Ždrelcu i Banju dugouzlazni naglasak nekad zvuči kao novi akut u istim govorima, a nekad zvuči sličnije štokavskomu dugouzlaznomu naglasku.

[119] Situacija je ovdje slična kao u slučaju dvoglasa. Informantica od 92 godine ima takve *in* neredovito, a mlađem se informantu takav odraz omakne samo povremeno, ali on niječe da je to ugljanski izgovor već ga objašnjava utjecajem svoje žene iz Kali, što je nemoguće.

b) Ni u jednom se od ugljanskih govora akut ne izgovara dosljedno. Dosta često se čuje u Kalima i Lukoranu (mislim da je u Lukoranu češći nego u Kalima, ali s kaljskim sam puno bolje upoznat), a često sam ga čuo i kod stare informantice u Ugljanu. U Preku, Poljani i Sutomišćici akut nisam čuo, što ne znači da se on ondje možda ne pojavljuje sporadično kod ponekoga konzervativnijega govornika, kao što je to slučaj u Kukljici, ali je u svakom slučaju ondje rjeđi nego u Kalima i Lukoranu. Osim u očekivanim slučajevima akut se ondje javlja na samoglasnicima produljenima u zatvorenom naglašenom slogu (*žĩnska* (Lukoran i Kali), *magậrci* (Ugljan), *črĩšnja* (Kali)) i na produljenim naglašenim samoglasnicima (*na Ugļjãnu* (sva tri mjesta), *ņjẽmu*, *võdu* (Kali)), a ponekad se kao ekspresivno obilježje pojavljuje i na mjestima gdje izvorno ne stoji (*iz grõda* (Lukoran), *gluãvu* (Kali), *is mũžin* (Ugljan)). U ovim je trima mjestima velika razlika u pojavljivanju akuta među pojedinim govornicima (kod manje se konzervativnih govornika akut pojavljuje vrlo rijetko ili se ne pojavljuje). U dvama se pašmanskim govorima akut pojavljuje puno češće. Za razliku od kukljičkih riječi, koje sam čuo mnogo puta od različitih govornika, pa ih ovdje uglavnom bilježim donekle »standardizirano«, riječi iz ostalih mjesta bilježim onako kako sam ih čuo u određenoj govornoj situaciji. Prema tome, bilježenje ili nebilježenje akuta u nekukljičkim primjerima u ovoj knjizi treba shvatiti isključivo kao rezultat komunikacije s različitim govornicima od kojih neki akut izgovaraju puno češće, a neki puno rjeđe, i na temelju se takva bilježenja ne može o akutu u tim mjestima zaključivati gotovo ništa.

c) U svim je ovim govorima djelovalo duljenje u slogu zatvorenu sonantom (N. *tovuâr/tovậr/tovôr*, G. *tovâra*), a duljenje u slogu zatvorenu opstruentom djelovalo je samo u kaljskom i kukljičkom (svagdje *prâg*, *grïsti* osim u Kalima i Kukljici, gdje je *pruâg/pṛậg* (G. *prâga*), *grîsti*). U svim se ovim govorima pod naglaskom produljilo *a*, a njegova intonacija može biti akutska ako govor ima akut (*lopãta/lopâta*), ali se *a* na samom kraju riječi (otvoren slog) dulji samo u Kalima i Kukljici, dok je drugdje najčešće kratko, a ponekad poludugo (svagdje *rūkä*, a u Kalima i Kukljici *rūkã/rūkâ*). U Kalima se pod naglaskom dulje još i *e* i *o* (*gļjêdun*, *võdin*, *dobrô*, *ženẽ*). Duljina se produljenoga *a* u svim ovim govorima donekle koleba (slično kao što je opisano za Kukljicu u § 9,5), a duljina se kaljskih produljenih *e* i *o* koleba još više ovisno o govorniku i situaciji, pa se oni nekad izgovaraju vrlo dugo, nekad poludugo, a nekad kratko. Zato ih u primjerima označavam poludugim naglaskom, kojim želim istaknuti njihovo kolebanje u duljini, a ne želim reći da su oni uvijek poludugi.

Duljenja u Banju i Ždrelcu te na Ugljanu.

	Duljenje u slogu zatvorenu sonantom	Duljenje u slogu zatvorenu opstruentom	Duljenje kratkih naglašenih samoglasnika	
			izvan samoga kraja riječi	na samom kraju riječi
Kali	+	+	+ (*a*, *e*, *o*)	+ (*a*, *e*, *o*)
Kukljica	+	+	+ (*a*)	+ (*a*)
Ostali govori	+	-	+ (*a*)	-

d) U nekim pašmanskim govorima (tako i u Ždrelcu i u Dobropoljani, ali ne u Banju) postoji pravilo da se krati naglašena duljina iza prednaglasne. Ždrelac: *rậđi* (pridjev radni), *kolo rúke*, *vīknï je* (perfekt), *réstu*, *vīkäti*, ali *kolo nogẽ*, *sakrî se je*, *učî* (prezent), *zazvãti*. Dobropoljana: *posậđi*, *rậđi* (pridjevi radni), *oko rūkë*, *rēstü*, *isprīčäti*, *zīđäti*, *nậčïn*, ali *razumĩ*, *rodĩ* (pridjevi radni), *rečẽ*, *rečũ*, *zemljẽ*, *međẽ*, *za ovcãmi*[120]. Zanimljivo je da sam od informantice iz Banja, koji je smješten između Ždrelca i Dobropoljane, dobio ovakve primjere: *žīvî* (pridjev radni), *rậđi*, *žīvê* (3. l. sg. prez.), *rūkê*, *nōžûn*.

[120] Očita razlika između naglaska u ždrelačkim i dobropoljanskim primjerima proizlazi ponajviše iz činjenice da je dobropoljanska informantica skoro dvadeset godina starija od ždrelačke, a k tomu i nagluha.

DRUGI DIO: RIJEČI

Napomena. U ovom se dijelu obrađuju imenice, pridjevi, zamjenice, brojevi i glagoli, a većina će se nepromjenljivih riječi obraditi u sintaksi.

I. Imenice

A. Deklinacija imenica

§ 11. O deklinaciji općenito

1. Formalno-semantičke kategorije u deklinaciji. Formalno-semantičke kategorije kukljičkih sklonjivih riječi kao takvih jesu: padež, broj, u određenoj mjeri rod, živost i u dijela zamjenica ljudskost.

a) Kukljički ima istih sedam padeža kao i hrvatski standardni jezik. Svojevrsnim se dodatnim padežem može smatrati genitiv mjerne jedinice (v. § 14,2,d,γ,2).

b) Brojevi su u kukljičkom jednina i množina. Osim toga, slično kao u hrvatskom standardnom jeziku, postoji ostatak dvojine kao poseban oblik. Za razliku od situacije u hrvatskom standardnom jeziku, formalno je osobita samo kongruencija imenica *a*-vrste i muškoga roda pridjeva s oblicima *dvậ* i *öba*/*öbadvậ*/*öbodvậ*. Oblik je imenica *a*-vrste pri kongruenciji s tim oblicima jednak G., a oblik muškoga roda pridjeva jednak je nav. srednjega roda (*dvậ sîna*, *čovïka*, *veslâ*; *dvậ starijậ sîna*, ali *vrâg mi pöne srïču o starijêga sîna*). Oblik je zamjenica u kongruenciji s dotičnim oblikom jednak n. muškoga roda (odnosno samo n. ako zamjenica nema posebne oblike za rod), a kod pridjevskih zamjenica može biti jednak i n. srednjega roda (o tom u sintaksi). Kongruencija je sklonjivih riječi s brojevima *dvậ* i *öba*/*öbadvậ*/*öbodvậ* u svim ostalim slučajevima jednaka kongruenciji s množinom pridjeva (*dvậ lupežïne*, *dvî ľïve rûke*, *dvîh starijȉh brâtov*, *öbih rûk*, *öbima moj̓ima rukâmi*/*rukâma*). Uz brojeve *trî* i *četïre*/*čëtre* dolazi množina (*trî brâti* (v. § 16,3,a,α,1), *sîni*, *ľjûdi*, *vësla*, *četïre*/*čëtre nöge*; *trî starijȉ sîni*), a kod manje konzervativnih govornika može se pojaviti i kongruencija jednaka onoj uz brojeve *dvậ* i *öba*/*öbadvậ*/*öbodvậ* (više u sintaksi). Osim toga, neke imenice srednjega roda s genitivom mjerne jedinice na *-i* imaju uz brojeve *trî* i *četïre* oblike identične genitivu mjerne jedinice, odnosno oblicima uz brojeve *trî* i *četïre* u imenica muškoga roda *a*-

vrste (v. § 14,I,2,d,γ,2 i § 16,2,b,γ): *grêmo na dvą̂ veslâ/na četïre vësla*, ali *četïre vësli vïtra*; *trî zr̈ni*, *trî mïsti* itd. Detaljnije o kongruenciji s brojevima govorit će se u sintaksi.

c) Kategoriju roda treba prije shvatiti kao formalno-sintaktičku nego kao formalno-semantičku kategoriju. Naime, rod se određuje prema kongruenciji s pridjevskim riječima, a ne prema imeničkoj vrsti i značenju imenice, premda je povezan s tim dvjema kategorijama. U kukljičkom, kao i u standardu, postoji muški, ženski i srednji rod. Poklapanje je roda imenica i njihove vrste (deklinacijskoga tipa) vrlo opsežno, ali nije potpuno (v. osobito § 12,1, § 13,4 i § 14: I,1 i II,1).

d) Kao i u hrvatskom standardnom jeziku tako i u kukljičkom postoji formalno-semantička kategorija živosti. O njoj v. više u § 12,3.

e) Na kraju, u imeničkom obliku upitne, odnosne i neodređenih zamjenica postoji poseban oblik koji izdvaja ljude u odnosu na sve ostalo (*kî*, *nëki* = *kî čövik*, *nïki čövik*) i oblik koji znači nešto neodređeno (*čä*, *nëšto*). Dakle, *kî* = *kî čövik* prema *ką̣ tïca* ili *kî pâs*, *ką̣ küča* i prema *čä* = što (neodređeno – čovjek, pas, kuća ili što drugo). Premda je takva kategorizacija koja izdvaja ljude (ljudsko: neodređeno) vrlo česta u jezicima, ona se često pogrešno poistovećuje s kategorijom živosti. O značenju kategorije ljudskosti u deklinaciji imenica v. u § 12,3 (pred kraj).

2. Sinkretizmi i poklapanja padežnih oblika. U slučaju svih padeža u kukljičkom, slično kao i u hrvatskom standardnom jeziku, postoji manje ili više nepotpun stariji ili mlađi sinkretizam ili izvorna nepotpuna podudarnost oblika. Ovdje navodim najobuhvatnije takve slučajeve.

a) Dativ, lokativ i instrumental.

α) Množina.

α,1. U kukljičkoj deklinaciji – kako imenica, tako i zamjenica i pridjeva – u dli. nalazimo gotovo uvijek sinkretičke oblike, i to *-ima(n)* i *-ami(n)* (*-ami(n)* kod imenica *e*-vrste i

zamjenica *mî* i *vî*, a -*ima(n)* drugdje, npr. *njïma(n)*, *nâmi(n) i tïma dobrïma ženâmi(n)*)[121]. Kada je -*ima(n)* naglašeno, to je uvijek -*ïma(n)* (*kïma* (n. m. *kî*), *muškïma* (n. m. *muškî*)). Isti su nastavci dli. i u svim ugljanskim govorima osim kaljskoga. U kaljskom se nalaze sinkretički nastavci -*ami(n)* i -*imi(n)*. U svim ugljanskim govorima uz starije -*mi* kod imenica (u kaljskom i drugdje) postoji i mlađe -*ma* (*ženâma, sînima* u Kalima i drugdje na Ugljanu kod manje konzervativnih govornika). Međutim, u Kalima se nastavak -*mi* ipak prilično dobro čuva te je u upotrebi i kod mladih, dok u Kukljici već osobe u kasnijim šezdesetima u dli. imenica *e*-vrste u pravilu imaju -*ama*, ali uvijek *nâmi* i *vâmi*. Postoje i ostaci staroga l. i d. Oni se danas gotovo uopće ne upotrebljavaju, ali ih se ljudi sjećaju.

α,2. Zabilježio sam sljedeće ostatke l. Ako se ne navodi drukčije, radi se o oblicima za koje se može reći da se danas ne upotrebljavaju, a dobiveni su ili ispitivanjem ili spontano pri prisjećanju informanata kako su stari govorili.

1. U imenica. *E*-vrsta: *u rukậh*, *na* nogậh, po *nogậh* (pješice; po nogama), *na trâljah* (*trâlje* – drvena nosila za teže terete koja nose dvije osobe), *na vičërah* (na večeri za više ljudi (u svatovima, na slavlju i sl.)), *na rïbah*, *u Bibïnjah*; mikrotoponimi: *na Drâgah*, *na Brnêstrovicah*, *na Brižïnah*, u *Brậjdah*. Informanti spominju i g. *čerậh*, koji se više ne upotrebljava, a potječe od l. *A*-vrsta – muški rod: *u Vlâsih* (u zadarskom zaleđu) i *u Arbanâsih* (Arbanasi su dio Zadra). *A*-vrsta – srednji rod: *u njậdrih*, *na kolënih*, *na plëčih*, *na plûčih*?; mikrotoponimi: *na Gnjöjiščih*, *na Kôguliščih*, *na Têsnih*, *na Tïznih*. Stari se l. mikrotoponima općenito još uvijek može ponekad čuti od najstarijih. Imenice su *Vlâsi* i *Arbanâsi* sada većinom nepromjenljive (v. § 16,4,b). Mikrotoponimi se srednjega roda danas većinom u l. upotrebljavaju bez krajnjega *h* (*na Gnjöjišči*, *Kôguliščи*, *Têsni*, *Tïzni* itd.), v. § 16,2,b,γ. I neke opće imenice srednjega roda koje se upotrebljavaju samo ili većinom u množini, čuju se ponekad danas u l. na -*i*: *na vrậti* (*na vrôti* sam čuo i u Preku), *u njậdri*, ali češće *na vrậtima*, *na u njậdrima* (za imenice *jậtra* i *plûča* v. § 16,2,b,γ). Na Ugljanu se stari l. najbolje čuva u kaljskom, iako se i ondje češće čuje samo od najstarijih govornika.

2. U ostalih sklonjivih riječi. Od najkonzervativnijih se govornika i danas mogu čuti primjeri kao *po Bëninih*, *po Lëšinih* i sl., a tako i *po gôrnjih i dônjih Bëninih*[122]. Ovi toponimski oblici

[121] Navezak -*n* u kukljičkom upotrebljavaju danas samo ponekad sasvim konzervativni govornici. Prije se vjerojatno upotrebljavao nešto češće, uglavnom u stanci i pred samoglasnicima. Danas se još relativno često čuje u kaljskom.

[122] *Bënin* i *lëšin* su domaći, pridjevski oblici prezimena (rodovski pridjevci) *Benić* (*Bënić*) i *lëša*, a množina takvih oblika obično označava dio sela. Detaljnije o deklinaciji ovih oblika v. u § 21,II: 3 i 5,c, a o njihovoj upotrebi i značenju § 34: 1 i 2.

rodovskoga pridjevka također danas u g. i l. uglavnom nemaju krajnjega *h* (*iz*/*u*/*po Bënini*), v. § 21,II,3. I uz stari l. drugih, pravih toponima dolazi stari l. pridjeva i pridjevskih zamjenica (*na nâših Drâgah*, *na Bâčinih Drâgah*). Što se tiče ličnih zamjenica, govori se: *vö pîše na nậs*/*nâmi*, *vâ prticëla pîše na nj̃ih*/*nj̃ima*, ali isto tako *na ôca ti pîše*, *to pîše nậ nje* kao i *pîše na Ljübezni* (*Ljübezna* – žensko ime). Dakle, danas se u ovom slučaju svakako upotrebljava i *na* + akuzativ, a teško je biti siguran je li *na nj̃ih* stari lokativ ili inovirani akuzativ, ali nije neopravdano pretpostaviti i da se danas ovdje upotrebljava *na* s akuzativom između ostaloga i zahvaljujući analogiji prema starom l., tj. tomu što su se stari lokativni oblici zamjenica u sličnim izrazima počeli shvaćati kao akuzativni, pa su se za njima povele imenice i pridjevi. Informanti potvrđuju i oblike *u öbih rukậh* i sl.

α,3. Ostaci su staroga d. puno rjeđi. Radi se o nekoliko sintagmi s prijedlogom *k*, koji danas upotrebljavaju samo najkonzervativniji govornici. Ti su ostaci zamjenički oblici *k nận*, *k vận* i *k nj̃în* (spontano ih nisam čuo nikada, ali informanti bez kolebanja potvrđuju da se tako govorilo; *k nûn* sam čuo spontano u Kalima) i sraslica *kovcận* (kod ovaca, na pašu, na paši), koja se upotrebljavala kako s glagolima kretanja, tako i s glagolima mirovanja (*grên kovcận*, *bîla san kovcận*, *sâ smo kovcận*).

β) Jednina (L. i D.).

β,1. Razlike i pokušaj definicije. U jednini se L. i D. razlikuju nastavkom u muškom i srednjem rodu riječi s nastavcima pridjevskih zamjenica (određeni lik pridjeva i sve zamjenice osim ličnih 1. i 2. lica te povratne zamjenice, a razlike nema ni u imeničkom obliku *svë*) i naglaskom u dijela imenica n. p. C koje znače neživo[123]. U riječi je s nastavcima pridjevskih zamjenica razlika u tom što u jednom slučaju imaju nastavak *-in* kao i u I.[124], a u drugom *-omu*/*-emu* (*u nâšin stậrin dvôru*: *dâj vö nâšemu stậromu dïdu*). Kod imenica je razlika takva da je u jednom slučaju naglasak na nastavku (rijetko na zadnjem slogu osnove), a u drugom na prvom slogu imenice (*u grậdü*, *u brodü*: *veselîn se grậdu*, *brödu*). Međutim, teško je jasno definirati kukljički dativ i lokativ na temelju obiju spomenutih razlika. Razlika je u nastavku postojanija od one u naglasku. Nastavak *-in* kod pridjeva i zamjenica gotovo

[123] Većina imenica muškoga roda *a*-vrste n. p. C te u određenom smislu imenica *dūšâ* (v. § 13,3,c,α) i nekoliko imenica *i*-vrste n. p. C (v. § 15,3,b,α). U imenica je srednjega roda L. uvijek jednak D. V. i § 12,d.

[124] U ostalim se slučajevima (imenice, lične zamjenice 1. i 2. lica, ženski rod pridjevskih riječi i neodređeni pridjevi) uz iznimku dijela imenica *i*-vrste nastavci I. ne poklapaju s nastavcima ostalih padeža (v. paradigme pojedinih vrsta riječi).

uvijek stoji s prijedlozima *u*, *na*, *po* kad oni ne stoje s akuzativom ili genitivom, a nastavak -*omu*/-*emu* s prijedlozima *o*, *prema* i *k*, koji se danas rijetko čuje, te bez prijedloga. Iznimku *svë u svêmu* treba shvatiti kao posuđen izraz (tako i *svë po stậromu*), a inače se imenički oblik *svë* rijetko upotrebljava s prijedlozima *na*, *u*, *po*. U primjerima se *u Mûltimëdijalnomu* i *u prïvatnomu dömu*, koje sam čuo spontano, vjerojatno radi o tom da je na »učenu« riječ dodan »učen« nastavak. Takva je situacija s nastavcima pridjevskih zamjenica u DL., a pri ispitivanju se nastavak -*omu*/-*emu* pojavljuje nešto češće. Naglasak se koleba ovisno o pojedinoj imenici, o prijedlozima uz imenicu, uobičajenosti izraza, o tom stoji li uz imenicu atribut/apozicija ili ne, te svakako donekle i o preferenciji govornika. Neke imenice iz nejasnih razloga u L. rijetko imaju naglašen nastavak (tako *svît* – v. § 14,I,3,a,γ), a kod nekih se visnost, tj. naglašenost nastavka, gubi ili izgubila u novije vrijeme (tako neke imenice *i*-vrste – v. § 15,3,b,α). Osim toga, kratke osnove *a*-vrste visnost čuvaju slabije nego duge osnove. Visnost se u lokativu bolje čuva u stalnim, uobičajenim izrazima nego u izrazima koji se pojavljuju rijetko. Imenice s prijedlozima *na*, *u*, *po* s lokativom imaju, kad uz njih ne stoji apozicija ili atribut, gotovo uvijek visan L., a kad stoje s atributom i apozicijom, postoje određena kolebanja. Imenice se *a*-vrste dugih osnova kolebaju rjeđe, a one kratkih osnova češće, dok imenice *i*-vrste uopće nisu visne kad u L. stoje s atributom. Imenicama se s prijedlozima *prema* i *o* također koleba visnost u L., osobito kada stoje s atributom ili apozicijom. Promatra li se samo nastavak, lokativ je padež s prijedlozima *u*, *na*, *po*, a dativ padež bez prijedloga i s prijedlozima *o*, *prëma*, *k*, *blïžje* kad *blïžje* ne stoji s genitivom. Promatra li se naglasak imenica, lokativ je padež s prijedlozima *u*, *na*, *po* (*pri* – *pri svīstï* uz *pri svîsti* – primjera s atributom nema), a uz kolebanja naglaska i s prijedlozima *o* i *prema*. Prema tome, kad kategorija dativ ili *lokativ* bude nužna radi jednostavnosti izlaganja, lokativom smatram padež s prijedlozima *u*, *na*, *po*, *pri* u kojem imenice *a*-vrste imaju nastavak -*u*, a dativom ostale slučajeve u kojima imenice *a*-vrste imaju nastavak -*u*. Jedino govoreći o naglasku imenica, lokativ poimam nešto šire, tj. prijedlozima *u*, *na*, *po*, *pri* dodajem i *o* i *prema*. Pri tom se u slučaju potrebe u vezi s postojanošću naglaska imenica može razlikovati čisti lokativ (prijedlozi *u*, *na*, *po*, (*pri*) bez atributa ili apozicije) i nečisti lokativ (ostali slučajevi). Postoje i varijante u naglasku ličnih zamjenica 1. i 2. lica te povratne zamjenice u dotičnim kolokacijama i oblicima (*po menï*, *o menï*, *prema mëni*, *k mëni*, *mëni*), ali dijakronijski gledano one nemaju nikakve veze sa starom razlikom između naglaska u D. i L., a i sinkronijski ih nije potrebno objašnjavati kao specifičnost padeža (v. § 23,I,3: a i b,δ), pa ih ovdje ne uzimam u obzir. Situacija je slična i u svim ostalim ugljanskim govorima (nastavci su isti kao u kukljičkom, ali postoje manje razlike u njihovoj upotrebi).

β,2. Primjeri. Primjeri koje ovdje navodim, većinom su iz spontana govora. Ako su dobiveni ispitivanjem, obilježavam ih zvjezdicom. Osobito se rijetko u spontanu govoru nalaze imenice koje znače neživo, u dativu bez prijedloga (u tom se dativu nalaze većinom zamjenice (najčešće nenaglašene lične), a potom imenice koje znače živo bez atributa ili s atributom), a postoje i drugi primjeri koji dolaze rijetko, pa je ispitivanje, premda, kako je rečeno, u ovom slučaju i nije sasvim pouzdano, ipak nužno. U svakoj skupini prvo dajem primjere relevantnih imenica n. p. C (duge osnove *a*-vrste, kratke osnove *a*-vrste, *i*-vrsta) bez dodatka, zatim primjere istih imenica s dodacima, a potom ostale primjere. Na kraju skupina radi pregleda dajem i L. ličnih zamjenica 1. i 2. lica jednine, premda one, kako je rečeno, nisu relevantne.

β,2,a) Prijedlozi *u*, *na*, *po*:

1. *u grȁdū*; **u Rīmū* (n. p. C); *u stȃnū*, *u mrȁkū*, *tȍ je u zrȁkū*, *pûšti nas u mīrū*, *ne mȍre ûn stȃti u mīrū*; **u drobū*, *po smo bȋli u brodū*, *ko ste u rodū*, **škûro kȁj u rogū*, *u nočȉ*, *u pečȉ*, *u pamêti*;

u grȁdū Rîmu, *u dȅbelin hlȃdu*/*u dȅbelin hlȃdū*, *u vȅlikin grȃdu*, *u *nâšin kȁrū*; **u nâšin stȃnū*; *nȅka dôjde u jenîn dȃnu, nȅka u drügin*; *u* (*jenîn*) *komȃdu*, *u šêstin misēcū* (kod mlađih samo: *... mïsecu*); *u nâšin brȍdu*, **u tvojîn drȍbu*, *u svȁkin rȍdu îmo i nevaljâlih*; **u jenôj nȍčī*; **u nâšoj pȅčī*;

u nâšin nâglasku, *u tîn produžētkū*, *mȅni pîše u nîn pīsmū što je mȅni dȍktor dȃ u četvȑtin mïsecu*, *u sêdmin* (sc. *mïsecu*); *u devêtin* (sc. *mïsecu*); *u dnêvni bȍravku*, *bïče bȋlo pê-šês kȋli u njȋn* (o morskom psu); *u mûltimëdijalnomu*, *u prïvatnomu dȍmu*, *svë u svêmu*, **ûn u svêmu vïdi zlȍ*;

2. *na pīrū*, *nêmo ûlja bȍljega na svîtu od nâšega*, *na brodū*, **na nosū*;

na njegȍvin pīrū, **na vȅlikin brīgū*, *na mojȋn nosū*;

na mȃlin mȍzgu nâse (*moskū* samo kod najkonzervativnijih); *tȍ ti je na otvȍrenin*; *i nâše na njȋn i njegȍvo na nâmi* (govori se o zemlji); *a jȃ govȍrin, onîh ïljadu skoro dvîstô što je na Dôbrin, ȅno, jȃ ti darîvon* (o zemlji; *Dôbri* – skraćeno od *Dȍbroslav*)); **na čȉn ti tȍ vïsi*; *na sebȉ*;

3. *po grȁdū*, *po dȃnū*; *jȃ san tȅbe po glȃsū nôga pûta...*; *nâ bi volȉla po hlȃdū*; *ka je njôj zȅt po svītü, po je je kȃzȃ*; *dȍbi je po nosū*; *ûnda bi se pȉvalo po brodū*; *po brȍdu ga zȍvu* (o nadimku muškarca); *po nočȉ*;

po nȅkin brȍdu ga zȍvu;

neka nï kûpu po svojîn güštu; *nâ po svojîn kako njôj odgovậro* (starije je *po svojü*); *po cêlin selü*; *đi ču po vîn jügu*; **po svîn tîlu*; **po svêmu se vïdi da nî döbar*; *po menï je kröjen i stojî mi*.

β,2,b) Prijedlozi *prema*, *o* i *k*:

1. **prema brīgü*; **grêdu prema Rîmu*; **prema hlậdu*/*prema hlậdü*; **ozgôr prema pậsü*; **od pậsa prema drobü*; **grê prema nösu*;

**prema vëlikomu brîgu*; **prema tvômu pậsu*;

ka se pôjde prema nâšemu gôri; *sëdite jedận prema drügomu i gļjëdojte se*; *sâ je zîd za čüdo vîti prema tômu*; *tö je prema tômu kako izgovậroš*; *nî skûpo prema tômu koľiko problëma*; *prema tômu käko je frîška*; *ko ga stâviš prema sëbi plëča*;

2. *a jậ govörin, o pîru štö govöru*; **o strậhu*; **o grậdü*; *o hlậdü*;

o vëlikomu strậhu;

*dvậ sëminara o kuklj*ĩ*škomu napīsậ*; *nî morậ mïsliti o čêmu če*; *o čêmu öčeš da...*; *jël nëšto govöru o tômu?*; *o čêmu smo govoŕili?*; *mïslila san o tëbi*; **o tebï* (potvrđeno od nekoliko informanata, pa je *o tëbi* vjerojatno inovacija).

3. *ödma k njëmu*;

β,2,c) Dativ bez prijedloga: *käj da zîdu govörin*; *veselîn se pîru*; *ne prepûščoj se strậhu*; **zïron se hlậdu*; *veselîn se dëbelomu hlậdu*; **veselîn se nâšemu brödu*; *sväkomu svojë*; *nî sväkomu îsto*; *ûnda ču sütra iznêti sväkomu fëticu od vrậta*; *ne žëlin jậ nïkomu zlâ*; *ne bï mu jậ zlö naprâvila: ni njëmu ni nïkomu*; *umŕla je onômu Zvûnku Kuŕičevu ženä*; *Srëčku nâšemu, Bûmbiničinomu, njëmu se gubî krv*; *štö ti je tômu mậlomu?*; *a jậ govörin Dôbromu...*; *a kî je njëmu kậzậ...*; *a zậšto da ga njëmu ostâvin*; *käko je îme Güčini stậromu*; *vômu je röđendan*; *sâ na je temperatûra i jenômu i drügomu*; *đìš tî u pônoče tûjemu nậrödu po küći*; *dâj ga mëni*.

b) Akuzativ. Poseban oblik A. postoji samo kod *a*-(*ja*-)osnova (*nü nâšu stậru küču*, a tako i naglašeno *njû*) te ličnih i povratne zamjenice u proklizi (*bëz mene*, *bëz tebe*, *bëž njega*, (*bež njê*), *bëz sebe*, ali *nậ me*, *nậ te*, *nậ nj*, *nậ nju*, *nậ se*), dok je drugdje A. = N. ili G. Akuzativ je ličnih zamjenica, izuzev proklizu s naglaskom na prijedlogu i oblik *njû*, jednak genitivu. Akuzativ je imenica srednjega roda i *i*-vrste uvijek jednak nominativu. Hoće li A. imenica *a*-vrste muškoga roda biti jednak N. ili G., ovisi o kategoriji živosti (v. § 12,3). Oblik A. (a tako i a.) pridjevskih riječi ovisi ponajviše o sintaktičkim kriterijima (v. § 21,II,4). Poseban oblik a. postoji samo kod lične zamjenice trećega lica s prijedlozima (*nậ nje*, *uzậ nje* itd.). U svim je

drugim kategorijama a. potpuno jednak n. ili g. S n. je izjednačen u imeničkoj deklinaciji. Naime, u imenica je *a*-vrste muškoga roda nastavak a. -*i*, i pred njim se provodi druga palatalizacija, tj. u a. je poopćen tvrdi nastavak, a 2. je palatalizacija ispred *i* poopćena u cijeloj množini (n./a. *mïši*, *prâzi*, *skörocı*). S g. je a. izjednačen u ličnim zamjenicama prvoga i drugoga lica te trećega lica, ako se izuzme oblik *ŋje* s prijedlozima (g./a. *nậs*/*nas*, *vậs*/*vas*, *njĩh*/*ih*). Shodno je tomu kod pridjevskih riječi ovisno o njihovoj konstrukciji, tj. o položaju u rečenici, a.=n.[125] ili g. Sve ovo vrijedi i za akuzativ u svim ostalim ugljanskim govorima.

c) Vokativ. Vokativ jednine poseban oblik ima samo u imeničkoj deklinaciji (ipak v. i b. 279). Vokativ je množine izvorno nastavkom uvijek jednak n., ali se kod imenica može od n. razlikovati naglaskom. Detaljnije o vokativu v. u sklopu pojedinih deklinacija.

3. Morfosintaktičke osobitosti u deklinaciji.

a) Neke imeničke riječi (i njihovi atributi), koje odgovaraju na pitanja »koliko?« i »kada?«, iako imaju gotovo potpunu ili, rječe, potpunu deklinaciju, često se upotrebljavaju u priložnom A., tj. A. neovisnu o valenciji riječi u sintagmi, tzv. okamenjenom akuzativu[126]. Od ovoga se okamenjenoga A. donekle razlikuje okamenjeni akuzativ dvojine i množine pridjevskih brojeva *dvậ*, *trî* i *četïre*, koji se obrađuje u § 26,1,b,β. Okamenjeni je A. nastao poopćavanjem akuzativa iz sintagmi s valencijski uvjetovanim akuzativom i analogijom prema nepromjenljivim brojevima[127], brojevima 1-4 te količinskim i vremenskim prilozima. Ovaj je A. najčešći i najuobičajeniji u sintagmama s prijedlozima koji inače idu s genitivom, te kao subjekt, tj. kao akuzativ mjere (priložna oznaka) u položaju subjekta. U položaju se izravnoga objekta ovaj akuzativ već po svojoj naravi ne može razlikovati od izravnoga objekta. U drugim je padežima i s drugim prijedlozima ovaj akuzativ ili sasvim rijedak, ako se uopće pojavljuje, ili sasvim specifičan (v. d).

[125] Budući da u kukljičkih pridjeva nema 2. palatalizacije (n./a. *šïröki*, *drậgi*, *glûhı*), moglo bi se uvjetno reći da je tu n. izjednačen s a. Zapravo, u pridjeva izostaje 2. palatalizacija pod utjecajem većine oblika, osobito onih određenoga lika.

[126] Okamenjeni se akuzativi promjenljivih imeničkih riječi mogu shvatiti i kao zasebne nepromjenljive riječi, pa se npr. *ïljada* i *ïljadu* mogu navoditi kao dvije rječničke natuknice (usp. Matas Ivanković 2008: 60). Takvo je shvaćanje u određenoj mjeri problematično ponajviše zbog atributa uz okamenjeni A. i zbog upotrebe dotičnih riječi u dvojinskim i množinskim oblicima. Za koju ćemo se kategorizaciju odlučiti, ovisi o funkcionalnosti dotične kategorizacije u određenom slučaju.

[127] Svi su ti brojevi dijakronijski gledano također okamenjeni akuzativi.

b) Gotovo uvijek u ovom A. dolaze oznake mjere sa značenjem »nešto, malo«: *šâka*, *îskra*, *zëra*, *mï̆ca*, *sinjâ*. Gotovo uvijek *od šâku bîži, od îskru blîtve*, *od zëru makâ*, *od mï̆cu zêljo*, a rijetko *od šâke bîži*, *od îskre blîtve*, *od zëre makâ*, a osobito rijetko, ako uopće, *od mï̆ce zêljo*. U položaju je subjekta također običniji okamenjeni A. ovih riječi: *ostalo mi je šâku*, *îskru*, *zëru*, *mï̆cu zêljo*, a rjeđe *ostâla mi je šâka*, *îskra*, *zëra*, *mï̆ca zêljo*. U A. u položaju subjekta ove riječi moraju biti kad su uz pokazne zamjenice *vö*, *nö*: *vö zëru manëstre ča mi je ostâlo* (ne *vâ zëra manëstre*). *Sinjâ* se kao oznaka količine, čini se, upotrebljava samo u položaju izravnoga objekta i subjekta: *dâj mi sinjâ mlîkâ*; *ostâlo je*/*ostâ je sinjâ mlîkâ*. *Šâka* dolazi i u I. *nahrąnï̆ti šâkun rîži* (rjeđe *is šâku rîži*). U množini samo uz brojeve *dvâ*, *dvâ-trî*: *dvî šâke*, *îskre*, *zëre*, *mï̆ce*. *Sinjâ* se u množini ne upotrebljava. Slično kao *šâka*, *îskra*, *zëra* upotrebljavaju se i umanjenice *šâkica*, *îskrica*, *zërica*. Oznaka se količine *čüdo* (puno) upotrebljava u jednini samo u tom obliku i, kako se čini, samo u konstrukcijama koje zahtijevaju nominativ ili akuzativ. Slično, samo znatno rjeđe, upotrebljava se i g. *čudês*: *ûn je tôga pokupovâ čudês*/*čüdo*.

c) Češće u odgovarajućem padežu nego u okamenjenom akuzativu stoje imenice kao *kîl*, *mëtar*, *ï̆ljada*, *ûra*, *gödina* i još neke, dok imenice *mï̆sec* i *šetemận* stoje gotovo uvijek u okamenjenom akuzativu. Riječi koje znače mjernu jedinicu u širem smislu kao što su *šmûr*, *žmû* itd. (v. primjerice § 14,d,γ,2,b), u okamenjenom A. dolaze sasvim rijetko. Najviše je primjera s prijedlogom *od*: *nêče biti mânje od ï̆ljade*/*ï̆ljadu mëtri*, *ispëči fï̆ite od kîl*/*kîla mûkê*, *umīsï̆ti od obilâti kîl mûkê* (eventualno *od obilâtoga kîla mûkê* – spontano nisam čuo), *vï̆še od mëtra*/*mëtar röbe* (tkanine), *jâ san vï̆še od vog ûnâ cimênta ismīšâla*; *jedận o dvâest i jenê gödine*, *vï̆še od gödine dận*, *mâla je napünila vï̆še o gödine* – spontano sam čuo samo tako, a informanti potvrđuju i odgovarajuće sintagme s akuzativom; ipak samo *dītë od mï̆sec dận*, *dītë o šetemận dận*; s druge strane samo *nosï̆na od mëtra*, *kapüs o kîla*, *karatê od litrą̄šâ*, *böca od lï̆tre* (eventualno i *od lï̆tru*). Primjerima koji odgovaraju na pitanje »od koliko vremena?«, bliski su primjeri na pitanje »otkad?«: *od nï̆iki dận*, *krûh od mï̆sec dận* (star mjesec dana), *krûh od gödinu dận*/*gödine dận*, ipak *od ûre do pêt popôdne* (spontano sam čuo samo tako, ali informanti potvrđuju i *od ûru do pêt popôdne*). Primjera je s drugim prijedlozima manje: *nëka büde do kîl* (rijetko *do kîla*), *prëko kîla*/*kîl*, *nijedận nî bî ispo kîla*/*kîl*, *möre ti bï̆ti dügaško do mëtra*/*mëtar*, *möre gustâti do ï̆ljade*/*ï̆ljadu kûn*, *nêče bï̆ti ï̆spod ï̆ljade*/*ï̆ljadu kûn*, *bez ï̆ljade*/*ï̆ljadu kûn ne möreš nï̆gdi pôjti, a möre bï̆ti i prëko ï̆ljade*/*ï̆ljadu*; *nâkun gödine*/*gödinu dận*, ali samo *nâkun mï̆sec dận*, *nâkun šetemận dận* i rjeđe *nâkun jenê šetemậni*. Bliski su i

izrazi na pitanje »kada?« (*kolo ûre* (oko jedan (sat))[128], *do ûre* (do jedan (sat)) – spontano samo tako, a pri ispitivanju i s okamenjenim akuzativom, ali uvijek *do trëtoga mïseca* i sl. Primjeri ovih imenica u položaju subjekta: *bî/bîlo je kîl u sväkin*, *bî/bîlo je u njîn obilâti kîl*, *bî/bîlo je mëtar u njîn*, *prošlâ je šetemận* i *pröšo je mïsec* ili *prošlö je šetemận dận* i *prošlö je mïsec dận*, *prošlâ je gödina (dận)* i rjeđe *prošlö je gödinu dận*, *vôde je bîla (cêla) ïljada đinari/ bïlo (cêlih) ïljadu đinari* (više u dijelu o sintaksi). Instrumental: *nahrậnïti kîlun manëstre* i rjeđe *is kîl manëstre*, *prežīvïti is ïljadu kûn*, a vrlo rijetko *is ïljadun kûn*. Slično na pitanje »kada?« i »za koliko vremena?«: *u jedận dận* i rjeđe *u jenîn dậnu*, a tako i samo *dận zâ don* (dan po dan, dan za danom) i još neki izrazi.

d) I akuzativi su u izrazima sa *po* kao *po cêlu nôč*, *po cêlu gödinu*, *kömod po kömod*, *po jenü ûru* zapravo okamenjeni akuzativi za razliku od akuzativa s prijedlogom *po* u izrazima kao *pôjti pô nju*, *hođïti pö vodu*. Taj se noviji akuzativ tipa *po cêlu nôč* za razliku od hrvatskoga standardnoga jezika u kukljičkom analoški proširio i u izraze *po svû širīnü* (po svoj širini) i sl. (više u sintaksi). *Po* u kukljičkom može biti i distributivna čestica koja ne zahtijeva određeni padež: *čüdo ih se razboľilo, po po jenâ rậdu*; *ostâlo je käko đi: po smôkva, po pậr smökov*.

§ 12. O deklinaciji imenica

1. Vrsta. Gotovo sve kukljičke imenice pripadaju jednoj od tri osnovne deklinacije/vrste. To su *e*-, *a*- i *i*-vrsta. *E*-vrsta obuhvaća imenice ženskoga i muškoga roda, *a*-vrsta muškoga i srednjega roda, a *i*-vrsta isključivo imenice ženskoga roda. Vrste su nazvane prema nastavku G. Neka pluralia tantum *a*-vrste muškoga roda (npr. *östi*, *krîži*) imaju identične oblike množini imenica *i*-vrste, a u *a*-vrstu se ubrajaju na temelju činjenice da su muškoga roda. Takvo je uvrštavanje opravdano time što množinu jednaku onoj imenica *i*-vrste mogu imati i rijetke imenice *a*-vrste s potpunom deklinacijom. Postoji i određen broj imenica čija deklinacija više ili manje odstupa od osnovnih paradigama. Većinom je riječ o rudimentarnom čuvanju nekih kategorija i deklinacijskih tipova koji u današnjem kukljičkom ne postoje kao takvi (neki ostaci dvojinske deklinacije te n-, r- i *s*-osnova), o supletivizmu, nekim inovacijama i nesklonjivosti, tj. čuvanju imenice u samo jednom ukočenom obliku. Sva se ta odstupanja obrađuju posebno u § 16, dok se ona odstupanja od osnovnoga tipa koja se mogu smatrati varijantama pojedinih padežnih nastavaka, obrađuju u okviru pojedine deklinacije.

[128] »Oko sat vremena« kaže se *jenö ûru (vrïmena)*.

2. Naglasna paradigma. Gotovo svaka kukljička imenica pripada jednoj od triju naglasnih paradigama (n. p. A, B i C). Imenice *e*- i *a*-vrste pripadaju svim trima paradigmama, a među imenicama *i*-vrste nema imenica n. p. B. N. je p. A općenito produktivna, dok su ostale dvije (osobito n. p. C) uglavnom neproduktivne. U nekim se slučajevima paradigme dijele na potparadigme. Sa sinkronijskoga se gledišta o kukljičkim imeničkim naglasnim paradigmama općenito može reći sljedeće. N. p. A obuhvaća imenice s nepomičnim naglaskom na osnovi. N. p. B obuhvaća one kukljičke imenice koje u svim jedninskim padežima osim V. imaju naglasak na nastavku (u slučaju nultoga nastavka naglasak je većinom na zadnjem slogu osnove). Za kukljičke je imenice n. p. C karakteristična unutarnja i/ili vanjska pomičnost naglaska. Unutarnjom pomičnošću naglaska nazivam naglašenost različitih slogova imenice u različitim oblicima, a vanjskom preskakanje naglaska na prijedlog. Prema tome, u imenica je n. p. C naglasak u nekim oblicima na nastavku ili zadnjem slogu osnove, a u drugima na početnom slogu imenice ili na prvom slogu prijedloga koji s imenicom tvori prozodijsku riječ. I one kukljičke imenice s kojih naglasak preskače na prijedlog, ali inače uvijek stoji na istom slogu imenice, pripadaju u n. p. C. Međutim, one imenice s kojih naglasak preskače, ali se inače naglašavaju po n. p. B, svrstavam u n. p. B. O preskakanju naglaska općenito v. § 4,2,b. Detaljnije o naglasnim paradigmama govori se u okviru pojedinih deklinacija. O razvoju slavenskih imeničkih naglasnih paradigama i njihovom odrazu u hrvatskom v. u Mandić 2009 (doktorska disertacija u rukopisu) te Kapović 2007, 2010 i 2011b i c.

3. Kategorija živosti. Izravno na deklinaciju imenica utječe kategorija živosti. Na deklinaciju pridjevskih riječi ona utječe neizravno, tj. kao jedan od parametara pri kongruenciji (v. § 21,II,4). Kategorija živosti u kukljičkom analogna je istoj kategoriji u hrvatskom standardnom jeziku. Drugim riječima, živima se smatraju oni entiteti za koje se čini da imaju vlastitu volju (u osnovi ljudi (tako i imaginarna bića) i životinje), a neživo je sve ostalo. Ona se u deklinaciji očituje kod imenica *a*-vrste muškoga roda i kod imenica n. p. C. Kod imenica je *a*-vrste muškoga roda A.=N. ako znače neživo, a A.=G. ako znače živo (*nậjti čŕvâ u jâbuki*, *ulovïti*/*hrậnïti pâsa*, ali *vŕči mrïžu u čŕv* (u boju), *dodậj mi jenôga pâsa*/*jedận pâs* (štipaljku za rublje)). Imenice n. p. C koje znače živo, uz dvije iznimke, nemaju naglašen nastavak u L. (i D.), a one koje znače neživo, najčešće imaju naglašen nastavak u L. (*po sînu*, *po čëri*, ali *po grậdü*, *po rūcï*). Uz spomenute primjere *čŕv* i *pâs* postoje još neki granični slučajevi. Oni su analogni takvim slučajevima u standardu. Tako se nazivi igraćih karata smatraju živima (*krậlj*, *kavâl*). Živima se smatraju i imena ugostiteljskih objekata i sl. (*vïdi češ Häjduka* te

Pänona/*Panôna*), brodova (*potopïli su Nīnâ*/*Sestrünja*)[129], a slično je i s markama vozila (*vözi Renôla*, *Mercêdesa*). O karcinomu se govori da netko ima *râka* (N. *ŗâk*), a novija je varijanta *râk* u N./A. U spontanu sam govoru čuo i A. *vïljuškara*, ali i A. *kopậč* (o bageru), ali isključivo *träktor, mutôr*[130]. Za neke je imenice potrebno dosta mašte da bi se kategorizirale kao živo. Jedan je od takvih primjera: »*I täko san ko ŋjê poîla ovôga jenôga kökosa.*« – radi se o kolaču od kokosa. S druge strane, *bakaļâr* se većinom tretira kao neživo (*isküvati bakaļâr*, *kūpïti jedận bakaļâr*). Među imenicama n. p. C *e*-vrste postoje četiri imenice koje označavaju nešto živo. To su *dicâ* i *čī* (G. – *čerê*) s jedne strane te *ovcâ* i *kökoš* (G. – kokošê) s druge. One koje označavaju ljude (*dicâ* i *čī*), u DL. nemaju naglasak na nastavku (*đïci, čërï*), a one koje označavaju životinje (*ovcâ* i *kökoš*) imaju (DL. *ovcï*, *kokošï*). Kategorija je živosti, doduše samo donekle i neizravno, povezana s još jednom pojavom u imenica n. p. C. Naime, s imenica koje znače živo, naglasak gotovo i ne preskače na prijedloge. Jedine su iznimke *bôg*, gdje naglasak preskače u brojnim izrazima, i *kûm*, gdje naglasak preskače samo u izrazima *zvâti*/*pôjti zâ kuma*. Radi se o tom da se preskakanje u kukljičkom najbolje čuva u sraslijim izrazima, čije se značenje donekle osamostaljuje od konkretnoga značenja dotične imenice, tj. prijedloga s imenicom, i približava onomu običnih priloga (štoviše, u takvim se izrazima javlja i sekundarno preskakanje – v. § 13,3,a,α, § 14,I,3 pod b,δ i c,β te u § 14,II,3 pod b,β, c,α i osobito c,β), a takvih je izraza s imenicama koje znače živo, malo. Budući da su za većinu kukljičkih imenica n. p. C upravo naglašeni nastavak u L. i/ili preskakanje jedini parametri po kojima se te imenice svrstavaju u n. p. C, kukljičkih je imenica n. p. C koje znače živo,vrlo malo. O značenju kategorije živosti u deklinaciji v. također 4 s bilješkom te § 7,8,a,β i § 8,3,c pod 2 s pripadajućim primjerima(u ta je dva slučaja vjerojatno ipak posrijedi kategorija ljudskosti). Treba još spomenuti da u određenim deklinacijskim tipovima postoje određeni nastavci i obrasci koje mogu imati samo imenice koje znače živo, tj. uglavnom one koje znače osobe (v. § 13,2,b i § 14,2,b) te takvi koje mogu imati samo imenice koje znače neživo (§ 14,I,2,d,γ,2,b).

4. Slabe točke. Za deklinaciju su imenica specifične određene »slabe točke«. To su oni oblici kod kojih postoje određena kolebanja u nastavku ili u naglasku, osobito kad postoji veći broj

[129] *Nīnâ*, *Sestrünja* kao *Krševậna*, *Nödila* (brodovi Sv. Krševan i Natko Nodilo) jer se brodovi često zovu po osobama.

[130] Za kategorizaciju je riječi *vïljuškar* vjerojatno zaslužan i sufiks *-ar* (premda glasovno neprilagođen) jer taj sufiks obično označava osobe koje vrše neku radnju.

imenica koje se u tim oblicima upotrebljavaju vrlo rijetko[131]. Takvi su oblici na(v). ponekih imenica (neke imenice tipa *Kā̤ljânin* i neke imenice srednjega roda), g. većega broja imenica, dli. imenica tipa *Nëviđane*, I. imenica *i*-vrste, V. većega broja imenica, D. i L. imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. C i *c* koje znače neživo, i nekih imenica *i*-vrste, a slabim se točkama mogu pribrojiti i preskakanje naglaska s imenice na prednaglasnicu te kategorija živosti u »graničnim slučajevima«. Trudio sam se da takve oblike istražim što je bolje moguće. Ipak, budući da se ti oblici kolebaju i da relativno jedinstven kukljički govor kakav je donedavna postojao, ubrzano nestaje, uvjeren sam da bih ispitivanjem još većega broja informanata dobio još neke podatke, ali to u okviru ovoga rada nije ni isplativo ni moguće. Napomena je ipak važna jer se ponekad upravo na temelju takvih slabih točaka (L. i preskakanje) imenice svrstavaju u određenu naglasnu paradigmu.

§ 13. Imenice *e*-vrste

Napomena. Nepravilne se imenice obrađuju u § 16.

1. Paradigme.

n. p. A				
N.	tȕka	bâba	strȋna	moťika
G	tȕke	bâbe	strȋne	moťike
DL.	tȕki	bâbi	strȋni	moťiki
A.	tȕku	bâbu	strȋnu	moťiku
V.	tȕko	bâbo	strȋna	(moťiko)
I.	tȕkun	bâbun	strȋnun	moťikun
nav.	tȕke	bâbe	strȋne	moťike
g.	tȗk	bâ̤b	strȋn	moťik
dli.	tȕkami(n)/ tȕkama	bâbami(n)/ bâbama	strȋnami(n)/ strȋnama	moťikami(n)/ moťikama

[131] Za razliku od »slabih točaka« postoje oblici u kojima se određene imenice upotrebljavaju sasvim rijetko, ali ne postoji kolebanje pri njihovoj tvorbi, tj. postoji samo jedna tvorbena mogućnost. Takvi su npr. vokativ imenica *i*-vrste i lokativ imenica koje znače živo.

n. p. B		
N.	kūmâ	ženâ
G	kūmê	ženê
DL.	kūmȉ	ženȉ
A.	kūmù	ženù
V.	kûma	žȅno
I.	kūmûn	ženûn
na.	kūmè	ženè
g.	kûm	žên
dli.	kūmâmi(n)/ kūmâma	ženâmi(n)/ ženâma
v.	kûme	žȅne

n. p. C		
N.	grā̧nâ	nogâ
G	grā̧nê	nogê
DL.	grā̧nȉ	nozȉ
A.	grā̧nu	nȍgu (nâ nogu, zâ nogu)
V.	grā̧no	(nȍgo)
I.	grā̧nûn	nogûn
nav.	grā̧ne	nȍge (nâ noge, prȉd noge)
g.	grā̧n	nôg
dli.	grā̧nâmi(n)/ grā̧nâma	nogâmi(n)/ nogâma

2. Napomene o pojedinim oblicima.

a) Općenito. Pri deklinaciji imenica *e*-vrste treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 7: 7,b, 8,a,γ, 9 i 14,a,β te § 8,4,a. Osobito skrećem pozornost na § 7,8,a,γ. Treba uzeti u obzir i prozodijske promjene (§ 9). Osim toga, treba imati u vidu i ono što je rečeno o dli. u § 11,2,a,α.

b) Nominativ jednine. U većine je imenica *e*-vrste u N. nastavak -*a* (opće imenice kao *krâva*, *ovcâ*, *slavülja* (kadulja), *tetâ*, *pijančïna* i vlastita imena kao *Käta*, *Zläta*, *marïja*, *gïgica*, *Nikӧla*). Postoji i određen broj imenica koje u N. imaju nastavke -*e* i -*o*. To su isključivo imenice koje znače živo, gotovo isključivo imenice n. p. B, većinom imenice muškoga roda i većinom su antroponimi[132]. One koje pripadaju n. p. B, tj. gotovo sve, imaju prednaglasnu duljinu (*Lūcë*, *Šīmë*, *Nīkӧ*). Jedine su iznimke *Kršë* i *Krstӧ* jer je *r* samo kratko. Sve su ili gotovo sve te imenice dijakronijski gledano neke vrste skraćeni/krnji oblici dužih riječi i često ih prati konotacija prisnosti ili podrugljivosti. Ove imenice i u V. imaju isti nastavak kao u N., jedino što imenice n. p. B imaju različit naglasak (v. c). U ostatku se jednine mijenjaju kao i ostale imenice *e*-vrste (N. *gōspë*, *ždērӧ*, G. *gōspê*, *ždērê*, DL. *gōspï*, *ždērï*, A. *gōspü*, *ždērü*, V. *gôspe*, *ždêro*, I. *gōspûn*, *ždērûn*. U množini se ove imenice u pravilu ne upotrebljavaju. O množini imenica *tūdë* i *čā̤čë* v. § 16,2,b,α,2.

α) Imenice na -*e*. Među ovim imenicama gotovo nema općih imenica. Takve su *gōspë*, što je zapravo prije vlastita imenica negoli opća, *tūdë* (bežmek (riba) – rjeđe se zove i *čā̤čë* – za deklinaciju obje imenice v. § 16,2,b,α,2), *čōrë* i možda još koja imenica. N. p. A pripadaju samo ženska imena *Âne* i *Mâre* i muško ime *Râde*. U n. p. B su uz imenice *gōspë* i *tūdë*/*čā̤čë* i malobrojna ženska (skraćena) imena kao *jēlë*, *Ā̤ndë*, *Lūcë*, muška imena kao *Ā̤ntë*, *Frā̤në*, *Īvë*, *Jā̤drë*, *Mā̤të*, *Pērë*, *Stīpë*, *Šīmë*, *Tōmë*, *Vīcë*, skraćena muška imena, tj. imena skraćena u odnosu na ona u službenim spisima (v. § 32), kao *Ā̤ntë* (npr. *Ä̤ntislav*), *Bōžë* (*Bӧžidar*), *Kōštë* (*Konstantin*), *Kršë* (*Krševā̤n*), *Pērë* (*Pëtar*), *Rā̤fë* (*Rafael*), *Tōmë* (*Tömislav*), *Zōrë* (*Zörislav*) i muški nadimci kao *Bā̤ldë*, *Čōrë*, *Čūlë*, *Gōlë*, *Rīcë*, *Mūdrë, Pērë*[133].

β) Imenice na -*o*. Jedina je imenica ženskoga roda i ujedno jedina imenica n. p. A među ovim imenicama skraćeno žensko ime *Râda*/*Râdo* (*Rädoslava*). Ostale su takve imenice opće imenice kao *būzdӧ* (glupan), *Cīgӧ*, *čōrӧ*, *kūšӧ* (prema *kûm*), *mēdӧ*, *pōsrӧ* (posranac), *rūgӧ* (podrugljivac), *Švā̤bӧ*, *ždērӧ*, malobrojna vlastita imena kao *Jōsӧ* i *Krstӧ*, skraćena imena kao *Nīkӧ* te nadimci kao *Gā̤jӧ*, *Glā̤vӧ*, *Knjā̤jӧ* (*knjâstav* – kljast), *Kūšӧ*, *Lōjӧ*, *Pēkӧ*, *Pēžӧ*. U pogledu muških antroponima na -*o* postoji pravilo da se oni koji pripadaju n. p. B, sklanjaju po *e*-vrsti, a oni koji pripadaju n. p. A, po *a*-vrsti. Tako *Nīkӧ, Jōsӧ* s G. *Nīkê*, *Jōsê*, ali *Mīlo*,

[132] Štoviše, Među antroponimima *e*-vrste jedino oni na -*ë* i -*ӧ* pripadaju n. p. B, dok oni na -a pripadaju n. p. A. I gotovo svi ostali kukljički antroponimi pripadaju n. p. A.

[133] Sve su ove riječi zapravo ili skraćena vlastita imena ili posebne izvedenice koje služe isključivo kao nadimci. Međutim, skraćena se vlastita imena mogu upotrebljavati i kao službena i za skraćivanje dužih službenih i kao nadimci.

Ljûbo s G. *Mîla*, *Ljûba*. Razlika je između jednih i drugih i ta da su antroponimi *e*-vrste na -*o* isključivo neka vrsta skraćenih imena, dok među onima *a*-vrste ima i punih i skraćenih (*Ânđelo*, *Kȃrlo*, *Mȃrko*, ali i *Fûnso* (*Alfônso*), *Zvûnko*, pa i *Ljûbo*, *Mîlo*). Zanimljiv su primjer stariji nadimak *Glȃvö* (G. *Glȃvê*) i mlađi nadimak *Glâvo* (G. *Glâva*) i iz njih izvedeni posvojni pridjevi *Glȃvîn* i *Glâvov*. I za opće imenice muškoga roda na -*o* vrijedi da one n. p. B, tj. one na -*ö*, pripadaju *e*-vrsti, a one malobrojne n. p. A *a*-vrsti (v. § 14,I,2,b).

c) Vokativ.

α) Nastavak. Vokativni je nastavak različit od nominativnoga samo u jednini. Treba razlikovati vokativ antroponima i zoonima od vokativa ostalih imenica.

α,1. Antroponimi i zoonimi. Imenička vlastita imena ljudi obuhvaćaju službena i skraćena imena, većinu nadimaka i pridjevačka imena (v. § 34,1,b). Vlastita se imena ljudi i životinja upotrebljavaju u vokativu više od ostalih imenica. Njihov je nastavak u V. većinom jednak onomu u N. (*Zläta*, *Niköla*, *Âne*, *Jôso*, a tako i *Bîlka*, *Žüna* (imena ovaca), ipak *Rüžo* i *Röso* uz *Rüža* i *Rösa*). Osobita su imena na -*ica*. Imena s tim završetkom obično u V. imaju nastavak -*e* pri oslovljavanju u govoru, a -*a* (često fonetski produljeno) pri glasnu dozivanju, premda ima i suprotnih slučajeva (tako *Mârice*/*Mârica*, *Ïvice*/*Ïvica*, *Mëštrovice*/*Mëštrovica* (ime po rodu), *Mïkice*/*Mïkica* (ime ovci). Ipak gotovo uvijek samo *Rïkica* (skraćeno od *Henrik*). U većine je antroponima i zoonima sufiks -*ic*- nenaglašen. Naglašen je npr. u prezimenu *Koščïca* (službeno *Košćica*), gdje je V.=N. Nadimak *Polušïca* (V. *Polušïce*) vrlo je blizak s apelativom *polušïca* (blizanka).

α,2. Ostale imenice. Većina se ostalih imenica u vokativu upotrebljava rijetko ili se u njem uopće ne upotrebljava. Ove imenice u većini slučajeva u vokativu imaju nastavak -*o* (*közo*, *pîzdo*, *mularïjo*, *kûrbo*, *štrîngo*, *lâdro* (lopužo), *dûšo*, *zëmljo*, *žëno*, *sëstro*)). Ipak, one sa sufiksom -*ic*-, tj. one na -*ica*/-*ïca* gotovo uvijek u V. imaju nastavak -*e* (*rïbice*, *tïčice*, *mâškice*, *kozïce*, *prasïce*, *munjenïce* (*munjenïca* – luđakinja). Kod ponekih se imenica na -*ïca* uz nastavak -e nalazi i nastavak -*o*, npr. *guzïco*, *dičïco*/*dičïce*. Dvosložne imenice na -*ïca*, kod kojih se -*ic*- i ne doživljava kao sufiks, imaju u V. uvijek nastavak -*o* (*tïco*). U imenica se *dicâ* i *dičïna* nastavak u V. koleba (*dïca*/*dïco*, *dičïna*/*dičïno*). Češći su oblici *dïca* i *dičïno*. Postoje još dvije kategorije imenica *e*-vrste koje u V. imaju nastavak -*a*. To su s jedne strane imenice na -*ka* koje znače mještanku (npr. *Kuklȷîška*, *Kȃljka*, *prêška*, *Nëviđonka*, *Pašmȃnka*, *Rȃvka* (s

Rave), *Kȍžinka*, *Bibînjka*, *Sukošậnka* – V.=N.), a s druge sljedećih pet naziva za relativno bliske osobe (*strîna*, *ûjna*, *kūmâ*, *sậntula* i *fíljūna* – V.=N. osim *kūmâ*, gdje je V. *kûma*). Imenice koje znače mještanku, vrlo su bliske antroponimima i često se upotrebljavaju kao antroponimi, tj. nekad su se gotovo sve žene koje bi se udale u Kukljicu i spominjale i oslovljavale po imenu mjesta iz kojega su došle (danas je ta pojava rjeđa), npr: »*Sậntula Pašmậnka, öte gôri!*«. Prema tome nije ni neobično da te imenice tvore V. kao i odgovarajući antroponimi. Kod druge kategorije treba imati u vidu da u nju ulazi spomenutih pet imenica, ali ne ulazi drugih pet imenica, a to su *bâba*, *tetâ*, *sestrâ*, *tậc* i *mâti* (V. *bâbo*, *tëto*, *sëstro* (tako se ponekad međusobno oslovljavaju žene bliske po godinama – ranije češće nego danas), *čâčo*, *mâjo*). Ako promatramo značenje i upotrebu ovih imenica, primjećujemo sljedeće. Kao prvo, imenice s V. na -*o* označavaju bliski rod, a imenice s V. na -*a* svojtu i kumove. Kao drugo, imenice se *strîna*, *Kūmâ* i *sậntula* mogu odnositi na relativno velik broj osoba. Naime, *strîna* je žena očeva brata, ali i djedova brata te očevih i djedovih rođaka (bratića), pa se gotovo svaka starija ženska osoba u *dvôru* (seoskoj četvrti, u kojoj žive ljudi srodni uglavnom po muškoj lozi) zove *strîna*. *Kūmâ* je vjenčana kuma bračnomu paru, a tako roditelji zovu i krizmenu ili krsnu kumu svoga djeteta. Kumstvo vrijedi uzajamno, pa naziv *kūmâ* vrijedi i u obrnutom smjeru, tj. za žensku polovicu bračnoga para, odnosno majku djeteta koje se krsti ili krizma, a kumovi su u širem smislu i rođaci kumova u užem smislu. Krsna ili krizmena kuma je svomu kumčetu *sậntula*, a žensko kumče je *fíljūna*. *Sậntula* je osim toga naziv za svaku stariju žensku osobu, a naziv *fíljūna* odnosi se na vlastito kumče, ali i na kumče bližega roda ili svojte (sestre, kćeri, snahe itd.). Za razliku od imenica *strîna*, *kūmâ* i *sậntula*, koje se odnose na veći broj osoba s kojima često komuniciramo, i relativno često dolaze uz antroponime i u V. (barem *sậntula* i *strîna*), imenica je *ûjna* u tom smislu puno sličnija imenici *tetâ* jer kao i *tetâ* označava osobu koja ne živi u istom *dvôru*. Naravno, i tete i ujne mogu biti dalje i bliže. O V. imenica koje znače bliske osobe, v. i § 16,3,b pod α i β.

β) Naglasak. Imenice n. p. A imaju u vokativu naglasak kao u većini padeža: *rïbo*, *rïbe*, *bâbo*, *bâbe*, *strîna*, *strîne*, *divôjko*, *divôjke*, *guzïco*, *guzïce*, *cürice*, *cürice*. U ostalih se imenica *e*-vrste može primijetiti težnja k čeonomu naglasku. Točnije, dvosložne imenice n. p. B i C imaju u V. i v. čeoni naglasak (*žëno*, *žëne*, *sëstro*, *sëstre*, *pîzdo*, *pîzde*, *zvîzdo*, *zvîzde*, *Jôso*, *Šîme*, *gôspe*, *dûšo*, *göro*, *göre*), a među višesložnim sam imenicama čeoni naglasak zabilježio samo u V. sedam imenica n. p. B koje se u V. češće upotrebljavaju: V. *göspodo*, *lïnoto*, *lïpoto*, *sïroto*, *srâmoto*, *sötono*, *gâdol(j)ino* prema N. *gospodâ*, *linotâ*, *lipotâ*, *sirotâ*, *sramotâ*, *sotonâ*,

gadol(j)īnâ. Ovim se vokativima pridružuju i V. *kökošo* i v. *kökoše*[134] od nepravilne imenice *kökoš* (v. § 16,2,b,α,1), koja pripada n. p. C. U ostalim je slučajevima, u kojima se vokativ rijetko upotrebljava, naglasak višesložica u V. i u v. na predzadnjem slogu (V. *čistöčo*, *širîno*, *visîno* i V. *siröte möje*). Vokativi jednine *dȉca*/*dȉco* i *zëmljo* imaju kratkosilazni naglasak, iako u ostalim padežima s čeonim naglaskom dolazi kod tih imenica do duljenja u zatvorenom slogu (*dȉcu*, *zêmlju*). U *dȉca* se čuva kračina svakako zbog ekspresivnosti, dok bi se kračina u *zëmljo* mogla tumačiti i kao utjecaj odozgo jer se dotični V. rijetko upotrebljava. Vokativ se množine od *zemljâ* ne upotrebljava, a glasio bi vjerojatno *zëmlje* (takav oblik daje više informanata uz naznaku da se zemlje inače ne zovu). Druge imenice n. p. C ove strukture imaju u V. dugosilazni naglasak (*mêtlo*, *îglo*, *ôvco*, s tim da je uobičajen jedino V. *ôvco*. Od imenice *glȃvâ* V. glasi *glâvo* (*žënska glâvo*, *glâvo lûda*). Ovdje je riječ o utjecaju odozgo/posuđivanju, čiji je rezultat svojevrsni supletivizam. Naime, imenica se *glȃvâ* u većini padeža upotrebljava u konkretnom značenju, a u V. u prenesenom značenju, koja je upotreba u kukljički možda unesena izvana ili je bila pod jačim vanjskim utjecajem, pa se u kukljičkom udomaćio neautohtoni oblik *glâvo*. To je u kukljičkom dovelo do takve situacije da je u V. *â*, a u ostalim padežima *ȃ* bez obzira na značenje (genitiv uzvikivanja *lûde glȃvê*, a V. bi bio *glâvo* i kad bi se eventualno upotrijebio u konkretnom značenju). Sličnu razliku *ȃ*/*a* s obzirom na značenje, ali bez supletivizma, nalazimo i u ovim primjerima: konkretno *dȃn*, ali pozdrav *dobardân*, konkretno *zlȃto*, ali preneseno *zlâto* (o osobi – najčešće u V. (*zlâto möje*), ali ponekad i u drugim padežima). Slično je i *jârac* (G. *jârca*, a ne **jȃrca) u psovkama i apstraktnom značenju (*jebên ti jârca tovâra*, *jârče stȃri* (čovjeku)), a u konkretnom značenju *kozjȃk*.

d) Genitiv množine. Genitiv množine većine imenica *e*-vrste ima nulti nastavak, a u manjine je nastavak -*i*. Za oblik g. v. i § 7,8,a,γ. U tvorbi se g. razlikuju imenice *e*-vrste s osnovom na jedan suglasnik i one s osnovom na suglasničku skupinu. Isti su nastavci g. ovih imenica i u kaljskom, dok sam u prečkom uz starije g. tipa *lopôt*, *žiên* od manje konzervativnih govornika čuo i inovativne analoške oblike na -*ov* (*lopâtov*, *ženôv*).

α) Osnove na jedan suglasnik. Sve ove imenice osim imenice *ûra* (sat kao mjerna jedinica – g. *ûri* (genitiv mjerne jedinice – V. § 14,I,2,d,γ,2)) imaju u g. nulti nastavak. Nekoliko primjera: *rîb*, *gȃč* (*gâče* – hlače), *lopȃt* (*lopâta*), *mofȉk*, *glavîc* (*glavïca*), *žên*, *ôs* (*osâ*), *nôg* (*nogâ*), *kôs*

[134] U n. je p. C v. uvijek potpuno jednak n.

(*kosâ*, tj. *köse*), *srdê* (*srdëla*), *mânu* (*mânula*), *kapûl* (*kapüla*), *šändel* (*šändela*) *famêj* (*famëja*), *pizdarîj* (*pizdarïja* – v. § 7,7,b), *kašëtic* (*kašëtica* – gajbica), *hläpavic* (*hläpavica* – natikača), *Nëviđon* (*Nëviđane*), *mâškar* (*mâškare*). Kao što se vidi iz primjera, za razliku od južnijih govora, u kukljičkom nema povlačenja naglaska u ovom g. (dijakronijski novoga cirkumfleksa) na prethodni slog (*lopật*). Za novi cirkumfleks u g. v. i § 14,II,2,b,α. Ako je zadnji slog u g. naglašen, on je gotovo uvijek dug (v. primjere, a za duljinu usp. i prečki *lopôt*, *kašiêt*, *kûp* od *lopâta*, *kašëta*, *küpa*). Kračinu nalazimo u g. *jetr̈v*, *sekr̈v*, *tr̈lj* (slogotvorno je r uvijek kratko)[135], i sasvim novim oblicima kao *cipël* (starije *postölov*), *tablët*, u kojima je uzrok kračini sve slabija prilagodba posuđenica kukljičkomu. Isto tako u zadnjem se naglašenom slogu uvijek javlja *ậ* (*bậb*, *gậč*, *lopật*)), a *â* sam čuo samo u primjeru *banân* uz starije *banận*. Međutim, kada je zadnji slog nenaglašen, trag se duljine vidi u rijetkim primjerima *ïljod* (*ïljada*), *Nëviđon* (*Nëviđane*), *ürlob*/*ürlab*, *žïjok* uz *žïjak*, a u ostalim primjerima, koji u g. dolaze rjeđe od navedenih, poopćava se *a* iz ostalih oblika (*mâškar*, *kâmar*, *čïkar*, *cïtar* (*cïtara* – usna harmonika), *prëbab*, *šükunbab*, *zädač* (*zädača* – bilježnica), *brïjak* (*brïjaka* – britva), *škrïjak* (*škrïjaka* – zamka za ptice), *kôslat. ïljod* i *Nëviđon* govori se beziznimno, a *žïjok* i *ürlob* govore samo najkonzervativniji, ali uvjeren sam da bi se od ponekoga konzervativna govornika mogao čuti još koji g. s tragom duljine. Treba imati na umu da su *ürlabe* (dopust, odmor) plurale tantum, a da je isto tako i *žïjaka* (debela valjkasta prečka na traljama (na *žïjake* se stavlja teret)) gotovo plurale tantum, pa i prirodno dolaze često u g. U drugim se pak imenicama, koje u g. dolaze rjeđe, znatno lakše uvodi novi morfološki obrazac te napušta i zaboravlja stari. Nepostojano se *a* u g. uvijek odražava kao duljina, tj. kao *o* i kao *ậ* (v. β te § 14,I,2,d,α i § 14,II,2,b,α).

β) Osnove na suglasničku skupinu. U tvorbi g. ovih imenica postoje tri mogućnosti: 1. g. na -0 s nepostojanim samoglasnikom, 2. g. na -0 bez nepostojanoga samoglasnika i 3. g. na -*i* (bez nepostojanoga samoglasnika).

β,1. Genitiv množine na -0 s nepostojanim samoglasnikom. Većina osnova na suglasničku skupinu *e*-vrste ima u g. izravan ili analoški odraz poluglasa, tj. *o*/*ậ*, pred krajnjim suglasnikom. Za razliku od g. na jedan suglasnik odraz se zanaglasne duljine (o) ovdje beziznimno čuva upravo zato što je riječ o nepostojanom samoglasniku, tj. o samoglasniku

[135] Imenice sa slogotvornim *r* u zadnjem slogu osnove ponašaju se kao osnove na jedan suglasnik po tom što u g. ne mogu imati nepostojani samoglasnik, ali i kao imenice s osnovom na suglasničku skupinu jer kod manje konzervativnih govornika u g. mogu imati nastavak -*i* (*tr̈lji*, *jetr̈vi*).

koji postoji samo u g., pa nema mogućnosti ujednake kvalitete prema ostalim oblicima. Doduše, kod imenica *a*-vrste postoje primjeri kao NA. *nöhat*, *bïljac*, *lïbar* prema g. *nöhot bïljoc*, *lïbor*, ali u takvim primjerima ne samo da se ne očekuje težnja za ujednačavanjem, već se upravo očekuje težnja za čuvanjem razlike između NA. s jedne strane i g. s druge. Nastavak je u g. s nepostojanim samoglasnikom uvijek nulti. Primjeri:

1. *bâčov*, *bïčov*, *bïtov*, *brükov*, *crïkov*, *kljâtov*, *lökov*, *smökov*, *tïkov*, *zïkov* (*bâčva*, *bîčva*, *bîtva* (stupić na palubi broda za koji se veže konop), *brûkva*, *crîkva*, *kljậtva* (danas većinom *kljêtva* – g. *kljëtov*), *lôkva*, *smôkva*, *tîkva*, *zîkva*); *bügov*, *pügov*, *spüžov* (*bûgva*, *pûgva* (prišt[136]), *spüžva* (vjerojatno starije *spüga* – tako u Maričića, ali moji informanti ne potvrđuju); *mürov* (*mûrva* – dud);

2. *împol* (*împla* – sljepoočnica); *grâbolj*, *grïbolj* (*grâblje*, *grîblja*);

3. *lïtor*, *îskor*, *funëstor*, *komöštor*, *lâstor*, *lüstor*, *sëstor* (*lïtra*, *îskra*, *funêstra*, *komôštre*, *lâstra* (prozorsko krilo), *lüstra*, *sestrâ* (n. p. B)); *bëdor* (*bedrâ* – n. p. C);

4. čìžom, kùčom, pìsom (*čïžma*, *küčma*, *pïsma*);

5. *ulïgon*, *trpïgon* (*ulïgna*, *trpîgna*); *gustëron*, *tuvëron*, *latëron*, *üron* (*gustêrna*, *tuvêrna* (gostionica), *latêrna* (svjetionik), *ûrna* (bačva s jednim dnom, šira pri vrhu (do 500 l)));

6. čìponj, *črïšonj* (*čïpnja*, *črîšnja*); *glâvonj* (*glavnjâ* – n. p. C);

7. *kârot*, *kuvërot*, *türot* (*kậrta*, *kuvêrta* (jorgan; paluba), *tûrta* (*hljeb* kruha = hljìb; kupovni kruh (obično vekne); skraćeno za *slatkatûrta* (uskršnja pogača); *kürob*, *lokârod*, *pičürob*, *törob*, *përog* (*kûrba*, *lokậrda*, *pičûrba* (gljiva), *tôrba pêrga* (pirka – morska riba);

8. *mudânot*, *valïnoc*, *brânoč* (*mudậnte*, *valïnca* (deka (pokrivač)), *brậnče* (škrge); *štrünob* (*štrûmba* – svrdlasti morski puž (Eupagurus bernhardus L.) – razjednačavanje u g.); *lânod*, *štrïnog* (*lậnda* (kriška (šnita kruha, ploška krumpira, kriška naranče itd.), *štrînga*);

9. *divöjok*, *mârok*, *kapišânok*, *künjok* (*divôjka*, *mậrka*, *kapišậnka* (školjka lepeza), *kûnjka* (školjka; vrsta morske školjke));

10. *kljïšok*, *marâšok*, *prâsok*, *skrüšok*, *šïšok*, *güsok*, *trïsok*, *mâšok*, *pïšok*, *trësok* (*kljîške* (kliješta; rjeđe sg. *kljîška* – za jedna iz para životinjskih kliješta), *marâška*, *prâska*, *skrûška*, *šïška*, *güska*, *trîska*, *mâška*, *pïška*, *trēskâ* (n. p. C));

11. *grïšop*, *fëroš* (*grîšpa*, *fērše* (ospice));

12. *igậl*, *metậl*, *takậlj*, *zemậlj*, *dasậk*, *ovậc* (*iglâ*, *metlâ*, *takljâ*, *zemljâ*, *daskâ*, *ovcâ* – sve kratke osnove n. p. C).

[136] *Pûgva* je prišt/bubuljica (*pûgvica* manji prišt/bubuljica), *piščûr* je plik, *jậščerica* je prištić na jeziku, a *čïrjok* je čir.

Većina imenica *e*-vrste u g. s nepostojanim samoglasnikom ima naglasak na predzadnjem slogu, a manji broj na nepostojanom samoglasniku[137]. One s naglaskom na predzadnjem slogu na temeljnoj razini imaju kratkosilazni naglasak, tj. samo oni samoglasnici koji su se fonetski duljili imaju dugosilazni naglasak (primjeri kao *mârok* (duljenje naglašenoga *a* – § 9,5), i g. *îskor* (duljenje početnoga *(j)i* – § 9,6)), a svi ostali kratkosilazni. Ta je naglašena kračina ili izvorna (npr. *tïkov*, *smökov*, *litor*, *sëstor*) ili analoška (*npr. crïkov*, *zïkov*, *trësok*?, a vjerojatno i g. nekih posuđenica kao *štrünob*, *kürob*). Naglasak na nepostojanom samoglasniku (tj. *ə̂*) ima jedino šest kratkih osnova n. p. C navedenih pod 12. To su zapravo sve izvorno kratke osnove *e*-vrste s nepostojanim samoglasnikom koje u kukljičkom pripadaju n. p. C. Među imenicama n. p. C naglasak na nepostojanom samoglasniku nemaju *bedrâ*, *trēskâ* i *glavnjâ* (*bëdor*, *trësok*, *glâvonj*). *Bedrâ* *e*-vrsti ne pripada izvorno[138], *trēskâ* je duga osnova, a *glavnjâ* je skraćena duga osnova (kraćenje cirkumfleksa u padežima s čeonim naglaskom kao i *dicâ*). *Sestrâ* (g. *sëstor*) je jedina imenica *e*-vrste n. p. B s nepostojanim samoglasnikom u g. O naglasku g. imenica n. p. B i C s nepostojanim *a* u g. v. detaljnije u Kapović 2010: 98 i dalje.

β,2. Genitiv množine na -0 bez nepostojanoga samoglasnika. Manjina osnova na suglasničku skupinu zadržava tu skupinu i u g. uz nulti nastavak. Hoće li u g. biti nepostojani samoglasnik ili ne, sinkronijski gledano ovisi o strukturi suglasničke skupine, upotrebi i značenju imenice, preferenciji (zapravo uglavnom o dobi i spolu) govornika te o naglasku imenice.

β,2,a) Ovakav g. nemaju imenice s osnovom na sonant, dakle imenice kao pod β,1 1-6. Možda postoji poneki primjer ovoga g. od imenica s osnovom na dva sonanta (možda *gûrl* uz *gûrli* (*gûrla* – oluk)). Takvi bi se primjeri s obzirom na ljestvicu zvonkosti i mogli očekivati, osobito kod osnova na skupinu likvida + nazal, ali nemam potvrđen nijedan primjer ovoga g. imenica s osnovom na dva sonanta osim spornoga *gûrl*. Međutim, tvorbu ovakva g. u slučaju imenica s osnovom na opstruent + sonant kukljička fonotaktika ne dopušta jer kukljički slogovi ne mogu završavati skupinom opstruent + sonant, a ni sonanti (ni *r*) ne mogu biti slogotvorni na kraju riječi. S druge strane, skupine se *st*, *št*, *zd* (primjera s osnovom na *žd* nema) nikada ne razbijaju, npr. g. *gljîst*, *krə̂st*, *nevïst*, *šûst*, *vêšt*, *zvîzd*, *pîzd* (*gljīstâ*, *krə̂sta*,

[137] Naime, sve imenice n. p. A *e*-vrste s nepostojanim samoglasnikom u g. imaju naglasak u N. na predzadnjem slogu, dok sam među imenicama koje suglasničku skupinu ne razbijaju, pronašao i neke n. p. A s naglaskom dalje od kraja. Ipak ne isključujem sasvim mogućnost da postoji i neki g. imenica *e*-vrste s nepostojanim samoglasnikom u kojem naglasak nije na nekom od posljednjih dvaju slogova.

[138] Ne pripada izvorno ni n. p. *c*, ali n. p. *c* izvorno ne pripadaju po svoj prilicini neke druge imenice među navedenima kao *takljâ* i *trēskâ*.

nevïsta, *šüsta* (opruga, u pl. madrac s oprugama (drveni okvir, u kojem su s donje strane poprečno postavljene daske s oprugama, a s gornje je presvučen tkaninom – preteča jogija; na nj se obično stavlja *štramâc*)), *vëšta*, *zvīzdâ*, *pīzdâ*. Za neke je suglasničke skupine premalo primjera da bi se na temelju njih moglo utvrditi neko pravilo. Genitiv je *fậld* (*fậlda*) jedini češći g. imenice *e*-vrste s osnovom na l + suglasnik. Isto je tako g. *narậnž* (*narậnža*) jedini češći g. osnove na suglasničku skupinu koja završava zvučnim frikativom. Budući da je ovaj genitiv dosta običan/čest i da imenica *narậnža* u kukljičkom nije sasvim nova, za skupinu bi se nazal + zvučni frikativ vjerojatno moglo reći da se ona u g. ne razbija. Na temelju g. *gậjb* i *flậjd* (*gậjba* i *flậjda*) moglo bi se zaključivati da se skupina j + opstruent ne razbija[139], ali teško je išta zaključiti na temelju dvaju primjera.

β,2,b) Neke se suglasničke skupine kolebaju tako da se ista ili slična suglasnička skupina u g. ne razbija ako imenica u g. dolazi rjeđe i/ili ako je novija, a razbija se u suprotnom slučaju, tj. većinom kad imenica češće dolazi u g. (pluralia tantum i imenice koje često stoje u g. uz brojeve i druge oznake količine), usp. *bûmb*, *pûmp* (*bûmba*, *pûmpa*) prema *štrünob* (*štrûmba*); *bậnd*, *bevậnd* (*bậnda*, *bevậnda*) prema *lânod* (*lậnda*); *boljậnč*, *ljậnč*, *radjậnč*, *kânt*, *užậnc* (*boljậnča* (vaga), *ljậnča* (motka), *radjậnča* (lim u obliku srca koji služi za oblikovanje omče), *kânta* (danas ponekad umjesto starijega *sïč*, ali kanta za smeće samo *kânta*), *užậnca* (navika – većinom u jednini)) prema *mudânot*, *brânoč/brậnč*, *valïnoc* (*mudậnte*, *brậnče*, *valïnca*); *bôrš* (*bôrša*) prema *fëroš* (*fërše* – ospice). Ova se pojava može povezati s činjenicom da je g. s nepostojanim suglasnikom općenito karakterističniji za konzervativnije govornike, dok se kod manje konzervativnih g. bez nepostojanoga samoglasnika na -0, a osobito onaj na -*i*, javlja češće nego kod konzervativnijih. Tako se od manje konzervativnih govornika može čuti i *tôrb*, *kûrb*, *štrûmb*, pa i *brậnč*, ali samo *kârot*, *mârok*, *mudânot*, a i za većinu je imenica navedenih pod β,1 7-12 g. s nepostojanim samoglasnikom ili običniji ili jedini mogući. Jedini je mogući svakako za imenice navedene pod 12.

β,2,c) Specifične su osnove na *k*. Među njima imenice koje znače mještanku i neke po značenju donekle bliske imenice nemaju nepostojani samoglasnik u g. Te imenice najčešće imaju osnovu na sonant + *k*, najčešće na *nk*, a rjeđe na *šk*. Primjeri: g. *Bêtink*, *Bibînjk*, *Kậljk*, *Nëviđonk*, *Pašmậnk*, *Sukošậnk*, *Ugljậnk*, *Îšk*, *Kukljîšk*, *Prêšk*, *Sutumîšk* (*Bêtinka*, *Nëviđonka*, *Îška Kukljîška* itd.), a tako i *Merikậnk*, *dvorậnk*. Nepostojani samoglasnik nemaju još neke

[139] U g. *divöjok* nije riječ o razbijanju skupine, već je *o* odraz poluglasa.

imenice s osnovom na sonant + *k* vjerojatno po analogiji s nazivima za mještanke: nazivi za vrste smokava (*zelênka*, *petrôvka*, *ladȃrka* – g. *zelênk*, *petrôvk*, *ladȃrk*) i još neke, npr. *armelînka* (kajsija), *palačînka*, *popišînka*, *slânka*, *petrôljka* (petrolejka), *lasȃrka* – g. *armelînk*, *palačînk*, *popišînk*, *slânk* (eventualno *slânok*), *petrôljk*, *lasȃrk*. Od imenica s osnovom na sonant + *k* nepostojani samoglasnik imaju samo one koje su česte u g. (v. β,1 9). Imenice s osnovom na opstruent + *k* koje ne znače mještanku, imaju u g. nepostojani samoglasnik (v. β,1 10 i uz to *dasȃk*). Imenica *föflaška* ima g. *föflašk* vjerojatno zbog toga što ima naglasak na predzadnjem slogu osnove.

β,2,d) O naglasku imenica *e*-vrste u ovom g. vrijedi sljedeće. Rijetke imenice n. p. B imaju u ovom g. dugosilazni naglasak na zadnjem slogu (*gljîst*). Imenice n. p. A imaju mjesto naglaska kao i u ostalim oblicima (*lasȃrka* – *lasȃrk*, *Bêtinka* – *Bêtink*, *Nëviđonka* – *Nëviđonk*). Ako je naglasak u g. na zadnjem slogu, taj je slog dug (N. *vëšta*, *šüsta* – g. *vêšt*, *šûst*). Ipak, u g. je *nevïst* kračina kao i u ostalim padežima. Možda su na ujednačavanje kračine u g. *nevïst* utjecali i g. *jetr̈v* i *sekr̈v* u kojima kračina dolazi pravilno. Ako imenica u zadnjem slogu osnove ima *â*, ono ostaje i u g. (g. *flâjd*, *šârp* prema N. *flâjda*, *šârpa*, a g. *gȃjb* prema N. *gȃjba*). Radi se o novijim riječima u kojima se nezatvoreno *a*, inače atipično za riječi takve strukture i baš zbog toga karakteristično u odnosu prema zatvorenom *a* u većini riječi iste strukture, zadržava i u g., tim prije što je struktura sloga tih riječi jednaka u g. i u ostalim oblicima za razliku od riječi tipa *lopâta*, gdje govornici g. duljenje mogu podsvjesno razumjeti i kao duljenje/promjenu kvalitete u zatvorenom slogu.

β,3. Genitiv množine na *-i*. Od imenica se *e*-vrste s osnovom na suglasničku skupinu tvori i g. na *-i*. Taj je g. u kukljičkom novija pojava. Naime, kod konzervativnih govornika ovaj g. imaju malobrojne imenice, većinom relativno nove riječi, koje se u g. ne upotrebljavaju često, npr. *pâšti* (kolača), *râšpi* (*râšpa* – turpija za drvo – usp. s g. *grïšop* od *grîšpa*), *liski* (*liska* – ulizica (o ženskoj osobi)), *žlûndri*, *pûnti* (od *pûnta* (vrh, špic) – možda i prema homonimnom g. mjerne jedinice od *pünat*), *šârpi*/*šârp*, *têsli*, *jêlvi*. Vjerojatno neki govornici i od poneke od tih imenica g. tvore drukčije, npr. *jëlov*? kao *mürov*. Kod manje konzervativnih govornika ovakav genitiv mogu imati mnoge imenice (i one sa slogotvornim *r* u zadnjem slogu osnove – v. b. 135), npr. *trpîgni*, *ûrni*, *latêrni*, *tuvêrni*, *glâvnji* (često i kod konzervativnijih govornika), *brîtvi* (*brîtva* novije uz *brïjaka*); *tôrbi*, *pêrgi*, *bôrši*, *bȃndi*, *bevȃndi*, *štrîngi*, *lȃnči*, *užȃnci*, *petrôvki*, *zelênki* itd. Imenice n. p. A u ovom g. imaju naglasak kao i u ostalim padežima, a od imenica ostalih paradigama zabilježio sam samo g. *glâvnji* od *glavnjâ* (n. p. C). Za razliku od

genitiva mjerne jedinice (v. § 14,I,2,d,γ,2) ovaj se g. na *-i* semantički ne razlikuje od g. s nultim nastavkom.

3. Naglasak imenica *e*-vrste.

Napomena. Detaljno o naglasku u vokativu i g. v. pod 2,c i 2,d.

a) Naglasna paradigma A.

α) Imenice *e*-vrste n. p. A imaju nepomičan dugi ili kratki silazni naglasak na bilo kojem slogu osnove: *bâba*, *banâna*, *besïda*, *boljânča*, *cürica*, *ďitelina*, *divljâka* (divljakuša – o ženskoj osobi), *hläpavica*, *gâče*, *gödina*, *göspoja* (u šaljivu tonu), *gûščerica*, *jëdrilica*, *karijôla*, *kolëda* (logorska vatra – rus. костр), *kömarica*, *komušïna* itd. Naglasak je jednak u svim padežima, jedino se u g. imenica s naglaskom na zadnjem slogu osnove često mijenja kvantiteta, odnosno kvaliteta *a*/*ạ* (v. 2,d). S imenice *ûra* naglasak sekundarno preskače u izrazu *nâ uru* (na sat, po satu – *Ovï pljâčaju pedesêt kûn nâ uru kî čïsti.*) za razliku od *na ûru* (u jedan sat – *Pôjti mi je na ûru.*). Kao što je rečeno, n. je p. A produktivna, pa joj pripadaju i mnoge (osobito kasnije) posuđenice. Međutim, i neke domaće riječi prelaze u nju iz drugih n. p. Takvi su primjeri *krûpa* (tuča, grad – kod konzervativnih govornika još uvijek *krūpâ* (n. p. B)), *čëla*, *glöba*, *süza* itd. Osobito su zanimljivi primjeri *srêda* (sredina) i *srēdâ* (srijeda – n. p. C/B – *ü sredu*, ali *u Čïstu srēdü*). Ista razlika postoji i u Kalima – *sriêda* (sredina) i *sriedâ* (srijeda). U mnogim se ikavsko-ekavskim čakavskim govorima ova dva pojma razlikuju tako da *srida* znači *sredina*, a *sreda srijeda*, usp. Vermeer 1996: 264. Takvo razlikovanje Vermeer logično objašnjava time što riječ koja označava sredinu, znatno češće dolazi u lokativu od one koja označava dan. Kukljička bi se i kaljska naglasna razlika možda mogla objasniti time što riječ koja označava dan u tjednu, većinom stoji apsolutno, dok riječ koja označava sredinu, češće uza se ima imenički atribut, što može utjecati na ukidanje preskakanja. Dakle: *ü sredu*, ali *u srêdu köla*, *na srêdu stolâ* > *ü sredu* (u srijedu) i *u srêdu* (u sredinu), a naknadno se ta razlika produbila, pa dobivamo *srêda* (sredina), a s druge strane *u Čïstu srēdü* da bi se razlikovalo od akuzativa *srêdu* (sredinu).

β) Imenice *e*-vrste n. p. A: *abuljânta*, *amarêna* (ime voćnoga soka), *âmulica* (ringlov (divlja šljiva)), *angîna* (krajnik; novije: angina), *ậnkara* (danas samo *sïdro*), *antêna*, *armelînka* (kajsija), *armüniga* (zastarjelo za *harmönika*), *bâba* (baba; punica), *bâbica* (Maja squinado

Herbst (rak) – = *grancîgula*; gira oblica s ikrom; danas također: primalja), *bâčva*, *bâfa* (zuluf – obično u pl.), *bâjica* (bačvica do 50 litara), *bakëta* (žica na kišobranu), *bâla* (lopta; bala (platna)), *balancâna* (patlidžan), *balaüstra* (ograda na brodu), *bâlega*, *bâluška* (= *šïška*; okruglasti plod nekih biljaka, npr. = *smrîška*), *bambûsula* (balavica (Blenniidae) – = *kôtula*), *banâna*, *bânda* (strana), *barüfa* (svađanje, tučnjava), *basadûra* (spušteno tlo), *batâča* (pribadača), *bedrïca* (batak; but manjega sisavca (janjeta, zeca)), *bêka* i *bêkica* (ovca, ovčica – u razgovoru s djecom), *beloguzïca* (bjeloguza (ptica)), *bëna* (šljuka), *benzîna* (benzin), *bërenica* (*bërenice* su masline koje se kupe s tla), *berikâta* (grlo, grkljan), *besïda*, *bëštija*, *beštîma* (psovka), *bevânda*, *bevanđika* (loše vino), *Bibïnje* (pl.), *Bibînjka*, *bicïkla*, *bîčva*, *bilïca* (vrsta smokve), *bïra* (danas *pîva*), *bïša* (trulo/trošno drvo; Petromyzon marinus L. (riba)), *bištëka* (danas većinom *šnïcel*), *bižâljka* (sitni zeleni grašak), *blagdanïca* (manji blagdan, svetac), *blazïna* (= *intimëla*[140]; jagodica prsta), *blîtva*, *blûza*, *bljüzgavica* (ženska osoba koja priča gluposti), *bnüka* (danas *ünuka*), *bobövina* (stabljika boba, tj. sve osim mahuna), *böca*, *bocetïna*, *böcina* (razbijeno staklo), *bôdalica* (zašiljeni štapić kojim se nabada riba sa žeravice), *bôja* (novije), *boljânča* (vaga – zastarjelo), *boleščïna* (boleština), *bôlnica*, *bômbula* (naziv za stvari zdepasta okrugla oblika: veći luster, plinsku bocu i sl., a tako se nazivaju i dvije veće kupolaste zgrade u Gaženicama), *bômina* (skitnica, propalica), *bonâca*, *bôva*, *brâdâvica*, *bragëše* (hlače – po sjećanju informanata nekoć se upotrebljavalo u šali umjesto *gâče*), *brâjda* (konstrukcija po kojoj se penje loza), *brânče* (pl. – škrge – rijetko sg. kao npr. *lïva brânča*), *brânda* (ležaj na sklapanje po uzdužnoj osi), *bravëtina* (meso ovna), *brbarôža* (način povezivanja rupca na glavu – *vrčï facô na brbarôžu*), *brïga*, *brïjaka* = *brîtva* (ranije češće *brïjaka*), *brïškula*/*brïškule* (sg. i pl. bez razlike), *brkâsa* (veći čamac), *brnêstra*, *brodarïna* (naknada za prijevoz brodom), *brôska*, *brïša* (cjepivo – objašnjenje informanta: *döbi bi špünat* (injekciju) *u râme i trî brïše, ča bi ti razrïzali na krîž*), *brtvëla* (šarka (na prozoru, vratima)), *brûkva* (manji čavao), *brunkîte* (pl. – bronhitis), *bubïca* (hljepčić, zemička – = *bobûk*), *bûgva* (bukva (riba)), *büka*, *buklïja* (drvena čutura), *büla*1 (bula (žena)), *büla*2 (ukrasna točkica na tkanini), *büla*3 (= *bulîn*), *bûmba* (bomba), *büra*, *büšta* (omotnica, koverta), *butârga* (ikra), *butîga*, *butïlja* (= *damižâna*), *butîžica*, *büvarica* (buhač (biljka)), *büzara* (samo: *na büzaru*), *bûža*, *bûžica*, *câpica* (motika s pločicom), *carâda* (=*ceràda*), *cätara* (splav), *cavâta* (papuča), *ceràda* (=*carâda*), *cësarica*, *cïca*, *cïcvara*, *cïdine* (pl. – voda koja se ocijedi nakon kuhanja zeleni (kelja, kupusa, blitve i sl.)), *cigalüša* (cigaršpic), *cïma* (= *krâjna*; stabljika krumpira), *ciminêra* (brodski dimnjak), *cincëla* (smokvača, gladić (morska riba)), *cïpanica* i rjeđe

[140] Riječ je o metonimiji. S tim je u vezi zanimljivo da *kušïn* znači i *jastuk* i *jastučnica*.

cipanïca (komad trupca dugačak oko jedan metar[141]), *cipëla*, *cïtara* (usna harmonika), *côkula* (teška cipela s donje strane okovana čavlima), *crîkva*, *cïkavica* (dobro vino[142]), *crnïca* (vrsta smokve), *crnïka* (hrast crnika), *cïta*, *cuncugâvica* (ljuljačka), *cüra*, *cürica*, *Cvîtnica*, *čâđa*, *čâkula*, *čâprka* (kandža), *čâre* (pl. – čini, uroci), *čâša* (novije), *čefülja* (ogranak grozda s nekoliko zrna), *čekaôna, čekulâda*, *čëla*, *čësta* (danas *cësta*), *čëšenica* (*čëšenice* su masline koje se beru sa stabla), *čičvârda* (slanutak), *čïka* (opušak), *čïkara* (šalica), *čikopêlnica* (pepeljara – zastarijeva), *čîmula* (mlad izdanak broske i sl.), *čïpnja* (peka), *čïžma*, *čöbanica*, *čöka* (stakleni svijećnjak koji visi na stropu u crkvi), *čöravica* (petrolejka bez staklenoga cilindra; ćorava, slabovidna, slijepa ženska osoba), *čôrba*, *čovičïna*, *črîšnja*, *črvarïja* (bojadisarnica), *čüča* (duda), *čûnjka* (njuška), *čvrljüga* (ševa), *đâcija* (porez, carina), *đâginja* (dagnja), *daminjâna*/*damižâna* (veća opletena staklenka (3 l i više)), *dangüba*, *daščïca*, *daščïna* (pogrdno za *daskâ*), *dažêvnica* (kišnica), *debolëca* (slabost, iscrpljenost), *dëka* (novije za *vaľînca*), *dežgrâcija* (nesreća), *dičïca*, *dičïna*, *dičurïna*, *đidovina* (uglavnom o nekretninama naslijeđenim kroz dvije ili više generacija) *dilêtva* (dioba (obično imanja među nasljednicima)), *điple* (pl. – većinom u stalnim izrazima kao *svîroj ti u điple* – pričaj ti svoje), *đitelina, divïca*, *divljâka* (divljakuša (osoba); nekalemljena loza ili maslina), *divôjka*, *điža* (drvena posuda od 3 do 5 l s dugačkom okomitom ručkom), *dlâka*, *dobïča* (zarada, dobitak), *döktorica*, *döta* (miraz), *dötarica* (miraždžika), *drâga* (manja uvala; dugačka dolina), *drobïna* (trbušina), *drobnjâka* (vrsta masline sitna ploda), *drōbönja*, *dröga*/*drôga*, *drönja* (neuredna ženska osoba; dronjak), *drugarïja*/*drugerïja* (drogerija), *drvînica* (prostor gdje se drže drva), *drüzgavica* (drhtavica), *düga* (daska od kakvih je sastavljena stijenka bačve), *dumidëca* (novije *vläga*), *dušïca* (žižak, lumin), *duzîna* (tucet), *dvïca* (dvojka; karta s dva znaka; polubijelo pšenično brašno), *dvorânka* (žena iz istoga *dvôra*), *dvorïna* (pogrdno za *dvôr*), *đïga* (gat, lukobran), *Erôpa* (zastarjelo), *fâbrika*, *fâlda*, *faldanïca* (suknja s naborima), *faľînka* (mana, nedostatak), *famëja* (porodica), *fanëla* (flanel; flanelska krpa, potkošulja), *farîna* (kukuruzno brašno – = *mūkâ o fremînte*), *farmacïja* (ljekarna), *fâša* (zavoj), *fâšica*, *fêbra*[143], *föflaška*/*föfljaška* (limena vojnička čutura), *fëra* (komad (široka traka) tkanine), *fêrše* (pl. – ospice), *fëšta* (starije *sajân*), *fëta* (kriška (šnita kruha, kriška naranče, ali ploška krumpira uglavnom samo *lânda*[144]), *fidânca* (financijski stražar – financijska policija u Kraljevini SHS – informant: *fidânce su bîle ča su na granïci stâli*), *fijüba* (kopča; alkica (na vratima, prozoru)),

[141] Informant: *cipanïce su dügaške po bi se pilâle. Cipanïca je cêla: tö je mëtar, mëtar i dväeset, käko bi bîlo. A glavnjâ je kölko möreš stâviti u špäher ili na kömin smo ložili glâvnje. Tö je mâlo, tö je iscîpono.* Usp. i b. 190.
[142] Maričićeva etimologija: vino koje ubija.
[143] Danas većinom *temperatûra*, a prije se češće govorilo da netko *îmo ognjâ* ili da *gorî* nego da *îmo fêbru*.
[144] Uvijek samo *kumpîr na lânde* ili *kumpîr na kapülu* – krumpir-salata.

filjûna (žensko kumče), *firâla* (cipela s dva remenčića za zakopčavanje – danas se ne nose), *fi(š)čậljka*, *flâjda* (haljina na kopčanje), *flëka* (starije *mâča*), *fõdra* (podstava), *fontâna*, *fõrca* (snaga, sila – *svûn fõrcun* – iz sve snage, *na forcu* – na silu), *fortûna* (jak vjetar – *fortûna büre*, *fortûna jüga* – jaka bura, jako jugo – = *fortunậ* (B)), *frâja* (gozba, slavlje), *frajunïca* (rasipnica), *frậnca* (spolna bolest, sifilis), *franzëta* (pramen (*franzëte* – šiške); resa; nekoliko niti koje neuredno vise), *fremînta*[145], *frënja* (kliker), *frïganica* (većinom pl. – sitna riba pržena na ulju), *friškîna* (miris ribe), *frïta* (uštipak), *fritâlja* (kajgana), *frkậta* (račve na lijevoj strani broda, na kojima stoje osti i lantina s jedrom), *frkatëla* (vrsta ukosnice (žica savijena u obliku slova u)), *frnjôkula* (čvrga), *fugêra* (primitivno ložište od limenke (obično na brodu); o štednjaku koji jako dimi), *fumậda* (valung (kod žena)), *funêstra* (prozor), *furbarïja* (lukavština, podvala), *fûrija*, *fûrma* (kalup za izradu obuće), *gabîna* (kabina na brodu), *gâče* (pl. – hlače), *gâčeša* (muška osoba preširokih hlača), *gậjba* (krletka), *ga(j)ëta*, *gajetïna*, *galëta* (tvrdi keks), *galetîna* (fini keks), *galïja* (sipina kost; brodić kao igračka), *gamëla* (manja metalna zdjela s dugačkom ručkom (*ručïca*)), *gambûža* (spremište na brodu), *garâncija*, *garậža*, *ga(v)unậra* (mreža za lovljenje gauna), *gëta* (kratka vunena čarapa), *gîza* (lijevano željezo (gus)), *glavïca*, *glavïna* (odrezana riblja glava – često pl.), *glöba*, glupaŕija, glùha (gluha ženska osoba), *glūhönja*, *gnjâla* (blato), *gnjavậža*, *gnjïda*, *gnjidüra* (otečena žlijezda (pod pazuhom, iza uha i sl.)), *gnjïla* (glina), *gnjilötina* (gnjilež), *gôba* (grba), *gödina* (godina (kod starijih *godïšče*); vršnjak – *mî smo gödine*, *đi si, gödino*), *golïca* (mala skuša), *golotïnja*, *golužâča* (lakoma ženska osoba), *golužarïja*, *göma* (guma; gumeno crijevo), *gomïla* (često o mjestu dalje kuće gdje se odlaže otpad), *gorčïca* (gorki badem), *gospodarïca*, *göspoja* (u šaljivu i podrugljivu tonu), *gospöščina* (luksuzne »*gospöske*« stvari, gospodski (gradski) maniri), *gosti(j)ôna*, *grâblje* (pl.), *gradële* (pl.), *grâhorica*, *grambučëla* (vrsta masline sitna ploda), *grancîgula* (Maja squinado Herbst (rak) – = *bâbica*), *grančïca*, *grâša* (strojna mast), *grbûra*/*karbûra* (kalcijev karbid (karabit); umjetno gnojivo), *grêšta* (nezrelo, kiselo grožđe), *grîblja* (međa: kamen međaš, brazda između njiva), *grïla* (većinom u pl. – rebrenica, prozorski kapak s pomičnim poprečnim daščicama), *grïpa*, *grïplja* (daščica koja pluta vezana za sidro), *grîšpa* (bora), *grïva*, *grïža* (proljev), *gröta* (udubina u obali, pećina), *groznïca*, *gružëvina* (meso ugora), *güba* (gad – kao pogrda), *gübica*, *gübičina*, *güča* (vunena ili pamučna potkošulja), *gučetïna*, *gujïna*/*gûjna* (glista (oblić)), gùjca (= guzìca), *gumburậta* (bilo koji rak u puževoj kućici), *gûndula* (vrtuljak; sandolina), *gunïca* (ženka kunića), *günja* (dunja), *gûrla* (oluk), *gusïna* (gusjenica), *güska*, *gustopüpica* (vrsta grožđa), *gûščerica*, *güta* (izraslina pod grlom, guša), *guzïca*, *güžva*,

[145] *kokorüz* je biljka i klip, zrna su *fremînta* (informant: *posïje se fremînta, a izậjde kokorüz*), *okomci (oljušteni klipovi*) zovu se *kukuruzövina*, klipove pokriva *komušïna*, a brkovi na klipu su *vlậsi*.

gvantjêra (pladanj, tacna – zastarjelo), *gvậrdija* (dežurstvo (na brodu)), *halabüka*, *hâlja* (duhovnika), *harmönika*, *häuba*, *hläpavica* (većinom pl. – natikača (papuča – nose ih djeca i muškarci (v. *natikậč* n. p. B)), *hljandrövina* (ribe hrskavičnjače), *hljëma* (loša rakija), *hrkötina* (hračak), *hrôštula hr̈skavica*/*hrüskavica*, *idr̈ina* (platno za izradu jedra i škofuna = *tëla*), *iglậra* (mreža kojom se love igle), *ïljada*, *inkartadûra* (= *mậlta*), *intimëla* (jastučnica), *intrậda* (obradiva zemlja (maslinici i vinogradi) na otoku), *îskra* (iskra; često *iskru* = malo), *îskrica*, *ïstina*, *Ïstrija*, *îžula* (otok – danas se govori samo *ötok*), *jâbuka* (*jabuka*; gležanj = *koščica*), *jacêra* (ledenica, hladnjak – više se ne upotrebljava), *jậčma* (ječmenac), *jâgma*, *jâgoda* (plod kupine (informant: *jâgode rēstû na zdrâči*); jagodica na licu; u novije vrijeme: jagoda (Fragaria)), *jakëta*, *jâlovica* (obično o jalovoj ovci ili ženi nerotkinji), *jâma* (jama, rupa u zemlji; *vr̈či dvî jâme prīsâda* – usaditi dvije sadnice), *janjëtina*, *jâṇjca* (tako u mojih informanata, a u Maričića *jânjica* – žensko janje), *japnënica* (vapnara (peć za dobivanje živoga vapna)), *japnïna* (otučena, otpala žbuka), *jarčïna*, *jarebïca*, *jargôla* (palica za pokretanje kormila), *jarîna* (meka, janjeća vuna), *jarüga*, *jäspra* (novac – zastarjelo), *jậščerica* (prištić na jeziku), *jậžula* (dugme ili novčić u dječjoj igri), *jëdrilica*, *jelövina*, *jêlva* (jela), *jëlica* (elisa), *jëška* (starije *nậdīvo*), *jëtika* (sušica), *jetiklj̈ivica*, *jetr̈va*, *jüca* (kap, infarkt), *junačïna*, *junëtina*, *južïna* (jugo), *kablënica* (kamena ploča uzidana u zid kuće na koju su žene odlagale kablove s vodom), *kacavîda* (odvijač), *kâda*, *kadêna* (lanac), *kad̈ija* (stijena koja se okomito spušta u more), *kadülja*, *kafetar̈ija*, *kâla* (ulica), *kalamîta* (magnet), *kaldâja* (parni kotao, ložište parnoga kotla), *kalebïca* (galebica), *kâlica* (tkalja), *kaligēr̈ija* (postolarska radionica, postolarski dućan), *Kậljka*, *kaljüža* (obično o mutnoj vodi na dnu broda), *kaljužïna*, *kamamâča* (sredstvo za izbjeljivanje mrlja), *kamamîla* (kamilica), *kâmara* (soba), *kâmarica*, *kâmenica* (četverokutna posuda za ulje; oštriga; *tr̈lja kâmenica* – vrsta trlje), *kamïža* (košulja – zastarjelo), *kâna* (= *kập*), *kânica* (sukneni pleteni ženski pojas), *kanaštrëla* (mreža plivarica za ulov sitne plave ribe), *kanậta* (kraj, svršetak), *kanavâca* (vrsta pribora za pecanje; metla za beton; prostitutka), *Kandalôra* (Svijećnica), *kandëla* (crkveni svijećnjak na ulje koji visi sa stropa), *kanëla* (slavina na bačvi), *kanïja* (morski pas – zastarjelo), *kậmpa* (tržnica – većinom *pijâca*), *kanjậra* (pribor za lov morskih pasa), *kânta*, *kâpa*, *käpara*, *kapëla*, *kapelậda* (šamar – rijetko), *kapišậnka* (školjka lepeza), *kapitânica*, *kapitanïja*, *kapüla*, *karantêna*, *karburâča*/*grburâča* (svjetiljka na kalcijev karbid, tj. na etin), *karijôla* (tačke), *karöca* (kočija), *karöta* (danas *mr̈kva*), *kậrta* (papir; karta), *kartëla* (papirnati paketić, *kartëla vanîlije*), *karīna* (cigaret-papir), *kartulīna* (razglednica, dopisnica – zastarjelo), *kartušïna* (papir – pogrdno), *karüba* (rogač), *kâsa* (lijes; blagajna; *kâsa za perušâti* – korito za šurenje (svinja) – v. b. 195), *kâša* (rijetko skuhani žganci), *kašëta* (gajba), *kašëtica*, *kaštradīna* (suha ovčetina), *katrîda*

(stolica s naslonom – danas većinom *sjêdalica*), *kaûrma* (nadjev za krvavice (jaĺita), a po nekim informantima lijevak kroz koji su se krvavice punile), *kâuštika* (natrijeva lužina), *kậva* (kamenolom), *kậvga* (zastarjelo), *kêčica* (morska mačka – danas *mâška*), *këlja* (magarica), *kêrna* (kirnja), *kësa*[146], *kîbla*, *kïčma*, *kïka*, *kïla* (kila, bruh), *kiselïna* (novo), *kïta* (tanja grana (v. b. 190); kita), *kläsa*, *klepetüša* (o osobi), *klïma*/*klïma* (većinom o klimatizacijskom uređaju), *klûpa*, *kljâtva* (danas većinom *kljêtva*), *kljïca*, *kljîška* (sg. samo kad se izdvajaju jedna kliješta u životinje (*sväki rậk îmo jenü kljîšku vïšu, drügu mânju*), a jedna kliješta kao alat su *kljîške*), *ključânica* (ključanica; brava), *ključïca* (sadnica vinove loze), *kljüka* (štap s kukom na jednom kraju za privlačenje viših grana), *knjïga* (novije za *îbar*), *knjîga* (danas samo *pîsmö*), *kobasïca*, *kobôtnica*, *köbila*[147], *köča*, *kočëta* (okvir na krevetu), *köfa* (pletena košara s dvije ručke (*üha*) sa strana), *kôguma* (džezva), *kokošïca* (mala kokoš – kad počne nesti; kokica (odmila)), *kokošînica* (kukuruzna kokica koja se nije raspucala), *kôla* (ljepilo – zastarjelo), *kolậjna* (ogrlica, lančić), *kolëda* (logorska vatra), *kolônа* (stup), *köljika* (difterija), *kömarica*, *kömoče* (pl. – komoće, konjska oprema), *komöra* (mediteranska biljka), *komôštre* (pl. – lanac s kukom nad ognjištem na koji se vješa lonac), *komušïna*, *konâta* (drvena posuda s dva čepa i ručicom u sredini), *konöba*, *köpa* (stog sijena ili slame), *köpe* (pl. – boja u kartama), *kopânjica* (naćve – drveno korito, kao izdubena polovica valjka, u kojem se mijesio kruh za tjedan dana[148] – v. b. 195), *kopunêra* (kokošinjac), *köra*, *kôrda* (svitak: opruga kao u satu (smotana limena vrpca); borova kora za učvršćivanje mreža itd.), *korenjâča* (ponekad i *žâba korenjâča* – kornjača), *korîzma*, *koromâčica* (neka trava), *(s)kösavica* (udica za lov liganja i sipa: štapić s mnoštvom unatrag zavrnutih šiljaka na jednom kraju), *kösilica*, *kosirâča* (kosa (oruđe)), *kôslata* (velika bačva s otvorom na boku), *koščïca* (koštica (ploda); koščica (sitna kost); gležanj), *kôška* (kvočka), *košülja*, *kotlënica* (veliki metalni lonac bez oštra prijelaza od dna na stijenke), *kôtula* (= *bambûsula* (naziv za balavice – Blenniidae)), *kovačïja* (kovačnica), *kozïca* (dem. od *kozâ*), *kôzica* (rak kozica), *kôzlica* (žensko jare), *köža*, *kradînica* (kredenac), *krậjna* (konop za privezivanje broda), *kraljïca*, *kramarïja* (starudija), *krậsta*, *krâva*, *kraveťïna* (većinom o ženskoj osobi), *krâvica* (deminutiv od *krâva*; vrsta morskoga puža debele ljušture (Cypraea spurca) – kaže se i *krâvica ïz mora*), *krčevina* (iskrčeno zemljište), *krëma*, *krepaľïna* (crkotina), *krijậnca* (pristojno ponašanje), *krîžma*, *krkâče* (pl. – samo: *na*

[146] *Këse* je platnena vrećica (najviše desetak kg, većinom manja); *sâk* je vreća od debela platna (od tridesetak kg naviše), *saket* je manji *sâk* (10-15 kg); *vrïča* velika jutena vreća (od tridesetak kg naviše), a *vrčûh* je manja *vrïča* (10-15 kg). Najlonska vrećica je *vrïčica*/*këšica*/*näjlon*, a najlonska vreća uglavnom *näjlon*. Papirnate vreće su *kartëla* (kartica), *škartöc* (škarnicl) i *vrïča* (npr. *vrïča cimênta*).

[147] Posuđeno. U Kalima je *kobïla* lijeha, a čuo sam nadimak *Köbila*.

[148] Kruh se obično mijesio jednom tjedno.

krkâče – nosî je je na krkâče), *krmïna* (karmine), *krôcula* (štaka – danas *štäka*), *krokậda* (mjesto s kojega se poteže migavica), *kropïna* (kopriva), *krïpa*, *krïsnica* (imendan), *kršč̣ânka*, *krüna* (kruna, vijenac (koji se stavlja na glavu, npr. na vjenčanju, na glavi Majke Božje itd.)), *krünica* (krunica (molitva); ograda oko bunara, otvora u cisternu (*gustêrnu*)), *krûpa* (tuča, grad – uz starije *krūpâ* (n. p. B)), *küča*, *kučarïna* (zapuštena kuća; porez na kuću), *kučetïna* (pogrdno od kuća), *küčma* (dvostruka kuka – kraća metalna šipka zavinuta na oba kraja), *kuđïlja* (preslica), *küga*, *küja*, *küjica*1 (mala kuja), *küjica*2 (savijeni nožić s drškom od goveđega roga), *küka*, *kükica* (kukica; heklarica), *Kukljïca*, *kukuljïca* (kapuljača), *kukuṇjâvica* (kukavica (ptica)), *kukuruzövina*, *külja* (velik trbuh), *kumpanïja*, *kumpirïna* (veliki krumpir; ljuska od krumpira), *kunïca* (= *kūnâ* (dječji krevetić)), *kûna* (kuna (valuta)), *kuntrâta* (uličica), *(š)kuntrîna* (zavjesa), *kušêrva* (gust koncentrat od rajčice (domaći i u novije vrijeme kupovni)), *kūṇjâvica* (drijemež – obično o dremovnom stanju pod povećanom tjelesnom temperaturom), *kûṇjka*, *küpa* (crijep), *küpina* (komadi crijepa), *kûrba*, *kurbetïna*, *kurdëla* (platnena vrpca), *kusêrba* (udruženje ribara), *küvarica* (prostorija u kojoj se kuhalo – većinom stoji zasebno od kuće; kuharica), *kuvêrta* (jorgan; paluba; = *šupljokuvêrta*/*šûplja kuvêrta*), *kužîna* (većinom o kuhinjama u sklopu kuće (koje su relativno novija pojava)), *kvasïna* (ocat), *kvâka*, *kvarnâra*/*kvornâra* (sjeverozapadnjak jači i hladniji od maestrala), *kvïga*, *kvïžica*, *ladậrka* (nezreli plod smokve petrovke), *lâdra* (kradljivica), *laganëla* (komad deblje grane ili tankoga debla (obično za ogrjev) – v. b. 190), *lâjavica* = *lajôna* = *lajüša*, *lâma* (limena traka, pločica (obično za struganje motike)), *lâmica* (žilet), *lampađîna* (baterijska svjetiljka), *lampüga* (lampuga (riba)), *lậnča* (motka), *lančêrna* (riba lastavica), *lậnda* (kriška: danas većinom u značenju »ploška krumpira«, a u ostalim značenjima češće *fëta*), *la(n)têrna* (svjetionik), *lậrma* (graja), *lasậrka* (vlasulja (životinja)), *lâstavica* (lastavica (ptica i riba[149]); sljeme krova), *lastüra*/*lostüra* (periska), *lâstra* (prozorsko krilo), *lašpünja* (ljuska na sjemenju; tanka kožica na plodovima; mahuna (uz *mahünja*)), *lâta* (lim; limena posuda), *lavadûra* (niska drvena posuda za umivanje), *lavandêra* (pralja), *lazânje* (pl.), *lažljïvica*, *lebičậda* (vrlo jak lebić), *lêča* (biljka), *leđïna*, *lênta* (povećalo), *lepurïca* (manji leptir), *lëse* (pl. – rešetke od letvica ili od trske na kojima se suše smokve), *lešậda* (kuhana riba ili meso), *letanïja*, *lëtina*, *lëtrika* (električna energija; električno svjetlo; rentgen – danas samo o svjetlu), *levatîva* (klistir), *lîčina* (tako u Maričića, a u mojih informanata vjerojatno mlađe *ličïna* – konop od lika), *lījâvica* (= *grïža*), *likarïja*, *limôzina*, *limunậda*, *linčïna*, *līnija*, *lipotïca*, *lisïca*, *lîsica* (morski pas lisica), *lîska*, *lîtra*, *lîtrica*, *lizêrva*, *lõjenica*, *lokậrda*, *lôkva*,

[149] U Maričića *lâstavica* znači samo pticu i sljeme krova jer je *lâstavica* za ribu vjerojatno noviji naziv. Ta se riba u Maričića zove *anđulëta*, a za istu sam ribu čuo i nazive *prasïca* i *lančêrna*.

lopâta, *lopâtica*, *lopotïka* (leprika (biljka)), *lotarïja*, *lovïca* (mačka koja dobro lovi miševe), *lubïna* (veliko, snažno tijelo), *lüča* (gruda (*zemljê* ili *pâšte* (komine))), *lüla*, *lumbrëla*, *lumprậla* (mrežica na metalnom okviru s ručkom, kojom se grabi iz mora), *lupëžica* (kradljivica), *lupëžičina* (pogrdno od *lupëžica*), *lupežïna* (lopovčina, lopina), *lupêščina* (krađa; lopovluk), *lüstra* (ljuska boje, kože kada se ljušti, i sl.). *lušïja* (lukšija), *lužîna* (gira oštrulja), *lûžnica* (komad debljega platna koji se stavljao preko *maštëla* s robom; na *lûžnicu* bi se nasuo pepeo, a na nj bi se nalila vruća voda, pa je *lûžnica* lužinu s vodom propuštala u *maštê*, a pepeo zadržavala), *ljöga* (sitna riba (uglavnom u frazi *näjka*/*ni ljöge* (sc. *ne čepâti*); koještarija), *ljutïca* (ljutika (luk)), *ljübica*, *mâca* (donji kraj lantine; kalemljena grana vinove loze; teški čekić), *macôla* (drveni bat), *mâča* (mrlja), *mâčeha*, *madrevîda* (matica (na vijku)), *magânja* (tjelesna mana), *magluščïna* (magluština), *magünja* (maginja (plod planike)), *mahünja* (mahuna), *mâica*, *mâjka* (samo u sintagmi *Mâjka Böžja* i u uzvicima kao *äjme mâjko*, *mâjko möja* i sl.), *majôlika*/*mijôlika*, *mâkina* (mašina (šivaći stroj, stroj za pranje rublja i sl.); motor (*mâkina o bröda, od âuta*) – danas većinom *mašîna* i *mutôr*), *mậlta* (svježa žbuka), *mâna* (gotovo uvijek *mâna božja*), *mậnča* (napojnica), *mändara* (plašilo, vukodlačica), *mandarîna*, *manëstra* (tijesto koje se kuha, npr. rezanci i makaroni; *manëstra nâsuho* – stariji naziv za novije *paštašüta*), *manïca* (ručica), *mânula* (gira oblica – ženka), *marâška* (višnja), *marcëla* (klaonica, mesnica), *marînda* (užina: obrok između doručka i ručka), *marîna*, *mậrka*, *maroîde*/*meroîde* (pl. – hemoroidi), *martelïna* (zidarski čekić), *mâslina* (stablo i plod), *maslïna* (»maslinovina« – uglavnom kao drvo za ogrjev – od *maslinïna), *maslinậda* (nasadi maslina), *masnïca*1 (= *modrïca*), *masnïca*2 (mjesto gdje se gazi grožđe (*mastî*)), *mašîna*, *mâška* (zvijer i riba (mačka mrkulja i bljedica)), *mâškara* (većinom pl.), *maškarëta* (kapica na cipeli), *maškarijôla* (ormarić od drveta i žičane mreže koji je visio s grede i u kojem se čuvala hrana), *maškетïna*, *materïca* (maternica), *materïna* (bolest maternice), *matrâka* (batina, toljaga), *mazarôla* (bačvica), *mazïja* (čelik), *mậzina* (samo u frazama *mêko kaj mậzina*, *isküvo se kaj mậzina* i sl. (obično o nečem što je meko kad se skuha), ali informanti ne znaju što bi *mậzina* bila), *medecîna* (lijek), *meďika* (mušica koja napada povrtnice), *mekïnje* (pl.), *melûra*/*melüra* (pjeskovito morsko dno), *mëra*, *Mërika*, *Merikậnka*, *mesậrnica* (danas većinom *mêsnica*), *meštralậda* (jak sjeverozapadnjak), *meštrövica* (učiteljica – zastarijeva), *mezdrïna* (obješena koža/meso – pogrdno od *mēzdrâ*), *micïna*, *mïgavica*, *mîlja*, *mîna*, *mîndula* (badem), *mînija* (minij), *mirïna* (uglavnom suhozidom ograđen prostor gdje se baca smeće, obavljaju fiziološke potrebe i pravi kompost), *mïsa*, *misečïna*, *mišậncija* (mješavina), *mišïna*, *mïšnica* (nadlaktica), *mištûra* (umjetno vino), *mlaďica*, *mlâka*, *mläkavica*, *mlikarïca* (mljekarica; *mlikarïce* su njemački zrakoplovi koji su u vrijeme Drugoga svjetskoga rata u rano jutro

nadlijetali otok), *mobïlja* (namještaj), *mocïra* (suhozid), *möča* (vlažno vrijeme, kiša), *molëta* (pišmolj, molet (riba), *molëte* (pl. – kliješta za hvatanje žeravice), *morëta*/*murëta* (val), *morïna*1 (augm./pej. od *morâ* (n. p. b)), *morïna*2 (murina (riba)), *môrmora* (ovčica (morska riba)), *môrša* (škrip), *mötalica* (kartonski valjčić na koji je namotan konac; smotuljak konca na kartonskom valjčiću), *motïčina* (pogrdno od motìka), *motïka*, *mrïža*, *mrïžica*, *mrižïna* (ostaci stare mreže), *mŕka* (drvo od kojega su se najčešće pravile lêse), *mrmeljâda*, *mŕta* (mirta), *mrtôvnica* (plod mirte), *mucïlja* (kila, hernija), *müčenica*, *mudâ̱nte* (pl.), *müfa* (miris vlage, ustajalosti; pokvareno vino), *müka*, *müla* (životinja i preneseno o tvrdoglavoj osobi), *mularïja* (dječurlija), *mulïca* (izvanbračno žensko dijete; pogrdno o bilo kojem ženskom djetetu), *mûlta* (globa), *mülja* (glava hobotnice ili muzgavca), *muljâča* (bačvica za soljenje srdela; *veljâča muljâča* – veljača prevrtača – poslovica), *mûmija* (o šutljivoj osobi), *munîta* (sitniš), *muntûra* (radno odijelo), *muŋjëla* = *muŋjenïca* (luđakinja), *muŋjêščina* (ludost, budalaština), *mürа* (šijavica – samo *na müru* – *igrâti na müru*), *mûrka* (talog od maslinova ulja), *murtëla* (bosiljak), *mûrva*, *murvïna* (»dudovina«, većinom granje i lišće duda kao gorivo), *mušïca*, *müta* (nekomunikativna ženska osoba), *mütrija* (mitra), *müžika*, *mužïna* (štedna kasica), *nâčelnica*, *nâ̱čîmba* (začin), *nâ̱dûnka* (nezrela smokva koja se nadula), *nâ̱kâza*, *nalakvâča* (većinom pl. – gležnjače), *napljuvâča* (zelena muha), *narâ̱nža*, *nâta* (divlje meso, izraslina), *nâvala*, *navigâcija*, *nedìlja*, *nesïca* (kokoš koja redovito nese), *nësriča*, *nevêra* (nevrijeme), *nevïra* (zavist), *nevîrnica* (zavidna ženska osoba), *nevïsta*, *nevölja*, *Njëmkinja*, njìva, njûška (ranije gotovo samo *čûnjka*), *obilâ̱ncija*, *oblačïna*, *oblïca* (vrsta masline), *obligâ̱ncija* (obaveza – rijetko), *obŕvica* (obrva – većinom pl.), *obüča*, *obüčina* ((stara) obuća u kojoj se kopa), *očëta* (»ženski« dio šarke (*brtvële*)), *öčevina* (nekretnine naslijeđene od oca), *ogŋjïca* (vrućica – većinom u kletvama kao *ogŋjïca te čepâla/uvâtila*, inače *öganj*), *ôgrada*, *ömarina*, *opâčina*, *öplima*, *opüta* (remen za opanke), *ôrkula* (vrsta masline krupna ploda), *öseka*, *öštija* (hostija; kao uzv.), *oštrïca* (vrsta trave), *ovčïca* (ovčica; riba môrmora), *pacêncija* (strpljivost – vrlo rijetko), *pâdavica*, *pahülja*, *pâjice* (pl. – kom – = *drôp*), *pâla* (široki dio vesla koji se kreće kroz vodu), *palamîda*, *palandâ̱ra* (mreža za lov palamida), *pâlica*, *pâ̱lma* (palma; posebno ispletene maslinove grančice), *pâmetnica*, *panâ̱da* (riža i udrobljen *kolâ̱č* (v.), u mlijeku – hrana za dojenčad), *panätika* (mornarski jelovnik na brodu), *papagâ̱la* (papiga), *pâpica* (= *panâ̱da*), *papîna* (patika – većinom pl., zastarjelo), *paprïca* (crvena mrlja – opeklina od koprive, gusjenice, trag od češanja i sl.), *paprïka*, *pâra* (pära (lat. vapor)), *parâ̱da*, *partïja*, *partijašïca*, *päsara* (vrsta čamca), *pasövina* (meso morskoga psa), *pastëla* (drvena bojica), *pašâ̱da* (nož kakvim se služi pri jelu), *pâšica* (rub hlača, suknje itd. oko struka), *pâšta* (komina od maslina; kolač (fini, slastičarski); u novije vrijeme tjestenina (ranije *manëstra*)), *paštašüta*

(starije *manëstra nâsuho* – za deklinaciju i naglasak v. § 20,2,a,β), *pâtina* (krema za obuću), *pâtnica*, *patrôka* (nedozreo plod rane smokve), *pâučina*, *pëča* (*pëča sapūnâ* = jedan sapun (jedan komad sapuna); *pëča* pöpun = jedna mreža popunica), *pečarïna* (naknada za korištenje krušne peći (jedan hljepčić za dva pečenja)), *pêgla* (uz starije *sumprëš*), *pêgula* (peh; pehist), *pekljanïja*, *pênsija* (mirovina), *pepeljâra* (novije), *peräcija*, *pêrga* (riba pirka), *pêrgula* (balkon – novije: balkûn, *balkôn*), *peronöspora*, *perunïce* (pl. – vile), *perušïna* (= komušina; očerupano perje), *pešišpâda* (morska riba), *peškâda* (jedan ulov ribe, koliko se ulovi na jedanput), *peškarïja*, *petïca* (zadebljano malo sječivo s vanjske strane kosira; u novije vrijeme jednako *tâk* (n. p. B)), *petêljka* (petlja), *petrôljka* (petrolejka), *petrôvka* (smokva petrovka), *pičûrba* (gljiva), *piđâma*, *pijančïna*, *pijanïca* (pijanica – o ženskoj osobi), *pijâca*, *pijatânca* (slijed (jela) – lat. *ferculum*), *pijâvica* (životinja i zračni vrtlog), *pijëta* (ušiveni nabor na odjeći), *pïlica* (maleno žensko pile), *pilïca* (dem. od *pīlâ*), *pîplica* (odraslije žensko pile), *pilötina* (piljevina), *pilotîna* (čamac lučke kapetanije), *pïna*, *pïnica*, *pinïca* (teglenica (brod)), *pînka* (vrsta morske ribe), *pintûra* (bója kojom se bôjā (fârba) – danas *pitûra* i *bôja*), *pinjâta* (malena *zdëla*), *pinjôla* (sjemenka pinije – većinom u pl.), *pîrija* (lijevak (mali za razliku od *tratûr* n. p. B)), *pirïka* (vrsta trave), *pîrula* (pilula), *pïsma*, *pïsmarica*, *pišarôla* (javni zahod – zastarjelo), *pišïna* (mokraća), *pïška*, *pïškica*, *pišöka* (mokraća), *pištôla* (pištolj – zastarjelo, a danas *pištôlj*), *pïštula* (poslanica), *pîva*, *pizdarïja*, *pizdïca* (dagnja), *plâča*, *pläkavica* (plačljivica), *planïka*, *planïna* (gotovo uvijek označava Velebit kao što *grâd* gotovo uvijek označava Zadar; mjesto naglaska prema štokavskom), *planzüra* (plazulja), *plânja* (blanja), *plaurîta* (pleuritis), *plêna* (pelena – većinom pl.), *pletenïca*, *plïma* (= *öplima*), *plïva* i *plivëla* (pljeva), *plöča*, *plöčica*, *plučïna* i *plučïnica* (pluća kao meso/hrana (najčešće svinjska ili teleća)), *pljücina* (pljuvačka), *podlânica* (orada), *podlâničica*, *pödveza* (vezica za čarape), *pogâča* (kruh ispod peke; noviji naziv za *slatkatûrta*), *pögrda* (nevaljala osoba – obično u V.), *pogrmüšica* (velika grmuša (ptica)), *pojarïca* (slamarica), *pojâda* (jedrenje niz vjetar), *pöklode* (pl. – poklade), *pokröra*, *pöledica*, *polpëta* (ćufta; kosani odrezak (faširka)), *polüga*, *polušïca* (blizanka; smokva prignječena prstima da se lakše suši), *Poljâna*, *poljânka*, *poljižïca* (vrsta masline duguljasta ploda), *pöpara* (jelo od kruha prelivena uljem, vodom i solju), *popišïnka*, *popôdnica* (oteklina (obično ispod pazuha)), *pöpuna* (mreža popunica), *pöpudbina*, *pôrcija*, *posëstrina*, *(p)ösolica* (sol od sasušene morske vode na predmetima i bilju uz obalu), *pospihljïvica* (pospanka), *pöstelja*/*pöstilja*, *poščerïca*/*pošterïca* (danas samo *pöštarica*), *potegâča* (vrsta mreže), *pöploška* = *potleüšica*, *pötkovica* (potkovica na cipeli), *potoljïca* (povlađivanje, pristanak), *potrïba* (potreba, nužda (i fiziološka potreba); oskudica, siromaštvo), *präbaba*/*prëbaba*, *prâča* (praćka), *prasïca* (prasica, svinja; riba lastavica), *prasïčina* (o ženskoj osobi), *prâska* (breskva),

praščëvina (svinjetina), *prašïna*, *prâvda*, *prčëvina* (smrad jarca, ovčje mokraće i sl.; jaretina), *prëdika*, *prëđa*, *prëhlada*, *prëica* (karika; alka), *premûra* (preša, žurba), *prepîtula* (pijuk – kokošja bolest), *prëša*, *preščïna* (pogrdno od *presȃc*), *Prêška*, *prevarâncija*, *prevïšenica* (prezrela, gotovo suha smokva, koja se objesila na grani – većinom pl.), *prijateljïca*, *principëša* (princeza – zastarjelo), *pr̈ka* (ukosnica (špangica)), *pr̈kica*, *pr̈nja* (groznica, tj, krasta na usni), *pr̈njavica* (o zapuštenoj ženskoj osobi), *prôba* (starije *prôva*), *procêsija*, *prömaja*, *prömina* (v. i § 16,2,b,α,1), *propëla* (propeler), *prösika*, *prosjakïnja*, *prôva*1 (pramac), *prôva*2 (proba), *prsüra* (tava), *prsurïne* (pl. – uvećanica od *pr̈si*), *prškarïja* (bezvrijedna sitnica), *prsôna* (podrugljivo: važna osoba), *pršôna* (osoba: mjera za širinu ležaja i sl. – *kočëta od pršône ï* po), *prtenjâča*, *prticëla* (čestica, parcela), *pržïna* (ponekad za pijesak), *pudarïca* (pudareva sjenica, obično na uzvisini[150]), *pûgva* (v. b. 136), *pûgvica*, pūhâlica (biljka i cvijet maka), *pūhönja* (= *glavôč*), *pulentȃda* (jak sjeverozapadni vjetar), *pulicïja* (policija – zastarjelo), *pulïnta* (tvrdo kuhani žganci), *pulïtika* (danas *polïtika*), *pûmpa*, *pumpurëla* (nasip, koji štiti obalu od valova), *pûnta* (vrh; rt; upala pluća), *puntûna* (rajsnedla), *(š)purtëla* (vratašca (obično poklopac u podu ili na stropu), *pûsnica* (neka trava), *putâna* (= *kûrba*), *putarïna*, *putïlja* (kudjelja natopljena bjelanjkom – domaće sredstvo za imobilizaciju prijeloma), *pužïca* (jestivi kopneni puž, nešto manji i plosnatiji nego *pûž*), *raböta* (rad, posao), *râca*, *racëta* (liječnički recept), *radȃnča* (srcoliki lim, koji olakšava vezanje omče), *rakïja*, *räspikuča*, *raškëta* (alat za struganje zida, strugalica), *râšpa*, *rȃzlika*, *râža*, *receüda* (priznanica – zastarjelo), *recêsija*, *rêdalica* (ravnalo), *rêgula*, *repâtica* (kometa), *rïba*, *rïca* (kovrčava ženska osoba), *rïčina* (ricinus), *rïga* (vrsta zelene salate), *rigötina, Rîka*, *rïpa* (repa), *rîva*, *röba* (rublje; tkanina), *robetïna*, *robuščïna* (= *robetïna*), *rödica*, *rogüša* (dužina od vrha palca do vrha kažiprsta), *rosïca* (kìšica), *rosïna* (pogrdno o rosi; dosadna kišica), *röšpa* (rospija; grdobina (riba)), *rošpetïna*, *roštêra* (tepsija), *rôžica* (krijesta), *ručïca* (dem. od *rūkâ*; ručka v. b. 91), *ruîna*, *rünjavica* (dlakava ženska osoba; ženski spolni organ), *rüta* (ruta (biljka)), *rüzina* (rđa), *rüža*, *rüžica* (dem. od *rüža*; odrezana grana vinove loze s nekoliko zrelih boljih grozdova – objesi se i čuva za zimu), *saböta* (danas *suböta*), *sabunêra* (= *melûra*), *sakrestïja*, *sâla*, *salamüra* (rasol), *salȃta*, *sȃlsa* (umak od rajčice), *santîna* (brodsko skladište), *sȃntula* (krsna ili krizmena kuma u odnosu prema kumčetu; naslov za svaku stariju osobu (teta, gospođa)), *sȃpa* (salpa), *sapunȃda* (sapunica), *sëdmica* (tjedan (uz starije *šetemȃn*); igraća karta sa sedam znakova), *sëđa* (kamena klupica), *sekirȃncija*, *sekr̈va* (V. *mâjo*), *seljakïnja*, *sigurëca* (osigurač), *sïka*, *sïkavica* (trnovita biljka ružičasta cvijeta), *sïkica*, *sikïra*, *sîknjica*

[150] Odatle u kaljskom uz osnovno značenje i metaforičko: gomila, velika hrpa.

(rešeto/košarica domaće izrade), *sïnja* (sjena), *sïpa*, *sïrica* (pomoću smokvine mliječi ukiseljeno ovčje mlijeko u posudici od smokvina lišća), *siromâšica* (siromašna ženska osoba), *sirotïnja*, *skâla* (debela daska ili mostić preko kojega se ulazi u brod i izlazi iz njega), *skâle* (pl. – stepenice (niz stepenica); stubište; ljestve), *skalīna* (stepenica; gazište na ljestvama), *sklatâra* (mreža za lov sklata), *skorišïca* (uholaža), *sköruška* (oskoruša), *skrâča* (duplja među kamenjem ispunjena morem), *skrïnja* (velik sanduk u kojem se drži roba; danas kod starijih: ledenica, škrinja), *skrûška* (kruška), *skücavica* (kucavica), *sküla* (škola – kad se govori o školi u starije doba, a današnja je *škôla*), *skülarica* (učenica), *slatkatûrta* (uskršnja pogača – za deklinaciju v. § 20,2,a,α), *slâma*, *slanïna*, *slânka* (slamka), *slaščïca* (Chlamys opercularis L. i Chlamys varia L. (školjke)), *slavülja* (= *kadülja*), *slïka*, *slïva* (šljiva), *sluškïnja*, *smëna*, *smišïja* (smijeh, smijurija), *smôkva*, *smokvïna* (drvo smokve kao ogrjev/građa), *smrdëla* (smrdljika (biljka)), *smrïka*, *smrîška* (plod primorske somine (*smrīčâ*)), *smrtôvnica* (osmrtnica), *smutljïvica*, *söba*, *soldatïja* (vojska – zastarjelo), *sopoljïvica* (balavica (većinom osoba)), *sôva*, *spâra* ((kolut od krpe koji se stavlja pod teret koji se nosi na glavi), *spâruga* (šparoga), *spîza*, *spr̈ga* (vrlo suha trava koja lako plane), *spr̈ta* (košara s jednom ručkom (*prôvleso*)), *spr̈tica*, *spüga* (spužva – prema Maričiću), *spugâčica* (bugačica), *srâčka*, *srdëla*, *srdelâra* (mreža za lov srdela), *srêda* (sredina), *srgađina* (konop za sidrenje broda), *srïča*, *sïna* (naglasak prema novoštokavskom), *stalâža*, *stïlja* (pokrivač koji se stavlja magarcu pod sedlo), *stöpa* (trag stopala, đona; stopica na šivaćem stroju), *stopicâda* (trag stopala, đona), *stranïca* (drvena strana kreveta (zapravo *kočëte*) – lijeva ili desna; stranica u knjizi), *strâža*, *strgâča* (nožić za guljenje krumpira), *strgötina* (riblja krljušt), *strîna*, *strünja* (uzica od konjskih struna (obično silk za udicu)), *stüpa* (kučine), *stupïna* (panj – v. b. 190), *suböta*, *sûknja* (debela suknja, dugačka do zemlje, koja se nosi zimi), *sumpurâča* (naprava za sumporenje), *süpa* (ocat, voda, sol i ulje – u supu se drobi (*süpo*) kruh), *superbôna* (oholo žensko), *supljâča* (šuplja žlica), *sûrka* (sijeda ženska osoba), *süza*, *svâža* (okvir za sliku), *svičïca* (svjećica (za tortu) – svjećica za paljenje goriva je *svjêčica*), *svīrâla*, *svjëdožba*, *svôjta*, *šäbaka*/*šëbaka* (mala mreža potegača), *šajâtika*/*šijâtika* (išijas), *šâka* (šaka; *šâku* – malo), *šalturïca* (krojačica), *šarïca* (smokva ranka), *šârka* (šarag (riba)), *šârpa* (šal), *šatîna* (saten), *ščëta* (šteta – danas *štëta*), *ščïga* (naglo nadiranje ili povlačenje mora neovisno o plimi i oseki), *ščïka* (iver), *ščïnjerica* (vrsta trave), *šekâda* (= *sekirâncija*), *šêmpija*, *šenïca*, *šïba*, *šijavôga* (veslanje jednim veslom s krme), *šijunâda* (= *šijûn*), *šīljëvica* (tako u Maričića, a informanti ne potvrđuju – šiljica, šiljegvica – žensko šilježe), *šīmija*, *šinjorîna* (šaljivo ili podrugljivo), *šïška* (šišarka), *šjôra* (šaljivo), *škâfa* (kameni sudoper), *škâlja* (šljunak), *škâncija* (polica), *škâre* (pl.), *škâtula*, *škâtulica*, *škavâca* (smeće), *škavacêra* (lopatica za smeće), *škâvorica* (Liocarnicus corrugatus

Pennant (rak)), *šköda* (šteta – zastarjelo), *škôljka* (novije), *škrâbica* (kamena posuda u crkvi (uzidana u zid) u koju se stavljaju milodari), *škrâpa* (rupa u kamenu sa slatkom vodom; malo obradive zemlje među kamenjem), *škrđinula* (skuša), *škrïjaka* (zamka za ptice), *škrīpâvica* (čegrtaljka (obično se upotrebljava na Veliki petak, dok su zvona zavezana)), *škrletína* (šarlah), *škropînica* (škropionica), *škrpëta* (ženska cipela s visokom potpeticom), *škrpîna* (škarpina), *škudëla* (veća šalica, zdjelica), *škûfija* (kapa za novorođenče), *škuritâda*, *škvâra* (kutomjer), *šmüciga* (o neurednoj ženskoj osobi – zastarjelo), *šôla* (đon – danas većinom *đôn*, G. *đôna*), *šolëta* (= *šôla*), *šölitra* (salitra), *šôrta*, *špâde* (pl. – boja karata), *špalëta* (plećka), *špalîna* (naramenica, npr. na potkošulji, majici), *španjôla* (španjolka (gripa)), *špâtula* (alat za nanošenje kita, žbuke, špahtla), *šperânca* (nada; dugačko uže koje se puštalo iza broda da brod ne izgubi smjer), *špîna* (slavina), *špïnja* (sigurnosna igla (ziherica)), *špinjâča* (špinat), *špiritjêra* (kuhalo na špirit ili petrolej), *šporkarïja*, *šporkïca* (prljavština), *šporkülja* (o ženskoj osobi), *špüla* (kratki valjčić na kakvu je namotan donji konac na šivaćoj mašini; takav valjčić s koncem), *štâla*, *štërika* (svijeća (parafinska, stearinska)), *štîva* (= *santîna*), *štīvâla* (čizma – danas samo *čïžma* i novije *čïzma*), *štivînica* (mjesto gdje se nešto slaže (*štivâti* – slagati) – obično o drvima) *štôla* (štola (svećenička)), *štôrija*, *štrâca* (krpa za brisanje), *štracôna* (odrpanka), *štrambarïja* (neozbiljnost, smijurija – rijetko), *štrâmple* (pl.), *štrïka* (crta; željeznička pruga – oboje zastarjelo), *štrikëta* (letva), *štrînga* (vještica; veći leptir), *štringarija*, *štrîngica* (Raja miraletus (riba)), *štrkïca* (trstika), *štrljica*/*štrljïca* (tanka kamena pločica s kojom se djeca igraju »*škôlice*«); kocka šećera, *štrüca*, *štrüčica*, *štrûmba* (Eupagurus bernhardus L. (šiljasti morski puž)), *šükumbaba*, *šüma*, *šünjavica* (neuredna ženska osoba), *šupljâča*/*supljâča* (velika šuplja žlica), *šupljokuvêrta* (koverta), *šüsta* (opruga, u pl. većinom – madrac), *šusfîna* (druker (vrsta kopče)), *šûša* (suša; rak cestar – danas oboje samo *sûša*), šušica/*sušïca* (suha kravlja koža; = *jëtika* – danas samo *sušïca*), *švenšljïvica* (ušljivica), *švrâka*, *švêra* (kazaljka), *švölja* (riba list), *švôra* (opatica), *tabakêra*, *tabïnja* (riba), *tajadëla* (domaći rezanac), *tâla* (obično pl. *tâle* – rebra u pijesku koja formira more), *talafêrma*/*terafêrma* (kopno), *talasđa*/*telesđa* (jedna vijuga pri krivudavu polaganju parangala u more), *Tđlija* (Italija), *Talijânka* (Talijanka; vrsta masline), *tam(i)njâče*/*timenjâče* (pl. – tjemenice), *taminjâna* (tamjan), *tancalüša* (plesačica), *tarâca* (terasa), *tararöša* (crvena zemlja kojom se nekad premazivalo dno broda), *tâša* (porez, taksa – zastarjelo), *tavâja* (stolnjak), *tëča* (zdjela u kakvoj se kuha (šerpa)), *tëla* (= *idrïna)*, *telëtina*, *temeljašïca* (nasljednica, ženska osoba koja je naslijedila očevinu), *terîna* (keramička, porculanska, staklena zdjela), *terînica*, *têsla*, *tetevïka* (trnovita biljka), *tïca*, *tïčica*, *fîkula* (cigla), *fîkva* (bundeva (daju se svinjama)), *fîkvica* (tikvica – za ljudsku ishranu), *fîmpla* (= *slîpo öko*),

timunerïja (kormilarnica na brodu), *tïnja* (sjena (sjena kao obris)), *tiramôla* (patent-zatvarač), *tonulậta* (tona – danas *tôna*), *tôrba*, *trajâka* (naramenica (treger = *špalïna*)), *trajậngula* (trokutasta turpija za metal), *trajậntula* (sitan, proziran gušter), *trâjna*, *trâlje* (pl. – drvena nosila slična ljestvama, koja rukama nose dvije osobe, *trâpula* (mišolovka), *trâta* (mreža potegača), *travâka* (daščara; kiosk), *travarïna* (novac koji se plaća za prijelaz preko čijega zemljišta), *travêsa* (pregača), *travïca*, *travïna* (pogrdno od *trậvâ*), *tremuntậna* (sjeverozapadnjak), *tremuntậnica* (blagi sjeverozapadnjak), *trëpavica* (većinom pl.), *trëšeta*/*trëšete* (sg. i pl. bez razlike), *treščïca*, *trïbine* (pl. – kora od krumpira i sl.), *trïca* (trojka (i karta), *trïpa* (trbušina), *trïpeša* (trbonja), *trïpice* (pl.), *trîska*, *trkulậda* (jedno stiskanje grožđa u tijesku), *tr'ïlja*, *tr'ïljica* (dem. od *tr'ïlja*), *trpîgna* (drhtulja), *trpïje* (pl. – tronožac na kojem stoji lonac na ognjištu kod kuhanja na jakoj vatri), *trstïka*, *tr'tica* (kao mesarski termin: kokošja trtica, svinjski rep (i dio trtične kralješnice) i sl.), *truflïna* (nešto gnjilo ili trulo (obično o drvetu), trulež (konkretno)), *trûnka*, *tüfa* (ustajali miris), *tüka*, *tulïja* (trup lignje i sipe; tuljak ostiju u koji se postavlja drška), *tûmbula* (tombola), *tumêra* (koža za izradu obuće), *tunậra* (mreža za lov tuna), *tünja* (silk; udica u širem smislu (pecaljka)), *tûrta* (= *hljîb*; bijeli pekarski kruh (štruca); torta – sve troje zastarjelo; skraćeno za *slatkatûrta*), *üdica*, *udovïca*, *Ugljậnka* (ženska osoba iz Ugljana ili s Ugljana), *ühoda*, *ulîgna* (lignja), *üljenica* (svijeća uljanica), *ûra* (sat kao mjerna jedinica – preskakanje u izrazu *nâ uru* - /h), *ürlabe* (pl. – dopust, odmor), *ûrna* (bačva s jednim dnom, šira pri vrhu (do 500 l)), *urnëla* (visoka drvena posuda s jednim dnom i dvije ručke na gornjem dijelu), *ušậta* (crnorep (morska riba)), *ütroba* (uglavnom o ljudskoj utrobi – *cêla ütroba me bolî*), *ütrobica* (iznutrice), *üzica*, *užậnca* (navika), *užïna* (užina: obrok između ručka i večere), *vâla* (uvala), *vâlica*, *vậliga* (zelena morska trava (Posidonia oceanica)), *valïnca* (deka, pokrivač), *valïža* (kofer), *väravica* (dječja igra; prvi travnja; lažljivica), *veljâča*, *vêna* (1. veo; 2. novo: vena), *verdûra* (danas se ne upotrebljava, a i ranije češće *zëlen*), *vëšta*, *vetrîna* (vitrina), *vëza* (veza; brod koji je nekoć povezivao ugljan s kopnom), *vičëra* (pl. = večera za više ljudi (u svatovima, na slavlju i sl.)), *vïka*, *vïlica* (čeljust), *vïra*, *vïšalica*, *vitïca* (prsten bez kamena (burma); kolut – većinom prsten na koji se veže brod; uvojak), *vïza* (velika Dasyatis pastinaca L. (riba)), *vïzmenka* (slanina – zastarjelo), *vïžita, Vlahôrija* (vlaški kraj, zadarsko zaleđe), *Vlâh(i)nja*, *vodurïna*, *vogậda* (zamah vesla), *vogadûra* (mjesto gdje se veslo vrti na sohi kad se njime vozi), *volïna* (augmentativ/pejorativ prema *vô*; volina (vrsta raže)), *völja*, *vôta* (vrsta mornarskoga čvora), *vozarïna*, *vr'čina* (noćna posuda), *vrïča*, *vrša*, *vrülja*, *vrüljica*, *vučïja* (plosnata bačvica za nošenje vode za prskanje vinograda (uprti se na magarca) – 20-30 l), *vüna*, *zậčîmba* (= *nậčîmba*), *zädača* (zadaća; bilježnica), *zậdüha* (astma), *zậdüšina* (pogrdno prema *zậdüha*), *zaharîna* (saharin), *zậlïha*,

zą̑nôhtica, *zą̑üška* (šamar), *zą̑va* (zaova), *zą̑zübice* (pl.), *zbïca* (kraća šiba; pletaća igla), *zdëla* (metalna zdjela – obično ima zaobljen donji rub, i u njoj se obično ne kuha), *zdrâča* (trn; trnovita biljka; trnjak; riblja kost/kosti), *zdravomarïja* (za deklinaciju v. § 20,2,a,α), *zečëvina* (zečetina), *zelênka* (smokva zelene kore; Labrus viridis L. (riba)), *zënica*, *zîkva* (kolijevka), *zlatïca* (krumpirova zlatica; morski puž = *krâvica*), *zlïca* (žlica; *drvëna zlïca* – kuhača), *zlïčica* (žličica (nekoć većinom *kučarîn*); *ispo zlïčice* – dijafragma), *zöga* (boćalište), *zôrnica*, *žâba* (žaba (vodozemac i morska riba); *žâba korenjâča* – kornjača), *žâbica*, *žâra*, *žëga*, *ženetïna*, *žerâva*, *žgrîmula* (razdjeljak), *žgûbija* (zakovica (nitna)), *žïica*, *žïgerica*, *žïjaka* (valjkasta poprečna prečka na traljama, uglavnom u pl.), *žïla*, *žitïna* (prženi ječam; »kava« od pržena ječma = *ką̑fa̋ o žitïne*), *žlïca* i *žlïčica* (= *zlïca* i *zlïčica*), *žlûndre* (pl.), *žrnąta* (nadnica), *žûnta* (dodatak; prid; otekli ligament), *žutënica* (divlji radič), *žutïca* (bolest žutica; grubo platno; kvalitetno bijelo vino), *žutopêrga* (gira oblica – mužjak u doba parenja) i dr.

b) Naglasna paradigma B.

α) N. p. B pripadaju kratke (*ženâ*, *sramotâ*) i duge (*zvīzdâ, visīnâ*) osnove *e*-vrste koje u većini slučajeva imaju naglasak na prvom slogu nastavka (za paradigmu v. 1). Naglasak je na osnovi u vokativu (v. 2,c,β) i u g. (v. 2,d). Rijetke su imenice stare n. p. *b* u kukljičkom djelomično ili potpuno prešle u n. p. A (v. a) i n. p. C (tako *trēskâ* vjerojatno analogijom prema *daskâ*). S druge strane, imenica *muhâ* u kukljičkom pripada n. p. B, a dijakronijski pripada n. p. *a*, a tako i sinkronijski u kaljskom (*müha*). Isto tako, neke imenice n. p. *c* u kukljičkom pripadaju n. p. B. Takve su npr. *buhâ* (kaljski *buhâ* C), *cēnâ*, *rosâ*, *snągâ* (kaljski *snuagâ* n. p. B), te višesložice kao *slizenâ* i imenice sa završetkom -*īnâ* (tj. recesivnim sufiksom -*īn*-). Sve ove imenice osim *snaga* n. p. C. pripadaju u relativno malo hrvatskih govora. Moguće je da su neke takve imenice pomičnost u kukljičkom izgubile sasvim nedavno, pa i da još uvijek postoje govornici kukljičkoga kod kojih se pomičnost koliko-toliko čuva, iako to kod mojih informanata nije slučaj.

β) Imenice *e*-vrste n. p. B (v. i c pod β,3 i β,4: *brzīnâ*[151], *buhâ*, *būzdö* (glupan), *cēnâ*, *Cīgö*, *crnīnâ*, *crnovīnâ* (tmasti oblaci), *čistočâ*, *čōrö*, *dalečīnâ*, *debelīnâ*, *dīkâ* (rijetko, većinom u V.), *divotâ* (*divotâ je je vîti*, *ne möreš o divotê*), *dobrotâ*, *dōlâ* (udolina), *dolīnâ*, *dugljīnâ*/*dužīnâ*, *dumbīnâ*, *fajdâ*, *gadol(j)īnâ* (nešto gadno; gadna osoba), *gljīstâ*, *gnjilotâ*, *gōspë*, *gospodâ*,

[151] Od nekih sam manje konzervativnih govornika čuo *na brzînu.*

grihotâ/*grijotâ*, *hrȁnâ*, *igrâ*, *jačīnâ*, *jūhâ*, *kȁfā* (kava; *popïti kȁfū* znači i doručkovati (ako se uz doručak nešto pije)), *knjȁjö* (o kljastoj osobi), *kozâ*, *krbâ*/*karbâ* (svađa), *krēdâ*, *krmâ* (dio broda), *krūpâ* (uz novije *krûpa*), *kūmâ*, *kūnâ* (dječji krevetić), *līhâ*, *linotâ*, *lipotâ*, *ljutīnâ* (ljutina (okus); kiselost; kiselina, žgaravica), *maglâ*, *mȁhâ* (crna morska trava), *mȁnâ* (nedostatak), *maraščīnâ*/*maraškīnâ* (vrsta grožđa i vina), *mekotâ* (prvi put prekopana zemlja), *mēnâ* (mijena; mjesečeva mijena; sinodički mjesec), *mēzdrâ* (obješena koža i meso na tijelu; tanak oblak), *milotâ*, *mokrīnâ*, *morâ* (vještica koja noću napada djecu – *došlë su ga morë cïcati*, *došlâ ga je morâ pocïcati*), *muhâ*, *mūkâ* (brašno), *osâ*, *pīlâ*, *pīzdâ*, *pliđīnâ*, *plovīnâ* (vrsta grožđa), *pōsrö*, *pūzdrë* (ljigavac), *rosâ* (rosa; kišica), *rūgö* (podrugljivac), *sestrâ*, *sirotâ*, *slabīnâ* (slabost – *slabīnâ me vâto*; slabine (tj. jedna strana slabina – nema pl. – *slabīnâ na lïvoj strȁnï*/*na dësnoj strȁnï*)), *slȁnâ* (mraz), *slizenâ*, *slūgâ*, *smūlâ* (smola), *smūtnjâ*, *snȁgâ*, *sohâ* (rašlje na kojima stoji veslo dok se vozi), *sotonâ*, *sparīnâ*, *sramotâ*, *starožīnâ* (starudija), *stīnâ* (vrlo rijetko, a obično *krûg*), *strahotâ*, *strīlâ*, *strmīnâ*, *svīčâ* (svjetiljka ((*svīčâ*) *ülјenica*, *petrôljka*, *grburâča*)), *svīlâ*, *svitlīnâ*, *šȁlâ*, *šētnjâ*, *širīnâ*, *škīnâ* (leđa (cijela) – v. b. 196), *škrīlâ* (kamena ploča, veći pločasti kamen), *škurīnâ*, *Švȁbö*, *teplīnâ*, *tetâ*, *trȁvâ*, *tūdë* (bežmek (riba)), *tūgâ*, *ūzdâ*, *užbâ* (uštap), *vȁgâ* (nekoć isključivo *boljânča*), *vedrīnâ*, *visīnâ*, *vožnjâ*, *vrstâ* (i *vȑst* – u šali *sväke vȑste u nâšega Kȑste*, premda inače obje imenice pripadaju n. p. B), *vručīnâ*, *zmijâ*, *zvīzdâ*, *ždērö*, *ženâ*, *živīnâ*, *žljīzdâ* (žlijezda) i dr.

c) Naglasna paradigma C.

α) N. p. C pripadaju kratke (*nogâ*) i duge (*glȁvâ)* osnove *e*-vrste. Imenice se *e*-vrste n. p. C u kukljičkom naglašavaju po nekoliko naglasnih obrazaca/podtipova. Osnovni je obrazac onaj po kojem se naglašavaju imenice *nogâ* i *grȁnâ* (čeoni naglasak u AV. i nav. i naglasak na prvom slogu nastavka u ostalim padežima – v. 1). Tri duge osnove (*rūkâ*, *pētâ* i *grēdâ*) čuvaju staru kračinu u dli. kraćenjem pred unutarnjim akutom: *rukâmi* (i l. *rukȁh*), *petâmi* i *gredâmi*. Uz *petâmi*/*petâma* od manje se konzervativnih govornika može čuti i *pētâma*. Kračina se u tih imenica čuva jer se one često upotrebljavaju u množini (množina je *grêde* česta u značenju »tavan«). U kaljskom se govori i *glavâmi*, a u kukljičkom sam dobio samo *glȁvâmi*. S tim je u vezi zanimljivo da sam od kaljskih informantica nekoliko puta čuo da su teret *nosïle na glavâmi*, a od kukljičkih samo da su teret *nosïle na glȁvï*. U pet kratkih osnova na suglasničku skupinu dolazi do duljenja u zatvorenom slogu u AV. i nav. ukoliko je u tim padežima naglasak na osnovi. To su: *ovcâ*, *metlâ*, *zemljâ*, *iglâ*, *dicâ* – A. *ôvcu*, *mêtlu*, *zêmlju*, *îglu*, *đicu* (stari zatvoreni slog – v. § 9,2,b,α pod 4), a tako i V. *ôvco* itd. i nav. *ôvce* itd. Duljenja nema u

u V. imenica *zemljâ* i *dicâ* (*zëmljo*, *đica*/*đico* – v. 2,c,β, a ondje v. i za V. *glâvo* umjesto očekivanoga *glȃvo), a ni u oblicima s čeonim naglaskom imenice *bedrâ* (*bëdru*, *bëdre*). Osim toga, do duljenja u zatvorenom slogu nikada ne dolazi u osnovama na suglasničku skupinu koje sadrže *a*. Naime, *a* se u takvih osnova imenica n. p. C u kukljičkom nikada ne dulji duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu (§ 9,2) nego samo duljenjem naglašenoga *a* (§ 9,5), dakle N. *glavnjâ*, *daskâ*, *takljâ* – A. *glâvnju*, *dâsku*, *tâklju* (v. § 9,3,b,β). U kaljskom u svim kratkim osnovama n. p. C *e*-vrste na suglasničku skupinu dolazi do duljenja u zatvorenom slogu pod naglaskom (*tuãklju*, *gluâvnju*, *biêdru*), a dvoglas i čeoni naglasak poopćavaju se i u ostalim padežima (*gluâvnja*, *ûovca*, *miêtla* itd), dok stari, pomični naglasak bolje ili lošije čuvaju uglavnom samo najkonzervativniji govornici. Imenica *dūšâ* ima čeoni naglasak i u D. u izrazima *pökoj mu dûši*, *pökoj je dûši*. Imenica *dicâ* u kukljičkom za razliku od ostalih pravilnih imenica n. p. C ima čeoni naglasak i u DL. (v. § 12,3), dakle: N. *dicâ*, G. *dicê*, DL. *đici*, A. *đicu*, V. *đica*/*đico*, I. *dicûn*. Nadalje, neke imenice nepotpuno gube pomičnost, pa se naglašavaju dijelom po n. p. B, a dijelom po n. p. C, npr. N. *pētâ*, A. *pētü*, ali *ü petu* i *u pētü*, nav. *pête* ili N. *zemljâ*, A. *zêmlju*, *nâ zemlju*, nav. *zemljë*. Treba još imati na umu da kod nekih imenica n. p. C naglasak u čeonim padežima preskače na prijedlog (*gorâ*, *rūkâ*), a kod drugih ne (*daskâ*, *grȃnâ*). Osim toga, kod nekih imenica naglasak preskače samo u pojedinim izrazima, ili općenito rijetko (ovisno o govorniku), a kod drugih uvijek ili gotovo uvijek. Naime, pomični su naglasni obrasci u kukljičkom nestabilni, tj. pomičnost se (vanjska i unutarnja) gubi kod riječi ili samo pojedinih oblika koji se rijetko upotrebljavaju. Moguća je i suprotna pojava, tj. sekundarna pomičnost (u kukljičkom većinom vanjska) kod oblika koji se upotrebljavaju često (v. § 12,3). O imenicama *e*-vrste koje izvorno pripadaju n. p. *c*, a u kukljičkom su prešle u druge paradigme v. pod a i b. Sve imenice *e*-vrste n. p. *c* višesložnih osnova u današnjem kukljičkom pripadaju drugim paradigmama (većinom n. p. B). Jedina je imenica *e*-vrste n. p. C u kukljičkom čija osnova ima više od jednoga sloga, nepravilna imenica *kökoš* (v. § 16,2,b,α,1). O kukljičkim imenicama *e*-vrste koje n. p. C pripadaju sekundarno, v. β,4.

β) Imenice *e*-vrste n. p. C:

Napomena. Primjeri preskakanja koje navodim u popisu, trebali bi među ostalim pokazivati u kojoj mjeri i u kakvim izrazima naglasak preskače na prijedloge.

β,1. N. p. C s preskakanjem naglaska: *bedrâ* (bedro; but (životinje) - *pogodî me je ü bedru*/*u bëdru*), *dūšâ* (*mïsa zâ dušu*/*za dûšu*, *neka mu je nâ dušu*/*na dûšu tö što činî*; *pökoj mu dûši*), *glạ̄vâ* (*ne möreš ga uvâtiti ni zâ vrot ni zâ glovu*, *vr̈zi nâ glovu*, *pöd glovu*, *pogođî me je ü glovu*; V. *glâvo*; preskakanja nema u metaforičkim i metonimijskim značenjima, npr. u značenju »uzglavlje kreveta« ili »glavica kupusnjače« (*glạ̄vâ kapüsa*, *zêljo*), »'krošnja' na lozi«, a tako i većinom kad *glạ̄vâ* znači odrezanu životinjsku glavu), *gorâ* (A. *göru* i *gorü*, *nâ goru, ü goru, pöd goru*, na. *göre*), *kosâ* (*ü kosu*, *ü kose*, *zâ kosu*, *zâ kose*, *vr̈zi facô nâ kose*), *nogâ* (*ü nogu*, (*iz nogê*) *nâ nogu*, *üz nogu*, *zâ nogu*, *pöd nogu*, *vr̈zi vö nâ* noge, *nâ noge* (pješice), *pöd noge*, *pr̈id noge*, *ü noge*, *mëj noge*, *zâ noge*, ipak atributivno: *mậst za nöge*), *rūkâ* (*vr̈zi tö nâ ruku*, *nî mi nâ ruku* (nije mi zgodno, usput), *pöd ruku*, *ü ruku*, *zâ ruku*, *navûci vö nâ ruke*, *përi nâ ruke*, *pöd ruke*, *ü ruke*, *zâ ruke*; dli. *rukâmi*, l. *rukậh*), *strạ̄nâ* i *strận* (*nâ stron* (zasebno)), *vodâ* (*nâ vodu*, *pöd vodu*, *ü vodu*, *pöd vodu*, ali atributivno: *s̈ič za vödu*), *zīmâ* (*nâ zimu*, *ü zimu*, *zâ zimu*, ali *kroz zîmu*), *zorâ* (samo N. (*zorâ je* i sl.) te izrazi *o zorê*, *(râno) zorûn* i *ü zoru*).

β,2. N. p. C bez preskakanja naglaska (zvjezdicom označavam imenice s duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu): *daskâ*, **dicâ* (DL. *đici*), *glavnjâ* (komad drveta kakvim se loži (v. b. 141 i 189); baklja), *grạ̄nâ* (v. b. 190), **iglâ*, *lozâ* (viši čokot kakvi se sade oko kuće; vijak u tijesku za grožđe), **metlâ*, *mūnjâ*, *okâ* (oka – 1.51 l[152]), **ovcâ*, *takljâ*, *trēskâ*, *vrpâ*.

β,3. Mješovita paradigma s preskakanjem (gubljenje izvorne pomičnosti): *brạ̄dâ* (samo kod najkonzervativnijih govornika *pöd brodu*, *ü brodu*, *zâ brodu*, ali kod većine n. p. B) *gorâ* (A. *göru* i *gorü*, *nâ goru, ü goru*, *pöd goru*, na. *göre*), *grēdâ* (*grēdü*, *za grēdü*, *pod grēdü* i *pöd gredu*, *nav. grêde*, *nâ grede*, dli. *gredâmi* (množina većinom u značenju »tavan«)), *pētâ* (A. *pētü*, ali *udrî san se ü petu* i *u pētü*, *ne môgun stâti na pētü*; nav. *pête*; dli. *petâmi*); *zemljâ* (A. *zêmlju*, *nâ zemlju*, *pöd zemlju*, *ü zemlju*; nav. *zemljë* (spontano sam čuo samo u značenju »zemljišni posjedi«; V. *zëmljo*); *srēdâ* (*ü sredu* uz novije *u srēdü*, a inače po n. p. B).

β,4. Mješovita paradigma bez preskakanja (sekundarna pomičnost kod nekih govornika): *ūzâ* (dugi tanki konop kojim se poteže migavica), *vīdâ* (vijak) – oboje u nekih informanata B, a u većine C, iako ne sasvim dosljedno.

[152] Tako u Kukljici. Više o starim mjerama na Ugljanu v. u Zaninović-Rumora 1999.

4. O rodu imenica *e*-vrste. Većina je imenica *e*-vrste ženskoga roda. Muškoga su roda one imenice *e*-vrste koje označavaju neku mušku osobu ili nešto drugo što pripada kategoriji živo, a shvaća se kao muško. Muškoga su roda u prvom redu muška imena i nadimci kao *Šīmë*, *Jōsö*, *Niköla*, *Pïvalica*, *Büra*, *Maslïna*, *Köfa*. Od općih imenica muškoga su roda sve imenice sa završecima *-önja* i *-eša* (sufiksi *-önj-* i *-eš-*) kao *brậdönja*, *drōbönja*, *glậvönja*, *glūhönja*, *nōsönja*, *pūhönja* (riba glavoč), *ždērönja*; *gâčeša*, *tr̈peša*. Muškoga roda su i sve opće imenice *e*-vrste na *-ö* i sve na *-ë* osim *gōspë* (*būzdö*, *čōrö*, *knjậjö*, *pōsrö*, *rūgö*, *ždērö*; *pūzdrë*, *tūdë* i *čậčë* (riba bežmek). Sve se te imenice uglavnom ne upotrebljavaju u množini. One su imenice *e*-vrste koje znače muško, a u množini se upotrebljavaju češće, muškoga roda u jednini, dok im se u množini rod koleba. Takve su imenice *švậbö*, *fidậnca*, *slūgâ* (*Švậbë su hodïli po kučami. Ka su došlë Švậbë... Fidậnce su bîle ča su na granïci stậli – käj cärinari: tö su ti bîli fidậnce.*). Rod se koleba i u jednini u imenica sa završetkom *-ïna* (sufiks *-ïn-*) koje znače samo muško, kao *čovičïna*, *jarčïna*, *lupežïna*, *pijančïna*, *prešč̈ina* (*presậc*)[153]. Te su imenice većinom muškoga roda, ali u vokativu su gotovo uvijek ženskoga roda (*stậri pijančïna*, *pijančïno stậra*). Općim imenicama *e*-vrste koje označavaju i muške i ženske osobe, rod ovisi o tome označavaju li mušku ili žensku osobu. Kada označavaju muško, rod im je kao u spomenutih imenica na *-ïna*, a kada označavaju žensko, ženskoga su roda. Takve su imenice *bômina*, *dangüba*, *linčïna*, *pröpalica*, *räspikuča*, *ühoda*, *sirotâ* (npr. *Môj sirotâ – müči se...*), *skîtnica*, *šëprtlja*, *ühoda* i dr. Imenica je *sotonâ* ženskoga roda (*Sotonâ je došlâ û te.*). Specifične su s obzirom na rod/kongruenciju zbirne imenice *dicâ*, *dičïna*, *dičurïna*. S atributom se te imenice slažu kao ženski rod jednine, a s predikatom većinom kao srednji, ponekad kao muški rod množine. Imenica se *gospodâ* s atributom slaže kao ženski rod jednine, a s predikatom kao muški (rijetko kao srednji) rod množine. Detaljnije u sintaksi.

[153] Varijante su za žensko *lupëžičïna*, *pijanïčïna*, *prasïčïna*.

§ 14. Imenice *a*-vrste

Napomena. Nepravilne se imenice obrađuju u § 16.

I. Imenice muškoga roda.

1. Paradigme.

n. p. A					
N.	prậg	mȉš	mûž	sậntu	nȍhat
G.	prâga	mȉša	mûža	sậntula	nôhta
DL.	prâgu	mȉšu	mûžu	sậntulu	nôhtu
A.	prậg	mȉša	mûža	sậntula	nȍhat
V.	(prâže)	mȉšu	mûžu	sậntule	(nôhte)
I.	prâgun	mȉšun	mûžun	sậntulun	nôhtun
nav.	prâzi	mȉši	mûži	sậntuli	nôhti
g.	prâgov	mȉšov	mûžov	sậntulov	nȍhot (!)
dli.	prâzima(n)	mȉšima(n)	mûžima(n)	sậntulima(n)	nôhtima(n)

n. p. B			
N.	ščập	pôp	pâk[154]
G.	ščậpâ	popâ	pakâ
DL.	ščậpù	popù	pakù
A.	ščập	popâ	pâk
V.	(ščậpe)	pȍpe	(?)
I.	ščậpûn	popûn	pakûn
na.	ščậpì	popì/pȍpi	pacì
g.	ščậpov	pȍpov	pakôv i *pacï*
dl.	ščậpìma(n)	popìma(n)/ pȍpima(n)	pacìma(n)
v.	(ščậpi)	pȍpi	(?)

[154] paket; štrena; blok

n. p. C				
N.	kûm	grậd	bôg	brôd
G.	kûma	grậda	bȍga (öd boga, dö boga, köd boga)	brȍda (dö broda)
D.	kûmu	grậdu	bȍgu	brȍdu
A.	kûma (pôjti/zvâti zâ kuma)	grậd (ù gro)	bȍga (ù boga)	brôd (ù brod, nâ brod)
V.	kûme	grậde	bȍže	brȍde
L.	po kûmu	u grậdù	(ù bogu/ u bȍgu)	u brodù
I.	kûmun	grậdun	bȍgun (prȉ bogun)	brȍdun
nav.	grậdi	kûmi	(bȍzi)	brȍdi
g.	kumôv/ kûmov	grậdov	bȍgov (*svîh ti bȍgov*)	*brȍdov*/ *brodôv* i *brodȋ*/*brȍdi*
dli.	kūmȉma(n)/ kûmima(n)	grậdima(n)	(bȍzima(n)	brodȉma(n)

2. Napomene o pojedinim oblicima.

a) Općenito. Pri deklinaciji imenica *a*-vrste muškoga roda treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 7: 2, 7,b, 8,a,β, 9 i 14,a pod β i γ te § 8: 3,c, 4,a, 6,b i 10,b pod 1 i 2. U obzir treba uzeti i prozodijske promjene (§ 9), osobito duljenja u zatvorenom naglašenom slogu (§ 9,2). Treba također imati u vidu i ono što je rečeno o broju imenica u § 11,1,b i o padežima u § 11,2, osobito pod b. Rečenomu u dijelu o glasovima ovdje dodajem samo podatak da je 2. palatalizacija ispred i u množinskim oblicima gotovo beziznimna. Iznimke su *cöki*, *cökima* (od *cök* – panj kao podloga za cijepanje), *njöki*, *njökima* (prema tal. *gnocchi*; N. *njök*), iako neki vjerojatno kažu i *njöci* (*njoci* je u Maričića), dvostrukost *mậčcï(ma)*/*mậčkï(ma)* od *mậčậk* i možda još koja. Riječ se *mậčậk*, osobito u množini, upotrebljava rijetko, a i imenica se *njök* češće upotrebljava tek u novije vrijeme, dok se nekoć u istom značenju upotrebljavala riječ *tarâc*. Za 2. palatalizaciju u množini imenica usp. i § 16,2,b,α,4.

b) Nominativ jednine. Većina imenica *a*-vrste muškoga roda u N. ima nulti nastavak. Manji broj imenica ima u N., a tako i u V., nastavak -*o* i nastavak -*i*. To su isključivo imenice koje znače živo, isključivo imenice n. p. A (usp. § 13,2,b,β), gotovo sve označavaju osobe, a mnoge su vlastita imena. U ostalim se padežima ove imenice sklanjaju kao imenice s nultim nastavkom, tj. bez proširivanja osnove (N. *Mậrko*, *Ljûbo*, *Pūhâlo*, *Rûdi*, *Tôni* – G. *Mậrka*, *Ljûba*, *Pūhâla*, *Rûda*, *Tôna*, a tako i posvojni pridjevi *Mậrkov*, *Ljûbov*, *Pūhâlov*, *Rûdov*, *Tônov*. Postoje i imena na -*e* (uvijek na -*je*) kao *Hr̈voje* (tako u NV., a u ostalim padežima kao imenice s nultim nastavkom (G. *Hr̈voja*)), ali su ona dosta rijetka.

α) Imenice na -*o*. Nastavak -*o* u imenica *a*-vrste muškoga roda nalazimo u sljedeće tri kategorije.

α,1. U nekih antroponima i općih imenica većinom romanskoga porijekla. U tim imenicama -*o* potječe od romanskoga nastavka -*o*. Takvi su antroponimi puna imena kao *Ânđelo*, *Bëpo*, *Brûno*, *Kậrlo*, *Mậrko*, *Nadalîno*, skraćena imena kao *Fûnso* (Alfonso) i nadimci kao *Cöto*, *Čîčo*, *Gôbo*, *Kalabậrdo*. Utjecaj bi se romanskoga nastavka mogao pretpostaviti i u imenu *Bïsero* s domaćim korijenom, premda, naravno, nema pretjerana smisla u razmatranju jesu li mještani u nekom kukljičkom imenu domaćoj tvorbenoj osnovi dodali romanski ili slavenski nastavak -*o*. Opće su imenice s romanskim nastavkom -*o* npr. *manđëlo* (veći cipal), *môl(o)* (oslić), *müto* (mala Dasyatis pastinaca L. (riba); nekomunikativna muška osoba), *pilöto* (lučki službenik), *šalvâdigo* (divljak – rijetko), *kôgo* (kuhar), *noštrömo* (vođa palube), *kậpo* (zapovjednik (kapetan; šef; upravitelj stroja na brodu)), *zînso* (imenjak). Romansko je -*o* i u imenicama slavenskoga korijena *munjëlo* (budala) i *škopilöto* (kastrat).

α2. U nekih imenica (antroponimi i poneka opća imenica) koje većinom nastaju kraćenjem i mogu imati deminutivno značenje. U tim se imenicama -*o* može dovesti u vezu sa slavenskim infiksom -*o*-. Takvi su antroponimi imena kao *Ljûbo*, skraćena imena kao *Mîlo* (službeno: Milodar, Milomir, Milorad), *Tîho* (službeno: Tihomir) i imena na -*ko* kao *Dậnko*, *Dârko*, *Marînko*, *Râjko*, *Srëčko* (službeno: *Srećko*), *Svëtko*, *Vrëmenko*, *Vôjko*, *Zlätko*, *Zvûnko* (službeno *Zvonko*). Takve su opće imenice *dëško* i *čậto* (pisar).

α,3. Nadimci kao *Küšalo*, *Mïgalo*, *Pūhâlo*, *Šêškalo*, *Mûlo* (tip imenica srednjega roda). Opće se imenice na -*alo* kao *njûrgalo* (gunđalo), *šêškalo* (mucavac) kolebaju u jednini u rodu, a time i u deklinaciji, ovisno o tom ima li se više u vidu nositelj osobine ili sama osobina: *Jëpe*

je dȍšo nậj njûrgalo. Jëpe je došlö nö njûrgalo. Vïdi san nôga njûrgala/*nö njûrgalo*. Množina je rijetka i odgovara onoj imenica srednjega roda: *nâ njûrgala*, *nîh njûrgalov*.

β) Imenice na *-i*. Nastavak *-i* (dijakronijski gledano većinom postao od infiksa ili dijela tvorbene osnove) imaju imena nastala kraćenjem kao *Rûdi*, *Tôni*, *Tûnči*, *Kâzi*, *Vênci* i nadimci kao *Kûki*, *Špêri*, a i poneka opća imenica kao *mamišôldi* (škrtac, muktaš; *-i* prema nav. *šôldi*) i novo *jögi* (n. također *jögı*). O poimeničenim pridjevima tipa *mlậdi* (zaručnik; mladoženja), *Drâgi* v. § 21,II,3.

c) Vokativ.

α) Nastavak. Većina imenica *a*-vrste muškoga roda ima u V. nastavak -e: *kâlebe*, *kapitậne* (N. *kapitận*, G. *kapitậna*), *tovâre*, *sîne*, *đide*, *kûme*, *sậntule*, *gröme*, *bröde*, *mïseče*, *strîče*, *böže*, *vrâže*, *Vlâše*, *mûnjenjoče* (*mûnjenjok* – luđak), *têče* (*tētậc*), *ûjče* (*üjac*), *posmihljîvče*, *Isüse*, *Ivâne* (N. *Ivận*, G. *Ivâna*), *Krševâne* (*-ận*, *-âna*), *Marijậne*, *Mïslave* itd. Imenice *a*-vrste muškoga roda palatalnih osnova imaju vokativ na *-u*. Palatalne su osnove na *č*, (*đ*), *š*, *ž*, *lj*, *j* (V. *kovậču*, *mïšu*, *mûžu*, *krậlju*, *krâju*). Među imenicama čija osnova završava na *r* koje je nekoć bilo palatalizirano, vokativ na *-u* imaju samo one sa sufiksom *-ār̆-*, tj. *-ậr-*/*'-or-* (V. *rïboru*, *Tïčoru*, *mesậru*, *pekậru*). Neke se imenice u V. kolebaju između *-e* i *-u*. Tako *cvîte*/*cvîtu* i *svîte*/*svîtu*. Vokativ se mnogih imenica ne upotrebljava, i informanti nisu sigurni kako bi glasio, npr. *đivere*?/*điveru*?, *kaligêru*?, *dâžu*? ili V. od *mậčậk*, *čīčâk* itd. U imenica je na *-o* i *-i*, kako je rečeno, V.=N. Ponekad je V.=N i u drugih imenica. Tako je ponekad pri glasnijem dozivanju (obično kod manje konzervativnih govornika), npr. *»Göran, vâmo dôjdi.«.* Postoje i slučajevi koji su donekle granični između V. i N., npr. *»funjkậj funjkavac jedạn« prema Maričićevu rječniku ili »Štö češ tî mëne učïti, mūlâc jedận.*« To su ipak vokativi jer bi se oblici *fūnjkavac* (osoba koja unjka) i *mūlâc* upotrijebili i pri dozivanju, iako se to vrlo rijetko događa. Vokativ je množine nastavkom jednak nominativu množine, a razlike postoje samo u naglasku.

β) Naglasak. Naglasak je u vokativu imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. A i C jednak onomu u G. ili n. (v. primjere pod α). Jedina je iznimka nepravilna imenica *čövik* (G. *čovïka*) s V. *čöviče* (v. §16,1,b (i § 16,3,a,α,2)). Kod imenica je n. p. B naglasak u v. uvijek, a u V. gotovo uvijek na predzadnjem slogu (vokativ: *pöpe*, *pöpi*, *pûžu*, *pûži*, *mëštre*, *mëštri*, *rêpče*, *rêpci*, *pekậru*, *pekậri*. Čeoni se naglasak javlja u rijetkim višesložicama n. p. B *a*-vrste. Takve su

divljȁk (V. *dȉvljoče*, v. *divljȁci*), *dohtûr* (V. *döhture*), *vojnîk* (V. *vöjniče*). U imenicama *dohtûr* i *vojnîk* vokativni je naglasak po svoj prilici posuđen. Imenica *brȁt* ima neočekivanu kračinu u V. (*bräte*). Taj je naglasak vjerojatno posuđen (usp. § 13,2,c,β). Naime, V. se ove imenice češće upotrebljava kao modalni izraz ili dio njega nego za dozivanje brata, npr. *»Bräte mȉli, znādê je: tö mu je tetâ.«* ili *»Pûšti je, bräte, neka grê.«*. Prema toj češćoj upotrebi kračina je i u V. i pri dozivanju brata. Vjerojatno je da je modalna upotreba ovoga V. preuzeta iz nekoga govora u kojem se *a* ne dulji pod naglaskom, ali je moguće i da pri modalnoj upotrebi nije došlo do duljenja naglašenoga *a* jer je naglasak u takvu modalnom V. slaba intenziteta.

d) Genitiv množine. Pet je nastavaka g. imenica *a*-vrste muškoga roda. To su -*ov*, -*o*, -0, -*ȉju*, -*i*. Genitiv množine na -*i* većine imenica *a*-vrste ima značenje mjerne jedinice (v. γ,2).

α) Genitiv množine na -*ov* i -*o te -0*.

α,1. Najčešći/najobičniji je nastavak g. imenica *a*-vrste muškoga roda nastavak -*ov*: *brâtov*, *prâgov*, *mȉšov*, *kušînov*, *sȃntulov*, *frȃtrov* (*brȁt*, *prȃg*, *mîš*, *kušîn*, *sȃntu*, *frȃtar*); *pûžov*, *marûnov*, *kablôv*, *badnjôv* (N. *pûž*, *marûn* (tzv. pitomi kesten), *badȃnj*, *kabȁ*); *brödov*, *cvitôv*/*cvîtov*, *mûžov*, *köminov* (N. *brôd*, *cvît*, *mûž*, *kömin*). Od ovoga se nastavka kod nekih imenica na *r* (ponajviše na *or*), vjerojatno kao allegro forma, razvio nastavak -*o*. Taj se nastavak kod tih imenica upotrebljava usporedo s nastavkom -*ov*, npr. *döktoro(v)*, *kükumoro(v)*, *pamidôro(v)*, *kumpîro(v)*. Sigurno se radi o skraćenom nastavku -*ov*, a ne o odrazu nastavka -*ā*, kako bi se eventualno moglo pomisliti. Tomu su, osim specifične fonološke okoline u kojoj se ovaj nastavak javlja, dokaz i kaljski g. na -*o* kao *kumpîro*, *ziđuâro* (usp. § 10,2,b). U Lukoranu sam zabilježio i *pêt pijâto jũhê*. Nulti je nastavak rjeđi/manje običan od nastavka -*ov*: *jânjoc* (N. *jânjac*); *bȉljoc*, *svêtoc* (N. *bȉljac* (G. *biljcâ*), *svētâc*); *dȃn* (N. *dȃn*). Nulti nastavak u g. ima dio imenica *a*-vrste muškoga roda koje u N. imaju nepostojani samoglasnik (v. § 8,3,c), i imenica *dȃn* (N.=g.). Nulti nastavak u g. ima i etnik *Arbanâs* i plurale tantum *Arbanâsi* (dio zadra) – g. u oba slučaja *Arbanȃs* (v. i § 16,4,b). Osim toga, imenica *pût* (njem. Mal) pod utjecajem odozgo kod manje konzervativnih govornika ima g. *pût* umjesto staroga g. mjerne jedinice *pûti* (*stô pût* umjesto starijega *stô pûti*). Imenice a-vrste muškoga roda s osnovom na suglasničku skupinu uvijek u ovom g. imaju nepostojano *o*. Među imenicama a-vrste muškoga roda imenica je *dȃn* jedina imenica n. p. C s ovim g., a sve ostale pripadaju n. p. A ili B jer nema nijedne imenice *a*-vrste muškoga

roda n. p. C s nepostojanim *a*. U kaljskom su g. imenica *a*-vrste muškoga roda na nulti nastavak sasvim rijetki, npr. *švênac* od *švenuãc*.

α,2. Imenice n. p. A imaju u g. na *-ov*/*-o* jednak naglasak kao u n., npr. *brâtov, đïdov, mïšov, jazïkov* (N. *jazîk*), *bubrïgov* (N. *bubrîg*), *orïhov* (N. *orîh*), *kâulov* (*kâul* – često množina *kâuli* – karfiol), *krövov* (N. *krôv*), *môlov* (N. *môl(o)*), *kušînov*, *kükumoro(v), mâjstorov*. Kod većine je imenica n. p. B (prva i druga potparadigma – v. 3,b,α), naglasak u ovom g. na zadnjem slogu osnove (kratkosilazni u kratkih i dugosilazni u dugih osnova), npr. *pöpov*, *nöžov*, *postölov*, *čậlov*, *ščậpov*, *kljûčov*, *čeṇậšov*, *bobûkov*, *kumpîro(v)*, *trûdov*, *pöslov*. U imenica je treće potparadigme naglasak na nastavku *-ôv*, npr. *kablôv*, *badṇjôv*, *kotlôv*, *dažjôv*, *čōškôv*, *mūškôv* (*mūžâk* – dvodijelna metalna kopčica (kao na grudnjaku, nekim hlačama itd.)), *kamikôv* (N. *kâmik*, G. *kamikâ*), *sakôv* (v. b. 146), *takôv* (*tâk* – potpetica). Sve imenice n. p. C osim *sîn* (g. većinom *sinôv* uz novije *sînov*) i *vîk* (u izrazu *za u vîke vikôv* – v. § 16,2,b,α,4 i § 16,3,b,α) u ovom g. obično imaju naglasak kao u n. *brödov*, *möstov*, *brîgov*, *grậdov*, *kûmov*, *zṇậkov*, *zûbov*, *vösikov*. Ipak, neke duge osnove i imenica *brôd* imaju uz nove g. s naglaskom na osnovi i stare s naglaskom na nastavku (*cvitôv*, *gradôv*, *kumôv*, *vukôv*, *zubôv*, *brodôv*). Tako se naglašeni g. više gotovo i ne upotrebljavaju, a dobro se čuva jedino g. *sinôv*. Ako se izuzmu g. *dận* i *pût*, čiji je naglasak jednak onomu u N., te imenice *arbanâs* i *Arbanâsi* (g. *Arbaṇậs*), u g. s nultim nastavkom ostaju imenice s nepostojanim samoglasnikom. Taj se nepostojani samoglasnik u ovom g. odražava kao zanaglasna duljina, tj. kao o, jer naglasak nikada nije na njem, nego je većinom na predzadnjem slogu, a rijetko dalje od kraja. U imenica se n. p. A mjesto naglaska u ovom g. poklapa s onim u ostalim padežima. Kad je naglasak ispred predzadnjega sloga, u ovom je g. jednak kao u cijeloj paradigmi: N. *škâkovac*, *pâstorak*, *brâbonjak*: g. *škâkovoc*, *pâstorok*, *brâbonjok*. Kada je naglasak na predzadnjem slogu, većinom je jednak onomu u n., tj. kratkosilazni ili *â* (izvorna ili analoška kračina): N. *jânjac*, *nöhat*, *dekumënat*: g. *jânjoc*, *nöhot*, *dekumënot* (više primjera v. pod α,3). Imenice n. p. A s ovim g. i duljinom u N. su rijetke. Takve su *lîbar* (g. *lîbor)* te imenice kod kojih su običniji drukčiji g., kao *vêžaṇj*, *tîmbar* (g. *vêžonj*, *tîmbor*) i vjerojatno još poneka. Ako se izuzmu imenice sa *ạ* u zadnjem slogu osnove, za imenice n. p. B vrijedi da kratke osnove u g. imaju kratkosilazni, a duge dugosilazni naglasak (*bïljoc*, *čïmok*, *kâbo*?, *könoc*, ali *gôljoc* (produžena osnova – v. § 9,2,a,α), *sûdoc*, *mûloc*. Relevantnih je imenica sa *ạ* u zadnjem slogu osnove malo. Običniji su primjeri: *čvârok* i *slânoc* (N. *čvậrậk* i *slậnâc* (smeđa morska ribica okrugla presjeka)) s jedne te *hậljok*, *kậpok*, *pậpok*, *prậljok* i *žvậrok* s druge

strane[155] (N. *hậljậk*, *kậpậk*, *pậpậk*, *prậljậk* i *žvậrậk*). *Čvậrcï* i *slậncï* (sitne ribice) se, za razliku od ostalih spomenutih imenica, gotovo uvijek upotrebljavaju u množini, pa se može zaključiti da se *â* nalazi u g. koji se upotrebljavaju često, dok se drugdje čuva *ậ*. Otvoreno *a* umjesto zatvorenoga u ovim imenicama dolazi analogijom prema g. imenica n. p. A (*čvậrcï*, *čvârok*, *slậncï*, *slânoc* kao i *jậnjci*, *jânjoc* i *frmilậnti*, *frmilânot* pa i kao *mudậnte*, *mudânot*). Za sličnu pojavu u imenica srednjega roda v. II,2,b. Doduše, analogija nije potpuna zbog različita mjesta naglaska, ali smatram da mjesto naglaska ovdje ne igra bitnu ulogu jer primjeri kao *jậnjci* zvuče prilično slično onima kao *slậncï*. Riječ je o analoškom jednačenju po kvaliteti, a ne po kvantiteti, što znači da se ono dogodilo tek nakon duljenja naglašenoga *a*. Kada bi bila riječ o jednačenju po kvantiteti, vjerujem da bi se našao barem jedan ujednačen primjer među imenicama *a*-vrste muškoga roda n. p. B s drugim samoglasnicima u osnovi. O naglasku g. imenica n. p. B i C s nepostojanim *a* u g. v. detaljnije u Kapović 2010: 98 i dalje.

α,3. Raspodjela nastavka -*ov* i nultoga nastavka u imenica s nepostojanim samoglasnikom u N. Raspodjela nastavaka u g. ovih imenica u određenoj mjeri ovisi o konzervativnosti govornika i upotrebi imenice, ali ponajviše ovisi o strukturi imenice. O konzervativnosti govornika i upotrebi imenice ona ovisi tako da u slučajevima kod kojih postoji kolebanje, konzervativniji govornici upotrebljavaju oblike s nultim nastavkom, a manje konzervativni s nastavkom -*ov*, te tako da se u istim slučajevima nulti nastavak bolje čuva kod imenica koje se češće upotrebljavaju. Što se tiče strukture imenica, vrijedi sljedeće. Imenice sa sufiksom -*ьc*- (-*ac*/-*ậc*/-*âc*) nulti nastavak imaju uvijek. Jedina je iznimka nepravilna imenica *tậc* s g. *ôcov*. Imenice sa sufiksom -*ьk*- (-*ak*/-*ậk*/-*âk*) nulti nastavak imaju gotovo uvijek. Nulti nastavak u g. imaju i imenice neslavenskoga porijekla sa završetkom -*nat* i imenica *nöhat*. Ostale imenice, uz nekoliko iznimaka, imaju nastavak -*ov*. Drugim riječima, nulti nastavak u g. dobro čuvaju imenice s tri najčešća sufiksa s nepostojanim samoglasnikom u n. Primjeri:
1. imenice na -*ac*/-*ậc*/-*âc*: n. p. A: *büboc*, *dešpetljïvoc*, *jânjoc*, *klânoc*, *krmežljïvoc*, *Merikânoc*, *mravïnoc*, *Njëmoc* (N. *Njëmac*), *posmihljïvoc*, *sopoljïvoc*, *stīskâvoc* (*stīskâvac* – škrtac), *škâkovoc*, *škëroc*, *švenšljïvoc*, *tânoc*; n. p. B: *bïljoc*, *dôloc*, *gôljoc*, *gûnoc* (*gūnâc* – kunić), *kljêpoc*, *kôloc*, *könoc*, *mlīnoc* (*mlīnâc* – lepinja (pečena na tavi)), *mûloc*, *nôšoc*, *pîvoc*, *prâsoc* (nepravilna imenica *presậc*), *rêpoc*, *rôžoc* (*rōžâc* – vršak uha u ovce), *slânoc*, *slīpoc*, *ščënoc*, *štrâmoc*, *švënoc*, *têloc*, *udövoc* (*udovâc*), *vênoc*, *zûboc*; *ôcov* (*tậc*);

[155] Primjer sam *žmậrcï* (g. *žmâroc*), koji sam naveo u Benić 2011b: 51 dobio od jedne informantice, ali pokazalo se da riječ nije domaća i da mnogi mještani i ne znaju što ona znači. Ipak, primjer je zanimljiv kao pokazatelj kako se u postojeću shemu uklapa posuđeno plurale tantum.

2. imenice na -*ak*/-*ȃk*/-*âk*: n. p. A: *bânok*, *brâbonjok*, *nā̧pljüvok*, *opânok*, *pâstorok*, *podânok*, *prl̈ipok*, *zā̧përok*; n. p. B: g. *čïmok*, *čvârok*, *hā̧ljok*, *kā̧pok*, *pā̧pok*, *prā̧ljok*, *žvā̧rok*; također n. p. B: *čī̈čok*/*čī̈škôv*, *mûžok*/*mūškôv*, *vrškôv*;

3. imenice na -*nat* i *nöhat*:*dekumënot*, *frmilânot*, *pünot* (debelih dasaka – rijetko *pûntov*), *nöhot*;

4. osnova na likvidu + *t*: *pôrtov*, *sôrtov*, *vôltov*;

5. osnova na *l*: n. p. A: *čā̧vlov*, *ščā̧vlov*, *škā̧mlov*, *vrtlov*, *ûzlov* (N. *čâvo*, *ščâvo*, *škâmo*, *vr̈to*, *ûzo*); n. p. B: *kotlôv* (N. *kotā̧*); *pöslov* (N. *posā̧*); *kablôv*/*kâbo* (rijetko) i uobičajeni gen. mjerne jedinice *kā̧bli*; N. *kabā̧*);

6. osnova na *lj*: *br̈kljov*, *čêšljov*, *kûkljov*, *pâhljov*, *rôgljov* (*br̈kalj* – ostatak odlomljene grane na stablu), *čëšalj*, *kûkalj* (kuk), *pâhalj* (pramen, čuperak), *rögalj* (= *br̈kalj*; okrajak kruha);

7. osnova na *r*: *đeomëtrov*, *frā̧trov*, *impâstrov*, *kvā̧drov* (*kvā̧dar* – slika; okvir za sliku), *vïtrov*; *l̈ibor*/*l̈ibrov*, *ûmbrov*/*ûmbri*/*ûmbor*, *meštrôv*[156];

8. osnova na nazal: *sajmôv*, *badnjôv* (i gen. mjerne jedinice *badnj̈i*), *ognjôv* (rijetko), *glêžonj* (N. *glēžā̧nj*), *vêžnjov*/*vêžonj* (N. *vêžanj*).

Primjeri su ovdje navedeni da pojasne pravila, ali sasvim je razumljivo da će neki govornik neki g. koji je naveden samo s nultim nastavkom, tvoriti (barem u ponekoj govornoj situaciji) s nastavkom -*ov*, i obratno. Još jednom napominjem da imenice koje nemaju nepostojani samoglasnik u N., nemaju ni genitiv na nulti nastavak. Tako g. *barufā̧ntov*, *školā̧ntov*, *ministrā̧ntov*, *študêntov*, *čikadêntov* od *barufā̧nt*, *školā̧nt*, *ministrā̧nt*, *študênt*, *čikadênt*.

β) Genitiv množine na -*ï̈ju*. Ovaj genitiv ima sljedećih deset imenica: *öči*, *üši*, *pr̈si*, *zöbi* (meso sa svinjske glave – obično se suši), *östi*, *pr̈st*, *vlā̧s*, *zûb*, *göst*, *kôst* (g. *očï̈ju*, *ušï̈ju*, *prsï̈ju*, *zobï̈ju* (v. b. 158), *ostï̈ju*/*östi*, *prstï̈ju*/*pr̈sti*, *vlā̧sov*/*vlā̧si*/*vlasï̈ju*, *zûbov*/*zubôv*/*zûbi*/*zubï̈ju*, *göstï*/*gostï̈ju*, *köstï*/*kostï̈ju*). Sve su ove imenice muškoga roda osim imenice *kôst*. Doduše, u Maričićevu se rječniku pod natuknicom *lëmati* nalazi *svi su mu kosti polomili*, ali i *pure kosti* pod natuknicom *žûnta*, no moji informanti potvrđuju samo ženski rod. O imenicama *öči* i *üši* v. i pod § 16,2,b,β. Nastavak je -*ï̈ju* u kukljičkom ostatak stare dvojinske deklinacije, a staroj dvojinskoj deklinaciji možda[157] možemo pripisati i kongruenciju, tj. muški rod, imenica *öči*,

[156] Genitiv množine *mëštor* koji navodim u Benić 2011b: 51, krajnje je sumnjiv, i informanti mi ga u ponovljenu ispitivanju nisu potvrdili.

[157] Naime, -*i* u nav. pridjeva uz ove imenice (npr. *üši ti narêsli!*) može se tumačiti i kao ikavski odraz dvojinskoga jata, ali i ne mora.

üši, *pr̈si* i *östi*[158], dok je imenica *vlậs* izvorno muškoga roda. Nastavak se *-ïju* primarno nalazi u imenica *öči*, *üši*, *pr̈si* i *östi*, a na imenice se *pr̈st*, *vlậs*, *zûb* i *kôst* proširio zbog bliskoga značenja, tj. zato što one označavaju dio tijela kao i *öči*, *üši* i *pr̈si*. Na imenicu se *göst* (izvornu *i*-osnovu) nastavak *-ïju* proširio jer ona zvuči slično imenicama *kôst* i *östi*. Kada se govori o životinjskim kostima, upotrebljava se samo g. *kösti* (*vôde je püno kösti*, *mêso bez kösti* (ako nije riječ o G.)), a kada se govori o kostima na (ljudskom) tijelu, kaže se i *kösti* i *kostï̈ju* (*vö pījeên radi kösti*/*kostï̈ju*). Vjerojatnije je da je *kostï̈ju* posuđenica odozgo, ali je moguće i da se g. *kostï̈ju* upotrebljava za kosti na tijelu zato što organe/dijelove u sklopu tijela označavaju i imenice u kojima je g. na *-ïju* izvoran. Imenica *pr̈st*, kada ne dolazi s brojevima, većinom ima g. *prstï̈ju* (ponekad *pr̈stov*), a uz brojeve gotovo uvijek ima g. *pr̈sti* (gen. mjerne jedinice). Genitiv se *vlasï̈ju* ponajviše upotrebljava u značenju »kosa«, a *vlậsov* i *vlậsi* u značenju »vlasi« (*Ka te uvâtin, ostâčeš bez vlasï̈ju.*, ali *Pûn si vlậsov*/*vlậsi* (ošišane kose po odjeći i sl.)., *pê-šêst vlậsov*/*vlậsi*). U upotrebi različitih g. ostalih imenica nisam uočio razliku. Ipak napominjem da sam od iste osobe spontano čuo *ûn nêmo zûbov*, ali *pêt zûbi*.

γ) Genitiv množine na *-i*. Treba razlikovati g. na *-i* kao isključivo formalnu kategoriju i genitiv mjerne jedinice, tj. g. na *-i* kao formalnu i semantičku kategoriju.

γ,1. Genitiv množine na *-i* kao formalna kategorija. Genitiv množine na *-i* jednoga (manjega) dijela imenica *a*-vrste muškoga roda nema neku osobitu, jedinstvenu ulogu/upotrebu po kojoj bi se razlikovao od g. s ostalim nastavcima, premda postoje neke manje bitne razlike od g. na *-ïju* navedene pod β. Takve su imenice pluralia tantum *ljûdi*, *krîži*, *rîži*, *bîži* te uz g. na *-iju* imenice *östi* (možda i *zöbi*) te imenice *vlậs*, *zûb*, *göst* (v. β), *kolûr* (g. *kolûrov*/*kolûri*) te boje u kartama *d̈inari* i *baštôni* (*krậlj kôp*, *špậd*, *baštôni*, *d̈inari*). U svih je ovih imenica g.=n. osim imenice *kolûr* (n. *kolūrï̈*, g. *kolûri*). Imenice su *ljûdi* i *göst* stare *i*-osnove, imenice su *rîži*, *bîži*, *kolûr*, *d̈inari* i *baštôni* romanske posuđenice, dok su ostale imenice izravno ili neizravno povezane s dvojinskom deklinacijom. Sve to može utjecati na oblik njihova g. Osim toga, svim je navedenim imenicama osim imenice *kolûr* zajedničko da su ili pluralia tantum ili da

[158] Moguće je i da je g. *zobï̈ju* također izravan ostatak dvojinske deklinacije jer se svinjska obrazina mogla na neki način shvaćati kao par. Ipak, u kaljskom sam dobio samo g. *zôbi*, dok mi u Kukljici neki informanti, inače manje konzervativni, daju g. *zöbi* i *zobï̈ju*, a drugi tvrde da se u kontekstu koji traži genitiv, oblik *zöbi* odnosi na *zôb*, a oblik *zobï̈ju* na *zöbi*. U ruskom postoji imenica *зоб* (guša) kao *o*-osnova, a u većini je slavenskih jezika to *i*-osnova sa značenjem »hrana« ili sličnim specifičnijim značenjem. Vjerojatno je riječ o staroj *i*-osnovi muškoga roda.

se često upotrebljavaju u množini, tj. da im je množina donekle samostalna, a množina se *o*- i *i*-osnova poklapa u svim oblicima osim u g., što lako dovodi do analogije.

γ,2. Genitiv mjerne jedinice.

Napomena. Radi preglednosti ovdje obrađujem genitiv mjerne jedinice općenito, a ne samo genitiv mjerne jedinice imenica *a*-vrste muškoga roda.

γ,2,a) Za razliku od nekolicine imenica, čiji je g. na *-i* uglavnom samo formalno različit od g. s ostalim nastavcima, g. većega broja imenica ima nastavak *-i* kada one označavaju mjernu jedinicu u širem smislu (usp,. i Langston 2006: 139). Takav g. s nastavkom *-i* kao formalno-semantičku kategoriju nazivam genitivom mjerne jedinice. Imenice u tom genitivu stoje uz riječi koje mogu označavati brojivu količinu, a dopuna im je g. To su brojevi kojima je dopuna g., i količinski prilozi kao *pȕno*, *mâlo*, *pȃr*, *koľiko*, *voľiko*, *toľiko*, *noľiko*, *jȅnako* (*jȅnako rêdi bimo iskopâli*). Nastavak *-i* u g. mjerne jedinice imaju imenice *a*-vrste muškoga roda i još nekoliko imenica srednjega roda koje znače mjeru, dok od imenica *e*-vrste nastavak *-i* u g. sa značenjem mjerne jedinice ima samo imenica *ûra* (sat kao mjerna jedinica), a druge imenice *e*-vrste koje znače mjeru, kao *ȉljada*, *okâ*, *litra*, *bâčva*, *tȅča*, *zľica* u g. imaju nulti nastavak. U g. je imenica *i*-vrste gotovo uvijek nastavak *-i*, pa nema smisla govoriti o genitivu mjerne jedinice imenica *i*-vrste. Naglasak je u ovom genitivu na-*i* sličan onomu u g. na *-ov*. U svih je imenica n. p. A ovaj g. naglaskom jednak n.: *pêt mȅtri*, *pijâti*, *fijorîni*, *zľni*, *pȃr grȍzdi*. U imenica je prve i druge potparadigme n. p. B naglasak na zadnjem slogu osnove (dugosilazni na dugim i kratkosilazni na kratkim osnovama): *pêt litrȃši* (*litrȃš* – hektolitar), *pȍdi* (katova), *rûni*. Za ostale imenice n. p. B vrijedi sljedeće. Od imenice *pâk* (štrena; blok) ovaj g. glasi *pacȉ* (u značenju »paket« je g. *pakôv*), dok su osnove n. p. B na suglasničku skupinu donekle problematične: *kabȃ* – *pê kȃbli*, *badȃnj* – *pê badnjȉ* i *vȅslo* (kao mjera za jačinu vjetra i visinu vala) – *pêt vȅsli*. Imenica je n. p. C s ovim g. malo. Među njima imenice *kȍmod*, *mȉsec* (mjerna jedinica) i *skȍrok* imaju g. *komȃdi*, *misêci* i *skorȃci* (najstarija informantica *dȅse korȃci*, a danas većinom *kȍroci*), a imenica *brôd* danas ima genitiv mjerne jedinice *brȍdi*, ali informanti potvrđuju da se govorilo *pet brodȋ*. Ostale malobrojne imenice n. p. C imaju ovaj g. jednak n. (*pêt pȃri*, *rêdi*, *vȃži ûlja*). Zanimljiva je razlika u duljini između gen. mjerne jedinice *badnjȉ* i *brodȋ*. Ona proizlazi odatle što je naglasak u g. *badnjȉ* po svoj prilici sekundaran (v. 3,b,β,3; usp. s druge strane i ujednaku prema na. u kaljskom prema *piê*

podï kao *trî podï*). I u kaljskom postoji ovaj genitiv, ali se javlja rjeđe nego u kukljičkom. Čini se da je ondje kod starijih češći nego kod mladih.

γ,2,b) Imenice koje stoje u gen. mjerne jedinice barem u određenom kontekstu označavaju dio neke cjeline ili količinu nečega i većina njih može imati dijelni genitiv kao dopunu. Takve su imenice *a*-vrste muškoga roda: *badânj*, *badîlj* (građevinska lopata), *bičarîn*, *brôd*, *bûs* (glavica, struk (kelja, salate, artičoke – ne tvrda glavica kao glavica kupusa ili luka (*glavïca*))), *cîp* (*pê-šês cîpov*, *pê-šês cîpi mâsline, marâške*), *dê* (*podiljïti na dëse dêli*), *dëc* (dl), *dëk* (dag), *đinar*, *dölar*, *đir* (*učinïti po dëset điri*), *fîl* (sloj), *fijorîn*, *gîb* (gomila složena rublja; složen konop – *pâr gîbi röbe*, *konöpa*), *gôd* (na drvetu), *grâd* (mjera za udio alkohola – *dvânâest grâdi*), *grôzd*, *gücalj*/*gücelj*, *hljîb* (*ispëči sëdan hljïbi*[159] (sc. *krüva*)), *kabâ*, *kacô*, *kamijôn* (*dëse kamijôni gnjöja*), *kâr* (seljačka kola), *kïlovat*, *komađîč*, *kömod*, *kônj* (konjska snaga – *stô könji*; u osnovnom značenju g. *könjov*), *kûp* (*iskopâti pê-šês küpi*), *kvadrât* (metar kvadratni), *kvartüč* (mjera za vino), *kvintâ*, *lïst* (*pê-šês lïsti salâte*), *litrâš* (hektolitar), *mëtar* (tako i *centimëtar*, *kilomëtar* (novije *cëntimetar*, *kïlometar*)), *miljûn*, *minût*, *mïsec*, *näjlon*, *nâručoj*, *očenâš* (češće *dëset očenâšov* nego *dëset očenâši*), *pâk* (*pâk štâma* – štrena vune; *pâk frmilânot* – paket šibica (deset kutija)), *pakët* (*dëse pakëti ûlja*), *pânj* (trs, čokot), *pâr*, *pârat*, *pâš* (sežanj = dužina raširenih ruku), *pêdanj* (pedalj), *pijât*, *pôd* (kat), *pïst* (v. β), *polučâk*/*pulučâk pöt*, *pünat* (bod; ubod igle pri šivanju – u oba ta značenja g. *pûnti*, a u značenju »debela daska« g. *pünot*/*pûntov*), *pût* (njem. Mal), *râzred*, *rêd*, *rêšt* (vijenac bijeloga ili crvenoga luka (upliću se stabljike)), *rêžanj* (= *rêšt*), *sekûnd*, *sïč*, *skörok*, *strûk* (*dëse strûci prīsâda*), *stûp* (stablo (*pâr stûpi mâslin, slîv*, *prâsok* itd.)), *svêžanj*, *šmûr*, *vâž*, *vêžanj* (svežanj malih rajčica ili vijenac smokava na debljem koncu), *vogûn*, *vrïč*, *žmû* itd. Imenica je srednjega roda s ovakvim g. znatno manje. Te su imenice: *barïlo*, *brïme*, *mïsto* (mjesto (njem. Stelle); u značenju »naseljeno mjesto« je g. *mïstov*), *rūnö*, *veslö* (*veslö vïtra* – vjetar koji podiže valove visoke kao širina pale vesla), *zïno* (*mūkê*, *cükra*, *šenïce*, *bobâ*, *lüka* (češanj) i možda još koja.). S druge strane, kao što je rečeno, ovamo još pripada imenica *e*-vrste *ûra*. Imenice *dân* i *godîšče* te *sâk* i *klûtko* imaju samo g. *dân*, *gödišč*, *sakôv*, *klûtkov*, premda znače mjernu jedinicu. Genitivi su se *dân* i *gödišč* sačuvali jer su se upotrebljavali[160] vrlo često, pa na njih nije utjecalo širenje genitiva mjerne jedinice, koji je relativno nova pojava. Imenica *sâk* pak pripada atipičnom obrascu n. p. B (kratka osnova sa *a* i k tomu na velar), pa ne čudi da ima nešto reduciranije oblike (usp. i kolebanje u g. mjere *kâbli*, ali *badnji*). I genitiv bi mjerne

[159] Kruh se nekoć pekao za tjedan dana.
[160] Danas se govori *gödina*, a *godîšče* govore samo najkonzervativniji govornici.

jedinice imenice *klûtko* bio, na neki način, obilježen (trebao bi glasiti *klûci ili eventualno *klûtki) uz napomenu da je *klûtko* k tomu imenica srednjega roda. Isto tako, uz g. *kvadrâti* i *kïlovati* čuo sam samo posuđeni oblik g. *kubîka* (*trīdëset i sëdan kubîka vïše*). Uzrok je po svoj prilici osnova na velar, tj. izbjegavanje druge palatalizacije (usp. i § 16,2,b,α,4). U ovom g. u kukljičkom ne stoje sve imenice koje češće dolaze uz oznake količine. U njem ne stoje imenice koje znače živo kao *sîn*, *brât*, *pïlič*, *jânjac*, *slânâc* (samo *sinôv*, *brâtov*, *pïličov*, *jânjoc*, *slânoc*), a ni mnoge druge, npr. *pê-šês kumpîrov*, *pamidôro*, *kükumoro*, *čvârok*, *čâvlov* itd. I imenica *šôldi* (novac) ima samo g. *šôldov*[161], dok imenice koje znače valutu stoje u g. mjerne jedinice. S druge strane neke imenice s ovim g. nije lako shvatiti kao mjerne jedinice, npr. *râzred*, *pïst*, a osobito *mïsto*. One od navedenih imenica koje uvijek ili gotovo uvijek stoje uz oznake količine, u govoru se gotovo uvijek javljaju u g. na *-i*. Takve su npr. *mëtar*, *kîl*, *dëk*, *litrâš*, *miljûn*, *pût*, (*dese mëtri*, *kîli*, *dëki*, *litrâši*, *miljûni*, *pûti* (deset puta; novije *dëse pût*)), a tako i *dëse dêli* i *nâjbolji od svîh dêli*, *dëset rêdi* i *iz svîh rêdi*. Drugima nastavak varira ovisno o upotrebi, npr. *pê žmûli vīnâ*, *pê badnjï vīnâ*, *pêt kâri kamînjo*, *završïti ösan râzredi*, *imâti püno pânji* (*pânj* – čokot; u značenju »panj za sječenje mesa« samo g. *pânjov*), *küča na pê pödi* (katova), *sëdan šmûri sabūnâ*, *pêt nâjloni robetïne*, *šïli su ga na pêt mïsti*, *dëse komâdi*, *stô dölari*, *gustêrna o pêt vogûni* (*vogûn* – 10 tona), *pêt brödi nas je bîlo*, *dvâdëset brödi kamînjo*, ali *pïti iz žmûlov*, *istočïti iz badnjôv*, *iskrcâti iz kârov*, *iz svîh râzredov*, *počîstiti ispo pânjov*, *iz svîh pödov*, *iz šmûrov*, *poiznïmati iz nâjlonov*, *iz svîh mïstov* (bez obzira na značenje), *vïdi je püno mïstov* (naselja), *učinïti jūhü od ovîh kömodov* (mesa), *žëljan tvojîh dölarov*, *kalīvâti se iz vogûnov* (željezničkih), *iskrcīvâti iz brödov*. Nekim imenicama nastavci variraju i kad znače mjeru, zato što u genitivu mjerne jedinice dolazi rijetko ili iz nekih drugih razloga, npr. *pâr brïmeni*/*brïmenov* i sasvim rijetko *brimên dïv*, *pêt rûni*/*rûnov vüne*, *pêt rokëlov*/*rokëli* (namotaka) *kuncâ*, *pêt vrïči*/*vrïčov vīnâ*, *pâr küpi*/*küpov*, *pâr bičarîni*/*bičarînov rakïje*, *sïči* (rjeđe *sïčov*) *vodê*, *pêt kâbli* (i rijetko *kablôv*, a sasvim rijetko *kâbo*) *vodê*, ali uvijek *pâr mïsti*, *pêt vësli vïtra*. Umanjenice se nekih mjernih jedinica kolebaju po svoj prilici zato što se upotrebljavaju rjeđe od osnovnih riječi: *pêt komadïči*/*komadïčov mêsa*, *pâr pötiči*/*pötičov vīnâ*. Imenice kao mjerne jedinice rijetko dolaze s pridjevima. Čini se da i oni mogu utjecati na nastavak u genitivu koji označava mjernu jedinicu (samo *pâr komâdi*, ali *pâr vëlikih komâdi* i rjeđe *pâr vëlikih kömodov*). Neke riječi primarno ne označavaju mjerne jedinice, nego određene predmete. Kada u tom primarnom značenju dolaze uz oznake količine, njihov se nastavak koleba, tj. podjednako često dolazi i nastavak *-i* i

[161] U značenju se »novčići« (pojedinačno), u kojem bi se očekivao genitiv mjerne jedinice, ova množina danas ne upotrebljava.

nastavak -*ov*, npr. *šês pijâtov*/*pijâti*, *pêt žmûlov*/*žmûli*, *pê-šês näjloni*/*näjlonov*, *püno brödi*/*brödov* i sl. Kod naziva valuta nema takve razlike, a teško da je može i biti. Glede naziva valuta, kod nekih sam manje konzervativnih govornika uočio zanimljivu pojavu da, dok govore *stô dölari* i *stô đinari*, u isto vrijeme govore i *stô ëura*, što je samo još jedan dokaz o sve većem utjecaju odozgo na kukljički. Na nastavak u g. utječe i oznaka količine. Što je oznaka po značenju bliža broju, tj. što se češće odnosi na brojive imenice, to je običniji nastavak -*i*, a što je bliža značenju *kup*, *gomila*, to je nastavak -*ī* manje uobičajen. Tako: *pêt näjloni röbe*, *pêt brödi nas je bîlo*; *pêt*/*toľiko näjloni*/*näjlonov*, *pêt*/*toľiko brödi*/*brödov*, *toľiko dölari*; *püno näjlonov*, *püno brödi*/*brödov*, *dölari*/*dölarov*; *čüdo näjlonov*, *brödov*, *dölarov*.

3. Naglasak imenica *a*-vrste muškoga roda.

Napomena. Detaljno o naglasku u vokativu i g. v. pod 2,c i 2,d.

a) Naglasna paradigma A.

α) Imenice *a*-vrste muškoga roda n. p. A imaju nepomičan naglasak na bilo kojem slogu osnove. Primjeri: a) s naglašenom duljinom u osnovi: *đȃr*, *dûh*, *hôdnik*, *sȃntu, bîži, lībar* (g. *līboŕ*), *pâlac* (G. *pȃlca*), *levânat* (G. *levȃnta*), *korënat* (G. *korênta* – morska struja), *nöhat* (G. *nôhta*); b) s naglašenom kračinom u osnovi: *bnük*, *sïč*, *švör*, *cükar*, *čêp* (G. *čëpa*), *prȃg* (G. *prâga*), *kljȋn* (G. *kljȋna*), *bôr* (G. *böra*), *jêž* (G. *jëža*), *brôj* (G. *bröja*), *lêd* (G. *lëda*), *pôst* (G. *pösta*), *grôzd* (G. *grözda*), *kolët* (ovratnik), *orîh* (g. *oŕïha*), *karatê* (G. *karatëla*), *rëful*, *špäherič*. Imenice koje izvorno pripadaju n. p. *c* (među njima i imenicu *pŕst*, koja u slavenskom vjerojatno pripada n. p. *a*), a jedini im je trag pomičnosti zaosnovni naglasak u g., kao *zöbi*, *östi*, *göst*, *pŕst*, *sîn* (g. *zobï̋ju*, *ostï̋ju*, *gostï̋ju*, *prstï̋ju*, *sinôv*) također uvrštavam u n. p. A, ali ih radi preglednosti navodim i u n. p. C. O imenicama muškoga roda *a*-vrste n. p. A s većim naglasnim odstupanjima v. § 16,1,b.

β) Kako se vidi iz primjera, unutar paradigme nekih imenica mogu postojati određene varijacije duljine, odnosno kvalitete *a*/*ȃ*, i to zbog duljenja u naglašenom slogu zatvorenu sonantom ili opstruentom (*kljȋn*, *prȃg*, *čêp*, *orîh*, *nöhat*), zbog analoškoga kraćenja povezana s duljenjem u zatvorenom slogu (*lībar*, *korënat*), zbog stezanja s vokaliziranim *l* na kraju osnove (*karatê*) te zbog staroga duljenja u N./A. imenica n. p. *c* koje su u kukljičkom izgubile pomičnost (*lêd*, *grôzd*, *pôst*). Duljina varira samo kod imenica s naglaskom na zadnjem slogu

osnove. Kod mnogih takvih imenica koje nemaju nepostojani samoglasnik, u oblicima s nultim nastavkom[162] dolazi dugosilazni naglasak ili *ậ* prema kratkosilaznom ili *â* u ostalim oblicima. Kod imenica je s nepostojanim samoglasnikom obratno, tj. kod mnogih u oblicima s nultim nastavkom dolazi kratkosilazni naglasak ili *â* prema dugosilaznom ili *ậ* u ostalim oblicima. Za oboje usp. paradigme pod 1. Među imenicama n. p. A s naglaskom na zadnjem slogu osnove nema varijacija kod takvih koje u cijeloj paradigmi imaju duljinu kao *dậr*, *dûh* ili kračinu odnosno *â* kao *švör*, *kolẽt*, *cükar* (G. *cükra*), *stīskâvac* (G. *stīskâvca*).

γ) Iz primjera se također vidi da su u n. p. A u kukljičkom prešle mnoge imenice *a*-vrste muškoga roda koje izvorno pripadaju n. p. *b* ili *c* kao *svẽkar*, *čêp*, *bôr*[163], *švör*, *brôj*, *lêd*, *dậr*, *mûž*, *nöhat*, *öblok*, *sprövod*. N. je p. A u kukljičkom produktivna. Njoj pripada velik broj posuđenica (v. niže u popisu), a u nju je prešlo i više kratkih osnova n. p. *b* i *c*, većina imenica n. p. *c* koje znače živo, te neke koje znače neživo, i sve imenice n. p. *c* s nepostojanim *a*. Detaljnije o kratkim osnovama v. d,γ. O imenicama n. p. *c* koje znače živo, v. § 12,3. Među dugim osnovama n. p. *c* koje znače neživo, očekivano prelaze u n. p. A one koje se rjeđe upotrebljavaju u lokativu i koje ne tvore česte sintagme s prijedlozima. Takve su npr. *cvêt*, *dậr*, *žûlj*. Međutim, ima i imenica n. p. *c* za koje se prelazak u n. p. A ne očekuje jer se u L. i s prijedlozima upotrebljavaju relativno često. Takve su *cvît* (*na cvîtu je bölest* (zbirno – npr. *na cvîtu o mâsline*), *leptîr je na cvîtu* i rijetko *na cvītü* (na jednom cvijetu), *pôjti u cvît* (npr. *kapüla*)), *lîst*, *svît* (*na svîtu*, *po svîtu* (rjeđe *na svītü*, *po svītü*), *pôjti u svît*), *plês* (*na plêsu*, *pôjti na plês*), *rîz* (*osïči po rîzu* – po crti). U objašnjenju ove pojave nisam uspio doći dalje od nagađanja. N. je p. A imenica *cvît* i *lîst* možda povezana s njihovim čestim zbirnim značenjem (usp. slično kaljski *müšlja* (sitni nametnik) *je na cvîtu*, ali *leptîr je na cvītü*; *bôlest je na lîstu*). Imenica je *plês* po svoj prilici novija (nekada se uglavnom igralo kolo, a upotrebljavala se i imenica *tânac*). O uzroku se nepomične paradigme imenica *svît* i *rîz* bez detaljnijega istraživanja ne usuđujem nagađati ni toliko. N. p. A pripada po svoj prilici analoški pokraćena osnova n. p. *c srậb* (G. *srâba*). O drugim pokraćenim imenicama n. p. *c* v. c,β. Među imenicama koje su prešle u n. p. A osobito su zanimljive *dvôr* i *pût* (njem. Weg; Mal) – G. *dvôra*, *pûta*. Na prelazak imenice *pût* u n. p. A mogao je utjecati česti g. mjerne

[162] To su N., A. za neživo, a u nekih imenica s nepostojanim samoglasnikom i g. Za odnos duljina u N. i g. kod imenica n. p. A usp. 2,d,α,2.

[163] Naglasak *borâ* uz *böra* koji sam naveo u Benić 2011b, nije pouzdan, premda u kaljskom imenica *buôr* pripada n. p. B.

jedinice *pûti* (*dȅse pũti, *dvậ pũtā > *dȅse pũti, *dvậ pũta[164] prvo u značenju *zweimal*, a potom i u značenju *zwei Wege*). U prilog takvu tumačenju govori činjenica da u manje konzervativnih govornika postoji kolebanje i u paradigmi imenica n. p. B koje često dolaze u g. mjerne jedinice kao *bûs*, *cîp*, *dê* i *stûp* (*dvậ dēlâ*, *trî dēl̃i*, ali i *dvậ dêla*, *trî dêli* kao i *dëse dêli*). U imenice *litrậš* takva kolebanja nema jer je sufiks *-ậš'-* obilježen kao sufiks isključivo n. p. B. Nisam primijetio kolebanje ni u imenica *šmûr* i *žmû* vjerojatno zato što se te imenice relativno često osim uz brojeve upotrebljavaju i u drugim kontekstima. Doduše, imenica se *žmû* danas gotovo i ne upotrebljava, pa se vjerojatno zato pamti i ne mijenja stari naglasak. O naglasku je na osnovi u svim oblicima imenice *dvôr* teško išta tvrditi sa sigurnošću. Ipak, vjerojatno je da se u ovoj imenici dugi novi akut prvo pojavio u N./A. te da se potom poopćio i u ostalim oblicima zamijenivši staru nenaglašenu kračinu, tj. s poopćenjem duljine u nekim se govorima po svoj prilici poopćio i naglasak na osnovi. Imenica *dvôr* ima produženu osnovu u svim štokavskim govorima i većini čakavskih govora. Imenice *pût* i *dvôr* pripadaju n. p. A u svim ugljanskim govorima, a imenica *dvôr*/*dvuôr* u svim tim govorima ima dugu (dijakronijski gledano produženu) osnovu. Imenice *dvõr* i *põt* imaju dugi novi akut u cijeloj paradigmi i na Vrgadi[165].

δ) Imenice *a*-vrste muškoga roda n. p. A:

δ,1. Imenice bez nepostojanoga samoglasnika bez promjene duljine[166]: *âčid* (tal. *acido* – kiselina; o nečem što nagriza, govori se da je *jậko kaj âčid*, ali informanti ne znaju što je *âčid*), *adët* (običaj – zastarjelo), *agregât*, *(a)laröj* (sat (sprava), danas *sât*), *antibijötik*, *aparât*, *apartmân*, *aprîl* (travanj – zastarjelo), *autôbus*, *avijôn*, *bäk* (bik), *baligöt* (vrsta mreže za lov kvalitetne ribe), *bậdnjok* (tek posječena glavnja koja se dan uoči božića polaže na ognjište; badnji dan), *baškotîn* (dvopek), *baštôni* (pl. – boja u kartama), *bậzd* (štep, rijetko prošiven šav, koji se naknadno gusto šije), *betëg* (dugotrajna, kronična bolest – zastarjelo), *bičarîn* (čašica), *bïlig*, *bižât* (jegulja), *bîži* (pl. – grašak), *blägdan*, *blâgoslov*, *bnük* (danas *ünuk*), *brậv* (ovan), *bravajô* (ubrus koji se djeci veže pod bradu, partikla), *brïhtaš* (novčanik – zastarjelo), *brl̃în* (plavilo za rublje), *brtul̃în* (nožić), *bruculët* (narukvica), *brudët*, *bruncîn* (metalni lonac s

[164] Novi akut bilježim zato što je u doba pretpostavljene promjene u tim oblicima zacijelo bio novi akut, kao i danas na Vrgadi. Osim toga, upravo novi akut objašnjava zašto riječ *pût* u ugljanskim govorima nije prešla u n. p. *c*, tj. zašto se uz *dvậ pûta*, ne govori **na pũtù.

[165] Jurišić 1973: natuknice *dvõr* i *põt*.

[166] U svim je imenicama na nenaglašeno *-o* osim imenice *söko* (s vokalizacijom krajnjega *l*) to *-o* padežni nastavak. Kod svih se ostalih navedenih imenica na samoglasnik radi o vokalizaciji krajnjega *l*.

pomičnom ručkom (*prôvleso*)), *bruškîn* (četka), *bruštulîn* (šuplji metalni valjak u kojem se nad vatrom pržio ječam da bi se od njega pravila divka (*žitïna*)), *büč* (boća – *igrâti na büči* – boćati), *bulîn* (bulin – najmanja boća), *bumbôn*, *burîn*, *büt* (starije i još u upotrebi *bedrâ*), *butuljîn* (= *damižânica* (oko 2 l)), *câr*, *caröt* (ljepljiva tkanina – slično današnjem selotejpu), *cekîn*, *cênt* (većinom u izrazu *ni cênta* – nimalo, ništa), *cësor* (zastarjelo), *cigarët*, *ci(n)kvantîn* (kukuruz kokičar), *cimatôrij* (groblje: tako se zvao i prostor oko crkve, gdje je staro kukljičko groblje), *cimïtor* (= *cimatôrij* – upotrebljava se češće nego *cimatôrij*, ali uglavnom kod najkonzervativnijih), *cimprës* (čempres), *cīvël* (goljenica, cjevanica), *cök* (panj kao podloga za cijepanje ili za sječenje mesa – v. b. 190), *cüf* (prednji dio kose u muškarca, koji se ostavi duži da se može valovito počešljati), *cvêt* (bijeli prah koji pliva u vinu po površini kad se pokvari; bijelo brašno), *cvît* (nastavak u L. naglašen ponekad u značenju »pojedinačan cvijet«), *čâs*, *čậto* (pisar – zastarjelo), *Čëh*, *čëmer*, *čëper* (krpelj), *čëser* (dvostrana sjekira), *činkor* (vrsta grožđa), *čirjok* (čir), *čöban čöf* (udarac), *dậh*, *dalamït* (dinamit), *dậr*, *dâtel* (prstac), *dâtum*, *dëc* (decilitar), *defët* (nedostatak, kvar), *dëk* (dekagram), *dekumênt* (i *dekumënat*), *derëktor* (danas *direktor*), *depöžit*, *dëško*, *đimljok*, *đinar*, *đinari* (pl. – boja u kartama), *điver*, *dögovor*, *döktor* (liječnik – starije *dohtûr*/*dotûr* (B)), *dölar*, *döm* (nova riječ (v. § 16,4,b) – dom kao ustanova), *dûh*, *düpin*, *dvôr* (seoska četvrt; dvorište; dvor (npr. kraljevski)), *dvösjed*, *đelât* (sladoled – zastarjelo), *đir*, *đümper* (džemper), *ekipâj* (posada broda – zastarjelo), *elemênt* (i *elemënat)*, *ëroplan* (= *avijôn* – zastarjelo), *fabrikậnt* (vlasnik tvornice), *facô* (rubac), *fafarîku(l)* (kostela, koprivić, pelegrinka), *fagöt* (svežanj), *fagötič*, *fakîn* (nosač prtljage – informant: *kî su iskrcīvâli brôd*), *fâm* (nesvijest), *fậng* (mulj, talog), *fanganëlič* (vrsta češljugara), *fažô*, *fidelîn* (većinom pl. – rezanac (za juhu)), *fijậd* (udar vjetra), *fijök* (mašna), *fijorîn* (forinta, austrijski srebrni novac od dvije krune), *fil* (sloj; red u kojem se čeka), *filošpanj* (silk (za udicu)), *filjûn* (muško kumče), *fišč* (zvižduk), *fit* (podstanarstvo – samo u izrazima *pôjti na fit* i *bïti na fitu*), *föj* (list papira – zastarjelo), *folklôr*, *Francûz*, *frizerâj*, *frižidêr*, *frnjôku* (= *frnjôkula*, *žvrnjôku*), *fruntîn* (šilt), *früt* (voće), *fundâč* (talog kave ili ječma (*žitïne*) i sl., soc), *fuštận* (ženska seljačka haljina bez rukava, obično od modroga platna – danas samo kao dio narodne nošnje), *füzbal* (još se čuje od najkonzervativnijih govornika), *gamöš* (antilop), *garôfu(l)* (karanfil; klinčić), *gâvan* (bogataš), *glậd* (gladnica, gladuš), *gläspapir* (brusni papir – starije: *kậrta žmarïlja*), *gluhậjo* (o gluhoj, nagluhoj osobi), *gölub* (ptica i riba golub), *göst* (g. *gostïju*), *gövor*, *grậd* (grad – mjerna jedinica za udio alkohola; upotrebljava se gotovo samo u g. (*grậdi*)), *grâvron* (danas *gâvron*), *gr̈c* (ogrc), *grdelîn* (češljugar), *grëben*, *grïf* (fino bijelo brašno), *grîšnik*, *grümen*, *güc* (vrsta ribarskoga broda), *gücelj* (gutljaj; govori se i *gücalj* (*clj*)), *gülaš*, *güst* (kolovoz – zastarjelo),

güšt, *gužîšnjok* (analni otvor), *hïdrofor*, *hrbât*, *hrīpëlji* (pl. – nosne šupljine – jedna nosnica se kaže: *jenâ strận nösa*), *hôd*, *hôdnik*, *hotël*, *imbröji* (pl. – konopi za stiskanje jedra), *indirïc* (adresa), *Inglêz*, *interës* (korist, zarada; kamata), *jâd*, *jậnjčič*, *jâprk* (jugozapad), *jậrbu*, *jardîn* (vrt s cvijećem), *jâstrog* (jastog), *jâvor* (lovor), *jedậrmo* (žandar – i kod najkonzervativnijih informanata danas *žändar*, ali riječ potvrđuju), *kacô* (grabilica), *kađînjok* (kadionica), *kaîn* (lavor), *kalafậng* (bager – danas *bâger*), *kalafật* (tesar u brodogradnji, brodograditelj), *kalamậr* (vrsta lignje), *kalaïs* (kositar), *kâleb*, *kâlež*, *kalöp* (kalup – kod manje konzervativnih *kalüp*), *kalöper* (biljka dugačkih mirisnih listova), *kamižöt* (košulja od debljega platna; kratki kaput bez rukava), *kanarîn*, *kậmfar*, *kậntor* (kantar (riba)), *kapelận*, *kapelîn* (ženski šešir), *kapitận* (samo kod konzervativnih, inače *kapetận*), *kậpo*, *kapöt* (kaput), *kapüs* (kupus), *kârig* (teret), *karöc* (dio broda), *kaštîg* (kazna (božja), prokletstvo, zlo), *katrâm* (katran), *kâuč*, *kâul* (većinom pl. *kâuli* – karfijol), *kavalët* (konjić – naprava na kojoj se pile drva), *kâvez*, *kavrôn* (pohotan čovjek), *kažîn* (bordel), *kažöt* (kućica; kiosk – danas *kïjosk*), *kekîn* (punđa), *kîl* (kilogram), *kimênt* (i *kimënat*; falc, spoj između dvije daske (na brodu)), *kljësen* (ledenica, siga; bale koje vise iz nosa), *knêz* (vrsta morske ribe), *kôgo* (kuhar), *kokorüz* (v. b. 145), *kökot* (morska riba), *kolët* (ovratnik), *komïs* (konac za pletenje), *Kônzum*, *korâm* (koža za potplate), *korduncîn* (čvrst konac od kudjelje od kojega se pravio silk (odavno se ne upotrebljava)), *kören* (korijen zeljaste biljke), *kortulâc* (nesklopivi nožić), *kösor* (kosir na dugačkoj dršci), *kostîm*, *kotlët*, *kôzlič*, *kŕčmor*, *krëmen*, *krïk* (čekrk), *krîži* (pl. – križa), *krožât* (muški prsluk), *kucîn* (psić), *kučarîn* (žličica) (danas većinom *žlïčica*/*zlïčica*), *küfer* (nekoć *valîža*), *kükumor* (krastavac), *kumadậnt*, *kumpanjôn*, *kumpậr* (prijatelj), *kundüt* (zahod), *kuntrapîz* (ravnoteža), *kuntrât* (ugovor), *kurâj* (hrabrost), *kûrjok* (kurje oko), *küs* (crni kukac, štetnik na grožđu – = *rîlj* – informant: *ka ga täkneš, ûn pâde i uvūčê nöge, po rečû: käj rîlj si se izvrnî*), *kûs* (komad kao odijeljeni dio cjeline v. b. 180; *kûs mïša kûs tïce*/*tïča* indecl. – šišmiš), *kušîn* (jastuk; jastučnica), *kûtnjok*, *kuverčîn* (dnevni pokrivač za krevet), *küvor*, *küželj* (ključ (pri kuhanju)), *kvadrât* (kvadrat; kvadratni metar), *kvartüč* (mjerica za vino), *kvậs* (kvasac), *läcman* (*kakôv je – käj läcman* – o neurednoj osobi), *lamarîn* (čelični lim (u brodogradnji)), *lamûrč* (vuča brodom), *lâpiž* (obična olovka – odavna se ne upotrebljava), *lậriž* (ariš), *laröj* (= *alaröj*), *lâštrig* (lastik), *lavamận* (stalak za umivanje[167]), *lavandîn* (umivaonik), *läzar* (o hromu, oduzetu i sl. čovjeku), *legrüt*, *lenjậv* (drvena građa), *lîst* (list (biljke, papira i sl., na nozi, riba)), *lišonj* (lišaj), *löger* (vrsta broda), *lökot*, *löpiž* (zemljani lonac), *lûb* (= *lûbo* – obruč (na *sîknjici*, situ, obruč u kolijevci koji drži pokrivač da djetetu ne

[167] Okrugao tronožni stalak s dvije policena kojem stoji lavor za umivanje, sapun i sl.

pada na glavu)), *lucmarîn* (ružmarin), *lüj* (srpanj – zastarjelo), *lûmbul* (krmenadla, dio svinje uz kralješnicu), *lümer* (broj (vjerojatno kao kućni broj) – odavna se ne upotrebljava), *lumîn*, *lüš* (luksuz), *ljûdi* (pl.), *macimậlj* (alat za nabijanje obruča na bačvu), *mậčič* (mačić, mače), *mâdež*, *Mäđar*/*Mađâr*, *magazîn* (skladište), *mậh* (trenutak), *mâj* (svibanj), *mäjstor* (nekoć *mëštar*), *maltêž* (džins (materijal)), *malvậl* (fizički radnik – uglavnom kao pomoć u građevinskim radovima), *mamišôldi* (muktaš, škrtac), *manđëlo* (veći cipal), *mantelîn* (ogrtač), *mâštor* (gira oblica – mužjak), *matalân* (vrsta morske ribe – = *bugvîlj*), *mazarolîn* (bačvica), *mažîn* (ručni mlinac za kavu, ječam, papar), *mëdvid*, *meštralîn* (slabi maestral), *mezomarinêr* (čakija, drvena letva s kukom za odguravanje broda), *mînt* (mana, nedostatak), *mirâku(l)* (čudo – *äjme čüda i mirâkula is töbun*), *mîrliči* (pl. – čipka), *ministrậnt*, *minût*, *mïšič* (dem. od *mîš*), *mišîč* (organ – novije), *mladîč*, *mlîn* (nekoć *mälin* – n. p. C), *mlîšnjok* (maslačak), *môd* (način – *kôga môda* – kakav), *môdrog* (modrak (riba)), *môl* (oslić), *morbîn* (obijesna igra, šala), *möt* (znak (prstom, rukom okom); vještina, sposobnost), *mrậv*, *mravînjok*, *mrâz* (hladnoća, studen; mraz – uz češće *slậnâ*), *mrcînjok* (veliki, navodno nejestivi, kopneni puž s kućicom), *mr̈lis* (odavna se ne upotrebljava – većinom se govori *vônj*), *mr̈s* (mrsna hrana), *mû* (mol, manji gat), *munigîn* (pregradni zid (u kući za razliku od vanjskih)), *munjëlo* (= *munjenjậk*), *muškardîn* (o dječaku ili mladiću koji ima pozitivne muške odlike), *müto* (nekomunikativna muška osoba), *müto* (Dasyatis pastinaca L. (riba)), *mutôr*, *mûž*, *nâčelnik*, *nâlaz*, *nậlët* (*vïtra* i sl.), *nậmët* (urok), *nậplög* (pljusak), *nâpršnjok* (naprstak), *nậröd*, *nâručoj* (G. *nâručoja* i *nâručja*), *nậsïp*, *nậük*, *nậvïk* i *nậvït* (navika), *nậzëb*, *nevîrnjok* (zavidan čovjek), *nëput* (sinovac; nećak – većinom *(o) brâta sîn*, *(o) sestrê sîn*), *nëmrs*, *neverîn*, *noštrömo* (vođa palube), *oblïg* (obaveza – danas samo *öbaveza*), *öblok* (oblak), *obrâz*, *öbruč* (na bačvi i sl.), *öcejan* (danas *öcean*), *ödih* (odušak, otvor kroz koji prolazi zrak, »luft« – *đigni pökrivo* (poklopac) *da îmo ödiha*), *ödmor*, *oficij* (ured – zastarjelo), *okrîp* (prema Maričiću: okrepa; prema mojim informantima: zavoj koji se veže oko bolnoga zgloba), *orậrij* (satnica), *örgan* (orgulje), *orgân* (organ – novije), *osînjok* (osinjak; metafora o dosadnoj osobi, osobito djetetu – *mậli osînjok*), *östi* (pl. – g. *ostïju* – v. c,γ,4), *oštrâc* i *oštrîn* (blagi jugozapadnjak (*ôštro*)), *ötek* (oteklina), *ötok* (nekoć *škôlj* i *îžula*), *pâgar* (morska riba), *pâguč* (sitan pauk), *pajët* (bokobran na brodu), *pajô* (podnica u brodu), *pakët*, *palagüz*[168], *pậnj* (čokot, trs; = *cök* – v. b. 190), *papîr* (nekoć *kậrta*), *parapët* (betonska ograda, zidić), *parët* (pregrada od dasaka), *parkët*, *pâs* (pas; morski pas; štipaljka), *pâš* (sežanj – dužina raširenih ruku), *pašamận* (rukohvat – zastarjelo), *pašapôrt* (= *pâšuš*), *pâšuš* (putovnica), *pâtnik*, *patrijöt* (zemljak), *pâuk*, *pënj* (zalog

[168] Svakako postoji toponim *Palagüz*, ali po svoj prilici i apelativ: prema Maričiću *lučica*, a prema mojim informantima *gnjâla kräj mora*.

u igri), *pëšt* (isjeckani dodatak varivu (slanina, peršin, bijeli luk)), *petîd* (apetit), *pëtromas* (petrolejska svjetiljka), *pïc* (morska riba; konopčić na kroku; konopac na parangalu), *pijagật* (namještenik), *pijât*, *pijumbîn* (visak; olovni uteg na udici), *pïlič* (maleno muško pile), *pilöto* (lučki službenik), *pinëlič*, *pinët* (većinom pl. – tjestenina u obliku cjevčica s kosim otvorom), *pîplič* (odraslije muško pile), *plâmik*, *plês*, *plët* (pled), *plïk* (bunt (papira, novca); špil (karata)), *pobrâtin*, *pöbuk* (alat za plašenje ribe), *pocës* (posjed), *podapör* (potporanj), *pökoj*, *pokôjnjok*, *pokôžnjok* (vrsta čira), *popišîn*, *pôrtik* (predsoblje, hodnik), *pörod* (izraz *ni röda ni pöroda od njê*; vjerojatno novije: porođaj), *poserîn*, *pöt* (metalni lončić, kao velika šalica, oko 1 do 1,5 l), *potrîbnjok* (= *siromâh*), *prädid*, *prcimîgu(l)* (jestiva gomoljasta biljka (gomolji poput krumpirića)), *pr̈č* (neuškopljen ovan ili jarac (za rasplod)), *prêgled*, *presûnčič* (odraz sunca u moru koji se može vidjeti nasuprot zalazećemu suncu), *prëvoz*, *pr̈hoti* (pl. – perut – *püna glậvâ pr̈hotov*), *pr̈ijatelj* (starije *kumpậr*), *prîšč*, *pr̈lj* (poprečna letva kakve se stavljaju na krovne grede, pa se na njih slažu crepovi), *pröcak* (naprtnjača, ruksak – = *torbậk*), *pröcip*, *profûndiš*/*profûndiž* (misa zadušnica), *prölaz*, *pröliv* (novije za *grïža*), *promëš* (dozvola), *prösjok*, *provînč* (toplomjer), *pr̈st*, *pr̈stac* (debeli konac (za šivanje vreća i sl.)), *prstâc* (= *dâtel*), *pr̈sten*, *prtisîmu* (peršin), *pršüt*, *prvidận* (ponedjeljak – danas i *ponëdiljak*), *pulicijöt* (zastarjelo), *pülič* (magarčić), *puntarô* (dlijeto za kamen, štemajzla), *püšak* (informanti ne znaju značenje, nego samo izraz *têpli*/*têplo kaj püšak*, prema Maričiću: »u kuhinji mješavina pare i topline«), *pût* (Weg – g. *pûtov*; Mal – g. *pûti*), *putâč* (gulaš), *rabatîn* (zakovica), *ragân* (uragan), *rakâm* (= *mîrliči*), *rậnj* (riba pauk), *rârog* (hlap), *rât*, *rëful* (udar vjetra), *rêšt* (vijenac bijeloga ili crvenoga luka (upliću se stabljike)), *rïbor*, *rïc* (uvojak), *riđipëti* (pl. – grudnjak), *rišpët*, *rîz* (crta), *rîži* (pl. – riža), *rižöt*, *rôdu* (valjak; mačak za krečenje; veći *rokê*; valjak od kose (pravi se obično djeci: rep se podigne na vrh glave, spljošti, smota kao palačinka i zakvači)), *röđok*, *rufijận* (provokator, doušnik), *rûmb* (trupac (riba)), *Rüs*, *sakët* (vrsta vreće – v. b. 146; vrsta morske ribe), *sakrestận*/*sekrestận* (crkvenar), *sậntu* (krsni ili krizmeni kum djetetu; titula za starije osobe (čiko)), *sậvït*, *sekûnd*, *sëlen* (celer), *sïč* (limena kanta (desetak l)), *sîn* (g. *sînov* i *sinôv* – v. c,γ,4), *siromâh*, *skörok* (konzervativni informanti: g. *skorậci*, *korậci*), *skörup* (masnoća na površini mlijeka; površina mora), *skülor* (učenik, školarac), *söko* (G. *sökola*), *söldot*, *söpolj* (bale (iz nosa, puževe i sl.)), *spâš* (šetnja), *spömenik*, *sprövod*, *srîž* (u Maričića *i*-vrsta; kamenac u bačvi; bijela slatka naslaga na površini suhe smokve), *stagüc* (peteljka), *str̈h* (srh, srsi), *str̈šen* (stršljen), *strûk* (manja biljka; sadnica; novije: struk u čovjeka (starije *pậs*)), *stümulj* (zamotak od janjećega krzna na štapu za premazivanje broda paklinom), *stvör*, *sulâc* (šala), *sumprëš* (glačalo), *sûmpur*, *svît* (rjeđe *po svītü*, *na svītü*), *šalvâdigo* (divljak – rijetko), *šašîn* (razbojnik, ubojica – rijetko), *šegâc* (ručna pilica (s drškom, bez luka)), *šëst*

(ljepota, ljupkost), *šjôr* (šaljivo), *škabelîn* (noćni ormarić), *škafët* i *škafetîn* (ladica), *škaldîn* (sobni grijač na žeravicu), *škârig* (ispušna cijev, auspuh), *škartöc* (v. b. 146), *školậnt* (učenik, student), *škomët* (oklada), *škopilöto* (kastrat), *škrlët* (baršun), *škûr* (vrijeme bez mjeseca kad se lovi plava riba), *šôld* (novčić – danas se ne upotrebljava; pl. novac), *šôs* (suknja), *špagët* (većinom pl.), *špigët* (vezica, pertla), *šubijöt* (*šubijöti* – tjestenina u obliku nazubljenih vrpca), *šutotâjer* (Maričić: ronilac; moji informanti: skafander), *špacakamîn* (dimnjačar – rijetko), *špëč* (danas samo *zr̈calo*), *špîn* (Squalus blainvillei Risso (riba)), *špïrit*, *štâm* (tvornički upredena vuna), *štrumênt*, *štrüt* (svinjska mast), *študênt*, *štük* (žbuka na stropu; kit za drvo), *šûg*, *šugamận*, *šükundid*, *švör* (čvor na drvetu), *Švëd*, *tabâk* (zastarjelo: duhan; metonimija = *cigarët*(*i*)), *tâj* (posjekotina), *tamburîn* (stolica bez naslona, hoklica), *tapët* (tepih), *taulîn* (stolić), *tavajô* (kuhinjska krpa; platnena salveta), *tažêr* (etažera, polica, stalak s policama), *têg* (vrsta ribarske mreže (s olovnim kuglicama)), *tëlefon* i rjeđe *telefôn*, *temperîn* (džepni nožić), *tikulîn* (novčanik), *tîr* (pucanj), *tïsik* (ljutnja, bijes), *tïšljer* (većinom *marangûn* (b)), *tôrku* (tijesak), *tötan* (lignjun), *trabâku* (jedrenjak s dva jedra), *trajët* (novije *trajëkt*), *tramâk* (gnjavaža), *tramëz* (pregradni zid), *tražët* (uzak morski prolaz), *trcarô* (većinom pl: *trcarôli*: konopčići kojima se steže jedro), *trën*, *Trêšč* (zastarjeli naziv za Trst), *trôskot*, *tr̈p*, *trûs* (potres; tutnjava), *tûk* (mast, masnoća), *tümor*, *üčitelj* (nekoć *měštar*), *ûmnjok*, *ümor*, *Uskr̈s*, *vậk* (loš glas), *vâlud* (baršun, velur), *vanđerîn* (beskraj, svemir – obično u izrazima poput *bậcïti*, *odletïti*, *svë đigniti u vanđerîn*), *vapör* (parobrod), *vậröš* (seoska četvrt – = *dvôr*), *ventậrij* (ostavinska rasprava), *ventïlj*, *veštîd* (odijelo), *vijâz* (putovanje), *vînč* (vitlo), *vitamîn*, *Vlâh*, *Vlâsi* (pl. – unutrašnjost Dalmacije – v. § 16,4,b), *vrận* (vrana (riba)), *vr̈č*, *vrtičök* (artičoka), *vûk*, *zaguzîn* (homoseksualac), *zậkön*, *zậlëbrnik* (pečenica (meso krmenadle bez kostiju)), *zânat*, *zậvït*, *zêc*, *zemận* (vrijeme – zastarjelo), *zës* (kreč u grudama kojim se pisalo kao kredom), *zët*, *zîng* (cink), *zînso* (imenjak – danas izvan upotrebe), *zöbi* (pl. – meso sa svinjske glave – obično se suši – g. *zobïju* – v. c,γ,4), *zünj* (lipanj – zastarjelo), *žbîr* (zao čovjek, uhoda – ne upotrebljava se), *žbrlët* (šminka – zastarjelo), *žbrük* (kila, bruh), *žëlud*, *žënskor*, *žëp*, *Žïd*, *žûlj*, *žvanjarîn* (budilica), *žvrnjôku* (čvrga – = *frnjôkula*) i dr.

δ,2. Imenice bez nepostojanoga samoglasnika s promjenom duljine, odnosno kvalitete *â*/*ậ* (kratkosilazni naglasak ili *â* u zadnjem slogu): *bật*, *bôr*, *božîč*, *brật* (V. *bräte*), *brôj*, *bubrîg*, *budê* (želudac peradi (kao kulinarski termin)), *bûl* (poštanska markica), *buštrận* (bršljan), *capunîč*, *čenašîč* (većinom pl. *čenašïči* – plodovi neke biljke od kojih su djeca pravila ogrlice), *čêp*, *čôk* (kos), *dašpêt*/*dešpêt* (inat, prkos; nepodopština), *đid* (djed; punac), *đim*, *fậr* (šrot (kukuruzni, pšenični i sl.)), *fratrîč*, *gôd* (god (na drvetu); godišnjica smrti), *grậh* (sjetvena

graholika, sjetvena kukavičica), *grôp* (vrsta čvora, uzla; vrsta morske školjke), *grôzd*, *grûg* (ugor), *grûm* (G. *gröma*), *hljîb*, *hrêb* (trupac, balvan), *jazîk*, *jêž* (ježinac; jež), *kablîč*, *kaîč* (čamac), *kaîš*, *kampanê* (zvonik), *karatê* (bačva srednje veličine), *Kaštê* (stara kuća u Martinovu dvoru, nekad vlasništvo obitelji Nassi), *kljîn*, *kokê* (alat za ručno miješanje žbuke), *kolâk* (vukodlak), *konalîč* (kanalić), *konôp*, *koromâč*, *kosirîč*, *kotlîč*, *krâj*, *krôj*, *krôk* (pojas kojim se ribari opašu kad izvlače mrežu), *krôv*, *krûh* (G. *krüva*), *krvê* (Petrovo uho), *kûp*, *kvadrê* (kvadratić na tkanini – većinom u izrazu *na kvadrëli* – kariran), *kvartîč* (odmila/umanjenica za *kvârat* (sc. *vînâ*)), *labîč* (lebić), *lantinê* (okrugla letva na pramcu broda za koju se drži pri ulasku i izlasku), *lêd*, *librîč*, *livê* (razulja, vaservaga), *lôj*, *lûk* (bijeli luk), *Lukorân*, *lupêž* (lopov), *maštê* (veliki drveni kabao s tri uha u kojem se pere rublje), *mêd*, *miljê* (stolnjačić, tabletić), *mîš* (miš; štakor), *mrkêž* (mjesečnica), *mulîč* (dem. od *mû*), *mulinê* (drveni kolovrat (greda) za potezanje mreže šebake iz mora), *murê* (donji, nabrani dio fuštana), *mustâč* (obično pl. – brk – više se ne upotrebljava), *nâčîn*, *orîh*, *palibrôd* (kruh u juhi), *pasîč*, *pašabrôd* (cjediljka za juhu, tjesteninu i sl.), *pijatîč*, *pinê* (kist; četka za bojanje), *plâč*, *plôd*, *pokrôv* (mrtvački pokrov), *polôg* (uložak u cipeli), *pôst*, *postâv* (podstava (= *fôdra*); tkanina, materijal (*postâv za travêsu*)), *povôj* (dug i širok pojas tkanine u koji se umatalo dijete), *prâg*, *preščîč* (praščić, prase), *prīsâd* (sadnice), *puntapê* (broš), *pûp*, *râj*, *râk* (v. § 12,3), *râsô* (isjeckani bijeli luk, sol, voda i maslinovo ulje), *repčîč* (dem od *rêpâc*), *rôj*, *rokê* (drveni ili plastični valjčić na koji se namata konac (za razliku od *mötalice* i *špüle* – v. gore); metonimija: klupko konca na takvu valjčiću – *rokê kuncâ*), *sîr*, *slipîč* (prema Maričiću: tamna prostorija; sljepić (gušter); prema mojim informantima: neki termin u vinogradarstvu: *ostâviti dvâ püpa i slipîč*), *slîz* (sljez), *smîlj* (smilje), *sôc* (vodoravni ušitak na fuštanu), *sokolîč*, *sortîč* (dem. od *sörat*), *srâb*, *Sukošân* i kod starih *Šukošân*, *škamlîč* (dem. od *škâmo*), *škrpê* (alat za sječenje), *špâr* (morska riba), *tîč*, *tinê* (blagovaonica), *tovâr* (magarac), *Ugljân* (otok i mjesto), *važîč* (manja limenka), *volîč* (manji volak; carić (ptica)), *vônj*, *znôj* (novo uz starije *pôt* – v. § 16,4), *žmulîč* (dem od *žmû*) i dr.

δ,3. Imenice s nepostojanim samoglasnikom bez promjene duljine: *bäkar*, *bätak* (starije i još u upotrebi *bedrïca*), *böravak* (uglavnom u sintagmi *dnêvni böravak* (prostorija)), *brïkalj* (ostatak odlomljene grane na stablu), *bûbanj*, *cêntar*, *centimëtar*, *cükar*, *decêmbar* (prosinac – zastarjelo), *döručak* (novo uz starije *kâfâ* (*popïti kâfü* – popiti kavu; doručkovati uz kavu, čaj i sl., a ako se uz doručak ništa ne pije, govorilo se samo *poîsti* (*üjtro*))), *dübovac* (korijen stabla), *đeomëtar*, *frâtar* (redovnik); fratar (riba); kukuruzna kokica – većinom pl.), *fûnjkavac* (osoba koja unjka), *grêštovac* (vrsta grožđa), *gücalj* (i *gücelj* – gutljaj), *impâstar* (flaster za

ublažavanje boli), *jârac* (samo u psovkama i sl. te u prenesenom značenju[169]), *jâukovac* (mali kruh koji su Zadrani i žitelji okolnih mjesta dobivali od okupacijskih vlasti u Drugom svjetskom ratu), *jolândar* (oleandar), *kâšalj*, *katâstar*, *kilomëtar*, *kûkalj* (danas *kûk*, G. *kûka*, n. *kükovi* – v. § 16,2,b,α,4), *kukurīkâvac*/*kukurītâvac* (hripavac), *kvậdar* (slika; okvir za sliku), *lîbar* (knjiga – samo najkonzervativniji), *Makedônac*, *mëtar*, *mûhanj* (vrsta trave), *nâručoj* (G. *nâručoja* i *nâručja*), *novêmbar* (studeni – zastarjelo), *pâhalj* (pramen, čuperak), *pâstorak*, *pêdanj* (pedalj – dužina od vrha palca do vrha maloga prsta), *pöpravak*, *pr̈dac*, *pulâstar* (mlada kokoš), *rematïzam*, *rêžanj* (= *rêšt*[170]), *rônac* (ptica ronac), *Slovênac*, *ständarac* (drveni stup), *stīskâvac* (škrtac), *sûšanj*/*šûšanj* (suho lišće), *svêžanj*, *šetêmbar* (*rujan – zastarjelo*), *šünjavac* (neuredna muška osoba), *šuškrâpac* (kišica s vjetrom), *škâkovac* (skakavac), *šûvar* (pluto), *tîmbar* (pečat), *tröšak*, *tûcanj* (vrsta trave malena, duguljasta, debela lista), *ûzo*, *vêžanj* (svežanj rajčica ili vijenac smokava na koncu), *vïtar*, *vr̈to* i dr.

δ,4. Imenice s nepostojanim samoglasnikom i promjenom duljine, odnosno kvalitete *â*/*ậ* (dugosilazni naglasak, odnosno *ậ* u zadnjem slogu osnove): *bânak* (klupa), *Bosânac*, *bosïljak*, *bübac* (udarac), *bušïnak* (ljepljivi bušin (biljka)), *cimënat* (cement; cementni pod), *čâvo* (veliki čavao), *čëšalj* (češalj; Squilla mantis L. (rak)), *dekumënat* (i *dekumênt*), *đâvo*, *elemënat* (i *elemênt*), *fânat* (dečko u kartama), *fijânak* (bok (životinjski, tj. meso od boka[171])), *frmilânat* (šibica), *fundamënat*, *(o)gânjač* (žarač), *imbârak* (ukrcaj; teret na brodu), *inkânat* (dražba), *inkârat* (suha žbuka (na zidovima i sl.)), *jânjac*, *kimënat* (v. *kimênt*), *klânac*, *kölap* (infarkt), *könat* (danas *račûn*), *korënat* (morska struja), *krmežljïvac*, *külaf* (pučina), *kürac*, *kvârat* (četvrt (sata, litre (*kvârat vīnâ*) i sl.)), *levânat* (istok; istočni vjetar), *lövac*, *mârač* (ožujak – zastarijeva), *Merikânac*, *momënat*, *mravïnac* (= *mrậv*, ali ranije se govorilo većinom *mravïnac*), *nậpljüvak* (ono što ostave muhe kad napljuju hranu (jaja/ličinke)), *nậpr̈idak* (u kletvama kao: *vrâg je pöne i sr̈ču i nậpr̈idak* ili *ne imậ sr̈če ni nậprîtka*), *nöhat*, *Njëmac*, *obl̈ivak* (slab ocat dobiven oblijevanjem vodom koma iz kojega je već jednom istiješten ocat), *oböjak* (*jk*), *opânak*, *örac* (plovidba uz vjetar – većinom samo izraz *na örac*), *pâlac*, *pârat* (dio – zastarjelo), *p̈inac* (spolni ud (većinom u komunikaciji s djecom)), *plahljïvac*, *podânak* (donji dio terasasto podijeljena zemljišta), *pogânac* (promrzlina na ruci ili nozi), *polöžak* (jaje ili kamen sličan jajetu koji se stavi pod kokoš da bi nosila), *popëčak* (žarač), *pörat*, *posmihljïvac*,

[169] Psovke kao *(je)bën ti jârca*/*jârca tovâra*/*jârca mïša*, izraz čuđenja/negodovanja *jârče böže*; u prenesenom značenju o nemirnoj ili pohotnoj osobi: *skậčeš käj jârac*, *stậri jârac – ûn bi mlậde...*

[170] Po svoj prilici hibrid između *rêšt* i *vêžanj*. S obzirom na značenje i glasovni sastav (neočekivano *e* od *ë*) *rêžanj* ne može biti izvorna kukljička riječ.

[171] U Maričića i ljudski (primjer: *fijanak me boli*), ali to moji informanti ne potvrđuju.

prl̈ipak, *pulënat* (sjeverozapad), *pünat* (ubod igle pri šivanju; bod, poen; debela daska = *tavalûn*), *püpak*, *rögalj* (= *br̈kalj*; okrajak vekne kruha), *smutlj̈ivac*, *sopolj̈ivac*, *sörat* (čekić; mlat, jaram (riba)), *strânac*, *stümak* (želudac, stomak), *svëkar* (V. *čâčo*), *ščâvo* (žohar), *škâmo* (stoličica bez naslona, šamlica), *škërac* (šala), *škëram* (nosač na kojem se drže vesla u čamcu; škaram (riba)), *špünat* (injekcija), *švenšlj̈ivac* (ušljivac), *Talijânac*, *tânac* (ples – zastarjelo), *testamënat*, *(u)törak*, *Ugljânac*, *üjac*, *völat* (lûk (u građevini)), *vösak*, *zp̄ërak* (neplodan izbojak pored lista na vinovoj lozi), *zp̄tl̈jak*, *zp̄vl̈t*, *zmörac* (sjeverozapadnjak; sjeverozapad) i dr.

b) Naglasna paradigma B.

α) Imenice *a*-vrste muškoga roda n. p. B u svim padežima jednine osim V. i onih s nultim nastavkom, imaju zaosnovan naglasak, točnije: naglasak na prvom slogu nastavka. Naglasak je u jedninskim oblicima s nultim nastavkom najčešće na zadnjem slogu osnove[172], a o naglasku u V. v. 2,c. U v. je naglasak također na zadnjem slogu osnove. Što se ostalih množinskih oblika (na., dli. i g.) tiče, postoji nekoliko mogućnosti/podparadigama.

1. Imenice prve potparadigme imaju u na. i dli. zaosnovni naglasak, a u g. naglasak na zadnjem slogu osnove (v. deklinaciju imenice *šč̨âp* pod 1).
2. Imenice druge potparadigme imaju u g. naglasak na zadnjem slogu osnove, a u na. i dli. im se naglasak koleba između nastavka i zadnjega sloga osnove (v. deklinaciju imenice *pôp* pod 1).
3. Imenice treće potparadigme imaju naglasak na nastavku i u na. i dli. i u g. na *-ov* ukoliko ga imaju, npr. *badnj̈i*, *badnjôv*, *badnj̈ima* i *mūšcï*, *mūškôv*, *mūšcïma* (v. i deklinaciju imenice *pâk* pod 1).
4. Ovim bi se trima potparadigmama kao četvrta mogle dodati imenice *krîž*, *trûd* i *posą̂* s naglaskom na zadnjem slogu osnove (= na prvom slogu u riječi) u cijeloj množini (*krîži*, *trûdi*, *pösli*).

β) U većini se slučajeva po obliku osnove može predvidjeti kojoj potparadigmi imenica pripada.

[172] Iznimka su imenice s nepostojanim samoglasnikom, kod kojih je naglasak u N./A. ili na nepostojanom samoglasniku ili na slogu ispred (v. β,3).

β,1. Prvoj potparadigmi pripadaju sve duge osnove na jedan suglasnik osim imenica *krîž* i *trûd*, dakle imenice kao *ščâp*, *pûž*, *buȁr* (*buȁrï*, *buȁrov*, *buȁrïma*). Ovamo pripada i imenica *postô* (*postoli*, *postölov*, *postoli̇ma*).

β,2. Drugoj potparadigmi pripadaju sve kratke osnove na jedan suglasnik osim imenice *postô* i imenica sa *a* u zadnjem slogu osnove te nepravilne imenice *kâmik*. To su imenice kao *pôp*, *kôš*, *glavôč* (*glavočï*/*glavöči*, *glavöčov*, *glavočïma*/*glavöčima*). Sve su riječi ove potparadigme relativno stare kukljičke riječi i sve (osim onih sa slogotvornim *r* – v. § 4,2,a) dulje zadnji slog osnove u oblicima s nultim nastavkom (duljenje u zatvorenom naglašenom slogu ili stezanje s vokaliziranim *l*). Naglasak je na nastavku u na. i dli. stariji, a danas je rijedak. U na. je taj naglasak stariji svakako, dok bi se u sinkretičkom obliku za dli. mogao pretpostaviti i stari naglasak na zadnjem slogu osnove prema naglasku staroga l. i i., koji je u n. p. B imenica *a*-vrste morao biti na zadnjem slogu osnove. Ipak, na to da je naglasak na nastavku u sinkretičkom obliku dli. u kukljičkom vjerojatno stariji, ukazuje oblik *postoli̇ma* (ipak usp. i γ). Naime, *postô* je imenica istoga tipa kao i *glavôč*, ali se stari naglasak u množini dobro čuva jer se ta imenica i upotrebljava većinom u množini, a budući da se ona često upotrebljava u lokativu, očekuje se da će se u njoj lokativni naglasak bolje sačuvati nego u imenicama koje znače živo kao *glavôč*, *pôp*, koje se u lokativu upotrebljavaju znatno rjeđe[173]. Osim toga i na. i dli. ovih imenica s naglaskom na nastavku konzervativni govornici potvrđuju bolje od manje konzervativnih. Ipak, moguće je da je u sinkretičkim oblicima dli. u kukljičkom uvijek postojalo kolebanje između naglaska na zadnjem slogu osnove i naglaska na prvom slogu nastavka. U višesložnih se imenica ove potparadigme u novije vrijeme primjećuje kolebanje naglaska između nastavka i zadnjega sloga osnove i u jednini, osobito u imenica *svidôk* i *živôt* (u značenju »život«, ali ne u značenju »tijelo«). Prema tome, po svoj se prilici radi o utjecaju odozgo.

β,3. Trećoj potparadigmi pripadaju imenice s osnovom na suglasničku skupinu, a od osnova koje završavaju jednim samoglasnikom, samo riječi sa *a* u zadnjem slogu osnove i nepravilna imenica *kâmik*. To su imenice kao *kotȁ* (g. *kotlôv*), *dâž* (g. *dažjôv*), *sâk* (g. *sakôv*); *rȁžânj* (g. *rȁžnjôv*). Ova je potparadigma nastala poopćavanjem zaosnovnoga naglaska (pomicanjem na nastavak -*ov* u g.) da bi se izbjeglo duljenje kratkih osnova, bilo duljenjem u zatvorenom

[173] Tako u Preku *popï*, *pöpov*, *pöpima*/*popïma*, ali *postuô*, *postöla*, *postöli* ujednačeno prema *postölima*. I u Kalima se jedan manje konzervativan informant nije znao odlučiti između *kôšimi* i *košïmi*, ali je bio siguran da se kaže *u postôlimi*.

naglašenom slogu, bilo duljenjem naglašenoga *a*[174]. Prema tome, primarno ovoj paradigmi pripadaju samo kratke osnove tipa *kotą̂* i *sȃk*, a duge su osnove na suglasničku skupinu (tip *rą̄žą̂nj*) u ovu paradigmu ušle analogijom prema kratkim osnovama na suglasničku skupinu tipa *kotą̂* (usp i γ). Imenica *kâmik* (G. *kamikâ*, pl. *kamicï*, *kamikôv*, *kamicïma*) n. p. B svakako pripada sekundarno (v. § 16,2,a,α,3). Za pomicanje naglaska s osnove na nastavak u g. ovih imenica usp. i genitive mjerne jedinice *badnjï* i *pacï* prema *ką̂bli* (od *kabą̂*), gdje je *ką̂bli* svakako stariji naglasak koji se očuvao jer se taj g. odavna često upotrebljavao, dok se gen. mjerne jedinice od *badą̂nj* morao upotrebljavati rjeđe već zato što je badanj velika posuda, dok se *pȃk* kao mjerna jedinica češće počeo upotrebljavati vjerojatno tek u relativno novije vrijeme. Premda je obilježje ove potparadigme g. na *-ôv*, ovamo ubrajam sve imenice n. p. B s nezatvorenim *a* u zadnjem slogu osnove i sve imenice n. p. B s osnovom na suglasničku skupinu bez obzira na to što neke od njih nemaju g. s tim nastavkom. Naime, više ovakvih imenica ima g. samo na nulti nastavak, a u tom g. one uvijek imaju naglasak na predzadnjem slogu, dok se neke ne upotrebljavaju u množini. Osim toga, imenica *kabą̂* ima g. mjerne jedinice *ką̂bli*. Razlozi su za takvo svrstavanje s jedne strane dvostrukosti kao (*ką̂bli*/*kâbo*/*kablôv* i *mûžok*/*mūškôv*, koje pokazuju da imenice ovoga tipa kao potenciju[175] imaju upravo g. na *-ôv*, a ne g. na *-ov*. S druge strane, ove imenice dijele još neke zajedničke osobine u kukljičkom, a dijelom i u kaljskom (v. γ). Postojano se *a* na kraju osnove u ovim imenicama u kukljičkom nikada ne dulji u naglašenom zatvorenom slogu bile one stare domaće riječi ili relativno nove posuđenice: *dâž*, *mȃk*, *mâst (v. § 9,3,b,*γ); *pȃk*, *sȃk*, *tȃk*. Nepostojano se *a* duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu dulji u svim kratkim osnovama (*švenȃc*, *presȃc* v. § 9,3,b,γ) osim u relativno novim posuđenicama *parâc* (= *lûk parâc* – poriluk), *tarâc* (moljac; nokla) i *štramâc* te u imenici *četvrtâk* (vjerojatno prema *pētâk*). U dugim je osnovama duljenje ograničeno zbog prednaglasne duljine (v. § 9: 2,b,γ, i 3,a). Većina ovih imenica ima u jedninskim padežima s nultim nastavkom naglasak na nepostojanom samoglasniku (v. niže), a iznimke su kratke osnove *bïljac*, *pïljac*, *čïmak* (G. *čimkâ*), *möžak* (G. *moskâ*), *öganj*, *měštar* i možda još koja imenica.

[174] Kod imenice *są̂n* (G. *snâ*), naravno, nije riječ o pomicanju radi izbjegavanja duljenja nego o činjenici da naglasak ne može biti na osnovi *sn-*. S druge se strane, tvrdnja da imenice kao *sak* imaju g. tipa *sakôv* radi izbjegavanja oblika s duljinom tipa **sâkov, može dovesti u pitanje jer duljina već postoji u NA. *sȃk*. Međutim, u oblicima s nultim nastavkom naglasak mora biti na osnovi, a za g. sa zaosnovnim naglaskom upravo imenica u čijoj se osnovi pod naglaskom očekuje duljenje, ne nalazim uvjerljivije rješenje.

[175] Govorenje o g. s nastavkom *-ov* kao potenciji i razvrstavanje u potparadigme imenica koje se ne upotrebljavaju u množini, ima smisla s jedne strane zbog kolebanja između g. s nultim nastavkom i g. na *-ov* (usp. i 2,d,α,3), a s druge zato što se i imenice koje se u množini gotovo uopće ne upotrebljavaju, ipak poneki put mogu upotrijebiti i u kojem množinskom obliku.

β,4. Naglasak na osnovi u cijeloj množini imenica četvrte potparadigme teško je objasniti, ali je po svoj prilici riječ o inovaciji (usp. kaljski *trūdȉ*, *krīžȉ*, *poslȉ*) i u svakom slučaju nije nikako povezan s glasovnom strukturom osnove tih riječi. Množina *krîži* od *krîž* mogla bi biti prema *krîži* (križa), što je etimološki također množina imenice *krîž*. Međutim, i u imenici koja znači *križa*, očekuje se naglasak *krīžȉ (tako je u Kalima), a u kukljičkom je do promjene naglaska u *krîži* došlo eventualno prema riječima kao *mûda*, *plûča*, *jâtra*, *lëbra* (za sličnu, semantički uvjetovanu, promjenu na morfološkoj razini usp. 4).

γ) Radi jasnije predodžbe o razvoju prvih triju kukljičkih podparadigama ukratko prikazujem naglasak imenica odgovarajućih tipova u još nekim ugljanskim govorima. Najdetaljnije sam upoznat s naglaskom ovih imenica u kaljskom, a slabije s istim u prečkom, poljanskom i lukoranskom. U svim je tim govorima naglasak dotičnih imenica međusobno dosta sličan i donekle različit od kukljičkoga. Paradigmatske naglasne razlike postoje samo u množini. U kaljskom kukljičkim trima potparadigmama odgovaraju dvije, tj. duge osnove tipa *pũž*, one tipa *riepuãc* i kratke osnove tipa *puôp* pripadaju u konzervativnih govornika jednoj paradigmi (*pūžȉ*, *riepcȉ*, *popȉ*; *pûžov*, *riêpcov*, *pôpov*; *pũžimi(n)*, *riẽpcimi(n)*, *pôpimi(n)*). Naglasak je u sinkretičkom dli. prema starom naglasku u l., a možda i u i. Drugu paradigmu čine samo kratke osnove na suglasničku skupinu (*badnjȉ*, *badnjuõv*, *badnjȉmi(n)*) s pomaknutim naglaskom na nastavak radi očuvanja kračine, dok imenice *pâk*, *sâk* i *tâk* pripadaju n. p. A. Kod manje konzervativnih govornika naglasak se pomiče u dijela imenica prve potparadigme na nastavak, i to ponajviše u kratkih osnova tipa *puôp* (*popȉmi*/*popȉma*) rjeđe u dugim osnovama na suglasničku skupinu (*riepcȉmi*/*riepcȉma* – vjerojatno prema kratkim osnovama na suglasničku skupinu), dok kolebanja u dugim osnovama na jedan samoglasnik gotovo uopće nema. U Preku sam zabilježio *kolōčȉ*, *kolôčov*, *kolôčima*, *riepcȉ*, *riêpoc*, *riepcȉma*, *sviecȉ*, *sviecôv*, *sviecȉma*, *popȉ*, *pöpov*/*popôv*, *pöpima*/*popȉma* (konzervativni samo *pöpov*, *pöpima*), *badnjȉ*, *bädnjov*, *badnjȉma*, *kotlȉ*, *kotlôv*, *kotlȉma*; u Poljani *kolōčȉ*, *kolôčov*, *kolôčima*, *balûnima* (ali i *milūnȉma*), *popȉ*, *pöpov*, *pöpima*, *postolȉ*, *postölov*, *postölima*; u Lukoranu *kolōčȉ*, *kolôčov*, *kolôčima* (ali i *šmūrȉma*), *popȉ*, *pöpov*, *pöpima*, *postolȉ*, *postölov*, *postölima*. Prečko *-ôv* u g. umjesto **-uôv ukazuje na to da je naglasak na nastavku tek odnedavna, tj. da ga ondje po svoj prilici nije bilo u doba diftongacije (usp. i § 9,2,b,γ). Glede razlika između naglaska ovih imenica u kukljičkom i ostalim ugljanskim govorima vrijedi napomenuti i da jedino u kukljičkom kratke osnove tipa *pôp* u na. imaju pretežno naglasak na osnovi, dok u ostalim ugljanskim govorima, a tako i u Ždrelcu, Banju i Neviđanima, imaju ovisak na nastavku (usp. §2,2,d).

δ) Vrijedi spomenuti da na cijelom Ugljanu imenica *nož* (Kukljica, Lukoran i Sutomišćica *nôž*, a ostala mjesta *nuôž*/*nuõž*) ima kračinu u svim oblicima osim u NA. (g. *nožâ*/*nožä*). Budući da ova imenica ima dužinu u NA. i u ugljanskim govorima u kojima nema duljenja u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom (v. § 10,3,c), riječ je o zanimljivu slučaju gdje se sporadično duljenje kratkih osnova n. p. *b* vidi samo u NA. U Ždrelcu i Banju ova imenica ima dužinu u cijeloj osnovi (Ždrelac: *dvậ nóža*; Banj: *nōžûn*). S imenica *ögaŋj* i *sận* naglasak preskače na prijedlog u A. (*ü ogaŋj*, *nâ ogaŋj*, *ü son*). Kukljičke imenice *tậc* i *Ždrēlâc* (G. *ôca* i *Ždrêca*) sa sinkronijskoga gledišta imaju nepravilan naglasak, a s dijakronijskoga se gledišta radi o posve pravilnu odrazu imenica s dominantnim neakutiranim korijenom i isto takvim sufiksom u kojem je poluglas. *Ždrieluãc* (G. *Ždriẽca*) se govori i u Kalima. I u Kalima i u Kukljici postoje i ujednačeni oblici: u Kukljici samo *Ždrêlac* – *Ždrêca*, a u Kalima *Ždrieluãc* – *Ždriecâ* i *Ždriêlac* – *Ždriêca*. *Tuãc* (G. *uõca*) govori se i u Kalima, a u svim je ostalim ugljanskim govorima *tâc*/*tãc* (G. *öca*). Neke kratke osnove na jedan suglasnik kod kojih bi se mogla očekivati n. p. B, iz raznih razloga pripadaju većinom n. p. A, a rijetko n. p. C (v. d). Duge su osnove stabilnije. O imenicama *dvôr* i *pût* te imenicama *bûs*, *cîp*, *dê* i *stûp* v. pod a,γ. Imenica *sûd* (*iudicium*) pripada n. p. C (samo unutarnja pomičnost: *ko sûda*, *na sūdü*) vjerojatno pod utjecajem odozgo. Njezina se naglasna paradigma oblikovala po svoj prilici pod utjecajem štokavskoga naglaska, a možda donekle i pod utjecajem riječi *sûd* (posuda). Naime, riječ *sûd* (*iudicium*) upotrebljava se ili u značenju »sud kao institucija, zgrada« ili u sintagmama vezanim uz kršćanstvo kao što je *božji sûd*, a u oba je ta slučaja vjerojatan utjecaj odozgo. U značenju se »mišljenje, presuda« ova riječ ne upotrebljava. Osim toga, ranije se sud kao institucija nazivao (i) *tribuṇậ*, ali je teško utvrditi u kojoj je mjeri riječ *tribuṇậ* privremeno potisnula riječ *sũd. I imenica se *grîh* koleba između n. p. B i C (samo unutarnja pomičnost). I ovdje se može pretpostaviti utjecaj odozgo. Za imenicu *kömin* v. c,β.

ε) Imenice *a*-vrste muškoga roda n. p. B:

ε,1. Prva potparadigma (kratka je osnova jedino *postô*, a ostale su duge): *advokật*, *angîr* (ajgir, ždrijebac), *arbûn* (rumenac (morska riba)), *armarûn* (ormar – danas *ormậr*), *badîlj* (građevinska lopata), *babûlj* (kamen veličine šake), *bačvậr*, *bakalậr*, *batûn*/*botûn* (dugme; nešto slično dugmetu: okrugli prekidač koji se pritišće ili okreće (regulator), prianjalka na kraku hobotnice itd.), *baûl* (kofer), *bobûk* (zemička), *bocûn* (trbušasta staklena posuda za vino (kao veliki čokanj), danas se tako zovu i ukrasne boce koje se prodaju u kompletu s čašama), *bogatậš*, *bogatûn*, *bokûn* (komad kao odijeljeni dio cjeline (najčešće o hrani) v. b. 180;

(döbar) bokûn = *döbar kömod*), *brbûlj* (mjehurić u vodi: kad ključa, kad iz vode izlazi zrak i sl.), *brukvûn* (= *čâvo*, ranije se većinom govorilo *čâvo*, a danas je češće *brukvûn*), *bučậk* (vučjak (mahunarka)), *bugvîlj* (morska riba – = *matalân*), *bumbậk* (vata), *bunậr*, *bûs* (glavica (kupusa, kelja, salate – ne luka), uz *prīsậd* (obično sadnice broske, kelja, kupusa) = *strûk*), *bužậk* (budžak, zakutak), *capûn* (pijuk, trnokop), *cigậ* (cigara), *ciklûn*, *cîp*, *crkvenậr*, *čậlï* (pl. – naočale), *čenậš* (zrno na krunici, perla na ogrlici; kralješak), *čenậšï* (pl. – krunica (niska sa zrnima i križem – brojanica)), *četrûn* (lubenica), *čigậlj* (Serranus hepatus (riba)), *čmậr* (želudac većih životinja, npr. svinje), *čûk* (ćuk), *čuvậr*, *dê*, *dešnjậk*, *diljenîk* (većinom pl. – onaj tko s nekim dijeli ili je podijelio ostavštinu), *divận* (razgovor – zastarjelo), *divljậk*, *dohtûr*/*dotûr* (danas *döktor*), *drkmậr* (metalna šipka s četiri kuke (veže se na uže), kojom se vade potonule stvari (npr. vrša iz mora ili kanta iz bunara)), *dumplîr* (dvokraki svijećnjak), *faûr* (tek – *grê mu u faûr* – prija mu, ukusno mu je), *febrậr* (veljača – zastarjelo), *ferậ* (fenjer), *fortunậ* (snažan vjetar – danas češće *fortûna*), *frajûn* (raspikuća), *fratûn* (pločica s ručkom za ravnanje žbuke), *fumadûr* (pušač), *Gậj* (toponim), *gladûš*, *glavậr*, *golậč* (vrsta crva; nudist), *goľîč* (goli ptić), *gomorûš* (v. *goromûš*), *goromûš* (tako Maričić; konzervativnija informantica: *mogorûš*; inovativniji informant: *gomorûš* – vrsta trave), *gospodậr*, *governatûr* (pokrajinski namjesnik – zastarjelo), *grafljûn* (kuka od četiri udice – za zahvaćanje ribe iz mora), *grbûn* (ugljen), *grbunêr*, *grebậč* (strugalo kojim se čisti motika), *gribljenîk* (međaš, susjed po međi), *grîh* (i C – samo unutarnja pomičnost), *grundậ* (streha), *grkljận*, *grmậlj* (Eriphia verrucosa Herbst (rak)), *Hrvật*, *idrenjậk*, *iglûn* (iglun (riba)), *Îž*, *japnậr* (osoba koja proizvodi vapno; brod koji prevozi vapno), *jenậr* (siječanj – zastarjelo), *jerdận* (đerdan, ogrlica), *kabận* (zimski vuneni ogrtač koji je služio i kao pokrivač), *kalendậr*, *kaligêr* (postolar – zastarijeva), *kamarijêr* (konobar – zastarjelo), *kamicậ* i *kavicậ* (plutača koja označava položaj potopljene mreže), *kaminjậr* (čovjek koji radi s kamenom), *kanačậ* (dalekozor), *kantîr* (oslonac – komad drvene grede koji se stavlja pod bačvu ili brod da ne leži na zemlji), *kantûn*, *kậnj* (kanjac – riba), *kanjậr* (zahod – zastarjelo), *Karantûn* (mikrotoponim), *kartûn* (karton), *kašûn* (sanduk), *klabûk* (šešir), *kljûč*, *kokošậr* (jastreb), *kolậč* (tvrdo (prepečeno) pecivo u obliku koluta, obično se umače u kavu, vino i sl. – *hoďiti kolậčïma* – ići u babine[176]; metalni prsten, s jedne strane razrezan, za otkvačivanje parangala kad zapne za dno – *pletenïce na kolậč* – pletenice spojene u prsten; danas: bilo koji kolač (v. *pâšta*)), *kolu(m)bậr* (kolobar (kružnica (*vëšta na kolubậrï*); mjesečev kolobar; podočnjak)), *kolûr* (boja kao svojstvo, boja dugina spektra), *komesậr*, *konậ* (kanal), *kopậč* (o bageru), *kopîč* (krajnji prostor broda na pramcu ili krmi),

[176] Rodilji su se nosili *kolậčï*, dvopek, keksi, riža šećer, nešto za dijete itd.

kopûn, *kordûn* (masivna zlatna ogrlica), *koridûr* (uski prolaz – rijetko; strana na brodu), *kosîr* (vinogradarski nož), *kosmûlj* (Maja crispata Risso (rak)), *kostrûš* (ljut, nakostriješen čovjek), *kostûr*, *kotûn* (pamuk), *kovậč* (zanimanje i riba), *kozjậk* (jarac), *kožûn* (kožuh od janjeće ili ovčje kože s runom na unutarnjoj strani), *kračûn*, *krậlj*, *krnevậ* (karneval, poklade), *kulậr* (ovratnik – u novije vrijeme češće *kolët*), *kumpîr*, *Kûn* (Tkon), *kunjkậr* (lovac na školjke), *kurcîlj* (inćun – danas većinom *mičûn*), *kustijûn* (svađa – zastarjelo, a i ranije rijetko), *kvintậ* (kvintal (100 kg)), *lancûn* (plahta), *laûr* (posao – zastarjelo), *likậr* (zastarjelo), *limûn*, *litrậš* (hektolitar), *livậk*, *lokadûr* (pijanac, lokator), *lopậr* (velika, okrugla i ravna drvena lopata za kruh), *lûg* (pepeo)[177], *lugậr*, *lundậr* (nekad: pomoćnik seoskoga kapetana (imao ih je šest)), *ljûlj* (biljka), *madîr* (daska u oplati broda), *madrûn* i običnije *modrûn*1 (grčevi u želucu), *modrûn*2 (često *pâs modrûn* – pas modrulj), *magrậnj* (mogranj), *makarûn* (većinom pl.), *manestrûn* (varivo od više vrsta povrća), *marangûn* (stolar), *marinêr* (mornar; mornar u ratnoj mornarici), *marûn* (pitomi kesten), *mašûn*/*mošûn* (muzgavac – glavonožac sličan hobotnici, s po jednim redom prianjalki na krakovima), *matafûn* (udarac šakom u lice), *matrijậ(l)*, *mekûš* (mekušac, popustljiva osoba), *mesậr*, *meštrậ* (maestral), *metîlj* (metilj; leptirić, moljac), *mičûn* (inćun), *mihûr*, *milûn* (dinja), *mirậč* (geometar, geodet), *mogorûš* (v. *goromûš*), *molitvenîk*, *mornậr*, *mrgîlj* (stup uz cestu), *mrtvậc*, *mudrijậš*, *muhtậš*, *munjenjậk* (luđak), *napulijûn* (napoleondor), *natikậč* (većinom pl. – ženska natikača (s potpeticom)), *novậk* (mlado vino), *očenậš* (očênāš), *oficậl* (časnik na brodu), *okvîr*, *oltậr*, *ormậr* (starije *armarûn*), *palậc* (palača – često metaforički ili ironično o kući), *pậlj* (ispolac), *pamidôr*, *parangậ*, *partijậš* (član Partije), *pậš* (pašanac), *pazậr*, *pekậr*, *peljûh* (jastreb), *penšijûn* (zastarjelo – još prije pedesetak godina bilo je obično samo *pênsija*), *perûn* (vilica, viljuška), *pîlj* (moji informanti: kamenčić; Maričić: poen, bod u igri), *pirnîk* (većinom pl. – uzvanik u svatovima), *Piščậk* (toponim), *piščûr* (plik – v. b. 136), *pletậr* (kalj, kaljić), *pitûr* (ličilac), *pizdûn*, *plafûn*, *poglavậr* (seoski knez, glavar mjesta), *pokrivậč* (novija riječ), *polučậk* i *pulučậk* (mjera za zapreminu – 12 oka), *polûš* (blizanac), *Poljậk*, *poljậr* (čuvar polja i vinograda – = *pudậr*), *portûn*, *postô, *postolậr* (novije za *kaligêr*), *poščêr*/*poštêr* (danas samo *pöštar*), *poverûn* (feferona), *prekaratûr* (punomoćnik, odgovorna osoba u mlinu za masline – danas se ne upotrebljava), *profešûr* (danas *pröfesor*), *pržûn* (govori se uz *zâtvor*), *pudậr* (= *poljậr*), *pûnj* (šaka (stisnuta, kojom se udara)), *ragatậš* (ribež), *vrčậš* (okrugla mreža s olovom (bez pluta), koja se u more baca s ramena), *rîlj* (crni kukac, štetnik na grožđu = *küs* (v. pod a,δ), *rubậč* (poreznik), *rukậv*,

[177] Neki informanti spominju i *lûg* (n. p. B) u značenju »lug, šumarak«, ali to će biti plod suviška logična razmišljanja u smislu: »Ako postoji *lugậr*, postoji i *lûg*.« Za razliku od *lûg* u značenju »pepeo«, *lûg* u značenju »šumarak« nisam nikada čuo u spontanu govoru, a i n. p. B ovdje nije uvjerljiva.

rumenjȃk (ciklama), *sabûn*, *sabunjȃr* (osoba koja vadi pijesak), *sapûn*, *seljȃk*, *sinjȃ* (znak; (signal, oznaka); adv. *sinjȃ* = malo), *sît* (biljka – raste u grmovima uz more kao tanko bodljikavo pruće (svaki prutić zasebno), služi za izradu sikinjica), *sklȃt* (sklat (riba)), *skorîš* (škorpija), *slavîč* (slavuj), *slivȃč* (rajčica duguljasta poput šljive), *smîh*, *smrîč* (primorska somina), *smušenjȃk*, *srdȃr* (Maričić: niži časnik u doba Turaka; informanti ne znaju što je to, ali potvrđuju da se o nekom tko voli zapovijedati, govori *zapovîdo käj srdȃr*), *stȃč* (visoka uspravna morska trava usađena u morsko dno), *stînj*, *strîc*, *stûp* (stablo – v. b. 190; u novije vrijeme i po n. p. A (v. a,γ), *svȃk*, *svičȃr* (ribar na ribarskom brodu sa svijećom (*svičarïci*)), *šabakûn*/*šebakûn* (velika mreža potegača za lov palamida), *šaladûr* (lemilica), *šaltûr* (krojač), *šarûn* (šarun (riba)), *ščȃp*, *šegûn* (velika ručna pila za drvo kojom pile dvoje), *šijȃr* (slamnati šešir), *šijûn* (orkanski vjetar), *škandȃl*, *škapulȃr* (talisman, amulet), *škofûn* (opanak domaće izrade), *školjȃr* (otočanin – zastarjelo), *škrīpï* (pl. – bolovi u zglobovima), *škrivȃn* (pisar), *škrpûn* (bodeč (riba)), *šmûr* (drveno, izvana limom obloženo, korito za građevinski materijal – odozgo pravokutno, dolje zaobljeno – v. b. 195), *špijûn*, *špitȃ* (čuje se od najstarijih, inače *bôlnica*), *štajûn* (doba, vrijeme), *štimadûr* (procjenitelj), *štrljûn* (atlantska jesetra), *šurȃk*, *tabȃr* (stražnjica – ponajviše u izrazu *dobïti po tabȃrü* i sl.), *takȃč* (niska drvena posuda za otakanje vina), *talêr* (okvir prozora (i okvir prozorskoga krila i okvir cijeloga prozora)), *tapûn* (veliki čep na bačvi), *tavalûn* (debela daska kao i *pünat*, ali rjeđe, uglavnom u značenju »daska preko koje se ulazi u brod« (*skâla*)), *tečûn* (velika *tëča*), *temeljȃš* (onaj koji je naslijedio očevinu), *tentacijûn* (iskušenje, napast), *teplîš* (topla uvala), *teštûn* (tvrdoglavac), *težȃk*, *timûn* (kormilo), *timunêr* (kormilar), *tocîlj, torbȃk* (ruksak), *tramezȃ* (potporni zid na strmoj zemlji koji sprečava odranjanje), *tratûr* (veliki drveni lijevak (za pretakanje vina)), *travesûn* (kuhinjska pregača), *tribunȃ* (sud – duže vrijeme izvan upotrebe), *trlîš* (radno odijelo; mornarska bluza; vrsta platna), *trljûh* (manja trlja), *tûn* (tuna), *Vîr*, *Vîs*, *vogûn* (vagon; deset tona), *veseljȃk*, *vojnîk*, *vozȃč*, *vrčûh (v. b. 146), vršnjȃk*, *zagadûr* (moji informanti: rasipnik), *zarûn* (dio vesla koji se drži u rukama), *zavajûn* (moji informanti: izmućeno jaje sa šećerom; Maričić: spletkar, licemjer, farizej), *zemljȃk*, *zidȃr*, *zlatȃr*, *zubȃr*, *zvekîr*, *zvonjȃr*, *žmû* (čaša – danas većinom *čâša*) i dr.

ε,2. Druga potparadigma (kratke osnove tipa *pôp* – *popȃ*): *bôb*, *čŕv* (g. i *čŕvov* i *črvôv* – crv; boja za tkaninu), *drôp* (kom – = *pâjice*), *glavôč* (morska riba – = *pūhönja*), *gŕm*, *kûnj* (G. *konjȃ*, v. § 16,1,a – N. danas *kônj*, g. *könjov* – konj (sisavac); morska riba (zove se i *kavȃl*); metonimija: *kônj* (N. vjerojatno samo tako) – konjska snaga – g. mjerne jedinice *könji*), *kôš* (drvena četverokutna posuda, uža prema vrhu, u kojoj se gazilo grožđe), *krst* (krštenje – samo

na kr̈st (*pôjti na kr̈st, ponêti na kr̈st* – danas većinom *krštênje*) i *na krstü* (*bïti, držâti na krstü bïti kûm*/*kūmâ na krstü* – bolje se čuva): prema tome n. p. B samo uvjetno), *Kunčabôk* (mikrotoponim), *nôž*, *pôd* (kat), *pôp*, *snôp*, *stô*, *strakôč* (svraka – usp. § 7,13), *svidôk*, *škôlj*, *tlôh* (tlo, pod), *vô* (vol; volak), *vr̈h*, *živôt* (život; tijelo) i možda još poneka.

ε,3. Treća podparadigma:

ε,3,a) Kratke osnove na jedan suglasnik (*a* u zadnjem slogu osnove): *mâk* (mak (većinom kao namirnica za razliku od *pūhâlica*, ali može se reći i *cvît o makâ*)), *pâk* (paket; blok paketića), *sâk* (v. b. 146), *tâk* (potpetica); ovamo pridružujem i nepravilnu imenicu *kâmik* (kamen; modra galica u kristalu (kao kamenčići) – ponekad se kaže i *mödri kâmik*).

ε,3,b) Kratke osnove na suglasničku skupinu (za g. v. 2,d,α,3): *badậnj*, *bïljac* (debeli vuneni pokrivač), *četvrtâk*, *čïmak* (stjenica), *dâž* (G. *dažjâ*), *kabậ* (g. *kablôv*, *kậbli*, *kâbo* – kabao; kao mjera iznosi 20 l), *konậc* (G. *kuncâ* – v. § 16,1,a), *kotậ*, *mâst* (mošt), *měštar*, *möza*k (G. *moskâ*), *ögaŋj* (*nâ ogaŋj*, *ü ogaŋj* – vatra; vrućica), *pakậ* (pakao; crna smola za premaz brodova), *papậr*, *parâc* (poriluk – često *lûk parâc*), *pïljac* (sredina broskve kad ode u sjeme), *presậc* (G. *prešcâ* – v. § 16,1,a – prasac, svinja, svinjče; morski pas prasac), *sajận* (G. *sajmâ* – sajam, kirbaj (uglavnom se odnosi na kukljički blagdan Gospe od Snijega; danas se govori *fëšta*)), *sận* (G. *snâ*; *ü son*), *ščenậc* (korov s malim bodljikavim plodom), *štramâc* (deblji madrac ispunjen vunom, a otkako su se pojavile štep-deke, *štramâc* = *štëp-dëka* (štramâc služi kao gornji madrac, tj. stavlja se na *šüste* ili na *jögi*)), *šveṇậc* (uš), *tarâc* (nokla (većinom pl.); moljac), *ujậm* (novac koji se daje za korištenje mlina, peći i sl.), *udovâc*, *Vršậk* (mikrotoponim), *zậjậm* i dr.

ε,3,c) Duge osnove na suglasničku skupinu (za g. v. 2,d,α,3): *čīčâk* (g. *čīškâ* i rjeđe *čīčkâ* – cvrčak; zglob na prstu), *čōšâk*, *čvậrậk* (većinom pl.), *čvōrâk*, *dậšậk*, *dōlâc* (G. *dōcâ*), *drônjcï* (pl. – g. *drônjok*), *glēžậnj*, *gōlâc* (G. *gōcâ*) i *gōljâc* (puž golać), *gūnâc* (kunić), *gūn(d)âc* (bumbar), *hậljậk* (kratki muški kaput od sirove vune), *kậpậk*, *kljēpâc* (klepka), *kōlâc* (G. *kōcâ*), *mậčậk*, *mlīnâc* (tanka okrugla lepinja (pečena na tavi)), *mūlâc* (izvanbračno muško dijete; pogrdno o bilo kojem djetetu), *nōšâc* (izljev (»nos« kroz koji se izlijeva (na posudi – džezvi i sl.); slično mjesto na uljanici ili petrolejci gdje dolazi stijenj), *okrậjậk* (ranije *rögalj* ili *krậj od krüva*), *počētâk*, *prậšậk*, *pậpậk*, *prậljậk* (svrdlo pomoću kojega se skida prvi red kukuruza s klipa), *pīvâc*, *rậžậnj*, *rēpâc* (vrabac), *rōžâc* (vršak uha u ovce), *sīrâk* (sirak – trava

od koje se prave metle), *slą̄nâc* (većinom pl. – smeđa morska ribica okrugla presjeka), *slīpâc*, *smīšâk*, *sūdâc*, *svētâc*, *svītâc*, *šą̄rą̂k* (vrsta grožđa), *šīljâc* (tako u Maričića, a informanti ne potvrđuju – muško šilježe), *škrōpâc* (sitna kiša), *štrą̄njâk* (većinom pl. – resa ili nešto slično što visi), *tēlâc* (G. *tēlcâ*), *tētą̂c*, *tūkâc*, *vēnâc* (vijenac (kakav pletu djeca ili kakav se stavlja na grob; nije isto što i *krüna*); *rôdno käj vēnâc* – vrlo rodno), *vīšâk*, *zą̄ją̂m*, *zūbâc*, *žītâk* (zemlja kao posjed), *žīvâc*, *žvą̄rą̂k* (čvoruga) i dr.

ε,4. Četvrta potparadigma: *krîž*, *trûd*, *posą̂*.

c) Naglasna paradigma C.

α) N. p. C pripadaju jednosložne duge i kratke osnove i nekoliko višesložnih dugih osnova s pomičnim naglaskom. Sve imenice koje znače živo, i neke koje znače neživo, u svim padežima jednine imaju čeoni naglasak (v. pod 1 *kûm* i *bôg*, a tako u jednini primjerice i *rêd*, *môst*, *gnjôj*), a većina imenica koje znače neživo, ima u L. naglasak na nastavku (o L. v. § 11,2,a,β), a u ostalim padežima jednine čeoni naglasak (v. pod 1 *grą̂d* i *brôd*). Većina imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. C kratkih osnova ima u jedninskim oblicima s nultim nastavkom duljinu za razliku od ostalih oblika s kračinom (v. *bôg* i *brôd* pod 1). Premda je ta duljina stara odlika upravo n. p. *c*, zbog duljenja se u zatvorenom slogu ona u kukljičkom ne može shvatiti kao odlika samo imenica n. p. C. Imenice su n. p. C koje kračinu odnosno *â* imaju i u padežima s nultim nastavkom, *vrâg* (G. *vrâga*) i *br̈k* (slogotvorno je *r* uvijek kratko) te imenice *göst* i *pr̈st* ako ih ubrajamo u n. p. C (v. γ,4). U množini postoji također nekoliko obrazaca. Najarhaičniji obrazac čuvaju imenice *brôd* i *kûm*: čeoni naglasak u nav., a naglasak na nastavku u dli. i g. Čeoni naglasak u nav. imaju i sve ostale imenice n. p. C *a*-vrste muškoga roda, dok naglasak na nastavku u dli. imaju samo imenice *brôd* i *kûm* (*brodȉma* i *kūmïma* uz danas češće *kûmima*), naglasak je s nastavka pomaknut na zadnji, dugi slog osnove u *mïsec* i *kömod* (dli. *misêcima* i *kömodima*/*komą̂dima*), a u ostalih je imenica u dli. naglašen prvi slog. Naglasak je u g. također većinom na prvom slogu imenice (v. detaljnije pod 2,d: α,2, β i γ,2,a). Osim toga, naglasak s mnogih imenica preskače na prijedloge. Naglasak preskače većinom u A., a rijetko u G., I. i a., a u L. gotovo nikada. Preskakanje ovisi o imenici (što više čestih stalnih izraza, to više preskakanja) i o govorniku (naglasak češće preskače u konzervativnih govornika). Prema tome, pomičnost u imenica muškoga roda *a*-vrste n. p. C u kukljičkom od imenice do imenice varira od one najpotpunije kao u *brôd* preko nešto reduciranije pomičnosti kao u *grą̂d* do isključivo vanjske pomičnosti kao u *bôg* ili

isključivo unutarnje pomičnosti kao u *mîh* (samo L. *mīhü*, inače naglasak na osnovi). Postoji nekoliko jednosložnih dugih i kratkih osnova kod kojih se naglasak koleba u I. i/ili u G. – n. p. D. Te se imenice obrađuju pod d.

β) Kao što je rečeno, n. p. C među imenicama *a*-vrste muškoga roda pripada veći broj jednosložnih dugih osnova i malen broj jednosložnih kratkih i dvosložnih dugih osnova, a ne pripada joj nijedna imenica s nepostojanim samoglasnikom i nijedna višesložna kratka osnova (kaljski *puõjti zâ sprovod*, *zvôni nâ sprovod*, a kukljički *pôjti u sprövod*, *zvöni na sprövod*/*za sprövod*).

β,1. Duge su jednosložne osnove n. p. C relativno stabilna kategorija. Gotovo sve jednosložne duge osnove koje znače neživo (iznimka su imenice *dûg*, i *rêd*), imaju visan L., a naglasak preskače s nešto manjega broja imenica. Duge su jednosložne osnove donedavna bile i produktivne, time što su neke posuđenice s naglašenom jednosložnom dugom osnovom automatski dobivale visan lokativ. Tako n. p. C pripadaju neki romanizmi kao *fîž* (ogrebotina), *kậl* (kurje oko na nozi), *kậr* (kola), *pậl* (potporni stup), *vậž* (limenka). Ipak, neke su se jednosložne duge osnove n. p. *c* pokratile. Takva je imenica *srậb* (g. *srâba*). Ostale su pokraćene imenice izgubile unutarnju pomičnost, ali su zadržale vanjsku. To su: *smrậd* (G. *smrâda*), *vrâg* (potpuno pokraćena – ipak v. i § 4,1,a) i *rêp* (G. *rëpa*). U kaljskom je u imenici *sruâb* duljina, a pokraćene su imenice *smruâd*, *vrâg*, *riêp*, a uz to i *riêd* (G. *smrâda*, *vrâga*, *rêpa*, *rêda*). Zanimljivo je da je u svih pet osnova koje su skraćene u kaljskom i kukljičkom *r* pred samoglasnikom, ali ne radi se o fonetskom kraćenju (usp. kukljički *srậm, strậh, mrậk, vrật* (D), *vrês* (D) i kaljski *srûn*, *struâh*, *mruâk*, *vruât* (d) – sve bez pokrate[178]). Kraćenje je moralo započeti analogijom tipa (*smrậd* – *smrâda* kao *brật* – *brâta*, u kaljskom n. *rêdi* – g. *redĩ* kao n. *brôdi* – g. *brodĩ*), a moguće je da se zatim s pojedinih imenica proširilo na još neke slična glasovnoga sastava. O prelasku jednosložnih dugih osnova iz paradigme u paradigmu v. a,γ i b,δ.

β,2. Kratke su osnove općenito u kukljičkom specifične i prilično nestabilne, a tako i kratke jednosložne osnove n. p. *c*. Njih je relativno malo, i moglo bi se reći da kod svih postoji preskakanje naglaska, a visnost u L. samo u imenica *brôd* i *grôb*, kojima možemo dodati i *nôs* i *drôb* iz n. p. D (v. D,α). Visnost se L. čuva i kod imenica *rôg* i *rôd*, s kojih naglasak ne

[178] Doduše, mladi Kaljani govore *srâm* (G. *srâma*), pod utjecajem odozgo.

preskače, u izrazima *bïti u rodü* i *škûro kaj u rogü*, ali ti su izrazi prilično samostalni u odnosu na osnovno značenje dotičnih imenica. O prelasku jednosložnih kratkih osnova iz paradigme u paradigmu v. a,γ, b,δ i d,γ.

β,3. Duge su dvosložne osnove n. p. C također nestabilne. To su sljedeće imenice: *mïsec* (vremenski odsječak), *vösik*, *kömin*, *kömod*, *skörok*, *mâlin* (?). Imenice *mïsec* (vremenski odsječak), *vösik* i *kömin* imaju visan L. samo kod najkonzervativnijih govornika (*u šêstin misēcü*, *u vosīkü*, *u*/*na komīnü*), dok je kod manje konzervativnih u L. poopćen kratkosilazni naglasak na prvom slogu. Imenica *mïsec* (vremenski odsječak) ima g. *misêci* i dli. *misêcima*. I kod najkonzervativnijih i kod manje konzervativnih naglasak preskače u izrazima *nâ misec* (*ösan pûti nâ misec*), *ü vosik*, *ü*/*nâ komin*. U izrazu *nâ misec* naglasak preskače redovito, a s imenica *kömin* i *vösik* je preskakanje manje redovito. Imenica se *vösik* danas upotrebljava rijetko. Imenica *mïsec* (nebesko tijelo) pripada n. p. A (*na mïsecu*, *pôjti na mïsec*). Imenica je *kömin* prešla u n. p. C iz n. p. B po svoj prilici tako što je prvo došlo do sekundarnoga preskakanja[179], a zatim i do sekundarnoga čeonoga naglaska u svim padežima osim L. U imenica *kömod* i *skörok* nema preskakanja. *Kömod* ima L. *komậdu* (*u* (*jenîn*, *tîn* i sl.) *komậdu*, *po komậdu*), g. *komậdi* i dli. *komậdima* i češće *kömodima*. U kaljskom sam dobio i L. *komuadü*, ali u kukljičkom nisam, što ne znači da L. *komậdü* možda ne postoji kod kojega konzervativna govornika. Lokativ se jednine *komậdu* čuva dobro. Imenica *skörok* kod većine govornika pripada n. p. A, a samo od najkonzervativnijih može se čuti g. s naglaskom na zadnjem slogu osnove (*skorậci*, *korậci*, *korậci*). Genitivi su množine s naglaskom na zadnjem slogu osnove tipa *misêci*, *komậdi*, *korậci*, vjerojatno nastali od g. tipa *misecĩ (usp. *brodĩ*) radi ujednačavanja duljine osnove, a možda i prema naglasku u g. imenica n. p. B. Imenica se *mâlin* u kukljičkom ne upotrebljava već duže vrijeme, nego se govori *mlïn*. I ona po svoj prilici pripada n. p. C, iako informanti nisu sasvim sigurni u sve oblike. *Mâlin* s jedne strane označava drvenu dršku kućnoga mlina za žitarice (*žĭna*), a s druge strane mlin za masline (uljaru). U prvom navedenom značenju *mâlin* vjerojatno pripada n. p. A (G. *mâlina*), tj. naglasak, čini se, ne preskače, a u L. se *mâlin* u ovom značenju upotrebljavao sigurno rijetko, a tada je L. vjerojatno glasio *mâlinu* (*po mâlinu*). U značenju »mlin za masline« L. glasi *u malīnü*, a javlja se i preskakanje *ü malin*. Informanti nisu sigurni u G. (*iz mâlina*/*iz malīnâ*). Ipak, informanti su sigurni u sljedeće, mikrotoponimske, sintagme: *pôjti pö Malin*, *kopâti pö*

[179] Usp. sličan prelazak u n. p. C pod II,3,b,β. Za sekundarno preskakanje u oblicima sa zaosnovnim naglaskom usp. i rus. *по́ столу*.

Malinun, *dôjti ispö Malina*. U Kalima sam dobio oblike *mâlin*, *ü malin*, ali G. *mal'ina*, a uz *mal'inica* ondje sam čuo i *malin'ca*.

γ) Imenice *a*-vrste muškoga roda n. p. C.

Napomena 1. Imenice koje se s većom ili manjom vjerojatnošću mogu svrstati u n. p. D, popisane su pod d,α.

Napomena 2. Primjeri preskakanja koje navodim u popisu, trebali bi među ostalim pokazivati u kojoj mjeri i u kakvim izrazima naglasak preskače na prijedloge. Kod preskakanja postoji kolebanje kod nekih imenica s kojih naglasak preskače samo u pojedinim izrazima. I u L. postoje određena kolebanja, i to s jedne strane s obzirom na kontekst u kojem je imenica (v. § 11,2,a,β), a s druge se strane visnost nekih jednosložnih dugih osnova koje se rijetko upotrebljavaju, koleba u određenoj mjeri. Ipak, s obzirom na nestabilnost kukljičkoga govora, smatram da nema smisla navoditi previše predvidljivih varijacija i inovacija.

γ,1. Obje pomičnosti:

γ,1,a) Duge osnove: *brîg* (*nâ brig*/*na brîg*) *dận* (*trîpu nâ don*, *dận zâ don*, ali *od dậna do dậna*, *preko dậna*; pozdrav je *dobardân*), *frîg* (zaprška; *küvati nâ frig* – prvo zapržiti crveni luk, a potom dodati ostale sastojke), *glậs* (*ü glos*, *nâ glos*), *grậd* (*ü gro* – većinom u značenju Zadar (*Grậd*, *ü Gro*)), *hlậd* (*ü hlod*), *kömin* (*nâ komin*, *ü komin*, *drvâ za kömin*, *u*/*na komīnü* i novije *u*/*na köminu*), *m'isec* (*pêt pûti nâ misec*, *u šêstin misēcü*, novije *u šêstin m'isecu*, *šês misêci*, *misêcima*), *mrậk* (*dö mroka*, *ü mrok*), *pậs* (*zâ pos*, *nâ pos*, *ü pos*, *zâ posun*, *öd posa po gôri*, *dö posa*, *kölo posa*; *bâbin pậs* – duga), *srậm* (*ö sroma*, *bëz sroma*), *strậh* (*ö stroha*, *bëz stroha*), *vlậs* (*zâ vlosi*), *zîd* (*udr'iti glậvûn ü zid*, *naslon'iti se nâ zid*, *prëko zida* (danas češće *preko zîda*)), *zrậk* (*ü zrok*, ali *izậjti na zrậk*, *dôjti do zrậka*).

γ,1,b) Kratke osnove: *brôd* (*nâ brod*, *ü brod*, *grên dö broda* (danas češće *do bröda*) dli. *brod'ima*), *grôb* (*nâ grob*/*na grôb*, *ü grob*/*u grôb*, ali samo *nâ grob nogâmi*).

γ,2. Samo unutarnja pomičnost.

γ,2,a) Duge osnove: *brȃk*1 (kamenito uzdignuće na morskom dnu), *brȃk*2 (brak (bračna veza) – novija riječ), *cvît* (na *cvītü* rijetko – ponekad u značenju »na određenom, pojedinom cvijetu«, inače *na cvîtu*), *frîž* (ogrebotina), *gîb* (preklop na konopu ili tkanini (crta po kojoj je presavijeno); svitak složena konopa ili hrpa složene robe ili tkanine), *grîh* (i B), *jȃz*, *kȃl* (kurje oko na nozi (pojavljuje se uslijed iritacije obućom)), *kȃr* (zaprežna kola – mogu ih vući i ljudi), *klȃs*, *kömod*[180] (*u* (*jenîn*) *komȃdu*, *dëse komȃdi*, *u kömodima*/*komȃdima*), *lȃz* (*na lȃzü* i *na lȃzu*), *mȃh* (suhe grančice i suho lišće (za potpalu)), *mîh*, *mîr*, *pȃh* (ono što leti iz vatre pri puhanju (sitan pepeo, a i materijal koji može zapaliti susjednu vatru)), *pȃl* (*na pȃlu*/*na pȃlü*, *na jenîn pȃlu* – potporni stup), *pȃr*, *pîr*, *prȃh*, *Rîm*, *sȃd* (mladi nasad trsja (tako se zove tijekom prve godine) – *na sȃdü*), *stȃn*, *sûd* (posuda), *sûd* (*iudicium*), *šȃv*, *špȃg*, *trȃg*, *trȃk* (krak), *vȃž* (limenka, konzerva, limena posuda), *zdȃh* (ćuh, dašak (vjetra) – *zdȃh vïtra*), *zlȃk* (slak – biljka), *znȃk*, *zvêk* (zvuk).

γ,2,b) Kratke osnove: *rôd* (L. visan samo u izrazu *bïti u rodü*), *rôg* (L. visan samo u izrazu *škûro kaj u rogü*).

γ,3. Samo vanjska pomičnost.

γ,3,a) Duge osnove: *dûg* (*žīvïti nâ dug* i *na dûg*), *kûm* (*zvâti zâ kuma*), *rêd.*

γ,3,b) Kratke osnove: *bôg* (*zâ boga* (*mïloga*) i *za bögа mïloga*, *grijotâ öd boga*, *vīkâla je – dö boga se čülo*, *dö boga je jädan* (jako jadan), *köd boga*, *prï bogun*), *bȑk* (*rëči ü brk*; većinom pl.), *gnjöj* (*ponêti ü gnjoj*/*u gnjôj*, *nâ gnjoj*/*na gnjôj* – gnoj; gnojivo), *môst* (*prëko mosta* – samo kod najkonzervativnijih, a inače *preko mösta*, *pu mösta*, *na möstu*), *öči* (pl. – *ü oči me gljëdoj*, *nâ oči*, *zâ oči*, *prïd oči*), *pȑsi* (pl. – *nâ prsi*, *ü prsi* (*sakrïla san tikulîn ü prsi*)), *rêp* (*nâ rep*, *zâ rep*, *pöd rep*, *pöd repun*), *smrȃd* (*ö smrada*), *üši* (pl. – *zâ uši*, *nâ uši – navûci kâpu nâ*

[180] *Kömod* označava odijeljeni dio cjeline (*kömod krüva*, *mêsa*, *svīčê*, *zîda*, *zemljê*) i primjerak ili jedinicu klase ili skupine predmeta (*dëse komȃdi* ovisno o kontekstu = deset jaja, smokava, komada odjeće, srdela itd.). *Kûs* označava odijeljeni dio cjeline (*kûs krüva*, *svīčê*, *zîda*, *zemljê*). Danas se upotrebljava rijetko, a inače se rijetko upotrebljava u množini. *Bokûn* u osnovnom značenju označava odijeljeni dio cjeline i većinom se odnosi na hranu (*bokûn krüva*, *mêsa – učinïti*/*isrïzati na kömodi* ili *na bokūnï* (ne **na kûsi). I *bokûn* se danas upotrebljava relativno rijetko. *Pëča* je komad sapuna (*pëča sapūnâ*) ili jedna mreža popunica (*pëča pöpun*). *Dê* označava dio, odsječak cjeline i sadrži smisao proporcije (*tî si döbi dê, i ûn je döbi dê* (posjeda i sl.), *dvȃ dēlâ* (dva dijela; dvije trećine – v. § 26,3).

uši), *vrâg* (*nïvrag* = ništa (*nïvrag je nî* – nije joj ništa), *nïvraga* (uz negaciju) uopće (*ne grên nïvraga* – uopće ne idem), *zâ vraga* = ni za što (*nï su zâ vraga* – nisu oni ni za što)).

γ,4. U n. p. C mogu se svrstati i imenice bez vanjske pomičnosti koje imaju čeoni naglasak u svim padežima osim u g. Među tim imenicama nedočetni naglasak u g. imaju uvijek imenice s g. na *ïju* (*zöbi* (pl. – meso sa svinjske glave, suha svinjska obrazina), *pŕst*, *göst*), često *sîn* (*sinôv* i rjeđe *sînov*), a samo kod najkonzervativnijih govornika imenice *skörok* (*skorậci*, *korậci*), i *vûk* (*vukôv*).

d) Naglasna paradigma D i kolebanja kratkih osnova.

α) Naglasak se dijela neakutiranih osnova koleba u nekim oblicima. Samo u I. kolebaju se imenice *mlật*, *vrật*, *žậr*, *prậh*, *brûs*[181] i *nôs* (*mlậtûn*/*mlậtun* ... *nösun*/*nosûn*). Inače ove imenice imaju naglasak po n. p. C. U imenica *nôs* i *vrật* prisutne su obje pomičnosti (*na nosü*, *po nosü*, *ü nos*, *nâ nos* (*pošlâ mu je kŕv nâ nos*), *pöd nos*, *zâ nos*, *kölo nosa* i *kolo nösa*, *pöd nosun*, *prï nosun*, ali i *vrtïti nosûn*/*nösun*; *na vrậtü*, *po vrậtü*, *ni zâ vrot ni zâ glovu*, *nâ vrot*, *kölo vrota*, *zakrēnïti vrậtûn*/*vrậtun*), a u svih ostalih samo unutarnja pomičnost. Uz I. na jednak se način kolebaju i u G.[182] imenice *krûg* (stijena; krug), *snîg*, *vrês*, *zûb* i *bôk*. I ove se imenice, ako se ne uzme u obzir moguća naglašenost nastavka u G. i I., naglašavaju po n. p. C. Pri tom imenice *zûb* i *bôk* imaju obje pomičnosti (*üze ga je nâ zub*, *pošlö mi je zâ zubi*, *šâka ü zubi*, *nêmo nijenôga zûba*/*zūbâ*, *zûbun*/*zūbûn*, nav. *zûbi*, dli. *zûbima*; *izvrnïti se nâ bok*/*na bôk*, *iz bokâ nâ bok*/*na bôk*, *iz böka na bôk*, *krôk na bôk*, I. *bokûn*/*bökun*, nav. *böci*), a sve ostale samo unutarnju pomičnost. Osim toga imenica se *drôb* koleba u G., ali u I. ima naglasak na osnovi. Inače se naglašava po n. p. C s obje pomičnosti (*iz dröba*/*iz drobâ*, *pünin dröbun* (punoga želuca), *u drobü*, *ü drob*, *nâ drob*/*na drôb*). Sve te imenice moskovska akcentološka škola svrstava u praslavensku n. p. *d*[183]. Prema tome, ovakve bi se paradigme mogle smatrati kukljičkom n. p. D, za koju se može pretpostaviti da je barem djelomično odraz dijakronijske n. p. d. Prema moskovskoj akcentološkoj školi n. p. *d* pripada i imenica *sận*, s koje u kukljičkom preskače naglasak. Ipak, preskakanje ne smatram dovoljnim razlogom da bih je

[181] Budući da se rijetko upotrebljava u L., imenica *brûs* može imati i L. *brûsu*. Slično kolebanje između n. p. A i dočetnoga naglaska u cijeloj jednini postoji i kod imenica *mûlj* i *prût* (u kaljskom n. p. B, a u kukljičkom većinom n. p. A).
[182] O naglasku je u D. teško govoriti jer te imenice znače neživo i u D. gotovo i ne dolaze.
[183] Usp. Николаев 2012: 171-173.

uvrstio u sinkronijsku n. p. D, pa je zajedno s imenicom *öganj*, s koje također preskače naglasak, uvrštavam u n. p. B.

β) Međutim, kukljička n. p. D i njezin postanak[184] donekle su problematični. U prvom je redu problematično kolebanje naglaska, tj. činjenica da je u svim navedenim primjerima uz naglasak na nastavku u I. i G. moguć i naglasak na osnovi, a u nekim slučajevima i preskakanje naglaska u istim padežima. Čini se da je kolebanja u kukljičkom još sasvim nedavno bilo manje. Naime, jedna informantica koja duže vrijeme ne živi u Kukljici, u I. i G. ovih imenica ima prilično dosljedan naglasak na nastavku, a informanti koji žive u Kukljici, imaju češće naglasak na osnovi, ali potvrđuju i naglasak na nastavku. Do kolebanja je vjerojatno došlo iz različitih razloga. Kod nekih je imenica vjerojatna analogija prema n. p. C. Takve su one imenice koje su česte u množini, s kojih naglasak često preskače, koje imaju u G. samo naglasak na osnovi. Takve su npr. *zûb*, *krûg*; *nôs*, *vrȁt*, *žȃr*. Kod imenice bi *snîg* mogao biti posrijedi utjecaj odozgo, ali za imenicu *vrês* je uzrok kolebanja jasan jedino uz pretpostavku da naglasak na nastavku u G. ove imenice, za razliku od onoga u I., nikada nije bio postojan na nastavku ili da se naglasak u toj imenici kolebao još u doba kad je novi akut u kukljičkom bio prozodem ravnopravan ostalima. Pri promatranju ove skupine imenica potrebno je još uzeti u obzir raslojenost i izumiranje kukljičkoga govora. Naime, informanti su svjesni da se u kukljičkom mnogo toga može reći »i vȁko i näko«, da Kukljičani međusobno vrlo različito govore te da su stari govorili drukčije nego što govore mlađi, pa se, osobito kod riječi koje se danas upotrebljavaju rijetko, može dogoditi da u dobroj namjeri navedu nešto čega u govoru nema. S tim je u vezi najvjerojatnija n. p. D imenica *mlȁt*, *vrȁt*, *nôs*, *drôb*, *bôk*. Instrumental sam jednine *mlȃtûn* uz G. *mlȁta* čuo sasvim spontano, a I *drobâ*, *bokâ*, *nosûn* i *vrȃtûn* dobio sam od spomenute informantice koja duže vrijeme ne živi u Kukljici, gotovo spontano, tj. pri ispitivanju, ali otprve i bez sugeriranja, a ostali su ih informanti potvrdili kao drugu mogućnost. Oblike *vruatũn* i *nosũn* prema drugim padežima s čeonim naglaskom dobio sam i u Kalima od starijih informanata, a imenice *nuôs* i *drûob* pripadaju n. p. D i u Preku (*nuôs – nosä – nosûn*, *drûob – drobä – drobûn*, ali *bök – böka*). Nešto je manje, ali ipak vrlo vjerojatna n. p. D imenica *žȃr*, *snîg*, *krûg*, *zûb*. Za te sam imenice u kaljskom dobio n. p. C, ali sam kod spomenute informantice naglasak na nastavku u relevantnim padežima opet dobio otprve i bez sugeriranja, što su potvrdili i ostali informanti kao drugu mogućnost u uvjerljivim sintagmama (*a möreš rëči i jenö i drügo: »posvīti san*

[184] V. Kapović 2013.

žậrun« i »posvītî san žậrûn«). N. p. D ostalih imenica (*prậh*, *brûs* i *vrês*) najmanje je uvjerljiva jer naglasak na nastavku u relevantnim padežima nisam dobio nigdje bez sugeriranja, a osim toga, te se imenice u današnjem kukljičkom ne upotrebljavaju često. Teško je reći u kojoj se mjeri imenice kukljičke n. p. D mogu shvatiti kao odraz dijakronijske n. p. *d*. Zbog spomenute podudarnosti to se čini vjerojatnim barem djelomično. Ipak, pri svođenju navedenih imenica na n. p. *d* potrebna je doza opreza jer neke činjenice ukazuju na to da n. p. D u kukljičkom ne bi kod svih imenica morala biti arhaična. Jedna je od tih činjenica svakako kolebanje naglaska svih imenica koje u kukljičkom pripadaju n. p. D. Osim toga, zanimljivo je da se među brojnim imenicama koje se svrstavaju u n. p. *d*, a u kukljičkom ne pripadaju n. p. D, nalaze i *brôd* i *grậd* – imenice koje bi zbog svoje česte upotrebe morale čuvati najarhaičniji naglasak (usp. i dli. *broďima* i g. *brodȋ*). Pri promatranju postanka n. p. D treba imati u vidu i nestabilnost naglaska imenica, osobito kratkih osnova.

γ) Kratke su osnove u ugljanskim govorima nepostojanije od dugih te su mnoge prešle iz jedne paradigme u drugu. Kratke osnove s nepostojanim samoglasnikom većinom ne spominjem jer je o njima rečeno u a,γ, b: β,3 i γ te c,β. Imenice su kratkih osnova n. p. B većinom zadržale svoju dijakronijsku n. p. U n. p. A su prešle *čêp*, *krôv* i *pâs*, a u n. p. C imenica *grôb.* U kaljskom *čiêp* i *puâs* (n. p. B), *kruôv* B/A; u prečkom *gröb – grobä*, *kruôv – krovä*, ali *pâs – pâsa* (n. p. A). Unutarnja se pomičnost gubi gotovo u svih imenica kratkih osnova n. p. *c*, a među njima čuva je jedino imenica *rôd* u izrazu *bïti u rodü*. Vanjska se pomičnost, tj. preskakanje naglaska, čuva bolje, ali čuvanje preskakanja ne ovisi o duljini osnove, nego samo o čestoći upotrebe. Štoviše, kako je rečeno, kod imenica koje se dovoljno često upotrebljavaju u prijedložnim izrazima, pojavljuje se i sekundarno preskakanje. Tako među kratkim osnovama n. p. *c* n. p. A u kukljičkom pripadaju: *göst*, *östi*, *lêd*, *mêd*, *brôj*, *gôd*, *grôzd*, *krôj*, *lôj*, *plôd*, *pôst*, *rôj*, *vônj* (*znôj* – nova posuđenica). Među kratkim osnovama koje se svrstavaju u n. p. *d*, n. p. A pripadaju *bôr* i *grûm* (Kali: *buôr – borâ* (n. p. B), *grûm – grôma* (n. p. A); Preko: *buôr – borä* (n. p. B) i *gröm*[185] *– gröma* (n. p. A)), *söko*, te *svëkar i vösak*, n. p. B *mözak*, n. p. C *brôd* i *rôg* (izraz *škûro kaj u rogü*), dok je *vëčer* imenica *i*-vrste s preskakanjem naglaska, a n. p. D *bôk*, *drôb*, *nôs*, a možemo im pridružiti i *sận* kao imenicu n. p. B s preskakanjem naglaska. U prečkom n. p. D pripadaju *druôb*, *nuôs* i *nuôž* (G. *drobä*, *nosä*, *nožä*). N. p. A u kukljičkom pripadaju i imenice *švör* (Kali *švuôr – švorâ* – n. p. B), *jêž*

[185] Mlađa informantica.

(na Ošljaku i Rivnju[186] te u Šepurini na Prviću[187] *jëž – jëža*, a u Kalima *jiêž – jêža*)), *hrêb* (Preko *hrëb – hrëba*), čiju je izvornu n. p. teško znati, te posuđenica *žëp* (Kali *žiẽp – žepâ* i Preko *žëp – žepä* – n. p. B). S druge strane u Kalima *škuôlj – škôlja* (n. p. A) za razliku od kukljičkoga *škôlj – školjâ* i *škôlj – školjä* u Ždrelcu. Za razliku od imenica n. p. C imenice n. p. D kratkih osnova imaju sve visan L. i često se u njem upotrebljavaju. Tako *nôs*, *drôb*, *bôk*, a osim toga i imenice *brôd* i *rôg*, koje n. p. *d* pripadaju dijakronijski, a sinkronijski n. p. C. Međutim, pitanje je treba li naglašenost nastavka L. tih imenica povezivati sa sadašnjom ili nekadašnjom naglašenošću drugih nastavaka u jednini ili naprotiv treba n. p. D barem dijela kratkih osnova shvatiti kao rezultat širenja visnosti iz L. Kao što se vidi iz primjera, više je činitelja koji su mogli utjecati na promjenu paradigme kratkih osnova. To je kod većega dijela imenica s pomičnim naglaskom naglasak na osnovi, koji teži poopćenju, a kod manjega dijela to može biti visnost iz L., koja teži širenju. Kod nepomičnih su kratkih osnova (n. p. *b*), mogući takvi činitelji duljenje u slogu zatvorenu opstruentom ili sonantom s jedne, i sekundarno preskakanje naglaska s druge strane. Osim toga, na naknadno pomicanje naglaska na nastavak kod nekih kratkih osnova ukazuju i moji kaljski[188] podaci, gdje sam kod najstarijih i najkonzervativnijih informanata za imenice *buôk*, *bruôd*, *druôb*, *nuôs*, *ruôg*, *hriêb* i još neke dobio n. p. C, dok se kod nešto mlađih i manje konzervativnih informanata naglasak na nastavku poopćio u jednini, a kod najmlađih i najmanje konzervativnih i u množini. Slična je situacija i s imenicom *ćuôk* (kos) s tom razlikom da *ćuôk* kod najkonzervativnijih pripada n. p. A kao i u Kukljici (*čôk – čöka*) i Preku (*ćök*). S druge je strane prečku n. p. D teže objasniti analogijom. Prema tome, da bi se nešto pouzdanije moglo zaključivati o naglasnim promjenama kratkih osnova i n. p. *d* općenito, trebalo bi što prije provesti ciljano istraživanje naglaska dotičnih imenica u govornika svih dobi i obaju spolova većega broja govora.

4. Kontrastivna i dijakronijska napomena o rodu i vrsti nekih imenica. Rod se i vrsta većine kukljičkih imenica poklapaju s rodom i vrstom odgovarajućih imenica u hrvatskom standardnom jeziku (*mȁli mîš*, *prȍšli rât*). Iznimaka je malo. Takve su *dlâno*, *lâhto*, *gnjȃtö*, *poplâto* (taban), u kojima je srednji rod prema semantički bliskim imenicama *râme*, *spâzuho*, *kolëno*, *stupâlo*. Tako je i *bedrâ* ženskoga roda po svoj prilici prema *nogâ*. Samo je srednjega roda i imenica *žȃlö* (žal). Između srednjega i muškoga se roda kolebaju *lûb(o)* i *kölap*/*kôlpo* (infarkt, kap – *kölap te uvâti*/*kôlpo te uvâtilo*), a imenica *zvûn* – G. *zvûna* (zvono) ima

[186] Radulić 2002.
[187] Kursar 1972.
[188] Benić 2013. Detaljnije v. ondje.

množinu *zvöna*, tj. muškoga je roda u jednini, a srednjega u množini. Muški je rod kukljičkoga *tlôh – tlohâ* (kaljski *tluôh – tlohâ*, prečki *tlöh – tlohä*) prema standardnomu *tlö* očita inovacija (usp. § 7,6). Imenica je *ötrov* u kukljičkom prešla u *i*-vrstu, a time i u ženski rod (usp stsl. *otrovъ)*. Imenice su *skôt* (naziv za sitnije štetočine (kukci, miševi i sl., ne ptice)), i *pôt* u *i*-vrstu prešle djelomično, usp. stsl. *skotъ* i *potъ*[189]. *Skôt* je u jednini imenica *i*-vrste ženskoga roda, a u množini je muškoga roda (*püno sköti*, *pâzi da ti kậ skôt ne pôjde u küču*, *došlâ mi je skôt u vr̓to*, ali *svë su mi sköti poîli*). *Pôt* ima samo jedninu i sklanja se većinom po *i*-vrsti. Ipak, L. od *pôt* može glasiti *pötu*, a I. mora glasiti *pötun* – muški rod: *smrdî po tvojôj pöti*/*po tvojĩn pötu*/*tvojĩn pötun*. Imenica je *pr̓hoti* kod mojih informanata prešla u *a*-vrstu, ali u Maričića je to imenica *i*-vrste *pr̓hot*. Imenica *vlậs* čuva u kukljičkom izvorni muški rod (usp. stsl. *vlasъ*). Imenice *östi*, *pr̓si*, *öči*, *üši* muškoga su roda. Takav je muški rod vjerojatno izravni odraz dvojine, tj. rezultat čuvanja dvojinskoga *-i* i ikavskoga odraza dvojinskoga *-ě* u pridjevskim riječima, npr. *ově tvoji očí* > *vï tvojï öčí*). O imenici *kôst* v. pod 2,d,β.

Napomena. O kolebanju roda imenica tipa *ŋjûrgalo* v. 2,b,α,3.

II. Imenice srednjega roda.

Napomena. Dijakronijski se suglasničke osnove obrađuju u § 16,2,a.

1. Paradigme.

n. p. A				
NAV.	slövo	črîvo	jậje	kamînje
G.	slöva	črîva	jậja	kamînjo
DL.	slövu	črîvu	jậju	kamînju
I.	slövun	črîvun	jậjun	kamînjun
nav.	slöva	črîva	jậja	kamînja
g.	slövov (slöva)	črîv	jậj	kamînjov
dli.	slovima(n)	črîvima(n)	jậjima(n)	kamînjima(n)

[189] Da je *pôt* izvorna *i*-osnova, ta bi imenica morala u kukljičkom glasiti **pôč (*pôt* se naime izvodi od ie. korijena *pek^{w}- s prijevojnom puninom *o*: *pok^{w}tos).

n. p. B						
NA.	gnjậzdö	žmậncë (žumanjak)	selö	dnö	gōvnö	perö
G.	gnjậzdâ	žmậncâ	selâ	dnâ	gōvnâ	perâ
DL.	gnjậzdù	žmậncù	selù	dnù	gōvnù	perù
V.	(gnjậzdo)	(žmậnce)	sëlo	(dnö)	gôvno	(përo)
I.	gnjậzdûn	žmậncûn	selûn	dnûn	gōvnûn	perûn
na.	gnjậzdâ	žmậncâ	selâ	*dnâ*	gôvna	përa
g.	gnjậzdov	žmânoc	sëlov	dnôv	gövon	përov (përa)
dli.	gnjậzdìma(n)	žmậncìma(n)	selìma(n)/ sëlima(n)	*dnïma(n)*	gôvnima(n)	përima(n)
v.	(gnjậzda)	(žmậnca)	sëla	(*dnâ*)	gôvna	(përa)

Napomena. Imenice se *a*-vrste srednjega roda n. p. C dekliniraju jednako kao i one n. p. A, jedino naglasak u jednini preskače na prijedloge u većoj ili manjoj mjeri (v. 3,c).

2. Napomene o pojedinim oblicima.

a) Općenito. Pri deklinaciji imenica *a*-vrste srednjega roda treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 7,9, § 8: (3,c), 4,a, 10,b pod 1 i 2, a osobito je važna promjena obrađena u § 9,1 (duljenje nastavka u imenica tipa *suđê – suđậ* i *kamînje – kamînjo*). Treba također imati u vidu ono što je rečeno o broju imenica u § 11,1,b i o padežima u § 11,2, osobito pod a. Od osnova na velar je u dli. koliko-toliko obična samo imenica *drškö* (dli. *dršcïma*), dok za druge kao *klûtko* i ök̀o (oko na mreži; očica u pletivu) informanti nisu sigurni kako bi glasile u dli.

b) Genitiv množine. Tri su nastavka imenica srednjega roda u g.: -0, -*ov* i -*i* (o g. na -*i* v. pod I,2,d,γ,2). Kao inovacija čuje se od manje konzervativnih govornika ponekad i g. na -*a*, npr. *ko đîmlja*, *iz njậdra*, *pêt mïsta* (*mïsto* u značenju »naseljeno mjesto«, *pêt përa* (za pisanje)), *vëlikih slöva*. Imenica je srednjega roda relativno malo, a još je manje takvih koje su obične u množini. Prema tome, popisi se g. koji slijede, mogu smatrati relativno obuhvatnima.

α)Nastavak -0. Među imenicama srednjega roda *a*-vrste nastavak -0 u g. imaju većinom imenice koje se često upotrebljavaju u g., a vrijedi i obratno, tj. većina imenica, koje se često

upotrebljavaju u g., u g. ima nulti nastavak. Takva su gotovo sva *pluralia tantum* i još neke imenice, ponajprije one koje na kraju osnove imaju suglasničku skupinu iz koje je ispao izvorni poluglas, ili takvu koja se na kraju riječi mora razbiti sekundarnim poluglasom (ovdje opstruent + sonant). Nepostojani samoglasnik u ovom g. nemaju sve imenice koje su u zadnjem slogu osnove imale poluglas (*bŕdašce* i *vrâtašca* – g. *bŕdašc*, *vrâtašc*). Primjeri bez nepostojanoga samoglasnika: nominativ *bŕdašce*, *čŕîvo*, *drîvo*[190], *drvâ*, *Gnjöjišča* (mikrotoponim), *goďišče*, *jâje*, *jaĺito*, *Kôgulišča* (mikrotoponim), *kolëno*, *krîla*, *mûda*, *plëča* (leđa (uglavnom o gornjem dijelu)), *plûča*, *prëgršče*, *raštëla* (drveni rukohvat (gelender) – metalni je *ôgrada*), *škûro* (većinom u pl. – prozorski kapak bez pomičnih daščica), *vrâta*, *vrâtašca* itd. – g. *bŕdašc*, *čŕîv*, *drîv* (i *drîvov*), *dŕv*, *Gnjöjišč*, *gödišč*, *jâj*, *jaĺît*, *Kôgulišč*, *kolên*, *krîl*, *mûd*, *plêč*, *plûč*, *prëgršč*, *raštêl*, *škûr*, *vrât*, *vrâtašc*. Primjeri s nepostojanim samoglasnikom: *bilâncë*, *po Dêbra* (mikrotoponim), *gövnö*, *îdro*, *lâhto*, *lëbro, njâdra*, *pîsmö*[191], *Têsna* (mikrotoponim), *Tŕzna* (mikrotoponim), *žmâncë* – g. *bilânoc*, *ispo Dëbor*, *gövon*, *lâhot*, *îdor*, *lëbor*, *njâdor*, *pîsom*, *Tëson*, *tŕzon*, *žmânoc*. O naglasku u ovom g. vrijedi sljedeće. Imenice bez nepostojanoga samoglasnika u ovom g. imaju mjesto naglaska kao u n., a ako je naglasak u n. na nastavku, u g. je naglasak na zadnjem slogu osnove. Jedina je iznimka imenica *goďišče* s g. *gödišč*. To je jedina kukljička imenica koja danas u g. ima naglasak pomaknut s novoga cirkumfleksa. Ako je u ovom g. naglašen zadnji slog, on je uvijek dug[192]. U imenica je s nepostojanim samoglasnikom u ovom g. mjesto naglaska jednako onomu u n. (iznimke su imenice n. p. B *bilâncë* i *žmâncë*, vjerojatno jedine imenice toga tipa), a naglašeni je slog kratak ili je njegov nositelj *â* (iznimke su *îdor*, *njâdor* i *pîsom* – za *îdro* usp. § 9,6). Nepostojani samoglasnik ni u jednom primjeru nije naglašen, tj. to je uvijek nepostojano *o*.

---

[190] *Drîvo* je drvo kao građa/materijal i kao komad drveta (neodređeni, ali najčešće o dužem komadu (*lëtva*; *laganëla*)), *drvâ* su drva za ogrjev, *stûp* je stablo (*stûp böra*, *mâsline*, *smôkve*), a *stûp* je i deblo. Ostali su bitniji dijelovi stabla: *grâ̜nâ* (debela grana bez listova, ali i tanja, zelena grana), *kïta* (tanja grana – zelena grana s listovima), *stupïna* (panj – donekle zadebljan – dijelom nadzemni, dijelom podzemni – nerazgranati dio debla) i *dübovac* (korijen stabla). *Kïta* znači i »kita« (*kïta cvîčo*). Neki su nazivi za odsječene komade drveta: *hrêb* (trupac, balvan – duži odsječak debljega stabla), *laganëla* (odsječak grane ili tanjega stabla – dovoljno tanak da se ne cijepa za loženje), *cïpanica*/*cipanïca* (komad drveta kakvi se prodaju za loženje (neiscijepani i ispiljeni na dužinu oko 1 metar) – usp. i b. 141), *glavnjâ* (komad drveta kakvima se loži (ne mora biti iscijepan); baklja), *daskâ* (drvena ploča), *lëtva* (dugačak tanak komad drveta ravnih ploha), *škrïšje*/*skrïšje* (komadići panja i korijena – obično nezdravi dio koji se uklanja kosirom ili sjekirom (*kâštri*), dok se zdravi dio ostavlja). U značenju *škrïšje* upotrebljava se i *stupïna*. Riječ *pânj* označava čokot u vinogradu (za razliku od *lozâ* – viši čokot u blizini kuće), a označava i komad drveta na kojem se cijepaju drva ili siječe meso (= *cök*).

[191] Nekoć se pismo nazivalo *knjîga*, a teško je reći je li se tada upotrebljavala i riječ *pîsmö* u istom ili kojem drugom značenju.

[192] Naravno, iznimka je *dŕv* jer je slogotvorno *r* uvijek kratko. *Â* u zadnjem slogu osnove trebalo bi odgovarati *â̜*, ali nije mi poznata nijedna imenica srednjega roda s *â* u zadnjem slogu osnove i ovim g.

β) Nastavak -*ov*. Većina imenica srednjega roda u g. ima nastavak -*ov*. Imenice n. p. A i C u ovom g. (kvantiteta je naglašenoga sloga predvidljiva) imaju naglasak kao u n., a imenice n. p. B imaju u njem naglasak na zadnjem slogu osnove. Iznimni su g. imenica 3. potparadigme n. p. B, koji imaju dugosilazni naglasak na nastavku (*dnôv*, *sedlôv*, *drškôv* od *dnö*, *sedlö*, *drškö*). Običniji primjeri: n. p. A i C: nominativ *ciđ̈ilo*, *drîvo*, *gûmlo*, *jëzero*, *klûtko*, *kölo*, *kömo* (komoda), *kop̈ito* (potkova; kopito (morska školjka)), *kor̈ito*, *krëlo* (starije *krelö* (B)), *krīžâlo* (zvjezdača), *kǔčilo* (zvečka), *m̈isto* (oba značenja), *n̰āđ̈ivo*, *öko* (očica (u pletivu); oko (na mreži i sl.)), *njûrgalo*, *poplâto*, *prôvleso*, *r̈ilo*, *s̈ito*, *slövo*, *spâzuho*, *s̈rce*, *s̈rce öd mora* (meduza), *strâšilo*, *stupâlo* (stopalo), *svîtlo*, *šêškalo*, *š̈ilo*, *šüškalo* (= *kǔčilo*), *tûbo* (metalna cijev od peći do dimnjaka), *z̈rcalo*, *žr̈na* – g. *ciđ̈ilov*, *drîv(ov)*, *gûmlov*, *jëzerov*, *klûtkov*, *kölov* (*ïspo kölov* – ispod kotača), *kömov*, *kor̈itov*, *krëlov*, *krīžâlov*, *kǔčilov*, *m̈istov* (v. I,2,d,γ,2,b,), *n̰āđ̈ivov*, *ökov*, *n̰jûrgalov*, *poplâtov*, *prôvlesov*, *r̈ilov*, *s̈itov*, *slövov* (i *slöva*), *spâzuhov*, *s̈rcov*, *s̈rcov öd mora*, *strâšilov*, *stupâlov*, *svîtlov*, *šêškalov*, *š̈ilov*, *šüškalov*, *tûbov*, *z̈rcalov*, *žr̈nov*, n. p. B: *bretenö*, *dlētö*, *dnö*, *drškö*, *gn̰jātö*, *gn̰jāzdö*, *krelö* (običnije *krëlo*), *perö*, *rūnö*, *sedlö*, *staklö*, *st̰ālö* (stalak u kojem se djeca uče hodati – drveni sanduk koji odozgo ima pomičnu ploču s rupom u sredini; nekad se tako nazivala i hodalica), *veslö*, *žāl̰ö* – g. *bretënov*, *dlêtov*, *dnôv*, *drškôv*, *gn̰jâtov*, *gn̰jâzdov*, *krëlov* (n. *krëla*), *përov* (n. *përa*), *rûnov* (kao mjerna jedinica i *rûni*), *sedlôv* (n. *sedlâ*), *stâklov* (n. *stâkla*), *st̰ālov*, *vëslov* (n. *vësla* – kao mjerna jedinica g. *vësli*), *žāl̰ov*.

3. Naglasak imenica *a*-vrste srednjega roda.

Napomena. Detaljno o naglasku u g. v. pod 2,b.

a) Naglasna paradigma A.

α) Imenice srednjega roda n. p. A imaju nepomičan kratkosilazni ili dugosilazni naglasak na osnovi u svim padežima osim ponekad u g. Naglasak ne preskače na prednaglasnice. N. p. A pripadaju mnoge imenice koje i dijakronijski pripadaju n. p. *a* kao *s̈ito*, *sâlo*, *jâto*, *îdro*, *svîtlo*, *ciđ̈ilo*, ali mnoge dijakronijski pripadaju i n. p. *c* kao *bl̰âgo*, *črîvo*, *j̰âje*, *slövo*, *tîlo*, *jalīto*[193]. Imenice n. p. *b* uglavnom dobro čuvaju svoju dijakronijsku paradigmu. Za iznimke v. b, β.

[193] U *jalīto* (osl. *'jelīto) je došlo do niveliranja naglaska. Naime, u nekih se višesložnih imenskih riječi s izvornim čeono-dočetnim naglaskom naglasak s nastavka povlači na zadnji, dugi slog osnove. Takvi su primjeri osim imenice *jalīto* i L. *kom̰âdu*, g. *kom̰âdi*, *misêci*, dli. *kom̰âdima*, *misêcima*, L. *u pamêti* i višesložni pridjevi

β) Kao što je rečeno u § 9,1, mnoge imenice na -*ьje* n. p. A imaju u G. i u dvojinskom obliku nastavak -*o* kao trag nekadašnje duljine. Sve te imenice danas u tim oblicima mogu imati i nastavak -*a*. Ipak, kod najkonzervativnijih je govornika nastavak gotovo uvijek -*o*. Međutim, nemaju sve imenice na – *ьje* -*o* u G. Tako glagolske imenice koje označavaju pretežno radnju tipa *tr̈ganje*, *brậnje*, *igrậnje*, za razliku od onih tipa *ručênje* (ručak), *venčậnje*, *življênje* (život), koje u većoj mjeri označavaju pojavu/događaj, u G., čini se, mogu imati samo -*a*. Nastavak -*o* nemaju neke novije imenice kao *stậnje*, *grôblje* (starije *cimïtor*, *cimatôrij*), *petrölje* (petrolej), ali očekivano *ûlje* – *ûljo*. Nastavka -*o* u G., naravno, nemaju imenice *jậje*, *pölje* i *môre* jer one i nisu imenice na -*ьje*, tj. imenice srednjega roda sa sufiksom -*ьj-*. Osim toga, za dio imenica su mi nastavak -*o* u G. potvrdili svi informanti, a kod nekih sam ga čuo i spontano, ali postoji i određen broj imenica čiji mi je nastavak -*o* u G. potvrdio samo dio informanata (doduše konzervativniji), ali ne otprve, nego kao drugu moguću varijantu, pa nastavak -*o* u G. barem nekih od tih imenica ne treba prihvaćati potpuno bezrezervno, premda je on ondje vrlo vjerojatno postojao ili postoji još uvijek. Nastavak je -*o* u G. beziznimno dobro potvrđen u zbirnih i još nekih imenica. Primjeri:

1. nastavak -*o* bolje potvrđen: *cvîče*, *drîvlje*, *gôzje*, *grôzje*, *kamînje*, *kîče*, *klậsje*, *korênje*, *lôzje*, *prstênje*, *prûče*, *sîče*, *suhậrje*, *škr̈šje*/*skr̈šje*, *tr̈sje*, *ûlje*, *zbîče zdrậvlje*, *zelênje*, *zêlje*.

2. nastavak -*o* slabije potvrđen: *dopuščênje*, *granûče*, *imậnje*, *krščênje*, *obilïžje*, *oproščênje*, *poštênje*, *prëgršče*, *propêče* i *raspêče* (raspelo), *ručênje*, *svanûče*, *Vanđêlje* (mikrotoponim), *venčậnje*, *vesêlje*, *zglậvlje*[194] (brdašce na terenu – informant: *podânak je dôli, di je nj̈iva, a gôri, di je kamînje, tö je zglậvlje*), *življênje*.

γ) Imenice *a*-vrste srednjega roda n. p. A: *âuto*, *bar̈ilo* (baril – 60 l), *blậgo* (stoka, živinče; blago), *bogậstvo*, *brậnje*, *brästvo* (bratovština), *br̈dašce*, *ciđ̈ilo* (cjediljka – i mala i velika (*pašabrôd*) – starije *preciđīvâlo*), *crn̈ilo* (tinta), *cvîče*, *črîvo* (danas *crîvo*, a *črîvo* kad se priča o starim vremenima), *črvậnje*, *čüdo* (kao adv. *čüdo* – mnogo, a u istom značenju i g. *čudês*), *debel̈ilo* (= *debelīnâ*), *po Dêbra* (pl. – mikrotoponim), *deôštro* (= *ôštro)*, *đ̈ilo* (samo u stanovitim izrazima – v. § 8,1,a,α), *đimlja* (pl. – slabine), *ditêšce*, *dit̄injstvo*, *dlâno* (dlan), *dopuščênje*, *drîvlje*, *drîvo* (v. b. 190), *drûštvo*, *Gnjöjišča* (pl. – mikrotoponim), *godïšče* (samo najstariji, a mlađi *gödina* – g. *gödišč*), *gôzje* (željezo), *granûče*, *grậnje*, *grôblje*, *grôzje*,

radni kao *sm̈ijo* – *smijâla* i rjeđe *sm̈ijola*, kod kojih je po svoj prilici prvo i došlo do niveliranja naglaska. U slučaju je imenice *jalīta*, naravno, moguće pretpostaviti i poopćenje naglaska iz g.

[194] Manje konzervativni informanti ne znaju za tu riječ, nego samo konzervativniji, koji i inače potvrđuju nastavak -*o*.

igrậnje, *îlo*1 (glina), *îlo*2 (jelo – samo u stanovitim izrazima, a inače *īčë* – v. § 8,1,a,α), *imậnje*, *jậje*, *jalīto* (krvavica s kukuruznim brašnom), *jâto*, *jëzero*, *jügo*, *junậštvo*, *kamînje*, *kîče* (tanje granje), *klậsje*, *klûtko* (klupko), *Kôgulišče* i *Kôgulišča* (pl. – mikrotoponim), *kolëno*, *kölino* (samo u prenesenom značenju – v. § 8,1,a,α), *kölo* (kotač – u značenju »kolo« je n. p. C), *kömo* (komoda), *korênje*, *koŕito* (kamena posuda za hranjenje svinja (kvadratno; ponekad spojene dvije kvadratne posude – jedna za vodu, druga za hranu); kostur broda[195]), *Kožino*, *krëlo* (krilo životinje – starije n. p. B4), *krîla* (pl. – krilo (ljudsko) – *na krîlima mi je seďila*; podsuknja), *krîlo* (krilo (letjelice i dr.) – utjecaj odozgo), *krīžâlo* (zvjezdača), *krščênje*, *küčilo* (zvečka), *küčišče* (samo u izrazu *ni küče ni küčišča*), *kukurītâlo* (mesnata kuglica s kljunom u glavonošca), *kumandậnje* (mjesto uz more odakle se određuje kako utopiti mrežu), *küvanje*, *Kvâselo* (mikrotoponim), *lâhto* (lakat), *laskrîžje*/*lậskrîžje*, *lëto*, *lôzje*, *lûbo* (v. *lûb* n. p. A), *ljüstvo* (ljudstvo, posada), *ljuťilo* (ljutnja; nešto kiselo, žestoko – *âjme käj ljuťilo san*), *mâslo* (o hrani koja je meka, dobro skuhana, kaže se da je *käj mâslo*, ali informanti ne znaju što bi bilo *mâslo*), *mûda* (pl.), *mûlo* (izvanbračno dijete; pogrdno o bilo kojem djetetu), *mûrčulo* (crnilo glavonožaca), *nậďivo* (mamac koji se stavlja na udicu – danas većinom *jëška*), *njậdra* (pl.), *njûrgalo* (i muškoga roda), *obiľïžje* (dar zaručnici), *ognjīšče*, *öko* (oko (na mreži i sl.); očica (u pletivu) – n. *öka*, *g. ökov*, dli. se izbjegava), *ölovo*, *oproščênje*, *ôrzo* (ječam (novije umjesto starijega: *žīto*), *ôštro* (jugozapadnjak), *pečênje* (konkretno – starije *pečenö*), *përivo* (samo u izrazu *daskâ o përiva* – daska za pranje rublja), *petrölje* (petrolej), *pîlo* (samo u stanovitim izrazima, a inače *pīčë* – v. § 8,1,a,α), *pïvanje*, *plëča* (pl. – leđa – osobito gornji dio[196]), *plëtivo*, *plûča* (pl.), *podabïranje* (kupljenje s tla (o maslinama)), *pökrivo* (poklopac), *poplâto* (taban), *prâvo*, *preciđīvâlo* (= mlađe *ciďilo*), *prëgršče*, *Prêko*, *prihödišče* (mjesto gdje se ribari iskrcaju kad zapašu poštu migavicom), *prokljêstvo*, *prölječe* (v. b. 48), *propêče* (= *raspêče*), *pröso*, *prôvleso* (povraz – v. b. 91), *prstênje*, *prûče*, *raspêče* (raspelo), *raštëla* (pl. – drveni rukohvat), *rïlo* (žalac kukca), *ručênje* (ručak), *rumenïlo* (rumenilo (prirodna boja puti; umjetna boja za rumenjenje)), *sâlo*, *sîče* (zbirno od *sît* n. p. B (biljka)), *sïdro*, *sïto*, *slövo*, *smetľišče*, *söčivo* (zajednički naziv za mahunarke kao grah, bob, grašak, leća, slanutak,

[195] Onomu što se u hrvatskom standardnom jeziku naziva *korito*, barem donekle po značenju odgovaraju kukljičke riječi specifičnijega značenja: *kâsa* (kao *kâsa za perušâti* – korito za šurenje), *kopânjica* (naćve), *šmûr* (n. p. B – korito za građevinski materijal – drveno, izvana obloženo limom, gore pravokutno, dolje zaobljeno) i *koŕito* (kamena četverokutna posuda za hranjenje svinja; kostur broda).

[196] Za imenice *plëča* i *škīnâ* informanti će reći da imaju isto značenje, tj. uz oba pojma vezuju istu osnovnu predodžbu, ali dotične imenice upotrebljavaju u donekle različitim kontekstima. Tako se govori *širöka plëča*, *nosïti na plëčima*, ali *isprâviti škīnü*, *dâj mi od škīnê* (u mesnici), a *dobïti po plëčima* ili *po škīnï*. Za leđa životinja izvan mesničke terminologije, čini se, nema posebnoga naziva, nego se upotrebljavaju različiti opisni termini, npr. *îmo mâče ozgôr* (eventualno *po škīnï*), *vrči sťilju na tovâra*/*tovâru na grïvu*. Osim toga, riječ se *plëča* upotrebljava općenito češće nego *škīnâ*.

sjetvena kukavičica), *spậnje*, *spâzuho*, *stâdo*, *stậnje* (vjerojatno novija riječ), *stäjalište*, *strâšilo*, *stupâlo* (stopalo), *suhậrje*, *sünašce*, *svanûče*, *svïtanje*, *svîtlo*, *šêškalo* (o osobi koja muca ili ima kakvu drugu govornu manu – i muškoga roda), *šïlo*, *škr̈šje*/*skr̈šje* (v. b. 190), *škûro* (većinom u pl. – prozorski kapak bez pomičnih daščica), *štênje* (čitanje – zastarjelo), *šüškalo* (= *kȕčilo*), *Têsna* (pl. – mikrotoponim), *têsto* (tijesto koje se peče, npr. za kruh, biskvit), *ûlo*, *torîšče* (mjesto gdje se skuplja riba u doba mriještenja), *tr̈ganje* (branje grožđa), *tr̈sje*, *Tr̈zna* (pl. – mikrotoponim), *tûbo* (metalna cijev od peći do dimnjaka), *ûfanje*, *ûlje*, *ûsta* (pl.), *Vanđêlje* (mikrotoponim), *venčậnje*, *vërovanje*, *vesêlje*, *vïšalo* (kuka za vješanje), *vöče* (po svoj prilici novija riječ), *vrậta* (pl.), *vrậtašca* (pl.), *vr̈ilo*, *zbîče* (šiblje), *zdrậvlje*, *zelênje*, *zêlje* (kelj), *zglậvlje* (v. β pod 2), *zlâto* (samo o osobi, a metal je *zlậto* (n. p. C), v. § 13,2,c,β), *zr̈calo*, *zr̈no* (*trî zr̈ni*, g. *zr̈ni*), *ždrîlo*, *žȉto* (ječam), *življênje*, *žr̈na* (pl. – kućni mlin za žitarice; žrvnjevi u tom mlinu zajedno i pojedinačno (pojedinačno: *gôrnja i dônja žr̈na* = gornji i donji žrvanj – *tî si käj dônja žr̈na* – o inertnoj osobi (gornji žrvanj se okreće, a donji miruje) – lukoranski internetski rječnik ima *donje žrno*) itd.

b) Naglasna paradigma B.

α) Imenice srednjega roda n. p. B u jednini imaju naglasak na nastavku u svim padežima osim u V (v. deklinaciju primjera za n. p. B pod 1). U vokativu imenice srednjega roda n. p. B imaju naglasak na zadnjem slogu osnove (*gnjậzdo* – *gnjậzda*, *sëlo* – *sëla*, *gôvno* – *gôvna*). Naravno, jednosložice kao *zlö* moraju i u vokativu imati naglasak na nastavku. Specifičnu deklinaciju u jednini imaju imenice na *-ьje* – *koščȇ*, *kružjȇ* i *suđȇ* (v. § 9,1), a množine te imenice nemaju. Nastavak je uvijek dug: NAV. *suđȇ*, G. *suđậ*, DL. *suđû*, I. *suđûn*. U množini postoji nekoliko naglasnih obrazaca, koji donekle odgovaraju množinskim naglasnim obrascima imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. B.

α,1. Prvomu obrascu, tj. prvoj potparadigmi, pripadaju duge osnove s g. na *-ov*. One imaju naglasak na prvom slogu nastavka u svim padežima osim u g. i v., u kojima je naglasak na zadnjem slogu osnove (v. deklinaciju imenice *gnjậzdö* pod 1). Ovamo pridružujem i duge osnove s g. na -0 – *biljậncë*, *žmậncë* (v. deklinaciju *žmậncë* pod 1), a tako i *mlīščë*. Ova potparadigma u osnovi odgovara prvoj potparadigmi imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. B.

α,2. Drugoj potparadigmi pripadaju kratke osnove tipa *selö* (v. pod 1), koje naglasak na nastavku imaju uvijek u na. i ponekad u dli. (u dli. je naglasak danas većinom na osnovi), a u

v. i g. im je naglasak na zadnjem slogu osnove. Ova potparadigma odgovara drugoj potparadigmi imenica *a*-vrste muškoga roda n. p. B.

α,3. Trećoj potparadigmi pripadaju jednosložice *zlö* (gotovo uvijek u jednini), i *dnö* te kratke osnove na suglasničku skupinu *držkö* (dugačka drvena drška kao na motici, sjekiri i sl.), *sedlö* i *svrdlö*. Naglasak je uvijek na nastavku (v. deklinaciju imenice *dnö* pod 1).

α,4. Četvrtoj potparadigmi pripadaju imenice koje u cijeloj množini imaju naglasak na zadnjem slogu osnove (kratke osnove tipa *perö* i imenica *gövnö* – v. deklinaciju pod 1). Ova je potparadigma specifičnost imenica srednjega roda i u kukljičkom je arhaizam, pa četvrtoj potparadigmi n. p. B imenica *a*-vrste muškoga roda, koja je svakako inovacija, odgovara samo formalno. U ovoj je potparadigmi specifična imenica *veslö* jer s nje naglasak sekundarno preskače na prijedlog u izrazima *nâ vesla* i *nâ veslo*. U Kalima je N. *veslô* – n. *viẽsla*, a preskakanja nema. U Preku sam zabilježio *na veslö* i *na veslä*, u Sutomišćici *ali smo nâ vesli bîli*, u Lukoranu *dvô veslä* i *na vësla*.

β) N. p. B u srednjem rodu nije produktivna, pa joj gotovo sve imenice koje joj pripadaju sinkronijski, pripadaju i dijakronijski. Jedina je iznimka plurale tantum *drvâ* (g. *dïv*, dli. *dïvima* (naglasak **drvìma mi informanti nisu potvrdili)). Ta imenica dijakronijski pripada n. p. *c*. Štoviše, to je jedina imenica srednjega roda n. p. *c* koja je donekle očuvala stari množinski dočetni naglasak karakterističan za tu paradigmu, a očuvala ga je upravo zato što je plurale tantum, pa se naglasak nije mogao izjednačiti prema čeonom naglasku u jednini. S druge strane, neke imenice srednjega roda koje dijakronijski pripadaju n. p. *b*, danas u kukljičkom pripadaju drugim paradigmama. Tako n. p. A pripada *ždrîlo*, a za većinu govornika i *krëlo*. Imenica bi *ždrîlo* mogla biti posuđenica jer u kukljičkom nema očekivan ni naglasak ni vokalizam (usp. toponim *Ždrēlâc*, G. *Ždrêca*). I u kaljskom sam dobio drukčiji od kukljičkoga, ali jednako neočekivan, oblik *ždrïlo* uz naziv za toponim odgovarajući kukljičkomu (*Ždrieluãc*, G. *Ždriẽca*). Imenica *krëlo* danas u jednini većinom ima ujednačen naglasak na osnovi prema množini, u kojoj se upotrebljava češće, ali neki informanti još potvrđuju i naglasak po četvrtoj potparadigmi (N. *krelö* – n. *krëla*), a stariju paradigmu imaju u Kalima (N. *krelô* – n. *krêla*) i Lukoranu (N. *krelö* – n. *krëla*) i manje konzervativni informanti. Imenica *lëbro* danas kod većine govornika pripada n. p. C (sekundarno preskakanje naglaska u izrazima *ü lebra* i *pöd lebra*) jer se kao i u *krëlo* naglasak u jednini ujednačio prema množinskom. Međutim, i za ovu imenicu neki informanti potvrđuju u jednini

i naglasak na nastavku (N. *lebrö* – n. *lëbra*), usp. i u kaljskom N. *lebrô* prema n. *liẽbra*, ali ondje bez preskakanja naglaska. Pluralia tantum n. p. *b plëča*, *krîla* i *mûda* čuvaju stari množinski naglasak na osnovi, pa sinkronijski pripadaju n. p. A. Imenica *gûmlo* danas pripada n. p. C. Ona je prešla u n. p. C po svoj prilici upravo zbog sekundarnoga preskakanja naglaska (usp. *nâ gumlo*, *nâ gumlu*, *ïz gumla*), tj. po svoj je prilici naglasak prvo postao čelan u sintagmama s prijedlozima kao i u *veslö*, a potom se za razliku od primjera *veslö* čeoni naglasak poopćio ili prešao analoški na početak riječi i izvan tih sintagmi. Sličan je primjer imenica *kömin* (v. I,3,c,β).

γ) Imenice *a*-vrste srednjega roda n. p. B.

γ,1. Prva potparadigma: *bilạncë*, *dlētö* (dlijeto za drvo), *gnjạ̄tö*, *gnjạ̄zdö*, *īčë*, *jạ̄pnö*, *lūknö*, *mlīkö*, *mlīšcë* (bijeli sok smokve), *pīčë*, *pīsmö*, *rūglö*, *rūnö*, *stạ̄lö* (stalak u kojem se djeca uče hodati – drveni sanduk koji odozgo ima pomičnu ploču s rupom u sredini; nekad se tako nazivala i hodalica), *sūknö*, *vīnö*, *žạ̄lö* (žal), *žīčë* (uglavnom samo u izreci *kakovo īčë, takövo žīčë*), *žmạ̄ncë* (žumanjak) itd.

γ,2. Druga potparadigma: *bretenö*, *čelö*, *drvâ* (pl.), *prknö*, *selö*, i možda još koja imenica.

γ,3. Treća potparadigma: *dnö*, *drškö*, *sedlö*, *svrdlö*, *slebrö*[197], *zlö*.

γ,4. Četvrta potparadigma: *gōvnö* (n. *gôvna*, g. *gövon*), *krelö* (danas većinom *krëlo*), *lebrö* (danas većinom *lëbro*; *ü lebra*, *pöd lebra*), *perö* (n. *përa*), *staklö* (n. *stâkla*), *veslö* (n. *vësla*, *nâ veslo*, *nâ vesla*; kad označava mjernu jedinicu, *trî*, *četïre vësli* i g. *vësli*).

γ,5. Imenice *koščê* (kosti (kosti s kojih je skinuto meso ili oglodane kosti)), *kružjê* (stijenje) i *suđê*.

c) Naglasna paradigma C.

α) Imenice su srednjega roda *a*-vrste n. p. *c* potpuno izgubile unutarnju pomičnost tako što im je naglasak u množini izjednačen prema čeonom naglasku u jednini. Jedina je iznimka

[197] Imenica nema množine, pa je ovamo smještam samo uvjetno (na osnovi glasovne strukture).

imenica *drvâ* (v. b,β), a vanjsku su pomičnost sačuvale samo one među njima koje se često upotrebljavaju s prijedlozima, dok su druge prešle u n. p. A (v. a,α). Imenicama n. p. *c* koje su sačuvale vanjsku pomičnost, pridružuju se imenice iz drugih n. p. (uglavnom iz n. p. *a*) kod kojih uslijed česte upotrebe s prijedlozima i analogije prema formalno i/ili semantički bliskim imenicama n. p. *c* (*nâ sunce* slično kao *nâ nebo*, *nâ more* i *dö jutra* slično kao *dö večeri*) dolazi do sekundarnoga preskakanja, i zajedno s njima tvore sinkronijsku kukljičku n. p. C. To su dvosložne imenice s kratkosilaznim ili dugosilaznim naglaskom na osnovi. Primjeri: a) stara n. p. *c*: *kölo* (kolo (ples)), *mêso*, *môre*, *sr̈ce*; b) sekundarno preskakanje: *br̈do*, *gr̈lo*, *sûnce*, *lëbro*, *gûmlo*.

β) Imenice *a*-vrste srednjega roda n. p. C (Primjeri preskakanja koje navodim u popisu, trebali bi među ostalim pokazivati u kojoj mjeri i u kakvim izrazima naglasak preskače na prijedloge.): *br̈do* (*nâ brdo* (*üzbrdo*, *nïzbrdo*), *nâ brdu, pöd brdo*, *käj da je ïz brda došlâ*), *gr̈lo* (*grê mi nâ grlo*, *ü grlo*, *pöd grlo*, *zâ grlo*, *ïz grla*, *ü grlu*, *nâ grlu*), *gûmlo* (*nâ gumlo*, *nâ gumlu*, *ïz gumla*), *îdro* (*nâ idro*), *jûtro* (*dö jutra*, *öd jutra*, *zâ jutro*, *ȕjtro*[198]), *kölo* (kolo kao ples (u značenju »kotač« je *kölo* n. p. A); *ü kolo*, *ü kolu*, *kö kola* (mjesto gdje se obično plesalo kolo), *ïz kola*), *lëbro* (*pogodî se je ü lebra, pöd lebra*; starije po n. p. B4), *mêso* (*zaböla mi se je iglâ ü meso*), *mïsto* (*nâ misto*, *nâ mistu*), *môre* (*ü more*, *ü moru*, *nâ more*, *nâ moru*, *ïz mora*, *dö mora*, *öd mora*, *pü mora*, *kräj mora*, *kölo mora*, *prëko mora – sr̈ce öd mora* (meduza), ali *pût od môra gôri*), *nëbo* (*kaj bögu nâ nebu*, *ü nebo*, *ïz neba*, g. *nebês* (rijetko); nepce (bez preskakanja)), *pölje* (*ü polje*, *ü polju*, *pö polju*, *dö polja*, *ïz polja*, *kölo polja*, *prëko polja*), *sr̈ce* (naglasak preskače kad se upotrebljava kao metafora ili metonimija: *nâ srce*, *ö srca*, *zâ srce*, *nâ srcu*; kada znači organ, preskakanja nema: *na sr̈cu*, *kolo sr̈ca*, *öd sr̈ca*, a naglasak, naravno, ne preskače ni na izraz *sr̈ce öd mora* (meduza)), *sûnce* (*nâ sunce*, *nâ suncu*, *ü sunce*, *pö suncu*, *ö sunca*, ali *mäkni se iz sûnca*), *zlâto* (*ö zlota*) i možda još koja imenica. Za imenice *öko* i *üho* v. § 16,2,b,β.

[198] Bez dodatne se vremenske oznake upotrebljava samo *ȕjtro* (*dôjče ȕjtro*), a s vremenskom oznakom se uz *ȕjtro* upotrebljava i *jûtro* (*učêr, prëkučer*, *sütra*, *presütra jûtro*/*ȕjtro*).

§ 15. Imenice *i*-vrste

1. Paradigme.

n. p. A	
NA.	stvậr
GDVLI.	stvậri
navg.	stvậri
dli.	stvậrima(n)

n. p. C	
N.	pêč
GDVI.	pẽči
A.	pêč (ù peč)
L.	u pečì
navg.	pẽči
dli.	pẽčima(n)

2. Napomene o pojedinim oblicima. Imenica je *i*-vrste relativno malo, i mnoge nemaju potpunu paradigmu, tj. to su većinom apstraktne imenice, koje se upotrebljavaju samo u jednini. Sve su te imenice ženskoga roda (v. § 12,1). Od glasovnih se promjena pri deklinaciji imenica *i*-vrste javlja samo vokalizacija *l* u NA. *mîso* i *sô* te jotacija i jednačenje po mjestu tvorbe u I. nekolicine imenica. Gotovo da nema kolebanja u oblicima. Jedine su iznimke g. i I. U g. je nastavak uvijek *-i*, a jedina je iznimka g. *kostïju* uz *kösti* (v. § 14,I,2,d,β). Nekoliko imenica u I. ima nastavak *-jun* (dijakronijski gledano *-u* (< *-ǫ*) iz zamjeničke deklinacije dodano na *i*-osnovu + *-m* iz I. *a*-vrste). To su *sô*, *mậst*, *žậđ*, *glậd*, *slậst*, *pâmet* (I. *söljun*, *mậščun*, *žậđun*, *glậđun*, *slậščun* (*slậščun îsti* – jesti sa slašću), *pâmečun*). Od imenica *mlâdost, stârost* i *krv* dobio sam I. *mlâdošču*, *stârošču* i *krvlju*. Budući da one imenice koje se u I. upotrebljavaju najčešće, u tom padežu imaju *-jun*, a ne *-ju*, u ova je tri primjera vjerojatno riječ o utjecaju odozgo. Ostale se imenice u instrumentalu rijetko upotrebljavaju, a u I. imaju nastavak *-i* (*sväku vẽčer îstun mîsli zậspen*, *is jenûn kậpi*). I oblik je *nôčun* porijeklom I. imenice *nôč* (za duljinu usp. § 9,2,b,α pod 4), ali se upotrebljava isključivo kao priložna oznaka vremena.

3. Naglasak imenica *i*-vrste.

Napomena. U kukljičkom nema imenica *i*-vrste n. p. B.

a) Naglasna paradigma A.

α) Imenice *i*-vrste n. p. A imaju nepomičan kratkosilazni ili dugosilazni naglasak na osnovi u svim padežima. Jedino imenice *sô* i *zôb* u NA. imaju dugosilazni, a u ostalim oblicima kratkosilazni naglasak na osnovi[199], a imenice *ljūbȃv* i *nā̧rȃv* u NA. imaju *ȃ* prema *â* u ostalim oblicima. Među kukljičkim je jednosložicama *i*-vrste n. p. A imenica *stvȃr* jedina koja toj paradigmi pripada i dijakronijski, a sve su ostale u n. p. A prešle iz n. p. *c*. S druge strane, kod imenice se *smr̈t*, druge kukljičke jednosložice koja dijakronijski pripada n. p. *a*, razvilo sekundarno preskakanje naglaska (*nâ smrt*, *dö smrti*), pa ona u kukljičkom pripada n. p. C. Duljina imenica *sô* i *zôb* u NA. dijakronijski gledano potječe iz n. p. *c*, ali ona u kukljičkom zbog duljenja u zatvorenom naglašenom slogu nije specifična za tu n. p. Među višesložicama većina ima naglasak na početnom slogu, a višesložica je s naglaskom na zadnjem slogu osnove malo. Takve su *korîst*, *drā̧göst*, *ljūbā̧v*, *nā̧pâst*, *nā̧rā̧v*. Međutim, danas takav naglasak dobro čuvaju jedino *korîst* i *drā̧göst* (u izrazu *od drā̧gösti*). Ostale se navedene imenice danas upotrebljavaju rijetko, a tada većinom imaju noviji naglasak pod utjecajem odozgo: *ljûbav*, *nâpast*, *nârav*.

β) Imenice *i*-vrste n. p. A (zvjezdicom označavam kratke osnove s duljinom/*ȃ* u NA.): *cêv*, *čâst*, *čëljod*, *čûd*, *divljoč* (= *hljandrövina*), *drā̧göst*, *hïmbenost* (gramzljivost, pohlepa), *ïspovid*, *kā̧p*, *krïpost* (snaga (obično u vezi s hranom – *poî, tö če ti dâti krïpost*); čednost), *lā̧ž*, *linost*, *lûč* (borova srčika – dobro gori, nekad se upotrebljavala za ribolov na svijeću), **ljūbā̧v* (G. *ljūbâvi* – danas većinom *ljûbav*), *mā̧st*, *mîso* (G. *mîsli*), *mlâdost* (i konkretno: mladi ljudi), *möči* (pl. – moći, relikvije), *nā̧pâst* (danas većinom *nâpast*, ali i to rijetko), *nâpovid*, **nā̧rā̧v* (G. *nā̧râvi*, danas većinom *nârav*, ali i to rijetko), *nenā̧vïdnost*, *nëharnost*, *nëmoč*, *öbist*, *öblost* (sloboda u ponašanju, samovolja – danas rijetko), *ötrov*, *prïčest*, *râdost*, *rā̧ž*, *slûz*, **sô* (G. *söli*), *stârost* (i konkretno: stari ljudi), *stüden*, *stvȃr*, *svȃst*, *šetemā̧n*[200] (tjedan), *vlȃst*, *vrïst* (i

[199] Tako i nepravilna imenica *skôt* (G. *sköti*) – v. § 14,I,4.

[200] Pripadnost ove imenice *i*-vrsti (usp. tal. *settimana*) mogla bi se objasniti utjecajem genitiva mjerne jedinice, tj. *dvî šetemā̧ni* kao i *pā̧r šetemā̧ni*.

vrstâ n. p. B), *vrîdnost*, *zâpovid*, *zëlen* (zelenjava – povrće čije lišće služi ljudima za jelo), **zôb* (G. *zöbi*), *zvîr* itd.

b) Naglasna paradigma C.

α) N. p. C pripadaju imenice s pomičnim naglaskom. Pomičnost može biti i vanjska i unutarnja, samo vanjska ili samo unutarnja (v. § 12,2). Samo vanjski pomične imenice imaju naglasak na početnom slogu u svim oblicima (iznimka je *kôst* s g. *kostïju* uz *kösti*). Imenice s unutarnjom pomičnošću imaju naglasak na početnom slogu u svim oblicima osim L. (iznimka je imenica *nôč*, koja nepočetni naglasak može imati i u g. – *nöči* i *nočí*). Kod tih je imenica naglasak u L. na nastavku osim kod imenice *pâmet* (L. *u pamêti*[201]), gdje je na zadnjem slogu osnove. Unutarnju pomičnost ima samo sedam imenica, i to *nôč*, *pêč* i *pâmet*, koje unutarnju pomičnost čuvaju dobro, a pomične su i vanjski, te *krv*, *svîst*, *bölest* i *žâlost*, koje u L. imaju naglasak na nastavku samo u najkonzervativnijih govornika, a vanjski nisu pomične. Poseban naglasak u L. sve te imenice imaju samo u nekim stalnim prijedložnim izrazima bez atributa (*u nočï*, ali *u tôj nöči*, *u pečï*, ali *u nâšoj pëči*). U kaljskom visan L. ima veći broj imenica *i*-vrste (uz šest kukljičkih primjerice i *suô*, *muâst*, *luâz*, *luâž*, *vluâst*[202]*)*. U vezi s naglaskom imenica *i*-vrste treba još imati u vidu da među kratkim jednosložnim osnovama *kôst*, *pêč* i *nôč*[203] u NA. imaju dugosilazni naglasak, dok *smrt* i *krv* imaju kratkosilazni naglasak u svim oblicima. Primjere preskakanja naglaska i L. dajem u popisu imenica pod β, što se i očekuje već zbog toga što je slogotvorno *r* uvijek kratko.

β) Imenice *i*-vrste n. p. C.

Napomena 1. Zvjezdicom označavam kratke osnove s duljinom u NA.

Napomena 2. Primjeri preskakanja koje navodim u popisu, trebali bi među ostalim pokazivati u kakvim izrazima i u kojoj mjeri naglasak obično preskače na prijedlog. S druge strane, izrazi s nedočetnim naglaskom u L. koje navodim vjerojatno su jedini u kojima dotične imenice u L. nemaju naglasak na prvom slogu.

[201] Usp. b. 193. U kaljskom L. iste imenice glasi *u pametï*. Prednaglasne duljine, odnosno dvoglasa nema po analogiji s imenicama kao *žâlost*, *bôlest* (L. *u žalostï*, *u bolestï*), koja je omogućena gubitkom zanaglasne duljine.
[202] V. Benić 2013.
[203] Tako i nepravilna imenica *pôt* (G. *pöti*) – v. § 14,I,4.

β,1. Obje pomičnosti: **nôč* (*pê pûti nâ noč*, *dö nočï*; *u nočï*, *po nočï*; g. *nöčí* i *nočī*; adverbijalizirani I. *nôčun*), *pâmet* (*pâlo mi je nâ pamet*, *üzmi ü pamet*; *u pamêti*, *na pamêti*), **pêč* (*vïzi ü peč*; *u pečï*, *po pečï*, *na pečï*).

β,2. Samo unutarnja pomičnost: *bölest* (*u bolestï* i danas običnije *u bölesti*, *krv* (*u krvï* i danas običnije *u krvi*), *svîst* (*pri svīstï*, i obično *pri svîsti*), *žâlost* (*u žalostï* i danas običnije *u žâlosti*).

β,3. Samo vanjska pomičnost: *glậd* (*ö glodi*), **kôst* (*ü kosti me uvâtilo*; g. *kostïju* i *kösti*), *rîč* (*držîn te zâ rič*), *slậst* (*ü slost*, *ö slosti*), *smŕt* (*ubïti se nâ smrt*, *tûči*, *müčiti se* i sl. *dö smrti*), *vëčer* (*prïd večer*, *dö večeri*, *öd večeri*, *ü večer*), *žậđ* (*ö žođi*).

§ 16. Osobitosti u deklinaciji imenica

Napomena. O osobitostima u deklinaciji prefiksalnih složenica v. § 19,3. O osobitostima u deklinaciji pravih složenica v. § 20,2 pod α i β.

1. Osobitosti izazvane glasovnim promjenama i naglasne osobitosti.

a) Osobitosti izazvane glasovnim promjenama. Ovamo svrstavam one slučajeve u kojima neka glasovna promjena djeluje iznimno. Te su osobitosti tipične za nekolicinu imenica *a*-vrste muškoga roda. To su u prvom redu sljedeće imenice:
1. *Presậc* (§ 7,11, § 8,5,b,β) – GA. *prešcâ*, DL. *prešcü*, V. *prậšče*, I. *prešcûn*; nav. *prešcï*, g. *prâsoc*, dli. *prešcïma(n)*. Uz osnovu *prešc-* rjeđe se čuje i osnova *presc-*. Isto tako, od ponekoga se može čuti i *a* u svim oblicima, (*prašcï*/*prascï*). Teško je reći o kojoj se tu mjeri radi o utjecaju odozgo, a u kojoj o inačicama neuvjetovanim izvana.
2. Imenice *grậd* (A. s prijedlogom *u* glasi *ü gro* – § 7,10,b,δ,3,a), *sajận* (G. *sajmâ* – iznimno s promjenom *m* > *n* na kraju riječi – § 7,9,a), *krûh* (s osnovom *krüv-* u GDLI. – § 7,6). Ovamo se mogu dodati i neke imenice s rjeđim, ali ipak više ili manje očekivanim glasovnim promjenama kao *konậc* – *kuncâ* (g. *könoc*), *grûm* – *gröma* i *kûnj* (danas većinom *kônj*) – *konjâ* (§ 8,4,a) i *dōlâc* – *dōcâ*, *Gōlâc* – *Gōcâ*, *kōlâc* – *kōcâ* (s vokalizacijom *l* – § 7,8,b), *dâž* – *dažjâ* (§ 7,2) te *tậc* – *ôca* (s aferezom – § 8,7,a, a v. i § 16,1,b i § 16,3,b).

b) Naglasne osobitosti. Naglasak se nekih imenica ne uklapa potpuno u naglasne obrasce predviđene trima naglasnim paradigmama. Osobit naglasak imaju imenice: *račȋn* (naušnica), *čövik*, *dītë* i *kâmik*. *Račȋn* se u jednini naglašava po n. p. A, a u množini po n. p. B (G. *račȋna*, tako i *dvậ račȋna*, na. *račȋnï*, g. *račȋnov*, dli. *račȋnïma*. *Čövik* ima naglasak na prvom slogu u N. i V. (*čövik*, *čöviče*), a u ostalim oblicima ima naglasak na *i* (G. *čovïka*, DL. *čovïku* i I. *čovïkun*), tj. u V. i N. je naglasak prešao na prvi slog. Naglasak je u ovoj imenici izvorno u svim oblicima na zadnjem slogu osnove (n. p. *a*), a prešao je na početak riječi najvjerojatnije prvo u V., koji se upotrebljava relativno često (usp. standardno *čȍvjek* – *čövječe*), a za V. se poveo i N. O ovoj imenici v. i 3,a,α,2. I imenica *dītë* (v. 16,2,a,β,1) pripada n. p. *a*, ali ima za tu paradigmu neočekivan čeoni naglasak u V. (*dīte*) kao i u svim akcentološki relevantnim srednjojužnoslavenskim govorima. Imenica *kâmik* pripada 3. potparadigmi n. p. B, ali u NA. ima za tu paradigmu neočekivan naglasak na početku riječi. O ovoj imenici v. i 2,a,α3. Izniman je i g. *gödišč* imenice *godïšče* (v. § 14,II,2,b,α). Sinkronijski nepredviđen, premda dijakronijski posve pravilan, naglasak imaju i imenice *Ždrēlâc* – *Ždrêca* (s naglaskom na osnovi u svim oblicima osim u NA.) i *tậc* – *ôca* (v. 3,b,β). Za obje imenice v. i § 14,I,3,b,δ. Sinkronijski je osobita, a dijakronijski pravilna i kračina u dli. *rukâmi*, *petâmi*, *gredâmi* (§ 13,3,c,α). Neočekivane su i inovativne kračine u V. *glâvo* i *bräte* imenica *glậvâ* i *brật* – *brâta* (v. § 13,2,c,β i § 14,I,2,c,β). U naglasne osobitosti može se ubrojiti i sekundarno preskakanje naglaska u n. p. B (v. § 14,I,3,b,δ i § 14,II,3,b,α), osobito preskakanje tipa *veslö* – *nâ veslo*, a ovamo ide i preskakanje u sintagmi *nâ uru* (§ 13,3,a,α). Osobita su i odstupanja opisana pod § 14,I,3,d. Osim toga, nove se imenice *dučận* i *kafȉč* kolebaju između n. p. B i n. p. A (G. *dučậnâ*/*dučậna*, *kafȉčâ*/*kafȉča*). Ipak, u spontanu sam govoru najčešće čuo u G. naglasak na osnovi, a u L. na nastavku (*iz dučậna*/*kafȉča*, ali *u dučậnü*/*kafȉčü*). Taj je obrazac rezultat utjecaja novoštokavskoga naglaska, tj. *dućánu* i kukljičko *dučậnü* s obzirom na naglasak zvuči prilično slično (usp. § 5,3,b,δ,1), dok štokavskomu *dućána* po naglasku zvuči sličnije kukljičko *dučậna* nego kukljičko *dučậnâ*. Starija je kukljička n. p. tih novih riječi n. p. B, ali se naglasak kod nekih govornika u G. i I. povlači s naglašene duljine pod utjecajem štokavskoga naglaska.

2. Nepotpuno stapanje deklinacijskih obrazaca.

a) Ostaci suglasničkih osnova[204].

α) *N*-osnove.

α,1. Dio starih *n*-osnova muškoga roda ima posebnu deklinaciju. To su imenice na -*anin*[205], koje označavaju pripadnike neke skupine (većinom mještane). One u jednini imaju sufiks -*in*-, a u množini ga nemaju. Dekliniraju se kao imenice muškoga roda *a*-vrste (tvrde osnove), jedino u nav. nemaju nastavak -*i* nego -*e*. Dakle: N. *Kuklj̈ičanin*, GA. *Kuklj̈ičanina*, DL. *Kuklj̈ičaninu*, V. *Kuklj̈ičanine*, I. *Kuklj̈ičaninun*; nav. *Kuklj̈ičane*, g. *Kuklj̈ičanov*, dli. *Kuklj̈ičanima(n)*. Sve ove imenice pripadaju n. p. A, tj. imaju nepomičan naglasak, i u kukljičkom su i kaljskom sve muškoga roda u oba broja. Tako se dekliniraju i druge imenice na -*anin* koje znače mještane, kao *Kāljânin*, *Prēčânin*[206], *Sāljânin*, *Īžânin*, *N(j)īnjânin*, *Vīšânin*, *Zädranin*, *Zdrēčânin* (*Ždrēlâc*) itd., a i imenice kao *Cïganin*, *Istrijânin*, *Talijânin* (uz *Talijânac*). Jednako se dekliniraju i opće imenice kao *dvorânin* (osoba iz istoga *dvôra* = susjed), *krščânin*, *kučanin* (ukućanin), *mïščanin* (sumještanin), *rīščânin* (pravoslavac), *sëljanin* (suseljanin), pa i *čöbanin* i *partizân* (bez sufiksa -*in*- u jednini). Bez sufiksa je -*in*- često i imenica *Istrijân*. Manje konzervativni govornici ponekad nastavak -*e* u nav. zamjenjuju nastavkom -*i*, a ponekad se pod utjecajem odozgo događa da u a. imaju -*e*, a u n. -*i*. Konzervativniji govornici nastavak -*e* u nav. čuvaju dobro. Međutim, n. *partizâni* uz *partizâne* čuo sam i od najkonzervativnijih govornika. Imenica *gräđanin* (stannovnik grada) ima nav. *gräđani*. Za slične imenice usp. i b,α,3). Deklinacijski obrazac *Kuklj̈ičanin* – *Kuklj̈ičane* postoji i drugdje na Ugljanu. U Kalima sam zabilježio mnoštvo primjera, npr. *Īžâne*, *Vīšâne*, *Kualjâne*, *dvorâne*, *Talijâne*, *partizâne* itd. (v. Benić 2013). I ondje mlađi govornici u nav. imaju -*i*. U Preku sam zabilježio n. i a. *partizâne*, a u Sutomišćici n. *Kājâne*.

α,2. Toponimi su se ženskoga roda na -*jane* isprva vjerojatno shvaćali kao množina imenica tipa *Kuklj̈ičanin*. Oni također imaju osobitu deklinaciju. Tri su najčešća: *Mrljâne*, *Nëviđane* i

[204] Naravno, imaju se u vidu u prvom redu (osim u α,3) tragovi starih deklinacijskih obrazaca: dakle riječi kao *Kuklj̈ičanin* (n. *Kuklj̈ičane*), a ne riječi kao *smôkva* ili *krv*, koje potpuno pripadaju jednomu od triju glavnih deklinacijskih obrazaca (u ovom slučaju *e*- i *i*-vrsti).

[205] Izvorno su to imenice na -*jan*-*in*, no u kukljičkom se njihova deklinacija proširila i na neke druge formalno slične imenice. O sufiksu -*janin* v. § 18,I,2,g.

[206] Stanovnici su ostalih mjesta na Ugljanu: *Poljânac*, *Lukorânac*, *Ugljânac* i *Sutumîščok*.

Pêtričane (nav. *Mrljâne*, *Nëviđane*, g. *Mrljȃn*, *Nëviđon*, dli. *Nëviđanami(n)* ili *Nëviđanama*/*Nëviđanima*, *Mrljânami(n)* ili *Mrljânama*/*Mrljânima*). *Pêtričane* (Petrčane) se dekliniraju kao *Nëviđane*. Čini se da je nastavak *-ima* u kukljičkom noviji, ali to ne mogu tvrditi sa sigurnošću[207]. Nazivi nešto udaljenijih mjesta kao Raštane i Lišane spominju se rijetko, i informanti nisu sigurni kako bi ih deklinirali.

α,3. Ostale stare *n*-osnove muškoga roda (osnove na *en*) mijenjaju se gotovo sve po *a*-vrsti. Među njima su imenice *kâmik* i *plâmik* u svim oblicima poopćile osnovu nominativa jednine s proširkom *-k-* (G. *kamikâ* i *plâmika*). Imenica *plâmik* danas u kukljičkom pripada n. p. A, a dijakronijski po svoj prilici pripada n. p. *c*. Starija kračina (*à u kukljičkom > *ã* > *â*) i čeoni naglasak poopćeni su iz oblika s čeonim naglaskom kao D. ili I. u kojima se *a* skratilo po zakonu jedne more. Imenica *kâmik* trebala bi dijakronijski pripadati n. p. *a*, a njezinu kukljičku sinkronijsku n. p. B najjednostavnije je objasniti tako da je ova imenica u kukljičkom iz n. p. A prvo prešla u n. p. C, a zatim se dočetni naglasak iz L. i gdli. poopćio u svim oblicima osim u NA. Imenica *jȃčma* (ječmenac) pripada *e*-vrsti. Ostale imenice ovoga tipa u današnjem kukljičkom imaju osnovu na *-en-*: *krëmen*, a naravno i *grëben*, *grümen*, *kljësen* (?), *kören*, *pr̈sten*, *str̈šen*. U Kalima sam zabilježio pet ovakvih imenica na *-ik* (sve n. p. A): *kâmik*, *pluãmik*, *pruâmik*, *juâčmik* (ječmenac), *krêmik*. Stara se kračina u *kâmik* i duljina u *pluãmik* i *pruâmik* poklapaju s pretpostavljenom dijakronijskom paradigmom tih imenica[208]. Ipak umanjenica od *kâmik* u kaljskom glasi *kamičȉć*, a ne *kâmičić*, kako bi se očekivalo. Imenica *dȃn* sklanja se u kukljičkom po *a*-vrsti (*dȃn*, G. *dȃna* n. p. C), a stari se G. čuva u riječima *pôdne* i *popôdne*. U Kalima sam pored uobičajene deklinacije *dûn* – *dâna* zabilježio i *u dvuâ dn̈i*.

α,4. *N*-osnove srednjega roda čini skupina od jedanaest imenica sa starim sufiksom *-men-*. To su imenice: *br̈ime*, *îme*, *nëvrime*, *plëme* (rijetko, npr. *iz kôga si tî plëmena* o osjetljivoj osobi), *prëzime*, *râme*, *s̈ime*, *sl̈ime* (sljeme krova), *ẗime*, *v̈ime*, *vrîme*. Te se imenice mijenjaju kao i imenice *a*-vrste srednjega roda, jedino u NAV. imaju nulti nastavak, a osnova im je reducirana, tj. bez krajnjega *n*. Dakle, NAV. *râme*, G. *râmena*, DL. *râmenu*, I. *râmenun*; nav. *râmena*, g. *râmenov*/*ramên*, dli. *râmenima*. Genitiv množine obično ima nastavak *-ov* (nenaglašeno), a u imenica *br̈ime*, *îme*, *râme* i *vrîme* mogući su, ali rijetki i g. *brimên*, *imên*,

[207] Od najkonzervativnijih sam kukljičkih informanata čuo oba nastavka, ali prema mojim kaljskim podacima za isti tip imenica vjerojatno je ondje u dli. stariji nastavak *a*-vrste (v. Benić 2013).
[208] V. Benić 2013.

ramên, *vrimên*. Imenica *brïme* ima i g. mjerne jedinice *brïmeni*. Ako se ne računa g. s naglaskom na zadnjem slogu osnove, može se reći da nepomičan naglasak imaju (odnosno da pripadaju n. p. A) sve dotične imenice osim *vrîme*, koja pripada n. p. C. Naglašeni je početni slog u ovoj imenici dug samo u NAV. *vrîme*, a drugdje je kratak po zakonu jedne more (G. *vrïmena*, D. *vrïmenu* itd.) ili kao slog naglašenoga oblika koji se nekoć nije nalazio neposredno pred naglašenim slogom (g. *vrimên*). Naglasak preskače na prijedlog u izrazu *nâ vrime*, a uz običniji na. *vrïmena* može se čuti i na. *vrimenâ* (običnije: *slâba vrïmena*, *slâbih vrïmenov*; rijetko: *slâba vrimenâ*, *slâbih vrimên*). U kaljskom od imenica ovoga tipa n. p. C pripadaju *(j)ïme* i *vrîme*. Zanimljiva je duljina nastavka u na. tih imenica (*imenuã* i *vrimenuã* uz novije *ïmena* i *vrïmena*). Takva se duljina, tj. duljina krajnjega dominantnoga otvorenoga sloga, pravilno očekuje u prozodijskim riječima duljim od dva sloga[209]. S tim u vezi zanimljivi su podaci koje sam zabilježio u Preku: na. *imenô* i *vrimenô* i analogijom *ramenô*, a duljinu ondje imaju i pluralia tantum *ûsto* i *vrôto*, gdje se duljina tumači prema sintagmama s prijedlozima, ali kračinu ima plurale tantum *drvä*. Oblike *vrôto* i *drvä* zabilježio sam i u Lukoranu. U Kukljici nisam pronašao nijedan primjer sa starom duljinom nastavka u na.[210] bio on pod naglaskom ili nenaglašen.

β) Ostale suglasničke osnove.

β,1. *Nt*- i *s*-osnove (srednji rod). Može se reći da je jedina kukljička *nt*-osnova *dītë*[211] (NA. *dītë*, G. *ditëta*, DL. *ditëtu*, V. *dîte*, I. *ditëtun*). Umjesto množine upotrebljava se zbirna imenica *dicâ* (n. p. c). Imenica *dītë* pripada n. p. A uz napomenu da ima nepravilan čeoni naglasak u V. Kračina prvoga sloga u svim oblicima osim NAV. objašnjava se kraćenjem pred unutarnjim akutom. Ostale se imenice koje znače mlado, tvore drugačije, u prvom redu sufiksom *-ič-* (*pïlič* (žensko i *pïlica*), *tëlič*, *kôzlič* (žensko i *kôzlica*), *preščič*, *pasîč*, *jânjac* (dem. *janjčič*, za žensko i *jânjica*) itd. U kukljičkom nema ni turcizama koji bi sinkronijski pripadali *nt*-osnovama. Trag se *s*-osnova u kukljičkom vidi samo u g. *nebês* (*do nebês*) i *čudês* (*Za trî-čëtre mïseci ûn je tôga kūpî čudês.*). Imenice *čüdo* i *nëbo* inače se ne upotrebljavaju u množini. Izuzev g. one pripadaju *a*-vrsti, pa su i obrađene zajedno s ostalim imenicama

[209] V. Kapović 2013.

[210] U *vrimenâ* riječ je o nedavno fonetski produljenom *a*, a kad bi se radilo o staroj duljini, oblik bi glasio **vrimenậ.

[211] Za imenicu *čeljādë*/*čeljâde* v. 3,a,α,2.

srednjega roda *a*-vrste. Ostale su stare *s*-osnove u kukljičkom ili pravilne imenice *a*-vrste kao *drîvo*, *kölo*, *slövo*, *tîlo* ili nepravilne kao *öko* i *üho* (v. b,β).

β,2. *R*-osnove (ženski rod). Ostaci su *r*-osnova u kukljičkom imenice *mâti* i *čī*. Imenica se *mâti* (mati; *krvëlova mâti* – Haliotis tuberculata L. (rak)) deklinira kao imenica *e*-vrste n. p. A s osnovom *mâter*- uz iznimku N. *mâti*, A. *mâter* i supletivnoga V. *mâjo* (kaljski *muâjo*). Dakle, N. *mâti*, G. *mâtere*, DL. *mâteri*, A. *mâter*, V. *mâjo*, I. *mâterun*; nav. *mâtere*, g. *mâter*, dli. *mâterami(n)*/*mâterama*. Imenica *čī* pripada n. p. C (samo unutarnja pomičnost), a deklinira se ovako: N. *čī*, G. *čerê*, DL. *čëri*, A. *čêr*, V. *čëri* (uz to i *čêrce* – oblik koji dolazi samo u V.), I. *čerûn*; nav. *čëre*, g. *čerî* (informanti spominju i stari oblik *čerậh* porijeklom l. – *bîla je u čerậh*, *nêmo ni sinôv ni čerậh*), dli. *čerâmi*. Od jednoga informanta iz Kali srednjih godina doznao sam da ondje kod najkonzervativnijih govornika i muške *r*-osnove imaju posebnu deklinaciju, tj. da se mogu čuti nav. kao *rïbare* i *škôljare*, ali sâm takve oblike od starih u Kalima nisam čuo, a nisam ih zabilježio ni u Kukljici.

b) Ostalo.

α) Imenice jednoga roda.

α,1. Imenice *e*- i *i*-vrste. Po obje se vrste deklinira imenica *vrstâ* (n. p. B) ili *vï̂st* (n. p. A). Ta se imenica najčešće upotrebljava u genitivu (*sväke vï̂sti*/*vrstê*, *svîh vï̂st(i)*), A rjeđe u N. i A. (*vrstâ*/*vï̂st salậte*, *kû vï̂st*/*vrstü salậte sadîš*), a u ostalim oblicima obično ne dolazi. Imenica *kökoš* ima NA. po *i*-vrsti, a ostale oblike po *e*-vrsti. Naglašava se po n. p. C (samo unutarnja pomičnost). Dakle: NA. *kökoš*, G. *kokošê*, DL. *kokošï*, V. *kökošo*, I. *kokošûn*; nav. *kökoše*, g. *kokôš*, dli. *kokošâmi(n)*/*kokošâma*. Imenica *strậnâ*/*strận* ima sve oblike po *e*-vrsti, ali uz to NA. glasi i *strận* (»na stranu«, »zasebno« kaže se samo *nâ stron* (*vï̂zi nâ stron*), a **na strậnu spontano nisam čuo). Imenica *strậnâ* pripada n. p. C (§ 13,3,c,β,1). Oblik *strûn* uz *struanâ* i *struânu* čuo sam i u Kalima, a u Preku sam zabilježio *na drügu strôn*. Ovdje navodim i kukljički prilog *nâpromin* (naizmjence) prema imenici *prömina*.

α,2. Imenice muškoga roda na -*ïsta* i -*ïšta* te imenice *tūdë* i *čậčë*. Imenice se na -*ïsta* i -*ïšta* u jednini dekliniraju po *e*-vrsti a u množini po *a*-vrsti (*jedận turïsta*, *dvậ komunïste*, *svï turïsti*, *püno komunïstov*). Obrazac odgovara talijanskomu: *il comunista* – *i comunisti*. Ove imenice sve pripadaju n. p. A i imaju postojan kratkosilazni naglasak na sufiksu -*ïst*-/-*ïšt*-. Kraći popis

ovih imenica nalazi se u § 7,15,b pod 4. I imenice se *tūdë* i *čạ̄čë* (obje označavaju ribu bežmeka, ali se *tūdë* upotrebljava češće) u jednini dekliniraju po *e*-vrsti, a u množini po *a*-vrsti (*dvậ tūdê*, *nö su tūdï*, *püno tûdov*). Takva se deklinacija može pretpostaviti za sve imenice muškoga roda na -*e*, ali vlastita imena kao i druge malobrojne opće imenice toga tipa (npr. *čōrë*) u množini dolaze rijetko.

α,3. Duga jednina. Osim imenica spomenutih pod a,α,1 jedninski proširetak -*in*- ima još poneka imenica. Takva je imenica *Türčin* (n. *Tûrci*, g. *Türok*). Imenice se *Sr̈bin*[212] i *düšmanin* kolebaju u množini – informant: *püno Sr̈binov* (...) *mïsin Sr̈bi, ali ko je količīnâ mậla, Sr̈bini* (...) *rečê se »püno Sr̈binov«* Na temelju ovakva objašnjenja moglo bi se pretpostaviti da se množina bez proširetka shvaća zbirno, a s proširetkom pojedinačno, ali to ne mogu tvrditi sa sigurnošću. Slično se u množini ponaša i imenica *düšmanin*. Za sve ove imenice (uključujući i *Türčin*) trebalo bi više spontanih primjera. Proširetak -*in*- imaju i imenice *gospođïn* i *čeljậde*/*čeljậdë*, ali te imenice nemaju množine (v. 3,a,α,2).

α,4. Inovativni množinski oblici imenica muškoga roda *a*-vrste. Kod nekih se imenica muškoga roda *a*-vrste, osobito posuđenica s osnovom na *k* (izbjegavanje 2. palatalizacije), upotrebljava i duga množina: n. -*ovi*, g. -*ova*, dli. -*ovima*, a. -*ove*/-*ovi*. Zabilježio sam sljedeće spontane primjere: n. *štökovi*, *sökovi*, *pöpovi löpovi* (kao izreka), *zglöbovi*, g. *sökova*, a. *bölove*, *sökove*, *ljëkove*, *blökove* (ali i *blöci*), *kükovi* (N. *kûk*, G. *kûka*), a tako i *gr̈čevi* (ali u Kalima: *ali ïnače ne muôgu o gr̈čov: gr̈či me püno ćapîvaju*),. Sve su ove imenice osim *pôp* nove riječi u kukljičkom. Ušavši u kukljički, one su ili popunile prazninu (npr. *bölovi*, *sökovi* (u značenju »napici«, a inače *sôk – söka* kao singulare tantum), a možda čak i *štök* (naime, informanti ne znaju kako se to prije zvalo)) ili su zamijenile neku postojeću riječ (*ljêk* umjesto starijega *medecîna*, *kûk* umjesto starijega *kûkalj*). Većinu sam primjera zabilježio od sedamdesetogodišnje relativno konzervativne informantice, a *ljëkovi* i izreku *pöpovi löpovi* od konzervativne osamdesetšestogodišnje informantice. Osim toga, inovativni a. nalazi se u izrazu *za u vîke* (*vikôv*) (zauvijek). Ponekad se čuje i g. na -*a* kao spomenuto *ëura* uz *dölari*.

β) Imenice dvaju rodova. O imenicama *skôt*, *pôt* i *zvûn* te *lûb*/*lûbo* i *kölap*/*kôlpo* usp. § 14,I,4. O kolebanju roda, a time i deklinacije, u imenica tipa *njûrgalo* v. § 14,I,2,b,α,3. Ovdje treba još nešto reći o imenicama *öko* i *üho*. Kada *öko* znači organ, u jednini je to imenica *a*-vrste

[212] Nekad su se većinom upotrebljavali nazivi *Srbijânac* i *rīšćânin* ovisno o tom je li riječ o Srbijancima ili Srbima iz Dalmacije.

srednjega roda, a u množini imenica *a*-vrste muškoga roda s g. na *-ïju* (NAV. *öko*, G. *öka*, DL. *öku*, I. *ökun*; nav. *öči*, g. *očïju*, dli. *öčima*, a tako i *slīpo öko* (sljepoočnica) – n. *slīpi öči*. Isto vrijedi i za imenicu *üho* kad označava uho na tijelu (NAV. *üho*, G. *üha* itd.; n. *üši*, g. *ušïju*, dli. *üšima*). Rod se vidi iz izraza kao *mödri öči*, *vëli üši*, *öči ti ispâli*, *üši ti narêsli*. U navedenim značenjima *öko* i *üho* pripadaju n. p. C, tj. naglasak s tih imenica preskače na prijedloge (*vïzi nâ oko*, *jâje nâ oko*, *nâ oku*, *ü oko*, *ü oku*, *pöd okun*, *ïz oka bi ti uzêla*, *izmïriš ödoka*, *ü oči me gljëdoj*, *nâ oči*, *zâ oči*, *kapüla grīzê zâ oči*, *prïd oči*; *zâ uho*, *nâ uho*, *(dvî) zâ uši*). Kada *öko* označava očicu u pletenju ili oko na mreži, množina je: nav. *öka*, g. *ökov*, dli. eventualno *öčima*, ali se uglavnom izbjegava (*öka na mrïži*, *püno ökov*, *mrïža vëlikoga öka*). Kad imenica *üho* označava životinjsko uho odvojeno od tijela (kao hranu), ručku na posudi (v. b. 91) ili ušicu na igli, množina je: nav. *üha*, g. *ušïju*, d. *üšima* (*sûha üha*, *üha na tëči*, *naîsti se sûhih ušïju*, *tëča bez ušïju*, *tëča is üšima*). U ovim značenjima imenice *öko* i *üho* pripadaju n. p. A, tj. nema preskakanja naglaska na prijedloge.

γ) Analoški oblici u imenica srednjega roda. Imenice *plûča* i *jȁtra* dekliniraju se i kao pluralia tantum srednjega roda i kao jednina ženskoga roda *e*-vrste (*na plûči*, *od plûče*, *na plûčima*, *od plûč*, *isküvati plûču*/*plûča* (obično *plučïnu*), *od jȁtre*, *od jâtor*, *na jȁtri*/*na jȁtrima* – imenica se *jȁtra* danas gotovo i ne upotrebljava). Čini se da najstariji govornici ove imenice dekliniraju većinom po *e*-vrsti, a mlađi *e*-vrstu češće kombiniraju s množinom srednjega roda. Osim toga pluralia tantum *vrȁta*, *đīmlja* i *njȁdra* imaju l. *na vrȁtima*, *u đīmljima*, *u njȁdrima* uz rjeđe *na vrȁti*, *u đīmlji*, *u njȁdri* (*na vrôti* sam čuo i u Preku), a mikrotoponimi srednjega roda *gnjöjišča*, *kôgulišča*, *Têsna* i *Tïrzna* imaju gotovo uvijek l. na *-i* (*na Gnjöjišči*, *Kôgulišči*, *Têsni*, *Tïrzni*). Takav se l. na *-i* po svoj prilici razvio od l. na *-ih* (v. § 11,2,a,α,2) pod utjecajem L. imenica *e*-vrste. Naime, *h* se u kukljičkom inače ne gubi na kraju riječi (*lïpih*, *njȋh*, ali *bï* u 1. l. sg. prema 2. i 3. l. sg.), pa neće biti da je u l. ovih imenica nestalo spontano. Ovi se lokativi ne upotrebljavaju s atributima. Donekle je neobično da mi moji informanti potvrđuju L. *na plëčih* i L. *na plëčima*, ali ne i *na plëči*. Analoški su i oblici *zïni*, *mïsti*, *vësli* uz brojeve *trî* i *četïre* (v. § 11,1). Posrijedi je analogija s imenicama muškoga roda koje imaju genitiv mjere: kao *dvȁ pȃnja – trî pȃnji – pêt pȃnji*, tako i *dvȁ zïna – trî zïni – pêt zïni*. Ni ovi oblici ne stoje s atributom (*tri mȃla zïna* ili *trî zïnašca*).

3. Defektivnost i supletivizam. Defektivnost je pojava kada se riječi (u ovom slučaju imenice) upotrebljavaju samo u dijelu oblika predviđenih paradigmom, uz uvjet da taj dio oblika ne preuzima i funkciju ostalih oblika paradigme. I riječi sa supletivizmom mogu se smatrati

formalno defektivnima, tj. spojem dviju (rijetko više) defektivnih riječi čiji se oblici nadopunjavaju. Prema potrebi se dvije osnove u supletivizmu mogu shvaćati kao dvije defektivne riječi ili kao jedna riječ s dvjema osnovama, osobito ako između oblika dviju osnova nema nikakvih semantičkih i formalnih poklapanja, odnosno ako se dopunjavaju i na semantičkoj i na formalnoj razini. Postoji defektivnost broja i defektivnost padeža. Imenice s defektivnim brojem su singularia tantum i pluralia tantum, tj. imenice koje se isključivo ili gotovo isključivo upotrebljavaju u jednini, odnosno u množini. Može se reći da mnoga pluralia tantum znače upravo jedninu, pa se time ne uklapaju u definiciju defektivnosti. Međutim, gotovo sva pluralia tantum barem etimološki sadrže tragove množinskoga značenja (rijetke su iznimke kao *brunkîte* – tal. *la bronchite*), pa nije riječ o pravom preuzimanju funkcije jednine. Naime, defektivnost je broja uvijek ili uvjetovana semantički ili barem ima semantičku podlogu. Uz supletivizam uzrok je defektivnosti padeža činjenica da značenje nekih imenica i njihov odnos prema drugim imenicama dotičnoga govora te jezična stvarnost ne traže kontekste u kojima bi određeni oblici tih imenica bili potrebni, a defektivnosti padeža pogoduju i nedoumice oko padežnih nastavaka (usp. § 13,4).

a) Defektivnost broja.

α) Singularia tantum.

α,1. Kukljički se u pogledu imenica koje se upotrebljavaju samo ili pretežno u jednini, ne razlikuje bitno od hrvatskoga standardnoga jezika. Uglavnom samo u jednini upotrebljavaju se vlastite imenice (ako nisu pluralia tantum) i općenito imenice koje označavaju jedinstvene entitete (kao *tlôh*[213], *nëbo* uz spomenuti g. *nebês*), apstraktne i zbirne imenice te imenice koje označavaju tvari kao *vodâ*, *zlậto*[214]. Većinom se u jednini upotrebljavaju i još neke imenice kao one koje označavaju dijelove tijela (i organe) koji ne dolaze u paru ili većem broju i nisu pluralia tantum. Ipak, za razliku od uobičajene prakse hrvatskoga standardnoga jezika, u kukljičkom imaju množinu imenice *brật* te zbirne imenice *kamînje* i *kosâ*, a relativno je česta i množina *guzïce* u osobitu značenju. Množina *brâti* (g. *brâtov*, dli. *brâtima*) upotrebljava se u većini kontekstā uporedo s imenicom *brâča*, ali se *brâti* čuje češće, osobito od starijih

[213] Za razliku od *pôd*, što znači »kat«.

[214] Podjednako kao tvari tretiraju se i neke jestive biljke, npr. *blîtva*, *kapüs*, *lûk*, a umjesto njihove množine upotrebljavaju se ili mjerne jedinice kao *bûs*, *glavïca* s oznakom količine ili *vrstâ*/*vïst*, *šôrta* u odgovarajućem obliku. Isto tako, u novije se vrijeme čuje *dvậ krüva*, *trî krüva* (samo uz brojeve 2-4), ali nekad su se i u tom slučaju upotrebljavale samo mjerne jedinice *hljîb* i *tûrta*, dok je imenica *krûh* označavala isključivo tvar.

govornika. *A znâš käko je između brâtov. Mīlë je bî pöšo da če nëšto s brâtima* (sc. *činïti*). Uz brojeve se gotovo uvijek upotrebljava množina *brâti* (*trî brâti*, *pêt brâtov*), a samo zbirna imenica *brâča* upotrebljava se u nekim uzrečicama kao: *podilï čemo kaj brâča* (tj. nepravedno) ili *podilïli su kaj brâča gövnö* (tj. nesebično). Među jedninom *kamînje* i množinom *kamînja*, čini se, nema razlike u značenju i upotrebi, nego izbor ovisi o preferenciji govornika. Množina *kamicï* upotrebljava se uz brojeve (*pêt kamikôv*) i inače uporedo uz *kamînje* i *kamînja*, ali rjeđe: vjerojatno ponajviše u značenju »pojedinačno kamenje, kamenovi«. Između množine i jednine imenice *kosâ* nema značenjske razlike. Množinu *köse* obično upotrebljavaju najstariji govornici, dok mlađi upotrebljavaju jedninu *kosâ*. Međutim, čini se da i stariji preferiraju DLI. *kosï* i *kosün* na štetu dli. *kosâmi*. Danas je teško utvrditi je li se nekada u kukljičkom ova imenica upotrebljavala samo u množini. Imenica se *guzïca* upotrebljava u jednini u većini kontekstā (*sê si na guzïcu*, *sedîš na guzïci*; *istâri guzïcu*; *dï ti je guzïca* (malomu djetetu da pokaže)), a u značenju »guzovi«, tj. obično kad se govori o ženskoj stražnjici, upotrebljava se većinom množina *guzïce* (*nâ nêmo ni cîc ni guzîc* (rjeđe *guzïce*); *kolïke guzïce îmo* (rijetko *guzïcu*), *vïdi je guzïce – kolïke su*; *väjk vrtî guzïcami*/*guzïcun*, ali: *bolî me lïva strận guzïce* (samo jednina)). Množina *guzïce* rjeđe se upotrebljava i u neutralnim kontekstima (*da je reklâ da je guzïce bolû*). Isto vrijedi i za uvećanicu/pejorativ *guzïčina*.

α,2. Više ili manje potpun supletivizam u broju postoji kod imenica *čövik*, *dītë*, *gospođîn* (G. *gospođïna* – n. p. A), *mûlo* i *čeljâdë*/*čeljâde*. Množina imenice *čövik* glasi *ljûdi* (nav. i g., a dli. *ljûdima*). Ovdje je supletivizam potpun (*jedận čövik*, *dvậ čovïka*, *dvậ-tri ljûdi*, *svï ljûdi*). Umjesto množine imenica *dītë*, *gospođîn* i *mûlo* upotrebljavaju se zbirne imenice *dicâ*, *gospodâ* i *mularïja*, ali uz brojeve *trî* i *četïre* naravno ne (*trî gospođïna*, *ditëta* i češće *tröje dicê*). Formalno su sve te imenice singularia tantum, a imenica *mularïja* je i sintaktički singulare tantum ženskoga roda. O broju i rodu imenica *dicâ* i *gospodâ* v. § 13,4. Imenica *čeljâdë*/*čeljâde* taj oblik ima u NA. (V. se ne upotrebljava), a ostale jedninske oblike tvori od osnove *čeljađîn-* (G. *čeljađïna*, DL. *čeljađïnu*, I. *čeljađïnun*). Kao množina služi joj imenica *čëljod* (*i*-vrsta).

β) Pluralia tantum. Ovdje dajem popis najčešćih imenica koje se upotrebljavaju isključivo ili pretežno u množini.

β,1. Imenice koje imaju samo množinu (pluralia tantum u užem smislu).

1. Imenice *e*-vrste (samo n. p. A): *Bibïnje*, *bragëše*, *brunkîte*, *cïdine*, *čâre*, *đïnare*, *đïple*, *fërše*, *gâče*, *grâblje*, *gradële*, *kömoče*, *komôštre*, *köpe* (boja u kartama), (*krkâče*), *lazânje*, *lëse*, *meroîde*, *mekïnje*, *molëte*, *mudânte*, *pâjice*, *perunïce*, *pöklode*, *pônoče* (v. 4), *prsurïne*, *škâre*, *štrâmple*, *timenjâče*/*taminjâče*, *trâlje*, *trïbine*, *trïpice*, *trpïje*, *ürlabe*, *zâzübice*, *žlûndre*.

2. Imenice *a*-vrste:

muški rod:

n. p. A: *baštôni*, *bîži*, *đïnari* (boja u kartama), *hrīpëlji* (nosnica je *strân nösa*), *imbröji*?, *krîži* (*ljûdi* – samo formalno), *mîrliči*, *östi*, *pr̈hoti*, *riđipëti*, *rîži*, *zöbi*;

n. p. B: *čālï*, *škrīpï*, *drōnjcï*;

n. p. C: *pr̈si*;

srednji rod:

n. p. A: *po Dêbra*, *đîmlja*, *Gnjöjišča*, *Kôgulišča*, *krîla*, *mûda* (u jednini samo *jâje*), *njâdra*, *plëča*, *plûča* (i sg. *e*-vrste), *raštëla*, *Têsna*, *tr̈zna*, *ûsta*, *ûstašca*, *vrâta*, *vrâtašca*, *žr̈na*;

n. p. B: *drvâ* (dijakronijski n. p. *c*).

3. Imenice *i*-vrste: *möči*.

4. Suglasničke osnove: *Mrljâne*, *Nëviđane*, *Pêtričane*.

5. Imenice s težnjom k nesklonjivosti *Kâle* i *Sâle* (v. § 16,4,b).

β,2. Imenice koje se većinom upotrebljavaju u množini (pluralia tantum u širem smislu). To su prije svega one imenice koje označavaju bića ili predmete koji uglavnom dolaze u paru ili u većem broju. Evo nekoliko primjera (navodim ih u množini): *bâfe*, *bërenice*, *brânče*, *cavâte*, *čâprke*, *čëšenice*, *čïžme*, *fr̈ganice*, *gr̈ile*, *hläpavice*, *mâsline* (tako i *pâr stûpi mâslin*, a i *slîv*, *prâsok*), *mâškare*, *nalakvâče*, *obr̈vice*, *papîne*, *pinjôle*, *plêne*, *prevïšenice*, *smôkve*, *šändele*, *štivâle*, *tâle*, *trëpavice*, *žïjake*; *čenašïči*, *fideľini*, *frâtri* (kukuruzne kokice), *kvadrëli*, *pinëti*, *špagëti*, *šubiöti*; *čvārcï*, *diljenīcï*, *makarūnï*, *natikāčï*, *pirnīcï*, *štrānjcï*, *tarcï*; *škûra*. Može se reći da kod navedenih imenica gramatički broj odgovara stvarnomu stanju. Međutim, kod nekih imenica koje često dolaze u množini (a imaju i jedninu), to nije slučaj. Takve su imenice *kâul*, *br̈k* i *mustâč*. Kada se govori općenito o karfiolu, većinom se upotrebljava množina (*isküvati kâuli*, *jūhâ od kâulov* (rjeđe *od kâula*), *pâr bûsi* (sadnica) *kâulov*), a kada se misli na glavicu karfiola, upotrebljava se jednina (*donësi jedân kâul*). Kod imenice *br̈k* množina se upotrebljava općenito, dok je jednina vezana uz određene izraze (*îmo lïpi br̈ci*, *puštî je br̈ci*, ali *umočî je br̈k* (u piće), *br̈k mu se smījê*, *rëči ü brk*). Situacija bi mogla biti slična i s imenicom *mustâč*, ali ta se imenica već neko vrijeme ne upotrebljava, i informanti

nisu sigurni u kojim se kontekstima upotrebljavao koji broj, ali potvrđuju i jedninu i množinu. Specifična je i imenica *kljîška*. Jednina ove imenice označava pojedina kliješta životinje (obično raka), ali samo kad se naglašava da se radi o jednim kliještima: *ŗâk me je uvâti kljîškama* (samo jednim ili obojim kliještima), ali *sväki ŗâk îmo jenü kljîšku vïšu, drügu mânju*). Kad označava alat, ova je imenica plurale tantum. Imenice *brïškula*/*brïškule* i *trëšeta*/*trëšete* upotrebljavaju se ponekad u jednini a ponekad u množini. Nisam uspio uočiti razliku u upotrebi dvaju brojeva ili značenjsku razliku između njih.

β,3. Imenice koje u jednom značenju imaju potpunu deklinaciju, a u drugom su pluralia tantum. Značenje se imenice koja ima samo množinu, obično izvodi iz značenja imenice s potpunom deklinacijom. Za imenicu *guzïca* v. α,1.

1. *Skâla* kao imenica s potpunom deklinacijom označava debelu dasku ili mostić preko kojega se ide u brod i iz broda, a plurale tantum *skâle* označava ljestve ili stepenište (jedan niz stepenica ili cijelo stubište). Stepenica i gazište na ljestvama je *skalîna*. Pri tom *skâle* nije supletivna množina od *skalîna*, nego množina *skalîne* označava stepenice pojedinačno, a *skâle* niz stepenica kao cjelinu.

2. *Šüsta* kao imenica s potpunom deklinacijom znači »opruga«, a plurale tantum *šüste* označava drveni okvir s daskama, oprugama i tkaninom odozgo koji se ulagao u krevet (*kočëtu*) prije pojave jogija.

3. *Vičëra* kao imenica s potpunom deklinacijom označava »običnu« večeru, a *plurale tantum vičëre* večeru za više ljudi/uzvanika (u svatovima, na slavlju i sl.).

4. *Božîč* kao imenica s potpunom deklinacijom znači »božić«, a plurale tantum *božïči* označava božićne blagdane, tj. Badnjak i božić

5. *Šôld* kao imenica s potpunom deklinacijom znači »novčić« (danas se ne upotrebljava), a plurale tantum *šôldi* znači »novac«.

6. *Čeņâš* kao imenica s potpunom deklinacijom znači »zrno na krunici«, »perla na ogrlici«, »kralješak«, a plurale tantum *čeņāšï* znači »krunica« (ružarij).

7. *Krîž* kao imenica s potpunom deklinacijom i *krîži* (križa) kao plurale tantum.

8. *Arbanâs* i *Vlâh* kao imenice s potpunom deklinacijom označavaju stanovnika naselja Arbanasi (Albanci se obično zovu *Šïptari*) odnosno stanovnika dalmatinske unutrašnjosti, a pluralia tantum *Arbanâsi* i *Vlâsi* (v. § 16,4,b) dio Zadra, odnosno dalmatinsku unutrašnjost.

9. Imenica s potpunom deklinacijom *đînar* (valuta) i *đînari* (boja u kartama).

Ovamo dodajem i parove *molëta* (pišmolj) i *molëte* (kliješta za hvatanje žeravice) te *köpa* (stog – usp. ruski *копа́*) i *köpe* (boja u kartama – tal. *coppe*), premda te riječi nisu etimološki i značenjski povezane.

b) Defektivnost padeža.

α) U nekim se padežima određene skupine imenica vrlo rijetko upotrebljavaju. Tako se većina imenica koje znače neživo, vrlo rijetko upotrebljava u dativu i vokativu, a neke apstraktne imenice rijetko dolaze u instrumentalu (usp. i 11,2,d). U vokativu se ne upotrebljavaju (ili se upotrebljavaju iznimno) ni imenice *svâst*, *zâva*, *šurjȃk*, *điver*, *jetr̈va*, *pȃš*, *svȃk*, *nevr̈ista*, *röđok*, *bnük*, *bnüka*, premda znače živo, zato što se te osobe zovu po imenu, a u slučaju unučadi često i vokativima kao *đîte*, *sînko*, *dûšo*, *sökole* i sl. Defektivnost postoji i izvan spomenutih kategorija. Tako se npr. izbjegava dli. imenice *öko* u značenju »očica«, »oko na mreži« (v. 2,b,β). Isto tako, imenica se *zorâ* upotrebljava samo u određenim izrazima kao *zorâ je*, *do zorê*, (*râno) zorûn*, *ü zoru*. Imenica se *vîk* upotrebljava samo u izrazima *cêloga vîka*, *za vîk vîka*, *za u vîke* (*vikôv*). Imenica se *kr̈st* upotrebljava samo u izrazima *na kr̈st* i *na krstü* (*ponêti na kr̈st* (ponijeti na krštenje, biti kum/kuma), *pôjti na kr̈st*; *bïti na krstü* – (biti) na krštenju; biti kum/kuma), a tako i imenica *fit* (podstanarstvo) samo u izrazima *na fit* i *na fitu* (*pošlâ je na fit*, *nâ je na fitu*). Imenica se *fȃlâ* upotrebljava samo u N. i G. *fȃlâ* (*fȃlâ ti büdi i slâva* (sc. *böže*; od takve upotrebe razvio se i rečenični prilog *fȃlâ*), *püna je fȃlê zâ nju*). I imenica se *grȃd* (mjera za udio alkohola) gotovo uvijek upotrebljava u gen. mjerne jedinice (*grȃdi*). Neke se pak imenice upotrebljavaju samo u jednom padežu u izrazima čije je značenje blisko značenju priloga ili same dobivaju priložno značenje. Prvotno značenje tih imenica informantima često nije poznato. Takvi su izrazi: N. – *trîba* (potrebno – *nî trîba*, *je li ti čȃ trîba*)[215], *käj äčid* (*jȃko käj äčid* – vrlo jako (o nečem što nagriza)), *käj mȃzina* (*mêko käj mȃzina* (vrlo meko), *isküvo se käj mȃzina* (o nečem što bude meko kad se skuha)), *käj püšak* (*têplo käj püšak* – vrlo toplo, upareno, sparno); V. – *Sînko* i *čêrce* (v. 3,b,β); A. – *na brbarôžu*, *na büzaru*, *na müru* (*igrâti na müru* – igrati šijavicu), *na örac* (*vozïti na örac* – uz vjetar), *na rȃstê* (*vozïti na rȃstê* – o načinu veslanja kad jedan vesla s dva vesla), *na šijavôgu* (*vozïti na šijavôgu* – jednim veslom – postoji i oblik *šijavôga*), *u vlâštvo* (§ 7,4 – *pôjti*/*dôjti u vlâštvo* – priženiti se), *u zȃjȃč* (u zavjetrinu – *pôjti*, *sêsti u zȃjȃč* – bivanje u zavjetrini izražava se perfektivno – *pošlâ*/*sëla je u zȃjȃč*, pa je sad ondje), (*za) karitȃd* (*učinïti nëkomu (nëšto za)*

[215] Od ove se imenice razvio i glagol *trîbati* (novije *trêbati*). Odatle i odraz kračine u prezentu i pridjevu radnom (*ne trîba*, *nīsï trêba*). U kaljskom kukljičkomu n. *trîba* odgovara G. *trîbe* (*nî trîbe*, *je li ti čuâ trîbe*).

karitậd – nekomu nešto učiniti iz milosrđa, bez računa)[216]; G. *ni röda ni pöroda* (*ni röda ni pöroda od njê* – danas se upotrebljava riječ *pörod* u značenju »porođaj« i u drugim oblicima – *tëžak pörod*), *ni küče ni kučišča*, *näjka*/*näjci ljöge* (ništa – o ribolovu – *nî čepậ näjka ljöge*)[217], *kulabëlice* (umiljavajući se – *hođî je kölo njega kulabëlice dok je imậ korîsti*)[218], *ispo zl̈ičice*/*žl̈ičice* (o dijafragmi), *o përiva* (*daskâ o përiva* – daska za pranje rublja (ako je potrebno specificirati koja *daskâ*)),[219] *o starīnê* ili *ostarīnê* (naslijeđeno – *îmo ûn i küču i svë, ali tö mu je o starīnê: nïšta nî ûn stëko*; odavno, oduvijek – *täko je ostarīnê bîlo*), a ovamo dodajem i prilog *ispr̈vine*. Još sličnih primjera navest ću među prilozima u sintaksi. O imenicama *đìlo*, *îlo*, *pîlo*, *žīčë* v. § 14,II,3 u popisima imenica. Granica je između prijedložnoga izraza s defektivnom imenicom i priloga pomična, premda su krajnji slučajevi jasni (s jedne strane primjeri kao *käj mậzina*, a s druge oni kao *unûtra*, *unûtri*, *iznütor*). Neke se defektivne imenice obrađuju i pod 4.

β) Više ili manje potpun supletivizam u padežu postoji kod imenica *tậc*, *mâti*, *svëkar*, *sekr̈va*, *čeljậdë*, *sîn*, *čī*. Imenica *tậc* u N. ima aferezu (§ 8,7,a), V. je supletivni oblik *čâčo*, a ostali se oblici tvore od osnove *ôc-* (usp. § 9,2,b,α pod 4 i § 14,I,3,b,δ), dakle: N. *tậc*, GA. *ôca*, DL. *ôcu*, V. *čâčo*, I. *ôcun*; nav. *ôci*, g. *ôcov*, dli. *ôcima(n)*. Postoji i posuđenica *čäča* (*ä*), koja se upotrebljava u određenim kontekstima (npr. *ën ti čäču tvôga mûnjenoga*, *čä lûpoš is tîn: nî ti tö čäča ostâvi*/*nî ti to čäčino*), ali V. *čâčo* nije oblik imenice *čäča*, o čem svjedoči i naglasak. Imenica *mâti* ima supletivni V. *mâjo* (za deklinaciju v. 2,a,β,2). Oblik *čâčo* služi kao i V. imenice *svëkar*, a oblik *mâjo* i kao V. imenice *sekr̈va*[220]. Za imeniceu *čeljậdë*/*čeljậde* v. a,α,2. Imenice *sîn* i *čī* imaju punu deklinaciju bez supletivizma (za imenicu *čī* v. 2,a,β,2). Međutim, uz V. *sîne* i *čëri* postoje i V. *sînko* (za dijete oba spola) i *čêrce* (za dijete ženskoga spola). *Sînko* i *čêrce* su defektivne imenice koje imaju samo V. (monoptota), a formalno se mogu shvatiti kao dodatni V. imenica *sîn* i *čī*[221].

[216] Maričić riječ *karitậd* navodi kao imenicu *i*-vrste, što je očekivano. Međutim, moji informanti upotrebljavaju samo A. bez atributa, a ako ih se navede da izmisle koji drugi oblik, izmišljaju ga po *a*-vrsti.

[217] Osim toga *ljöge* se upotrebljava i kao vrsta negacije odgovarajuća našemu »malo sutra« (*öčeš ljöge*). Na Ošljaku *ljöga* označava sitnu, nekvalitetnu ribu, a na Murteru ribu općenito.

[218] U Maričića *kulabëlica* znači »šala«, ali to moji informanti ne potvrđuju.

[219] Danas se imenica *zl̈ičica*/*žl̈ičica* s potpunom deklinacijom upotrebljava kao umanjenica od *zl̈ica*/*žl̈ica*, ali teško je reći u kojoj se mjeri tako upotrebljavala ranije.

[220] Treba imati u vidu da su muževi roditelji *svëkar* i *sekr̈va* sa supletivnim V. *čâčo* i *mâjo*, dok su ženini roditelji *bâba* i *đìd*.

[221] I V. *mâjo* i *čâčo* su nekoć bili takvi dodatni V. imenica *mâti* i *tậc*, dok nisu postali supletivni.

4. Težnja k nesklonjivosti i nesklonjivost.

a) Imenice koje teže nesklonjivosti, i nesklonjive imenice razlikuju se od defektivnih imenica, štoviše, uz težnju k nesklonjivosti ili nesklonjivost one istovremeno mogu biti i defektivne, ali ne moraju. Naime, u defektivnih je imenica reduciran broj padeža na jednak način formalno i semantički, tj. defektivne se imenice jednostavno ne upotrebljavaju u nekim padežima. S druge strane, imenice koje teže nesklonjivosti, i nesklonjive imenice imaju ili mogu imati neke oblike s po nekoliko sintaktički-semantičkih funkcija koje obično u deklinaciji ne dolaze zajedno u jednom obliku, tj. jedan oblik vrijedi kao nekoliko oblika koji se u uobičajenoj deklinaciji ne poklapaju. S tim u vezi dotične imenice obično imaju manji broj padežnih nastavaka/oblika. Ako takva imenica ima samo jedan oblik, onda je to nesklonjiva imenica (indeclinabile) za razliku od defektivne imenice koja ima samo jedan padež (monoptotum), kakve su *mậzina*, *ljöge* i *sînko*. Do težnje k nesklonjivosti i do nesklonjivosti dolazi na razne načine. Najčešće pojedini oblici poopćavanjem ili analogijom potpuno ili nepotpuno preuzimaju funkciju dijela ili svih ostalih oblika. Uzrok nesklonjivosti može biti i nepotpuno prilagođavanje posuđenica domaćim deklinacijskim obrascima. Osim toga, i neki izrazi mogu srasti u nesklonjivu imenicu, koja može imati više funkcija u rečeničnom sklopu, a da se pri tom sama formalno ne mijenja. Smanjenju broja oblika može, u kukljičkom iznimno rijetko, doprinijeti i utjecaj nekih stranih morfosintaktičkih obrazaca (o tom u sintaksi). Iz ovoga se vidi da je grupa imenica koje teže nesklonjivosti, i nesklonjivih imenica vrlo raznorodna. Najprošireniji je primjer težnje k nesklonjivosti tzv. okamenjeni akuzativ. On je obrađen u § 11,3, pa se ovdje njime neću baviti. Jedino napominjem da se u slučaju okamenjenoga akuzativa ne radi o morfološkom svojstvu imenice nego o morfosintaktičkoj pojavi, te da i pridjevski atribut uz okamenjeni akuzativ, naravno, također stoji u akuzativu.

b) Kod sljedećih relativno malobrojnih primjera težnja k nesklonjivosti ili nesklonjivost mogu se shvatiti kao ponajprije morfološka pojava. To su imenice: *Kậle*/*Kalî*, *Sậle*/*Salî*; *Arbanâsi*, *Vlâsi*, *Vĭsi*; *pônoče*; *pôdne*, *popôdne*, *susvîta*; *döba*; imenice kao *birô*, *Metrô* i imenica *râdijo*, neka novija ženska imena i još poneki primjer. Imenica je *Kậle* kod najkonzervativnijih govornika plurale tantum ženskoga roda n. p. C, koje se deklinira ovako: nav. *Kậle* (*lĭpe su Kậle*, *pôjti ü Kole*), *GL. Kalî* (*iz Kalî*, *do Kalî*, *u Kalî* (u Kalima)[222]. U nešto manje konzervativnih govornika (već oko 70 godina) imenica glasi *Kalî*, nepromjenljiva je i

[222] Nisam dobio d. i i., pa se može reći da je imenica defektivna.

muškoga je roda (*pôjti u*/*do Kalî*, *stâti u Kalî*, *cêli Kalî*, *Kalî su lïpi*, *iz cêlih Kalî* ali u l. ne dolazi s atributom nego *u cêlin mïstu* (analogno tomu dobio sam *po cêlin Kalî*, a jednom i *po cêli Kalî*, ali ni jedno ni drugo spontano)[223]. Sve što je rečeno za *Kȃle*/*Kalî*, vrijedi i za *Sȃle*/*Salî*. U ova je dva toponima prvo došlo do stapanja l. i g., a zatim se taj oblik proširio i na na. Imenica je *Arbanâsi*, kada označava dio Zadra plurale tantum muškoga roda n. p. A. Imenica *Arbanâsi* deklinira se ovako: na. *Arbanâsi*, g. u najkonzervativnije informantice *Arbanȃs* (*iz Arbanȃs*), a inače *Arbanâsi*, l. *u*/*po Arbanâsih* kod najkonzervativnijih, a inače *Arbanâsi(ma)*, tj. oblik *Arbanâsi* može zamijeniti sve oblike (d. i i. se ne upotrebljavaju). S atributom se upotrebljava oblik *Arbanâsima*, a inače između l. *Arbanâsi* i *Arbanâsima* nisam uspio uočiti razliku u upotrebi. Sve rečeno vrijedi i za imenice *Vlâsi* i *Vr̈si*, jedino g., koliko mi je poznato, može biti samo *Vlâsi* i *Vr̈si*. U ova je dva toponima došlo do stapanja staroga l. i na., a taj je oblik potom preuzeo i funkciju g. *Pônoče* su plurale tantum ženskoga roda n. p. A. Upotrebljavaju se samo na. i g. (*pônoče su (bîle)*, *u pônoče*, *do pônoč*, *od pônoč*, *posli pônoč*), a g. u izrazu *po pônoč* preuzima funkciju l. (usp. *po Božïću*) analogijom prema izrazima *do pônoč*, *od pônoč* i sl. Srasli izrazi *pôdne* i *popôdne* nesklonjiva su singularia tantum srednjega roda (*pôdne je bîlo*, *sväko*/*cêlo popôdne*, *do (po)pôdne*, *od (po)pôdne*, *na*/*u pôdne*). Između prijedloga i ovih imenica ne dolazi atribut, odnosno, pred ove imenice s atributom ne dolazi prijedlog. Nesklonjiv je i srasli izraz *susvîta* (sudnji dan). On se upotrebljava uglavnom samo u izrazima kao *dôjče susvîta*, *bïče susvîta*, *käj da če susvîta* (npr. *lïvo käj da če susvîta*), dakle samo kao gramatički subjekt i bez atributa. Imenica je *döba* nesklonjiva i defektivna imenica srednjega roda. Atribut uz nju stoji samo u NA. i a. srednjega roda. Između množine i jednine nema značenjske razlike, ali je broj različit u različitim ustaljenim izrazima: *(u) zîmsko*/*lëtno döba*, *bîlo je döba*/*döba je za sadïti kumpîr*, *u*/*do nïko*/*kâsno döba*, ali *û ka döba*, *û va döba*, *û na döba* (rijetko *û vo*/*no döba*). Ova je imenica po svoj prilici porijeklom plurale tantum srednjega roda[224], a množina se čuva u navedenim izrazima sa zamjenicama, dok je drugdje zamijenjena jedninom. Posuđenice muškoga roda na *-ô* to *-ô* zadržavaju i u L.: *pôjti u Metrô*/*na birô* kao i *bïti u Metrô*/*na birô* (*u Metrô* se u oba slučaja može tumačiti kao genitiv), ali *dôjti iz birö̈a*, *Metrö̈a*/*Metrô*. Isto tako *čüti na râdijo* (rijetko *na râdiju*), ali *preko râdija*. Međutim, samo *u âutu*. Imenica je *râdio* srednjega roda kao i *âuto*. Ta je pojava slična upotrebi akuzativa umjesto lokativa, koja će se

[223] Ova se imenica slično deklinira i u Kalima (konzervativniji: *Kuâle*, *ü Kale*, *Kalî* (kod najkonzervativnijih i *u Kalïh*), kod mlađih od 50 godina većinom nepromjenljivo *Kalî* (pri tom se najbolje čuva izraz *ü Kale*), a od još mlađih (tridesetak godina) čuje se i *u Kalïmi*).

[224] Usp. Фасмер 1964-1973: natuknica доба.

obraditi u sintaksi, a možda je na neki način s njom i povezana, ali za razliku od te pojave, koja je u kukljičkom sasvim iznimna, oblik je A. umjesto L. kod navedenih posuđenica pravilo. Nesklonjiv je i naziv dućana *Büre* (*kūpïla san u Büre*) jer u kukljičkom nije uobičajen deklinacijski tip *büre – büreta*. Nadalje, kao i u hrvatskom standardnom jeziku, nesklonjiva su neka novija ženska imena kao *Nīves*, *Dolôres* i *Mêri*. Poznato mi je da su neki stari govornici ime *Nīves* prilagođavali domaćemu obrascu, tj. deklinirali ga po *a*-vrsti (*Nīvesa*, *Nīvese* itd.), a slično se i *mêri* u nekih nositeljica prilagođava kao *Mêra*. Nesklonjivom se imenicom može smatrati i titula *dun* (uvijek uz ime: *dun Srëčko*, *dun Srëčka*, *dun Ą̄ntë*, *dun Ą̄ntï*). I neki su prilozi porijeklom oblici nesklonjivih imenica ili prijedložni izrazi s istima. Takav je još općeslavenski oblik *döma* (kod kuće; kući – porijeklom vjerojatno stari oblik L.), a takvi su i srasli prijedložni izrazi *püdom*, *dödom*, *ïzdom*, *kölodom*[225]. Za složenicu *rîži-bîži* v. § 20,,2,a,β.

B. Tvorba imenica

§ 17. O tvorbi riječi i njezinu prikazu u ovoj knjizi

1. Riječi se s obzirom na tvorbu dijele na korjenite riječi, izvedenice i složenice. Korjenite su one riječi koje imaju samo korijen (*za*, *na* – v. b. 226) ili korijen i nastavak (*nôs* (s nultim nastavkom), *žênâ*). Izvedenice su riječi koje se izvode sufiksima. I nastavak je sufiks u širem smislu riječi, ali je uloga nastavka u promjenljivih riječi vrlo specifična, pa ga treba terminološki jasno razlikovati od sufiksa u užem smislu. Nastavak može vrijediti kao sufiks pri morfemskoj analizi nepromjenljivih riječi koje su postale od promjenljivih, npr. prilozi *slâbo* i *unûtri*, a za tvorbu su riječi to nastavci okamenjenih padeža (barem u slučaju priloga *unûtri*). Složenice su riječi koje imaju više od jednoga korijena uz uvjet da je zadnji korak tvorbe slaganje. Ako je zadnji korak tvorbe isključivo izvođenje, tj. dodavanje sufiksa na (tvorbenu) osnovu, riječ je izvedenica. Iz praktičnih se razloga složenice s punoznačnim korijenom dijele na prefiksalne složenice (zadnji korak tvorbe je prefiksacija, tj. dodavanje prefiksa, tj. nepunoznačnoga korijena, na osnovu s punoznačnim korijenom, npr. *omalen*) i na složenice u užem smislu (zadnji je korak tvorbe slaganje dviju osnova s punoznačnim korijenima, npr. *žutozelen*). Punoznačnima se obično smatraju imenički, pridjevski i glagolski korijeni, ali između punoznačnih i nepunoznačnih morfema nema stroge granice, pa je prema

[225] Kaljski *püdome* itd., *prečki ïzdome* itd. U današnjem se kukljičkom imenica *döm* upotrebljava samo kao posuđenica i označava dom kao ustanovu.

tome i podjela na prefiksalne složenice i složenice u užem smislu uvjetna. Ipak, opće se značajke jednih i drugih složenica međusobno razlikuju više nego dovoljno da bi takva podjela bila opravdana. Kombinacija je slaganja i izvođenja složeno-sufiksalna tvorba. Složeno-sufiksalne su tvorenice prefiksalno-sufiksalne tvorenice kao *prikolica* i složeno-sufiksalne tvorenice u užem smislu kao *konjokradica*. Složeno-sufiksalne tvorenice treba razlikovati od izvedenica iz složene osnove kao *vodovodni* (izvedenica od složene imenice *vodovod*) ili *uložak* (izvedenica od složenoga (prefigiranoga) glagola *uložiti*). Izvedenice su i riječi bez konkretna sufiksa, odnosno s nultim sufiksom, kao *zalog*, *izvod* i *napon*, a riječi su kao *kolovoz* složeno-sufiksalne tvorenice s nultim sufiksom.

2. Takav je pristup tvorbi riječi u osnovi tradicionalan[226]. Noviji pristupi obično i prefiksaciju smatraju izvođenjem[227]. Tradicionalni pristup, po mom sudu, dosljednije, ili barem jednostavnije, prikazuje tvorbu riječi jer na sve vrste riječi primjenjuje jednaka tvorbena pravila. Tako su po tradicionalnom shvaćanju složenice i *ispasti*, i *ispod*, dok je po novijem pristupu *ispasti* izvedenica jer se izvodi iz osnove koja sadrži punoznačan morfem, a *ispod* je složenica jer nema nijedan punoznačan morfem, kao što je složenica i *glogomušmula* jer ima punoznačne morfeme u obje osnove. Isto tako tradicionalni pristup toponime tipa *Potrbíjân* ili *Podêbra* (v. § 19,3) jednostavno objašnjava kao nepotpune sraslice, a u noviji se pristup takve riječi teško daju uklopiti. Osim toga, punoznačnost je pomalo nejasna i nezgodna kategorija. Naime, noviji pristupi prefigirane riječi ne smatraju složenicama jer su prefiksi/prijedlozi gramatemi, a ne punoznačni morfemi. U tom su slučaju problematične riječi kao glagoli *gakati*, *beknuti* i ruski *ókать* и *ákать*, gdje se samostalnim glasovima a i o u dotičnom slučaju ne može pripisati nikakvo značenje. S druge strane, ako se promatraju morfemi unutar tvorenice, primjećuje se da veću promjenu značenja izaziva prefiks *raz-* u glagolu *razmaknuti* nego osnova *zlo-* u glagolu *zlopatiti*[228], a isto tako u osnovi nema velike razlike u promjeni značenja pomoću sufiksa *-ic-* u izvedenici *ptičica* od promjene pomoću pridjeva *malen* u sintagmi *malena ptica*[229]. Nije jasno ni kako bi se po novijem pristupu trebali tumačiti pridjevi kao *razni* (korijen je *raz-* koje se nalazi i u *razbiti*) i *prednji*, prijedlozi kao *pokraj* i *pored* ili

[226] Usp. Maretić 1899: 363 i BHŽ 1968: 165-166. Taj sam pristup modificirao utoliko što, držeći se formalnih, a ne semantičkih kriterija, koji mi se čine nedovoljno jasnima, i prefikse smatram svojevrsnim korijenima, dok se u starijim priručnicima definicija prefiksa jednostavno zaobilazi, ali se podrazumijeva da prefiks nije korijen (usp. Maretić 1899: 292).

[227] Usp. Babić 1991: posvuda.

[228] Pri tom glagol *patiti* uzimam kao prijelazan glagol, kao što se upotrebljava u nekim govorima.

[229] Ipak, funkcija je mnogih sufikasa gramatikalizirana ili su oni do te mjere polisemni da je teško govoriti o njihovu punom značenju.

prilog/prijedlog *okolo*, koji imaju imenički korijen, te imenice kao *okoliš*. Ipak, ni tradicionalni pristup nije bez mana. Naime, prefigirane se riječi shvaćaju kao složenice jer prefiksi mogu većinom funkcionirati i kao samostalne riječi. Međutim, ima i prefikasa koji danas nisu samostalni, a ipak po tradicionalnom shvaćanju tvore složenice. Drugim riječima, oni tvore složenice zato što dolaze sprijeda, a ne straga. Doduše, povijesnu je samostalnost hrvatskih prefikasa koji se danas nalaze samo u složenicama, općenito daleko lakše dokazati nego povijesnu samostalnost hrvatskih sufikasa. Konačno, takav se pristup ne može automatski i bez dorade primjenjivati na bilo koji jezik. Problemi nastaju već u njemačkom, usp. prefikse *be-* (etimološki odgovara naglašenomu prefiksu *bei-*) i *ge-* (etimološki odgovara našemu *s-*) s jedne i sufikse kao *-heit*, *-schaft* i *-tum* s druge strane.

3. Pri pokušaju praktične primjene tvorbene analize na određenoj građi iskrsava nekoliko pitanja. Ta su pitanja: koja je svrha tvorbene analize u danom slučaju, koliko detaljna i dosljedna ona s tim u vezi treba biti, i koliko detaljna i dosljedna uopće može biti tvorbena analiza dotične građe. U ovom će opisu kukljičkoga govora biti dovoljan kraći prikaz njegovih tvorbenih mogućnosti, sufikasa, prefikasa i načina slaganja, s naglaskom na razlikama između kukljičkoga govora i hrvatskoga standardnoga jezika. Prema tome, analiza ne treba biti najdetaljnija moguća i ne treba se previše zadržavati na svim mogućim primjerima prefiksacije i svim mogućim izvedenicama pomoću raznih općeslavenskih sufikasa, osobito ako se uzme u obzir da je tvorenica znatno više nego korjenitih riječi. Prikaz je najčešćih romanskih imeničkih sufikasa u kukljičkom svrhovit, bez obzira na činjenicu da nisu domaći, već zbog toga što su vrlo česti (neki se mogu dodati i na domaće osnove), a njihova analiza uz to doprinosi razumijevanju naglaska imenica. Međutim, ulaženje u dijakronijske/etimološke analize riječi kao *špëč* (< lat. *spec(u)l-u-m*) i *kr̈st* (grč. *χρισ-τ-ό-ς*) ili izvođenje imenice *sinjâ* iz korijena *sec-* i analiziranje riječi *katrîda* do korijena *éd-* ovdje ne bi imalo nikakve svrhe. Isto tako, za ovaj prikaz nije zanimljiva ni većina stranih prefikasa jer se oni u kukljičkom uglavnom ne percipiraju kao takvi i ne združuju se s domaćim osnovama, a njihov prikaz ne bi doprinio ni objašnjavanju neke pojave u kukljičkom govoru izvan tvorbe riječi. Nadalje, u ovakvu prikazu nema smisla ni strogo razdvajanje imenica na izvedenice tipa *polöžak* i prefiksalno-sufiksalne tvorenice tipa *pokôžnjok* jer bi samo nepotrebno zakompliciralo prikaz i razdrobilo ionako malenu skupinu imenica s prefiksima, a podjednako bi se nepovoljno odrazila i druga slična razlučivanja. Uz to treba imati na umu da ni dijakronijska tvorbena analiza nije u stanju svaku tvorenicu pouzdano rastaviti na morfeme (osobito su često nejasni sufiksi) i rekonstruirati korake njezine tvorbe tim više što se nekad

iste riječi mogu dobiti izvođenjem i slaganjem, pri čem treba imati u vidu i tvorbu prema već postojećim obrascima, odnosno osamostaljivanje sraslih dijelova riječi, npr. *dȍtarica* prema imenicama tipa *gospodarïca* (a sigurno ne izvođenjem od *dȍtor) ili *lovokradica* prema *konjokradica* (što je prije izvođenje »sufiksom« -*kradica* nego složeno-sufiksalna tvorba).

4. Stoga sam prikaz tvorbe imenica koji slijedi, podijelio na dio u kojem prikazujem najvažnije sufikse imenica, dio u kojem prikazujem imenice s prefiksima bez obzira na to je li riječ o izvedenicama ili složenicama, i na dio u kojem prikazujem imenice s dva punoznačna morfema bez obzira na to je li zadnji korak njihove tvorbe bilo slaganje ili izvođenje. U takvu se prikazu neki primjeri nužno pojavljuju u više kategorija. U objašnjavanju pojedinačnih tvorbi upotrebljavam nazive u skladu s pristupom izloženim pod 1. Isto tako, ovdje se ne analizira detaljno starost i porijeklo tvorbe (neke su formalno jednake ili slične tvorbe naslijeđene iz općeslavenskoga, a neke su vrlo mlade, neke su autohtone, a neke posuđene iz bližih ili manje bliskih govora), već se ti parametri uglavnom uzimaju kao manje bitne ili poznate činjenice. Prema tome, kad navodim kukljičku osnovnu riječ za neku izvedenicu, to može značiti da dotična izvedenica nije izvedena baš iz te kukljičke riječi, nego da je, recimo, izvedena iz odgovarajuće općeslavenske riječi. Značenje tvorenica navodim samo iznimno jer se većina njih nalazi u popisima u sklopu odjeljaka o imeničkim naglasnim paradigmama. Jedino je tvorbi imenica posvećeno posebno poglavlje jer je tvorba kukljičkih imenica dovoljno složena i specifična da zaslužuje poseban prikaz. U prikazima se ostalih vrsta riječi tvorbi ne posvećuje posebno poglavlje jer je ona prilično slična tvorbi istih riječi u hrvatskom standardnom jeziku. Ipak, opis kukljičkih pridjeva i kukljičkih glagola strukturiran je tako da se iz njega lako mogu doznati najbitniji podaci o njihovoj tvorbi.

§ 18. Najvažniji sufiksi imenica

Napomena. U popisima imenica uglavnom ne navodim značenja ako su ona već navedena u popisima uz pojedine naglasne paradigme (§§ 13, 14 i 15 pod 3).

I. Domaći sufiksi.

Napomena 1. Prikaz je domaćih sufikasa podijeljen u četiri skupine (prikaz sufikasa imenica *e*-vrste, *a*-vrste muškoga roda, *a*-vrste srednjega roda i *i*-vrste), a sufiksi se daju zajedno s padežnim nastavkom. Takva struktura prikaza nije opravdana s dijakronijskoga gledišta, ali je

sa sinkronijskoga gledišta poželjna jer je jednostavnija. Tako npr. imenice *ovcâ*, *drškö*, *sr̈ce*, *svidôk* i *strîc* imaju dijakronijski gledano zapravo isti sufiks, koji je u različitim razdobljima dodan na različite osnove i na koji su dodani različiti deklinacijski (rodni) nastavci, ali se uslijed glasovnih i analoških promjena taj sufiks prestao doživljavati i upotrebljavati kao jedan, pa nema smisla da se u pretežno sinkronijskom opisu kao što je ovaj, prikazuje kao jedan sufiks. Za dijakronijski prikaz tvorbe riječi u hrvatskom jeziku v. Jurišić 1992.

Napomena 2. Kod sufikasa s većim brojem izvedenica imenice dijelim u više skupina s obzirom na semantičke i tvorbene kriterije. Pri tom semantičke kriterije nekad nadređujem tvorbenima, a nekad obratno, ovisno o tom koju podjelu smatram preglednijom u slučaju dotičnoga sufiksa.

Napomena 3. O skraćenim imenicama v. § 13,2,b i § 32.

1. Sufiksi imenica *e*-vrste.

a) -*ka*. Ovaj sufiks označava žensko biće, stvar ili pojavu na neki način povezanu s označenikom osnovne riječi (detaljnije v. niže). Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A. Naglasak je najčešće na predzadnjem slogu, a rjeđe dalje od kraja. Velar i *c* na kraju osnove > *č* > *š*, a ponekad i *s* > *š* (usp. i ruski *Казáчка*, *Узбéчка*).

α) Ženske osobe.

α,1. Etnici i etnonimi.

α,1,a) Nazivi za mještanke.
1. Izvedeni iz imena mjesta: *Arbanâška* (*Arbanâsi*), *Bậnjka* (*Bậnj*, G. *Bânja*), *Bêtinka* (*Bêtina*), *Bibînjka* (*Bibïnje*), *Îška* (*Îž* (B)), *Kậljka* (*Kậle*/*Kalî*), *Kožinka* (*Kožino*), *Kukljîška* (*Kukljïca*), *Lukorậnka* (*Lukorận*, G. *Lukorâna*), *Nëviđonka* (*Nëviđane* – kaljski *Neviđûnka*), *Nînka* (*Nîn* (B)), *Pašmậnka* (*Pâšman*), *Petričậnka* (*Pêtričane* – kaže se i *Pêtriška*), *Poljậnka* (*Poljâna*), *Prêška* (*Prêko*), *Prîvlaška* (*Prîvlaka*), *Rậvka* (*Râva*), *Sậljka* (*Sậle*/*Salî*), *Sestrûnjka* (*Sestrünj*), *Sukošậnka* (*Sukošận*, G. *Sukošâna*), *Ugljậnka* (*Ugljận*, G. *Ugljâna*), *Vîrka* (Vîr (B)), *Viška* (*Vîs* (B)), *Zdrêška* (*Ždrêlâc*, G. *Ždrêca*), *Zemunîška* (*Zemunîk* (B)) itd., ali: *Crnîška* (*Cr̈no*) i *Sutumîška* (*Sutumîščica*).

2. Izvedeni iz muškoga etnika: *Kârlovčanka*, *Ösječanka*, *Spl'ičanka*, *Šïbenčanka*, *Zädranka*, *Zậgrëpčanka* i novo *Zâgrepčanka* itd. Slično i *Dikljậnka* (*Dīklö* – ista tvorbena osnova kao i muški etnik *Dikljânac*).

α,1,b) Nazivi za državljanke i stanovnice regija (raznolike tvorbe): *Bosậnka*, *Crnogôrka*, *Dalmatïnka*, *Istrijậnka*, *Makedônka*, *Merikậnka*, *Slavônka*, *Slovênka*, *Srbijậnka*, *Talijậnka*, *Zâgorka* (*Zagorje*) itd. Ove imenice dijele tvorbenu osnovu s odgovarajućim nazivima za muške osobe, koji najčešće imaju sufiks *-(a)c*. Tvorbena se osnova ovih imenica najčešće razlikuje od osnove odgovarajućega toponima.

α,2. Imena po rodu (v. § 34,2,c, a usp. i d,β,1,a i n).
1. Izvedena iz imeničkih oblika prezimena: *Lïšïška*, *Bilậnka*, *Ortulậnka*, *Rušïnka*, *Mazôrka*, *Pücorka*, *Lōnïka*, *Milïka* i *Môrovika*. Većina se imena po rodu izvodi iz rodovskih pridjevaka, a navedena se imena po rodu ne mogu iz njih izravno i pravilno izvesti. Međutim, ona se, uz iznimku imena *Lïšïška* (*Lïsïca*) i *Rušïnka* (*Rušïn*), ne mogu izravno i pravilno izvesti ni iz današnjih službenih, prezimena (*Bïlan*, *Ortulân*, *Mäzor*, *Pücar*, *Lōnïč*, *Mïlič*, *Môrovič*, ali je vjerojatno da se daju pravilno izvesti iz imeničkih oblika prezimena kakvi su nekoć postojali. Pri takvu je izvođenju vjerojatno skupina *t'k* slabila (*it'k* (> *ikk*) > *ik*). Naime, duljina u *Milïka* uz kračinu u *Lōnïka* mogla bi upućivati na slog zatvoren opstruentom, usp. § 7,10,b,γ.
2. Izvedena iz rodovskih pridjevaka: *Bâčinka*, *Bëninka*, *Jậšinka*, *Lëšinka*, *Lovrînka*, *Mâričinka*, *Rušïnka*, *Vülinka*. Sufiksom se *-ka* izvode imena po rodu iz većine rodovskih pridjevaka na *-in*, koja ne sadrže velar i ispred sufiksa *-in-* nemaju prednaglasnu duljinu. Iznimka je jedino *Täbinica* (rodovski pridjevak *Täbin*). Iz rodovskih se pridjevaka na *-in* s velarom ili prednaglasnom duljinom ispred sufiksa imena po rodu izvode sufiksom *-ica* kao i iz rodovskih pridjevaka na *-ov*. Tako se izbjegavaju dva velara, odnosno slijed prednaglasne i naglašene duljine u susjednim slogovima.

α,3. Ostali nazivi za ženske osobe. Većina izvedena iz naziva za muško, većinom iz imenica na *-janin*: *dvorậnka*, *krščậnka*, *partizậnka*, *rīščậnka*; *mïščonka* i *sëljonka* (suseljanka) – jednako kao i *Nëviđonka*, ali: *cïganka* i *grädanka* (stanovnica grada) – posuđeno ili izmijenjeno pod utjecajem odozgo; *popïšïnka*, *poserînka* itd. Rjeđi su nazivi tvoreni od pridjeva kao *sûrka*, nadimak *Beloglậvka* (vjerojatnije složeno-sufiksalna tvorba). Stara je složeno-sufiksalna tvorba i imenica *pâstorka*.

β) Ostalo. Ovamo idu nazivi za vrste smokava kao *zelênka* (*zelên* – tako se zove i jedna riba), *petrôvka* (*Petröva*), *n̨ādûnka* (nepravilno izvedeno, u vezi s *nadüti*), *ladȃrka* (osnovna riječ mi je nepoznata), vlastito ime *Bîlka* (ime ovci – da je tvorba autohtona, glasilo bi *Bêlka), imenice kao *petrôljka* (*petrölje*), *smrîška* (*smrîč*), *slânka* (*slâma*), imenice izvedene od glagola kao *kôška* (*köcati*), *zîkva* (*zībâti* – < *zĩvka < *zipka), *trîska* (*trïsniti*), posuđenica *četvôrka*, a i prefiksalno-sufiksalna tvorenica *zą̄üška*. Kako se vidi, značenje je ovih riječi sa sufiksom -*ka* raznoliko. Neke se imenice ne daju izravno izvesti sufiksom -*ka* iz osnovne riječi u kukljičkom, nego je proširen sufiks ili tvorbena osnova. Takve su: *faĩnka*, *lasȃrka* (moguće je da je riječ o atipičnu slabljenju skupine *tk* – usp. na Ošljaku *vlasâtka*), *pišöka*, *srâčka*, *bižȃljka*, *fiščȃljka*. Za određen broj izvedenica sufiksom -*ka* danas u kukljičkom ne postoji osnovna riječ, tj. riječ iz koje su izvedene, a za neke nije nikada ni postojala. Takve su, npr. *armelĩnka* (usp. tal. *armelino*), *bâluška*, *divôjka*, *föfljaška*, *güska*, *jâbuka*, *kljĩška*, *mâjka* (usp. V. *mâjo*), *mâška*, *petêljka* (petlja), *pïška, sköruška*, *skrûška*, *šïška*, *škôljka*, *trûnka*, *vïzmenka* itd.

b) -*ika* (u svim primjerima -*ïka*). Nekoliko naziva biljaka (*crnïka*, *medïka*, *paprïka*, *pirïka* (usp. znanstveni naziv Agropyrum repens), *planïka* (*planina*), *lopotïka*, *tetevïka*), imenice *bevandïka* (loše, slabo vino), *motïka* i još poneka.

c) -*jaka*. Ovaj sufiks imaju izvedenice iz pridjeva *drobnjâka* (vrsta masline) i *divljâka*, izvedenica iz glagola *brïjaka* (britva). Ovaj sufiks vjerojatno imaju i imenice *škrïjaka* (zamka za ptice – povezano sa *škrīlâ*) i *žïjaka* (prečka na traljama – vjerojatno povezano sa *žïla*).

d) -*ica*. Ovaj sufiks primarno označava biće (gotovo uvijek žensko), stvar ili pojavu na neki način povezanu s označenikom osnovne riječi (detaljnije v. niže), a sekundarno označava umanjenice od imenica ženskoga roda. I sekundarno je značenje sufiksa -*ica* relativno staro. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A. Naglasak je na tvorbenoj osnovi ili na sufiksu. Među izvedenicama iz imenica naglasak na sufiksu imaju izvedenice iz imenica koje dijakronijski pripadaju n. p. *b* i *c* te izvedenice iz imenica muškoga roda s postojanim dugosilaznim naglaskom na kraju osnove (tip *Francûz* – *Francûza*), a izvedenice od ostalih imenica imaju naglasak na tvorbenoj osnovi. Izvedenice iz posvojnih pridjeva sve imaju naglasak na tvorbenoj osnovi. I većina ostalih izvedenica, izuzev stare trosložne izvedenice iz neakutiranih osnova, ima naglasak na tvorbenoj osnovi. Za pojedinosti v. primjere. Pred naglašenim sufiksom -*ïca* po sinkronijskom pravilu (izvorno kraćenje pred unutarnjim

akutom) ne može biti prednaglasna duljina, a u četverosložnima s naglaskom na prvom slogu nema tragova zanaglasne duljine na *a* (tip *frȉganica* – zakon četiriju slogova).

α) Izvedenice iz imenica.

α,1. Nazivi za žensko.

α,1,a. Izvedeni iz odgovarajućih naziva za muško.
1. Nazivi za državljanke: *Francuzȉca*, *Hrvatȉca*, *Inglezȉca*, *Mađarȉca*.
2. Ostalo: *cȅsarica*, *čȍbanica*, *dȍktorica*, *kȕvarica* (u značenju »kuharica«), *lupȅžica*, *siromâšica*, *skȕlarica*; *čistačȉca*, *frajunȉca*, *gospodarȉca*, *kraljȉca*, *kopačȉca*, *mlikarȉca*, *prijateljȉca*, *polušȉca*, *poščerȉca*/*pošterȉca*, *šalturȉca*, *škrivanȉca* (*käj da je škrivanȉca* i sl. govori se o ženi koja se pravi pametna), *temeljašȉca*; *kalebȉca* itd. Ovamo ide i *dȍtarica*, iako imenica *dȍtor po prirodi stvari ne postoji.

α,1,b) Većinom dijele imeničku tvorbenu osnovu s odgovarajućim nazivima za muško: *jânj(i)ca*, *kôzlica*, *pȉlica*, *pîplica*; *prasȉca*; *mulȉca* (*mûlo*) itd. Semantički nešto drukčije *lipotȉca* i *rȍdica* (naglasak prema *rȍđok*). Izvođenje *rȍdica* iz *rôd* blisko je izvođenju iz pridjeva (usp. i formalno: *rȍdica* – *rȍđok*: *pokôjnica* – *pokôjnjok*, *nevîrnica* – *nevîrnjok*, *munjenȉca* – *munjenjȃk*).

α,2) Nazivi za drugu životinjsku ili biljnu vrstu (metafora naziva za žensko): *pužȉca* (nije ženski *pûž*, ali je manja nego *pûž* i utoliko se može shvatiti kao ženski *pûž*), *skorišȉca* (uholaža – prema *skorîš* – škorpija), a donekle slično i *koromâčica* prema *koromȃč*. Formalno su slično sufiksom *-ica* izvedene i imenice *gûščerica*, *jȃščerica*? (prištić na jeziku), *kȍmarica*, *jarebȉca*, *lepurȉca*, ali budući da u kukljičkom ne postoje osnovne riječi, teško je zaključivati o semantici izvođenja.

α,3. Nazivi za stvar.

α,3,a) Značenje se osnovne riječi uklapa u značenje izvedenice većinom kao njezina osobina ili sastavni dio.

1. Izvedeni sufiksom -*ica* izravno iz osnovne riječi: *sïrica*; *guzïca* (u kukljičkom nema riječi *guz*), *Kukljïca* (*kûkalj*)[230], *ognjïca*, *paprïca, šenïca* (u kukljičkom nema riječi *pšeno*), *zlatïca*,
2. Izvedeni sraslim sufiksom -*arica*: *pïsmarica*; *pojarïca* (venetski *paia* – slama).

α,3,b) Drukčiji semantički odnosi: *blagdanïca*, *materïca*, *pudarïca* (pudareva sjenica); izvedenice sraslim sufiksom *büvarica*, *küvarica* (kuhinja analogno riječi *pudarïca*) itd.

α,4. Umanjenice i riječi odmila od imenica ženskoga roda. Među ovim izvedenicama nalazi se i pokoje muško ime kao *Îvica*, *Jürica* ili skraćeno muško ime kao *Rïkica* (Henrik). O upotrebi deminutiva/hipokoristika bit će riječi u sintaksi.

α,4,a) Prave umanjenice (osnovna riječ postoji u kukljičkom, a izvedenica samo nijansira njezino značenje ili se barem može zamijeniti sa *mȁla* + osnovna riječ): *bâčvica*, *brûkvica*, *butïžica*, *bûžica*, *cürica*, *dëkica*, *fãšica*, *fëtica*, *firâlica*, *güčica*, *îskrica* (tako i *îskricu* = malkice), *kâmarica*, *kašëtica*, *këšica*, *köžica*, *küčica*, *kükica*, *kvrïžica*, *lïtrica*, *lopâtica*, *mânulica*, *mâškica*, *mërica*, *mocïrica*, *mrïžica*, *njïvica*, *pašȁdica*, *pïškica*, *pïnica*, *planzürica*, *plöčica*, *plučïnica* (= *plučïna*), *podlâničica*, *prïkica*, *prsürica*, *pûgvica*, *râžica*, *rüžica*, *sïkica*, *sïpica*, *spïrtica*, *srdëlica*, *šâkica* (većinom adverbijalno *šâkicu* – malo), *šändelica*, *škâtulica*, *škrđînulica*, *štrüčica*, *tëčica*, *terînica*, *tïčica*, *tïkulica*, *tremuntȁnica*, *ulïgnica*, *ûrnica*, *vâlica*, *vrüljica*, *zîkvica*, *zlïčica*/*žlïčica* (u novije vrijeme – nekoć većinom *kučarîn*), *žâbica*; *bedrïca*[231], *bradïca*, *buhïca*, *daščïca*, *dičïca*, *glavïca iglïca*, *juhïca*, *kafica*, *kozïca*, *kunïca* (isto što i *kūnâ*), *lihïca*, *metlïca*, *mušïca*, *ovčïca*, *pilïca*, *rosïca*, *ručïca*, *sestrïca*, *travïca*, *treščïca*, *vodïca*, *zmijïca*, *ženïca*, a ovamo ide i *grančïca* (vjerojatno srasli sufiks analogijom prema tipu *ovčïca*); *kokošïca*, a ovamo ide i *koščïca* (prema umanjenici tipa *koska* (u kukljičkom ne postoji); čuo sam spontano i svakako sasvim novu umanjenicu *kostîč – jedȁn kostîč je kako od koljënice*) itd.

α,4,b) Umanjenice s pomakom značenja: *bâbica* (rak), *krâvica* (morski puž), *krünica* (ružarij), *kükica* (heklarica), *lâmica* (žilet), *rüžica* (odrezana grana loze), *tïkvica* (nije isto što i *mȁla tïkva*), *üzica* (ali *ūzâ* – očekivalo bi se **uzïca), *zlïčica*/*žlïčica* (u izrazu *ispo zlïčice*); *dušïca* (žižak), *ovčïca* (riba), *pizdïca* (dagnja), *petïca* (na kosiru ili na obući), *ručïca* (ručka), *svičïca*

[230] Usp. Maričić 2003: 12-13.
[231] Bedro maloga djeteta (*kaköve su mu bedrïce dëbele*), batak i but manjega sisavca (uglavnom kad je riječ o hrani).

(na torti (posuđeno – *svīčâ* = svjetiljka); svjećica za paljenje goriva se obično zove *svjêčica*), *straně̈ica* (na krevetu ili u knjizi) itd.

α,4,c. Umanjenice bez osnovne riječi u kukljičkom.
1. Riječi tuđega korijena: *bâjica*, *câpica* (usp. venetski *zapeta* i kaljski *capêta*), *mâjica* (venetski *maia*); *žïgerica*. Ovamo vjerojatno ide i *kukuljïca* (usp. lat. *cucullus*).
2. Riječi slavenskoga korijena (umanjenice samo po postanku, premda se kod poneke nazire deminutivno značenje): *gübica*, *kopânjica* (naćve – relativno veliko korito), *koščïca* (gležanj - usp. α,4,b), *obr̈vica*, *pogrmüšica* (ptica), *potleüšica*, *sîknjica*[232], *škrâbica*, *üdica* (po naglasku se ne slaže s ruskim *удâ*), *ûsnica*, *vïlica* (čeljust), *zënica*; *bubïca*[233] *kobasïca* itd. Ovamo možda idu i sljedeće riječi, premda je teško biti siguran u korake i dijakronijsku semantiku njihove tvorbe: *tr̈tica*; *divïca*, *lisïca*, *tïca*, *udovïca*, *zl̈ica*/*žl̈ica*, *zbïca*.

α,4,d) Osobitost. Naglaskom su neobične tri izvedenice donekle deminutivna značenja, koje znače morsku životinju. To su *kêčica* (morska mačka, danas uglavnom *mâška, mâškica*), *kôzica* (rak kozica – za razliku od *kozïca* (mala koza)) i *l̈isica* (morski pas lisica – za razliku od *lisïca* (zvijer)). Takav je naglasak najjednostavnije objasniti posuđivanjem.

β) Izvedenice iz pridjeva. Izvedenice iz pridjeva sufiksom *-ica* većinom označavaju biće ili stvar koji imaju osobinu označenu dotičnim pridjevom. Zato ove izvedenice često stoje kao apozicije. Isto vrijedi i za sufiks *-ka*, ali izvedenica je iz pridjeva tim sufiksom znatno manje.

β,1. Izvedenice iz posvojnih pridjeva.

β,1,a) Imena po rodu (v. § 34,2,c, a usp. i a,α,2 i n). Izvode se iz nekoliko rodovskih pridjevaka na *-in* (usp. a,α,2 pod 2) i *-ov*/*-ev*. Imena po rodu: *Bačökinica*, *Bā̧ljkïnica*, *Gëginica*, *Jōj̈inica*, *Täbinica*; *Böškovica*, *Bûrčulovica*, *Cükrovica*, *Gôbičevica*, *Korčulânovica*, *Kur̈ičevica*, *Marẗinovica*, *Mậvrovica*, *Mëštrovica*, *Rậnjevica*, *Štr̈kovica*; *Dûjnica*, *Graďiškinica*, *Lûkinica*; *Müškovica*, *Šûngovica*.

[232] Pitanje je je li ikada postojala riječ *siknja* ili *sitnja* (*sît*) ili je riječ odmah bila analogijska umanjenica. Moguće je da je riječ isprva glasila *sītnica* sa sraslim sufiksom *-nica* i značila »predmet od *sītâ*«.
[233] Vjerojatno se također radi o analogijskoj onomatopejskoj umanjenici (nešto malo i okruglasto, usp. *bobûk*, *babûlj*).

β,1,b) Imena po mužu (izvode se iz muških nadimaka samo sufiksom -ica): *Bą̑kînica*, *Bą̑ldi̯nica*, *Bûmbinica*, *Gą̑ji̯nica*, *Gōli̯nica*, *Knją̑ji̯nica*, *Kōšti̯nica*, *Mânjinica*, *Pēži̯nica*, *Rą̑fi̯nica*, *Rīci̯nica*, *Sëburinica*/*Säburinica*, *Siki̯rinica*, *Tâši̯nica*; *Balöčovica*, *Čârovica*, *Garînovica*, *Güčinovica*, *Kalabą̑rdovica*, *Kara(m)bînovica*, *Šą̑rčëvica*, *Špêrovica*, *Tičorovica*, *Tûmbanovica*, *Ûzlovica*.

β,1,c) Ostalo. Vrlo su rijetke izvedenice iz posvojnih pridjeva od općih imenica. Takva bi bila *meštrövica*. Tu imenicu upotrebljavaju uglavnom samo najstariji, i to u značenju »učiteljica«, ali je vjerojatno da je taj naziv nekad označavao majstorovicu, tj. majstorovu ženu. Treba razlikovati *Mëštrovica* (imensko prezime) i *meštrövica* (učiteljica).

β,2. Izvedenice iz pridjeva trpnih:
1. *bërenica* (maslina), *čëšenica* (maslina), *müčenica* (osoba), *prevïšenica* (smokva); *pleteni̯ca*;
2. *fri̯ganica* (riba), *kânica* (pojas: *kâti* – tkati); *ci̯panica*/*cipani̯ca*, *faldani̯ca* (suknja);
3. *viti̯ca* (danas u kukljičkom ne postoji glagol *vïti*).

β,3. Izvedenice iz pridjeva na -*lji̯v* (označavaju osobe jer se i dotični pridjevi većinom odnose na osobe): *jetiklji̯vica*, *lažlji̯vica*, *plahlji̯vica*, *posmihlji̯vica*, *pospihlji̯vica*, *smutlji̯vica*, *sopolji̯vica*, *strahlji̯vica*/*strašlji̯vica*, *švenšlji̯vica* itd.

β,4. Izvedenice iz pridjeva na -*av* i analogne izvedenice. Primarno kombinaciju sufiksa -*av*-*ic*- imaju izvedenice sufiksom -*ic*-*a* iz pridjeva sa sufiksom -*av*-. Međutim, i određen broj glagolskih izvedenica (gotovo sve od glagola na -*ati*) i poneka imenička izvedenica dobivaju srasli sufiks -*avica*. Izvor analogije su riječi tipa *bljüzgavica*, *drüzgavica*, *hrüskavica*, *pläkavica*, koje se mogu shvatiti kao izvedenice iz pridjeva *bljüzgav*, *drüzgav*, *hrüskav*, *plâkav* sufiksom -*ica*, ali se mogu shvatiti i kao izvedenice sraslim sufiksom -*avica* iz glagola *bljüzgati*, *drüzgati*, *hrüskati*, *plâkati*. Za navedene je riječi i jedna i druga analiza podjednako opravdana jer ne možemo znati što je prvo postalo u određenom slučaju (pridjev ili imenica) i što su govornici imali na umu kad su dotične imenice izvodili (možda jedni glagol, a drugi pridjev), a ja ih svrstavam samo među izvedenice iz pridjeva isključivo radi jednostavnosti prikaza.

β,4,a) Izvedenice iz pridjeva (većinom osobe): *bljüzgavica*, *čöravica*, *fūnjkavica*, *pläkavica*, *pr̈̄njavica*, *rünjavica* (o osobi, ali i o ženskom spolnom organu), *šünjavica*; *drüzgavica*, *hrüskavica* (hrskavica) itd.

β,4,b) Analogne izvedenice iz glagola (relativno raznoliko značenje): *(s)kösavica*, *mïgavica*, *pâdavica*, *skücavica*; *cuncugâvica*, *kūnjâvica*, *lījâvica*[234], *pijâvica*, *škrīpâvica* (čegrtaljka) itd. Ovamo možda ide i *cr̈̄kavica* (dobro vino – *cr̈̄knīti*?), a slično i starija izvedenica *trëpavica* (u odnosu prema *trëpniti*). Naglasak ovisi o n. p. glagola. Ako glagol pripada n. p. A, naglasak je na tvorbenoj osnovi, a u suprotnom je na sufiksu -*âvica*. Jedino ovakve izvedenice iz glagola mogu imati prednaglasnu duljinu.

β,4,c) Analogne izvedenice iz imenica: *mläkavica* i *s̈ikavica* (vjerojatno po staništu dotične biljke).

β,4,d) Izvedenice iz riječi kojih nema u današnjem kukljičkom: *hläpavica* i *kukunjâvica*.

β,5. Ostale izvedenice iz pridjeva.

β,5,a) Izvedene iz pridjeva postojećih u današnjem kukljičkom: *jâlovica* (žena ili ovca), *nevîrnica*, *pâmetnica*, *pokôjnica*, *repâtica* (kaže se i *repâta zvīzdâ*); *bil̈ica* i *crn̈ica* (smokve), *gol̈ica* (sc. *škrđīnula*), *gorčïca* (sc. *mîndula*), *ljuẗica* (luk ljutika), *mlađ̈ica*, *modr̈ica*, *munjen̈ica*[235], *obl̈ica* (maslina), *oštr̈ica* (trava), *pijan̈ica*, *šar̈ica* (smokva – *šą̄rı*), *šušïca* (suha kravlja koža), *žuẗica* itd.

β,5,b. Izvedenice iz pridjeva koji ne postoje u današnjem kukljičkom (ili se upotrebljavaju rijetko), ali su mogli postojati u ranijem kukljičkom ili postoje u hrvatskom standardnom jeziku: *bôlnica*, *cvîtnica*, *pröpalica* (iz popridjevljena participa; označava i muško i žensko) – sve posuđenice; *kâmenica*, *löjenica*, *üljenica*; *japnënica*, *kablënica*, *kotlënica*; *beloguz̈ica* (možda i analogijska tvorba). Ovamo možda idu i *dažêvnica* (kišnica), *mrtôvnica* (plod mirte),

[234] Izvođenje iz ili vjerojatnije pod utjecajem glagola *līvâti*. Odatle prednaglasna dužina. Glagol *l̈iti ne postoji u današnjem kukljičkom.

[235] *Mūnjen* je po postanku pridjev trpni, ali u kukljičkom ima čisto pridjevsko značenje (lud), tim više što u kukljičkom nema glagola *munuti*. Osim toga, naglasak izvedenice nije kao kod postojećih izvedenica od pridjeva trpnih (ne **mûnjenica kao *bërenica*, nego *munjen̈ica*).

smrtôvnica, premda je vjerojatnije da je riječ barem dijelom o analogijskim tvorbama (npr. *mrtôvnica* po tipu *dažêvnica*).

β,5,c) Analogijske tvorbe sufiksom -*ica* sraslim s pridjevskim sufiksima (imenice međusobno vrlo različite po značenju i postanku): *čikopêlnica*, *ključânica*, *kobôtnica* (usp. stsl. *hobotъ* – rep), *kr̈snica*, *lûžnica*, *mesą̂rnica*, *ödvjetnica*, *pâtnica*, *skîtnica*, *zôrnica*; *groznïca*, *masnïca* itd. Uz to i *žutënica* (divlji radič).

γ) Izvedenice iz glagola (v. i β,4 i β,5,c).

γ,1. Izvođenje izravno sufiksom -*ica*. Ovamo pripadaju izvedenice kao *nesïca* (sc. *kökoš*), *lovïca* (sc. *mâška*), koje označavaju životinju čija je osobina ili namjena vršenje određene radnje. Ove se izvedenice tvore dodavanjem sufiksa na glagolski korijen, tj. na osnovu bez krajnjega samoglasnika. Ovakva je izvedenica i riječ *kljïca*, premda danas u kukljičkom ne postoji glagol od kojega se ova imenica izvodi (klijati se kaže *kljicâti*). Donekle su slične i posuđenice (na posudbu ukazuje naglasak) *pötolica* i *pöledica* (za tvorbu usp. kukljički *poleďilo je* – uhvatio se led), a analogijom prema *pöledica* dobiva se i imenica *pösolica*.

γ,2. Izvođenje dodavanjem srasloga sufiksa -*lïca* (-*dl-ic-a*). Primarno takve izvedenice označavaju sredstvo kojim se vrši radnja osnovnoga glagola, a odatle se razvija značenje predmeta koji vrši glagolsku radnju (čak i osobe koja vrši radnju) ili je na bilo koji način povezan sa značenjem glagola, usp. *kösilica*, *bôdalica* (štapić za nabadanje), *mötalica*, *rêdalica* (ravnalo), *jëdrilica*, *kâlica* (tkalja), *Pïvalica* (nadimak), *vïšalica*, *pūhâlica* (biljka i cvijet maka). Srasli sufiks -*lica* dodaje se na infinitivnu osnovu, a u primjeru *bôdalica* riječ je o sraslom sufiksu -*alica* (-*a-* iz osnove glagola na -*ati*). Većina ovakvih izvedenica ima naglasak na četvrtom slogu od kraja, odnosno na prvom slogu. Samo dva od navedenih primjera, među kojima je jedan trosložan, imaju naglasak na trećem slogu od kraja (*pūhâlica*, *kâlica*). Ovakvu naglasku može biti nekoliko uzroka: prvo, utjecaj izvedenica iz glagola n. p. A kao *vïšalica*, *Pïvalica* itd.; drugo, utjecaj prezentskoga naglaska (*mötalica* može biti prema prez. *möton*); i treće, posuđen naglasak (*kösilica*, *jëdrilica*).

δ) Ostalo.

δ,1. Vrijedi spomenuti i brojevne imenice kao *jedïnica* (najčešće kao ocjena), *dvïca* (između ostaloga i vrsta brašna), *trïca*, *pëtica*, *sëdmica* (između ostaloga i novija riječ za *šetemȃn*). Iz naglaska višesložnih navedenih brojevnih imenica slijedi da su brojevne imenice na *-ica* vjerojatno posuđene. S druge strane, imenica *polovïca* je očito starija. Sufiks *-ica* nalazimo i u nekoliko prefiksalno-sufiksalnih i složeno-sufiksalnih tvorbi kao *zą̄nôhtica*, *zą̄zübice*, *gustopüpica*. Ovdje navodim još neke izvedenice čija tvorba nije sasvim jasna kao *brą̄dâvica* (*ą̄* pučkom etimologijom prema *brą̄dâ* kao uostalom puno ranije i *b* (usp. njem. *Warze*), *grâhorica*, *ključïca*, *lâstavica* (stsl. *lastovica*), *ljübica*, *mïšnica*, *poljižïca*, *pûsnica*, *popôdnica*, *rôžica*, *slaščïca*, *šīljëvica*, *škâvorica*, *štrkïca*, *štr̄ljica*/*štrljïca*, *žïca?* (zapravo sufiks *-ca* (odnosno *-ka*) dodan na osnovu *ži-*) itd.

δ,2. Zanimljive su imenice na *-înica* kao *škropînica*, *štivînica* (mjesto gdje je nešto naslagano), *drvînica* (mjesto gdje stoje drva), *kokošînica* (neraspucana kukuruzna kokica), *kradînica* (kredenac). Za imenicu *kradînica* jasno je da je riječ o pučkoj etimologiji prema romanskoj riječi (usp. tal. *credenza*). Sufiks je *-înica* u *kokošînica* vjerojatno spoj talijanskoga deminutivirajućega sufiksa *-în-* i domaćega *-ica*. U primjeru je *škropînica* to vjerojatno *-ilnica* (*-i-* od glagolske osnove + *-dl-* + izvorno pridjevsko *-ьn-* + *-ic-a*) s vokalizacijom *l*, a isti se sufiks vjerojatno nalazi i u *štivînica*, premda je osnovni glagol *štivâti*, dakle *a-a*-glagol, a ne *i*-glagol. Takav se sufiks sa značenjem mjesta potom mogao dodati i na imeničku osnovu (*drvînica*). Manje je vjerojatno da je u imenici *drvînica* (eventualno i *štivînica*) riječ o sraslom sufiksu *-ïnnica*, čija bi geminata produljila naglašeni slog, a potom se pojednostavnila. Sufiks bi *-ïnnica* odgovarao sufiksu *-înjok* (kao u *mravînjok*, *osînjok*), u kojem je nekoć sasvim vjerojatno bila geminata (v. § 9,2,a,β,2,a). Usp. i p.

d,3. Valja upozoriti i na dva pomalo neobična romanizma: *šporkïca* i *spugâčica*. Imenica *šporkïca* nije domaća izvedenica iz pridjeva *špörak* (usp. i *gorčïca* (gorki badem) od *görak*), nego je pučkom etimologijom prilagođena romanska imenica (usp. tal. *sporchezza*). Od izvedenica se iz pridjeva sufiksom *-ica* ova imenica razlikuje po izostanku prve palatalizacije i, što je važnije, time što ne označava neko prljavo biće ili stvar (kao *šporkülja*), nego svojstvo kao imenice na *-otâ* i *-očâ* (usp. *čistočâ*). Imenica *spugâčica* (bugačica) nastala je po svoj prilici pučkom etimologijom, tj. povezivanjem glagola *spugâti* (upijati) i romanizma *bugačica* (usp. venetski *bugazar* – upijati). Ova se imenica ne može shvatiti kao analogna tvorba prema

imenicama tipa *kopačïca* (od *kopȁč*, a to od *kopâti*) jer bi u tom slučaju naglasak morao biti **spugačìca.

e) -*cȃ* (-*ьc-a*). Ovaj sufiks imaju samo dvije imenice n. p. C: *dícȃ* i *ovcȃ*.

f) -*ína*. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A. Naglasak je na tvorbenoj osnovi ili na sufiksu. Kraćenje pred unutarnjim akutom i zakon četiriju slogova beziznimno vrijede kao sinkronijska pravila. Izvorno izvedenice ovim sufiksom iz osnova n. p. *a*/A imaju naglasak na tvorbenoj osnovi, a ostale na sufiksu. Međutim, takvo je izvorno stanje uvelike promijenjeno raznim analogijama i poopćavanjima (v. niže). Ovaj sufiks treba razlikovati od sufiksa -*īnȃ* (v. r) Sufiks -*ína* u kukljičkom ima dva osnovna značenja.
1. Sufiksom se -*ína* tvore imenice (najčešće nebrojive) koje označavaju stvar (rijetko pojavu) koja u najširem smislu potječe od označenika ili mu pripada. Ako je osnovna riječ imenica, izvedenica često ima zbirno značenje i većinom označava sastavni dio njezina označenika, komade istoga ili materijal (jedan od materijala/tkiva) od kojega je načinjen, ono što se za nešto plaća (primarno ono što nekoga ide), a rjeđe je posrijedi drukčija značenjska veza. Među izvedenicama ovim sufiksom iz pridjeva najčešće su one iz posvojnih pridjeva. Sufiks -*ína* pridjeve poimeničuje. Izvedenice ovim sufiksom iz glagola označavaju proizvod glagolskoga označenika (radnje ili zbivanja).
2. Sufiksom se -*ína* tvore imenice pogrdna značenja i uvećanice iz imenica svih triju rodova bez obzira na to označavaju li bića, stvari ili pojave. Ovo značenje proizlazi iz prvoga. Naime, od značenja kao što je u riječi *mrïžïna* (ostaci (stare) mreže) lako se dolazi do pogrdnoga, a potom i do augmentativnoga značenja, a to je time očitije što kukljičke imenice ovoga tipa na -*ína* vrlo često označavaju nešto staro, zapušteno i sl. Značenje ovih izvedenica ne mora biti uvijek pogrdno. Štoviše, postoje i primjeri s potenciranim pozitivnim značenjem kao *čovïčïna* i *junačïna*. Pejorativi i augmentativi se iz dvosložnih imenica *e*-vrste obično izvode mlađim, sraslim sufiksima -*etïna* i -*urïna*.

α) Izvedenice starijega značenjskoga tipa (porijeklo i pripadanje).

α,1. Nazivi za dio biljke, drvo, granje, lišće biljke (kao građa, gorivo):
1. izvedeni iz imenica: *kumpirïna* (ljuske); *maslïna* (haplologijom od *maslinìna), *murvïna*, *smokvïna*;

2. izvedeni iz pridjeva (samo etimološki jer dotičnih pridjeva u današnjem kukljičkom nema; uvijek kratkosilazni naglasak na -*ö*v-: *bobövina* (sve osim mahuna), *kukuruzövina* (okomci – usp. b. 145); *borövina*, *jelövina* (jela se kukljički zove *jêlva*).

α,2. Nazivi za meso životinje (svi imaju naglasak neposredno pred sufiksom -*ina*):
1. izvedeni iz imenica (posuđeni): *govëdina*, *janjëtina*, *junëtina*, *telëtina*, ali i *bravëtina*, *svinjëtina* (relativno novo – za kupljenu svinjetinu) s poopćenim sraslim sufiksom;
2. izvedeni etimološki iz pridjeva (vjerojatno domaći, premda u današnjem kukljičkom osnovnih pridjeva nema, a nekih vjerojatno nikada nije ni bilo): *gružëvina*[236], *pasövina* (*pâs* – morski), *praščëvina*/*prešćëvina* (o domaćoj svinjetini[237]), *prčëvina*, *zečëvina*. Ovamo se može dodati i naziv *hljandrövina* (ribe hrskavičnjače – ne samo kao meso, nego i kao riba (koja se lovi)). Za kokošje/pileće meso nema starijega naziva, nego se upotrebljava metonimija *kökoš* (*kokošê san pêkla*).

α,3. Ostale izvedenice iz imenica i pridjeva koje označavaju porijeklo[238].
1. iz imenica: *böcina* (komadići razbijene boce), *küpina* (komadići crijepa), *pâučina* (kaljski *paučīnâ*); *ličina*/*ličina*; *idrïna*[239], *japnïna*, *južina*, *kvasïna*?, *mrižïna*, *misečïna*, *stupïna* (panj), *žitïna*[240];
2. iz posvojnih pridjeva: *đïdovina*, *öčevina* (odgovarajući kukljički pridjev glasi *ôčev*);
3. iz opisnih pridjeva[241]: *gospöščina* (*gospöski*), *lupêščina* (*lupêški*), a analogna je tvorba *munjêščina* od glagola *munjēsâti*.

α,4. Plaća koja nekoga ide (odatle sraslim sufiksom -*arïna*: plaća za nešto): *cârina*, *brodarïna*, *kučarïna*, *pečarïna*, *putarïna*, *travarïna*, *vozarïna*. Prvotno se značenje vidi u riječima kao *cârina* i *brodarïna* (ono što se plaća caru, odnosno brodaru, tj. vlasniku broda).

[236] Od *grûg* (ugor). Očekivalo bi se *grugövina, a *gružëvina* je očito pod utjecajem imenica kao *zečëvina*, *praščëvina*, a vjerojatno i radi razjednačavanja velara.
[237] Već su sedamdesetih godina samo rijetki držali svinje.
[238] Za izvedenice iz pridjeva to vrijedi samo uvjetno jer one zapravo znače poimeničeni pridjev.
[239] Ne shvaća se kao imenica koja znači porijeklo. Informant: *»(...) tvrdo plâtno käj za îdra. Zậto se i zvậla idrïna.*«
[240] Imenice *idrïna*, *južina*, *misečina*, *mrižina*, *žitïna* i varijanta *ličina* imaju poopćen naglasak na sufiksu prema imenicama kao *japnïna*, *kvasïna*, *kumpirïna*. Očekivalo bi se *jùžina, *mìsečina itd. jer osnovne riječi pripadaju n. p. A/*a*.
[241] Ovisno o kontekstu pridjevi *gospöski* i *lupêški* i drugi slični pridjevi mogu označavati osobinu ili posvojnost.

α,5. Proizvod glagolske radnje ili zbivanja:

1. sufiks -*ina* dodaje se izravno na glagolski korijen: *cȉdine*, *trȉbine, komušȉna* (*komušâti* – *komušȉna* se zovu listovi na klipu i prije komušanja);

2. srasli sufiks -*ötina*: *gnjilötina*, *hrkötina*[242], *pilötina*, *rigötina*, *strgötina* (*strgâti* – *strgötina* je krljušt i dok je na ribi);

3. ostalo: *krepaľina* (od pridjeva radnoga), *kŕčevina* (srasli sufiks).

α,6. Semantički ili tvorbeno nedovoljno prozirne stare izvedenice:

1. iz imenica: *mâslina*, *ďitelina, lětina*, *gödina* (prvotno = vremenski odsječak; posuđenica, a domaća je riječ *goďišče*), *leďina*, *blazȉna*?;

2. glagolska izvedenica *kropȉna*[243].

β) Izvedenice novijega značenjskoga tipa (pejorativi i uvećanice). O upotrebi ovih imenica govorit ću u sintaksi.

β,1. Izvedene iz imenica muškoga roda *a*-vrste (naglasak uvijek na -*ȉna*): *bančȉna*, *broďȉna*, *brčȉne*, *bruncinȉna*, *čovičȉna* (pozitivno), *drobȉna*, *dvorȉna*, *đumperȉna*, *fuštanȉna*, *hrebȉna*, *jarčȉna* (o muškarcu), *junačȉna* (pozitivno), *kabanȉna*, *kabľȉna*, *kamičȉna*, *kapoťȉna*, *komaďȉna*, *kračunȉna*, *kumpirȉna*, *lubȉna*?[244], *lupežȉna*, *mišȉna* (*mîh*), *nosȉna*, *nožȉna*, *pasȉna* (džukela), *pijančȉna*, *poďȉna* (zapušten gornji kat), *postoľȉna*, *preščȉna*, *repȉna*, *stumčȉna*, *škamľȉna*, *škofunȉna*, *špaherȉna*, *tapetȉna*, *tovarȉna*, *trbušȉna*, *vratȉna* itd. Atipična je izvedenica *prsurȉne* od imenice *pŕsi*, koja sinkronijski pripada *a*-vrsti.

β,2. Izvedene iz imenica ženskoga roda *e*-vrste.

β,2,a) Izvedene iz jednosložnih osnova. Iz nekih se osnova pejorativi/augmentativi mogu izvoditi na više načina.

1. Izvedenice sraslim sufiksom -*etȉna*: *babetȉna*, *bičvetȉna*, *bocetȉna*, *brukvetȉna*, *gačetȉne*, *gučetȉna*, *kafetȉna*, *kožetȉna*, *kravetȉna* (često o ženi), *krpetȉna*, *kučetȉna* (uz *kučarȉna*), *kurbetȉna*, *mašketȉna*, *mrižetȉna*, *muljetȉna* (*mȕlja*), *mušetȉna* (uz *mušurȉna*), *ribetȉna*, *robetȉna*,

[242] Vjerojatno allegro prema *hrēkníti* ili nekom sličnom glagolu.

[243] Navodno prema tome što se kopriva polijeva vrućom vodom prije nego što se daje stoci, usp. Фасмер 1964-1973: natuknica крапива.

[244] Danas u kukljičkom nema riječi odgovarajućega oblika i značenja. Nije sigurno izvodi li se od *lûb*.

ručetïna, *tečetïna*, *veštetïna*, *vričetïna*, *ženetïna*, *žicetïna* itd. Sufiks -*etïna* ne dodaje se tvorbenim osnovama na *t* i *d*.

2. Izvedenice sraslim sufiksom -*urïna*: *braduršna*, *daščurïna*, *dičurïna*, *glavurïna*, *knjigurïna* (od *knjïga*), *mušurïna* (uz *mušetïna*), *nožurïna*, *pizdurïna*, *tičurïna*, *travurïna*, *vodurïna*, *zmijurïna* itd. Ovdje navodim i izvedenicu *prsurïne* (od *pr̈si*), iako se izvodi iz imenice muškoga roda, jer je to jedina takva izvedenica iz imenice muškoga roda. V. i pod 3.

3. Ostalo. Imenice na -*ïna* (jednostavan sufiks je arhaizam): *daščïna*, *dičïna*, *morïna*, *tičïna*, *travïna*[245]; *rosïna*, *škaljïna*. Uz augmentative i pejorative sa spomenutim sraslim sufiksima postoji i poneki s drukčijim sraslim sufiksom. Takve su *kučarïna* (uz *kučetïna* i za razliku od homonima *kučarïna* navedena pod α,4), *kartušïna*, *magluščïna* (kaljski *maglušïna*) i vjerojatno još poneka.

β,2,b) Izvedene iz višesložnih osnova (sufiks -*ina*/-*ïna*).

1. Naglasak na tvorbenoj osnovi: *gübičina*, *guzïčina*, *küvaričina* (zapuštena »ljetna kuhinja«), *lupëžičina*, *pijanïčina*, *prasïčina*; *mocïrina*, *obüčina* (*v.* β,4), *zā̋düšina*.

2. Naglasak na sufiksu -*ïna*: *cavatïna*, *firalïna*, *gajetïna*, *jaketïna*, *kaljužina*, *mudantïne*, *posteljïna* (pogrdno o krevetu, a posteljina se kaže *röba* (*na pöstelji*)), *škrpetïna*.

Naglasak na tvorbenoj osnovi imaju sve ovakve izvedenice iz višesložnih imenica *e*-vrste sa sufiksom -*ica* i iz još poneke višesložne imenice *e*-vrste n. p. A, a ostale ovakve izvedenice od višesložnih imenica *e*-vrste imaju naglasak na sufiksu -*ïna* bez obzira na njihovu naglasnu paradigmu. Iz primjera bi se moglo još zaključiti da izvedenice od imenica s dugosilaznim naglaskom na predzadnjem slogu moraju imati naglasak na sufiksu -*ïna*. Za ostale je eventualne zaključke premalo primjera.

β,3. Izvedene iz drugih riječi. Od pejorativa/augmentativa izvedenih iz imenica srednjega roda običnije su samo izvedenice sraslim sufiksima *vinčïna* (prema imenicama kao *magluščïna*, *pijančina*) i *mesinïna*, a od pejorativa/augmentativa izvedenih iz imenica *i*-vrste samo imenica *boleščïna* (također analogija prema izvedenicama na -*čina*). Ovdje još spominjem i imenicu *linčïna*, koja je izvedena sraslim sufiksom (izvođenje kao *vinčïna* od *vīnȍ*) iz pridjeva.

β,4. Augmentativi/pejorativi s pomakom značenja. Postoje neke imenice koje su izvorno pejorativi/augmentativi, ali su s vremenom djelomično promijenile značenje. Takve su *vr̋čina*,

[245] Češće se upotrebljavaju imenice *dičina* i *daščïna* nego *dičurïna* i *daščurïna*, *travurïna* i *travïna* upotrebljava se podjednako često, a *tičurïna* se upotrebljava češće nego *tičina*.

mírïna, *glavïna*, *gujïna*/*gûjna* i donekle *obüčina*. Uslijed promjene značenja ove imenice čuvaju neke arhaične crte (naglasak u *vŕčina* i jednostavan sufiks u *gujïna*, *glavïna*). Budući da imenica *vŕčina* ne označava velik/stari/oštećen vrč, nego ima specijalizirano značenje (noćna posuda), čuva arhaičan naglasak na korijenu za razliku od svih pravih augmentativa/pejorativa izvedenih iz imenica *a*-vrste, koje imaju poopćen naglasak na sufiksu. Imenica *mírïna* (suhozidom ograđen prostor, a prema Maričiću i: stara kuća bez krova, zidine kuće) izvodi se iz posuđenice iz dalmatskoga *mĩr (usp. lat. *murus* – zidine), koje nema u današnjem kukljičkom, a pitanje je je li je u kukljičkom ikada bilo. Imenica *gujïna*/*gûjna* (glista (oblić)) nema osnovne riječi u današnjem kukljičkom. Doduše, postoji imenica *gûja* (o zloj ženi), koja je očita posuđenica. Imenica *glavïna* (uglavnom pl.) ima specifičnije značenje nego *glavurïna* jer označava odrezanu riblju glavu. Imenica je *obüčina* graničan slučaj jer je zamjenjiva izrazom *stậra obüča*, ali ima donekle specijalizirano značenje, tj. *obüčina* gotovo uvijek označava staru obuću u kojoj se radi na zemlji, a vrijedi i obratno, tj. takva se obuća gotovo uvijek označava imenicom *obüčina*.

g) -*ja*. Sufiks -*ja* označava bića stvari i pojave koji stoje u različitim odnosima prema označeniku osnovne riječi. Izvedenice se često mogu shvatiti kao glagolske imenice ili posljedice glagolske radnje. Većina imenica izvedenih ovim sufiksom pripada n. p. A, tri pripadaju n. p. C i samo imenica *svīčâ* pripada n. p. B. Ovaj se sufiks dodaje na suglasnik. Ako se prefiks ne broji kao slog, vrijedi da se višesložne osnove na samoglasnik skraćuju, a jednosložne proširuju sa -*tъ*. Sufiks danas nije produktivan, pa su sve izvedenice stare tvorbe. Ovamo pripadaju izvedenice iz glagola[246] kao *grâblje*, *grïža*, *plậča*, *pöstelja, prëđa, srïča*, *stïlja*, *strậža*, *völja*, *vrïča* i *svīčâ* (n. p. B); *dobïča*, *obüča* (*obüti*), i vrlo mlada posuđenica *zädača*. Imeničke su izvedenice *göspoja*, *hâlja*, *köža*, *sûknja*, *vičëra* (s neočekivanim *ı*) i *dūšâ* (n. p. C – eventualno glagolska izvedenica). Pridjevska je ili glagolska izvedenica *sūšâ*. Koraci su tvorbe više ili manje neprozirni u sljedećih izvedenica: *čâđa*, *gâče*, *kâša*, *küča*, *möča*, kiša), *mrïža*, a tako i imenice n. p. C *zemljâ* i *zorâ*. Imenica je *neđïlja* prefiksalno-sufiksalna tvorba.

h) -*ŋja* (vjerojatno srasli sufiks od pridjevskoga -*ьn*- i -*ja*. Većina izvedenica pripada n. p. B. Ovamo pripada nekoliko izvedenica iz glagola sa značenjem glagolske imenice (sufiks se

[246] Nekih osnovnih glagola u današnjem kukljičkom nema.

dodaje na suglasnik, pa se osnova glagola krati): *smētnjâ*, *smūtnjâ*, *šētnjâ*, *vožnjâ*. Ovaj sufiks vjerojatno imaju i izvedenice iz imenica *čïpnja* (usp. kaljski *črïpnja*/*črïplja*) i *glavnjâ* (n. p. C).

i) -*inja*. Većina izvedenica ovim sufiksom označava žensku osobu. Sve izvedenice pripadaju n. p. A.
1. Ženski etnonimi i etnici: *Čëhinja*, *Njëmkinja*, *Poljakïnja*, *Rüskinja*, *Sïpkinja*, *Vlâh(i)nja*; *Pậškinja* (*Pậg*), *Vŕškinja* (*Vŕsi*).
2. Ostale imenice koje označavaju osobu: *seljakïnja*, *sluškïnja*, nova posuđenica *sütkinja* itd.
3. Imenice *sirotïnja* (sirotinja – siromaštvo; siromašna čeljad ili čeljade) i *golotïnja*.

j) -*eša*. Sufiks -*eša* donekle negativno označava mušku osobu sa svojstvom označenim osnovnom riječju. Naglasak je kratkosilazni (odnosno *â*) neposredno pred sufiksom. Malobrojne imenice kao *gâčeša* i *trïpeša*.

k) -*önja*. Sufiks -*önja* donekle negativno/podrugljivo označava mušku osobu na kojoj je označenik osnovne riječi iznadprosječno izražen ili je prisutan, a ne bi trebao biti. U slogu je pred sufiksom poopćena prednaglasna duljina. Nekoliko imenica kao *brậdönja*, *drōbönja*, *glậvönja*, *nōsönja*; *glūhönja*; *ždērönja*, *pūhönja* (riba glavoč).

l) -*ülja* (rijetko): *čefülja*, *kadülja* (uz romansku prilagođenicu *slavülja* – usp. znanstveni naziv Salvia); *šporkülja* (o ženskoj osobi).

m) -*(j)âča* (izvorno -*jâča*, a -*âča* je dobiveno analogijom). Ovaj je sufiks po značenju sličan sufiksu -*ïca* u njegovu primarnom značenju, ali ponekad sadrži donekle negativne konotacije, i izvedenica je znatno manje.
1. Izvedenice iz imenica: *grburâča*/*karburâča*, *korenjâča* (pučka etimologija), *kosirâča*, *taminjâče*.
2. Izvedenice iz pridjeva: *golužâča* (osoba), *prtenjâča* (torba), *supljâča*/*šupljâča* (žlica), *veljâča* (mjesec).
3. Izvedenice iz glagola: *muljâča* (bačvica za soljenje srdela; pridjevak veljači), *nalakvâča* (gležnjača – možda premetanjem iz *navlakâča), *napljuvâča* (muha), *potegâča* (mreža), *strgâča* (nožić – *strgâti*), *sumpurâča* (naprava za sumporenje – *sumpurâti*).
4. Nepotpuna sraslica *Polušijâče* (mikrotoponim – *lušïja*).

n) -*üša*. Ovim se sufiksom tvori relativno malo izvedenica. Po značenju je sličan sufiksu -*âča*. Takve su izvedenice iz imenica kao apelativi *cigalüša* (*cigậ*) i *rogüša* (dužina od vrha palca do vrha kažiprsta) toponimi *Gladüša* (*glậd* ili *glậdan* – škrta zemlja) i *Sậbüša* (*sabûn*, tj. *salbũn – usp. b. 25) i ime po rodu *Blagdanüša* te izvedenice iz glagola kao *klepetüša*, *lajüša*, *tancalüša*. Shodno svojemu značenju ovaj se sufiks nalazi kao dio srasloga sufiksa u ponekom augmentativu/pejorativu kao *kartušïna* (možda i u antroponimu *Bobušïna* – v. § 34,2,d,β), *magluščïna*.

o) -*üga*. Rijetke izvedenice kao *čvrljüga* (ševa), *lampüga* (riba lampuga (svijetli)), *polüga* (stara tvorba prema riječi sa značenjem »daska, letva«). Ovdje navodim i turcizam *jarüga* kao domaću prilagodbu.

p) -*ôna*. Posuđen sufiks. Nalazi se u glagolskim izvedenicama koje označavaju mjesto kao *čekaôna*, *praôna*, *gostijôna*. Usp. i d,δ,2.

q) -*tva*. Nekoliko izvedenica iz glagola kao *brîtva* (ranije češće *brïjaka*), *dilêtva* (dioba (obično imanja među nasljednicima)), *kljậtva* (danas većinom *kljêtva*).

r) -*īnâ* (većinom n. p. B). Sufiksom se -*īnâ* uglavnom iz pridjeva izvode imenice koje znače svojstvo. Ovim se sufiksom imenice ponajviše izvode iz pridjeva koji označavaju neposredno opažljiva svojstva kao što su veličina, dimenzije, boje, svijetlo i tamno, okusi, i sl., tj. iz pridjeva uz koje se obično vežu asocijacije količine ili intenziteta. Značenje se izvedenica često konkretizira. Izvedenica je ovim sufiksom čija osnovna riječ nije pridjev, sasvim malo. Treba razlikovati sufiks -*īnâ* od sufiksa -*ina* obrađena pod f.
1. Izvedenice iz pridjeva: *brzīnâ*, *crnīnâ* (konkretno – o odjeći), *dalečīnâ*, *debelīnâ*, *dugljīnâ/dužīnâ*, *dumbīnâ*, *jačīnâ*, *ljutīnâ* (ljutina (okus i sl.), kiselost; kiselina (žgaravica)), *pliđīnâ*, *slabīnâ* (slabost; slabine, tj. bok), *sparīnâ* (po svoj prilici novija posuđenica – pridjeva *sparan u kukljičkom nema), *starīnâ (samo o starīnê – naslijeđeno; odavno), *strmīnâ*, *svitlīnâ*, *širīnâ*, *škurīnâ*, *teplīnâ*, *vedrīnâ*, *visīnâ*, *vručīnâ*, *živīnâ* (konkretno) i posuđenica zamjeničkoga korijena *količīnâ*. Ovamo dodajem i izvedenicu s proširenom osnovom *crnovīnâ* (tmasti oblaci). N. p. A pripada imenica *ïstina*. Sufiks je -*īn*- izvorno recesivan pa njime izvedene imenice izvorno pripadaju n. p. *c*, ali se u kukljičkom većinom ujednačio dočetni, a samo u imenici *ïstina* čeoni naglasak. U imenicama *dugljīnâ* i *pliđīnâ* nalazimo

analošku jotaciju prema komparativu. Pridjevi sa sufiksima pri izvođenju gube sufiks svi osim *dalêk* i *dëbe*: *daleč̄înâ*, *debelīnâ*, ali *dumbīnâ*, *pliđīnâ*, *visīnâ*, *širīnâ*, *sparīnâ*.

2. Ostale izvedenice: *dolīnâ*; *gadolīnâ*/*gadoljīnâ*, *starožīnâ*; *maraščīnâ*/*maraškīnâ*, *plovīnâ*. Naglasak je u imenicama *maraškīnâ* i *plovīnâ* neočekivan, a očekivalo bi se *maraškîna, a vjerojatno i *plovîna.

U ponekoj se posuđenoj riječi ili posuđenom izrazu čuje i -*îna* gdje bi se očekivalo -*īnâ*. Tako u novoj riječi *kiseľîna* (uvijek sam čuo s tim naglaskom) i vrlo često *na brzînu* uz rijetko *na brzīnü*. Riječ *Planïna* (Velebit), koja izvorno također ima sufiks -*īn*- u kukljički je posuđena iz štokavskoga, gdje se ovaj sufiks skratio.

s) -*otâ* i -*očâ* (uz jednu iznimku n. p. B). Sufiksom se -*otâ* većinom izvode imenice koje označavaju svojstvo iz pridjeva nešto apstraktnijega značenja od onih pod p, tj. iz takvih pridjeva koji izazivaju pozitivne ili negativne asocijacije. Značenje se svojstva može i konkretizirati. Manji se dio izvedenica ovim sufiksom izvodi iz imenica. Takve izvedenice obično označavaju apstraktan pojam sadržan u pridjevskom označeniku, ali to značenje graniči sa značenjem svojstva/osobine. Za dio je izvedenica formalno teško odrediti jesu li izvedene iz imenica ili iz pridjeva sa sufiksom, koji su pri izvođenju izgubili sufiks. Takve izvedenice svrstavam među izvedenice iz imenica jer im je tvorbena osnova jednaka imeničkoj.

1. Izvedenice iz pridjeva: *dobrotâ*, *gnjilotâ*, *linotâ*, *lipotâ*, *mekotâ* (konkretno – prvi put prekopana zemlja), *milotâ*, *sirotâ* (usp. stsl. *sirъ* – sirot, tj. siroče; konkretno). Ovamo i *čistočâ*, kako se čini, jedina izvedenica sufiksom -*očâ*.

2. Izvedenice iz imenica: *divotâ*, *grihotâ*/*grijotâ*, *sramotâ*, *strahotâ*. Iz imenice je izvedena i riječ *raböta*, jedina kukljička imenica n. p. A s ovim sufiksom. Naglasak na sufiksu se i očekuje prema osnovnoj riječi koja pripada n. p. B (usp. stsl. *rabъ* i standardno hrvatski *rob* (n. p. B)). Naglasak na sufiksu ili na tvorbenoj osnovi očekivao bi se u još ponekoj izvedenici kao *dobrotâ* i *čistočâ*, ali je u tih izvedenica poopćen naglasak prema većini izvedenica iz osnova n. p. *c*, koje izvorno također pripadaju n. p. *c*, ali su naknadnim poopćenjem zaosnovnoga naglaska u kukljičkom i mnogim drugim govorima prešle u n. p. B.

t) -*ba*. Ovim se sufiksom izvodi vrlo malo imenica. Takve su *krbâ*/*karbâ* (*kȩ̄râti*), *užbâ* (uštap) – oboje n. p. B –, a isti je sufiks i u riječima *zlöba*, *rugöba*, *ütroba* i još ponekoj.

2. Sufiksi imenica *a*-vrste muškoga roda.

a) *-(a)k*[247]. Sufiks *-(a)k* označava stvar ili pojavu (rijetko biće) na neki način povezanu s označenikom osnovne riječi. Navedene izvedenice ovim sufiksom iz imenica često imaju specijalizirano značenje nastalo od deminutivnoga, a neke imaju i deminutivno značenje. Velar tvorbene osnove pred ovim se sufiksom palatalizira. Izvedenice ovim sufiksom pripadaju n. p. A i B. U n. p. B (NA.) on ima fonetski uvjetovane varijante *-âk* i *-ậk* (v. § 8,6,b i § 9,4,a). Izvedenice n. p. B redovito imaju prednaglasnu duljinu, a izvedenice n. p. A u N. obično imaju kratkosilazni naglasak u slogu pred sufiksom ili *â*, koji se zatvaranjem sloga u drugim padežima dulji, a *â* se zatvara. Za izvedenice iz imenica vrijedi da one iz imenica n. p. A pripadaju n. p. A, a ostale n. p. B. Izvedenice iz glagola, a tako i prefiksalno-sufiksalne tvorbe bez obzira na etimologiju korijena, imaju naglasak na slogu pred sufiksom (iznimno *čvậrậk*). Izvorno dugi prefiksi imaju prednaglasnu duljinu. Iznimku čine posuđenice iz štokavskoga sa štokavskim mjestom naglaska i imenica *prl̈ipak*.

1. Izvedenice iz imenica: *bušïnak* (usp. standardni hrvatski naziv *bušin*), *püpak*; *dậšậk*, *hậljậk*, *prậšậk*, *Vršậk*.

2. Izvedenice iz glagola. Domaće ili relativno rano udomaćene: *nậpljüvak*, *obl̈ivak* (usp. sa starijim *oböjak*), *polöžak*, *prl̈ipak*, *püšak* (vjerojatno *püšiti*), *tröšak*; obȍjak (standardno hrv. *viti* – usp. s mlađim *obl̈ivak*), *opânak* (standardno hrv. *peti*), *čvậrậk* (standardno hrvatski *čvä̈riti*). Nove posuđenice: *böravak*, *pöpravak*.

3. Ostalo. Iz brojeva: *törak* (osnovne riječi nema u kukljičkom), *četvrtâk*, *pētâk*. Iz pridjeva: *šậrậk* (vrsta grožđa). Složeno-sufiksalne tvorbe različite starosti su: *pâstorak*, *podânak* (*dnö*), *zậpërak*, *zậtïljak* (usp. ruski *тыл*). Tvorba imenica *popëčak* (žarač) i *nậprïdak* nije sasvim jasna. Nisu sasvim jasne ni tvorbe *mậčậk* (svakako prema *mâška*(, *pậpậk*, *prậljậk*, *žvậrậk*.

b) *-ok*/*-âk*. Najviše je izvedenica ovim sufiksom iz pridjeva. U većini je slučajeva taj sufiks srastao sa sufiksom starih posvojnih pridjeva *-ьj-* (kao u *mravinji*, *kravlji*), a potom je taj srasli sufiks u nekim primjerima dodatno srastao i s pridjevskim sufiksom *-ьn-* (kao u *kožni*). Čisti sufiks *-āk-* među navedenim primjerima nalazimo jedino u primjerima gdje je on dodan na labijal (*livậk*, *novậk*, *torbậk*). Zbog srastanja je i kombinacija moguće da neke imenice s ovim sufiksom izgledaju kao izvedenice iz pridjeva, a zapravo to nisu, nego je na njih dodan srasli sufiks *-jāk* ili *-njāk*. Međutim, da bih izbjegao nepotrebno usložnjavanje prikaza, ovdje

[247] Zagradom označavam da je riječ o nepostojanom *a*.

sve riječi koje se formalno mogu protumačiti kao izvedenice iz postojećih ili nestalih pridjeva, svrstavam među izvedenice iz pridjeva. Izvedenice ovim sufiksom označavaju stvar i, nešto rjeđe, biće koje ima osobinu sadržanu u pridjevu iz kojega su izvedene, osobu koja vrši glagolsku radnju sadržanu u osnovnom glagolu ili biće ili stvar povezanu s osnovnom imenicom. Imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A i B. Od osnovnih riječi sa starim ili novim akutom na osnovi obično se izvode imenice n. p. A, a od ostalih imenice n. p. B.

1. Izvedenice iz pridjeva (prave i analoške): *bậdnjok*, *Čeljȋnjok* (toponim), *đȋmnjok*, *gužȋšnjok*, *kađȋnjok*, *kûrjok* (kurje oko)[248], *kûtnjok*, *mravȋnjok* (o duljini v. § 9,2,a,β,2,a), *nevȋrnjok*, *osȋnjok*, *pokôžnjok*, *pokôjnjok*, *ûmnjok*; *bučậk* (usp. standardne nazive *vučji bob* i *vučjak*), *dešnjậk*, *divljậk*, *idrenjậk*, *kozjậk* (jarac), *livậk*, *munjenjậk*, *novậk*, *rumenjậk*, *smušenjậk*, *svậk* (od *svôj* kontrakcijom – usp. ruski *своя́к*), *veseljậk*, *vršnjậk* (usp. ruski *све́рстник*) itd.

2. Ostalo. Ovamo pripadaju izvedenice iz imenica kao *čȋrjok* (u kukljičkom je *čȋr* nova posuđenica – o čiru na želucu, dvanaesniku), *mrcȋnjok*? (vrsta kopnenoga puža – vjerojatno prema *mrcìna (danas samo *krepaľina*)), *röđok*, *Sutumȋščok* (etnik prema *Sutumȋščica*); *Pišćậk* (toponim)[249], *seljậk*, *torbậk*, *zemljậk*, izvedenice iz glagola kao *prösjok* i *težậk* i poneka prefiksalno-sufiksalna tvorba kao *nâpršnjok* (naprstak).

c) *-nik/-nȋk*. Ovdje je riječ o sufiksu *-ȋk*, koji je u svim primjerima srastao s pridjevskim sufiksom *-ьn-*[250]. Imenice pripadaju n. p. A i B. N. p. A pripada manje imenica kao što su imenice *grȋšnik* i *pâtnik*, izvedenica iz pridjeva trpnoga *mučenik*, posuđenice *nâčelnik* i *hôdnik* i prefiksalno-sufiksalna tvorba *zậlëbrnik*. N. p. B pripada nešto više imenica kao *pirnȋk*, *vojnȋk*, *Zemunȋk*, *molitvenȋk*, izvedenica iz pridjeva trpnoga *diljenȋk* i analogna tvorba *gribljenȋk* itd.

d) *-k*. Ovaj se sufiks javlja u imenica *jazȋk* (n. p. A), *svidôk* (n. p. B) i *znậk* (n. p. C), a pored toga i u imenicama *kâmik* (n. p. B) i *plâmik* (n. p. A). Etimološki je to isti sufiks kao i *-k-* u sufiksima navedenim od a do c. Ovdje navodim i imenice *klabûk* i *bobûk* (G. *-ūkâ*). Prva je općeslavenska posuđenica iz turkijskoga, a *bobûk* (hljepčić, zemička) nije jasna postanka. Osnova *bob-* vjerojatno označava nešto okruglasto (kao u *babûlj/bobûlj*).

[248] Ova riječ nema veze s imenicom *kurjak* (vuk), nego je povezana s nazivom za kokoš (usp. ruski *ку́ра* i njemački *Hühnerauge*).

[249] U kukljici samo *sabûn* i rijetko *pržina*, a u Kalima sam čuo i *po pieskü*, što možda i nije inovacija.

[250] Doduše, u slučaju izvedenica iz pridjeva trpnih na *-en* i primjera kao *molitvenȋk*, ne možemo znati dodaje li se na njih sufiks *-ik* ili *-nik* zato što u tim primjerima naglasak nikada nije neposredno pred sufiksom.

e) *-(a)c*. Ovaj sufiks označava muško biće, stvar ili pojavu na neki način povezanu s označenikom osnovne riječi (detaljnije v. niže). Značenje se nekih izvedenica iz imenica specijaliziralo iz deminutivnoga. Izvedenice ovim sufiksom pripadaju n. p. A i B. U izvedenicama n. p. B (NA.) ovaj sufiks ima fonetski uvjetovane varijante *-âc* i *-ậc* (v. § 9,2,b,β,1,a i § 9,3,a,α) te nenaglašenu varijantu *-ac* (samo *bȉljac* i *pȉljac*). Izvedenice n. p. B redovito imaju prednaglasnu duljinu, a izvedenice n. p. A u N. obično imaju kratkosilazni naglasak u slogu pred sufiksom ili *â*, koji se zatvaranjem sloga u drugim padežima dulji, a *â* se zatvara. Osnovno je pravilo o naglasku ovih imenica da one koje se izvode iz riječi n. p. A, pripadaju n. p. A, a ostale n. p. B. To je pravilo znatno narušeno u korist n. p. A zbog različitih posuđivanja i analogija. Tako svi muški etnonimi i etnici s ovim sufiksom pripadaju n. p. A (vjerojatno su mnogi etnonimi kakve ih danas poznajemo u kukljički ušli preko štokavskoga ili su promijenili naglasak pod utjecajem štokavskoga, a mnogi etnici i izvorno pripadaju n. p. A, a prema njima su se mogli ravnati ostali). O naglasku imenica *tậc* i *Ždrēlâc* v. § 14,I,3,b,δ.

α) Izvedenice iz imenica (uz iznimku α,1 pod 2).

α,1. Muški etnici i etnonimi:

1. Nazivi za mještane (većinom iz imena mjesta): *Bânjac*, *Bibȉnjac*, *Lukorânac*, *Nëviđanac*, *Pašmânac*, *Sestrȕnjac*, *Sukošânac*, *Ugljânac*, ali: *Dikljânac* (*Dīklö*).

2. Nazivi za državljane i stanovnike regija (raznolike tvorbe): *Bosânac*, *Crnogôrac*, *Dalmatȋnac*, *Makedônac*, *Merikânac*, *Njëmac* (G. *Njêmca* – kračina u N. analoška po tipu *Sestrȕnjac* – *Sestrûnjca*), *Slavônac*, *Slovênac*, *Srbijânac*, *Talijânac* (i *Talijân*), *Zâgorac* (*Zâgorje*) itd. Ove imenice dijele tvorbenu osnovu s odgovarajućim nazivima za ženske osobe na *-ka*.

α,2. Ostali nazivi za živo (osnovne riječi u današnjem kukljičkom uglavnom ne postoje).

1. Odgovarajući nazivi za žensko na *-ica*: *jânjac*; *gūnâc*, *mūlâc* (*mûlo* – žensko: *mulȉca*), *presậc*, *šīljâc* (muško šilježe – žensko: *šīljëvica*), *udovâc*.

2. Ostalo: *ȕjac* (G. *ûjca* – *ûjna*), *strîc* (G. *strīcâ* – *strîna*), *tậc* (G. *ôca*), *tētậc* (v. § 9,2,b,β,1,a; prednaglasna duljina analoška – usp. *tetâ*), *tūkâc* (naglasak i duljina analoški – usp. *tüka*). Ovamo ide i *rēpâc* (vrabac – *p* u N i g. poopćeno iz ostalih oblika vjerojatno zahvaljujući pučkoj etimologiji).

α,2. Nazivi za neživo (u kukljičkom nema osnovnih imenica): *bïljac* (debeli vuneni pokrivač – usp. kaljski *bîlj*), *dōlâc* (postoji *dōlâ*, ali ne i *dô), *kōlâc* (usp. ruski *kol* – duljina u NA. i g. poopćena iz ostalih padeža, a i analogijom prema tipu *svētâc*), *konạ̑c* (usp. ruski *кон* – izvedenica je vrlo stara, pa nema analoškoga duljenja), *mlīnâc* (v. § 14,I,3,c,β), *nōšâc* (*nôs* – analoška duljina i palatalizacija), *rōžâc* (analoška duljina prema tipu *kōlâc*). Ovamo vjerojatno pripada i imenica *pïljac* (korijen mi je nepoznat), *vēnâc*; *Ždrēlâc* (vokalizam i naglasak kukljičkoga *ždrîlo* ne odgovara vokalizmu i naglasku izvedenice).

β) Izvedenice iz pridjeva (većinom nazivi za muške osobe).
1. Iz pridjeva na -*ljîv*: *jetikljïvac*, *lažljïvac*, *plahljïvac*, *posmihljïvac*, *pospihljïvac*, *smutljïvac*, *sopoljïvac*, *strahljïvac*/*strašljïvac švenšljïvac* itd.
2. Iz pridjeva na -*av* i analogne izvedenice iz glagola: *bljüzgavac*, *čöravac*, *fūnjkavac*, *plâkavac*, *pr̈njavac*, *škr̈tavac*, *šünjavac* itd.; analogne izvedenice iz glagola: *stīskâvac* (škrtac), *kukurītâvac* (hripavac).
3. Ostalo: *strânac*, *pịjânac*; *gōlâc*/*gōljâc* (puž golać), *slạ̄nâc* (vrsta sitne morske ribe), *slīpâc*, *švenạ̑c*, *žīvâc*, *svētâc*, a ovamo i *mrtvạ̑c* (G. *mrtvạ̑cā* bez ispadanja poluglasa zbog nezgodne glasovne skupine i s duljinom prenesenom iz N.).

γ) Izvedenice iz glagola (različito značenje): *bübac*, *lövac* (posuđeno), *pr̈dac*, *rônac* (posuđeno); *gūndâc*, *pīvâc*, *sūdâc*, *škrōpâc*, *svītâc*.

δ) Ostalo. Ovdje navodim prefiksalno-sufiksalne tvorbe *zmörac* i *šuškrâpac*? te izvedenice manje jasne tvorbe kao *dübovac*, *grêštovac* (*grêšta*), *jâukovac*, *škâkovac*, zatim toponim *Prčâvac* (G. *Prčậvca*) i još neke imenice kao *pâlac*, *mravïnac*, *pogânac*, *ščenạ̑c*.

f) -*ậč*. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. B (G. -*ā̆čā̂*). Većina izvedenica ovim sufiksom tvori se iz glagola i označava vršitelja glagolske radnje (obično kao osobu koja se bavi određenim zanimanjem) i metaforički oruđe kojim se radnja vrši. Takve su imenice *grebậč* (oruđe za struganje motike), *kopậč* (osoba ili oruđe (bager)), *kovậč*, *miṛậč*, *pokrivậč*, *rubậč* (poreznik – *rübiti*), *vozậč*. Od značenja tipa *grebậč* može doći do daljega pomaka, pa ovaj sufiks dobivaju imenice kao *takậč* (služi za otakanje, tj. pri otakanju), a i one kao *natikậč* (natikača – ono što se natiče). Izvedenice od imenica sasvim su rijetke. Takva je imenica *kolậč* (što oblikom podsjeća na *kölo* – okruglo pecivo, metalni prsten) i *slivậč* (rajčica slična šljivi).

g) *-janin* (v. § 16,2,a,α,1 i § 18,II,1,a). Sufiks je *-jan-* najvjerojatnije u općeslavenski posuđen iz romanskoga. Ovim se sufiksom u prvom redu izvode nazivi za mještane. Sve izvedenice pripadaju n. p. A. Za mjesto naglaska u izvedenicama vrijedi pravilo da izvedenice iz imenica stare n. p. *a* imaju naglasak na tvorbenoj osnovi, a ostale na sufiksu (*-jânin* – prije duljenja *a* pod naglaskom kratkosilazni, a još ranije stari akut). Iznimku od ovoga pravila čine nazivi za mještane izvedeni iz imenica stare n. p. *c* s većim brojem slogova kao *Ösječanin*. Ove se izvedenice u većini slučajeva tvore izravno iz imena mjesta. Primjeri: *Bêtinjanin* (*Bêtina*), *Kožinjanin* (*Kožino*), *Kukljïčanin*, *Kârlovčanin*, *Ösječanin*, *Prîvlačanin* (*Prîvlaka*) *Rậvljanin* (*Râva*), *Splïčanin*, *Vïršanin* (*Vïrsi*), *Zädranin*, *Drnīšânin*, *Īžânin*, *Kậljânin*, *Njīnjânin* (*Nïn*), *Pậžânin*, *Prēčânin*, *Sậljânin*, *Vīrânin*, *Vīšânin*, *Zdrēčânin* (*Žderēlâc*), *Zemunīčânin*; ali *Crnïčanin* (*Cïno*), *Šïbenčanin* (*Šïbenik*), *Zậgrëpčanin (*Zậgrëb*)* i novije *Zâgrepčanin* (*Zâgreb*) itd. Ovim se sufiksom tvori još poneki etnik (v. § 16,2,a,α,1) i opće imenice koje označavaju pripadnost, kao *mïščanin*, *sëljanin* (suseljanin), *grädđanin* (osoba iz grada – često podrugljivo), *dvorânin*, *krščânin*, *rīščânin* itd.

h) *-or/ậr*. Ovaj sufiks ponajprije označava onoga koji se bavi nekim zanimanjem, a rjeđe nekom drugom radnjom koja ga karakterizira na sličan način. S tim u vezi on najčešće označava osobe. Većina izvedenica s ovim sufiksom pripada n. p. B. N. p. A pripada samo nekoliko imenica kao *rïbor*, *tïčor*, *küvor*, *krčmor*, *žënskor* (kaljski *žinskuãr*). Teško je reći je li ovaj sufiks posuđen ili je slavenskoga porijekla[251]. Međutim, pored sufiksa *-or/-ậr* koji se ovdje obrađuje, postoji i sufiks *-ậr* koji je nedvojbeno romanskoga porijekla (v. II,3). To je, naravno, sufiks koji dolazi većinom na romanske tvorbene osnove, a njegove izvedenice – etimološki pridjevi, odnosno apozicije – mogu imati vrlo raznolika značenja.

α) Izvedenice iz imenica. Označenik se izvedenice prema označeniku osnovne riječi odnosi na različite načine: kao proizvođač (*bačvậr* (kaljski *bâčvar*), *japnậr*, *postolậr* (starije *kaligêr*)), lovac ili dobavljač (*rïbor*, *Tïčor* (najčešće *Tïčor* – nadimak osobe koja se često penjala po drveću), *žënskor*, *kokošậr* (jastreb), *kunjkậr*, *sabunjậr*), čuvar (*lugậr*, *poljậr*) ili kao osoba koja se njime bavi nekako drukčije u okviru svoga zanimanja (*kaminjậr*, *krčmor*, *likậr*, *mesậr*, *zlatậr*, *zubậr*). Semantički se među ove imenice ne uklapa *školjậr* (stanovnik škola, otočanin). *Pletậr* (kaljić) je postalo pučkom etimologijom od *pitãr.

[251] Osobno sam skloniji pretpostavci da je posuđen.

β) Izvedenice iz glagola (označava osobu kojoj je zanimanje radnja osnovnoga glagola): *küvor*, *čuvȁr*, *pekȁr*, *pudȁr* (glagola *puditi* nema u današnjem kukljičkom), *zidȁr*, *zvonjȁr* itd.

γ) Ostalo. Ovdje navodim izvedenicu iz pridjeva *crkvenjȁr*, imenice *glavȁr*, *poglavȁr*, *gospodȁr* (vjerojatno stare izvedenice iz glagola) i imenice *lopȁr* i *tabȁr* (stražnjica kao ono po čemu se udara – dakle onomatopejska riječ, gdje je sufiks prilično nevažan – usp. i lukoranski *tabũr*).

i) *-ûr*, G. *-ūrâ*. Ovim se sufiksom tvori nekoliko imenica kao *kostûr*, *mihûr*, *piščûr* (prišt). Sve one pripadaju n. p. B. Ovaj je sufiks izvorno vjerojatno recesivan[252], ali u čakavskom izvedenice tim sufiksom često pripadaju n. p. B. To je, vrlo vjerojatno, zbog utjecaja romanskoga sufiksa *-ur*, G. *-ūrâ* (v. II,5), kojim se tvori daleko više izvedenica.

j) *-îr*, G. *-īrâ*. Ovim se sufiksom izvode rijetke imenice n. p. B kao *kosîr* i *zvekîr*.

k) *-ić*/*-îč*. Ovim se sufiksom u prvom redu tvore umanjenice i neke riječi s deminutivnim konotativnim značenjem kao nazivi za mlado životinje i sl. Te se riječi, naravno, gotovo uvijek izvode iz imenica (većinom muškoga roda), a sasvim rijetko iz pridjeva. Ovim se sufiksom tvore i neka službena kukljička prezimena. I ona se izvode većinom iz imenica, a rjeđe iz pridjeva. Ovdje obrađujem samo umanjenice i slične izvedenice, a o prezimenima v. više pod § 34,2: b i d. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A[253]. Naglasak je nekad na tvorbenoj osnovi, a nekad na sufiksu (*-îč* – G. *-ïča* – kraćenje pred unutarnjim akutom vrijedi kao sinkronijsko pravilo). Naglasak nikada nije na sufiksu kod prezimena (uz iznimku *Slavîč* (G. *Slavīčâ* – n. p. B) i kod izvedenica iz sljedećih imenica muškoga roda bez nepostojanoga *a*; 1. višesložica s naglaskom na neposljednjem slogu osnove (*jȁrbu*), 2. imenica s kratkosilaznim naglaskom na zadnjem slogu osnove u cijeloj paradigmi kao *bruculët* (ovamo idu i one sa sufiksom *-ê*, *-ëla*, čiji je zadnji slog u NA. produžen vokalizacijom *l*, npr. *kampanê*) i 3. imenica n. p. A s kratkosilaznim naglaskom na zadnjem slogu osnove u G. koje dijakronijski pripadaju n. p. *a* (*mîš*). Naglasak se koleba kod izvedenica od imenica n. p. A s nepostojanim *a* u N. i kratkosilaznim naglaskom na zadnjem slogu osnove u cijeloj paradigmi,

[252] Usp. Ligorio i Kapović 2013: 347.

[253] Koliko znam, jedine su iznimke opće imenice *golîč* (goli ptić), *slavîč* (slavuj) i prezime *Slavîč* te nadimak *Jarčîč*, koje pripadaju n. p. B (G. *-īčâ*). Osim toga, imenice *mišîč* (mišić kao organ – G. *mišîča*) i *kafîč* imaju inovativan naglasak (v. § 16,1,b).

od imenica koje imaju *â* u zadnjem slogu osnove u G. (analogija nakon duljenja *a* pod naglaskom – kao *pût – pûta* > *putîč* tako i *rậk – râka – račîč/rakîč*) i od imenica sa sufiksom *-în* G. *-îna*. Među izvedenicama, čiji se naglasak koleba, vjerojatnije je da će naglasak na sufiksu imati one koje se češće upotrebljavaju. Izvedenice od ostalih imenica muškoga roda imaju naglasak na sufiksu *-îč* uz poneku iznimku s naglaskom na osnovi. Primjeri:

1. Prave umanjenice (i nazivi za mlado životinje). Kategorije imenica s naglaskom na tvorbenoj osnovi: *jậrbulič*, *körenič*, *kükumorič*, *sköročič*, *špäherič*, *tümorič*, *zâhodič*, *bruculëtič*, *fijöčič*, *kampanëlič*, *kapötič*, *konöpič*, *lupëžič*, *orîhčič*[254], *škartöčič*, *trbûhčič*, *gr̈cič*, *këksič*, *pötič* (*pöt*), *žëpič*, *krüvič*, *mïšič*, *pr̈stič*, *vr̈čič* itd. Kategorije s kolebanjem: *vr̈tlič*, *cükrič*[255], ali *vitrîč*, *račîč/rakîč* (kaljski *râčić*), *šparîč* (kaljski *špârić*), *pijatîč*, ali *mrâzič* (novija riječ), *tovârič*, *kušinîč*, *račinîč*, ali *baškotînič*, *kaînič*. Naglasak na tvorbenoj osnovi imaju još neke umanjenice kao *knêzič* (od *knêz* (riba)), *lậzič* (*lậz* – G. *lậza* – n. p. C) itd. Većina ostalih umanjenica ima naglasak na sufiksu. Takve su: *arbunîč* (G. *arbunïča*), *bančîč* (kaljski *bûnčić/bančîć*), *bobučîč*, *borîč*, *brodîč*, *bunarîč*, *busîč*, *čimčîč*, *črvîč*, *čvorîč, drobîč*, *dvorîč*, *facolîč*, *feralîč, fratrîč*, *fuštanîč*, *glasîč*, *gradîč*, *grobîč*, *gropîč* (*grôp*, G. *gröpa* – n. p. A), *hrebîč* (*hrêb*, G. *hrëba* – n. p. A), *janjčîč* (kaljski *jûnčić*), *kablîč*, *kalendarîč*, *kamičîč*, *karîč*, *ključîč*, *kolačîč*, *konalîč*, *konjîč*, *kosirîč*, *križîč*, *krovîč*, *kumpirîč*, *kunčîč*, *kurčîč*, *kusîč*, *kvartîč* (odmila ili deprecijativno za *kvârat* (najčešće *vīnâ*)), *lancunîč*, *librîč*, *mašunîč*, *mostîč*, *mulîč* (*mû*), *nožîč*, *palčîč* (kaljski *puâlčić/palčîć*), *pamidorîč*, *pasîč*, *pivčîč*, *postolîč*, *preščîč*, *priščîč*, *putîč*, *ražnjîč*, *repčîč*, *repîč* (*rêp*, G. *rëpa* – n. p. A), *rukavîč*, *snopîč*, *sortîč* (*sörat*), *stolîč*, *stručîč*, *škofunîč*, *škamlîč*, *školjîč* (*škôlj*, G. *školjâ*), *šugamanîč*, *švenčîč*, *tračîč* (*trậk*, *G.* trậka – n. p. C), *uzlîč*, *važîč* (obično o manjoj konzervi), *vratîč*, *venčîč*, *zečîč*, *zidîč*, *zubîč*, *žmulîč* itd. Pored spomenutih naziva za mlado životinje *janjčîč* i *preščîč*, ima ih nekoliko čija osnovna riječ u kukljičkom ne postoji kao *kôzlič*, *mậčič* (za duljinu v. § 9,2,b,α pod 4), *p̈ilič*, *pîplič*, *pülič*, *tëlič* itd. Ovdje upozoravam i na spomenutu inovativnu umanjenicu od *kôst* (*kostîč*).

2. Ostalo. Ovdje navodim neke imenice koje nisu više pravi deminutivi kao *fanganëlič* (naziv za pticu), *presûnčič* (odraz sunca u moru); *čenašîč* (plod neke biljke) i izvedenice iz pridjeva *slipîč* (termin u vinogradarstvu) i *mladîč* s neočekivanom kračinom u N.

[254] Ovdje i u *trbûhčič* sufiks *-čič* – etimološki *-ьc-* + *-itj-*. Sinkronijski je to irelevantno, što pokazuje i konsonantizam.

[255] Neprava umanjenica (= *bombôn*, a ne *mậli cükar*), ali je ovdje navodim radi lakšega uočavanja naglasnih pravila.

l) -*ā̧č* (-*āć*'). Ovaj sufiks imaju imenice *golā̧č* (vrsta crva, nudist – usp. standardno hrvatski *gȍlāć*) i *stā̧č* (visoka morska trava – usp. ošljački *stôć*).

m) -*ôt*, G. -*otâ*. Samo *živôt* (život; tijelo).

n) -*êž*, G. -*ëža*. Rijetke imenice kao *lupêž* (lopov) i *mrkêž* (menstruacija). Ovaj sufiks treba razlikovati od romanskih sufikasa u riječima *kâležˊ* i *maltêž* (G. *maltêža*).

o) -*(a)nj*. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A. To su dvosložice koje uvijek imaju dugosilazni naglasak na prvom slogu. To su izvedenice iz glagola kao *bûbanj*, *sûšanj*/*šûšanj* (izvodivo i od pridjeva *sûh*), *svêžanj*, *vêžanj*, koje često (ne uvijek) označavaju proizvod glagolske radnje, te vjerojatno još neke imenice kao *pêdanj* (pedalj) i nazivi za vrste trava *mûhanj* i *tûcanj*. O imenici *rêžanj* v. b. 170. -*ā̧nj* u *rā̧žā̧nj*, *glēžā̧nj* i *badā̧nj* nema veze s ovim sufiksom.

p) -*(a)lj*. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A. Sufiks -*(a)lj* nalazimo na relativno malenu broju prilično različitih imenica. Vrlo vjerojatno u slučaju svih tih izvedenica nije riječ o istom sufiksu. On se nalazi u riječi *kâšalj* (osnovna riječ u slavenskom ne postoji), u glagolskoj izvedenici *češalj* (općeslavensko *česati* odgovarajuće kukljičkomu *češâti* s ujednačenim *š* iz prezenta), a također u glagolskoj izvedenici *gücalj*/*gücelj* (*gücati*). On se nalazi i u nekoliko izvedenica iz imenica kao *kûkalj* (kuk), *bȑkalj*, *rögalj* (oboje: ostatak odlomljene grane na stablu) i *pâhalj* (pramen, čuperak)[256].

q) -*elj*. Ovaj se sufiks nalazi u imenici *hrīpëlji* (nosnice, tj. šupljina nosa). Riječ *küželj* (ključ (pri kuhanju)) nije jasna postanja i po svoj prilici nema isti sufiks kao *hrīpëlji*.

r) -*ā̧lj*, G. -*ā̧ljâ*. Samo *grmā̧lj* (Eriphia verrucosa Herbst (rak)).

s) -*îlj*, G. -*īljâ*. Ovaj se sufiks nalazi u imenicama *metîlj* (leptirić; metilj) i *tocîlj*. Ovaj sufiks treba razlikovati od nešto češćega, potpuno homonimnoga, romanskoga sufiksa (v. II,8).

[256] Vjerojatno u vezi s *pā̧h* (ono što leti iz vatre pri puhanju), što je pak prijevojna praznina prema kaljskoj riječi *pûh* istoga značenja. Duljina u G. (*pā̧ha*) objašnjiva je kao ujednačenje prema NA. (kao u G. *dā̧na*), a izvedenica *pâhalj* čuva izvornu kračinu osnove.

t) -*ûlj*, G. -*ūljâ*. Samo *babûlj*/*bobûlj* (okruglast kamen, veličine šake) i *kosmûlj* (Maja crispata Risso (rak)).

u) -*ûh*, G. -*ūhâ*. Malobrojne imenice kao *trljûh* (manja *tr̈lja*) i *vrčûh* (manja *vr̈ča*). Nije jasno radi li se o istom ovom sufiksu i u imenici *peljûh* (jastreb).

v) -*ậš*, G. -*ậšâ*. Ovim se sufiksom izvodi relativno malo imenica. Sve pripadaju n. p. B. One izvedene iz imenica označavaju biće (u primjerima do kojih sam došao, samo osobu) ili stvar na različite načine povezanu s označenikom osnovne riječi. Takve su: *litrậš* (hektolitar), *vrčậš* (okrugla mreža s olovnim utezima – *vr̈ča*), *partijậš* (član partije), *temeljậš* (onaj koji je naslijedio očevinu). Iz glagola su izvedene imenice *mudrijậš* i *ragatậš* (ribež – kaljski *ragatâlo*), a iz priloga *muhtậš* (*mühto* – mukte).

x) -*îš*, G. -*īšâ*. Ovaj sufiks imaju malobrojne imenice kao *skorîš* (škorpija – vjerojatno pučka etimologija), *tepl̄îš* (topla uvala) i *trl̄îš* (radno odijelo; mornarska bluza).

y) -*ûš*, G. -*ūšâ*. Ovaj se sufiks nalazi u malobrojnim imenicama kao *gladûš*, *mekûš*, *polûš* (blizanac), a vjerojatno i u imenici *kostrûš* (ljut, nakostriješen čovjek) i različitim nazivima za jednu vrstu trave: *goromûš*, *gomorûš* i *mogorûš*.

3. Sufiksi imenica *a*-vrste srednjega roda.

a) -*ce*. Ovim se sufiksom tvore umanjenice od imenica srednjega roda. Među njima *sûnce* i *sr̈ce* (n. p. C) te *mlīšcë* (bijeli sok smokve), *bilậncë* i *žmậncë* (sve troje n. p. B) danas nemaju ni deminutivno ni hipokoristično značenje. To su ujedno sve ili gotovo sve imenice s ovim sufiksom koje ne pripadaju n. p. A. Prave umanjenice srednjega roda (osim *ditêšce*) imaju sufiks -*ašce*, tj. dvostruki sufiks -*ьc*- + -*ьc*- + -*e* > -*ьčьce*, koji je nastao deminutiviranjem imenica *sûnce* i *sr̈ce* (*sr̈dašce* i *sünašce*), a zatim je shvaćen kao sufiks kojim se tvore umanjenice srednjega roda i takav dodavan na druge osnove. Sve umanjenice na -*ašce* imaju naglasak neposredno pred tim sufiksom, tj. u N. na trećem slogu od kraja. Primjeri pravih umanjenica: *br̈dašce*, *drîvašce*, *gûmlašce*, *îdrašce*, *jalītašce*, *jậjašce*, *krëlašce*, *sëlašce*, *sr̈dašce* (rijetko), *sünašce*, *ûstašca*, *vrậtašca*, *zr̈našce* itd.

b) -*ko*. Ovaj sufiks imaju samo imenice *klûtko* (klupko – n. p. A; usp. ruski *клуб*) i *drškô* (drška – n. p. B).

c) -*je* (-*ьje*). Gotovo sve imenice izvedene ovim sufiksom (osim tri zbirne imenice) pripadaju n. p. A. Ako je naglašen slog neposredno pred sufiksom, on je gotovo uvijek dug. Ovim se sufiksom izvode:
1. zbirne imenice iz imenica: *cvîče*, *drîvlje*, *gôzje*[257], *grậnje*, *grôblje* (novije umjesto *cimïtor*), *grôzje* (zbirno samo etimološki), *kamînje*, *kîče*, *klậsje*, *korênje*, *lïšče*, *lôzje*, *prstênje*, *prûče*, *sîče* (od *sît* n. p. B), *suhậrje* (osnovna riječ u kukljičkom ne postoji), *tr̈sje*, *zbîče*, *zelênje* (od imenice *zëlen* ili od pridjeva *zelên*), *zêlje*[258]; *koščê*, *kružjê*, *suđê*;
2. imenice koje znače osobinu ili stanje, iz pridjeva: *poštênje*, *vesêlje*, *zdrậvlje*;
3. glagolske imenice iz pridjeva trpnoga (značenja od primarnoga apstraktnoga (poimeničeni glagol) do sasvim konkretnoga (predmet)): *köpaṇje*, *tr̈ganje* (kratko *a*), *brậnje*, *prậnje*, *igrậnje*; *dopuščênje*, *imậnje*, *krščênje*, *oproščênje*, *ručênje* (*e* analogijom prema imenicama kao *krščênje*, koje su u većini), *venčậnje*, *življênje*; *granûče*, *svanûče*, *propêče*/*raspêče* (raspelo);
4. još neke imenice, koje se većinom mogu smatrati izvedenicama iz glagola, kao *laskrîžje*/*lậskrîžje*, *skr̈šje*/*škr̈šje*, *obilïžje*, *zglậvlje* (brdašce).
O ovom sufiksu nije riječ u posuđenicama kao *ûlje*, *petrölje*, *Vanđêlje*, a ni u domaćim riječima poput *pölje* (usp. ruski пол (pod)), *godïšče*, gdje se nalazi stari sufiks -*je* (za razliku od dotičnoga staroga -*ьje*).

d) -*išče* (od -*isk-j-o*). Ovaj sufiks imaju većinom imenice koje označavaju mjesto. Sve imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A.
1. Izvedenice iz imenica: *Kôgulišče* (u Maričića: *kôgul* – kamen veličine šake), *kȕčišče*; *godïšče* (godina – ne slaže se s ostalim imenicama ni semantički ni po naglasku), *ognjïšče*.
2. Izvedenice iz glagola: *gnjöjišča*, *prihödišče*; *torîšče* (poklapa se s prezentskim naglaskom osnovnih glagola).
Neke imenice imaju i složeni sufiks -*lišče* (-*dl*-). Tako *smetlïšče*, a ovdje navodim i novu posuđenicu s odgovarajućim sufiksom: *stâjalište*.

e) -*stvo*. Ovaj sufiks označava većinom stanje ili svojstvo karakteristično za označenik osnovne riječi. Imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. A.

[257] Zbirno samo etimološki. Osnovna riječ u kukljičkom ne postoji.
[258] Zbirno samo etimološki. Osnovna imenica nije posvjedočena u slavenskom, usp. lat. *holus*.

1. Izvedenice iz imenica: *brästvo* (bratovština), *drûštvo*, *junâštvo*, *ljüstvo* (zbirno značenje – novija riječ).
2. Izvedenice iz pridjeva: *bogâstvo*, *dȉnjstvo* (u današnjem kukljičkom nema osnovne riječi).

f) *-ivo*. Rijetke izvedenice iz glagola kao: *plëtivo*, *pökrivo* (poklopac), *përivo* (u izrazu *daskâ o përiva* – daska za pranje rublja). Sve ove imenice imaju naglasak na prvom slogu i pripadaju n. p. A. Ovamo dodajem i izvedenicu *nȁđivo* (mamac za udicu), u kojoj *ï*, sudeći po naglasku, pripada korijenu, a ne sufiksu.

g) *-lo* (*-dlo*). Ovaj se sufiks izvorno dodaje na infinitivnu osnovu glagola i označava sredstvo kojim se obavlja glagolska radnja. Metaforičkim prijenosom značenja taj sufiks sekundarno označava i osobe čija je karakteristika vršenje radnje označene osnovnim glagolom, i to takve radnje koju prate donekle negativne ili podrugljive konotacije. Takve sam imenice u kukljičkom našao samo među izvedenicama iz *a-a*-glagola. Sufiks se rjeđe dodaje na osnove riječi drugih vrsta. Većina izvedenica pripada n. p. A, a nekoliko njih n. p. B.
1. Izvedenice iz *a-a*-glagola. Sredstvo: *šüškalo* (zvečka), *vïšalo*, *zr̈calo* (u kukljičkom nema osnovne riječi); *precíđīvâlo* (cjediljka), *stūpâlo* (stopalo). Osobe: prema glagolima kao *šüškalo* nastaje tip *njûrgalo* (gunđalo), *šêškalo* (mucavac) i nadimci kao *Mïgalo*, *Küšalo*, *Pūhâlo*. Ovdje navodim i izvedenicu *krīžâlo* (morska zvijezda), koja se semantički ne može povezati s glagolom *krīžâti* (rezati (hranu)).
2. Izvedenice iz *i*-glagola: *küčilo* (zvečka – u današnjem kukljičkom nema osnovne riječi), *strâšilo*; *cidïlo*, *crnïlo*, *rumenïlo*.
3. Izvedenice iz ostalih glagola: *îlo* (jelo), *pîlo*, *vrïlo*, *ždrîlo*; *stą̄lö* (stalak u kojem se djeca uče hodati).
4. Ostalo. Ovamo idu imenice *krîla*, *krîlo*, *krelö*, *sedlö*, *gr̈lo*, čije postanje nije sasvim jasno, i izvedenice iz pridjeva *ljutïlo* (ljutina) i *debelïlo* (debljina) analogijom prema riječima tipa *rumenïlo* i *crnïlo*, koje se mogu shvatiti i kao pridjevske izvedenice.

h) Drugi formalno slični sufiksi. Slični se sufiksi nalaze i u *sâlo* (vjerojatno povezano sa *sađïti*), *svîtlo*, *mâslo*, *selö*, *rūglö*, *dlētö* (usp. standardno hrvatski *dlijeto* i *dijetlo*).

i) *-nö* (*-ьno*, *-ьno* i *-no)*. Ovi se sufiksi nalaze u sljedećim imenicama: *prknö*, *lūknö*, *sūknö*; *gōvnö, ją̄pnö*; *rūnö*, *zr̈no*, *dnö*. Barem za dio izvedenica vrijedi da izvorno znače proizvod.

j) -*to*. Sufiks, čini se, označava sredstvo. Nalazi se u imenicama: *sïto*, *žïto* (ječam), *kopïto* (potkova – povezano s *kopâti*), *korïto* (nejasna postanja).

4. Sufiksi imenica *i*-vrste.

a) -*t*. Ovim se sufiksom tvore stare glagolske imenice, koje su do danas više ili manje izmijenile značenje. Primjeri: *čậst*, *mậst*, *möči*, *nậpậst*, *nëmoč*, *öbist*, *vlậst* – sve n. p. A; *pâmet*, *pêč* n. p. C.

b) -*ost*. Ovaj se sufiks većinom dodaje na pridjeve i označava stanje ili osobinu. Postanak ovoga sufiksa nije jasan. On semantički dosta dobro odgovara latinskomu i grčkomu -*tāt*- kao u *veritas* ili *μεσότης*, a mogao bi mu odgovarati i formalno kao prijevojna praznina (*-th2t-) spojena sa *o* iz *o*-osnova, ali sufiks bi se -*ost* mogao protumačiti i drukčije. Primjeri: *hïmbenost*, *krïpost*, *lïnost*, *neṇāvïdnost*, *nëharnost*, *râdost*, *stârost*, *vrîdnost*, *drậgöst* – sve n. p. A. Ovamo dodajem i imenice *žâlost* i *bölest* – obje n. p. C.

II. Romanski sufiksi.

Napomena. Ovdje navodim najvažnije romanske sufikse u kukljičkom, većinom bez ulaženja u semantičku, tvorbenu i etimološku analizu. Svrha je ovoga popisa, prema tome, samo ukazivanje na neke pravilnosti povezane s naglaskom te vokalizmom i konsonantizmom i stvaranje početnoga korpusa za moguću daljnju obradu. Sufiksi se daju zajedno s padežnim nastavcima. Starije i mlađe varijante istoga sufiksa te popise imenica muškoga i ženskoga roda s formalno jednakim sufiksima navodim pod jednom većom natuknicom.

1. -*ận*/-*ân*/-*an*[259] (lat. -*ănus*, -*ănum*, ven. -*an*, tal. -*ano*).

a) -*ận* (G. -*âna* – n. p. A) i -*an* (n. p. A). Ovaj sufiks imaju najstarije romanske posuđenice. Naglašen sufiks -*ận* (G. -*âna*) nalazimo u toponimima kao *Lukorận*, *Sukošận*/*Šukošận*, *Ugljận*. Sufiks je nekoć u kukljičkom bio kratak, ali je prvo produžen u NA. pred sonantom, a zatim i u ostalim padežima duljenjem *a* u naglašenom slogu. Naziv *Sukošận* potječe od

[259] Imenica je ženskoga roda s odgovarajućim sufiksima malo. Takve su *Poljâna* (Jakić-Cestarić povezuje sa *ualle Pagnana* (11. st.) – v. Toponimija 349), zatim novije i najnovije imenice kao *tremuntậna*, *balancậna*, *damižâna* i *banâna*.

vulgarnolatinske varijante izraza *sanctus Cassianus*[260], a *Uglj̨ân* od takve varijante naziva posjeda *Gellianum*[261], dok u etimologiju toponima *Lukorj̨ân* nismo sasvim sigurni (Skok naziv ovoga toponima izvodi iz lat. imena *Lucarus*, a Vuletić posredno iz lat. *corona*), ali je vjerojatno da je ona romanska. Iz imena se posjeda izvodi i toponim *Mrljâne* (*Marinianum*). Nenaglašen sufiks *-an* nalazimo u toponimima *Pâšman* (*Postumianum*), *Nëviđane* (Skok izvodi prema *monasterium sancte Neviane*, a Vuletić prema *Naevidianum*) i *Pëtrčane* (prema patricijskoj obitelji *Petriso*[262]). Početni se naglasak u ovim toponimima može objasniti poopćavanjem iz imenica s ovim sufiksom i slavenskim korijenom, koje su pripadale n. p. C. Na stariju n. p. C mogli bi ukazivati i etnici *Pašmânac* i *Pašmj̨ânka* i kaljski *Neviđûnka*.

b) *-j̨ân* (G. *-j̨âna* – n. p. A). Mlađe romanske posuđenice imaju duljinu u ovom sufiksu u cijeloj paradigmi. Takve su posuđenice kao *fuštj̨ân*, *kapelj̨ân*, *kapitj̨ân*, *rufijân*, *sekrestj̨ân*. Istomu naglasnomu tipu pripadaju i posuđene romanske složenice s riječju *man*(*o*) kao *lavamj̨ân* (G. *lavamj̨âna*), a tako i *pašamj̨ân*, *šugamj̨ân*.

c) *-ân* (G. *-âna* – n. p. A). Ovakav vokalizam i naglasak imaju najnovije posuđenice kao *matalân*, *ragân*, a tako i *apartmân* (galicizam sa sufiksom *-mân*).

d) Radi preglednosti ovdje navodim i turcizme *divj̨ân*, *jerdj̨ân*, *kabj̨ân*, koji pripadaju n. p. B (G. *kabj̨ânâ*), ali *dučj̨ân* s mješanom paradigmom (v. § 16,1,b) i navodno *zemj̨ân* s G. *zemj̨âna*. Od slavenskih su riječi zanimljive *buštrj̨ân* (G. *buštrâna* – bršljan) i *grkljj̨ân* (G. *grkljj̨ânâ*).

2. *-âta*/*-j̨âta*/*j̨âda*[263] (lat. *-āta*, tal. *-ata*, venet. *-ada*).

a) Latinskomu sufiksu *-āta* u najranijim romanskim posuđenicama u kukljičkom odgovara *-âta* kao u *konâta* (riječ pripada tzv. balkanskomu latinitetu i izvodi se od lat. *canna*). Takve su riječi rijetke. S ovim sufiksom *-âta* nema veze *-âta* u riječima s venetskim *-âta* ili toskanskim *-atta* kao *cavâta*, *krovâta*, *kuntrâta*, *pinjâta*, *trâta*. Neobično je mjesto naglaska u riječi *kôslata*, posuđenici iz dalmatskoga kojoj bi odgovaralo lat. *castellata.

[260] V. Šimunović 2009: 256.
[261] Za ovu i daljnje četiri etimologije v. Toponimija 347-8.
[262] Skok 1971-4, natuknica *Petar*.
[263] Imenica je muškoga roda s odgovarajućim sufiksima malo, npr. venetski *fijâd* i sasvim nove posuđenice kao *đelât*, *kvadrât*, *agregâti*, *aparât*, *krožât*, ali *advokj̨at*, G. *advokj̨âtâ*.

b) -*ậta*. U nešto mlađim dalmatskim posuđenicama i u novim posuđenicama iz standardnoga talijanskoga nalazimo -*ậta*, koje etimološki odgovara latinskomu -*āta*: *gumburậta*, *kanậta*, *ušậta*; *frkậta*, *salậta*, *tonulậta*, *žrnậta*.

c) U posuđenicama iz venetskoga nalazimo sufiks -*ậda*, koji etimološki odgovara latinskomu – *āta*. Taj je, venetski, odraz latinskoga -*āta* najčešći, što se i očekuje s obzirom na činjenicu da većinu romanskih posuđenica u kukljičkom čine upravo posuđenice iz venetskoga. Ovim se sufiksom izvorno tvori ili svojevrsna glagolska imenica ili poimeničeni pridjev trpni, a valja spomenuti i da označava jak vjetar određena smjera (*lebičậda*, *meštralậda*, *pulentậda*). Primjeri: *carậda*/*cerậda*, (*čekulậda*), *fumậda*, *intrậda*, *kalậda*, *kapelậda*, *krokậda*, *lebičậda*, *lešậda*, *limunậda*, *meštralậda*, *mrmelậda*, *panậda*, *parậda*, *pašậda*, *peškậda*, *pojậda*, *pulentậda*, *sapunậda*, *šekậda*, *šijunậda*, *talasậda*/*telesậda*, *trkulậda*, *vogậda*. Izdvajam riječi domaće tvorbene osnove *maslinậda* i *stopicậda*. Mnoge od osnovnih riječi postoje i u kukljičkom kao romanske posuđenice.

3. -*ậr*, -*êr, -îr*, -*ậra*, -*êra* (lat. -*ārius*/-*āria*/-*ārium*, venet. -*(i)er*/-*era*).

a) -*ậr* (n. p. B) i *êr* (n. p. B i A).

α) Romanske riječi sa sufiksom -*ậr* sve pripadaju n. p. B (G. -*ậrâ*). Ovaj se sufiks posuđuje vjerojatno već u vulgarnolatinskom razdoblju, a potom u govor ulazi ponovno s posuđenicama iz dalmatskoga i s učenim latinskim posuđenicama te ostaje produktivan do danas. Primjeri: *febrậr*, *jenậr*, *kalendậr* (Kali: *kâlendar*), *komesậr*, *kulậr*, *lundậr*, *oltậr* (lat. *altaria*, -*ium*, n. – izvorno složenica), *ormậr*, *srdậr*, *šijậr*, *škapulậr*. Ovamo dodajem i etimološki nejasnu imenicu *drkmậr*. Etimološki je isti sufiks u novoj riječi *dînar*, a i u učenim posuđenicama *orậrij* i *ventậrij*.

β) -*êr*. Ovaj se sufiks prvi put pojavljuje u posuđenicama iz venetskoga, a danas se nalazi i u nekim drugim romanskim posuđenicama. Etimološki on odgovara sufiksu -*ậr*, a nastaje vulgarnolatinskom metatezom (-*ariu* > -*airu* > -*er*). Starije imenice s ovim sufiksom pripadaju n. p. B, a novije n. p. A. N. p. B: *grbunêr*, *kaligêr*, *kamarijêr*, *marinêr*, *poščêr*, *talêr*, *timunêr*. N. p. A: *frižidêr* (G. -*êra*, kaljski *frižidierâ*), *mezomarinêr*, *tažêr*. Moguće je da među pojedinim govornicima ima razlike u n. p. pojedinih riječi s ovim sufiksom, premda je ja nisam našao.

b) -*ậra*, -*êra*.

α) -*ậra*. Sufiks je -*ậra* posuđen iz dalmatskoga, ali je produktivan te se može dodavati i na domaće i na postdalmatske romanske osnove. Služi za tvorenje naziva ribičkoga pribora. Primjeri: *ga(v)unậra*, *iglậra*, *kanjậra*, *palandậra* (*palamîda*), *sklatậra*, *srdelậra*, *tunậra*.

β) -*êra*. Ovaj je sufiks posuđen iz venetskoga. On etimološki odgovara sufiksu -*ậra*, a nastaje vulgarnolatinskom metatezom (-*aria* > -*aira* > -*era*). Primjeri: -*êra*: *ciminêra*, *fugêra*, *gvantjêra*, *jacêra*, *kopunêra*, *lavandêra*, *nevêra*, *roštêra*, *sabunêra*, *škavacêra*, *špiritjêra*, *tabakêra*, *tumêra*.

c) -*îr* (G. -*īrâ* – n. p. B – istoga porijekla kao i -*ậr* i -*êr*): *dumplîr*, *kantîr*, *madîr*. Formalno jednako izgledaju turcizam *angîr* te imenice *kumpîr* i *okvîr* (po etimologiji složenice).

4. -*ûr*, -*or*/-*ôr* (venet. -*or*, lat. -*ŏr*).

a) -*ûr* (G. -*ūrâ* – n. p. B). Mnoge su imenice tvorene iz romanskoga participa perfekta i većinom označavaju vršitelja radnje. Takve su: *beštimadûr*, *dohtûr*/*dotûr*, *fumadûr*, *governatûr*, *pitûr*, *prekaratûr*, *profešür*, *šaladûr* (lemilica), *štimadûr*, *zagadûr*. Sve one na -*dûr* posuđene su iz venetskoga za razliku od toskanskih posuđenica *governatûr* (tal. *governatore*) i *prekaratûr* (tal. *procuratore*). Po modelu je *beštimâti* > *beštimadûr* tvorena i izvedenica iz domaće osnove *lokadûr* (*lokâti*). Ostalih je izvedenica s ovim sufiksom manje, i one ne čine homogenu skupinu. To su imenice kao *faûr*, *kolûr*, *laûr*, *koridûr*. Sufiks -*ûr* u svim ovim posuđenicama iz venetskoga odgovara latinskomu -*ŏr*. Međutim, vokalizam i naglasak jednaki su i u imenica *šmûr* (lat. *missōrium*) i *tratûr* (venetski *trator*, lat. *traiectōrium*).

b) -*or*/-*ôr* (n. p. A). U novim internacionalizmima kao *derëktor*, *döktor*, *tümor*, *mutôr* (G. *mutôra*) nalazimo sufiks -*or*/-*ôr*, koji etimološki odgovara sufiksu -*ûr*.

5. -*ûra* (venet. -*ura*). Ovakav odraz romanskoga sufiksa -*ura* nalazimo već u posuđenicama iz venetskoga. Primjeri: *basadûra*, *grbûra*/*karbûra*, *inkartadûra*, *lavadûra*, *mištûra*, *muntûra*,

pintûra/*pitûra*, *premûra*, *verdûra*, *vogadûra*. Izdvajam imenicu *melûra*/*melüra* s domaćom tvorbenom osnovom[264].

6. -*ûn*, -*ôn*, -*ôna* (venet. -*on*, -*ona*).

a) -*ûn* (G. -*ūnâ* – n. p. B). Primjeri: *arbûn*, *armarûn*, *batûn*/*botûn*, *bokûn*, *capûn*, *četrûn*, *frajûn*, *fratûn*, *grafljûn*, *grbûn*, *kantûn*, *Karantûn*, *kartûn*, *kašûn*, *kopûn*, *kordûn*, *kotûn*, *kračûn*, *kustijûn*, *lancûn*, *limûn*, *madrûn*/*modrûn*, *makarûn*, *manestrûn*, *marangûn*, *marûn*, *mašûn*/*mošûn*, *matafûn*, *mičûn*, *milûn*, *napulijûn*, *penšijûn*, *perûn*, *plafûn*, *portûn*, *poverûn*, *pržûn*, *sabûn*, *sapûn*, *šabakûn*/*šebakûn*, *šarûn*, *šegûn*, *šijûn*, *škofûn*, *škrpûn*, *špijûn*, *štajûn*, *štrljûn*, *tapûn*, *tavalûn*, *tečûn*, *tentacijûn*, *teštûn*, *timûn*, *travesûn*, *vogûn*, *zarûn* itd. Izdvajam imenice *iglûn*, *kožûn*, *pizdûn* izvedene iz domaće osnove, u kojima bi se mogao pretpostaviti i homonimni domaći sufiks. N. p. A pripada jedino *filjûn* (muško kumče – G. *filjûna* (venet. *figlion* – posinak)), kojoj imenici u ženskom rodu (*e*-vrsta) odgovara *filjûna* (žensko kumče).

b) -*ôn*/-*ôna*. Sufiks -*ôn* (G. -*ôna*) nalazimo u najnovijim posuđenicama kao *avijôn*, *baštôni*, *kavrôn*, *kumpanjôn*, a formalno je slično, premda etimološki različito, i *bumbôn*. Sufiks -*ôna* nalazimo u novijim posuđenicama kao što su *superbôna*, *štracôna* i izvedenica iz domaće osnove *lajôna*. Drukčija je završna skupina -*ôna* u *kolôna*, *persôna* i *pršôna*.

7. -*ậ*(*l*) (G. -*ậlâ* – n. p. B) – venet. -*al*. Primjeri: *cigậ*, *ferậ*, *fortunậ*, *grundậ*, *kamicậ*/*kavicậ*, *konậ*, *krnevậ*, *kvintậ*, *malvậl*, *matrijậ*, *meštrậ*, *oficậl*, *parangậ*, *sinjậ*, *špitậ*, *tramezậ*, *tribunậ* itd. O ovom sufiksu v. i § 7,8,a,β.

8. -*îlj* (G. -*īljâ* – n. p. B) – (lat -*illus*), venet. -*il*. Primjeri: *bugvîlj*, *bađîlj*, *mrgîlj* i *kurcîlj* (izveden iz domaće osnove).

9. -*în*, *îna* (venet. -*in*, -*ina*, tal. -*ino*, -*ina*).

a) -*în* (G. -*îna* – dugosilazni naglasak na sufiksu u cijeloj paradigmi uz iznimku *račîn* (v. § 16,1,b): *baškotîn*, *bičarîn*, *bruncîn*, *bruškîn*, *bruštulîn*, *butuljîn*, *burîn*, *fidelîn*, *fruntîn*, *grdelîn*, *jardîn*, *kaîn*, *kapelîn*, *kažîn*, *kekîn*, *korduncîn*, *kucîn*, *kučarîn*, *kuverčîn*, *mantelîn*, *mazarolîn*, *mažîn* (haplologija prema venetskom *masinin*), *meštralîn*, *morbîn*, *munigîn*, *neverîn*, *oštrîn*,

[264] Usp. Lisac 2009: 78. Usp. i ruski *мел* (kreda).

pijumbîn, *rabatîn*, *račîn*, *škabelîn*, *škafetîn*, *škaldîn*, *tamburîn*, *taulîn*, *temperîn*, *tikulîn*; *cekîn*, *cikvantîn*, *fakîn*, *fijorîn*, *kanarîn*, *kušîn*, *lamarîn*, *lucmarîn*, *lavandîn*, *magazîn*, *muškardîn*, *šašîn*, *vanđerîn*, a ovamo dodajem i *špacakamîn* i *vitamîn*. Osim toga izdvajam izvedenice domaće osnove *burîn*, *popišîn* i *poserîn*, prefiksalno-sufiksalnu tvorbu s domaćim elementima *zaguzîn* te etnike *Murterîn* i *Vrgađîn*.

b) *-îna*: *galetîna*, *kartîna*, *kartulîna*, *kuntrîna*, *lampađina*, *martelîna*, *puntîna*, *skalîna*, *šinjorîna*, *špalîna*; *angîna*, *duzîna*, *farîna*, *friškîna*, *gabîna*, *kaštrađina*, *kužîna*, *mandarîna*, *mašîna* (njemački *maschine*), *medecîna*, *mužîna*, *papîna*, *pilotîna*, *ruîna*, *santîna*, *srgađina*, *šatîna*, *škrletîna*, škrpîna *šustîna*, *terîna*, *vetrîna* itd. Izdvajam imenicu domaće osnove *pišîna* i imenicu *lužîna* (gira oštrulja), za koju se pretpostavlja domaća osnova (usp. ruski *лу́жа* – lokva) te izvedenicu *jarîna* (paška vuna) nejasne osnove.

10. *-ô* (G. *-ôla* – n. p. A), *-ôla* – (lat. *-eŏlus -iŏlus*) venet. *-(u)ol*, *-(u)ola*, tal. *-(u)olo*, *-(u)ola*.

a) *-ô*: *bravajô*, *facô*, *fažô*, *kacô*, *pajô*, *puntarô*, *tavajô*, *trcarô*. Ovomu sufiksu etimološki odgovara starije *-û* (G. *-ūlâ*) u ranoj romanskoj posuđenici *žmû* (lat. *modiolus*).

b) *-ôla*: *jargôla*, *karijôla*, *macôla*, *maškarijôla*, *mazarôla*, *pinjôla*, *pištôla*, a ovamo ide i izvedenica iz domaće osnove *pišarôla* (javni zahod).

11. *-ậža*. Ovaj se francuski sufiks nalazi u nekoliko riječi kao *garậža*, *stalậža*; *manjậža* (venetski *magnar* – jesti, a možda i venetska imenica *magnagia*?); *gnjavậža*.

12. *-ê* (G. *-ëla*), *-ëla*. Kratkosilazni naglasak na sufiksu, a duljina jedino u završnom slogu (NA. *rokê* i G. *prticê*) – lat. *-ellus*, venet. *-el*, *ela*, tal. *-ello*, *-ella*.

a) *-ê* (G. *-ëla*): *budê*, *kampanê*, *karatê*, *Kaštê*, *kokê* (Kali: *kokîr* – n. p. B), *krvê* (Sutomišćica *krīvëj*, Ošljak *krīvëlj*), *kvadrê*, *lantinê*, *livê*, *maštê*, *miljê* (G. *miljëla* (umjesto **miljëa) analogijom prema drugim imenicama na *-ê*), *mulinê*, *pinê*, *puntapê*, *rokê*, *škrpê*, *tinê* itd. Ovamo ide i izvedenica s domaćom osnovom *cīvël*, a ovdje navodim i imenicu *munjëlo*, koja također ima domaću osnovu.

b) -*ëla*: *fanëla*, *frkatëla*, *gamëla*, *grambučëla*, *intimëla*, *kanaštrëla*, *kandëla* (tal. *candela*), *kanëla*, *kartëla*, *kurdëla*, *lumbrëla*, *marcëla*, *murtëla*, *pastëla*, *prticëla*, *pumpurëla*, *purtëla*, *srdëla*, *škudëla*, *tajadëla*, *urnëla*, *zdëla* itd. Ovamo dodajem i domaće osnove sa sufiksom -*ëla*: *brtvëla*, *laganëla*, *munjëla*, *plivëla*, *smrdëla*.

13. -*ët*/-*ëta* (kratkosilazni naglasak na sufiksu osim većinom u g. imenica *e*-vrste) – (lat. -*ittus*) venet. -*eto*, -*eta*, tal. -*etto*, -*etta* – umanjenice.

a) -*ët*: *bruculët*, *brudët*, *cigarët*, *kavalët*, *kolët*, *kotlët* (franc. *côtelette* od *côte* = lat. *costa*), *pajët*, *pakët*, *parët*, *parkët*, *pinët*, *sakët*, *škafët*, *špagët*, *špigët*, *žbrlët* (usp. venetski *sbeletarse*).

b) -*ëta*: *bakëta*, *franzëta*, *ga(j)ëta*, *galëta*, *jakëta*, *kašëta*, *kočëta*, *maškarëta*, *molëta*, *morëta*/*murëta*, *očëta*, *pijëta*, *polpëta*, raškẽta, *škrpëta*, *špalëta*, *štrikëta* itd.

14. -*öt* (kratkosilazni naglasak na sufiksu) – venet. -*oto* (tal. -*otto*): *baligöt*, *caröt*, *fagöt*, *kamižöt*, *kapöt*, *kažöt*, *rižöt*, *šubijöt* itd.

15. -*âc*, -*âca* (venet. -*azo*, -*aza*, tal. -*azzo*, -*azza*).

a) -*âc* (G. -*âca* – n. p. A): *kortulâc*, *sulâc*, *šegâc*, ali *palậc*, G. *palậcâ*.

b). -*âca*: *bonâca*, *kanavâca*, *tarâca*, a formalno slično i *pijâca*.

16. -*ëca* (venet. -*eza*, tal. -*ezza*): *debolëca*, *dumidëca*, *sigurëca*.

17. -*(ar)ïja* (venet. -*(er)ia*). Ovaj sufiks označava zanimanje (rijetko, npr. *soldatïja*), mjesto povezano s određenim zanimanjem (*kapitanïja*, *kovačïja*, *kaligerïja*, *črvarïja*, *drugarïja* (drogerija), *kafetarïja*, *peškarïja*), čin (imenice deprecijativna značenja kao *furbarïja*, *gluparïja*, *pizdarïja*, *šporkarïja*, *štrambarïja*, *štringarïja*), događaj ili konkretnu imenicu (*smišïja*, *prškarïja*, *likarïja*, eventualno i *lotarïja*) i zbirne imenice (*kramarïja* (starudija), *golužarïja* (lakomci), *mularïja* (dječurlija)). -*eria*, odnosno -*arïja* nastaje reanalizom riječi sa sufiksom -*ia*/-*ïja* kao *caligheria*, odnosno *likarïja*. Kao što se vidi, mnoge od riječi s ovim sufiksom imaju slavensku tvorbenu osnovu, npr. *črvarïja*, *kovačïja*, *smišïja*, *prškarïja*, *likarïja*, *gluparïja*, *pizdarïja*.

18. *-u(l)*/*-ula* (gotovo uvijek dugosilazni naglasak na slogu neposredno pred sufiksom – dugim silaznim naglaskom ovdje smatram i *â*) lat. *-ŭlus*, *-ŭla*, *-ŭlum*, venet. *-ol*, *-ola*, tal. *-olo*, *-ola*.

a) *-u(l)*: *frnjôku*, *jârbu*, *mirâku(l)*, *prcimîgu(l)*, *prtisîmu*, *rôdu*, *sântu*, *tôrku*, *trabâku*, *žvrnjôku* itd. O ovom sufiksu v. i § 7,8,a,β.

b) *-ula*: *bambûsula*, *bômbula*, *côkula*, *čâkula*, *čîmula*, *frnjôkula*, *gûndula*, *grancîgula*, *hrôštula*, *îžula*, *jâžula*, *kôtula*, *krôcula*, *mânula*, *mîndula* (grč. *ὰμυγδάλη* preko romanskoga), *ôrkula*, *pêgula*, *pêrgula*, *pîrula*, *pïštula*, *prepîtula*, *rêgula*, *sântula*, *škâtula*, *škrđinula*, *špâtula*, *tîkula*, *trajângula*, *trajântula*, *trâpula*, *tûmbula*, *žgrîmula* itd., ali *kapüla*.

19. *-ika* (naglasak na slogu neposredno pred sufiksom) lat. *-ĭca*, tal. *-ica*: *fãbrika*, *jëtika*, *kâuštika* (izniman naglasak jer je *au* u talijanskom diftong), *köljika*, *lëtrika*, *panâtika*, *šajâtika*/*šijâtika*, *štërika* itd. U rijetkim se riječima nalazi ozvučena mletačka varijanta ovoga sufiksa. Tako u *armüniga*. Imenice su muškoga roda sa sufiksom *-ik* kao *pôrtik*, *tïsik*, *antibijötik* rijetke.

20. Zaključno o romanskim sufiksima. Za navedene je romanske sufikse u kukljičkom karakterističnо da su različite starosti posuđivanja i da izvedenice s tim sufiksima podliježu različitim naglasnim pravilima.

a) O starosti posuđivanja valja napomenuti sljedeće. Neki sufiksi pripadaju najstarijemu (vulgarnolatinskomu), neki dalmatskomu, neki venetskomu sloju, dok za najmlađe možemo reći da su u kukljički ušli s romanskim internacionalizmima ponajprije iz hrvatskoga standardnoga jezika i eventualno iz standardnoga talijanskoga (riječi kao *kâuštika*). Pri tom treba imati u vidu da je u nekim slučajevima etimološki isti sufiks zajedno s novim leksemima posuđivan više puta, dok su u drugim slučajevima posuđeni leksemi udomaćivani prema već postojećima, čime je njihov sufiks dobivao glasovni sastav i naglasak odgovarajućega domaćega, tj. davno posuđenoga, sufiksa. Vjerojatno je moguća i suprotna pojava, tj. da relativno nedavan priljev većega broja riječi s određenim sufiksom utječe na promjenu naglaska već postojećih posuđenica sa starijom varijantom odgovarajućega sufiksa.

b) Pokušamo li navedene romanske sufikse grupirati po njihovu naglasku u romanskom (pri čem se u slučaju predvenetskih posuđenica orijentiramo po mjestu naglaska i otvorenosti

sloga u latinskom), dobivamo tri skupine sufikasa: 1. duge naglašene (1-7 i 9-11), 2. kratke naglašene (12-16 i vjerojatno 8)[265], i 3. prednaglašene (18 i 19). Kratki su naglašeni i prednaglašeni sufiksi noviji, i u vezi s njihovim naglaskom, izuzev sufiks *-îlj*, nema nejasnoća, tj. on odgovara istomu u romanskom. Sufiksi za koje se drži da su u romanskom bili dugi i naglašeni, u kukljičkom se i drugim govorima odražavaju raznoliko.

c) Među imenicama s dugim naglašenim romanskim sufiksima naglasno su manje raznolike one *e*-vrste, tj. ženskoga roda. Najstarije među njima imaju akutiran sufiks, tj. kračinu, ako se ne računa duljenje *a* u naglašenom slogu, (tako *Poljâna*, *konâta*, *prsüra*), a novije i najnovije imaju dužinu (tako *gaunậra*, *kanậta*, *lavadûra*, *balancậna*, *salậta*, *garậža*), ali neke najnovije imaju i nezatvoreno *a* (*damižâna*). Među izvedenicama muškoga roda s dugim naglašenim romanskim sufiksom one najstarije imaju ili akut/kračinu na sufiksu (G. *Lukorâna*) ili neočekivan naglasak na početku riječi kao *Pâšman*, *Nëviđane* ili pripadaju dugoj n. p. B kao *Trogîr*, *oltậr*, *šmûr*. Naglasak je najstarijih romanskih posuđenica muškoga roda, dakle, vrlo raznolik. Međutim, te su naglasne razlike problem koji nadilazi okvire i mogućnosti ovoga rada. Imenice muškoga roda s novijim romanskim dugim naglašenim sufiksima kao *-ûn*, *-ûr*, *-êr*, *-îr*, *-ậ*, a tako i s romanskim kratkim *-îlj* (dužina i naglasak vjerojatno prema slavenskom *-îlj* kao u *tocîlj*, *metîlj*) pripadaju dugoj n. p. B. I konačno, nekoliko romanskih dugih naglašenih sufikasa muškoga roda tvori izvedenice s dugosilaznim naglaskom na sufiksu u cijeloj paradigmi (n. p. A). To su sufiksi *-êr* (samo novije izvedenice), *-în*, *-ô* i *-ôn* (novija inačica sufiksa *-ûn*). Pitanje je kako protumačiti razliku u naglasku izvedenica tipa *grbûn* (G. *grbūnâ*) i onih tipa *kušīn* (G. *kušīna*). Jedno je od mogućih tumačenja da se znatniji priljev posuđenica sa sufiksima tipa *-în* dogodio kasnije od onoga sa sufiksima tipa *-ûn*. Pri tom je priljevu moglo doći do ujednačavanja naglaska ranijih posuđenica sa sufiksima tipa *-în* prema naglasku kasnijih, ali i nije moralo. Na to bi ukazivale imenice različitih naglasnih paradigama s istim ili odgovarajućim sufiksima kao *kaligêr* (n. p. B) i *frižidêr* (n. p. A), *pizdûn* (n. p. B) i *kavrôn* (n. p. A), a eventualno i *račīn* (n. *račīnī*) i *kušīn* (n. *kušīni*). Međutim, posuđenice su kao *tažêr* i *frižidêr* svakako znatno mlađe od većine posuđenica sa sufiksom *-în*, i teško se mogu s njima uspoređivati, ali općenito svakako vrijedi da noviji tip posuđenica pripada n. p. A. Druga je zanimljiva činjenica koja bi mogla ukazivati na razlog razlike u naglasku između tipa *lancûn* i *kušīn*, simetrija između izvedenica ženskoga i muškoga roda upravo kod sufiksa *-în*, a u određenoj mjeri i kod ostalih sufikasa toga naglasnoga tipa.

[265] Sufiks je *-ia* u romanskom dug ili poludug jer je *i* pred vokalom, ali je u hrvatskom skraćen i time izjednačen s kratkim naglašenim romanskim sufiksima.

Naime, imenice s dugim romanskim sufiksima muškoga roda n. p. B ili uopće nemaju imenica s odgovarajućim sufiksima u ženskom rodu/*e*-vrsti (tako -*ậ* – usp. lat. -*alis*) ili je imenica ženskoga roda s odgovarajućim sufiksom manje, i/ili one se semantički ne poklapaju s imenicama muškoga roda odgovarajućega sufiksa (tako -*ậr* i -*ậra* i -*ûr* i -*ûra* (isprva različiti sufiksi, ali se njihovi odrazi u kukljičkom poklapaju u vokalizmu)). S druge strane između sufiksa -*în* i -*îna* postoji simetrija kako semantička (deminutivno značenje), tako i u pogledu broja izvedenica. Iz toga bi slijedilo da je naglasak izvedenica ženskoga roda utjecao na naglasak izvedenica muškoga roda s odgovarajućim sufiksom. Tomu u prilog govori i primjer *filjûn* (G. *filjûna*) – jedina takva imenica sa sufiksom -*ûn* –, gdje je naglasak na sufiksu najlakše objasniti prema *filjûna* (ženski rod). Međutim, sa sufiksima -*ô* i -*êr* situacija ne izgleda tako jasno. Kao prvo, između imenica muškoga i ženskoga roda u parovima -*ô*/-*ôla* i -*êr*/-*êra* uglavnom nema lako uočljive semantičke podudarnosti, a kao drugo, brojni je odnos imenica muškoga i ženskoga roda podjednak u parovima -*ô*/-*ôla*, -*êr*/-*êra*, a osim toga i u -*ûr*/-*ûra* (etimološka razlika između -*ûr* i -*ûra* teško može imati značenja), dok su naglasni odnosi različiti (-*ô* (samo n. p. A), -*êr* (n. p. B i A) i -*ûr* (samo n. p. B)). Prema tome, čini se da rješenje ovoga problema treba tražiti u kombinaciji kronologije i simetrije, a vjerojatno i još ponečega.

§ 19. Imenice s prefiksima

Napomena. U popisima imenica uglavnom ne navodim značenja ako su ona već navedena u popisima uz pojedine naglasne paradigme (§§ 13, 14 i 15 pod 3).

1. Općenito o kukljičkim imenicama s prefiksima. Broj je kukljičkih imenica s prefiksima malen u odnosu na broj istih sa sufiksima. K tomu su kukljičke imenice s prefiksima većinom izvedenice bilo da imaju konkretan ili nulti sufiks, dok je pravih prefiksalnih složenica relativno malo. Najčešće su to toponimi, i to većinom nepotpuno srasle prefiksalne složenice.

2. Izvedenice s prefiksima.

Napomena: Ovdje se iz praktičnih razloga (v. § 17,3) bez razlikovanja obrađuju i prefiksalno-sufiksalne tvorenice.

a) Izvedenice mogu imati nulti i konkretan sufiks. Izvedenice s nultim sufiksom tvore se redovito od glagola, a rjeđe drukčije kao *Zậglov*. Izvedenice s konkretnim sufiksom tvore se od glagola ili pridjeva ili pak od imenica, pri čem značenjski odnosi između izvedenice i osnovne imenice mogu biti dosta raznoliki. Osim toga, među imeničkim izvedenicama s prefiksima velik je broj novijih posuđenica. Za te imenice obično vrijede drukčija naglasna pravila nego za domaće riječi ili stare posuđenice. Doduše, teško je povući jasnu granicu između starih i novih izvedenica s prefiksima.

b) Ipak, vrijedi dati neka opća naglasna pravila. Ona se ne odnose na imenice kod kojih sufiks ili tvorbena osnova određuju naglasak, kao što su imenice *pokrivậč*, *napljuvâča*, *prostorïja* ili glagolske imenice i izvedenice iz pridjeva trpnih. Naglasak može biti na prefiksu i na korijenu. Naglasak na prefiksu imaju sve novije imeničke izvedenice s prefiksima (mjesto naglaska prema štokavskom), a od starih gotovo sve imenice *i*-vrste i još neke. Stare imeničke izvedenice s prefiksima češće imaju naglasak na korijenu. Ako je naglasak na korijenu, to je uvijek primarno kratkosilazni naglasak[266], tj. kratkosilazni naglasak koji se mogao produljiti u zatvorenom slogu. Stari dugi prefiksi u takvih imenica imaju prednaglasnu duljinu. Točnije, prednaglasnu sam duljinu našao samo na prefiksima *na-*, *za-* *raz-* i *prí-*, dok je staro dugo *u-* (općeslavensko *u-*) u jedinom primjeru *ujậm* nema, vjerojatno po davnoj analogiji prema kratkom *u-* (općeslav. *vъ-*), a kračina je i u jedinom relevantnom primjeru s prednaglašenim *pre-* *presûnčič*. U svim su ostalim slučajevima svi prefiksi primarno kratki, tj. duljina je moguća jedino kao rezultat duljenja u zatvorenom naglašenom slogu (eventualno i analogije prema istom) i duljenja *a* u naglašenom slogu. U kaljskom se nalazi i pokoja analoška duljina u izvorno kratkom prefiksu kao *puokruôv* i *puoruõd*, čega u kukljičkom nema. Iznimaka je od danih pravila malo. Takve su npr. *počētâk* i po svoj prilici nova posuđenica *okrậjậk* – oboje n. p. B.

c) Postoji više kriterija prema kojima bi se mogle sistematizirati imeničke izvedenice s prefiksima. Međutim, budući da su i kriteriji brojni i skupina imenica na koju se odnose, razmjerno malena, teško je naći zadovoljavajuću sistematizaciju. Ovdje dajem primjere za svaki prefiks posebno, a ako je imenica s dotičnim prefiksom više, dijelim ih prvo na deklinacije/vrste, a primjere unutar vrsta raspoređujem tako da prvo dajem primjere s nultim sufiksom, a zatim primjere s konkretnim sufiksima (prvo takvi kod kojih sufiks ili osnovna

[266] Jedina mi je poznata iznimka imenica *okrîp* (G. *okrîpa*).

riječ ne određuju naglasak, a zatim ostali). Primjere s pojedinim sufiksom donekle proizvoljno redam od onih koje se u kukljičkom pojavljju ranije, prema kasnijima. Ako nije drukčije naznačeno, imenice pripadaju n. p. A.

1. *Bez-*: *besïda*.

2. *Do-*: *dösada*, *dobïča*, *dögovor*.

3. *Iz-*: *ïspovid*.

4. *Na-*:

E-vrsta: *nȁkâza*, *nâkaza*, *nâgrada*, *nâvala*; *nȁčîmba*, *nȁdûnka*; *nâčelnica*, *nârukvica*; *nalakvâča*, *napljuvâča*.

A-vrsta m.: *nȁčīn*, *nȁlët*, *nȁmët*, *nȁplög*, *nȁröd*, *nȁsïp*, *nȁvïk*, *nȁük*, *nȁvït*, *nȁzëb*, *nâlaz*, *nȁpljüvak*, *nȁprïdak*; *nâručoj*, *nâpršnjok* (naprstak), *nâčelnik*; *natikȁč* (n. p. B).

A-vrsta n.: *nȁďivo*.

I-vrsta: *nâpovid*.

5. *Ne-*:

E-vrsta: *neďilja*, *nevïra*, *nevölja*, *nësriča*; *nevîrnica*.

A-vrsta m.: *nëmrs*; *nevîrnjok*.

A-vrsta n.: *nëvrime*.

I-vrsta: *nëharnost, nëmoč*, *nenȁvïdnost*.

6. *Od-*: *ödih*, *ödmor*, *ödojak*.

7. *Ob-*/*o-*:

E-vrsta: *opüta*, *ôgrada* (i toponim *Ôgrada*), *öplata*, *öplima*, *öseka*; *obüča*; *obïvica*, *oblïca*, *ösolica*; *obüčina*, *oblačïna*, *opâčina*, *ömarina*; *obilȁncija*.

A-vrsta m.: *öblok*, *obrâz*, *okrîp* (G. *okrîpa*), *öbruč*, *ötek*, *ötok*, *öbrok*; *oblïvak*, *oböjak*, *opânak*, *okrȁjȁk*; *öbičaj*; *okvîr* (n. p. B).

A-vrsta n.: *obilïžje*.

I-vrsta: *ötrov*; *öbist*, *öblost* (sloboda u ponašanju, samovolja).

8. *Pâ-*: *pâguč*, *pâuk*, *pâstorak*, *pâmet* (n. p. C), *pâučina*, *pâmetnica*.

9. *Pod-*: *pödveza*, *pötkovica*; *podapör*, *pokôžnjok*; *poplâto*, *podabïranje*.

10. *Po-*:

E-vrsta: *poköra*, *potrïba*, *pögrda*, *pöklode* (poklade), *pöpara*, *pöplava*, *pöpuna* (mreža popunica), pötvrda; *pöstelja*; *podlânica*, *popôdnica*, *pöledica*, *pösolica*; *pöploška*; *posëstrina*, *pöpudbina*; *potoľica*?, *potleüšica*, *pogrmüšica*, *pospihljïvica*; *popišīnka*.

A-vrsta m.: *pokrôv*, *polôg*, *postậv*, *povôj*, *posậ* (n. p. B), *pöbuk*, *pökoj*, *pörod*, *pörez*, *pöziv*, *polöžak*, *podânak*, *popëčak*, *počētâk* (n. p. B), *pöpravak*; *pobrâtin*; *pokôjnjok*, *potrîbnjok*; *posmihljïvac*; *popišîn*, *poserîn*; *pokrivậč* (n. p. B).

A-vrsta n.: *pökrivo* (*prôvleso* – v. b. 91).

11. *Prä-*/*prë-*: *präbaba*/*prëbaba*, *prädid*.

12. *Pre-*:

E-vrsta: *prêgrada* (možda prema *ôgrada*), *prëbuka*, *prëhlada*, a ovamo ide i *Prîvlaka* kao ikavski odraz; *prevïšenica*; *prevarậncija*.

A-vrsta m.: *prëvoz*, *prêgled*; *presûnčič*.

A-vrsta n.: *prëgršče*.

13. *Pri-*: *prīl'ika*, *prīsậd*, *prl'ipak*, *prihödišče*, *pr'ičest*.

14. *Pro-*:

E-vrsta: *prömaja*, *prömina*, *prösika*.

A-vrsta m.: *pröcip*, *prölaz*, *pröliv* (starije *grïža*).

A-vrsta n.: *precidīvâlo*, *propêče* (raspelo), *prölječe* (v. b. 51), *prokljêstvo*.

15. *Raz-*: *rậzl'ika*, *râsprava* (na sudu), (*räspikuča*); *rậsô*; *lậskrîžje*/*laskrîžje*, *raspêče* (raspelo).

16. *S(a)-*:

E-vrsta: *sl'ika*, *slöga*, *spr'ga* (vrlo suha trava koja lako plane); *smutljïvica*, *smūtnjâ* (n. p. B), *sparīnâ* (n. p. B).

a-vrsta m.: *sajận*, *sprövod*, *stvör*; (*šuškrâpac*), *zmörac*, *svidôk* (n. p. B), *svêžanj*, *stīskâvac*, *spömenik*.

A-vrsta n.: *skrïšje*/*škrïšje*, *smetl'išče*.

I-vrsta: *stvậr*; *svîst* (n. p. A i C), *smr't* (n. p. C).

17. *U-* (općeslav. *U-*): *ühoda*, *ujậm*, *ümor*.

18. *U-* (općeslav. *vъ-*): *ülaz*.

19. *Uz-*: *zglậvlje* (uzdignuti dio terena – vjerojatno aferezom od *uzglậvlje).

20 *Za*:

E-vrsta: *zậdüha*, *zậl'iha*, *zâdruga*, *zâliha*, *zârada*, *zâstara*, *zâstava*; *zậnôhtica*, *zậzübice*, *zậüška*, *zậdüšina* (augm. od *zậdüha*), *zậčîmba*; *zâkuska*, *zädača*.

A-vrsta m.: *Zậglov* (toponim); *zậjậm*, *zậkön*, *zậvït*, (*zậjậč*), *zâhod(ič)*; *zậpërak*, *zật'iljak*; *zậlëbrnik*; *zaguzîn*.

I-vrsta: *zâpovid*.

3. Prefiksalne složenice. U nekim toponimima koji često dolaze s određenim prijedlozima time što se označavaju u odnosu na nešto što je iznad ili ispred njih, akuzativ s prijedlogom počinje se shvaćati kao nominativ s prefiksom, npr. *tö je pod Vrüljicu*, *nâmo je pod Vrüljicu*, *tö se zöve »pod Vrüljicu«*, *grên pod Vrüljicu*, *kopậ san pod Vrüljicun*, *vrnî san se ispod Vrüljice*, a uz laganu sintaktičku izmjenu *vâmo su Polušijâče*, *sâ smo po Lušijâčami*. Kao što se vidi iz primjera, većinom ne dolazi do potpuna srastanja prijedloga s imenicom, tj. dotični prijedložni izrazi iz kojih se prijedlog proširio, ostaju kakvi su i bili, a uglavnom se ne zamjenjuju prefigiranom imenicom s prijedlogom *u* ili *na*. Rijetke su potpune prefiksalne složenice kao *Potvôrča*, *u Potvôrči* (od *pod* + *Fôrča*, usp. i kaljski *Pofuôrča*). Naglasak je prefiksalnih složenica, za razliku od naglaska izvedenica, uvijek jednak naglasku prijedložnoga izraza prema kojem su nastale (usp. i naglasak u toponimu *Podstrána*). Još primjera: *grên po Dêbra*, *dohîđon ispo Dëbor*[267], *nâmo su Podêbra*; *Grên po Trbijận*, *köpon po Trbijậnun* (mlađi govornici i *u Potrbijậnu*), *grêdu ispo Trbijậna*; *grên pod Vr̈h*, *pod Vrhûn san*, *grên ispod Vrhâ*, *nâmo je Podvr̈h*; *grên za Vr̈h*, *köpon za Vrhûn*, *dôjču iza Vrhâ*, *cêlo pô Zavrhâ nâšega*, nâmo je *Zavr̈h*; *tö su Polušijâče*, *hodïlo se po Lušijâče*, *vrnî si se ispo Lušijậč*, *ispïralo se po Lušijâčami*.

§ 20. Imenice s dva punoznačna morfema

Napomena 1. U popisima imenica uglavnom ne navodim značenja ako su ona već navedena u popisima uz pojedine naglasne paradigme (§§ 13, 14 i 15 pod 3).

Napomena 2. O sintagmama tipa *bôg Isüs* bit će riječi u sintaksi.

1. Podjela. Radi jednostavnosti ovdje sve imenice s dva punoznačna morfema nazivam složenicama. Kukljičke se složenice mogu s obzirom na porijeklo podijeliti na domaće i strane složenice, a s obzirom na zadnji korak njihove tvorbe na prave složenice i složeno-sufiksalne tvorenice. Među složeno-sufiksalne tvorenice ubrajam i one s nultim sufiksom. Nulti je sufiks apstraktan pojam, tj. samo konvencija, a i sama je tvorba riječi, za razliku od morfemske analize, često odviše apstraktna. Zato neće biti naodmet i semantička definicija

[267] Zapisujem *ispo Dëbor* zato što u kukljičkom izrazi s prijedlogom *ïspo* mogu odgovarati na pitanje *odakle*, premda bi se svakako mirne duše moglo zapisivati i *iz Podëbor*, a možda bi takvo zapisivanje bilo i opravdanije. Naime, neki mlađi informanti sintagmu percipiraju kao *iz Podëbor*, a kako je percipiraju stariji, teško je saznati. Isto vrijedi za pisanje *iza* u sintagmama kao *iza Vrhâ*, usp. i *cêlo pô Zavrhâ nâšega*.

ovih dvaju tipova složenica. Među složenicama kojima u zadnjem koraku tvorbe nije dodan konkretan sufiks, prave su složenice tipovi tatpuruša i dvandva, a složenice s nultim sufiksom tipovi bahuvrihi i upapada-tatpuruša.

2. domaće složenice.

a) Prave složenice. Prave složenice nastaju srastanjem sintagme u složenicu. Srastanje može biti potpuno i nepotpuno. Što se tiče značenjskoga odnosa među sastavnicama, gotovo su sve kukljičke prave složenice složenice tipa tatpuruša, a složenice tipa dvandva su rijetke. Najviše pravih složenica nastaje srastanjem pridjeva s imenicom, a ostali su tipovi rjeđi. Kukljičke imeničke prave složenice spojnik imaju samo iznimno.

α) Prave složenice s pridjevskim determinantom. U nekim su složenicama (ponajviše u toponimima) pridjev i imenica potpuno srasli. Takve su *prvidȁn* (ponedjeljak – G. *prvidȁna*), *Velivr̈h* (mikrotoponim – G. *Velivrhȃ*, L. *na Velivrhȕ*), *Velikûs* (mikrotoponim – G. *Velikūsȃ*[268]), *Belanj̈iva* (mikrotoponim – G. *Belanj̈ive*), *Svetelëna* (s elizijom – Sveta Jelena, lučica kod Bibinja). U drugim su složenicama pridjev i imenica srasli samo u N. Takva je složenica *slatkatûrta* (G. *slâtke tûrte*, L. *u slâtkoj tûrti*, I. *slâtkun tûrtun*). Kao imenica i pridjev shvaća se i *zdravomar̈ija* (*zvöni zdravomar̈ija*, *do zdrâve Mar̈ije morȃš biti döma*, *izmoli̇̈ti zdrâvu Mar̈iju*, *pêt zdrâvih Marîj*). Jedini je meni poznati primjer kukljičke potpuno srasle prave složenice sa spojnikom *šupljokuvêrta* (koverta, za razliku od *kuvêrta*, što znači »jorgan« i »paluba«). Specifična je ovakva složenica imenica *svisvêta*)blagdan svih svetih; poznat mi je samo taj oblik, a predikat je u srednjem rodu – *utörak je bîlo svisvêta*).

β) Ostale prave složenice. I u ovoj su skupini neke složenice srasle potpuno a neke nepotpuno. Potpuno su srasle složenice *halabüka*, *šükumbaba*, *šükundid*, *Kunčabôk* (G. *Kunčabokâ* – mikrotoponim)[269]. Ovamo možemo ubrojiti i imenicu *čikopêlnica* (od *čikopepelnica), ali ta se riječ može analizirati i kao složeno-sufiksalna tvorenica. Kao nepotpuno srasla složenica deklinira se imenica *paštašüta*[270], tj. N. glasi *paštašüta*, a u ostalim se padežima sastavnice

[268] Vjerojatno prema lokativnom naglasku *na Velikūsü*. U tom je smislu zanimljiva kaljska sraslica *Braskindvuôr*, gdje je prvi dio pridjev u lokativu.

[269] Ne znam porijeklo prvoga dijela složenice. Postoji i odgovarajući ugljanski (mjesto Ugljan) toponim *Kunčabök*. U toponimiji se otoka Ugljana (Toponimija: 25.) kukljički *Kunčabôk* uspoređuje s toponimom iz arhivske građe *Cognizza* zapisanim 1782. godine.

[270] Obrađujem je među domaćim složenicama jer se među njih uklapa time što izgleda kao nepotpuna sraslica.

dekliniraju svaka za sebe. Pri tom prva sastavnica, često jest, ali ne mora uvijek biti naglašena, a može biti i nešto slabije naglašena u odnosu na drugu (G. *pâšte šüte*, *pâšte šüte* i rjeđe *pašte šüte*, A. *pâštu šütu* (i ostale naglasne varijante), L. *u pâšti šüti* (i ostale naglasne varijante), I. *pâštu(n) šütun* (i ostale naglasne varijante) – množina se ne upotrebljava), eventualno n. *pâšte šüte*). Ovdje je riječ o domaćem uklapanju riječi u obrazac *slatkatûrta*, a ne o čuvanju nesraslosti strane sintagme (usp. tal. varijante *pastasciutta* i *pasta asciutta*). Nepotpuna je sraslica i *rîži bîži* (značenjski tip dvandva; govori se i *rîži is bîžima*). Naime, premda oba člana sintagme imaju svoj naglasak, između njih ne stoji veznik, i njihov poredak je ustaljen. Ta sraslica ima samo taj jedan oblik za nav. i g. (*lîpi su îsti rîži bîži*, *isküvala san mâlo rîži bîži*, *mî völimo rîži bîži*), a umjesto dli. upotrebljavaju se drukčije formulacije. Ovdje navodim i nepotpunu sraslicu *cȓta râda*, tj. sintagmu čiji drugi dio nije jasan, a upotrebljava se samo unutar nje. Oba se dijela dekliniraju kao imenice (uglavnom samo jednina), a poredak sastavnica je ustaljen. Termin je *cȓta râda* vezan uz neku dječju igru – objašnjenje informanta: »Tȍ bi se učinî krûg, ûnda od krûga bi povȕko jedȃn kvadrât, i u kvadrâtu bi naprâvi ȍpet kvadrâti drȕgi onȍ, i ûnda bi stȃ na krȃj i cīljȃ vȅlikin čȃvlun, i ûnda bi sa ovê zȃdnje cȓte di bi bi tȃj kvadrât, bi gȃđȃ, i di pogȍdiš. I ûnda se ȉzmeđu tôga krûga i kvadrâta zvȃla cȓta râda, i ako bi pogođî rȃvno u cȓtu, tȍ je cȓta râda.« U Preku se ista ili slična igra zove *na ciêli svît* – prečki informant: »Väko učȉni na tlohȕ krûg, i brȕkvun bôdaju i morâju pogođȉti û nu cȓtu.«

b) Složeno-sufiksalne tvorenice. Složeno-sufiksalne tvorenice pripadaju značenjskim tipovima bahuvrihi i upapada-tatpuruša. Bahuvrihi su složenice s pridjevskim determinantom kao *žutopêrga*[271], *beloguzïca* (bjeloguza (ptica)), *gustopüpica* (vrsta grožđa), a ovomu značenjskomu tipu pripada i *kolȃk* (vukodlak). Složenice su tipa upapada-tatpuruša imenica *räspikuča* (s neuobičajenim poretkom sastavnica – nepodudaranje jezgre i glave) i imenice kao *dangüba*, *žïložder* (trsov ušenac), a ovamo pripada i predslavenska složenica *mëdvid* (*medv-id* – *v* odatle što je *mêd* stara u-osnova). Ovomu značenjskomu tipu pripada i riječ *gûmlo* (gumno – izvorno gnječenje/vršenje govedima, usp. ruski мну – gnječim), ali je ta riječ složenica samo povijesno, a danas se tako ne percipira. Na kraju spominjem i izvedenicu s nultim sufiksom *blägoslov*.

[271] Naziv za mužjaka gire oblice u doba parenja. On tada ima plavozelene fluorescentne šare. Prema tome, drugi bi dio složenice trebao biti srodan sa *pirgav*, tj. *žutopêrga* = *žutopjega*.

c) Ostalo. Osobit su tip složenica poimeničene sraslice kao *čeṇâš*, *čeṇāšĩ* i *očeṇâš* (duga n. p. B), a osobite su i nesklonjive složenice čiji je drugi dio imenica u G. kao *susvîta* i *pôdne*, a ovamo dodajem i *pônoče*.

3. Strane složenice. Među stranim složenicama najveći je broj romanskih, tj. talijanskih složenica. Budući da su Kukljičanima neke njihove sastavnice ili poznate kao romanske posuđenice ili o njima mogu naslućivati jer se pojavljuju u različitim značenjski povezanim složenicama, talijanske se složenice više ili manje i percipiraju kao složenice. Za romanske je složenice karakterističan obrnut poredak jezgre i determinanta u odnosu na domaće složenice, tj, u domaćim složenicama se obično poklapaju glava i jezgra, a u romanskima glava i determinant kao u našem *räspikuča*. Evo nekoliko primjera romanskih složenica:
1. imeničke složenice od dviju imenica (tatpuruša): *pešišpâda*, *madrevîda* (usp. s naglaskom *vīdâ* – n. p. C), *macimâlj*;
2. imeničke složenice od imenice i pridjeva (tatpuruša): *tararöša*, *talafẽrma*, *šalamâr*, (n. p. A), *paštašüta* (2,b,β);
3. imenička složenica od priloga i imenice (tatpuruša): *mezomarinêr*;
4. imeničke složenice od glagola i imenice (upapada-tatpuruša): *kacavîda*, *kamamâča* (*cala macchie* – vjerojatno sraslo u slavenskom), *kalafãng*, *šugamân*, *lavamân*, *pašamân*, *pašabrôd*, *pašapôrt*, *čikadênt*, *špacakamîn*, *parapët*, *riđipëti*, *mamišôldi* (domaća jezgra), a ovamo pripada i nesklonjiva imenica *lašopašâre*;
5. imeničke složenice od dva glagola (dvandva): *šijavôga*, *tiramôla* (patent-zatvarač);
6. srasla sintagma s prijedlogom: *palibrôd* (*pan in brodo*).
Navodim još nekoliko stranih složenica, od kojih se većina u kukljičkom ne doživljava kao složenice: *trpïje* (kaljski *trênoge*), *lucmarîn*, *laröj*, *gläspapir*, *bištëka*, *füzbal*, *pröcak*, *kumpîr* (G. *kumpīrâ*), *miljê* (G. *miljëla*) itd. Strane su složenice i internacionalizmi kao *kilomëtar*, *centimëtar*, *tëlefon* i rijetko *telefôn*, *autôbus* itd.

II. Pridjevi

Napomena 1. Prilozi izvedeni od pridjeva, općenito govoreći, formalno odgovaraju N. srednjega roda većine pridjeva, odnosno N. muškoga roda pridjeva na *-ski* (sufiks *-ьsk-*). Između pridjeva i odgovarajućih priloga postoji poneka razlika, većinom u naglasku (v. III,1,b i III,4).

Napomena 2. Pridjeva se radnih i trpnih ovdje samo dotičem, a detaljnije ih obrađujem u § 30,I: 4 i 5. Isto tako, ako u tekstu nije naznačeno da se određena pravila odnose na pridjevske zamjenice i redne brojeve, ona se na njih mogu, ali ne moraju odnositi, a detaljnije se o tim riječima govori u odgovarajućim poglavljima.

Napomena 3. Slične morfosintaktičke osobine kao u kukljičkom imaju pridjevi i na ostatku Ugljana.

§ 21. A. Deklinacija pridjeva

I. Paradigme.

1. Naglasna paradigma A[272].

stậr(i)[273] i *görak/gôrki* (bez prijeglasa) i *tûji* (s prijeglasom)

N.	stậr(i) (drìt(i), pûn/pùni, žènski), stậra, stậro
G.	stậroga, stậre, stậroga
D.	stậromu, stậroj, stậromu
A.	stậri/stậroga, stậru, stậro/stậroga
V.	stậri, stậra, stậro
L.	stậrin, stậroj, stậrin
I.	stậrin, stậrun, stậrin
nv.	stậri, stậre, stậra
g.	stậrih
dli.	stậrima(n)
a.	= n. ili g.

[272] O naglasku pridjeva v. pod III.
[273] O ostatku razlike između određenih i neodređenih pridjeva v. II,5.

N.	gȍrak/gôrki (glậdan/glậdni), gôrka, gôrko
G.	gôrkoga, gôrke, gôrkoga
D.	gôrkomu, gôrkoj, gôrkomu
A.	gôrki/gôrkoga, gôrku, gôrko/gôrkoga
V.	gôrki, gôrka, gôrko
L.	gôrkin, gôrkoj, gôrkin
I.	gôrkin, gôrkun, gôrkin
nv.	gôrki, gôrke, gôrka
g.	gôrkih
dli.	gôrkima(n)
a.	= n. ili g.

NV.	tûji (bȍžji), tûja, tûje
G.	tûjega, tûje, tûjega
D.	tûjemu, tûjoj, tûjemu
A.	tûji/tûjega, tûju, tûje/(tûjega)
L.	tûjin, tûjoj, tûjin
I.	tûjin, tûjun, tûjin
nv.	tûji, tûje, tûja
g.	tûjih
dli.	tûjima(n)
a.	= n. ili g.

NV.	tefìn, tefìna, tefìno
G.	tefìn(og)a, tefìne, tefìn(og)a
D.	tefìn(om)u, tefìnoj, tefìn(om)u
A.	tefìn/tefìn(og)a, tefìnu, tefìno
L.	tefìnin/tefìnu, tefìnoj, tefìnin/tefìnu
I.	tefìnin, tefìnun, tefìnin
nv.	tefìni, tefìne, tefìna
g.	tefìnih
dli.	tefìnima
a.	tefìni/tefìnih, tefìne, tefìna

2. Naglasna paradigma B.

N.	pečên/(pečenì), pečenâ, pečenö (döbar, dobrâ, dobrö)
G.	pečenôga, pečenê, pečenôga
D.	pečenômu, pečenôj, pečenômu
A.	pečên/(pečenì)/pečenôga, pečenù, pečenö/(pečenôga)
V.	(pečenì, pečenâ, pečenö)
L.	pečenîn, pečenôj, pečenîn
I.	pečenîn, pečenûn, pečenîn
nv.	pečenì, pečenë, pečenâ
g.	pečenîh
dli.	pečenìma(n)
a.	= n. ili g.

3. Naglasna paradigma C.

muškî (bez prijeglasa) i *divljî* (s prijeglasom)

NV.	muškî, muškậ, muškô
G.	muškôga, muškê, muškôga
D.	muškômu, muškôj, muškômu
A.	muškî/muškôga, muškû, muškô/(muškôga)
L.	muškîn, muškôj, muškîn
I.	muškîn, muškûn, muškîn
nv.	muškî, muškê, muškậ
g.	muškîh
dli.	muškìma(n)
a.	= n. ili g.

NV.	divljȉ, divljȁ, divljê
G.	divljêga, divljê, divljêga
D.	divljêmu, divljôj, divljêmu
A.	divljȉ/divljêga, divljû, divljê/divljêga
L.	divljȉn, divljôj, divljȉn
I.	divljȉn, divljûn, divljȉn
nv.	divljȉ, divljê, divljȁ
g.	divljȉh
dli.	divljȉma(n)
a.	= n. ili g.

II. Morfološke i morfosintaktičke osobitosti pridjeva.

1. Općenito. Pri deklinaciji pridjeva treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 7,8,a pod α i δ, § 7,13 (*žȃđan – žȃdnja*), § 8,3,c i § 8,10,b pod 3. Navedenim glasovnim promjenama dodajem i da u N. muškoga roda pridjeva *güšan* (prema *güšt*) i *mȃsan* nikada nema *t*, dok je *t* fakultativno u *svîs(t)an*, *šës(t)an*, *nëšes(t)an*, a u ostalim pridjevima toga tipa obavezno, npr. *slȃstan*, *bölestan*, *žâlostan*. Osim toga, kao i u hrvatskom standardnom jeziku, tako i u kukljičkom govoru u pridjeva s osnovom na velar izostaje 2. palatalizacija. Treba uzeti u obzir i prozodijske promjene (§ 9). Osim toga, treba imati u vidu i ono što je rečeno o DL. u § 11,2,a,β i o dli. u § 11,2,a: α,1 i α,2 pod 2. O dvojini pridjeva v. § 11,1,b. O vokativu pridjeva v. b. 279. O kongruenciji pridjevskih riječi detaljnije u sintaksi.

2. Talijanski pridjevi na -*o*. Nekoliko posuđenih talijanskih pridjeva u N. muškoga roda ima talijanski nastavak -*o*. Takvi bi pridjevi bili *fûrbo* (lukav), a eventualno i *šôrdo* i *ôrbo*. Svi se ti pridjevi s obzirom na svoje značenje već u talijanskom u određenim kontekstima mogu shvatiti kao imenice, a budući da se u kukljičkom gotovo uvijek upotrebljavaju predikativno, pitanje je treba li ih u kukljičkom shvatiti kao pridjeve, kao imenice ili kao oboje. Uz oblik *fûrbo* postoji i *furbi* (*Ûn ti je fûrbo/fûrbi. Nâ ti je fûrba.*). Ostali se navedeni pridjevi upotrebljavaju vrlo rijetko, a značenje koje daje Maričić, ne slaže se s onim koje daju moji informanti. Tako prema mojim informantima *šôrdo* znači »priglup«, a prema Maričiću »gluh«, kao u talijanskom, uz napomenu da Maričić riječ *šôrdo* navodi kao imenicu: »šôrdo m.r., Gjd. šorda, N mn. šordi; gluh, onaj koji ne čuje: ovaj šordo ništa ne čuje; tal. Sordo«. Riječ je *ôrbo* mojim informantima poznata, ali nisu sigurni što bi značila, premda

pretpostavljaju da označava neku tjelesnu manu. Iz Maričićeva bi se rječnika moglo zaključiti da se riječ upotrebljava pridjevski: »orbo m.r., Gjd. orboga; razrok čovjek: vako orboga čovika još nis vidila«. Riječ je pak *štüpido* (glupan) u kukljičkom sasvim obična imenica *a*-vrste na -*o*, a u tom se slažu i moji informanti i Maričićev rječnik.

3. Poimeničeni pridjevi[274]. Većina poimeničenih pridjeva poimeničena je samo sintaktički. Takvi se pridjevi obično dekliniraju po deklinaciji određenih pridjeva, tj. imaju samo duže oblike, a za njihov akuzativ v. 4,b pod 3 i 4,c,δ: *nïki stârі*, *nïkoga stârоga*, *läko ti je ka si muškî*, *püno žënskih i muškîh*, *tö je marïtimo* (državno more), G. *marïtimoga*, *mâkro* (krto meso), *mâlo mâkroga* itd. Ostale su varijante rjeđe. Jednu od njih čine poimeničeni pridjevi trpni: *pečenö* (pečeno meso), G. *pečenôga* itd. kao srednji rod pridjeva *pečên*/*pečenï* – kraći/neodređeni lik samo u nominativu, akuzativu (eventualno i vokativu). Još jedan podtip čini deklinacija poimeničenih pridjeva na -*ov*, -*ev*, -*in*. To su imenice srednjega roda kao *strīčëvo*, *tetïno* (o posjedu), G. *strīčëv(og)a*, *tetïn(og)a* itd., a tako i *mâslinovo* (sc. *ûlje*). Među poimeničenim posvojnim pridjevima osobitu deklinaciju imaju nazivi »dvorova«, tj. poimeničeni muški rod množine rodovskoga pridjevka (v. § 34: 1,b i 2,a,γ), koji označava dio sela s »dvorom« kao jezgrom, u kojem su živjeli[275] mještani uglavnom istoga prezimena (bliži i dalji rod). Najstariji ove nazive dekliniraju ovako: na. *Lëšini*, gl. *Lëšinih*, i. *Lëšinima*: *kod Lëšinih*, *uza Lëšini*, *po Lëšinih*, *Bënini su spöjeni is Lëšinima* (dativ nisam dobio). Kod mlađih su ovi oblici većinom nepromjenljivi tako što je poopćen nastavak iz na.: *iz Lëšini*, *uza lëšini*, *po Lëšini*. Oni su promjenljivi u instrumentalu i kad je pred njima pridjev: *Bënini su spöjeni is Lëšinima*, *iz gôrnjih Bënini(h)*, *po gôrnjima Bëninima*. Manji je broj pridjeva poimeničen i morfološki, tj. ima imeničku deklinaciju. Takvi su npr. *slâtko* (bombon – *štö če mu bïti od jenôga slâtka*, *pêt slâtkov* itd., dli. nisu uobičajeni), imenice *e*-vrste *Pâvlova*, *Petröva*, *Ivânja*, *Stïpanja*, a slično i *Svisvêta* (množina srednjega roda – g. *Svisvêt*, dli. nisu uobičajeni), *trâjna* i *čâsna* (V. *čâsna*, g. *trâjni* i *čâsni*). O morfološkom je poimeničenju riječ i u toponimu *Têsna* (g. *Tëson*, l. *na Têsni*, i. *is Têsnima*), a nije jasno je li pridjevskoga porijekla i toponim *Trïzna* (deklinacija kao *Têsna*). S druge strane, *furëšti* i *furëšta* poimeničeni su pridjevi, ali se mogu čuti i N. *furëšt* i GA. *furëšta*. Takve podatke daju moji informanti, a u drugih govornika postoji vjerojatno još poneka varijanta. Maričić riječi *furëšt* i *furëšta* navodi kao obične imenice.

[274] O sintaktičkim osobinama i upotrebi poimeničenih pridjeva govorit će se u dijelu o sintaksi.
[275] Zbog naglih je demografskih promjena današnja situacija nešto drukčija.

4. Akuzativ pridjevskih riječi.

a) Ovdje se daju pravila o obliku akuzativa pridjevskih riječi općenito, tj. ne samo pridjeva, nego i pridjevskih zamjenica te rednih brojeva i broja *jedȃn*, ali radi kratkoće umjesto termina »pridjevska riječ« nekada upotrebljavam termin »pridjev«. Govoreći o pravilima o obliku akuzativa pridjevskih riječi, ovdje mislim samo na pravila koja određuju kada akuzativ pridjevske riječi ima poseban oblik, kada je jednak nominativu, a kada genitivu, i ni na što drugo. Kao što je rečeno u § 11,2,b, oblik akuzativa pridjevskih riječi ovisi ponajviše o sintaktičkim kriterijima. Točnije: budući da se pridjevske riječi ravnaju prema imeničkima – bilo to neposredno ili posredno, sinkronijski ili dijakronijski (u slučaju poimeničenih pridjeva) –, izbor među postojećim pridjevskim akuzativnim oblicima uvjetovan je gotovo uvijek sintaktički, a samo donekle sociolingvistički. Sintaktički on ovisi o rodu i broju imeničke riječi, o živosti imenice, o vrsti imeničke riječi na koju se pridjev odnosi (imenica ili lična zamjenica), i o položaju pridjeva u odnosu na imeničku riječ. Položaji su pridjeva u odnosu na imeničku riječ sljedeći: atribut, predikativ i poimeničeni atribut. Atribut se gotovo uvijek odnosi na imenicu, a nije obično da se odnosi na ličnu zamjenicu. Pridjevski se predikativ može odnositi na imenicu i na ličnu zamjenicu. Poimeničenim atributom nazivam poimeničenu pridjevsku riječ u širem smislu, tj. bilo da je riječ o ustaljenu poimeničenju ili samo o poimeničenju u konkretnoj situaciji.

b) Kao što je rečeno u § 11,2,b, jedini je slučaj u kojem postoji poseban oblik akuzativa pridjeva, ženski rod jednine. Akuzativ je jednine ženskoga roda pridjeva po obliku uvijek isti bez obzira na živost, imeničku riječ na koju se pridjev odnosi, i na položaj pridjeva. U ostalim je slučajevima akuzativ pridjevske riječi jednak nominativu ili genitivu. Sljedeća se pravila odnose isključivo na te slučajeve, a činjenica se da A. ženskoga roda uvijek ima poseban oblik, podrazumijeva.

1. Akuzativ atributa i pridjevskoga predikativa koji se odnosi na imenicu, jednak je nominativu. Jedino je u jednini jednak G. ako se odnosi na imenicu muškoga roda koja znači živo.

2. Pridjevski se predikativ u akuzativu u jednini muškoga i srednjega roda i u množini muškoga roda nužno, a u množini ženskoga i srednjega roda fakultativno, formalno ujednačava s ličnom zamjenicom na koju se odnosi, tj. akuzativ je pridjevskoga predikativa koji se odnosi na ličnu zamjenicu, u jednini uvijek, a u množini često jednak genitivu.

Akuzativ se predikativa jednako formalno ujednačava i prema poimeničenom atributu koji je formalno jednak genitivu.
3. Akuzativ je poimeničenoga atributa u jednini nužno jednak G. ako označava nešto živo muškoga roda, a obično je jednak G. i kada označava nešto neživo muškoga roda. U ostalim je slučajevima jednak N. Akuzativ je poimeničenoga atributa u množini obično jednak g. samo kada označava nešto živo muškoga roda, a inače je uvijek jednak n.

c) Primjeri. Primjeri su u atributnom položaju sasvim obični, pa dajem svoje ad hoc smišljene primjere. Za predikativ i poimeničeni atribut dajem primjere iz spontana govora i primjere dobivene ispitivanjem. Primjere dobivene ispitivanjem obilježavam zvjezdicom.

α) Atribut. *Isküvati mậloga mošūnä/kïseli kapüs/fậlsu jūhü/jenö jậje*, *îsti frîški mošūnï/pečenï kumpīrï/frïgone srdëlice/küvona jậja* (obično *lëšo jậja*/*jậja lëšo*).

β) Predikativ u korelaciji s imenicom.

β,1. Jednina. 1. *Ostâvi je sîna sậmoga.* 2. *Vrglâ san fažô näko polëđen ü vodu.* 3. *Jeđîno da če jedận ûn kâuč što je kūpïla növi, donêti, po ču ga vr̈či gôri* (usp. c,γ,1). 4. **Ostâvila je čêr sậmu.* 5. *Vr̈go je jậje näko cêlo u ûsta.*

β,2. Množina. 1. **Nâ je sîni sậmi ostâvila.* 2. *I jậ govörin: tiböga đi ču vr̈či kumpīrï ka ču vï trî näjloni svï vr̈či. I jậ lîpo jenôga ostâvila, dvậ vrglâ.* 3. *Isküvala san dvậ-tri kumpīrï cêli, po na kapülu naprâvila.* 4. **Ûn je në prâske näko cêle tï̈po u ûsta.* 5. **Jậja vr̈žeš näko küvana û no.*

γ) Predikativ u korelaciji s ličnom zamjenicom.

γ,1. Jednina. 1. **Ostâvila ga je sậmoga.* 2. *Sâ mi se činî da ga vï̈din nasmï̈janoga* (sic). 3. *Ûnda je ûn rëko da štö ga bölesnoga prâvin.* 4. *Ka tî njëga špôrkoga stâviš* (sc. *pokrivậč*), *ûn uvâti îsto mï̈ris, a ka tî njëga čîstoga i vr̈žeš ga u näjlon, ûn je čîst.* 5. *Nabô bi lüka, i ûnda bi ga näko cêloga* (sc. *zậlëbrnik*) *û no crîvo obûkli.* 6. **Ostâvi je je sậmu.* 7. **Poî je je cêlu* (sc. *jâbuku*). 8. **Poî ga je cêloga* (sc. *jậje*). Ovamo idu i sljedeća dva primjera: 9. *Cr̈noga* (sc. *kapöt*) *san kūpïla növoga.* 10. **A vôga drügoga* (sc. *krûh*) *su poîli cêloga.*

γ,2. Množina. 1. *Ne möreš ih ostâviti samîh*[276]. 2. *Jer ako ih ötkriješ* (sc. *kumpīrï*), *näko pozelënu – ako ih okrivënih...* (sc. *držïš*). 3. *Propậšče mi kâule* (obično *kâuli*). *Jậ govör, völį ih frîških nego ih zamï̈zniti.* 4. *Nï nas mögo poslâti göle* (pri ispitivanju i varijanta **golïh* uz *göle*). 6. **Poî san ih cêlih*/*cêla* (sc. *jậja*).

δ) Poimenični atribut.

δ,1. Jednina.

δ,1,a) Živo. 1. *Dovëdi tî tôga mậloga kö mene.* 2. **Mậloga dovëdi kö mene, a starijêga ostâvi kö sebe.* 3. **Mậlu dovëdi kö mene, a starijû ostâvi kö sebe.* 4. **A ne möreš nö mậlo puštïti sậmo.*

δ,1,b) Neživo – muški rod. 1. A.=G. 1. *Znậš što: tö su svë u Kukljï̈ci mậle čëstice. Tö da su ljûdi pâmetni po se izmīnjâti: täko da jậ îmon jedận vëliki kömod, da tî îmoš jedận vëliki kömod, nego svë na dvậ-tri mëtri. – Jê. A môj dï̈ver bi i nôga mậloga presï̈ko, kämoli...* 2. *Jậ govörin, jëli nö u televîziji ili nậš möbitel... Jer je dï̈go gôri ovậj tëlefon, po ga näjci ne vï̈din, a vôga drügoga iskljūčî...* 3. *Jậ govöri, îmon kapöt, govöri Slädana, po kö ga ne nösiš, ko je döbar... A jậ gor döbar jê: na onîn rukậvü je bî se nö îskricu ï̈stra, vïše nî ûn bî u môdi... Önо îmon: cr̈noga san kūpï̈la növoga, nö san nosï̈la jöš okâ je tậc ümra. A nösin u zīmï̈ nôga, ovö su jakëte...* 4. *Jedīno da če jedận ûn kâuč što je kūpï̈la növi, donêti, po ču ga vr̈či gôri, vôga ču dâti Göranu. Tî je Göran kūpï̈ti kâuč – govöri, nêču, nego ču dâti vôga njëmu u Rîku. Jer jậ në znon jëli spû na kâuču, štö jậ znận – da je stậr i da je htî kūpï̈ti drügoga.* (...) *Sâ govöri Slädana, jậ ču nôga vr̈či gôri ča se ne möre razvûči, vôga bi dậla in. Jer vôga növoga nêče ostâviti gôri.* 5. *A nï golûži, jädni glậdni, sâ činû Drâgoga: »Dâj, Drâgi, tậj tvôj krûh, äjmo ga poîsti.«, jer su glậdni. I onï̈ ti do Tëson poidû cêloga* (kraća stanka) *Drâgoga krûh.* 6. *I ûnda su cêlu sëdmicu îli tậj krûh, a njegövoga su poîli za pô ûre. A ovậj, cêlu šetemận je trejậ.* 7. *Sväku sëdmicu se pëko krûh – sëdan hljï̈bi. Ûnda bimo u prvidận poîli jedận hljï̈b, ödma dvậ, a pösli si na vôga zậdnjega si mögo nôž brūsï̈ti.* 8. *Imâla nâ dvậ tümora. Nä j imâla jenôga na mậlin mözgu nậse, a drügoga na hipofizi.* 9. *Jël bi ti dậla na ügovor apartmân? Jel tî tö dậješ ili onäko, kako ti nalëti. – A čüješ, jậ dậjen ako... Ovï̈ Njêmci, onï̈ ovôga vëlikoga u ôsmin mï̈secu i u pêtin, a sâ jöš nīsü nï̈šta jậvï̈li...*

[276] Tako i: **Mậlih* (tj. *mậlu dīcu*) *ne möreš ostâviti samîh.*

2. A.=N. pa G., rijetko obratno. 1. *Da je mâter dậla u döm. I to në nâmo u penzijonêrski, nego u vôga drügoga. – Dï? – U Vôga kod Svêtoga Frậnê.* 2. *I ûnda je nosïla kâpu da je sûnce to nē... Kâpu, onö – šešírîč, cêlo lëto, cr̈ni. – A bäš je cr̈ni nošlâ, böga ti. – Â? – A bäš je cr̈ni nošlâ, da sûnce vūčê. – Ê, ali, toböž, u crnīnï je, po je cr̈noga nosïla.* 3. *Jậ govörin, käko ga je ïzne (sc. gïps), neka bôg znậ drâgi. Ûnda, stâvili su mu drügi... Sâ, vôga drügoga je raskl̈imo, i da danậs su mu ga ïzneli i vrgl̈i ortôzu...* 4. *Jậ govörin, jậ več pê-šês gödin nêmon krûpnog ötpada. – A rëci ne bï van ni vôga trêbala plaẗiti jer san tâmo svêga dväese dận. – Pa reklâ sa je jậ. – Rëci, nï̈ti dväeset. Ko dôjden dëse dận... Po ču sâ ti plaẗiti, ûn, krûpni i sï̈tni...*
3. A.=N. (često kad je pridjev dio uobičajene sintagme – *bêli/cr̈ni krûh*, *mậli/vëliki apartmân* –, a obavezno u nazivima toponima – *Mậli/Vëli Kostậnj*, a usp i 1. primjer pod 2 – *penzijonêrski döm*). 1. *Ali govöri, njegövo je, i Mậli Kostậnj. – Tö ne smî ûnda kad ûn îmo. – Ê, a govöri ûn ödvjetnik njegôv: »Pa jel tô svï̈ îmate?«, govöri strîna: »Jê, svï̈ îmomo.« A jậ govörin, îmomo i Vëli, i Vëli îmomo îsto.* – Ovdje je oblik jednak nominativu jedina mogućnost. 2. *Ûnda smo prešl̈i gôri vôde u vëliki apartmân, i îmon zâhod. – Â böga ti, sâ si tî dâma u apartmânu. – Sâ san jậ dâma u apartmânu. Jer bi ovậj što mi dôjde plöčice, da ne trậži zā, bi ga vö u mậli leglâ: jậ govörin, lëzimo mî ödma u vëliki.* 3. *Svë dosâ je bî ûn ražmân, po san ga bậc̈ila, stâvila san frîški, pölila grôb mâlo, izmol̈ila böga, nâžgola feral̈iči, i, jậ govörin, Rätka, lïpo ödi tî döma.* 4. *Prešīšâla je nâ i tvôj* (sc. *röđendan*)*... – I môj i nj̈ihov svîh.* 5. *Önо ih jöš îmo* (sc. *këksov*)*. Znậš štö, üzmeš, poidêmo jedận, dvậ, äjde...*

δ,1,c) Neživo – ženski i srednji rod. 1. *Vü stậru da čeju srüšiti, po čeju növu zīdâti* (sc. *küću*). 2. * *Vö kïselo* (sc. *mlīkö*) *da čeju bậc̈iti.*

δ,2. Množina.

δ,2,a) Živo – muški rod. 1. a.=g. (obavezno *svîh*, a vjerojatno i *mojîh*, *tvojîh*, *njegövih* itd. 1. *Svîh san čüla, svîh.* 2. *Govörin ti, nî sämo mëni, nego čüjen svîh da se tûžu.* 3. *Âjde, pozdrâvi tâmo svîh...* 4. *Sâ ka je sîna* (sc. *žen̈ila*)*, îsto nas je svîh zvậla.* 5. *Da nî nj̈ih, bîli bi nậs pob̈ili svîh: svîh.* 6. *Reklâ mi je Nâda da su narūč̈ili väljda päštušütu za svîh.* 7. *Svï̈ mî völimo svojîh.* 8. *Ne möre svojîh vol̈iti, a njegövih në.* 9. *Ti böga, jậ san mojîh mậlih vûkla sïmo i tâmo.* 10. *Došlö je têško vrîme. Za nậs stậrih je têško, a za mlậdih jöš göre.* 11. *A në, nâ govöri, jậ nīsân üzela mậlih, nego ûn je vëč bî dëvet gödin.* 12. *Nï su Lisïca, a Grüičini su ih zvậli, ovîh drügih nīsü zvậli.* 13. *Mëni turïsti dôjdu, po ih ponüdin, kîh möžda ču vîti drügu gödinu, möžda nêču, po čovïka ponüdiš i dậš mu se nap̈iti i bîlo štö.*

2. a.=n. (puno rjeđe) 1. *I ûnda u Nüštar da čeju stâviti ovï iz Bênkovca.* 2. *Zậse češ imâti. – Valjâlo bi imâti i za drügi. – Â? – Jậ govörin, valjâlo bi imâti i za drügih čeköli.* 3. *Jậ govörin, njîh nî brïga ni za mr̈tvi ni za žīvi.* 4. *Onâ njëga kunê, kunê: proklïnje kösti, mr̈tvi, svästa...*

δ,2,b) Žīvo – ženski rod. 1. *Ûnda bi ûn tïro mlậde neka grêdu vozïti, a në bi reklë da në znaju, da če vësla slomïti.* 2. *Skûpo je, a ne odgovậro mi: tö je svë za mlâđe, onôga, elegantnïje, rëko ûn nïki.*

δ,2,c) Neživo. 1. *Ali potrošïču jậ stậri* (sc. *kumpīr̈*), *jöš su nï dobrï. Jer ovï stâviš u veljâči, prije šêstoga ih ne dūbêš, a jësenski kâšnje trejâju.* 2. *A štö – kumpīr̈ bölje oprâti ili? – A znậš što, püni su zemljê bîli, po môkrin podü... Ne përen ovï zîmski, mïsį ovï što se sâ mëču po se u šêstin dūbû (ka je sûho), ali ovï morậš oprâti.* 3. *A mëne su pöčoli vï dôli* (sc. *zûbi*) *boľïti... Jậ bi bîla îsto načīnjâla vï dôli.. .* 4. **Ûn völi vë mậle* (sc. *slïve*). 5. **Mī idêmo sämo küvona* (sc. *jậja*).

5. Ostaci razlike između neodređenoga i određenoga lika. Razlika je između neodređenoga i određenoga lika pridjeva u kukljičkom u prvom redu formalna i sintaktička, a čisto semantička razlika postoji samo u tragovima. Osim toga, stare su razlike u naglasku između neodređenoga i određenoga lika pojedinih pridjeva gotovo beziznimno zatrte ujednačavanjima u korist jednoga ili drugoga lika. Zato je smislenije govoriti o kraćim i dužim nastavcima ili kraćem i dužem liku negoli o neodređenom i određenom liku kukljičkih pridjeva. Pridjevski su oblici u kojima se mogu pojaviti i kraći i duži nastavci, nominativ pozitiva[277], N. ženskoga roda i n. srednjega roda superlativa i komparativa[278][279] i GDL. muškoga i srednjega roda pozitiva[280]. U svim se ostalim oblicima nalaze isključivo duži nastavci[281]. Općenito se može

[277] Ovdje se s jedne strane radi o dvostrukosti/razlici -0:-*ī* u N. muškoga roda unutar n. p. A i B, koja može postojati i unutar paradigme pojedinoga pridjeva, te odgovarajućoj razlici u odnosu prema n. p. C (-0 prema -*ī* u n. p. A i -0 prema -*ï* u n. p. B, dok je u N. muškoga roda n. p. C uvijek -*ī*), a s druge je strane riječ o kvantitativnim razlikama između pojedinih n. p.: 1. u svim nominativnim oblicima između n. p. B i C (-*ï*/(-0), -*â*, -*ö*, -*ï*, -*ë*, -*â* u n. p. B prema -*î*, -*ậ*, -*ô*, -*î*, -*ê*, -*ậ* u n. p. C) i 2. u N. ženskoga i n. srednjega roda između n. p. A i n. p. C (-*a* u n. p. A prema -*ậ* u n. p. C).

[278] Samo razlika -*a* u n. p. A prema -*ậ* u n. p. C.

[279] Što vrijedi za nominativ, vrijedi i za akuzativ kad je jednak nominativu, a što vrijedi za genitiv, vrijedi i za akuzativ kad je jednak genitivu. Vokativ se pridjeva upotrebljava rijetko i često je poimeničen. Nekoliko primjera: *sîne mâterin*, *kûrbin sîne*, *jädan čöviče*, *stậri*, *mậli*, *drâgi*/*lïpi môj*, *drâgi böže*, *böže drâgi*, *svêti böže*, *böže svêti*, *stậra*, *mậla*, *lïpa*/*drâga möja*, *nësritni sîne*, *dobrï ljûdi*, *vrîdni ljûdi*, *lïpi*/*drâgi möji*, *lïpe*/*drâge möje* itd. Od nominativa se on razlikuje utoliko što u nekim slučajevima u kojima u N. muškoga roda postoje dva lika, u V. muškoga roda postoji samo duži.

[280] Duži nastavci: G. -*oga*/-*ega*, odnosno -*ôga*/-*êga*, D. -*omu*/-*emu* odnosno -*ômu*/-*êmu*, L. -*în*; kraći nastavci: G. -*a*/-*â*, DL. -*u*/-*ü*.

[281] Doduše, o G. ženskoga roda nema smisla govoriti da ima kraći ili duži nastavak.

reći da je lik pridjeva predvidljiv na temelju fonoloških, morfoloških, sintaktičkih i sociolingvističkih kriterija (dob/konzervativnost govornika). Međutim, ti kriteriji ne vrijede jednako za sve oblike (npr. sintaktički se kriterij, tj. razlika između atributa i predikativa, odnosi gotovo isključivo na N. muškoga roda itd.), pa nema općih pravila za dužinu nastavka u svim relevantnim pridjevskim oblicima, nego su potrebna pravila za pojedine oblike.

a) Nominativ (uglavnom fonološki i morfološki kriteriji). Sljedeća pravila vrijede uvijek, neovisno o položaju pridjeva u rečenici.

1. Posvojni pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in* u N. muškoga roda mogu imati samo nulti nastavak: *dȉdov*, *ôčev*, *mâterin*, a ovamo ubrajam i pridjeve tipa *mâslinov*. O ovim pridjevima v. i c,α.

2. U N. muškoga roda nastavak *-i* uvijek imaju pridjevi na *-ski* i *-ji*, tj. sa sufiksima *-ьsk-*, **-j-*: *žȅnski*, *muškî*, *tûji*, *zȃdnji* (tako i komparativi i superlativi), a jedine su iznimke, koje u N. muškoga roda mogu imati i nulti nastavak, *mogûč(i)* (imućan) i *vrûč(i)* (dijakronijski gledano participi prezenta) te *šûpalj*/*šûplji*. Za pridjeve se sa sufiksima *-ьsk-* i *-j-* može reći da i u svim ostalim oblicima imaju samo duži lik (ipak v. pod 3 i c,β pod 4). Što vrijedi za pridjeve sa sufiksom *-ьsk-*, vrijedi i za pridjev *jedînī* te za redne brojeve. Samo nastavak *-i* u N. muškoga roda ima i većina pridjeva s osnovom na *l* (izbjegavanje vokalizacije, odnosno čuvanje cjelovitosti osnove): *bêli* (kaljski neodr. *biê*), *cêli* (kaljski neodr. *ciê*), *cȉgli*, *têpli* itd., ali *dȅbe/dȅbeli*, *vȅse/vȅseli* i *pobüho*; međutim, *nȃgal*, *cmîl* i posuđeno *stâbil*, *šufîl* (profinjen), *ünjul*. Nastavak *-i* u N. muškoga roda ima i poneki pridjev, često posuđeni, s osnovom na suglasničku skupinu: *fȃlsi*, *lâški* (lako prohodan), *jâdrni*. Neki pridjevi u N. muškoga roda uvijek imaju *-i* iz ne sasvim jasnih razloga. Tako svi pridjevi bez sufiksa s osnovom na *r* osim *stȃr* i *spör* (*čȃri*, *šȃri*, *sûri*, *škûri*, *pûri*) i još neki (*növi*, *tïhi*, *bâsi* (nizak – o čovjeku), *strögi* (posuđeno), *stȉmi*, *tȉki*, *kupôvni*, *crkôvni*).

3. Naglašeni nastavci nominativa imaju isključivo odraze kračine u glagolskih pridjeva n. p. B i u pridjeva *döbar*, *gô* i *bôs* (*pečȇn*/*pečenï kumpîr*, *bosâ nogâ*, *dobrö dītë* itd.), a isključivo odraze duljine u nekolicine pridjeva tipa *muškî* (v. III,2). Nenaglašen nastavak u N. ženskoga i n. srednjega roda uvijek ima odraz kračine (*žȅnska*, *žȅnska košülja*, *mânja jȃja*). Tako se izbjegava poklapanje nastavka ženskoga roda jednine i srednjega množine s nastavkom srednjega roda jednine tvrdih osnova, tj. čuva se razlika između oblika kao *žȅnska* i *žȅnsko* (usp. i § 24,II,3,c). Slično je i u drugim ugljanskim govorima. Ipak, u Preku sam i Poljani zabilježio V. *môlo* i *stôro*. Odgovarajući se V. može pretpostaviti i u Lukoranu, ali nisam uspio provjeriti postoji li ondje.

b) Nominativ jednine muškoga roda pozitiva (uglavnom sintaktički kriteriji). Uz sljedeća pravila napominjem da nisam uspio zabilježiti dovoljan broj spontanih primjera N. muškoga roda različitih pridjeva u različitim položajima, pa sam podatke dobivene iz spontana govora morao dopuniti ispitivanjem, premda smatram da ispitivanje nije najbolja metoda za proučavanje ove pojave. Sljedeća se pravila, naravno, ne odnose na pridjeve spomenute u α pod 1 i 2, koji u N. muškoga roda ili nikad nemaju ili uvijek imaju nastavak *-i*.

α) U atributnom položaju većina pridjeva u N. muškoga roda ima nastavak *-i*. Štoviše, za neke pridjeve koji se upotrebljavaju samo ili većinom u atributnom položaju, vrijedi da u N. muškoga roda mogu imati samo duži oblik, npr. *dësni*, *lîvi*, *prậvi*, *krîvi* (ukrivljen; pogrešan)[282], *kôsi*, *strậni*, *svêti*, *prösti* (jednostavan), *prösli*, *pasậni* (starije za *prösli*), *garafulậni* (*garafulậni papậr* – crni biber u zrnu), *prêki* (*prêki pût*), *žậrki*, *püpliki*, *rậni*, *pôzni*, *pôsni*, *mr̈sni*, *božîčni*, *pokôjni*, *tâjni*, a tako i *ölovni* i *zlậtni* (samo atributno, a predikativno *od ölova* i *ö zlota*). Ipak, dio pridjeva u atributnom položaju ima u N. muškoga roda i nulti nastavak. Među njima ga pridjev *döbar* ima uvijek, a ostali nekad imaju *-i*, a nekad nulti nastavak. To su prije svega pridjevi na *-ar*, tj. pridjevi sa sufiksom *-r-*, a rjeđe drugi pridjevi sa sufiksima. Čini se da izbor nastavka kod tih pridjeva nema veze s neodređenošću/određenošću, nego da ovisi o preferenciji govornika, a možda i o konzervativnosti. Primjeri: 1. *Čëkoj, dâču ti čîsti pijât.* 2. *Imậ je žûti kapöt.* 3. *Što če îsti môj glậdni sîn?* Tako i: *növi kapöt*, *ûn nïski*/*visöki ormậr, môj dëbeli brật*, *têški kâmik*, *frïgoni krûh*, *mlậdi kumpîr* itd. Međutim: *ûn tvôj döbar prïjatelj* (samo tako kao što je jedina mogućnost i *nâ tvojâ dobrâ prijatelj̈ica* – n. p. B), ali *ûn öštar*/*ôštri nôž* (češće *öštar*), *ûn mödri kapöt* i rjeđe *ûn mödar kapöt* (ali samo *mödri kâmik* – modra galica), *mökar*/*môkri šugamận*, a tako i *pečên*/*pečenï kumpîr*. Ipak, i pridjevi bez sufiksa u atributnom položaju mogu imati kraći lik u ponekom ustaljenom izrazu, npr. 4. *Sît glậdn(om)u ne vëruje*[283]*.* Pridjev je *pûn* specifičan zato što često ima dopunu. Kada ima dopunu ili se ona lako može domisliti, taj pridjev kao atribut stoji u kraćem obliku: 5. *Ûnda äjda pu Plöče – svë nậ se: Kabậ od dväjeset l̈itor pûn robeẗine, kamikâ, jậpnâ, sûmpura, spîzu, röbu – sve -, i pûmpu jöš.* Isto tako i: *pamidôr pûn söka*; *pûn pijât jûhê*; *poî je pûn pijât.* Ali: 6. *Dodậj mi ûn püni žmû.* Drugi pridjevi koji imaju dopunu, obično je imaju samo kao predikativi. Nadalje, osobiti su atributi kao dijelovi imenskoga predikata. Takvi atributi često stoje uz imenicu *čövik*, koja se lako može i izostaviti, i time su bliski pridjevskim predikativima. Oni kraći oblik imaju češće od

[282] Za razliku od *krîv – schuldig*.
[283] Poimeničeni su pridjevi zapravo atributi bez imenice na koju bi se odnosili.

ostalih atributa: *jädan čövik* (može se pretpostaviti izostavljena spona). Tako i: 7. *Glậdan čövik: pûšti ga neka idê.* 7. *Tî si nïki mûnjen(i) čövik.*

β) Nominativ muškoga roda pridjevskih predikativa većinom ima nulti nastavak, ali kod pridjeva koji se u istom značenju upotrebljavaju čas atributno, čas predikatno, moguć je i nastavak *-i*, osobito u mlađih govornika. Primjeri iz spontana govora: 1. *Ûn je čïst.* 2. *Ka dôjde bölest, ûnda si stậr i o četrdesêt, dok je zdrậvlja, ûnda nīsï nïkakor stậr.* 3. *Neka büde žïv i zdrậv.* 4. *Nï ûn ni slậb.* 5. *Nï ûn nïšta krîv.* 6. *Jậ san dëbe, onâ je mïršava.* 7. *Tî bi rậd imâti ženü i bïti slöbodan.* 8. *Nīsï nïgdi sïgur.* 9. *A jädan, nî znậ odậvna zậ se.* 10. *Bî je mâlo nâpit.* 11. *Morậ bï strpljîv i štö š.* 12. *Nâmo je sämo putēljâk očïščen.* Ali: 13. *Börami, i ne möre biti dëbeli: tậj ti ne stojî sekûndu* (*dëbeli* relativno često, vjerojatno zbog krajnjega *l*). 14. (...) *döšo iz Zậgrëba od Mirële:* (...) *döbar, vëliki i îmo cüru* (*vëliki* također relativno često uz *vëlik*, vjerojatno prema *mậli* i starijem *vëli*). *15. Dï če ûn, bögati, stậri, bïži...* 16. *Ûn je vëč bî stậri*[284]. 17. *Dok je mlậdi* (sc. *bôb*), *ûn je döbar*. Informanti potvrđuju: *kapöt je špörak*, ali i *špôrki*, *kapöt je čïst*, ali i *čïsti*, *šôs je têsni*, ali i *têsan*, *svậs je žût*, ali i *svậs je žûti*, pri čemu je duži lik manje običan.

c) Ostali relevantni oblici (GDL. muškoga i srednjega roda pozitiva). Svi pridjevi u dotičnim oblicima mogu imati duži lik. Za pridjeve se na *-ski* i *-ji* može reći da imaju samo duži lik u svim oblicima (za jedinu iznimku v. β pod 4). S druge strane, pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in* u GDL. često imaju kraći lik. Ostali pridjevi u GDL. većinom imaju duži lik, a kraći se nalazi samo ponekad.

α) Posvojni pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in*[285]. Kraći se lik najčešće susreće kod pridjeva na *-ov*, *-ev*, *-in*[286]. On se nalazi gotovo uvijek kod rodovskih i obiteljskih pridjevaka, tj. pridjeva na *-ov*, *-ev*, *-in* koji pobliže određuju ime ili nadimak (v. § 34,1-3), a kod pridjeva se na *-ov*, *-ev*, *-in* kada stoje kao »obični« atributi, duži lik javlja češće, osobito kod mlađih govornika, dok najstariji i najkonzervativniji većinom imaju kraći lik. Duži se lik najčešće nalazi u L., vjerojatno zato što u L. većinom dolaze poimeničeni pridjevi koji označavaju nečiji posjed, a

[284] Kod nešto mlađih (šezdesetogodišnjaci) relativno često predikatno *stậri*, vjerojatno prema poimeničenom pridjevu *stậri*, ali većinom *mlậd* jer poimeničeno *mlậdi* znači »mladoženja«, a ne »mladić«.
[285] V. a pod 1.
[286] Slično vrijedi i za zamjenice na *-ov*, *-in* (*kakôv*, *vakôv*, *takôv*, *nakôv*, *njegôv*, *njêzin*, *njïhov*), ali se kod tih zamjenica kraći oblik čuje rjeđe nego kod posvojnih pridjeva na *-ov*, *-ev*, *-in*, uglavnom kod najstarijih i najkonzervativnijih govornika, npr. *Nêmo vaköva zâhoda ni Pöljska ni Fräncuska*. Kraći je oblik u tih zamjenica običniji u G. i D. nego u L. Pridjev *sïrov* kao pridjev koji nije posvojni, u GDL. ima obično duže oblike kao i većina drugih pridjeva koji nisu posvojni. Ipak, u N. taj pridjev ima samo kraći oblik.

upotreba tih pridjeva semantički i sintaktički odgovara upotrebi određenoga lika. Osim toga, na nastavak dotičnih pridjeva u L. mogao je utjecati i nastavak zamjenica i pridjeva koji se upotrebljavaju u jednakom kontekstu, a imaju samo duže nastavke, npr. *na mojȉn*, *na nâšin*, *na tûjin*, pa tako i *na njêznin*, *na njegövin*, *na strîninin*, *na dȉdovin*. Od najstarijih sam informanata dobio općenito malo primjera, a osobito malo primjera L. dotičnih pridjeva, pa o tim govornicima mogu reći jedino da u L. poimeničenih pridjeva koji znače posjed, mogu imati oba lika, što, uostalom, vrijedi i za mlađe.

Primjeri. 1. Genitiv (i A. jednak G.): 1. *Zvậ je Tömislava bäš Sikȉrina da neka dôjde pô nj u Splȉt.* 2. *I mậli od Bosậnke, od Böjislava övoga Lōnȉna* (...) *i mậli od Ortulậnova Žêljka...* 3. *Šīmê Bilânova ôca.* 4. *Nâmo iz drüge strậnê strīčëva nêmo nȉjene grîblje: svë su dôli, na tlohü.* 5. *Onö je nȉska onâ mocȉrica ka se pôjde prema nâšemu gôri, po nâmo ko Lîvijina.* 6. *Ali sâ govöru i za ovôga mậloga Ëlvisova.* 7. *Trî Lênkine, tëbe, Karâulina, lëtričarova brâta, Mȉlice Kâičine*[287]*...* 8. *Od onôga Štȉkovoga Mīra...* 9. *Tö su zvậli Šīmȉnoga ôca »stậri Masľina«. – Kôga Šīmê? – Šīmê Bilânova ôca.* 10. *Gôri, do Mȉlovoga.* 12. *Jậ san uza krậj se dȉžala zîda Špêrovoga.* 13. *O Dȉne Cötove, o Cötovoga sîna...* 14. *Marîna je bîla bölesna posli Tämarinoga pîra.* Informanti potvrđuju: *iz Bâčina dvôra* i *iz Bâčinoga dvôra*, *do strīčëva* i *do strīčëvoga*, *do ôčeva* i *do ôčevoga*. Obično se govori *mâslinova ûlja*, a *mâslinovoga ûlja* čuje se samo iznimno od mlađih.

2. Dativ: 1. *Po san dậvâla cȉce ovômu Srëčku Mëštrovu...* 2. *A da mi je kūpȉti dvî-trî – Rûdu Bậrbinu – ûn väjk pošâlje –: Rûdu i Bōžȉ nâšemu.* 3. *Vômu Blậgdonovu Slâvku, njëmu je pomögo...* 4. *A znậš da je i onômu Mȉlu Îškinu ženâ umȉla?* 5. *I Dȉnu Ljübičinu nî dobrö.* 6. *Srëčku nâšemu, Bûmbiničinomu, njëmu se gubî krv.* 7. *Käko je Marînku sâda? – Kômu Marînku? – Dȉveru Radênkinomu.*

3. Lokativ: 1. *Vôde na Ôgradi na strîninu nešto jê, ali jậ san bez skậl, ne môgu...* 2. *Na ôcu mu – Dävorovu i Kanëlinu...* 3. *Tî stojȉš na dȉdovin, ne stojȉn jậ.* 4. *A i tâ čëstica nî nâmi u bâbinin.* Isto tako i: *na Mȉlovin*, *na Srëčkovin i na njêzinin*, *na strîninin*, *u Bâčinin dvôru*, *u Vülinovin dvôru* (tako spontano, a informanti potvrđuju i *u Bâčinu dvôru*, *u Vülinovu dvôru*). Spontano više puta *u mâslinovin ûlju*, a potvrđeno *u mâslinovu ûlju*.

β) Ostali pridjevi. U ostalih se pridjeva kraći lik susreće rjeđe, i to:

1. kod najkonzervativnijih govornika ponekad kod atributa kao ostatak kategorije neodređenosti: 1. *Vî imậdête onê bähorice* (?)*, kapüle, slanȉne, sapūnâ neduperậna...*;

[287] Najstarija informantica (rođena 1921. godine).

2. kao atribut ili predikativ u više ili manje ustaljenim izrazima: 1. *Sît glậdn(om)u ne vëruje.* 2. *Cêli mïsec jûšn(og)a/krîpn(og)a krûšn(og)a ne idêmo.* 3. *Mûnjen(og)a čovïka*[288]*!* 4. *»Ubïču se, ubïču se«, govöri, »nêmo te vïše žîva.«*[289];

3. u sraslim i ustaljenim izrazima s prijedlozima: *odậvna*, *odmälahna* (odmalena), *od mïla* (*ne möreš se od mïla nagljëdatı*), *dökasna*, *dögola/dogolâ*, *dö škura*, *ïskosa*, *ïznova*, *izdalekâ*, *izblîza*, *zarâna*; *ü belu* (*grêdu ü belu* – obučene u bijelo), *ü škuru*, *pö škuru*;

4. u sraslim izrazima od prijedloga *po* i pridjevske (većinom posvojne) zamjenice ili pridjeva (većinom na -*skı*). Izraze s prijedlogom *po* izdvajam od ostalih sraslih prijedložnih izraza zato što u njima kraći nastavak imaju i pridjevi koji inače uvijek imaju dug nastavak. Takvi su izrazi: *po mojü*, *po nâšu*, *po njegövu*, *po njêzinu*, *po njïhovu*, *po kukljîšku*, *po kậljsku*, *po starînsku*, *po gospösku*, *po gräsku* itd. *Nâ se po njêzinu drži üvik. Tö ti je po starînsku*, *po domậču.* Oblik je na -*u* u takvim izrazima dijakronijski gledano D. srednjega (eventualno muškoga) roda. Naime, nastavak -*u* u takvim izrazima nalazi se i u istarskim govorima koji razlikuju D. i L., a i u sličnim izrazima u staroslavenskim tekstovima (Mandić usmeno).

6. Defektivnost u deklinaciji pridjeva.

a) Neki se pridjevi upotrebljavaju samo u određenim izrazima i s tim u vezi imaju manje oblika nego što je predviđeno paradigmom. Tako se pridjevi *jâlova*, *küljava* (trudna – stariji naziv), *nosêča* (trudna – noviji naziv), *skôtna* po prirodi stvari odnose samo na bića ženskoga spola i prema tome upotrebljavaju gotovo samo u ženskom rodu. Pridjevi se **büsav*, *kïseli*, *läk*, *läški*, **lüčav*, **mậrčeni*, **nët*, **slậvi*, **lûngi*, **močâvan*, *prêki*, **stüpaški*, **sînji*, **plivûči*, koliko mi je poznato, upotrebljavaju samo u raznim oblicima sintagmi *büsava glậvâ/büsavo čelö* (o velikoj glavi/veliku čelu), *kïseli kapüs*, *läk posậ* (uz češće *lägan posậ* – prilog *läko* = bez muke), *lâški pût* (lako prohodan put), *lüčava zemljâ* (grudasta) i *svë je lüčavo*, *mậrčeno sûnce*, *nëta kậfā* (prava kava za razliku od *žitïne* – kave od ječma), *slậva/lûnga bevậnda* ili *slậvo/lûngo vīnö* (slaba, vodenasta bevanda, slabo, vodenasto vino), *močậvna zemljâ/močậvno vrîme* (vlažna zemlja/vlažno vrijeme), *prêki pût*, *stüpaško kölo* (kolo koje se pleše stupajući – postoji i prilog *stüpaški*), *sînje môre*, *plivûča rïba* (plava riba). Pridjev **kâsni* upotrebljava se samo u sintagmi *u kâsnu ûru* (za kulture se govori *pôzni*: *rậni i pôzni kumpîr* i sl.). Prilog je *kâsno*, naravno, sasvim običan. I pridjev *žậrki* upotrebljavao se samo uz *sûnce* i *kolûr*, a u novije vrijeme upotrebljava se i uz *bôja*. Defektivni su i pridjevi *mâkro* i *marïtimo*,

[288] Genitiv čuđenja.
[289] Informanti ne potvrđuju *nêmo te vïše **žîvoga.*

koji se upotrebljavaju samo kao poimeničeni pridjevi u srednjem rodu jednine. Tako se upotrebljava i pridjev *krûšno* (danas rijetko), većinom uz glagol *îsti* (*cêlu šetemận nīsmö krûšn(og)a* (tj. kruha) *îli*)[290]. Dio se pridjeva upotrebljava samo u određenim izrazima kao *od nëmila do nëdraga* (posuđeno) ili *odmälahna* (odmalena). Osim toga, neki se pridjevi rijetko upotrebljavaju u određenim padežima (za vokativ v. b. 279). Premda se navedeni pridjevi obično ne upotrebljavaju u dijelu oblika, ipak su mogući konteksti u kojima bi većina njih mogla doći i u nekim oblicima u kojima obično ne dolazi, npr. *ne möre muškî biti küljav*, *čä če ti nö jâlovo*, itd.

b) Nadalje, neki se pridjevi upotrebljavaju samo kao atributi i s tim u vezi imaju samo duži oblik (v. 5,b,α). Neki se pak pridjevi upotrebljavaju samo kao dio predikata i s tim u vezi imaju manji broj oblika. To su prije svega glagolski pridjevi radni i većina glagolskih pridjeva trpnih. Međutim, i među »običnim« pridjevima ima takvih koji ne dolaze kao atributi. Takvi su, primjerice, pridjevi *krîv* u značenju *schuldig*, *gotôv* (*si gotôv/gotöva? Ručênje je gotövo.* – rijetko atributno, a i tada u N. muškoga roda samo kraći lik), *kapâc* (*nî kapâc/kapâca* – nije sposoban/sposobna), *živûči* (živ – *jöš je živûči*), a donekle i pridjev *drậg* (v. III,1,b). Osobit je pridjev *rậd* (f. *râda*). Taj se pridjev uvijek upotrebljava s oblikom glagola *bïti* koji inače služi za tvorbu kondicionala, a takav predikat kao dopunu ima infinitiv ili zavisnu rečenicu sa *da*, ovisno o tom jesu li subjekt glave i dopune isti ili različiti. Kod najkonzervativnijih se govornika taj pridjev, čini se, dosljedno mijenja u rodu i broju (*ûn bi rậd*, *nâ bi râda*, *nï bi râdi*, *në bi râde*: *Tî bi rậd imâti ženü i bïti slöbodan. Mî bi râdi tö danậs završïti.*), a kod mlađih (već oko 70 godina) upotrebljavaju se oblici *rậd* i *râda* proizvoljno, bez obzira na rod i broj: *Ûn bi râda da sa jậ ûnde sväki dận.* Tako i *nâ bi rậd* i *mî bi rậd*, *mî bi râda* itd. Komparacija je ovoga pridjeva isključivo priložna: *râđe*, *näjrađe*.

c) Kao pridjev nesklonjiva pozitiva može se shvatiti i imenički G. *cēnê* (jeftin), tim više što ima sklonjiv komparativ i superlativ (*cenïji* i *näjcenïji*).

III. Naglasak pozitiva. Većina kukljičkih pridjeva ima nepomičan naglasak na osnovi (n. p. A), a manjina nepomičan zaosnovni naglasak (n. p. B i C). Iznimna je pojava da isti pridjev može imati i osnovni i zaosnovni naglasak. Naglasak s nekih pridjeva preskače na prednaglasnicu. On ponajviše preskače s A. srednjega roda, odnosno s priloga, a rijetko s

[290] Krušna se peć zvala jednostavno *pêč*.

drugih oblika (V. 4). Sinkronijske su pridjevske paradigme (n. p. A, B i C vrlo slabo, tj. samo uvjetno, povezane s pridjevskim dijakronijskim naglasnim paradigmama (n. p. *a*, *b* i *c*). O naglasku pridjeva u hrvatskom općenito v. detaljno u Kapović 2011c.

1. Pridjevi s naglaskom na osnovi (n. p. A).

a) Većina kukljičkih pridjeva ima nepomičan naglasak na osnovi (v. I,1). Takav naglasni obrazac donekle odgovara n. p. *a* i *b* određenih pridjeva (ipak v. II,5,a, pod 3). U skladu s tim nepomičan naglasak na osnovi u kukljičkom imaju svi pridjevi stare n. p. *a*, i dio pridjeva stare n. p. *b*. Međutim, i gotovo svi pridjevi n. p. *c* danas u kukljičkom imaju ujednačen naglasak na osnovi.

b) Osnove mogu biti duge (*bêli*, *lîp*, *krvậv* – *krvậva*, *gôbav*) i kratke (*mïli*, *növi*, *drït*, *stüpaški*). Budući da je slogotvorno *r* uvijek kratko, sve su osnove sa slogotvornim *r* sinkronijski kratke (*cr̈n*, *tvr̈d*, *čvr̈st*). Osnove s nedavno produljenim naglašenim *a* (*bâsi*, *slâdak*) možemo smatrati kratkima u odnosu prema dugim osnovama sa *ậ* (*stậri*, *glậdan*). Pridjevi višesložnih osnova čiji naglasak nije na zadnjem slogu osnove, uvijek imaju nepromjenljiv naglasak. Pridjevi ostalih osnova mogu imati jedne oblike duge, a druge kratke zbog duljenja u zatvorenu slogu (*sît, zdrậv* prema *s̈ita*, *zdrâva*, a tako i *gôrka*, *têška*, *nevîrna* prema *görak*, *tëžak* (v. b. 102), *nevïran*). U pridjeva se s nepostojanim *a* stara kračina u otvorenom slogu dobro čuva, a primjeri su s poopćenom duljinom kao *bûran* i *vîran* sasvim rijetki. O kračini u NA. muškoga roda posuđenih pridjeva kao *žvëlat*, *kuntënat*, *supërab* u odnosu na duljinu u ostalim oblicima tih pridjeva v. u § 9,2,a,β,2. Postoje još neke promjene te poopćenja i ujednačavanja kvantitete u odnosu na starije stanje. Tako je osnova pridjeva *čîst* u svim oblicima pozitiva produljena duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu. U pridjevu *kôsi* ujednačena je duljina u svim oblicima prema starom N. muškoga roda neodređenoga lika. U pridjevima *mậli*, *prậvi*, *rậni*, *stậri* poopćeno je *ậ* iz određenoga lika, a stara se kračina neodređenoga lika čuva u prilozima *mâlo*, *pomâlo* (pomalo; polako), *prâvo* (izrazi kao: *hödi prâvo*; *îmoš prâvo*, *rëko si prâvo*, *da ti prâvo rečên*; *nî mu prâvo*), *râno*, a k tomu i prilog *dügo* prema pridjevu *dügašak*. Sličan odnos nalazi se između pridjeva *prêki* i priloga *prëko* (kračina u prilogu vjerojatno prema naglašenom prijedlogu – *prëko mosta*, *prëko sebe*). U pridjevu je *pôzni* dužina po svoj prilici prema *rậni*[291], a u pridjevu je *kâsni*

[291] Malo je vjerojatno da se *pôzni* produljilo tek duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu.

kračina. Pridjev *drậg* kao dio predikata uvijek ima *ậ* (*ûn je drậg*, *drậgo je vö dītë*, *drậga je njôj čâšica*), a kao atribut pod utjecajem odozgo često ima *â*: *drâgi bôg*, *ûfon se u drâgoga bögа*, *drâgi böže*, *drâgi môj* (V.), *dīte drậgo*, ali i *drậgi bôg*, *drậgo dīte* itd. Skraćena su imena samo *Drâgi* (G. *Drâgoga* itd.) i *Drâga* (D. *Drâgi*). Osim toga, treba razlikovati prilog *lïpo* (lijepo – 1. *Vïš käko su vö lïpo urēđïli.*, pa i u oslabljenu značenju kao 2. *Sâ smo lïpo gotövi, po möremo döma.* 3. *Üžgola san lïpo feraľič i otö...*) od *lïpo* (skroz, sve do (uz oznake mjesta): 4. *A ûn žīvê nâmo, nö su bîli u Slâve kūpïli na cësti, lïpo na cësti, na prïključku.* 5. *Ûnda san iš njïma, pönela cvîče, jer je Dậnko pöšo lïpo gôri do grôblja âutun.* 6. *A đï nâ îmo küču? – Po Dêbrima, nâmo lïpo iza Bêtinjanina.*).

c) Pridjevi s naglaskom na osnovi (n. p. A):

Napomena. Pridjevi su razvrstani u podskupine prema sufiksima. Kao sufiks većinom kategoriziram spoj staroga završetka osnove i staroga sufiksa (usp. s Napomenom1 u § 18,I).

α) Tvrde osnove:

α,1. Bez sufiksa i s rijetkim sufiksima.

α,1,a) Jednosložne osnove.

1. Duge: *bêli*, *blêd*, *cêli*, *čậri* (vedar; bistar (o očima)), *čīst*, *drậg* (atributno *drâgi* i starije *drậgi*), *fậlsi* (lažan, nepravi (*fậlsi rûb* = našiven rub, traka tkanine (na haljini), *fậlsa jūhâ* = juha bez mesa); prijetvoran (*fậlsi čövik*); *na fậlso* – na prijevaru), *fīn*, *fûrbi*/*fûrbo* (lukav), *glûh*, *grêz*, *glûp*, *gûst*, *jậk*, *krîv* (kriv: *schief*, *falsch*, *schuldig*), *krût* (nepopustljiv), *kôsi*, *lïn*, *lïp*, *lïvi*, **lûngi* (slab, vodenast – *bevậnda*, *vīnö*), *ljût* (ljutit; ljut (okus); kiseo[292]), *mậli*, *mêk* (pridjev sa sufiksom -ьk-), *mlậd*, *mlậk*, *prậvi*, *prêki* (samo u sintagmi *prêki pût*; v. II,6,a), *pûst* (bez ljudi (i životinja) – *selö je pûsto*; vrlo brojan (samo atributno) – *pûsti nâdimci*), *rậni*, *sêd* (nekad češće *sûri*), *sîv*, *skûp*, *slận*, **slậvi* (vodenast, slab (o bevandi i vinu)), *slīp*, *strậni* (pridjev sa sufiksom -ьn-), *stậr*, *sûh*, *sûri* (boje pepela ili olova; sijed), *svêti*, *šậld* (čvrst; siguran (o džepu)), *šậri* (šaren; pjegav), *škûri* (taman; mračan), *tûp* (tup: koji nije oštar, koji sporo shvaća (*tûp je za skülu*)), *žīv* (živ; živahan (obično o djetetu)), *žût* itd.

[292] *Ljûti* su *papậr*, *paprïka*, *lûk*, *kapüla*, ali i *kvasïna* i želučana kiselina (*ljutīnâ*), *limûn*, *marâška*. Zaljućena hrana je *paprëna*, kiseli kupus *kïseli kapüs*, a kiselo mlijeko *pokõšeno mlīkö*.

2. Kratke[293]: *bâsi* (nizak, niska rasta – o čovjeku), *bȉrz*, *cȉrn*, *čvȉrst*, *drȉt* (ravan), *früli* (natruo), *läk* (koji se lako obavlja – pridjev sa sufiksom -*ъk*- – samo ponekad u sintagmi *läk posa̍*; prilog uvijek *läko* u značenju »bez muke«), *lâški* (lako prohodan – u sintagmi *lâški pût*), *lïš* (gladak, *lïše ka̍rte* – slabe, bezvrijedne igraće karte; slobodan, bez obaveza; prilog *prôjti lïšo* – proći glatko, izvući se bez problema) *mâkro* (krto meso – poimeničen pridjev u srednjem rodu), *mïli*, *mȉrk*, *nëmilo* (nemilice – samo prilog – *tüko ga je nëmilo*), **nët* (čist, pravi – u sintagmi *nëta ka̍fa̍* – prava kava (za razliku od ječma), *növi*, *prösti* (jednostavan, običan – *prösti bocûn* – bez ukrasa, *prösta röba* – koja se nosi svaki dan, *prösti këksi* – bez nadjeva)), *pȉh* (prhak), *pûn*, *ra̍d* (v. 6,b), *sît*, *sla̍b* (slab; neuhranjen, mršav (predikativno); loš[294]), *spör*, *stȉmi*, *ščët* (= *prösti*), *škȉt*, *štüf* (mrzovoljan – *štüf je sa̍m na̍ se*, *štüf je po cêli da̍n*, prilog *štüfo mi je čëkati* – mrsko mi je, ne da mi se), *tïhi*, *tȉki* (trpak – pridjev sa sufiksom -*ъk*-), *tvȑd* (tvrd; *škrt* (o čovjeku)), *vëlȉ*[295], *zdra̍v*, *žük* (gorak (samo o okusu), danas češće *görak*) itd.
3. Pridjev *žvëlat*, f. *žvêlta* (brz – nekoć većinom tako, a *bȉrz* samo rijetko) s nepostojanim *a*.

α,1,b) Višesložne osnove.
1. Naglasak na zadnjem slogu osnove (duljenje zatvorenoga naglašenoga sloga samo u *pija̍n*): *furëšt* (koji nije domaći (o čovjeku) – većinom poimeničeno), *golûž* (pohlepan, lakom, gladan), *jeđîni*, *kapâc* (sposoban – gotovo uvijek *nî kapâc*/*kapâca* – nije sposoban/sposobna), *kurijôž*, *manït* (mahnit), *nervôz* (živčan, nervozan), *pija̍n* (f. *pijâna*), *sparenjôž* (štedljiv), *šutîl* (profinjen), *valja̍n* itd.
2. Naglasak na ostalim slogovima osnove: *jënak*, *jëftin*/*jëvtin* (nekoć većinom *cênê* – v. II,6,c), *lägan* (lagan: male težine (*kâmik*), koji se lako obavlja (*posa̍*); prilog *lägano* – malo, polako – *lägano pomäkni*, *lägano pûše*, *lägano san hođila* (običnije: *pomâlo san hođila*)), *marïtimo* (poimeničeni pridjev u srednjem rodu – državno, tj. državno more), *nâpet* (često u frazi: *nâpet käj püška*), *nëjok*, *öpok* (zao – danas većinom *zlöčest*), *ösor* (osoran), *prökljet* (proklet; gramzljiv – oboje većinom predikativno), *prâtik* (vičan, vješt), *püplikȉ*[296], *sïgur* (siguran), *srčan* (hrabar), *srčani* (novije: u vezi sa srcem – najčešće *srčani* = srčani napad),

[293] Pridjevi *pûn*, *ra̍d*, *sît*, *sla̍b*, *zdra̍v* staru duljinu imaju samo u zatvorenom slogu, dakle f.: *püna*, *râda*, *sïta*, *slâba*, *zdrâva*.
[294] *Slâbo*/*rûžno vrîme* – loše vrijeme, nevrijeme; *slâbo vīnö* – loše vino, slabo vino; *slâba hra̍nâ* – loša hrana ili nedovoljno kalorična hrana; *užâlo je bïti slâbih vrïmenov* – bilo je teških vremena.
[295] Samo kod najkonzervativnijih govornika, dok se kod manje konzervativnih upotrebljava samo u toponimima kao *Velivȑh*, *Velikûs*, *Vëli Kosta̍nj*, *Vëli Îž*, a inače *vëlik*.
[296] Maričić navodi značenje *javni* i daje primjere *kurba puplika* i *ča misliš da je vo pupliko*, ali moji informanti spominju samo sintagme *kûrba püplika* i *jârac püpliki* (pogrdno o ljudima), a *püpliki* prevode kao *pokvâren*. Pitanje je je li Maričić odrednicu »upotpunio« prema talijanskom ili se moji informanti sjećaju samo najčešće upotrebe dotičnoga pridjeva.

stâbil (stabilan), *übog* (obično o prosjacima: *jädan übog)*, *zlöčest* (novije umjesto starijega *öpok*) itd.

3. S nepostojanim *a*: *kuntënat* – f. *kuntênta* (zadovoljan – danas rijetko), *supërab* – f. *supêrba* (ohol, ponosan).

α,2. Sufiks -*r*-.

1. Kratkosilazni naglasak u svim oblicima: *bïstar*, *mödar*, *žüstar*.

2. Kratkosilazni naglasak samo u obliku s nepostojanim *a*: *jëdar* (velik – o sjemenju, plodovima, gomoljima i lukovicama – suprotno od *dröban*), *mökar*, *öštar*, *vëdar*.

3. Dugosilazni naglasak u svim oblicima: *hrậbar* (u Preku *hrâbar – hrâbra*), *mûdar*.

α,3. Sufiks -*l*-.

α,3,a) Tvorbena osnova na suglasnik.

1. Kratkosilazni naglasak neposredno pred sufiksom u svim oblicima: *cïgli*, *düplȉ*[297], *mȑkli*, *öbal*, *pobüho* (f. *pobühla*).

2. Dugosilazni naglasak neposredno pred sufiksom u svim oblicima: *nậgal*, *okrûgli*, *svîtli*, *têpli*.

3. Posuđeni pridjev *pömukli* s naglaskom na prefiksu.

α,3,b) Tvorbena osnova na samoglasnik: *ždrëli* (zreo), *gnjȋli* i pridjevi sa sufiksom -*el*-: *dëbe*/*dëbeli*, *vëse* i *kïseli* (uglavnom samo u sintagmi *kïseli kapüs* – v. b. 292).

α,4. Sufiks -*ъk*-[298].

1. Duge jednosložne osnove[299]: *rêdak*; *frânak* (slobodan – rijetko, najčešće priložno: *sâ ti je frậnko*), *frïžak*, *görak*, *plïdak* (v. § 7,14,a,β), *špörak* (prljav), *tëžak* (Preko: *tëžak*, *tëška* – v. b. 102), *üzak*, *žậrki* (v. 6,a) itd.

2. Kratke jednosložne osnove[300]: *blïzak*/*blïski* (uglavnom u sintagmi *blïski rôd*), *dȑzak*, *glädak* (nekoć češće *lïš*), *krâtak*, *kȑhak* (rijetko), *mȑzak*, *nïzak*, *pïtak*, *slâdak*, *tânak* (Preko: *tânak – tônka*), *vïtak* (rijetko) itd.

[297] Pridjev je posuđen iz romanskoga, ali formalno odgovara pridjevima sa sufiksom -*l*-.

[298] Ovamo svrstavam i posuđene pridjeve na -*ak* s nepostojanim *a* kao *frânak*, *špörak*, *frïžak* jer su ti pridjevi formalno potpuno jednaki domaćim pridjevima sa sufiksom *ъk*-.

[299] Jedina je osnova sa starijom duljinom pridjev *rêdak*, a sve su ostale osnove produljene duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu i prema tome imaju kračinu u oblicima s nepostojanim *a*.

3. Pridjev *dügašak* (prilog *dügo*).

4. Ovamo pripadaju i *läk*, *mêk*, *tr̈ki* i *žük*, u kojima se sufiks stopio s korijenom (v. pod α,1 pod 1 i 2).

α,5.Sufiksi -*ek*-, -*ok*-, -*ik*-: *dalêk – dalëki* (i prilog *dalëko*, ali *izdalekâ* – prečki prilog *dalëko*, kaljski *dalekô* i ugljanski *dalekȍ*); *dumbôk – dumböki*, *širôk – širöki*, *visôk – visöki*, *žëstok*; *vëlik/ vëliki* (umjesto starijega *vëli*).

α,6. Sufiks -*ьn*-.

1.Duge (i produljene) jednosložne osnove te odgovarajuće višesložne osnove s naglaskom neposredno pred sufiksom[301]: *bîdan*, *bîsan*, *božîčni*, *brîžan* (jadan), *bûdan*, *bûjan*, *bûran*, *crkôvni*, *dûžan*, *glậdan*, *glậsan*, *grîšan*, *hlậdan* (običnije *ledên*), *jûšan*, *krîpan* (hranjiv, koji daje snagu (o hrani)), *krûpan*, *krûšno* (poimeničeni pridjev u srednjem rodu (kruh i peciva od krušnog tijesta, npr. *bobûk*, *mlīnâc* itd.), *kupôvni* (kaljski *kupnêni*), *lëtni*, *mậsan*, *mậzan*, *mîran*, *mlậčan*, **močâvan* (vlažan samo u ženskom i srednjem rodu o zemlji i vremenu: *močậvna zemljâ*, *močậvno vrîme*), *mrậčan* (češće škûri), *mûtan*, *petîdan* (koji ima dobar apetit), *pokôjni*, *pôsni*, *pôzni*, *prậzan*, *rậvan*, *rûžan*, *sjậjan*, *skôtna*, *slậstan*, *smîšan* (smiješan; zabavan; simpatičan), *strậšan*, *stvậrno* (samo prilog), *sûšan*, *svîs(t)an*, *têsan* (stsl. *těsnъ*), *trêzan*, *trûdan* (umoran), *tûžan* (samo u raznim oblicima sintagme *tûžan i žâlostan*), *vậžan*, *vîčan* (vječan), *vîran*, *vlậžan*, *vrîdan*, *zlậtni* (predikativno *ö zlota*), *žậđan* (f. *žậdnja* – žedan); *betëžan* (kronično bolestan – zastarjelo), *čïlan* (čio), *dröban* (sitan – o sjemenju, plodovima, gomoljima, lukovicama i češnjevima), *gnjöjan*, *göjan*, *kurâjan* (hrabar – zastarijeva), *nevïran* (zavidan), *nevöljan*, *potrïban* (siromašan), *provïdan* (mudar, brižan), *plödan*, *rödan*, *rösan*, *spötan* (znojan), *vödan* (vodenast), *völjan*, *zadovöljan*, *žëljan* itd.

2. Kratke jednosložne osnove i odgovarajuće višesložne osnove s naglaskom neposredno pred sufiksom: *basëtan*, *čüdan*, *dësni*, *gädan*, *güšan* (ukusan), *jädan*, *jäsan* (najčešće prilog *jäsno*), **kâsni* (samo sintagma *u kâsnu ûru*), *kȍžni*, *mr̈sni*, *nenậvïdan* (zavidan – zastarjelo), *siromâšan* (nekoć većinom *potrïban*, a danas *siromâšan* sve češće), *sïtan* (o bilo čem),

[300] Većina je pridjeva iz ove skupine vjerojatno relativno nedavno posuđena iz hrvatskoga standardnoga jezika. Od formalnih bi obilježja na to mogao ukazivati izostanak duljenja u zatvorenom slogu, a osobito kračina u *glädak*. Stari su svakako *nïzak*, *tânak*, *slâdak* i *mr̈zak*.

[301] Ovamo svrstavam i pridjev *têsan* (stsl. *těsnъ*) jer je formalno potpuno jednak pridjevima sa sufiksom -*ьn*-.

skröman, *slïčan*, *slöžni* (pl.), *söčan*, *sprëtan*, *srïtan*, *starovïčan*[302], *ščëtan* (štetan), *šës(t)an* (zgodan, ljubak), *škrlëtan* (jarko crven, grimizan), *tâjni*, *vïčan* (vičan, navikao), *zlöban* itd.
3. Višesložne osnove s naglaskom dalje od sufiksa: *bëzobrazan*, *bölestan*, *čëmeran*, *dümidan* (vlažan[303]), *düševan*, *kömodan*, *lägašan*, *mälešan*, *nëharan*, *nëmiran*, *nëmočan*, *nësritan*, *nëšes(t)an* (koji nije ljubak, simpatičan), *öbločan*, *ölovni*, *öposan*, *pâmetan*, *plästični*, *pöhupan* (pohlepan), *pömičan* (pokretljiv – često o starijoj osobi koja se može sama kretati), *pöseban*, *prâvedan*, *râstrošan*, *släbašan*/*släbušan*, *slöbodan*, *spösoban*, *zïmogrozan*, *žâlostan* itd.
4. Ovamo pripada i pridjev *strậni*, čiji se sufiks stopio s osnovom.

α,7. Sufiks -*ęn*-.
1. Naglasak na korijenu: **mậrčeni* (martovski – samo *mậrčeno sûnce*)[304], *hïmben* (pohlepan, gramzljiv (sic)), *vünen* (predikativno obično *od vüne*).
2. Naglasak na sufiksu (-*ên* – -*ëna*): *bakrên*, *crkvêni*[305], *drvên*, *febrên* (povišene tjelesne temperature), *gozdên*, *kafên*, *ledên* (hladan; leden), *medên*, *ognjên* (gorući (*glavnjâ*); vruć; povišene tjelesne temperature), *paprên* (v. b. 292), *prtên* (od gruba platna), *ražëni*, *rumên*, *slebrên*, *staklên*, *suknên*, *svilên*, *vodên* (vodenast), *voščëni* itd.

α,8. Sufiks -*en*-.
1. Naglasak na korijenu: pridjevi trpni (neki samo dijakronijski gledano) kao *mûnjen* (u kukljičkom nema odgovarajućega glagola), *namûšen*, *neposvêčen*, *pokvậren*, *posvêčen*, *pöšten* (nema odgovarajućega glagola), *üčen*.
2. Naglasak na sufiksu (-*ên*, -*ëna*): *crljên* i *zelên* te pridjevi trpni kao *obuvên*, *ubijên* itd.

α,9. -*on*/-*ận*.
1. Naglasak na korijenu: pridjevi trpni (neki samo dijakronijski gledano) kao *prefrïgon*, *raščüpon*, *razlêlon*, *rasköpon*, *rasprôšon* (razmažen – u kukljičkom nema odgovarajućega glagola).

[302] Objašnjenje informanta: *Ka grê u sïme, po je blîtva starovïčna ili brôska; ili bôb je ostâri, po je starovïčan: kad ga čepulậš, îmo cïni ûn rûb, rečû: »A vëč je pröšo, starovïčan je«.*
[303] Objašnjenje informanta: *Tö je ka ti je nëgdi dumidëca, ali ka je zemljâ, ûnda je vlậžno. Jer u küći ti je dumidëca od otôga: vlâge. A i za röbu se rečê: »Pâla mi je rosâ, dümidna je, röba je dümidna.«*
[304] Izreka: *Bölje da te bïč bïje nego da te mậrčeno sûnce grïje. Bïje* radi rime.
[305] Objašnjenje informanta: *I crkvëno i crkôvno, ali prema tômu štö mïsliš. Zemljâ, ka su govorïli, zemljâ je nö bîla, kako bi ti reklâ, crkôvna, ali tö su imâli bratôvštine. Zemljâ ti je crkôvna. A ko si imậ štôlu da čûvo dîcu* (tj. komadić štole kao talisman)*, tö ti je crkvëno.*

2. Naglasak na sufiksu (-*ận* – -*ậna*)[306]: pridjevi trpni (neki samo dijakronijski gledano) kao *betegận* (kronično bolestan – češće se upotrebljava nego *betëžan* – nema odgovarajućega glagola), *dežgracijận* (nesretan, jadan – nema odgovarajućega glagola), *dešperận* (ljut), *dumidận* (= *dümidan* – glagol *dumidâti*), *izvicijận* (razmažen, izbirljiv), *mačận* (zamrljan, s mrljama), *neduperận* (nerabljen), *obligận* (obavezan, dužan uslugu), *pasậni* (prošli), *pegulận* (koji ima peh, uklet – nema odgovarajućega glagola), *pospận* (nema odgovarajućega glagola), *ruzinận* (zarđao), *valjận*, *zingận* (pocinčan) itd.

α,10. -*in* (posvojni pridjevi izvedeni iz imenica *e*-vrste – o pridjevcima v. § 34,1-3).
1. Naglasak na tvorbenoj osnovi (većinom od imenica n. p. A): *bâbin*, *čërin*, *mâterin*, *strînin*, *ûjnin*, *Dûmičin*, *Dậnkin*, *Ivânin*, *Mîlkin*, *Rätkin*, *Zlätin* itd. Tako i *smôkvin*.
2. Naglasak na sufiksu -*în*, -*ïna* (od imenica n. p. B): *sestrîn*, *tetîn*, *ženîn*; *Ậntîn*, *gōspîn*, *Pērîn*, *Šīmîn*, *Vīcîn* itd.

α,11. Sufiks -*ov*-/-*ev*-.
1. Posvojni pridjevi izvedeni iz imenica *a*-vrste (o pridjevcima v. § 34,1-3) – naglasak većinom na tvorbenoj osnovi: *brâtov*, *dïdov*, *krvëlova mâti*, *ûjčev*, *Jäkovljev*, a tako i *ôčev*, i *sïnovljev*, *müževljev*, a također i *Marangûnov* (*Marangûn* (n. p. B) – nadimak po zanimanju), *zidậrov*, *kovậčev*, ali naglasak na sufiksu (-*êv*, -*ëva*) u *strīčêv*, *tēčêv*, *Jarčīčêv* (*Jarčîč*, -*īčâ* – nadimak), *Slavīčêv* (*Slavîč*, -*īčâ* – nadimak). Sufiksom -*ov*- tvori se i pridjev *mâslinov* (od imenice *e*-vrste).
2. Ostalo: *jâlova*, *sïrov* i *gotôv* (f. *gotöva*).

α,12. Sufiks -*av*.
1. Naglasak (većinom kratkosilazni) na jednosložnoj tvorbenoj osnovi: *bïšav* (crvotočan, koji se mrvi (o drvetu); fig. o bolesnu čovjeku), *bljüzgav* (koji priča gluposti), **büsav* (*büsavo čelö* (veliko), tako i *büsava glậvâ* – bùsati – udarati glavom), *cötav* (hrom), *čörav* (ćorav; slabovidan; slijep), *drönjav* (u dronjcima, odrpan), *frậncav* (spolno bolestan, sifilitičan), *gôbav* (grbav – o čovjeku), *grîntav* (koji stalno prigovara), *günjav* (= *rünjav*), *gütav* (gušav), *hljëmav* (klimav), *hljüstav* (šlampav), *hräpav*, *hr̈ljav* (džombast), *hrömav* (= *cötav*), *kïlav*, *kl̈izav* (novije), *knjâstav*, *krậstav*, *kr̈njav*, *kr̈žljav*, *kükav* (kukavan), *küljava* (trudna, (o ženi)), *lâjav*, *lüčav* (grudast – o zemlji), *lükav*, *lülav*, *mljöhav*, *mläkav* (pun lokava), *mr̈kav* (musav),

[306] Ovdje dajem samo primjere koji se upotrebljavaju većinom pridjevski, a među pridjevima trpnim s ovim sufiksom koji se upotrebljavaju većinom za tvorbu pasiva, postoje i drukčiji naglasni obrasci (v. § 30,I,5,b,β).

mr̈šav, *mütav* (nijem; priglup), *pâdav* (koji ima epilepsiju), *p̈ipav* (spor, nespretan), *pläkav* (plačljiv), *pr̈njav* (krastavih usana), *rậngljav* (užegao (*ûlje*, *mậst*, *slanïna*)), *r̈icav* (kovrčav), *rünjav*, *slüzav*, *stüpav* (vlaknast – često o mesu), *šëgav* (mudar, lukav), *škr̈tav* (škrt: o čovjeku), *šlâmpav*, *štrậmbav* (šašav), *šüljkav* (neuredan, nemaran), *šünjav* (neuredan u odijevanju), *žïlav* itd.

2. Ostale naglasne varijante: *ruzinav* (zarđao), *šëprtljav*, *metīljậv*, *-âva*; *krvậv*, *-ậva* (nekoć n. p. *c* – mjesto naglaska ujednačeno u odnosu na starije *kr̈vāv* – *krvāvä); *švorïkov* – *švorïkova* (čvornovat, kvrgav – v. § 9,2,a,α).

α,13. Sufiks *-iv-* (gotovo uvijek *-îv*, *-ïva* – iznimke su *plîsniv* i posuđeno *milöstiv*): *črljîv* (crvljiv), *dešpetljîv* (tko se rado/često inati), *fuzljîv* (klizav – starije), *jetikljîv* (sušičav), *krmežljîv* (krmeljiv), *lažljîv*, *mačljîv* (zamrljan, flekav), *nevaljîv* (nevaljali), *ositljîv*, *pastrîv* (koji ima fleke po koži (uglavnom o trudnicama)), *plačljîv*, *plahljîv*, *požđrljîv*, *sanjîv*, *smrgljîv*/*smrdljîv*, *sopoljîv* (balav), *strahljîv*, *švenšljîv* (ušljiv) itd.

α,14. Sufiks *-at-* (*-ật*, *-âta*): *bogật*, *bužật* (koji ima rupu/rupe (ne šupljinu)), *delikật*[307] (osjetljiv), *drobật*, *duhật* (živ (o osobi za koju se očekuje da bi mogla umrijeti – *duhật je jöš*)), *krcật*, *kosmật*, *obilật*, *sakật*, *umiljật* itd.

α,15. Sufiks *-it*: *îstinit*, *ökosit*, *rậngljavit*, *manït*.

α,16. Sufiks *-ast-* (naglašen samo u *dugulj̑âst* – *dugulj̑âsta*): *blëkast* (blesav – obično u razgovoru s djecom), *crnomänjast*, *ditïnjast*, *čörbast*, *küsast* (isparan tako da vise dijelovi; podrezana repa), *môrast* (crnomanjast), *mr̈ižast*, *mûrkast* (natmuren), *plësast* (plosnat), *pûntast* (šiljast), *rüdast* (kovrčav), *šîmijast* (neozbiljan, blesav), *vêrgulast* (naginjući se čas na jednu, čas na drugu stranu – čamac), *vïžljast* itd.

α,17. Sufiks -ьsk-: *bögovski*, *bräski*, *divojậški*, *gospöski*[308], *gräski*, *hrvậski*, *jësenski*, *junậški*, *kätoliški*, *lupêški*, *ljüski*, *mrtvậški*, *presậški* (svinjski – o postupcima i naravi), *pûški*,

[307] Ovdje se romanski sufiks u N. muškoga roda ujednačio prema domaćem. Naime, očekivalo bi se ili **delikât, -âta ili delikật, **-ậta.

[308] Pridjev je *gospöski* danas rijedak, a nekoć je označavao razne pojave povezane s životom u gradu ili općenito s luksuznijim životom, npr. *gospöski sapûn*/*krûh* (kupovni), priložno *gospöski*/ *po gosp ösku se obûči* (u gradsku odjeću (za razliku od nošnje)), *govor̈iti gospöski*/ *po gosp ösku* (nekukljički, bliže standardnomu jeziku), *gospöski urēd̈iti kûću* itd.

sëljanskī[309], *söldoski* (vojnički), *svîski* (danas *svjëcki*), *stüpaški* (*stüpaško kölo* – kolo koje se pleše stupajući), *težậški*, *zîmski*, *žënski* itd. Tako i *kuklj̄îški*, *kậljski*, *prêški*, *poljậnski*, *sutumîški*, *lukorậnski*, *ugljậnski*, *zdrêški* (*Ždrēlâc*) itd.

β) Meke osnove: *bȫžji*, *pâsji*, *tûji*; *danậšnji*, *prëdnji*, *pr̄vanji* (prijašnji – najčešće *pr̄vanje vrîme* – danas općenito rijetko), **sînji*[310], *sr̄idnji*, *zậdnji*, *zmörašnji* (sjeverozapadni, sa sjeverozapada (*sa zmôrca*)); *domậči*; *dobrostojêči*, *nosêča*, *plivûča* (samo *plivûča r̄iba* – plava riba), *živûči* (predikativno – *jöš je bî živûči* = živ), *mogûč* (imućan, a s tim u vezi i moćan), *vrûč*; *šûpalj* (koji ima rupu/rupe; koji ima šupljinu/šupljine); *drükčiji* itd.

2. Pridjevi s naglaskom na nastavku. Naglasak na nastavku imaju dvije relativno malene skupine pridjeva.

a) Prvu skupinu (n. p. B – v. I,2) čini pridjev *döbar* te pridjevi radni tipa *lëgo* – *leglâ* i pridjevi trpni tipa *pečên* – *pečenâ* (v. § 30,I,4,b,α,1 i § 30,I,5,b,γ)[311]. Svi ti pridjevi i dijakronijski pripadaju n. p. *b*, a u kukljičkom čuvaju mjesto naglaska, a donekle i kvantitetu, neodređenoga lika. Prema tome, mjesto je naglaska uvijek zaosnovno osim u obliku s nultim nastavkom. U njem pridjevi trpni naglasak imaju na posljednjem slogu (*pečên*, *učinjên*, *podiljên*), a *döbar* i pridjevi radni na pretposljednjem slogu (*döbar*, *rëko*, *mögo*, *lëgo*) zato što su *r* i *l* u takvim riječima u svim oblicima slijedili neposredno iza opstruenta, a u oblicima se s nultim nastavkom nakon ispadanja poluglasa umeće šva (*dòbrъ > *dòbər*). Što se tiče kvantitete, stara je kračina[312] sačuvana u nominativu i akuzativu[313], a kratak je i nastavak u dli. Ostali su nastavci (GDLI. i g.) preuzeti iz određenoga lika i kao takvi su dugi[314]. Pridjevu *döbar* (*dobrâ*, *dobrö*) odgovara prilog *dobrö*, ali od manje se konzervativnih govornika može čuti i *döbro* pod utjecajem odozgo. U pozdravima je pridjev *döbar* nenaglašen: *dobardân* (za razliku od *dận*), *dobravëčer*, *dobrojütro* (za razliku od *jûtro*). Postoji skraćeno muško ime *Dôbri* (G. *Dôbroga* itd.) prema *Döbroslav* i žensko ime *Dôbra* (D. *Dôbroj*). Ti se antroponimi

[309] Zajednički za sve Kukljičane, u vlasništvu sela: *Sëljanski bunậr* (za razliku od bunara u pojedinim dvorima), *Sëljanska küča* (zgrada u vlasništvu sela s gostionicom u prizemlju i okupljalištem za mlade na katu).
[310] Informanti ne znaju značenje pridjeva, nagađaju da znači »slan«. Pridjev se upotrebljava samo u sintagmi *sînje môre*, npr. *slậno kaj sînje môre* (odatle i spomenuta interpretacija), *nosïlo te sînje môre* i sl.
[311] O pridjevu *mrtậv* v. 3,a.
[312] Pri tom treba imati u vidu duljenje *a* u naglašenom slogu: *pečenâ*. S druge strane, kratak je i inovativni duži lik N. muškoga roda: *pečenī*.
[313] U oblicima koji nisu jednaki genitivu, tj. u A. ženskoga roda. Što vrijedi za nominativ, vrijedi i za vokativ ako postoji.
[314] U genitivu, dativu, lokativu i instrumentalu se upotrebljava samo pridjev *döbar* i još poneki pridjev trpni kao *pečên*, npr. *mâlo pečenôga*, *kânt razbijenīh plästičnih*.

teško mogu smatrati ostacima kukljičkoga pridjeva *döbar*. U svakom slučaju, oni funkcioniraju isključivo kao antroponimi.

b) Drugu skupinu (n. p. C – v. I,3) čine samo četiri pridjeva. To su: *muškî*, *divljî*, *vražjî* i komparativ *starijî*. Ovaj je naglasni obrazac ostatak paradigme određenoga lika n. p. *c*. Naglasak je uvijek na prvom zaosnovnom slogu, a stara je duljina (*divljậ* za razliku od *dobrâ*) u svim oblicima osim u dli., gdje je nastavak uvijek kratak. Pridjevu *muškî* odgovara i prilog *muškî* (*muškî stîsni*), tj. naglasak je priloga ujednačen prema naglasku pridjeva. Takav je naglasak i poimeničenoga pridjeva *muškô* (*muškô je rođila*)[315]. Nije jasno porijeklo naglaska *starijî*, ali je po svoj prilici riječ o inovaciji. Odgovarajući sam naglasak zabilježio i u Preku (*starijî*) i Poljani (*starijô sesträ*), dok sam u Kalima zabilježio samo *starïji*, *starïja*, a za ostala ugljanska mjesta nemam podataka.

3. Pridjevi s pomičnim naglaskom.

a) Pridjev *mrtậv* može imati naglasak na osnovi i zaosnovni naglasak. Kada ima zaosnovni naglasak, naglašava se jednako kao *pečên* (*mrtậv*[316], *mrtvâ*, *mrtvö*, *mrtvôga* itd.), a na osnovi je, naravno, kratkosilazni naglasak. Zaosnovni naglasak ovaj pridjev ima uvijek kao predikativ: *Ûn je mrtậv. Svî su mrtvî. Onâ je reklâ da bi nậs kljậla mrtvâ kî bi in dậ, kolko su je zlâ naprâvili, a kämoli da bi in nâ dậla.* Kao atribut uz imenicu ovaj pridjev ima uglavnom zaosnovni naglasak: *mrtậv čövik*, *mrtvâ ženâ*, *mrtvôga čovïka* (rijetko *mȑtvoga čovïka*), *kljậla je je mrtvü/mȑtvu mâter*. Ipak, naglasak je uvijek na osnovi u stalnim izrazima: *mȑtvi zvûn* (otegnuto zvonjenje kad netko umre), *mȑtva bậnda* (gornji obrub leuta), *mȑtvo môre* (veliki valovi od juga). Kad je ovaj pridjev poimeničen, ima naglasak na osnovi[317]: *Sväku mïsu prîmi stô kûn ka rečê za mȑtvoga*[318]*. Onâ njëga kunê: kunê, prokl'inje kösti, mȑtvi ... sväšta... Njîh nî brïga ni za mȑtvi ni za žîvi. Täko mȑtvih kol'iko öčeš.* Ova je naglasna razlika posljedica stare naglasne razlike između određenoga i neodređenoga lika pridjeva n. p. *b*. Naglasak preskače u riječi *nâmrtvo* – *ubïti se nâmrtvo* (o padu čija je posljedica smrt; hiperbola – sav se izubijati), *pretûči nâmrtvo*.

[315] Češći su oblici *muškî* i *žënska* nego *muškô* i *žënsko*.
[316] *Mrtậv* možemo shvatiti kao neostvaren zaosnovni naglasak.
[317] Tako je u svim spontanim primjerima koje sam čuo, dok se pri ispitivanju i ovdje ponekad pojavljivao zaosnovni naglasak, npr. *za mrtvîh*, *za mrtvôga*.
[318] Najkonzervativnija informantica.

b) Pridjev *gô* ima naglasak na osnovi kad se upotrebljava kao atribut (dugosilazni naglasak ima jedino oblik *gô*): *gô/göli vrȁt*, *vïdi san gölu žënsku*; *jel ti līpa göla žënska?*; *na gölin tlohü*; *grê gölun guzïcun*; *ûnde se göli* (poimeničeno) *kûplju*; *gölima rukâmi*. Kad je dio predikata, ovaj pridjev ima zaosnovni naglasak samo u obliku *golâ*, a u ostalim oblicima ima naglasak na osnovi. Pridjev *gô* dijakronijski pripada n. p. *b*, ali kao dio predikata ima pomičan naglasak prema pridjevu *bôs*, koji dijakronijski pripada n. p. *c* (v. c). Primjeri: *Govöri: »Očete li je puštïti da se udȁ zȁ me?« – A gör: »Môj sînko, nâ ti je i golâ i bosâ.« – Govöri: »Ako je golâ, obûči če se.« Lîpo dôjde; golâ rȁdi, dokle zâlije, dokle učîne, se osûši. Dītë je gölo. Vïdi je je gölu. Nī nas mögo poslâti göle.* Spontani su primjeri takvi, a pri ispitivanju sam dobio zaosnovni naglasak u još nekim oblicima u predikativnoj upotrebi, npr. *golë se kûplju*, pa čak i *vïdi san ih golīh*, *vïdi san ga golôga*. Naglasak preskače u oblicima *nâgolo* (*ostrîči nâgolo*) i *dögola/dogolâ*.

c) Pridjev *bôs* kao predikativ donekle čuva staru pomičnost n. p. *c*. Naglasak se na nastavku očekuje samo u obliku *bosâ*[319], a tako vjerojatno i je u najkonzervativnijih govornika, ali nemam dovoljno spontanih primjera da bih to mogao tvrditi sa sigurnošću. Zabilježio sam sljedeće spontane primjere: *Nâ ti je i golâ i bosâ. Dītë je böso, nêmo čȩ̨ obüti... Ûnda bi ljûdi hodïli bösi.* Pri ispitivanju predikativnih oblika, dobio sam uvijek naglasak na nastavku (*grêdu bosï/bosë*, *vïdi san je bosü*, *vïdi san ga bosôga*). Spontane sam primjere dobio većinom od najkonzervativnijih govornika, a ispitivao sam manje konzervativne, pa je moguće da je kod manje konzervativnih govornika ujednačen naglasak na nastavku. Oblike u atributnom položaju dobio sam isključivo ispitivanjem: *na bösu nögu*, *bösih/bosîh nôg*, *bosïma/bösima nogâmi*.

4. Preskakanje naglaska. Naglasak je na prijedlogu/prefiksu u nekim više ili manje sraslim izrazima. Naglasak većinom preskače s priloga, a rijetko s nekoga oblika pridjeva. Evo najčešćih riječi i izraza s naglaskom na prijedlogu, odnosno prefiksu: *ü belo* i *ü belu* (*obûči se ü belo*, *hodïti ü belu* – na vjenčanju i sl.), *nâcelo* (*kumpīrï nâcelo* – cijeli kuhani krumpiri – suprotno *kumpīrï na lȁnde*), *ücelo* (u jednom komadu; *kumpīrï ücelo* = *kumpīrï nâcelo*), *nâdesno/nadësno* i *üdesno/udësno*, *dogolâ/dögola*, *ügrubo* (nema pridjeva *grûb ni priloga *grûbo – *izorâti ügrubo*), *ügusto*, *nâhero* (nema pridjeva *hêri), *dökasna*, *ïskosa*, *ükoso*, *ükrivo*, *nâlivo*, *ülivo/ulīvo*, *ümeko* (*jȁje ümeko* – meko kuhano jaje), *nâ mokro/na môkro* (*sê*

[319] To bi barem trebalo vrijediti za nominativ i oblike jednake nominativnima te A. ženskoga roda.

si nâ mokro/*na môkro*), *nâmrtvo* (v. 3,a), *ïznova*, *nânovo*, *üravno*[320] (*kopâti üravno*), *üretko*, *nïstrmo*, *mëjstrmo* (= *nïstrmo*), *nâsuho* (*manëstra nâsuho* (za razliku od juhe) = *pâštašüta*), *üšoro* (*šậri* – da su *üšoro* govori se o plodovima kad su neki zreli, a neki zeleni), *nâtanko*, *pötanko*, *dö škura*, *ü škuru*, *pö škuru*, *ü teplo* (*dôjdi ü teplo*), *ütvrdo* (*jậje ütvrdo* – tvrdo kuhano jaje), *nâžívo* (bez anestezije). Kao što se vidi, naglasak ne preskače samo s pridjeva/priloga koji dijakronijski pripadaju n. p. *c*, nego se preskakanje proširilo i na neke druge pridjeve/priloge koji često dolaze s prijedlozima, npr. *ü belo*, *ü belu*, *dögola*/*dogolâ*, *üravno*, a tako i i u izrazima *döškura*, *ü škuru*, *pö škuru* (posuđeni pridjev *škûri*). Naravno, postoje i takvi vrlo česti izrazi s pridjevima/prilozima n. p. *a* i *b* u kojima naglasak ne preskače na prijedlog/prefiks. Takvi su, npr. *pomâlo* (pomalo; polako), *odậvna*, *odmïla*.

§ 22. **B. Komparacija pridjeva**.

Napomena. Komparativ se i superlativ dekliniraju kao i pozitivi na *-ji* (v. *tûji* i *divljî* u § 21,I).

1. Stupnjevi poredbe. Većina pridjeva ima tri stupnja poredbe: pozitiv, komparativ i superlativ. Pozitiv označava samo postojanje određene osobine, komparativ postojanje neke osobine u većoj mjeri nego u nekom drugom slučaju, a superlativ postojanje te osobine u najvećoj mjeri u odnosu na ostale slučajeve o kojima je riječ. Prema tome, pozitiv i nije stupanj poredbe u pravom smislu riječi. Uglavnom se ne kompariraju, tj. upotrebljavaju se gotovo samo u pozitivu, pridjevi koji označavaju osobinu za koju je obično bitno samo postoji li ili ne, a obično nije bitno ili nema smisla govoriti u kojem je stupnju ona prisutna. Takvi su pridjevi oni koji označavaju porijeklo/pripadnost u najširem smislu[321], i oni koji već u pozitivu označavaju prevelik, najveći ili jedini mogući stupanj neke osobine[322]. Deminutivirani se pridjevi *mälešan* i *släbušan* kompariraju, a komparativ i superlativ pridjeva *lägašan* nisu uobičajeni. Također se kompariraju pridjevi i prilozi *dësni*/*dësno* i *lîvi*/*lîvo*. Samo pozitiv i superlativ imaju četiri pridjeva koja označavaju krajnost: *prïvi*, *zậdnji*, *gôrnji*, *dônji*.

[320] Neobičan je odraz kračine (usp. *üšoro*).
[321] Tako posvojni kao *tetîn*, gradivni kao *drvên*, a i pridjevi kao *kupôvni*, *domậći*, *kukljîški*, *danậšnji* (koji pripada ovomu danu), *zîmski*.
[322] Tako pridjevi s prefiksom *prë-* kao *prësljậb* i dr. (v. § 8,1,c,β) i pridjevi kao *svëmoguć*, *mrtậv*, *bôs*.

2. Komparativ.

a) Sufiksi. Komparativ se u kukljičkom tvori sufiksima *-ij-* i *-j-*. Jedina je iznimka komparativ *lâšji* (*läk*, *lägan*) sa sufiksom *-š-* i analoški dodanim *j*. Sa sinkronijskoga se gledišta može reći da se sufiks *-j-* u kukljičkom dodaje na korijen pridjeva, a sufiks *-ij-* na osnovu (usp. *slâdak – slâđi*, ali *görak – gorčïji*). Sufiks *-j-* imaju komparativi pridjeva razvrstanih u sljedeće četiri skupine, a svi ostali imaju sufiks *-ij-*.

1. Većina korijenskih pridjeva n. p. *c*: *blêd*, *brz* (nekoć češće *žvëlat*), *čvrst*, *drâg*, *glûh*, *glûp*, *gûst*, *jâk*, *krîv*/*krîvi*, *krût*, *ljût*, *mlâd*, *prêk*, *sûh*, *tûp*, *tvrd*, *žîv – blëđi* (češće *bleđïji*), *bržji*, *čvršči*, *drâžji*, *glüplji*, *güšči*, *jâč(j)i*, *krivlji*, *krüči*, *ljüči*, *mlâđi*, *prëči* (važniji), *sühlji*, *tüplji*, *tvrđi*, *življi* (živahniji – obično o djeci).

2. Većina pridjeva sa sufiksom *-k-* (*-ьk-*, *-ek-*, *-ok-*): *– bliskï*/*blïzak*, *krâtak*, *läk*/*lägan*, *mêk*, *mrzak*, *nizak*, *plïdak*, *rêdak*, *slâdak*, *tânak*, *têžak*, *üzak*, *žük – blïžji*, *krâći*, *lâglji* (uz *lâšji* i *laganïji*), *mëklji*, *mržji*, *nižji*, *plïđi*, *rëđi*, *slâđi*, *tânji*, *tëžji*, *üžji*, *žüklji*, *dalêk*, *širôk*, *dumbôk*, *žëstok – dâlji* (uz *dalečïji*), *šïrji*, *dümblji*, *žëšći*.

3. Pridjevi sa supletivnim komparativima: *döbar*/*lïp*, *öpok* (*pokvâren*, *slâb*), *vëli*, *mâli – bölji* (uz *dobrïji*), *göri*, *vïš(j)i*[323] (prilog *püno – vïše*/*bölje*), *mânji*.

4. Ostalo: *– čïst*, *râd*, *tïhi*, *dügašak*, *têpli*, *dëbe*, *kâsno – čïšći* (uz *čistïji*), *râđe* (§ 21,II,6,b), *tïšji*, *düglji* (prilog *dügo – düglje*), *tëplji* (uz *teplïji*), *dëblji* (uz češće *debelïji*), *kâšnje* (uz rjeđe *kašnjïje*).

Među korijenskim pridjevima sufiks *-ij-* u komparativu imaju izvorno kratki pridjevi n. p. *c* (samo *kôs*[324] *– kosïji*, *– bôs* se ne komparira) i neki dugi kao *lïn – linïji*. Komparativ na *-ij-* ima i većina pridjeva n. p. *a* (iznimke su *râd*, *tïhi* i *dügašak* (prilog *dügo*) – v. skupinu 4) i pridjevi n. p. *b* (*bêli*, *žût*, *crn*, *šârı*). Prema komparativima *belïji*, *žutïji*, *crnïji*, *šarïji*, a i drugima kao *modrïji*, *crvenïji*, *zelenïji*, sufiks *-ij-* u komparativu imaju i pridjevi n. p. *c* koji znače boje (*sivïji*, *surïji*, *bleđïji* (uz *blëđi*), a tako i posuđeno *čâri – čarïji*). Od pridjeva sa sufiksom *-k-* u komparativu imaju sufiks *-ij- görak* (*gorčïji*), *visôk* (*visočïji*) i neki rjeđi pridjevi, koji su vjerojatno barem djelomice kasnije ušli u kukljički, kao *vïtak*, *pïtak*, *krhak* (*vitkïji*, *pitkïji*, *krhkïji*). Osim toga, kao što je rečeno, sufiks *-ij-* imaju i svi ostali komparativi, npr. *bisnïji*, *tesnïji*, *gladnïji*, *pametnïji*, *munjenïji*, *hrabrïji*, *mudrïji*, *stupavïji*, *plesastïji*, *manitïji* itd.

[323] Formalno od *visôk*.
[324] Naknadno ujednačena duljina iz oblika s nultim nastavkom (*kôs*, a tako i *kôsa* itd.).

b) Glasovne promjene i naglasak. O glasovnim promjenama vezanim uz komparaciju pridjeva v. § 7: 10,b,β (*lâšji*) i osobito § 7,14,a,δ (sufiks *-j-*) te § 9,10,b (prijeglas). Tomu dodajem da sufiks *-ij-* izaziva prvu palatalizaciju samo u *gorčïji*, *dalečïji*, *visočïji*, *strožïji*, dok je u rjeđim komparativima nema, npr. *vitkïji*, *pitkïji*, *prhïji*, *mrkïji*. O kolebanju u *vïš(j)i* v. b. O naglasku komparativa vrijedi sljedeće. Komparativi sa sufiksom *-j-* imaju kratkosilazni naglasak ili *â*[325] na korijenu, tj. na prvom slogu (v. i § 9,3,c,β,2). U komparativa je sa sufiksom *-ïj-* taj sufiks uvijek naglašen kratkosilaznim naglaskom (*sritnïji*, *ranïji*). Jedina je iznimka *starijȉ* (v. § 21,III,2,b). U komparativu nikada nema prednaglasne duljine (*rûžan* – *ružnïji*) i s komparativa nikada ne preskače naglasak (*nabölje*, *nagöre*).

3. Superlativ. Superlativ se tvori dodavanjem prefiksa *näj-* na komparativ (v § 2,2,f i § 9,5,b,α). Superlativi sa sufiksom *-ïj-* imaju dvostruk naglasak, a oni sa sufiksom *-j-* imaju samo naglasak na prefiksu *näj-* (*näjpametnïji*, *näjranïjei*, *näjstarijȉ*, ali *näjbržji*, *näjmanji*, *näjvišji*, a tako i *näjlašji*).

4. Osobitosti u komparaciji.

a) Osobiti pozitivi. Kao osobit pridjevski pozitiv funkcionira imenički G. *cēnê* (jeftin). Na taj se pozitiv odnosi komparativ *cenïji* i superlativ *näjcenïji*, koji imaju potpunu pridjevsku deklinaciju. Osobiti su pozitivi i tri priloga koji su porijeklom ukočeni padeži imenica. To su *gôri* (*gorïje*, *näjgorïje*), *dôli* (*dolïje*, *näjdolïje*) te prilog i prijedlog *blïzu* (*blïžje* (npr. *blïžje zîda*), *näjbližje*).

b) Supletivni komparativi. Supletivne komparative (prema tome i superlative) imaju sljedeći spomenuti pridjevi: *döbar* i *lïp* – *bölji*, *öpok* (*pokvȃren*, *slȃb*) – *göri*, *vëli* (u novije vrijeme *vëlik*/*vëliki*) – *vïš(j)i* i *mȃli* – *mânji*, a tako i *püno* – *vïše*/*bölje*. Ovamo se može ubrojiti i *dügašak* – *düglji*, iako u ovom slučaju nije riječ o pravom supletivizmu. Detaljnije v. pod c.

c) Nepotpuno značenjsko poklapanje pozitiva i komparativa. Nekim pozitivima odgovara veći broj komparativa, a rjeđe jednomu komparativu odgovara veći broj pozitiva. Što vrijedi za komparativ, vrijedi i za superlativ. Kod ponekoga pridjeva između različitih komparativa nema značenjske razlike. Takvi su: *dëbe* – *debelïji* i rjeđe *dëblji* (možda pod utjecajem

[325] Nastao duljenjem *ä* (§ 9,5).

odozgo), *tȇpli – teplïji* i *tëplji* (danas podjednako često; informanti tvrde da je nekoć češći bio komparativ *teplïji*). Kod ostalih pridjeva postoji veća ili manja značenjska razlika između različitih komparativa i pozitiva. Tako prilog *kâsno* ima komparativ *kašnjïje*, koji se upotrebljava u svim značenjima, tj. i u pravom komparativnom značenju (*Mî smo došli kâsno, a onï su jöš kašnjïje.*) i u u značenju *kasnije*/*poslije* (*Nêču vö sâda, vö ču kašnjïje naprâviti.*). Ipak, u ovom se drugom značenju češće upotrebljava komparativ *kâšnje*, koji dolazi samo u tom značenju (*Nêču vö sâda, vö ču kâšnje naprâviti.*). Komparativi su pridjeva *dalêk dalečïji* i *dâlji*. Značenje je komparativa *dalečïji* konkretnije (*dalečïji pût*), a komparativa *dâlji* apstraktnije (*dâlji rôd*). Prilog *dalëko* ima komparative *dalečïje* i *dâlje*. Između tih komparativa nema značenjske razlike, a danas se uglavnom upotrebljava komparativ *dâlje*. Informanti tvrde da je komparativ *dalečïje* bio češći nego danas. Pridjev *visôk* i prilog *visöko* imaju samo komparative *visočïji* i *visočïje*, a komparativi *vïš(j)i* i *vïše* semantički i donekle strukturno pripadaju pridjevu *vëli* (novije *vëlik*/*vëliki*) i prilogu *püno*. Osim toga, komparativ *vïše* uz komparativno značenje u odnosu na pozitiv *püno* i superlativ *nâjvïše*, ima kao i u hrvatskom standardnom jeziku uz negaciju i ulogu čestice koja označava nešto dodatno (*ne môgun vïše*, *nî nïšta vïše rëko*, *vïše se nïšta ne vïdi*), ali i značenje blisko standardnomu »već, već jednom, konačno«, kojim se označava nezadovoljstvo u očekivanju da nešto prestane ili počne: *doďijo si vïše i bögu i vrâgu*, *dösta vïše*, *prestâni vïše*, *kâ češ vïše?*, *öčeš li vïše*? (hoćeš li već jednom?). Nasuprot tomu *vëč* označava samo da se nešto događa ranije od očekivanoga: *Ûn je vëč poî*, *vëč je bî un vôde jedȃn pût*. Dosta je kompliciran odnos pozitiva *läk* i *lägan* (tako i priloga *läko* i *lägano*) s jedne i njihovih komparativa s druge strane. Ovdje dajem najobičnije odnose tih riječi, ali sigurno su moguće i različite druge kombinacije. U značenju »polako, oprezno« dolazi samo prilog *lägano*, koji obično ima komparativ *laganïje* (*Lägano*/*laganïje tö mäkni: razbïti češ.*). U izrazima kao *läko je njôj*, *läko tëbi* dolazi samo prilog *läko* s komparativom *lâšje*. U ostalim slučajevima dolaze oba priloga, a komparativ je obično *lâšje* (*Tö se möre läko*/*lägano*/*jöš lâšje naprâviti.*). Kada je riječ o težini, upotrebljava se pridjev *lägan* s komparativima *laganïji* i rjeđe *lâglji* (*Nâ nâmo vrïča je lägana/laganïja/lâglja* (eventualno *lâšja*).). U značenju »koji se lako obavlja« dolaze pridjevi *läk* i *lägan* s komparativom *lâšji* (*läk*/*lägan posȃ*, *lâšji posȃ*). Pridjev *döbar* ima dva komparativa: *dobrïji* i *bölji*. *Dobrïji* označava samo narav, a *bölji* sve ostalo (*Ûn je dobrïji öd njega.* – bolje naravi, a *Ûn je bölji öd njega.* – sposobniji, u boljoj kondiciji/zdraviji, *Vï pijâti su bölji.* – kvalitetniji i sl.).). *Bölji* je komparativ i od *lïp* (*Lîpa je nâ, ma sestrâ je je i bölja od njê.*). Prilog je *bölje* komparativ od *dobrö*, *lïpo* i *püno*. Kao komparativ od *püno bölje* se upotrebljava uz *volïti* (*bölje völin* – obično tako, a rijetko *vïše völin* – u superlativu

näjvolin/*näjbolje völin* i rijetko *näjviše völin*) i u ostalim slučajevima usporedno sa *više* kad je izrečeno ono s čim se uspoređuje: *bïče ih bölje*/*više o trīnäes došlö*, *bölje*/*više od kîl*/*od šâke*, ali samo *morậš više bûsi posadïti*. Ponekad je teško reći na koji bi se pozitiv trebao odnositi komparativ *bölje*: *Bölje va je ovậj čäj pomögo.* Komparativ se *göri* odnosi na pozitive *öpok* (zao)[326], *pokvậren* (loš, loše naravi)[327], *slậb* (loš (loše kvalitete; nepovoljan) – uz *slabïji*) i *rûžan* (uz *ružnïji*). Primjeri: *Vïdiš kaköv su? Jậ väjk govörin da su dobrï, a nï su i göri od njê. Jedận sîn mu je pijanac, a vậj drügi je jöš göri. Jậ san slâba* (mršava; bolesna)*, a, böga mi, nâ je göra öd mene.* Isto tako: *slâba hrậnâ* – *göra hrậnâ*, *slâbe skâle* (klimave, tršne) – *göre skâle* (u svim značenjima i *slabïji*); *na je jöš göra*/*ružnïja*. Tako i prilog *göre* odgovara pozitivu *slâbo* (u nekim se kontekstima uz *göre* upotrebljava i komparativ *slabïje*): *danậs je göre nego učêr*; *ûn idê slabïje* (rjeđe *göre*) *öd mene*). Na kraju, pridjev *prêki* (*prêki pût*) nema komparaciju, a komparativ i superlativ *prëči* i *näjpreči* odgovaraju pozitivu *vậžan* uz *važnïji* i *näjvažnïji* u značenju »onaj do kojega je nekomu (naj)više stalo, (naj)bitniji«, a u značenju »cjenjeniji, značajniji« moguća je samo komparacija *važnïji*, *näjvažnïji*.

d) Pridjevi s dva stupnja poredbe. Kao što je rečeno, samo pozitiv i superlativ imaju četiri pridjeva koja označavaju krajnost: *gôrnji*, *dônji*, *prïvi*, *zậdnji* (*näjgornji*, *näjdonji*, *näjprvi*, *näjzadnji*[328]). Budući da ti pridjevi i u pozitivu označavaju krajnost, značenjska se razlika između pozitiva i superlativa tih pridjeva sastoji u tom da superlativni prefiks donekle pojačava i ističe značenje pozitiva, odnosno da naglašava razliku između entiteta (ili skupine entiteta) bliska krajnjoj točki u odnosu na sve ostale. Konkretnija značenjska razlika postoji u prilogu *prïvo* (prije) – *näjprvo* (najprije) jer prilog *prïvo* ima komparativno značenje. Ovaj se prilog u Kukljici danas rijetko upotrebljava jer je zamijenjen oblicima *prïje* i *näjprije*, a nekad je bio češći. I prijedlog *prïvo* u kukljičkom je većinom zamijenjen prijedlozima *ïspri* i *pred*, a prilog i prijedlog *prïvo* čuo sam često u Preku.

e) Opisna komparacija. Uz sintetičke se komparative ponekad upotrebljavaju i analitički komparativi manje običnih pridjeva, npr. *jöš više pokvậren* uz *göri*, *više hïmben* uz *himbenïji* (pohlepniji) itd. Analitički su superlativi kao *näjviše hïmben* sasvim rijetki.

[326] Danas se umjesto *öpok* uglavnom govori *zlöčest*. Pridjev *zlöčest* ima i komparativ *zločestïji*, ali većinom pozitivu *zlöčest* odgovara komparativ *göri*.
[327] Ako postoji komparativ *pokvarenïji*, on se svakako upotrebljava rijetko.
[328] Ovomu superlativu formalno odgovara prilog *näjzad* (najzad; na kraju).

III. Zamjenice

Napomena 1. Zamjenice se u hrvatskom jeziku kao posebna vrsta riječi izdvajaju na temelju formalnih i semantičkih kriterija, koji nisu jasni bez ostatka, a sintaktički one odgovaraju imenicama, pridjevima i prilozima[329]. Prema tome, kukljičke zamjenice ovdje dijelim na imeničke, pridjevske i priložne. Naime, podjela po sintaktičkim kriterijima i formalno izgleda prilično sustavno. Sve su imeničke zamjenice (*jȃ*, *kȋ* (tko), *svȁk*) po prirodi stvari identifikacijske zamjenice. Ovisno o tom kakav pridjev zamjenjuju, pridjevske su zamjenice posvojne (*môj*, *čigôv*, *nïčigov*), identifikacijske (*vȃj*, *kȋ* (koji), *svȁki* – zamjenjuju bilo koji pridjev)[330], kvalitativne ili opisne (*takôv*, *kakôv*, *nïkakov*) i količinske (*volīk*, *kolīk*). Ovisno o tom kakav prilog zamjenjuju, priložne su zamjenice identifikacijske (*ëvo* – ovo su zapravo čestice, a ne prilozi), načinske (*väko*, *käko*, *nïkakor* – odgovaraju pridjevskim kvalitativnima), količinske (*voľiko*, *koľiko*, *kolkoköli*), prostorne (*vôde*, *dȉ*, *nïdera*) i vremenske (*sâda*, *kâda*, *nïkada*). Zamjenice se svake skupine mogu podijeliti na pokazne (*jȃ*, *takôv*, *nâmo*), upitne (*kȋ*, *kakôv*, *kâda*), odnosne (*kȋ*, *čigôv*, *käko*/*kako*) i neodređene zamjenice (*svȁk*, *nïjedan*/*nijedȃn*, *kolkoköli*). Postoji i nekoliko riječi koje se na temelju formalnih kriterija smatraju zamjenicama, ali sintaktički i semantički ih je teško odrediti. To su *jedȃn*, *drügi*, *îsti*, *sȃm*, *svȃs*, a tako i *îsto*, *sämo*. Lična zamjenica trećega lica, premda ima tri roda, upotrebljava se uvijek imenički, pa sintaktički ne odgovara pridjevu, nego trima imenicama različita roda. Ostale lične zamjenice i povratna zamjenica nemaju kategoriju roda. Kategorije roda nema ni kod ostalih imeničkih zamjenica, ali kod njih postoji kategorija ljudskosti (§ 11,1,e) Moglo bi se reći da one, kao ni povratna zamjenica, nemaju ni kategorije broja, premda formalno imaju samo jedninu. Pridjevske zamjenice sintaktički obično funkcioniraju kao pridjevi, a imenički oblici kao *mojë*, *nâše*, *vö*, *tö*, *nö* odgovaraju poimeničenim pridjevima.

Napomena 2. O kongruenciji zamjenica s oblicima *dvȃ* i *öba*/*öbadvȃ*/*öbodvȃ* bit će riječi u sintaksi.

[329] Priložne količinske zamjenice zamjenjuju brojeve, ali to je samo semantička zamjena zato što su sami brojevi sintaktički imenice, pridjevi i prilozi.
[330] Budući da imeničke zamjenice mogu biti samo identifikacijske, to nije potrebno naglašavati, pa kad spominjem identifikacijske zamjenice, mislim isključivo na pridjevske identifikacijske zamjenice.

§ 23. **A. Imeničke zamjenice**.

I. Imeničke pokazne zamjenice (lične i povratna).

1. Paradigme.

Lična zamjenica 1. lica jednine:

N.	jậ
G.	mȅne/me, ȍd mene kȍ mene, kȍlo mene, isprȉ mene, misto mȅne
D.	mȅni/mi (k mȅni, prema mȅni, o menȉ)
A.	mȅne/me (nậ me, zậ me, pô me, pridậ me)
L.	po menȉ
I.	is mânu(n), prȉ manu(n), zâ manu(n)

Lična zamjenica 2. lica jednine:

NV.	tî
G.	tȅbe/te, kȍ tebe, dȍ tebe, kȍlo tebe, izâ tebe
D.	tȅbi/ti, k tȅbi, prema tȅbi, o tebȉ
A.	tȅbe/te, nậ te, zậ te, pô te, pridậ te
L.	po tebȉ
I.	is tȍbun, prȉ tobun, zâ tobun

Povratna zamjenica:

G.[331]	sȅbe/se, krȁj sebe, bȅz sebe, kȍlo sebe, isprȉ sebe, pȍsli sȅbe
D.	sȅbi, k sȅbi, prema sȅbi, o sebȉ
A.	sȅbe/se, nậ se, zậ se, pridậ se
L.	u sebȉ
I.	is sȍbun, zâ sobun

[331] Povratna zamjenica značenjski odgovara i jednini i množini, a formalno jednini (u svim se svojim oblicima, izuzev prvi glas/slovo i nedostatak nenaglašenoga oblika u dativu, potpuno poklapa s kosim padežima lične zamjenice 2. lica jednine), pa zato padeže označavam kao jedninske.

Lična zamjenica 1. lica množine:

n.	mȋ
ga.	nậs/nas
dli.	nâmi(n)/na(n) (nenaglašeni oblik samo u d.)

Lična zamjenica 2. lica množine:

n.	vȋ
ga.	vậs/vas
dli.	vâmi(n)/va(n) (nenaglašeni oblik samo u d.)

Lična zamjenica 3. lica:

N	ûn, (o)nâ, (o)nȍ
G.	*m./n.* njȅga/ga, kȍ njega, bȅž njega, kȍlo njega, isprȉ njega, povrh njȅga, *f.* njê/je, ko njê, bež njê
D.	*m./n.* njȅmu/mu, k njȅmu, prema njȅmu, o njemù, *f.* njôj/je, k njȍj, prema njôj, o njôj;
A.	*m./n.* njȅga/ga, nậ nj, pô nj, pridậ nj, *f.* njû/je, njậ nju, pô nju, pridậ nju
L.	*m./n.* u njȋn, *f.* u njôj
I.	*m./n.* iš njȋn, za njȋn, *f.* iš njûn, za njûn
n.	(o)nȉ, (o)nȅ, (o)nâ
g.	*m./f./n.* njȉh/ih, od njȉh, bež njȉh
dli.	*m./f./n.* njȉma(n)/in/į (nenaglašeni oblik samo u d.) iš njȉma(n), za njȉma(n)
a.	*m./f./n.* njȉh/ih, zậ nje, pô nje, pridậ nje

2. Napomene o pojedinim oblicima.

a) Pri deklinaciji imeničkih pokaznih zamjenica treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 5,2,c, § 7,9,b i § 8,7,a,α, a o aferezi u sintaksi. O glasovnim promjenama prijedloga pred imeničkim pokaznim zamjenicama v. § 7,12,a i § 7,10,b,δ,3,c i § 8,3,b,α. Osim toga, treba uzeti u obzir i ostatke staroga d. i eventualno staroga l. ličnih zamjenica obrađene u § 11,2,a, te ono što je rečeno o navesku u dli. u b. 121.

b) Pri razmatranju oblika imeničkih pokaznih zamjenica u kosim padežima treba razlikovati slučaj kad one stoje bez prijedloga i kad stoje s prijedlozima. Bez prijedloga one mogu stajati samo u genitivu, dativu i akuzativu, a s prijedlozima u svim kosim padežima. Kada stoje bez

prijedloga one mogu imati duži, naglašeni i kraći, nenaglašeni oblik, a s prijedlozima mogu imati samo jedan oblik, koji se, ako je to potrebno, može smatrati dužim, premda je on u akuzativu većinom jednak ili sličan nenaglašenomu obliku zamjenice bez prijedloga (o sintagmama s prijedlozima v. više pod 3). Takvo je stanje, dijakronijski gledano, rezultat relativno kompliciranа miješanja/stapanja genitivnih i akuzativnih oblika imeničkih pokaznih zamjenica, koje se različito odvijalo u različitim slavenskim govorima. Pri tom su se procesu (zapravo je riječ o više procesa) u kukljičkom u upotrebi bez prijedloga gotovo potpuno stopili genitiv i akuzativ (jedina je razlika u ženskom rodu jednine naglašenoga oblika zamjenice 3. lica – G. *njê* i A. *njû*), a u sintagmama se s prijedlozima čuva starija razlika između genitiva i akuzativa u svim imeničkim pokaznim zamjenicama osim ličnih zamjenica 1. i 2. lica množine (*kö mene*, *ko ṇĩh* ali *nậ me*, *nậ ṇje* itd., ali *ko ṇậs* kao i *na ṇậs* – usp. i § 11,2,b). Slična je situacija s genitivom i akuzativom ovih zamjenica i u drugim ugljanskim govorima. (usp. kaljski *puô me*, *nû ṇj*, *zû ṇj*, *pû ṇj*, *zuâ ṇje*). Ipak, u Kalima se od mlađih i u proklizi čuju oblici jednaki genitivnima (*oslônu se nâ njega*, *na nuâs*, *na ṇĩh*). Takve oblike u proklizi nisam čuo od Kukljičana za koje se može reći da govore kukljički. U različitim su se procesima u kukljičkom i drugim ugljanskim govorima, slično kao i u standardu, uvelike međusobno stopili i dativ i lokativ (usp. i § 11,2,a), a uz to nenaglašeni G., D. i A. ženskoga roda lične zamjenice 3. lica imaju jednak oblik (*je*). Ipak, u kaljskom mlađi u D. imaju inovativno *joj*. Takav bi se inovativni D. vjerojatno mogao čuti i od mlađih govornika većine drugih ugljanskih govora. U Kukljici stariji u D. imaju samo *je*, a govor se mlađih ionako znatno razlikuje od govora starijih.

c) O odnosu i upotrebi naglašenih i nenaglašenih oblika imeničkih pokaznih zamjenica u kukljičkom može se reći da su vrlo slični onima u hrvatskom standardnom jeziku. Najznačajnija je razlika u tom što povratna zamjenica nema nenaglašenoga D. Ondje gdje u standardu dolazi D. povratne zamjenice, u kukljičkom obično ne dolazi ništa, a ako je potrebno istaknuti u čijem se interesu vrši radnja, dolazi naglašeni oblik *sëbi* ili sintagma *zậ se* (*Okïni* (odrezao) *je fëtu krüva. Isküvo je kậfü.* – iz konteksta je jasno komu –, ali: *Okïni je sëbi*/*zậ se fetu krüva. Isküvo je sëbi*/*zậ se kậfü.* – radi jasnoće ili naglašavanja). Osim toga, upotreba je ličnih zamjenica u kukljičkom donekle opsežnija nego u standardu, pa se u nekim slučajevima u kukljičkom nalaze naglašeni oblici gdje se u standardu ne bi očekivali. To se ponajviše odnosi na dativ interesa (većinom na posvojni dativ), gdje kukljičkim naglašenim oblicima ličnih zamjenica u standardu odgovaraju posvojne zamjenice, nenaglašene lične zamjenice ili ništa, a naglašeni se oblici nešto češće nego u standardu upotrebljavaju i kad

zamjenjuju imenicu koja znači neživo (najčešće akuzativ zamjenice 3. lica), pri čem kukljičkoj naglašenoj zamjenici u standardu odgovara nenaglašena zamjenica ili imenica, obično s identifikacijskom pokaznom zamjenicom ili sama identifikacijska pokazna zamjenica. Slična je situacija i u drugim ugljanskim govorima. Evo nekoliko primjera, a detaljnije o upotrebi ličnih zamjenica govorit će se u dijelu o sintaksi.

1. Dativ interesa. 1. *Mëni mâti govöri pokôjnomu ôcu...* 2. *Nï se njôj nijedân sîn ožênî?* 3. *I ûn je imâ väljda – njëmu je pošlâ jëtra – cirôzu jëtre, štö jâ znâdên.* 4. *Njïma su dicâ vëlika. – A Jädrankini su... njôj je čï starijâ. – Kâ Jädranka? – Jädranka – sestrâ je: Šklöfova. Njôj če čï imâti trizdëvet gödin. Njôj je i mûž râno ümra, njôj îsto.* 5. *A njôj se je čï udâla. – A udâla je se čï?* 6. *I govöri, nëka ti pogljëdon tü mâlu, i näko, nâ njû rūkûn i möli böga: govöri, nî tëbi njôj nïšta.* 7. *A ûn što je tâmo konobâri, kî je ûn? – Tōmë: tö je Tōmë. – Tö je njëmu sîn, jëli?*

2. Zamjena imenice koja znači neživo: 1. *A jâ san dvâ-tri pû küvala lâni* (sc. *lûk parâc*) *– vê gödine da nīsân ga ni küvala. Stâvin njëga i kumpîro i mâlo ûlja i söli, i tö se lïpo käj brudët isküvo. I tö je lïpo: mëni je tö lïpo täko – näko, käj nâfrig. Ê, stâvin njëga i kumpîro na lâande.* 2. *Ali u zīmï, znâš štö: jâ îmon i mïsta i svë i vânka i vôde i pod tarâcu, ali jâ njû* (sc. *röbu*), *üvečer rastërę ovö ka mi je sïtno (ka su lancūnï, tö je drügo), ali ka mi je sïtno, jâ njû vïžen, nïti je küpin nïti nïšta, nego ka se osûši – dvâ dâna, dvâ dâna, tri...* 3. *Onö san bîla, ka san bîla is Slädanun u grâdü, san bîla žëluci kūpïla od kokošê, po sa nïki dân, pröšlu sëdmicu, njîh vrglâ jednü onü... päkovanje: a nî nïti pô kîla bïlo.* 4. *Onë planzürice dönela, ûnda są ih bâcïla u skrïnju... Jâ govörin, danâs îmomo onê jūhê o pövrča, gor, grên iznêti, po grên nö pofrïgati sâda. Govör Dôbri, čä nīsï učïn'la brudët, po njîh bâcïla: kumpīrïma b'mo poîli.* 5. *Ma îmon jâ ovë škâre, što govöriš, za pïletinu. – Dâ, ko îmoš njîh, po iš njïma.* 6. *Mâ pöpila san danâs onü tablëtu što mi je dâ ovâj – za bölove valjâ zâ što – ovâj fizijâtar. I sâ... A vîču: pïti ču njîh sâda po ču vîti oče li mi štö...*

3. Naglasak kosih padeža. Naglasak je imeničkih pokaznih zamjenica u kosim padežima relativno složen. Govoreći o naglasku, također valja razlikovati ove zamjenice bez prijedloga i s prijedlozima.

a) Kada su ove zamjenice bez prijedloga, kraći su oblici, naravno, nenaglašeni, a duži imaju naglasak na prvom ili jedinom slogu (dvosložni imaju kratkosilazni naglasak ili *â*, a jednosložni dugosilazni naglasak). Odraz duljine u naglašenom ga. lične zamjenice 1. i 2. lica množine nalazimo i u ugljanskim govorima kod kojih nema duljenja u zatvorenom slogu (npr.

u Preku *nôs* i *vôs*, a naravno i *ǹjîh*), pa se i za kukljički može pretpostaviti da su dotični oblici ondje imali dugi novi akut već prije duljenja u zatvorenom slogu.

b) Kada imeničke pokazne zamjenice stoje s prijedlozima, one se u kukljičkom naglašavaju kako slijedi. U jednini naglasak preskače na prijedlog u G., A. i I., a u množini samo u a.

α) U G. naglasak preskače na sve jednosložne prijedloge koji dolaze s G. ovih zamjenica, a od dvosložnih na prijedloge *kolo* i *preko* te na prijedloge *ispo*, *ispri*, *iza*. Kod prijedloga *kolo* i *preko* naglasak preskače na prvi slog, a kod spomenutih triju prijedloga složenih sa *iz-* na drugi slog/dio prijedloga. Činjenica da kod tih triju prijedloga naglasak ne preskače na početak, možda bi se mogla objasniti time što su prijedlozi *ispri* i *ispo* nekoć vjerojatno mogli imati aferezu (usp. i § 8,7,a,α). Primjeri: *kräj mene*, *dö tebe*, *bëz sebe* (*ostâviti ögaǹj bëz sebe*), *ïž njega*, *püd njega*/*püt njega*; *kölo mene*, *kölo sebe*, *kölo njega*, *prëko sebe*, *prëko njega*; *isprï mene*, *izâ tebe*, *ispö sebe*; *poviš mëne*/*povrh mëne*, *misto sëbe*, *radi mëne*, *nïkor ïzvan njëga* (osim njega), *pösli mëne*, *ozgôr njëga*, *mîmo njëga*, *vânka sëbe*, *ïzmeđu njëga i nâs* itd.

β) S instrumentalom imeničkih pokaznih zamjenica obični su prijedlozi *is*, *za* i *pri(d)*. S I. ovih zamjenica naglasak ne preskače na *is*, a na *za* i *pri(d)* preskače: *is mânun*, *is töbun*, *is söbun*, *prï manun*, *prï tobun*, *prï sobun*, *zâ manun*, *zâ tobun*, *zâ sobun*.

γ) S akuzativa imeničkih pokaznih zamjenica naglasak preskače na prijedloge s akuzativom. To su 1. *na*, *za*, *u*, *po* i 2. *prid*, *pod*, *mej* (među; kroz), *krez* (novije *kroz*), *uza*. Prijedlozi su prve skupine uz akuzativ ovih zamjenica uvijek dugi: *nâ me*, *zâ te*, *û ǹj*, *pô ǹju*, *pô ǹje*. Prijedlozi *na* i *za* sačuvali su staru duljinu pred starim jednosložnim oblicima, a prijedlozi su se *u* i *po* analoški produžili pred njima. Prijedlozi druge skupine pred akuzativom imeničkih pokaznih zamjenica uvijek imaju navezak, koji je dug i naglašen analogijom prema naglasku sintagmi s jednosložnim prijedlozima: *pridâ se*, *podâ ǹju*, *uzâ me*, *mejâ ǹje*, *krezâ ǹj*, *krezâ ǹje* (i novije *krozâ ǹj*, *krozâ ǹje*). Prijedlog *mej* danas upotrebljavaju samo najstariji, a mlađi u značenju »među« upotrebljavaju posuđeno *među* s akuzativom: *među ǹâröd*, ali pred zamjenicom *među ǹjîh*.

δ) O naglasku imeničkih pokaznih zamjenica u D. i L. vrijedi sljedeće. Jednosložni oblici *ǹjîn* i *ǹjôj* uvijek imaju dugosilazni naglasak na jedinom slogu, a dvosložni oblici iza jednosložnih

prijedloga imaju naglasak na kraju, a inače na prvom slogu, dakle: *mëni*, *k mëni*, *prema mëni*, *o menï*, *po menï*, *sëbi*, *prema sëbi*, *u sebï*, *njëmu*, *k njëmu*, *prema njëmu*, *o njemü* itd. Naime, izvorno je u G. ovih zamjenica (barem onih 1. i 2. lica) čeoni, a u DL. dočetni naglasak. Tako je i danas u nekim govorima. Međutim, u većini se govora naglasak ujednačava prema G. ili prema DL. I u kukljičkom se naglasak ujednačio prema G., ali se iza jednosložnih prijedloga čuva stari naglasak. Naime, sintagme se s jednosložnim prijedlozima, s jedne strane, shvaćaju kao čvrste cjeline, pa njihov naglasak može biti neovisan o naglasku zamjenice u drugim položajima. Zato se sintagme kao *po menï*, *na sebï*, *po njemü* ne ujednačavaju prema *mëni*, *sëbi*, *njëmu*, što je pak ujednačeno prema *mëne*, *sëbe*, *njëga*. S druge pak strane, sintagme su zamjenica u D. i L. s jednosložnim prijedlozima očito dovoljno različite od odgovarajućih sintagmi u G. da se u kukljičkom nisu ujednačile prema njima, pa zato nema naglaska kao **pò meni, **nâ sebi, **ò njemu prema *dö mene*, *kö sebe*, *bëž njega*. U sintagmama se s prijedlogom *k* jednačenje odvilo kao i u D. bez prijedloga jer *k* nije slog, a jednačenje sintagmi s dvosložnim prijedlozima nije problematično već zbog toga što i odgovarajuće sintagme u G. imaju vrlo raznolik naglasak, a i zbog toga što su veze s dvosložnim prijedlozima općenito manje čvrste od onih s jednosložnima.

ε) Ostali se oblici imeničkih pokaznih zamjenica s prijedlozima naglašavaju kao i bez prijedloga: *od njȉh*, *za nȁs*, *po njȉma*, *za nâmi*.

4. O stanju u nekim susjednim govorima. Ante Korona, autor amaterske kaljske gramatike, priopćio mi je da se u Kalima od starih može čuti i *hi* (nenaglašeni ga. zamjenice trećega lica – *nȉ hi vuõde*) uz običnije *ih*. Ostale se napomene odnose na naglasak kosih padeža. U vezi s naglaskom imeničkih pokaznih zamjenica detaljnije sam upoznat samo sa situacijom u kaljskom i prečkom, a sa stanjem u ostalim ugljanskim govorima upoznat sam vrlo površno. U prečkom je naglasak gotovo jednak kukljičkomu: *mëne*, *kö mene, kölo mene*, *ispri mene*, *mëni*, *po menï*, *nô me*, *pridô nje*, ali *prid mânun*. U kaljskom je bitna razlika u odnosu na prečko i kukljičko stanje u tom što naglasak, kada preskače na prijedlog, uvijek preskače na sam početak prijedloga: *mêne*, *kô mene*, *kôlo mene*, *ïspri mene*, *mêni*, *prema mêni*, *po menï*, *zuâ me*, *zû nj*, *zuâ nje*, *prïda me*, *prïdu nj*, *prï manun*. U ugljanskim sam govorima koji koliko-toliko čuvaju novi akut, na prijedlozima s akuzativom uvijek čuo dugosilazni naglasak (uz navedene kaljske primjere dajem i lukoranske *nô se* i *nôse* (nazad), *zô me*) i ugljanske *zȃ me* i *zȃ se*. Osim toga, ni od Kukljičana od kojih se može čuti novi akut, nikad ga nisam čuo u dotičnim sintagmama. Prema tome, u ugljanskim je govorima u ovim sintagmama po svoj

prilici i ranije bio dugosilazni naglasak, a ne novi akut. Ipak, u Dobropoljani na Pašmanu zabilježio sam *nạ̃ me* i *nạ̃ nj*. U Velom sam Ižu našao sljedeće, dosta zanimljive, oblike pokaznih imeničkih zamjenica *mëne*, ali *mëni*/*menï* (*Nî njëmu, ma jê menï.*), *menï je*, *u menï*, *na sebï*, *njëmu*, *po njemü*.

II. Ostale imeničke zamjenice.

1. Paradigme.

Upitna zamjenica *kî* i neodređena zamjenica *svȁk(i)* (imenički oblik).

N.	kȉ, štȍ/čȁ
G.	kôga, čêga (čësa)
D.	kômu, čêmu
A.	kôga, štȍ/čȁ, nậ što, û što, pô što/u štȍ, na štȍ, po štȍ
L.	na kȋn, na čȋn
I.	is (o)kȋn, čȋn, is (o)čȋn

N.	svȁk(i), svȁšta
G.	svȁkoga, svȁčega/(svȁčesa)/svȁšta
D.	svȁkomu, svȁčemu
A.	svȁkoga, svȁšta
L.	po svȁkin, po svȁčin
I.	is svȁkin, svȁčin

2. Inventar. Upitna je imenička zamjenica *kî*, *štȍ*/*čȁ*, a njoj je identična odnosna imenička zamjenica *kî*, *što*/*čа*. Osim toga, postoji i neodređena zamjenica *kȉ*/*čạ̄*/*štȍ*. Primjeri upitne (1-3, a možda i 4), odnosne (5-13[332]) i neodređene (14-19) imeničke zamjenice: 1. *Kî se jöš žëni?* 2. *Čȋn češ tȍ zavīdâti?* 3.*Râde, štȍ tȍ rậdiš? – Štȍ rậdin... Ča ne vïš ča rậdin?* 4. (...) *jer onô: znậš, ostâne mâlo, po je lêd, ûnda nậ što stûpiš: poklȉzneš käj ûn nïki... po staklü.* 5. *Kî je jậk, nek se kûplje.* 6. *Nâ je bîla ûlje pövrh vodê ki je nî poznīvậ.* 7. *Valjâ svȁkomu dobrö učinïti: kômu möreš.* 8. *Ča je teïno bîlo, tö je kūpïla Lîvijina čȋ.* 9. *A pījën vö ča san isküvala.* 10. *Govörin, vâj mïsec nan nî trošïti nego vö ča îmomo u skrïnji.* 11. *Štȍ je u leđini, bögati, tȍ je urođilo.*

[332] U 4. je primjeru upitna ili odnosna zamjenica/rečenica, ovisno o tom kako bi glasila izostavljena glavna rečenica.

12. *Štö je, tö je.* 13. *Ovï što prîmaju* (sc. *turïsti*) *na cr̈no, ne plâčaju ni pörez ni täksu.* 14. *Â čüješ: ko kî nalëti, dobrö, ko ne nalëti falabögu i na ovômu.* 15. *Ma jâ nīsân nïkoga trëvila: nïti kôga îmo, nïti tî vïdiš kôga.* 16. *Pîlo se je, ali, Ânte, nî bîlo čâ, nego se je pîlo i krûh.* 17. *A jesi čâ imâla* (sc. *ûljo*)? 18. *Mëra ti je ka štö mïriš.* 19. *Në znon jeli na Velivrhü štö* (sc. *mâslin*) *i na Kôgulišči.* Osim toga postoje i sljedeće neodređene imeničke zamjenice: a) složene zamjenice: *kīköli*, *čeköli*/*čaköli*/*štoköli*, *kīköd(er)*, *čaköd(er*) i *kībîlo*, *ča bîlo*/*štobîlo* (sve tri neodređene i opće odnosne zamjenice) i *bîlo kî, bîlo štö* (danas često umjesto *kībîlo*, ali samo ili gotovo samo kao neodređena zamjenica); *dikî*, *dič̣a*, *mâlo kî*, *mâlo čâ*/*štö* te sintagme *kî znâ kî*, *kî znâ štö*/*čâ* i *në znon kî, në znon štö* (sve samo neodređene zamjenice); b) zamjenice s prefiksima (sve samo neodređene): *nïkor*, *nïšta*, *ïkor*, *ïšta*, *sväk(i)*, *sväšta*, *nëki*, *nëšto*/*nïki*, *nïšto*, *ponëki*.

3. Napomene o pojedinim oblicima i naglasku.

a) Općenito. Upitna i odnosna zamjenica *čä*, kada su naglašene, uvijek imaju neproduljeno *a*, a duljenja nema ni u prefiksu *svä-* u zamjenici *sväk(i)* (§ 9,5,b,γ). O samoglasniku u prefiksu zamjenice *nëki*/*nïki* v. u § 9,1,c,α, a o *r* u oblicima *nïkor*, *ïkor* i u čestici *-köd(er)* v. u § 7,5. Proteza je u instrumentalu s prijedlogom *is* danas rijetka (usp. i § 8,10,a,β). Naglasak preskače samo s akuzativa *štö* na prijedloge *na*, *za*, *u*, *po* (upitne, odnosne i neodređene zamjenice (*û što mïsliš?* – kad se netko zamisli ili kad nije pribran; *nâ što stûpiš, ne möreš na tîn i ostâti*; *pâzi da nâ što ne stûpiš*; *në znon pô što/po štö san pöšo*; *za štö su se mīnjâli?*, a možda i *zâ što su se mīnjâli?*, ali sigurno *zâ ku njïvu su se mīnjâli?*). Može se reći da je od oblika ovih zamjenica specifičan samo nominativ (tako i akuzativ za neljudsko), koji se detaljno obrađuje u sljedećim odjeljcima. Za ostale oblike u osnovi vrijedi da se zamjenice bez prefikasa dekliniraju kao *kî*, a one s prefiksima kao *sväk(i)* (v. ipak b,γ i d). Razlika je jedino u tom što u zamjenicama *kīköli*, *kīköd(er)* i *kībîlo* jednosložni zamjenički dijelovi nemaju dugosilazni naglasak, nego prednaglasnu duljinu, dakle: *is kīnköli*, *čīnköd(er)*, *is kīnbîlo* ali *kôgaköli*, *kômuköli*, *čêgaköli*, *kôgabîlo*. Zamjenica *ponëki*, koliko mi je poznato, nema oblik za neljudsko. Neodređena zamjenica *sväk(i)* kod starijih ima obično N. za ljudsko *sväk*, a od mlađih se češće čuje *sväki*. Što se tiče zamjenica s dodatkom *-köd(er)*, najstariji upotrebljavaju duži oblik, a mlađi kraći, vjerojatno pod utjecajem čestice *god* iz dominantnih govora. U Maričića se nalaze stari genitivni oblici *čësa*, *nïčesa*, *ïčesa*, *sväčesa*, koji se danas ne upotrebljavaju, ali su mi ih potvrdili informanti. Zamjenice s prefiksima i složene zamjenice koje pišem spojeno, nikad se ne razdvajaju umetanjem enklitika i dr. među

pojedine dijelove. Od ostalih sam složenih zamjenica razdvojenu jednom zabilježio zamjenicu *mâlo kî*: 1. *Mâlo je ûnda kî hodî na rïbe.*

b) *Kî*.

α) Može se reći da su upitna i odnosna zamjenica *kî* formalno jednake, dok se neodređena zamjenica *kî* od njih razlikuje time što NA. za neljudsko glasi *čȩ̂* (uz novije *štö*). To je *čȩ̂* nastalo od starijega *čâ* zatvaranjem *a*[333]. *A* se u tom obliku produljilo najvjerojatnije prema ostalim oblicima neodređene zamjenice. Doduše, zanimljivo je da jednakoga poopćenja duljine nema u upitnoj zamjenici. Ove se tri zamjenice međusobno donekle razlikuju stupnjem naglašenosti. Upitna je zamjenica u svom osnovnom značenju uvijek naglašena i naglaskom se jače ističe. U odnosne je zamjenice oblik *kî*, ovisno o govorniku i kontekstu, nekad dug i naglašen, a nekad kratak i nenaglašen (*ki*)[334], oblici su *što*/*štö* i *ča*/*čä* većinom nenaglašeni, dok su ostali oblici ove zamjenice uvijek naglašeni. Oblici su neodređene zamjenice *kî* i *čȩ̂* većinom naglašeni (ostali su oblici te zamjenice naglašeni uvijek), ali obično slabije od odgovarajućih oblika upitne zamjenice, a katkada su nenaglašeni, obično u priložnoj funkciji, npr. 1. *Jeli ti čȩ̂*/*čȩ̂ bölje.*

β) Između stupnja naglašenosti ovih zamjenica i konzervativnosti govornika s jedne strane te štokavskoga ili čakavskoga oblika NA. za neljudsko ovih zamjenica s druge postoji lako uočljiva podudarnost. Naime, štokavski je oblik daleko većinski kod upitne zamjenice u njezinu osnovnom značenju i većini drugih značenja u kojima je naglašena: 1. *Äjme mäjko, štö je vö?* 2. *Štö su sâ izumïli: da nëka ne pobacîvaju...* 3. *Eno strîni mâti, pošlâ je u desêtin mïsecu u devestômsu, pêt misêci učinïla Bïjograda, sâ je u pöstelji döma, i štö: štö je tö živôt, äjde rëci mi!* 4. *Govöri, češ s nâmi, češ vî čä smo naprâvili.* Čakavski je pak oblik daleko većinski u nenaglašene čestice *ča*. Ta čestica može biti upitna čestica sa značenjem »zar«[335] i veznička čestica kojom se uvode atributne i apozicijske odnosne rečenice te dio uzročnoga veznika *zȩ̂to ča* (ponekad samo *ča*): 5. *što mu je tȩ̂c takôv bî, za tûči se? – A bögati, ča nî čovïka ubî ûn?* (...) *Ča nî u zâtvoru ûn bî?* (...) *A, svï su nï... Ča nīsü nï za tûči se väjk bîli.* 6. *Obüla san ovë ča u crîkvu grên.* 7. *Špäher îmomo i südoper ča mi je Bïsero dȩ̂.* 8. *Bölje je*

[333] Neodređeno se *ča* sa starim dugim *a* ili njegovim odrazom nalazi u brojnim čakavskim govorima, usp. Vermeer 1994: 478-479, Mandić i Pliško 2011: 31 te Kapović 2013.
[334] Razumije se da postoje i prijelazi između ovih dviju krajnosti.
[335] Ta se čestica može i odvojiti kraćom stankom od ostatka rečenice, a u tom je slučaju, kao jednosložna prozodijska riječ, naravno, naglašena.

kūpïti jer onï (sc. *pamidōrï*) *su bölji ča se kûpu.* 9. *Jedîno da če jedân ûn kâuč što je kūpïla növi, donêti, po ču ga vrči gôri.* 10. *Ali ovï morâš oprâti, zâto ča su püni zemljê.* 11. *Ûn je bî u zâtvoru ča je čovïka ubî.* 12. *Sïnoč je bîlo jöš hladnïje zâto što je pūhâla bürа.* U većini su ostalih slučajeva čakavski i štokavski oblik zastupljeni tako da je čakavski oblik češći od štokavskoga, ali ne znatno (odnosi od 2:1 i ravnopravniji, ovisno o konzervativnosti i starosti govornika). Ti su ostali slučajevi odnosna zamjenica u subjektnim i objektnim (imeničkim) odnosnim rečenicama (v. primjere 8-13 pod 2) i neodređena zamjenica (v. primjere 16-19 pod 2). Međutim, na temelju relativno malena broja primjera čini se da je štokavski oblik daleko češći u rečenicama s faktičnim *što* (6:1), premda je faktično *što* nenaglašeno: 13. (...) *a što slâbo čüje, nek vîču: čä ču jâ?.* 14. *Što je po santînama ronî, läko je zâ to.* 15. *I ûnda tî, žënska, nösi kabâ grôzjo po tï̈sju nâmo na masnïcu, di se mastî, i ûnda jöpeta iz masnïce nösi u kôslatu, a muškî, sämo što bi mîh vēzâ, i ûn bi vïšu plâču imâ nëgo mî.* 16. *Srïča ča san jâ bîla i u obüči, da jâ nīsân nâse pâla.* Osim toga, kod starih postoji nenaglašeno *ško*, kojim se uvode zavisne i nezavisne emfatičke tvrdnje kojima se kazuje da je nešto prisutno u vrlo velikoj mjeri: 17. *Ško me bolî!* 18. *Ško san se smijâla!* To je *ško* po svoj prilici hibrid između *što* i *ko*, koje se, prema mojim informantima, nekoć upotrebljavalo u takvim tvrdnjama (*Ko me bolî!* i sl.*), a u Kalima se često čuje i danas* (v. b. 344). U tim se tvrdnjama danas u kukljičkom većinom upotrebljava nenaglašeno *što*. S druge strane, u značenju je »zašto« čakavski oblik nešto češći: 19. *Čä si me sekïvi kâzâla?* 20. *Štöš sâ kupovâti növi špäher?* Ovakvi odnosi između štokavskoga i čakavskoga oblika NA. za neljudsko i od njega nastale čestice vrijede za konzervativne govornike rođene od kraja dvadesetih do početka četrdesetih godina 20. stoljeća, uz napomenu da je kod starijih čakavski odraz općenito nešto češći nego kod mlađih. Za govornike starije od pripadnika izdvojene skupine nemam dovoljno podataka, a kod mlađih (kraj četrdesetih godina 20. stoljeća i mlađi) može se primijetiti sve veći udio štokavskoga oblika, što se najbolje vidi na primjeru upitne i vezničke čestice, gdje se *ča* sve više zamjenjuje sa *što*. Osim toga, s prijedlozima dolazi isključivo štokavski oblik, ali je prijedlog uza nj dug ako je naglašen (*nâ što*, *û što*, *pô što*, a tako i upitni prilozi *zâšto* i *pôšto*).

γ) Oblik *štö* samo ponekad dolazi i u genitivnoj funkciji: 1. *O štö su izgorïli? = Od čêga su izgorïli?* Takva je genitivna funkcija zamjenice *štö* povezana s genitivnom funkcijom zamjenica na -*šta* (v. d).

c) Složene zamjenice.

α) Kao što je rečeno, zamjenice su *kīköli* i *kīköd(er)* neodređene i opće odnosne zamjenice. Pri tom prva većinom funkcionira kao neodređena, a druga većinom kao opća odnosna zamjenica. O njezinoj izvornoj ulozi odnosne zamjenice vjerojatno govori i *-er*, koje se redovito nalazi kod najstarijih govornika. U funkciji neodređene zamjenice prilično je čest i sasvim običan NA. za neljudsko *čeköli* (kod manjine govornika *čaköli*), dok se *štoköli* nalazi samo iznimno, a ponekad se čuje i *štoköd* (informanti potvrđuju da se od starih moglo čuti i *čaköder* u toj funkciji, a *čaköder* se kao neodređena zamjenica navodi i u Maričića). Primjeri opće odnosne zamjenice općenito su daleko rjeđi nego primjeri ovih neodređenih zamjenica. Kao opća odnosna zamjenica danas se većinom čuje *štoköd*, a rijetko *štoköli*, dok oblike *čaköder* i *čaköli* u toj funkciji informanti potvrđuju kao izumiruće. Sam se sjećam da sam čuo *čaköder* kao opću odnosnu zamjenicu prije više od 15 godina, ali u današnje vrijeme je nisam čuo spontano. Evo nekoliko primjera. Neodređena zamjenica: 1. *Grên čeköli iznêti za ručênje.* 2. *A čüješ, valjâ če bïti čaköli.* 3. *Jâ san reklâ, sväku gödinu smo čeköli i u küču trošïli...* 4. *Možda smo gôri štoköli činïli, po nīsân čüla.* 5. *Ko büden möči, ču štoköd naprâviti, ko ne büden möči, nek stojī.* 6. *Govöri, povëdimo je îsto u bôlnicu: dâče je štoköd za temperatûru.* Opća odnosna zamjenica: 7. *A sâ, ti gōspê, štoköd täkneš, rûke përeš.* 8. *Svë valjâ da vïdi: štoköd je na stolü, ökolo-nâokolo, svë trêba da vïdi.* 9. *Štoköd je vïše ovôga* (priložno – poredbena rečenica), *tö je starijī* (o morskom pužu). 10. *Kolâčov bi dâ, srdê bi dâ, a dïci bi napüni i orïhov i mîndu: štoköli bi imâ.*[336] Prevladavanje štokavskoga oblika upravo u općoj odnosnoj zamjenici vjerojatno treba objašnjavati time što na oblik kukljičke opće odnosne zamjenice utječe slična opća odnosna zamjenica iz dominantnih govora, dok u funkciji neodređene zamjenice u dominantnim govorima prevladava zamjenica s prefiksom (*neki*, *nešto*), koja ne može utjecati na oblik *čeköli*, već ga samo može potiskivati.

β) Neodređena je i opća odnosna zamjenica *kībîlo*. Ona se danas upotrebljava relativno rijetko, a NA. za neljudsko, prema obavještenjima informanata, većinom glasi *čabîlo*, a rijetko *štobîlo*. S druge strane, odgovarajući oblik inovativne zamjenice *bîlo kî* uvijek ili gotovo uvijek glasi *bîlo štö*. Oblik *dičâ* čuje se prilično rijetko, a štokavsku mi varijantu informanti nisu potvrdili. Od sintagme *në znon kî* potvrđen mi je NA. za neljudsko *në znon štö*. *Kî znâ štö* češće se čuje nego *kî znâ čâ*.

[336] Najkonzervativnija informantica.

d) Zamjenice s prefiksima. Neodređene zamjenice s prefiksima u NA. za neljudsko sve imaju štokavski oblik, i to *nëšto*/*nïšto*, *nïšta*, *ïšta*, *sväšta*. Oblici su na -*šta* porijeklom inovativni štokavski G., koji je kasnije postao NA.[337] Stara se genitivna upotreba toga oblika ipak čuva u nekim slučajevima u zamjenicama s NA. za neljudsko na -*šta*. Ona se najbolje čuva kod zamjenice *nïšta*, koja općenito znatno češće dolazi u GDLI. nego *ïšta* i *sväšta*[338]. Genitiv *nïšta* dolazi u izrazima *bez nïšta* i *od nïšta* i možda još kojem sličnom prijedložnom izrazu te u slučajevima kada se očekuje slavenski genitiv. Oblik *nïčega* mora stajati s atributom te kada je riječ o objektnom (i subjektnom) genitivu. U ostalim padežima nema dvostrukosti. Primjeri: 1. *Sväšta se möre naprâviti od nïšta.* 2. *Mögo bi ûn ostâti bez nïšta.* 3. *A čüješ, ko je i sûnce, tëbi nî vrïtla ni nïšta.* 4. *Vö lëto nïti je vrïmena nïti je turïstov nïti je nïšta.* 5. *Jâ mïslin da nêmo ûlja od zelëne* (sc. *mâsline*) *kako od nïčega zelënoga.* 6. *Daņâs îmo svêga, po nīsï glâdan nïčega.* 7. *Ûn ti se nïčega ne strâši.* 8. *Nî öpče dëbela: ni u lîcu ni u nïčin.* 9. *Nīsü nï zadovôljni is nïčin.* Kao što je rečeno, *ïšta* i *sväšta* općenito rijetko dolaze u G. za neljudsko, a raspodjela funkcije oblika analogna je onoj u zamjenice *nïkor*, *nïšta*. Genitiv *ïšta* nalazi se u izrazu *bez ïšta*, a slično *îmo li vôde ïšta?*, a tako i *îmo li vôde ïšta lîpo(ga)?*[339], ali *jeli ûn ïčega žëljan?*, *jeli se ûn ïčega strâši?*. Genitiv *sväšta* nalazi se u izrazu *od sväšta* (*od sväšta je zaradīvą̂*) i u sintagmi *svêga i sväšta*, ali *ûn se sväčega sïti*. Navodno se govorilo *sväšta i sväčega* (*uzïmo je sväšta i sväčega*).

4. Stanje u još nekim ugljanskim govorima. Što se tiče ostalih ugljanskih govora, najbolje mi je poznata situacija s ovim zamjenicama u Kalima, a sa stanjem u ostalim govorima upoznat sam površno. Upitna i odnosna zamjenica u kaljskom glase *kî*, *čä*, G. *kuôga* itd. analogno kukljičkomu. U kaljskom se oblik *čä*/*ča* dobro čuva i kod mladih u svim funkcijama. To vrijedi i za oblik neodređene zamjenice *čuâ*. Stariji često upotrebljavaju zamjenicu *kībîlo*, *čabîlo*, a mlađi umjesto nje imaju *bîlo kî*, *bîlo čuâ*. Čuje se i neodređena zamjenica *kīkôli*, *čakôli*. S proklitikama i prefiksima dolazi *č*, odnosno -*č*: *nuâ č* (*Daskâ je onô nuâ č se rôba pêre.*), *û č*, *zuâ č* (tako i upitni prilog *zuâč*), *puô č* (tako i upitni prilog *puôč*), »nešto« se danas kaže *nêšto*, ali kod najkonzervativnijih govornika je *nïč* (nisam čuo spontano), »ništa« se kaže *nïšće* (dobro posvjedočeno od starijih, ali mlađi govore *nïšta*), a *sväšta* sam čuo samo tako (za ljude *sväk*). U Preku se *štö* čuje češće nego u Kalima, ali dosta rjeđe nego u Kukljici, a oblike

[337] Usp. Maretić 1989: 191.
[338] *Ïšta* općenito dolazi rijetko, a osim toga standardnim oblicima od *išta* uz *niti* i *bez* većinom odgovaraju kukljički oblici od *nïšta*, a Ondje gdje bi se mogao očekivati G. od *sväšta* u kukljičkom većinom stoji G. *svêga*.
[339] Ovdje se očekuje dijelni genitiv. Međutim, *ïšta* bi u oba slučaja po svoj prilici trebalo shvatiti kao N., a *lîpoga* kao dijelni genitiv u odnosu na *ïšta*.

kao *zôč* nisam čuo spontano. U Preku sam čuo i neodređenu zamjenicu *kî*, *čô* i *kīköli*, *čaköli*. Ondje sam zabilježio i G. *sväšta*: *imô je butīgu o sväšta*. Čuo sam izjavu Ante Tonija Valčića (Ošljak), da je njegova mati govorila: *û č si tuô klô?* (*klâsti* – staviti). Na ošljaku sam zabilježio i G. *kuôga* (*ïmo li kuôga*). U Poljani i Lukoranu zabilježio sam G. *köga*, a u Lukoranu i D. *komü* (upitno: *na kȍga će ti bìti?*, *kom2u si mȅne ostâvila?*). *Čä* se vrlo dobro čuva u Lukoranu. Ondje sam spontano čuo i *zôč* te *nïšto* i *nëšto*. Također sam čuo: *imô san čä i vîti*. U Ugljanu sam *štö* čuo podjednako često kao u Kukljici, a možda i češće. I ondje sam zabilježio oblik *čậ* (neodređena zamjenica). Ondje sam čuo i sintagmu *sviêga i sväšta* (*trpĩ si sviêga i sväšta*). U Ugljanu sam zabilježio i G. *köga* (*käko je köga bîlo völja*) i D. *komü* (*i ûnda bi küvalo ösan-dëse dận, käko komü* (o moštu)).

§ 24. **B. Pridjevske zamjenice**.

Napomena 1. Može se reći da ove zamjenice imaju pridjevsku deklinaciju. Kod onih s osnovom na velar izostaje 2. palatalizacija. U oblicima se s nultim nastavkom pod naglaskom dulji zadnji zatvoreni slog (§ 9,2). Pri deklinaciji ovih zamjenica treba imati u vidu ono što je rečeno o DL. u § 11,2,a,β i o dli. u § 11,2,a: α,1 i α,2 pod 2. Većina ovih zamjenica (sve osim *sậm* i *svậs*) može biti u funkciji atributa ili poimeničenoga atributa, ali ne i u funkciji predikativa, pa se, prema tome, većina njih deklinira samo kao pridjevi u položaju atributa i poimeničenoga atributa.

Napomena 2. Prefiks *svä-* uvijek ima kratko *a* (§ 9,5,b,γ). Prefiks se *ni-*, za razliku od istoga standardnoga prefiksa, nikada ne odvaja od zamjenice.

Napomena 3. O upotrebi i značenju različitih pridjevskih zamjenica više u sintaksi.

I. Posvojne zamjenice.

1. Paradigma.

N.	môj mojâ, mojë
G.	môga, mojê, môga
D.	mômu, mojôj, mômu
A.	môj/môga, mojü, mojë

V.	môj, mȍja/mojâ, mȍje/mojȅ
L.	na mojȉn, na mojôj, na mojȉn
I.	mojȉn, mojûn, mojȉn
n.	mojȉ, mojȅ, mojâ
g.	mojȉh
dli.	mojȉma(n)
a.	mojȉ/mojȉh, mojȅ, mojâ
v.	mȍji/mojȉ, mȍje/mojȅ, mȍja/mojâ

Napomena. Vokativ je s naglaskom na osnovi danas češći (*möja Rätka*, *Nëvena möja*, *dîte möje*, *möji ljûdi*), a vokativ s naglaskom na nastavku rjeđi (*sëstro mojâ*, *dîte mojë*). Vokativ sam s naglaskom na nastavku čuo većinom od najstarijih govornika i samo iza imenice.

2. Inventar. Pokazne su posvojne zamjenice: *môj*, *mojâ*, *mojë* (1. lice jednine); *tvôj*, *tvojâ*, *tvojë* (2. lice jednine); *njegôv*, *njegöva*, *njegövo* i *njêzin*, *njêz(i)na*, *njêz(i)no* (3. lice jednine); *nậš*, *nâša*, *nâše* (1. lice množine); *vậš*, *vâša*, *vâše* (2. lice množine); *njȉhov*, *njȉhova*, *njȉhovo* (3. lice množine); uz to i pokazna povratno-posvojna zamjenica *svôj*, *svojâ*, *svojë*. Povratno-posvojna se zamjenica većinom odnosi na 3. lice, dok se za prvo i drugo lice u povratno-posvojnom značenju većinom upotrebljavaju posvojne zamjenice (detaljnije u sintaksi). Upitna je posvojna zamjenica *čigôv*, *čigöva*, *čigövo* (čiji). U Maričića se nalazi i *čegôv*, a moji informanti potvrđuju da su taj oblik upotrebljavali stariji. Osim toga, *čigôv* funkcionira i kao odnosna i kao neodređena zamjenica. Primjeri upitne (1. i 2.), odnosne (3. i 4.) i neodređene (5. i 6.) posvojne zamjenice: 1. *Në znon čȉgova je vâ srêda: provjërite čigövo je vö.* 2. *Nêvija da je upîšena za Vrhûn böjse në znon na čigövin* (može se shvatiti i kao složena neodređena zamjenica). 3. *Kî znậ jesu li se mīnjâli, nīsü se mīnjâli: i ûnda ti ostâne na nîn čigövo je bîlo, i vözi.* 4. *Bölje je prậ čigôv je bî beľïji* (sc. *sapûn*). 5. *Â, böže drâgi, kî če znâti südbinu čigövu?* 6. (...) *da se znậ kô je čigövo.* Neodređena je i opća odnosna zamjenica *čigôv bîlo* (novije *bîlo čigôv* upotrebljava se samo ili gotovo samo kao neodređena zamjenica). Samo su neodređene zamjenice *nȉčigov* (ničiji), *nȉčigov*/*nëčigov* (nečiji), *sväčigov*, *mâlo čigôv*, a ovamo dodajem i sintagme *kî znậ čigôv* i *në znon čigôv*.

3. Napomene o deklinaciji. Ove se zamjenice dekliniraju kao pridjevi u funkciji atributa ili poimeničenoga atributa (v. § 21,4)[340]. Kao *môj* dekliniraju se i zamjenice *tvôj* i *svôj* uz napomenu da one nemaju vokativ. Sve te zamjenice uvijek imaju stegnut G. i D. muškoga i srednjega roda (*môga*, *mômu*), a u drugim oblicima stezanja nema. Zamjenice se *nậš* i *vậš* dekliniraju kao *môj*, ali im je naglasak uvijek na osnovi i u njih, naravno, nema stezanja (*nâšega*, *nâšemu*). Zamjenica *nậš* iznimno ima vokativ jednak nominativu, a zamjenica *vậš* nema vokativa. Ostale se posvojne zamjenice dekliniraju kao posvojni pridjevi na *-ov* i *in* (v. *tefîn* u § 21,1), uz napomenu da nemaju vokativ i da zamjenica *njêzin i* obavezno ima samo u obliku s nultim nastavkom, dok je ono u ostalim oblicima fakultativno. Duži su oblici tih zamjenica u G. i D. muškoga i srednjega roda danas običniji od kraćih, a u L. su kraći oblici sasvim rijetki (usp. i b. 286). Ipak, u izrazima s prijedlogom po kao *po njegövu*, *po njêzinu* (*nâ bi da je svë po njêzinu*), itd. gotovo se uvijek nalaze kraći oblici, a tako i *po mojü*, *po tvojü*, *po nâšu* itd. Prijedlozi *bez*, *iz* i *is* jednače se pred zamjenicama *njegôv* i *njêzin* po mjestu tvorbe: *bež njegövoga*, *iž njêzinih*, *iš njegövima*.

II. Identifikacijske zamjenice.

1. Paradigme.

Upitna zamjenica *kî* i neodređena zamjenica *sväki*.

N.	kî, kậ, kô
G.	kôga, kê, kôga
D.	kômu, kôj, kômu
A.	kî/kôga, kû, kô – û ki dận, û ku ûru, û ko vrîme
L.	u kîn, u kôj, u kîn
I.	kîn, kûn, kîn – is (o)kîn, is (o)kûn
n.	kî, kê, kậ
g.	kîh
dli.	kȉma(n) – is (o)kȉma(n)
a.	kî/kîh, kê, kậ – û ka dȍba

[340] Ne dekliniraju se kao pridjevski predikativ zato što ne mogu biti u funkciji predikativa.

N.	sväki, sväka, sväko
G.	sväkoga, sväke, sväkoga
D.	sväkomu, sväkoj, sväkomu
A.	sväki/sväkoga, sväku, sväko
L.	u sväkin, u sväkoj, u sväkin
I.	sväkin, sväkun, sväkin
n.	sväki, sväke, sväka
g.	sväkih
dli.	sväkima(n)
a.	sväki/sväkih, sväke, sväka

2. Inventar. Pokazne su identifikacijske zamjenice *(o)vậj*, *(o)vâ*, *(o)vö*, *(o)tậj*, *(o)tâ*, *(o)tö* i *ûn* (novije *(o)nậj*), *(o)nâ*, *(o)nö*. Upitna je, odnosna i neodređena identifikacijska zamjenica *kî*, *kậ*, *kô*. Upitna: 1. *Ma kî pörez tî plậčoš, a u Strậliji si tâmo, u Mëriki?* 2. *A govöri bäš – kậ je nö reklâ mi – da je jenâ, osandesêt i nëšto îmo, govöri, stậra, operīrâla, govöri: ti böga, onâ drčî, grêde...* 3. *Mïslin, jậ në znon û ki râzred grêde ovậj drügi.* Odnosna: 4. *Palagüz, tö su bîle vâle u kïma je bîlo i gnjâle i sabūnâ.* 5. *Tö da rečên i vâmin, tëbi pogotövo, kậ si žënska...* 6. *Nâ mëne pîto jesan li je pönela brôj kî je na sâtu...* Neodređena: 7. *I ûnda su ispitīvâli käko se kậ intrậda zöve.* 8. *Jậ govörin, dôjdi, po češ mi bär ovö ponêti ispêglati da vö liberận, i da na je pôjti vîti jeli kô zr̈no mâslin.* 9. *Jậ në znọ jeli kôga brâta jöš imậ, Ljûbo.* Osim toga postoje i sljedeće neodređene identifikacijske zamjenice: a) složene: *kīköli*, *kīköd(er)* i *kībîlo* (sve tri neodređene i opće odnosne zamjenice), *bîlo kî* (novije umjesto *kībîlo*, ali samo ili gotovo samo u funkciji neodređene zamjenice); *dikî*, *mâlo kî* te sintagme *kî znậ kî* i *në znon kî* (sve samo neodređene zamjenice); b) s prefiksima: *n̈ijedan/nijedận*, *ïjedan/ijedận*[341], *sväki*, *n̈iki/nëki*, a ovamo svrstavam i *ûn n̈iki* (sve samo neodređene zamjenice).

3. Napomene o pojedinim oblicima i naglasku.

a) Općenito. O aferezi u zamjenicama *(o)vậj* i *(o)nậj* i o oblicima *övo* i *öno* v. u § 8,7,a,α, a o protezi u zamjenicama *tậj* i *kî* v. § 8,10,a,β. Za pojedine su pridjevske identifikacijske zamjenice formalno specifični samo nominativ i akuzativ (kad nije jednak genitivu), a u ostalim se padežima sve ove zamjenice dekliniraju kao *kî* osim onih s naglaskom na prefiksu, koje se u GDLI. i gdli. dekliniraju kao *sväki*, tj. kao većina pridjeva. Jedino u zamjenica

[341] Ove dvije zamjenice odgovaraju imeničkima *n̈ikor* i *ïkor*.

kīköli, *kīköd(er)* i *kībîlo* jednosložni zamjenički dijelovi nemaju dugosilazni naglasak, nego prednaglasnu duljinu, dakle: *kōjbîlo*, *kīnköli*, ali *kôgaköli*, *kïmabîlo*

b) Pokazne zamjenice. Pokazne identifikacijske zamjenice u nominativu i u akuzativu (kada on nije jednak genitivu) imaju staru[342] kračinu: dakle *tậj*, *tâ* (N.) i *tü* (A.), *tö*, *tï*, *të*, *tâ vö*, *nï* itd. Oblici se s kratkosilaznim naglaskom, naravno, mogu produžiti u stanci u kojoj se govornik domišlja, ali na isti se način može produžiti i bilo koji naglašeni i nenaglašeni samoglasnik na kraju prozodijske riječi. Kračina je u nominativu i akuzativu pokaznih identifikacijskih zamjenica izvorna, a dužina je u oblicima kao *tôga*, *tômu* sekundarna prema oblicima zamjenice *kî*. Inovativni NA. *(o)nậj* nalazi se samo kod manje konzervativnih govornika, a žene rođene do sredine četrdesetih godina 20. stoljeća uglavnom dobro čuvaju stariji NA. *ûn*. S akuzativa pokaznih identifikacijskih zamjenica naglasak preskače na iste prijedloge i po istim naglasnim pravilima kao i s imeničkih pokaznih zamjenica (v. § 23,I,3,b,γ). Akuzativ jednine muškoga roda zamjenice pri tom ima oblik *vi* i *ti*, a tako i *nï*: *nậ vi kâmik, nậ ti stô, nậ ni kušîn*, ali i *nậ vi kamicï*, *nậ ti stöli*, *nậ ni kušînï*; *nậ vu rûku*, *pridậ nu küču*, *mejậ te skâle* (niz te stepenice), *pô na drîva*, *û no üho*, *zậ tu zêmlju* (tako i prilog *zậto*), *podậ ne vïkendice*. Preskakanje se nalazi i u izrazu *pô nu njegövu* (dijakronijski dativ – *učinî je pô nu njegövu* – po svom običaju).

c) Zamjenica *kî*. Zamjenica se *kî* jednako deklinira kao upitna, odnosna i neodređena zamjenica. Ne postoji ni tolika naglasna razlika između odnosne zamjenice s jedne strane te upitne i neodređene s druge kao kod odgovarajućih imeničkih zamjenica. Ipak, odnosna je zamjenica u prosjeku nešto slabije naglašena od ostale dvije. Zamjenica *kî* u svim oblicima ima dužinu. Ipak, kad s nje preskače naglasak na prijedloge s akuzativom, srednji rod množine ima odraz kračine (*û ka döba*). Odnos je *kậ* i *û ka* usporediv s odnosom *muškậ* i *žënska* (v. § 21,3,a pod 3). Naglasak preskače s upitne, odnosne i neodređene zamjenice na jednosložne prijedloge *na*, *za*, *u*, *po*: *nậ ki môd*, *û ku ûru*, *û ko vrîme*, *zậ ke njïve*, *pô ki röđoci*. Na ostale prijedloge, koliko mi je poznato, naglasak ne preskače: *uza kû küču*, *pod kû čësticu*. Preskakanje i dužina prijedloga u sintagmama kao *nậ ki* ne dolazi pravilno, nego je to obrazac poopćen iz ličnih i pokaznih zamjenica.

[342] Staru jer je *a* fonetski produljeno duljenjem pred sonantom (*vậj*, *tậj*) i duljenjem u naglašenom slogu *vâ*, *tâ*, *nâ*.

d) *N̈ijedan/nijedn̂* i *ïjedan/ijedn̂*. Ove zamjenice u ostalim oblicima gube nepostojani samoglasnik i *d*, a nastavci u nominativu i akuzativu (kad nije jednak genitivu) imaju odraz stare kračine, dakle: *(n)ïjedan/(n)ijedn̂*, *(n)ïjena/(n)ijenâ* (N.) i *(n)ïjenu/(n)ijenü* (A.), *(n)ïjeno/(n)ijenö*, *(n)ïjeni/(n)ijenï*, *(n)ïjene/(n)ijenë*, *(n)ïjena/(n)ijenâ*. Ostali su im oblici kao u *kî*, odnosno *sväki*, npr. G. *nijenôga/n̈ijenoga* itd. Od manje konzervativnih govornika mogu se čuti i oblici sa *d*, kao *n̈ijedna* itd. Ova zamjenica danas uglavnom ima naglasak na prefiksu, ali se po n. p. B uvijek naglašava riječ *jedn̂* u sintagmi *ni jedn̂ ni drügi*.

4. Stanje u nekim susjednim govorima. Najbolje sam upoznat sa stanjem u kaljskom i prečkom. Stanje je u konzervativnih govornika u kaljskom gotovo potpuno analogno stanju u kukljičkom. Jedina je razlika u tom što naglasak s pokaznih zamjenica preskače na sam početak naglasne cjeline, dakle *nuâ ni stuô*, ali *prïda nu küću*. Pokazne zamjenice, kao i u kukljičkom, u nominativu i akuzativu imaju odraz stare kračine: *ûn*, *nâ* (N.) i *nü* (A.), *nô*, *nï*, *nê*, *nâ*, tako i *tuâj*, *tâ*, *tô* itd. Slično kao u kukljičkom, kod mlađih se nalazi oblik *(o)nuâj*. Osim toga, od vrlo mladih (tridesetak godina) čuo sam i G. *togâ* (imenički) pod utjecajem zadarskoga govora umjesto starijega *tuôga*. Zamjenica *kî* u prečkom ima oblike analogne oblicima iste zamjenice u kukljičkom i kaljskom. Pokazne se identifikacijske zamjenice u prečkom u određenoj mjeri formalno razlikuju od odgovarajućih kukljičkih i kaljskih zamjenica. Prva je razlika u tom što umjesto oblika na *-ậj* dolaze oblici na *-î*, druga u tom što je afereza znatno rjeđa nego u kukljičkom[343], a proteza (*otî*) češća, a treća je razlika u tom što pokazna identifikacijska zamjenica *tî* (samo bez proteze) ima u nominativu i akuzativu odraze duljine kao i *kî*, dakle: *ovî/övˈ*, *ovä* (N.) i *ovü* (A.), *ovö*, *ovï*, *ovë*, *ovä*, a tako i *otî*, *otä* itd. i *onî/ûn*, *onä* itd., ali *tî*, *tô* (N.) i *tû* (A.), *tuô*, *tî*, *tiê*, *tô*. Mlađi u Preku imaju oblike kao *otâj*, *otâ*, *otô/tuô*. Duljinu sam u obliku to zabilježio i na Ošljaku, u Poljani i u Sutomišćici (*tuô* na Ošljaku i u Poljani i *tô* u Sutomišćici), dok sam u Lukoranu i Ugljanu zabilježio samo kračinu (*tö*). U Lukoranu sam zabilježio N. *tâj* i G. *töga* (imenički) te preskakanje *nô to* i *û tu kašëtu*, a također u G. *prëko toga* (imenički). U Ugljanu sam zabilježio i G. *bez ovuôga* i *'d otuôga* (oba imenički). Afereza je u identifikacijskim pokaznim zamjenicama, čini se, u svim ugljanskim govorima rjeđa pojava nego u kukljičkom i kaljskom. Osim toga, u Neviđanima sam zabilježio i razliku između imeničkoga *togä* i *svegä* i pridjevskoga *tôga* i *svêga*, a slična bi se

[343] Zapravo sam je čuo samo u proklizi: *û nu cïtu*, *û nu küću*, *nôvu*, *nô nu*, *puô nu njegövu* (lokativno), a u ostalim slučajevima koji bi mogli doći u obzir, može biti riječ i o bržem ili nemarnijem izgovoru. Isto tako s prijedlozima s akuzativom nema proteze: *û tu pïvu stänicu*, *puô tu buôršu*, *puô te bûmbe*.

razlika možda mogla naći i u ponekom ugljanskom mjestu. Imeničko *togä* zabilježio sam i u Ždrelcu. Navedenim podacima dodajem i veloiški D. *ovomü* (*ovomü sînu mômu*).

III. Kvalitativne zamjenice

1. Pokazne su kvalitativne zamjenice *(o)vakôv*, *(o)vaköva*, *(o)vakövo*, *takôv*, *taköva*, *takövo* i *(o)nakôv*, *(o)naköva*, *(o)nakövo*. Upitna je, odnosna i neodređena zamjenica *kakôv*, *kaköva*, *kakövo*: 1. *Väjk pîton kakövo je tö.* 2. *kakôv je bî, nakôv je i ostâ.* 3. *Jâ je pîton jeli trâži kakôv posâ, oče li rādïti.* Neodređene su i opće odnosne zamjenice *kakôvköli*, *kakôvköd(er)* i *kakôvbîlo* (novije je *bîlo kakôv* samo ili gotovo samo neodređena zamjenica). Samo su neodređene sintagme *kî znâ kakôv* i *në znon kakôv* te zamjenice s prefiksima *nïkakov*, *ïkakov*, *sväkakov* i *nëkakov* (posljednja rijetko).

2. Ove se zamjenice dekliniraju kao posvojni pridjevi (v. *tefîn* u § 21,I,1). Kraći je oblik rijedak: 1. *Nêmo vaköva zâhoda ni Pöljska ni Fräncuska* (najstarija informantica). 2. *Nïka naköva popâ nêče bïti vïše dokleköli svîta büde* (informantica rođena 1926. godine). Ipak, ponekad se u N. muškoga roda (tako i A. za neživo) mogu čuti i duži oblici kao *kakövi*, *takövi* itd. Kod složenih se oblika, naravno, mijenja samo zamjenički dio: *kakövabîlo*, *kakövomuköli*. Oblici su pokaznih zamjenica bez afereze rijetki.

3. Kvalitativne zamjenice u svim ugljanskim govorima osim kaljskoga formalno odgovaraju istima u kukljičkom, jedino su oblici bez afereze češći. U kaljskom pokazne zamjenice imaju naglasak na korijenu, dakle: *vâkov*, *tâkov*, *nâkov*, ali *kakuôv* (usp. ondje i *vâko*, *tâko*, *nâko*, ali *kakô*). I u Ždrelcu sam zabilježio *kakôv*, ali *täkov*.

IV. Količinske zamjenice.

1. Pokazne su količinske zamjenice *(o)volïk*/*(o)volïki*, *tolïk*/*tolïki*, *(o)nolïk*/*(o)nolïki*. Upitna je, odnosna i neodređena zamjenica *kolïk*/*kolïki*: 1. *A kolïka je njëmu plâča?* 2. *Kolïka mu je plâča, tolïko möre i potrošïti.* 3. *Jeli îmo ûn kolïku plâču? Imâče i ûn dobrü.* Neodređene su i opće odnosne zamjenice *kolïkbîlo*/*kolïkibîlo*, *kolïkiköli* i kolïkiköd(er). Samo su neodređene sintagme *kî znâ kolïk*/*kolïki* i *në znon kolïk*/*kolïki*.

2. Ove se zamjenice dekliniraju kao pridjevi. Ako se izuzme varijanta NA. sa i bez *-i*, vrijedi da ove zamjenice imaju samo duže oblike. U ovih je zamjenica, osobito kod oblika s većim brojem slogova, moguća i sinkopa ili nepotpuna redukcija *i*, npr. *kolkaköli*, *kölka*. S količinskim su zamjenicama tvorbeno povezani i pridjevi *tücan* (f. *tücna*) i *kücan* (f. *kücna*), oba u značenju sitan, malen.

V. Ostale pridjevske zamjenice.

1. Ostale su pridjevske zamjenice *jedȃn*, *drügi*, *îsti*, *sȃm* i *svȃs*.

2. Kao što je rečeno, *jedȃn*, *jenâ*, *jenö* deklinira se i naglašava kao pridjevi n. p. B (*pečên* – § 21,I,2), ali u NAV. *jedȃn* ima nepostojani samoglasnik i nikad nema nastavak *-i* u tim oblicima, a u GDLI. ima samo duže oblike. *Drügi* i *îsti* dekliniraju se kao pridjevi n. p. A (*stȃri* – § 21,I,1), ali imaju samo duže oblike. Te tri zamjenice mogu biti samo u funkciji atributa i poimeničenoga atributa, pa se shodno tomu i dekliniraju samo kao atribut ili poimeničeni atribut. *Jedȃn* i *drügi* su zamjenice u značenju *der eine* i *der andere*, a *jedȃn* osim toga u značenju *derselbe*. O razlici u značenju i upotrebi između *jedȃn* i *îsti* bit će riječi u sintaksi.

3. Zamjenice se *sȃm* i *svȃs* upotrebljavaju i atributivno i predikativno, a imaju donekle neobičnu deklinaciju. *Sȃm* se danas obično mijenja kao pridjev s naglaskom na osnovi s tim da u NA. *sȃm* ima samo kraći oblik a u ostalim relevantnim oblicima samo duži oblik, tj. N. *sȃm*, *sȃma*, *sȃmo*, G. *sȃmoga*, *sȃme*, *sȃmoga* itd. Međutim, uz oblike s naglaskom na osnovi mogu se od najstarijih čuti i oblici s naglaskom na nastavku i kračinom u osnovi. Spontano sam čuo jedino *samîh* (*ne möreš ih ostâviti samîh*), a informanti potvrđuju još neke oblike kao *samôga*, *samômu*, ali se pojedini informanti međusobno razilaze, a i isti informanti, ponovo upitani nakon nekoga vremena, daju različite obavijesti. U Kalima sam pak čuo spontano N. ženskoga roda *samuã* uz *suâma*, a i GA. muškoga roda *samuôga* uz *suâmoga*. Riječ je *näsamo* očito posuđena. Zamjenica se *svȃs* deklinira ovako:

N.	svậs, svậ, svë
G.	svêga, svê, svêga
D.	svêmu, svôj, svêmu
A.	svậs/svêga, svû, svë/svêga
L.	svîn, svôj, svîn
I.	svîn, svûn, svîn
n.	svì, svë, svậ
g.	svîh
dli.	svìma(n)
a.	= n. ili g

Od imeničkoga sam oblika *svë*, kada stoji samostalno, čuo samo L. jednak D., dakle: *svë u svêmu* i *po svêmu*, a imenički uz pokaznu zamjenicu *po svêmu tômu* ili *po svîn tîn* te pridjevski *u svîn tîlu*. Oblik je *svậs* produljen duljenjem u zatvorenom slogu (usp. u Preku i Lukoranu *svâs*), a prema tom su obliku produljeni i *svậ* i *svû* (usp. u kaljskom bez analogije *svuâs*, *svâ*, *svü*). O ovoj zamjenici v. i u § 7,4. »Svi do jednoga« kaže se ili *svï dojenôga* (kao i u standardu) ili *svï dojedận*. *Dojedận* se u tom slučaju deklinira kao i *jedận*, a u rodu i padežu slaže se s množinom od *svậs*, dakle: *tôte su svë dojenâ*, *völin ih svîh dojenôga*, *völin ih svë dojenü*, *strašin ih se svîh dojenê* itd.

§ 25. **C. Priložne zamjenice**.

Napomena 1. Ovdje samo nabrajam priložne zamjenice uz pokoju napomenu, a detaljnije o upotrebi nekih od njih bit će govora u sintaksi.

Napomena 2. Prefiks se *ni-*, za razliku od standardnoga prefiksa *ni-*, ne odvaja od priložne zamjenice.

1. Pokazne identifikacijske čestice. Pokazne su identifikacijske čestice *ëvo*, *ëto*, *ëno*, odnosno *övo*, *öto*, *öno*. Često su u korelaciji s nekom drugom pokaznom zamjenicom *ëvo vậj*, *öno nâmo*.

2. Načinske priložne zamjenice.

a) Pokazne: *(o)väko*, *(o)täko*, *(o)näko* (oblici su s početnim *o* sasvim rijetki). Upitna, odnosna i neodređena: *käko* (odnosna je zamjenica često i nenaglašena – *kako*). Opće odnosne i neodređene: *kakoköli*, *kakoköd(er)* i *kakobîlo* (rijetko novije *bîlo käko* – samo ili gotovo samo neodređeno). Neodređene: sintagme *kî znậ käko* i *në znon käko* i zamjenice s prefiksima *nïkakor*, *ïkakor*, *sväkakor*, *nëkakor*. Upitna zamjenica ima naglasak na zadnjem slogu pred kraćim oblicima nesvršenoga prezenta glagola *bïti* kada se netko pita kako je: *kakö si mi?*, *kakö je ûn sâda*, *kakö ste*, *pošlâ san pītâti kakö su* itd., ali *käko si döšo*. O *ko* u nezavisnim i zavisnim emfatičkim tvrdnjama usp. § 23,II,3,b,β.

b) Pokazne načinske zamjenice u kaljskom imaju *â* (*vâko*, *tâko*, *nâko* prema upitnom *kakô*, kao i *tâkov* prema *kakuôv*), a na ostatku otoka imaju *ä*, dok sam u Ugljanu od devedesetdvogodišnje informantice uz *täko* i *oväko* čuo i *ovakö ti je bîlo* i *takö*. Upitna zamjenica u kaljskom većinom glasi *kakô*[344], a odnosna *käko* ili je nenaglašena. U Preku sam uz *käko* zabilježio i *kakö ti je mâti bîla hrâbra* (eksklamativno/upitno) i *kakö ćete rëći* (upitno). U ostalim sam otočkim mjestima zabilježio samo upitno *käko*, ali vjerujem da ta zamjenica i ondje u određenim položajima može imati naglasak na zadnjem slogu.

3. Količinske priložne zamjenice. Pokazne: *(o)voliko*, *toliko (o)noliko* (oblici su s početnim *o* rijetki). Upitna, odnosna i neodređena: *koliko*. Opće odnosne i neodređene: *kolikoköli*, *kolikoköd(er)* i *kolikobîlo* (ponekad novije *bîlo koliko* samo ili gotovo samo kao neodređena zamjenica). Samo neodređene: sintagme *kî znậ koliko*, *nëznam koliko*. Zamjenica s prefiksima nema, a umjesto njih upotrebljavaju se izrazi kao: *pậr*, *dvậ-tri*, *desētâk*, *čeköli*, *nïšta*, *ïšta* i sl. Moguća je sinkopa, osobito u oblicima s većim brojem slogova (*kölko*, *kolkoköli*).

4. Prostorne priložne zamjenice.

Napomena 1. Podjela pokaznih prostornih zamjenica na zamjenice za smještaj i smjer vrijedi samo u glavnini slučajeva, ali i jedne i druge mogu ukazivati na oboje. Detaljnije o tome u sintaksi.

[344] O emfatičkom *ko*/*kako*/*kakô* u Kalima v. Benić 2013.

Napomena 2. Zamjenice se navedene u zagradama čuju rijetko.

a) Smještaj. Pokazne: *(o)vôde(ka)*, *ôvde(ka)*, *tôte(ka)*, *(n)ûnde(ka)*/ *ûnder(a)*. Najčešće su varijante *vôde*, *tôte*, *ûnde*, a ostale su rijetke. Čestica se -*ka* može čuti samo od najstarijih, dok je u kaljskom taj sufiks sasvim običan, npr. *vodê(ka)*/*vuôde(ka)*/*ovdê(ka)*. Oblik *nûnde*, koji je u kukljičkom rijedak, nekoliko sam puta čuo u Preku i Lukoranu. Upitna i neodređena je zamjenica *đi*, a odnosna *di* (upitno sam *đi* zabilježio na cijelom Ugljanu, a nigdje oblik tipa *kadë). Opće odnosne i neodređene: *dikö̈li*, *dikö̈d(er)* i *dibîlo* (novije *bîlo đi* samo ili gotovo samo neodređeno). Samo neodređene: *mâlo đi*, *đi drügo* (drugdje), sintagme *kî znậ đi* i *në znon đi* te zamjenice s prefiksima *nïder(a)* (i novije *nïgdi*), *ïder(a)* (novije *ïgdi*), *svüder(a)* (novije *svügdi*), (*nëgdi*).

b) Smjer. Pokazne: *vâmo(ka)*, *tâmo(ka)*, *nâmo(ka)*. Čestica -*ka* čuje se samo od najstarijih. Upotrebljava se i zamjenica *sïmo* – danas uglavnom samo u izrazima *sïmo-tâmo* te *i sïmo i tâmo*, a nekoć je upotreba bila šira. Ostale su prostorne zamjenice za smjer jednake onima za smještaj.

c) Put. Pokazne: *(o)vüder(a)*, *tüder(a)*, *(o)nüder(a)*. Oblici su s početnim *o* sasvim rijetki. Upitna je, odnosna i neodređena zamjenica *küder*. Opće odnosne i neodređene: *küderbîlo* (novije *bîlo küder* samo ili gotovo samo neodređena zamjenica). Samo neodređene zamjenice: *mâlo küder*, sintagme *kî znậ küder* i *në znon küder* te zamjenice s prefiksima *nïkuder* (često i *nïder*, *nïgdi*), *svükuder* (često i *svüder*, *svügdi*), (*nëgdi*). Svi oblici koji završavaju na -*er*, mogu završavati i na -*era*, ali je završetak -*er* češći.

d) Polazište i porijeklo. Pokazne zamjenice: *izdôvle*/*izdôvde*, *izdôtle*, *izdûnle*/*izdûnde*; *odôvle*/*odôvde*, *odôtle*, *odûnle*/*odûnde*; *izvâmo*, *istâmo*, *iznâmo*; *odvâmo*, *otâmo*, *odnâmo*[345]. Upitna je, odnosna i neodređena zamjenica *ôkle*/*odôkle*/*izdôkle*. Neodređene i opće odnosne: *(od)ôkle-*/*izdôkle-* + -*bîlo*, -*köli*, -*kö̈d(er)*. Samo neodređene zamjenice: sintagme *kî znậ (od)ôkle*/*izdôkle* i *në znon (od)ôkle*/*izdôkle* te kombinacije sa zamjenicama za smještaj: *odnïder(a)* (*odnïgdi*), *od dibîlo*, *odsvüdera*, *odnëgdi*.

[345] Pokazne se zamjenice sa *od-* većinom upotrebljavaju kad se ima u vidu put od polazišta do cilja (*odôvle donâmo* i sl.), a one sa *iz-* većinom kad je bitnije samo polazište.

e) Cilj. Pokazne zamjenice: *dôvle*/*dôvde*, *dôtle*, *dûnle*/*dûnde*; *dovâmo*, *dotâmo*, *donâmo*. Upitna je odnosna i neodređena zamjenica *dôkle*. Opće odnosne i neodređene: *dôkleköli*, *dôkleköd(er)*, *dôklebîlo*. Neodređene: sintagme *kî znậ dôkle* i *në znon dôkle* te inovativno *donëgdi*.

5. Vremenske priložne zamjenice.

Napomena. O varijantama *sâ*/*sâda* i *kâ*/*kad*/*kâda* v. § 7,10,b,δ,3,d.

a) Smještaj. Pokazne: *sâ(da)*, *ûnda* (kod mlađih često *ünda*). Upitna je zamjenica *kâ(da)*, neodređena *kâ*, a odnosna *ka(d)*. Opće odnosne: *kaköli*, *kaköd(er)*. Opća odnosna i neodređena: *kabîlo* (uz to i novije *bîlo kâda* – samo ili gotovo samo neodređeno). Samo neodređene: *diköli*, *diköd(er)* (zabilježio sam i neodređeno *diködi*), *kâ i kâ*, *mâlo kâ(da)*, *kî znậ kâ(da)*, *në znon kâ(da)*; *Nïka(da) ïka(da)* (danas često i *(n)ïkad*), (*väjk*), (*jenï pûti* – nekad, ponekad), (*nôga pûta* – nekad, nekoć, onomad).

b) Početak. Pokazne zamjenice: *osâda*, *odûnda*; *osële* (uglavnom u izrazu *osële po nâpri* – odsad pa nadalje). Upitna i odnosna zamjenica: *okâ(da)*. Neodređene: *kî znậ okâda*, *në znon okâda*.

c) Kraj. Pokazne: *dosâ(da)* (*dosële* – danas rijetko), *dôtle*, *doûnda*. Upitne i odnosne: *dôkle* i *dokâ(da)* (upitno) te *dôkle*/*dokle* i *dokâ* (odnosno). Opće odnosne: *dokleköli* i *dôkleköd(er)*. Neodređene: *dôklebîlo*, *dokâbîlo*, *kî znậ dôkle*/*dokâ(da)*, *në znon dôkle*/*dokâ(da)*.

6. Ostalo: *jenö* (jedno, nekih) *sämo* i *îsto* (isto, ipak). Detaljnije u sintaksi.

IV. Brojevi

Napomena. O upotrebi brojeva bit će govora u sintaksi.

§ 26. A. Glavni brojevi.

1. Jednostavni glavni brojevi.

a) Inventar.

1. *Jedận*, *jenâ*, *jenö*, *dvậ*, *dvî*, *dvậ*, *trî*, *četïre*/*čëtre*, *pêt*, *šêšt* (samo najstariji, a inače *šêst*), *sëdan*, *ösan*, *dëvet*, *dëset*, *jedanâest*, *dvậnâest*, *trînâest*, *četrnâest*, *petnâest*, *šešnâest* (samo najstariji, a inače *šesnâest*), *sedavnâest*, *osavnâest* (*vn* samo u najstarijih, a inače *sedamnâest* i *osamnâest*), *devetnâest*.

2. *Dvậdëset*/*dväjset*, *trīdëset*/*träjset* (*träjset* samo najstariji), *četrdesêt*, *pedesêt*, *šeždesêt* (samo najstariji, a inače *šezdesêt*), *sedandesêt*, *osandesêt*, *devedesêt*.

3. *Stô*, *dvîstô*, *trîstô*, *četïrestô*/*čëtrestô*, *pêstô*, *šêstô*, *sëdanstô*, *ösanstô*, *dëvestô*. Stotice s dvostrukim naglaskom čuju se češće od najstarijih, a kod nešto mlađih (sedamdesetak godina) čuju se stotice s dvostrukim naglaskom, ali i stotice s naglaskom samo na prvom dijelu kao *dvîsto*, *ösansto* itd. Pri tom naglasak na prvom dijelu češće imaju dvosložne stotice kao *dvîsto* nego trosložne kao *ösansto*. Rjeđe se stotice tvore pomoću imenice *stötina*, dakle: *stötina*, *dvî stötine*, *pê stötin* itd. *Četïrestô* čuje se vrlo rijetko, a većinom se govori *čëtrestô* i *čëtresto*.

4. *Ïljada* (u novije vrijeme i *tïsuča*), *milijûn*, *milijậrda*.

5. Pri igranju *na müru* (šijavica) za brojeve se od dva do deset upotrebljavaju mletački izrazi. To su: *dö*, *trë*, *kvâtro*, *cînkve*, *šïje*, *šëte*, *öto*, *nôve* i *müra* (svih deset prstiju).

b) Napomene o glasovima, naglasku i deklinaciji.

α) O dentalima na kraju glavnih brojeva v. § 7,10,b,δ,3,b. Unutar kombiniranih brojeva naglasak kod najstarijih govornika preskače na veznik *i* sa svih jedinica osim *jedận* i *četïre*/*čëtre* (v. i 2,a). Osim toga, naglasak preskače i na *ni* u frazu *nï dvi nï tri* (*ûn nï dvi nï tri* – sc. *rîčí* = bez komentara, bez rasprave). Kod najstarijih naglasak preskače i na prijedlog *u* u izrazima *ü dvi ûre*, *ü tri ûre* i na prijedlog *po* u izrazima *pö dvo*, *pö tri*.

β) Od jednostavnih se glavnih brojeva u kukljičkom dekliniraju samo 1-4 te *ïljada* (*tïsuča*), *milijûn* i *milijârda*. Brojevi 1-4 imaju svojevrsnu pridjevsku deklinaciju i sintaktički funkcioniraju kao pridjevi. O deklinaciji broja *jedân* v. u § 24,V,2. Brojevi se *dvâ*, *dvî*, *dvâ*, *trî* i *četïre* dekliniraju samo donekle. Njihov je akuzativ jednak nominativu, dok se g. *dvîh* (za sva tri roda), *trîh*, *četïrih* čuje vrlo rijetko, a dli. *dvïma* (za sva tri roda), *trïma(n)*, *četïrima(n)* još rjeđe. Spontano sam čuo samo g. *dvîh* i *trîh* (*zemljâ od dvîh brâtov*[346]; *ispri Trîh krâljov*; *nâmo je küča bîla za trîh*[347] *mâlo*; *ovö je bîla parcëla trîh*), a ostale sam oblike dobio ispitivanjem (izrazi kao *njïma dvïma* (bez obzira na rod), *svïma trïma* itd.). Slično kao *dvâ* deklinira se i *öba*/*öbadva*/*öbodva* (m. i n.), *öbe*/*öbadve*/*öbadvi*/*öbodve*/*öbodvi* (f.), g. *-ih*, dli. *-ima(n)*. Informanti potvrđuju da se nekoć mogao čuti i stari l. (= g.), npr *u dvîh*/*öbih rukâh*. Stari se l. brojeva još danas može čuti u kaljskom od najstarijih (*opruãla san blĩtvu u dvĩh voduãh*). Genitiv i instrumental s prijedlozima te lokativ ovih brojeva obično se, kao i u hrvatskom standardnom jeziku, zamjenjuju tzv. okamenjenim akuzativom. Takav je akuzativ ponajprije rezultat analogije prema nepromjenljivim glavnim brojevima. Primjeri: *od dvâ prïjatelja*, *is trî sîni*, *na četïre nöge*. U slučajevima kad kontekst traži dativ, odnosno genitiv ili instrumental bez prijedloga, upotrebljavaju se ili dotični padežni oblici brojeva ili se pribjegava različitim rješenjima, npr. *njïma dvojïci* (ali obično *nï dvâ*), *dâ je svë njïma* (broj, koji se iz konteksta ionako može predvidjeti, izostavlja se u d., iako se u na. spominje), *ûn se strâši od njĩh dvî* (okamenjeni akuzativ s prijedlogom, a inače većinom s genitivom bez prijedloga). Broj se *ïljada* deklinira kao imenica *e*-vrste (g. *ïljod*). *Milijûn* je imenica *a*-vrste n. p. B (*dvâ milijūnâ*, *trî milijūnï*, *pêt milijûni* (genitiv mjere). *Milijârda* je imenica *e*-vrste (g. *milijârd*, a uz to i inovativnije *milijârdi*). Imenice *ïljada*, *tïsuča*, *milijûn*, *milijârda* u jednini relativno često dolaze u tzv. okamenjenom akuzativu (usp. za *ïljada* u § 11,3,c). Imenica se *tïsuča* upotrebljava rijetko, uglavnom kad je riječ o novcu. Pri tom je većinom u a. *tïsuču* ili u g. *tïsuč* ili čak *tïsuča*. *Milijûn* u jednini većinom dolazi u okamenjenom akuzativu (*od milijûn dïnari*, *is milijûn dïnari*). Riječ se *milijârda* većinom upotrebljavala u osamdesetim godinama prošloga stoljeća u vezi s novcem, točnije s dinarima. Čini se da je tada za imenicu *milijârda* u pogledu okamenjenoga A. vrijedilo isto što i za imenicu *ïljada*. Kombinirani se glavni brojevi dekliniraju kao njihove sastavnice.

[346] U Maričića stoji i *roba od dvih sestar*.
[347] Ovo je g. samo formalno, a sintaktički je to a. Naime, što u pogledu oblika akuzativa vrijedi za pridjeve, vrijedi i za brojeve (usp. § 21,II,4).

2. Kombinirani glavni brojevi. Pri spajanju brojeva veći prethode manjima, tj. jedinice dolaze zadnje, pred njima su desetice i sl.

a) Pri spajanju desetica i jedinica postoji nekoliko mogućnosti. Naime, između desetice i jedinice može doći veznik *i*, koji može biti naglašen i nenaglašen, a desetica može biti u dužem ili u kraćem obliku. Kod najstarijih je govornika veznik *i* u spojevima desetica i jedinica naglašen pred svim jedinicama osim *jedận* i *četïre*/*čëtre*. Kod mlađih veznik *i* obično nije naglašen, a često ga i nema među deseticom i jedinicom. Iza dužih oblika desetica gotovo uvijek dolazi veznik *i*, a iza kraćih može i ne mora doći. Kraći se oblici desetica nalaze samo u kombinaciji s jedinicama, dok duži oblici stoje samostalno i u kombinaciji s jedinicama. Kraći su oblici *dvajst-*, *trajst-*/*trist-*, *četrst-*, *pest-*, *šest-*, *sedanst-*, *osanst-*, *devest-*. Ti oblici pred jedinicama doživljavaju predvidljive glasovne promjene, dakle: *dvajstïpet*, *dvajstjedận*, ali *dvajzdvậ*, *dvajšêst* itd. Oblik *trajst-* čuje se samo od najstarijih. Kraći oblici uz duže dolaze i kod starijih i kod mlađih, iako se kod najstarijih možda javljaju nešto rjeđe. Jedinice se općenito češće spajaju s kraćim oblicima desetica nego s dužima. Iz rečenoga slijedi da svaki spoj desetice s jedinicom može imati pet varijanata, osim spojeva sa *četïre* i *jedận*, koji mogu imati samo tri: *dvậdëset ï dvo*, *dvậdëset i dvậ*, *dvajstïdvo*, *dvajstidvậ*, *dvajzdvậ*.

b) Pri spajanju stotica s jedinicama ili deseticama pred jedinicu ili deseticu može i ne mora doći veznik *i*. Kod najstarijih veznik uglavnom dolazi. S jedinica osim *jedận* i *četïre*/*čëtre* i s broja *dëset* naglasak kod najstarijih preskače na veznik, dakle: *stô ï dvi gödine*/*stô (i) dvî gödine*, *stô (i) dvậdëse(t)*/*dväjse(t) gödin*. Što vrijedi za spajanje stotica s deseticama i jedinicama, vrijedi i za spajanje tisućica sa stoticama, deseticama i jedinicama, uz napomenu da iza tisućica često dolazi veznik i kod mlađih: *ïljadu i jedận*, *ïljadu i dvậ*/*ïljadu ï dvo*, *ïljadu i stô*, *ïljadu i dvîstô*/*dvî stötine* (kod mlađih rjeđe *ïljadu dvîsto* i sl.).

c) Pri spajanju više brojeva veznik se obično umeće između dva zadnja: *ïljadu stô i dvậdëset*, *ïljadu stô dvậdëset ï dvo*. Međutim, kod mlađih se u većim brojevima koji imaju deseticu i jedinicu, veznik može umetati i među prva dva broja: *stô (i) dvajzdvậ*, *ïljadu (i) stô dvajzdvậ*. Za brojeve složene od složenih brojeva u pogledu umetanja veznika vrijedi što i za pojedinačne manje složene brojeve: *dvậdëset i jenü ïljadu stô dvậdëset ï dvo*, *dväjstjenâ ïljada (i) stô dvajzdvậ* itd.

d) Nekad se kombiniraju po dva broja da bi se označila količina otprilike. Kombiniraju se prethodnik i sljedbenik ili »okrugli« brojevi, tj. jedinice, desetice stotice, tisućice itd. Pri takvim kombinacijama manji broj uvijek dolazi pred većim. Kad su u takvoj kombinaciji dva jednosložna broja, naglasak je obično samo na prvom, ali naglasak može biti i na oba, pri čemu drugi član može biti jednako naglašen kao i prvi ili slabije naglašen od njega. Nekoliko primjera: *dvậ-trí*/*dvậ-trî*, *trî-četïre*, *pê-šes(t)*/*pê-šês(t)*, *sëdan-ösan*, *dvậdëse-trīdëse(t)*, *dvîsto-trîsto* (uvijek sam čuo s po dva naglaska) itd. Ovakvi se brojevi mogu i razdvojiti, npr. *dvậ-tri dậni* i rjeđe *dvậ dậna trî*. Više o ovakvim i sličnim izrazima bit će riječi u dijelu o sintaksi.

3. Razlomci. Vrsta su glavnih brojeva i razlomci. *Pola*/*polovina* kaže se *pô* (naglasak preskače na veznik *i* – *dvậnâest ï po*, *rïba ï po*), *pölak* (preskakanje: *nâpolak*, *üpolak*, *döpolak*, *ötpolak*, *pöpolak*, *prëkopolak* (*presïči prëkopolak* – po sredini)) i *polovïca*. Mijenja se samo *polovïca* kao imenica *e*-vrste, a može doći i u okamenjenom akuzativu (nešto rjeđe nego *ïljada* – v. § 11,3,c). »Četvrtina« je *kvârat* kad je riječ o mjeri (*kvârat krüva*, *trî kvậrti vīnâ* (0,75 l), *kvârat mlīkâ* (0,25 l), *trî manje kvârat* (2:45/14,45 h), *kvârat mëtra*, *kvârat sïča* (ali *trî dēlï sïča*, a obično ne *trî kvậrti sïča*) itd.), a pri dijeljenju imovine kaže se *četvrïti dê*. I ostali se razlomci tvore pomoću rednoga broja i *dê*: *trëti dê*, *pêti dê*, *šêsti dê* itd. *Dvậ dēlâ* kao razlomak znači »dvije trećine«, a *trî dēlï* znači »tri četvrtine«. Nazivnik se i inače izostavlja kad je jasan iz konteksta: *podïlïli su na dëse dēli* (sc. *jënakih*), *dê tëbi, dvậ dēlâ mëni* (riječ je o trećinama). U novije se vrijeme čuju i posuđeni razlomci, tako *trëčina*, *četvrïtina*, a od iste osobe i *šestîna* i *osmîna*.

§ 27. **B. Redni brojevi**.

Napomena. Redni se brojevi dekliniraju kao pridjevi n. p. A (*stậri* u § 21,I,1), ali imaju isključivo duže oblike. S rednih brojeva naglasak nikada ne preskače.

1. Jednostavni redni brojevi.

1. *Prvî*[348], *drügi*, *trëti* (novije *trëči* – G. *trëčega*), *četvrïti*, *pêti*, *šêšti* (danas *šêsti*), *sêdmi*, *ôsmi*, *devêti*, *desêti*, *jedanaêsti*, *dvanaêsti*, *trinaêsti*, *četrnaêsti*, *petnaêsti*, *šešnaêsti* (danas *šesnaêsti*), *sedamnaêsti*, *osamnaêsti*, *devetnaêsti*.

[348] Ovaj broj ima i formalni superlativ *nâjprvi* (§ 22,4,d), a semantički mu je antonim *zậdnji* (sa sup. *nâjzadnji*), npr. *da čeju zậdnjega pôjti čä* (zadnjega datuma u ovom mjesecu).

2. *Dvadesêti*, *tridesêti*, *četrdesêti*, *pedesêti*, *šeždesêti* (danas *šezdesêti*), *sedandesêti*, *osandesêti*, *devedesêti*.
3. *Stôti*, *dvîstôti*, *trîstôti*, *čëtrestôti* (*četïrestôti*), *pêstôti*, *šêstôti*, *sëdanstôti*, *ösanstôti*, *dëvestôti*; *iljađîti*/*tïsučiti*. Jednako kao kod glavnih brojeva tako i kod rednih brojeva stotice mogu kod mlađih imati naglasak samo na prvom dijelu.

2. Kombinirani redni brojevi. Kombiniraju se brojevi od većega prema manjem, tj. zadnje dolaze jedinice, pred njih desetice itd. Redni je broj samo zadnji broj u nizu, a ostali su formalno glavni brojevi. Kombinacija je rednih brojeva u osnovi istovetna kombinaciji glavnih, a razlike su sljedeće.
1. Naglasak nikada ne preskače na veznik.
2. Skraćene se desetice pred jedinicama (§ 26,2,a) upotrebljavaju češće nego kod glavnih brojeva.
3. Između skraćenih desetica i jedinica rijetko dolazi veznik.
Dakle: *pedesêt i ôsme*, *pestôsme* (rijetko *pestiôsme*); *stô pedesêt i pr̈vi*, *stô (i) pespr̈vi*; *ïljadu (i) stô pespr̈vi*. »Dvijetisućiti« kaže se *dvîiljađîti*.

§ 28. C. Ostali brojevi.

Uz pluralia tantum dolaze tzv. brojevni pridjevi: (*jenï*), *dvöji*, *tröji*, *četvöri*, *petöri*, *šeštöri* (danas *šestöri*), *sedmöri*, *osmöri*, *dëvetori*, *dësetori* – veći nisu uobičajeni: *dvöji čạ̄lï*, *tröje bîčve* itd. Postoje i tzv. brojevni prilozi: *dvöje*, *tröje*, *četvöro*, *petöro*, *šeštöro* (danas *šestöro*), *sedmöro*, *osmöro*, *dëvetoro*, *dësetoro*. Oni obično dolaze uz zbirne imenice *dicâ* i *čëljod* (*tröje čëljodi*, *četvöro dicê*) i u nekim izrazima kao *podiľïti na dvöje*, *na sedmöro* itd., ali *vî dvậ* (vas dvoje). Osim toga, za izražavanje količine otprilike postoje i brojevi na *-âk*. Najčešći je *desētâk*, a upotrebljavaju se navodno[349] i *dvadesētâk*, *tridesētâk*, *četrdesētâk*, *pedesētâk*, *šeždesētâk* (danas *šezdesētâk*), *sedandesētâk*, *osandesētâk*, *devedesētâk*, *stotīnjâk*, *dvistotīnjâk* itd. Umnožni su brojevi *ünjuli* (jednostruk, nepresavijen – o koncu ili uzi u ribarskoj terminologiji), *düpli* (naglasak preskače u riječima *üduplo*, *pöduplo*), *trödupli*, a dalje se mnogostrukost izražava opisno, npr. *čëtre pûti toľïk*, *sâviješ načetvöro* itd. Koliko puta se nešto događa, stariji izriču izrazima *jedận pût*, *dvậ pûta*, *trî pûti*, *pê pûti* itd. (za krajnje *t* v. i §

[349] Osobno sam čuo samo *desētâk*, i to dosta često. Informanti tvrde da se upotrebljavaju i ostali navedeni brojevi, ali je pitanje koliko im se može vjerovati, osobito za brojeve *stotīnjâk* i *dvistotīnjâk*. Za desetice veće od 10 i za stotice približnost se najčešće izražava sa *jenö – jenö pedesêt*, *jenö trîstô*.

7,10,b,δ,3,b), a kod mlađih ti izrazi srastaju: *jedậnpû(t)*, *trîpû(t)*, *pêpû(t)*, a rjeđe samo s jednim naglaskom na prvom dijelu. Dijelnost se izražava pomoću prijedloga *po* (više u sintaksi). Osobiti su brojevi i *samodrûg* – *samodrüga* – *samodrügo* (s još jednom osobom, u dvoje), *samotrêt* – *samotrëta* – *samotrëto* (s još dvoje, u troje) i *samočetvŕt* – *samočetvŕta* – *samočetvŕto* (s još troje, u četvoro). Ti se brojevi danas ne upotrebljavaju.

V. Glagoli

§ 29. A. O glagolu općenito

1. Formalno-semantičke i tvorbeno-semantičke kategorije glagola. Kukljički finitni glagol, kao i finitni glagol u hrvatskom standardnom jeziku, ima sljedeće formalno-semantičke kategorije: lice, broj, način, vrijeme i stanje. Od infinitnih glagolskih oblika infinitiv i glagolski prilog nemaju nijednu formalno-semantičku kategoriju, tj. nepromjenljivi su, pridjev trpni ima formalno-semantičke kategorije kao »običan« pridjev[350], dok pridjev radni ima samo kategorije roda i broja[351]. Međutim, sam pridjev radni u odnosu prema ostalim glagolskim oblicima može funkcionirati kao kategorija načina (optativ). Promjenljivi se ostaci participa prezenta tipa *nosêča*, *mogûč* mogu smatrati »običnim« pridjevima. Isto tako glagolske imenice kao *brậnje*, *tr̈ganje* i sl. smatram »običnim« imenicama i ovdje ih ne obrađujem, a neke sam naveo u § 18,I,3,c pod 3. Može se reći da se kategorije lica i broja kukljičkoga glagola ne razlikuju od istih kategorija u hrvatskom standardnom jeziku[352]. Formalno-semantičke se kategorije načina, vremena i stanja sa semantičke strane ukratko objašnjavaju nešto niže, a detaljno će se opisati u dijelu o sintaksi, dok se njihov formalni opis daje u § 30. Od tvorbeno-semantičkih su kategorija kukljičkoga glagola najobuhvatnije, tj. najbolje izražene u tvorbi, vid i vrsta radnje. Vid je dovoljno dosljedno izražen da se on po potrebi može smatrati i formalno-semantičkom kategorijom. Što se same semantike tiče, sam je vid vjerojatno praktičnije promatrati kao gramatičku nego kao leksičku kategoriju, ali je vid teško odvojiti od vrste radnje, a vrstu je radnje teško bez ostatka svrstati u jednu od dviju spomenutih kategorija. Tvorbeno-semantičke kategorije uz neka ograničenja jednako obuhvaćaju sve glagolske oblike. Njima se u ovom radu neću detaljno baviti, nego ću samo dati pokoju napomenu o vidu i vrsti radnje.

a) Način, vrijeme i napomena o stanju[353]. Kukljički glagol ima sljedeće načine: indikativ, optativ (pridjev radni), imperativ, necesiv, konjektiv i kondicional. Indikativom se izriču realne činjenice, tj. ono što se shvaća kao realna činjenica u određenom vremenu, optativom

[350] Kategorija je stupnja pri tom sasvim rubna, a i promjena po padežima je reducirana u određenoj mjeri (v. b. 415).
[351] Ako pridjev radni promatramo dijakronijski ili sinkronijski u sustavu pridjeva, možemo reći da je on uvijek u nominativu.
[352] Neke, morfološki nebitne, sintaktičke osobitosti obradit će se u dijelu o sintaksi.
[353] O formalnoj realizaciji ovih kategorija v. u § 30, a detaljno o njihovu značenju i upotrebi bit će govora u dijelu o sintaksi.

se izriče želja, a s tim u vezi i opcionalnost, tj. mogućnost izbora, imperativom se izriču zapovijed, želja, poticanje i dopuštenje, necesivom nužda, konjektivom pretpostavka, kondicionalom uvjetovanost te habitual prošli, koji nije način, nego vrsta radnje. To su glavne funkcije načina, a detaljnije u sintaksi. Vremenski je najdetaljnije podijeljen indikativ. On se formalno dijeli na prezent (sadašnjost), perfekt (prošlost), pluskvamperfekt (pretprošla radnja) i futur I. (buduća radnja). Futur je II. kao formalno-semantička kategorija pomalo »nezgodan«. S formalne strane, on se tvori samo od nesvršenih glagola, dok mu kod svršenih glagola odgovara prezent. Sa semantičke strane, futur II. (i svršeni prezent koji mu odgovara) označava eventualnu buduću radnju, i u tom ga je smislu logičnije tumačiti kao način nego kao vrijeme. On se upotrebljava isključivo u nizu zavisnih rečenica (pogodbene, dopusne, vremenske, mjesne, načinske i odnosne), u kojima označava buduću radnju u odnosu na buduću radnju (futur ili izraz koji znači želju, zapovijed, mogućnost ili nužnost koja se odnosi na budućnost) u glavnoj rečenici. U sličnim se rečenicama može pojaviti i futur I., ali on ondje ne označava eventualnost nego izvjesnost ili namjeru. Takav je futur I. u značenju namjere vrlo blizak modalnomu glagolu htjeti s infinitivom. Usporedi: 1. *Kî če gljëdati mâter, nômu neka büde küča.* 2. *Koš gljëdati mâter, neka ti büde küča.* (ako imaš namjeru, ako si se toga prihvatio, ako je sigurno da ćeš se brinuti o majci) i 3. *Kî büde gljëdati mâter, nômu neka büde küča.* 4. *Ko budeš gljëdati mâter, neka ti büde küča.* (ako to zaista budeš činio (a vidjet će se hoćeš li ili ne)). Optativ formalno nije vremenski određen, a po logici stvari odnosi se na budućnost (koja može uključivati i sadašnjost: odsada pa nadalje) u odnosu na vrijeme izgovaranja. Ostali načini imaju po jedan sprezivi oblik za prošlost i po jedan sprezivi oblik za sadašnjost/budućnost[354]. U aktivu se upotrebljavaju svi spomenuti načini u svim spomenutim vremenima, a broj je oblika u pasivu nešto reduciraniji. Detaljnije v. u § 30,5.

b) Vid i vrsta radnje.

α) Vid. Kao i u hrvatskom standardnom jeziku, tako i u kukljičkom govoru postoje svršeni, nesvršeni i dvovidni glagoli. Glagoli su većinom ili svršeni ili nesvršeni, a dvovidnih je glagola malo. Dvovidni su neki domaći neprefigirani glagoli kao *zvoníti*, *češljâti*, *pītâti*, *vēzâti*, *strȁdâti*, *čüti*, *vîti*, *razumíti*, *rūčâti*, *üžinati*, *vičërati* (a tako i posuđeno *marendâti*[355]), *tïti*

[354] Oblik koji vrijedi za sadašnjost, vrijedi i za budućnost u svim dotičnim načinima osim konjektiva, dok se konjektivom izražavaju samo prošlost i sadašnjost. Kao način koji izražava uvjetovanost, kondicional se I. odnosi na sadašnjost/budućnost, a kondicional II. na prošlost, ali za izražavanje se habitualnosti u prošlosti ne upotrebljava kondicional II. nego kondicional I.

[355] *Doručkovati* se kaže *pïti*/*popïti kȁfū*.

i *bïti* (oba s nesvršenim i svršenim prezentom: *öču* i *jesân* prema *tïden* i *büden*), a ovamo se može dodati i posuđeno *prïznati*. Dvovidni su i rijetki prefigirani domaći glagoli, npr. *izmïcati*, *pomïcati*, *izđizati*, *pođizati*. U takvim je parovima riječ o različitim tvorbama, tj. o homonimiji. Naime, nesvršeni su glagoli *pođizati*, *pomïcati* i sl., sinkronijski gledano, tvoreni od svršenih *pođigniti*, *pomaknïti*, a svršeni su glagoli *pođizati*, *pomïcati* tvoreni od *đizati* i *mïcati*. Konačno, dvovidno je više posuđenih glagola (većinom glagoli 5. vrste n. p. C, tj. glagoli tipa *bruštulâti*, prez. *bruštulận*), npr. *bruštulâti* ((is)pržiti sirovu kavu/ječam), *fijumbâti* (stavljati/staviti olovo (na mrežu), *fodrâti* (staviti/stavljati podstavu), *inkolâti* ((u)škrobiti), *luštrâti* ((u)laštiti), spomenuto *marendâti*, *rakamâti* ((na)čipkati), *rizikâti* (riskirati), *tangâti* ((o)bojati (tkaninu)), *trkulâti* ((is)tiještiti (drop)), ali i *perīrâti*, *škomëtiti se* (kladiti se), *pậrtiti* (polaziti/poći na put). O vidu sam nekih posuđenih glagola 5. vrste n. p. C kao *piturâti* i *sumpurâti* od informanata dobio oprečne obavijesti, ali za većinu su to svršeni glagoli. Moguće je pretpostaviti da se u posuđenih glagola u kukljičkom (osobito onih 5. vrste n. p. C) još uvijek razvija tvorbena opreka po vidu tako što nesvršeni vid sve više postaje rezerviran za glagole na *-īvâti* (prezent *-îvon*) tipa *piturīvâti*. Naime, klasa je glagola na *-īvâti* produktivna. Na to ukazuje s jedne strane činjenica da glagoli na *-īvâti* potiskuju malobrojne glagole na *-ậvâti* (*zafrkīvâti* umjesto starijega *zafrkậvâti*), a s druge strane i daleko bitnija činjenica da uz neke dvovidne glagole kao *vēzâti*, *češljâti*, *marendâti* itd. postoje i nesvršeni glagoli kao *vežīvâti*, *češljīvâti*, *marendīvâti*. Između jednih i drugih glagola nisam uspio uočiti jasnu razliku u vrsti radnje, npr. takvu da glagoli na *-īvâti* označavaju redovito ponavljanje radnje (habitual), a osnovni glagoli jednokratno odvijanje radnje. Međutim, informantica koja duže boravi izvan Kukljice bila je sklonija određivanju posuđenih glagola tipa *piturâti* kao dvovidnih. Ako se uzme u obzir da će supostojanje dvovidnoga glagola uz nesvršeni glagol istoga osnovnoga značenja vjerojatno dovesti do toga da se dvovidni glagol sve više počne upotrebljavati samo kao svršeni glagol, u tom je slučaju vjerojatno da bi dvovidnost kod spomenute informantice mogla biti arhaizam, a ne pokazatelj smanjene kompetencije izvornoga govornika. To bi ipak trebalo detaljnije istražiti. Naime, valja ostaviti otvorenom i mogućnost smanjene kompetencije dotične informantice kao i moga nedovoljno uspješna ispitivanja drugih informanata[356]. Bilo kako bilo, u popisu u § 31, vid spornih glagola bilježim samo prema obavijestima informanata koji nisu dugo izbivali iz Kukljice.

[356] U vezi se s ispitivanjima, doduše sasvim rijetko, znalo dogoditi i da informant u spontanu govoru potvrdi nešto što je odbacio pri ispitivanju: jednom i pri ispitivanju vida.

β) Vrsta radnje. Vrsta se radnje u kukljičkom govoru naznačava na više ili manje iste načine kao i u hrvatskom standardnom jeziku, usp. *pȉvati – zapȉvati – ispȉvati*, *dûsti – nadûsti – podûsti*, *krȃsti – pokrȃsti – nakrȃsti se*, *grîsti – grȉskati*, *skočȉti – skȍkniti*, *čȕpati – čȕpati se* (uzajamno) itd., ali su ti načini izražavanja vrste radnje u kukljičkom govoru različito prisutni/razvijeni u odnosu na hrvatski standardni jezik. Osim toga, za razliku od hrvatskoga standardnoga jezika u kukljičkom se govoru habitualnost u prošlosti često izražava kondicionalom I., a habitualnost u prošlosti i u sadašnjosti glagolom *užâti* u odgovarajućem vremenu i infinitivom. U ovoj ću se knjizi detaljnije baviti samo habitualnošću (o tom u sintaksi). U vezi s ostalim vrstama radnje treba još spomenuti samo da se u popisu glagola u § 31 uz neke glagole s prefiksom *na-* nalazi oznaka »zbirno«, a uz neke glagole s prefiksom *po-* oznaka »dijelno«. Oznaka »zbirno« znači da se ti glagoli semantički odnose prema osnovnom glagolu kao *nadûsti* prema *dûsti*, tj. da njihov objekt označava nekakav zbir/sumu (*nadûsti stô kîli kumpîro*). Glagoli s oznakom »dijelno« i prefiksom *po-* ne razlikuju se znatno od glagola tipa *nadûsti*, ali više naglašavaju da radnja zahvaća sve objekte jedan po jedan (*podûsti svȉ kumpīrȉ*, *podûsti stô kîli kumpîro*). Osim toga u popis glagola u § 31 uglavnom ne uvrštavam povratne glagole koji znače uzajamnu radnju tipa *čȕpati se* kao ni povratni pasiv jer su i jedan i drugi obrazac više ili manje gramatikalizirani, tj. lako je predvidjeti od kojih se glagola mogu tvoriti a od kojih ne.

2. Glagolska vrsta. Za podjelu sam kukljičkih glagola donekle prilagodio općeprihvaćenu podjelu glagola u hrvatskom standardnom jeziku, kakvu nalazimo u gramatikama od Daničića naovamo. Kukljičke glagole dijelim u 5 vrsta. 1. vrsti pripadaju tzv. *e*-glagoli kao *plêsti*, *trêsti*, *zêsti* (zepsti), *počȃti*, *umrîti*, *pȉti*, *zvâti*; 2. vrsti pripadaju tzv. *ne*-glagoli, tj. glagoli tipa *đȉgniti*/*đȉgnuti*, *maknȉti*/*maknȕti*, *rȉniti*/*rȉnuti* (za vokal u sufiksu v. § 2,2,g,α); 3. vrsti pripadaju glagoli s prezentom na *-i-*, dakle stari *i*-glagoli kao *nosȉti* i stari *ě*/*a*-glagoli kao *letȉti*, *držȃti*; 4. vrsti pripadaju tzv. *a-je*-glagoli (tip *rȉzati – rȉžen*, a tako i tip *kupovâti – kupȕjen* i tip *zafrkȃvâti – zafrkȃjen*), a 5. vrsti tzv. *a-a*-glagoli, tj. tip *kopâti – kȍpon*. Osim toga posebno obrađujem nepravilne glagole (*bȉti – jesân*, *tȉti* i dr.). Glagoli pojedinih vrsta s različitom promjenom svrstani su u različite razrede, a unutar razreda podijeljeni su prema naglasku. Podjela je glagola u ovom radu u osnovi sinkronijska, pa tako neke glagole koji dijakronijski pripadaju 1. vrsti, svrstavam u 4. vrstu. To se prije svega odnosi na glagole *j*/*va*-razreda, tj. na glagole tipa *lâjati*, koji se ili nikako ne razlikuju ili se iznimno naglaskom razlikuju od starih *a-je*-glagola i na glagole tipa *otrovâti*, koji se od glagola tipa *darovâti* razlikuju samo naglaskom nekih oblika (*otrȍvo*, *otrovȃla*, *otrȍvon* prema *darovȃ*, *darovâla*, *darovȃn*). Isto

tako glagol *smïti* svrstavam u 3. vrstu jer se u kukljičkom po toj vrsti i spreže. Postoje još neke pojedinačne izmjene između pojedinih razreda. Tako su glagoli *nasûti*, *posûti* i sl. svrstani zajedno s *nadüti* jer se jednako sprežu kao *nadüti*, a razlike postoje samo u naglasku.

3. Osnove glagola.

Napomena. Sljedeći prijedlog glagolskih osnova, a time i gramatičkih sufikasa kukljičkoga glagola nema nikakve veze s povijesnim razvojem kukljičkih glagolskih oblika, nego je isključivo strukturalistički konstrukt koji služi lakšemu prikazu njihove tvorbe i međusobnih odnosa.

a) Pri odredbi je glagolskih osnova, kako bi se izbjeglo mnoštvo osnova pojedinih glagola i time jednostavnije objasnila tvorba pojedinih oblika, određene glasovne promjene poželjno uzimati kao pravila koja se odvijaju pri spajanju osnove sa sufiksom/nastavkom. To su sljedeće promjene: 1. velar + *t* u konačnici daje *ć*[357] (infinitivi na *-ći*); 2. dentalni i labijalni okluziv + *t* u konačnici daju *st* (*plêsti* od *pletti i *dûsti* od *dubti[358]); 3. gubljenje dentalnoga okluziva pred *l* (*plëla* od *pletla); 4. prva palatalizacija i njezino analoško širenje na 3. l. množine prezenta te druga palatalizacija; 5. intervokalno *j* u glagola*i*/*u*-razreda 1. vrste (*ši-* + *-e* = *šïje*, *obu-* + *-e* = *öbuje*); 6. jotacija i njezine posljedice[359] (samo u pridjevu trpnom!). Ostale se glasovne promjene kao jotacija u prezentu, stezanje vokala i dr. zanemaruju, tj. ista se osnova s glasovnom promjenom i bez nje smatraju dvjema različitim osnovama. Osim toga, pri odredbi osnova nema smisla uzimati u obzir razlike u naglasku i kvantiteti *a*/*ạ*/*o*, već ih je jednostavnije obrađivati zasebno. Međutim, i kad uzmemo u obzir navedene glasovne promjene i zanemarimo razlike u naglasku, opet dobivamo četiri osnove: infinitivnu osnovu (ono što ostane od infinitiva kad se odbije gramatički sufiks *-ti* – *kopâti* – *kopa-*, *sêsti* – *sed-*), osnovu pridjeva radnoga (dobiva se odbijanjem gramatičkoga sufiksa *-l-* – *kopâla* – *kopa-*, *krâla* – *krad-*), prezentsku osnovu (dobiva se odbijanjem nastavka *-e*, *-i*, odnosno *-o*/*-ậ* u 3. l. jednine – *krâde* – *krad-*, *šïje* – *ši-*, *dïgne* – *dign-*, *rïže* – *riž-* *kupüje* – *kupuj-*, *zafrkậje* – *zafrkạj-*, *nösi* – *nos-*, *köpo* – *kop-*) i osnovu pridjeva trpnoga (ono što preostane od pridjeva trpnoga kada mu se odbiju gramatički sufiksi *-n-*, *-en-*, *-jen-*, *-ut-* – *pöbron*, *pobro-n*, *iskopận* – *iskopậ-*

[357] U govorima koji imaju *č* i *ć* rezultat je *ć*.
[358] Ovo je, naravno, samo pojednostavnjen/strukturalistički prikaz dotičnih promjena u glagola, a dijakronijski i uz uključivanje svih kategorija riječi ove promjene izgledaju složenije. Prema tome, *pletti i drugi slični oblici, naravno, nisu praoblici/rekonstrukcije, nego sredstva za olakšavanje prikaza pojedine promjene.
[359] Epentetsko *l* i gubljenje *j* iza *r* i palatala.

n, *ukrâden – ukrâd-en-*, *obuvên – obuv-en*, *dovežên – dovez-jen*, *ugȃšen – ugȃs-jen*, *đignjen – đign-jen*, *đignut – đign-ut*, *nȃčmut – nȃčm-ut*). Ipak, te se četiri osnove mogu reducirati na dvije s neznatnim ostatkom.

b) U najvećoj se mjeri međusobno razlikuju prezentska i infinitivna osnova, a ostale su slične jednoj ili drugoj. Prezentska se i infinitivna osnova poklapaju u glagola prvih četiriju i sedmoga razreda 1. vrste (osnove na opstruent[360] te na *i* i *u*) te u glagola 5. vrste (*kopâti*). U preostalih glagola prve vrste postoje različite nepodudarnosti između prezentske i infinitivne osnove uzrokovane prijevojem, metatezom likvida, različitim odrazom starih nazala pred samoglasnikom i pred suglasnikom i još ponekom glasovnom promjenom (detaljnije v. § 31,I). U glagola druge vrste prezentska osnova završava na *n*, a infinitivna na *ni*/*nu* (*maknïti*/*maknüti*: *makn-* i *makni-*/*maknu-*), u glagola je 3. vrste razlika između prezentske i infinitivne osnove u tom što prezentska nema krajnje *i* koje ima infinitivna (*nosïti*: *nos-* i *nosi-*), a u glagola 4. vrste prezentska osnova završava na *j* ili jotirani suglasnik, a infinitivna na *a* iza nejotiranoga ili analoški jotiranoga suglasnika (*rïzati*: *riž-* i *riza-*; *okrïtati*/*okrïčati*: *okrïč-* i *okrïta-*/*okrïča-*)[361]. Osnova je pridjeva radnoga jednaka infinitivnoj u svim skupinama glagola osim u većine glagola *l*/*r*-razreda 1. vrste (v. § 31,I,6) i većine glagola 2. vrste s korijenom na opstruent (v. § 31,II). Pridjevi se trpni sa sufiksom *-n-* tvore od infinitivne, a ostali od prezentske osnove. Iznimka su od toga pravila pridjevi trpni većine glagola *i*/*u*-razreda 1. vrste, koji imaju posebnu osnovu na *v* (*sašív-ên*, *obuv-ên*). Detaljnije o odnosu različitih osnova v. § 31.

4. Naglasna paradigma. Tri su naglasne paradigme kukljičkoga glagola: A, B i C. Sinkronijsku je naglasnu paradigmu lako odrediti za većinu kukljičkih glagola. Za glagole 2.-5. vrste naglasna se paradigma određuje prema naglasku infinitiva i prezenta. U n. je p. A naglasak u oba oblika na korijenu[362] (*pâtin*, *pâtiti*). U n. je p. B naglasak u infinitivu na tematskom vokalu, a u prezentu na korijenu, tj. neposredno pred nastavkom (*nosïti – nösin*). U n. je p. C naglasak neposredno iza korijena, tj. u infinitivu na tematskom vokalu, a u prezentu na prvom ili jedinom slogu nastavka (*letïti – letîn*). Jedina su iznimka od ovoga

[360] Nema prezentskoga i imperativnoga *n* u svršenih glagola kao u standardnom *padnem*, *sjednem*, *legnem* itd. (kukljički: *pâden*, *sëden*, *lëžen* itd.).
[361] Dijakronijski gledano situacija je ista i u glagola 3. vrste tipa *zafrkȃvâti* i *kupovâti*, a sa sinkronijskoga gledišta treba imati u vidu nestanak *v* ispred *j* u tipu *zafrkȃvâti* (osnove *zafrkaj-* i *zafrkav-*), te različite odraze (*u* pred suglasnikom i *ov* pred samoglasnikom) u tipu *kupovâti* (osnove *kupuj-* i *kupova-*).
[362] Točnija bi bila odredba da je naglasak u infinitivu i prezentu na istom mjestu, i to u infinitivu na nekom od slogova osnove, a u prezentu na nekom od slogova pred nastavkom. Naime, tako bi se obuhvatile i rijetke posuđenice tipa *prïznati*, koje se također svrstavaju u n. p. A.

pravila glagoli tipa *otrovâti*, koje stavljam u n. p. C jer imaju pomični pridjev radni, premda im je prezentski naglasak po n. p. B. Naglasak pridjeva radnoga glagola 2.-5. vrste najčešće odgovara naglasku infinitiva, a naglasak pridjeva trpnoga najčešće odgovara naglasku prezenta[363]. Odrediti je naglasnu paradigmu glagola 1. vrste teže između ostaloga zato što postoje neka starija ili novija nepoklapanja između naglaska/naglasne paradigme infinitiva, prezenta i glagolskih pridjeva. Ipak, za glagole 1. vrste s osnovom na opstruent (prva četiri razreda) možemo reći da pripadaju n. p. A ako u prezentu imaju naglasak na osnovi, a n. p. C, ako u prezentu imaju naglasak na nastavku, ali unutar takvih paradigama postoje podtipovi, točnije: miješani tipovi (v. 31,I,1-4). Za glagole su ostalih četiriju razreda mjerodavni naglasak prezenta i pridjeva radnoga. Možemo reći da n. p. A (točnije bi bilo B/A) pripadaju glagoli s naglaskom na osnovi u prezentu i nepomičnim naglaskom u pridjevu radnom[364], n. p. B (točnije bi bilo B/C) glagoli s naglaskom na osnovi u prezentu i pomičnim naglaskom u pridjevu radnom[365], a n. p. C (točnije bi bilo C/C) glagoli s naglaskom na nastavku u prezentu[366].

§ 30. B. Glagolski oblici

Napomena. Ovdje se obrađuju uglavnom samo glagolski oblici pravilnih glagola. O glagolskim oblicima nepravilnih glagola v. u § 31,VI. Sintaktičke i semantičke osobitosti glagolskih oblika obradit će se u dijelu o sintaksi.

Formalno-semantičke se kategorije s formalne strane realiziraju kao jednostavni i složeni glagolski oblici. Pomoćni su glagoli za tvorbu složenih glagolskih oblika *bȉti* i *tȉti*. Samo ta dva glagola smatram u kukljičkom pomoćnima, a drugi su glagoli koji kao dopunu mogu imati samo infinitiv/infinitivnu konstrukciju ili zamjenicu, modalni glagoli[367]. Jednostavni su glagolski oblici: a) finitni: prezent i imperativ I.[368] [369]; b) infinitni: infinitiv, pridjev radni,

[363] Pri tom većina pridjeva radnih i trpnih pripada n. p. A. Naime, naglasna se paradigma pridjeva radnih i trpnih zasebno određuje slično kao i naglasna paradigma pridjeva općenito, odnosno kao naglasna paradigma riječi koje se dekliniraju. Detaljnije o naglasku jednostavnih glagolskih oblika v. u § 30,I.
[364] Radi se o nepomičnoj kračini kao odrazu staroga akuta, koja se dulji u muškom rodu zbog stezanja sa starim krajnjim *l*.
[365] Točnije: kolebanje naglaska kao ostatak nekadašnjega pomičnoga naglaska i duljinu ili trag duljine u korijenu.
[366] Svi takvi glagoli imaju pomičan naglasak u pridjevu radnom.
[367] Prema tome, modalnim nazivam i glagol *užȁti*, iako on služi za izricanje vrste radnje, a ne načina.
[368] U ostatku teksta većinom samo *imperativ*.

pridjev trpni te glagolski prilog[370] (ostaci glagolskoga priloga sadašnjega). Svi su složeni glagolski oblici finitni, a to su: aktivni futur I. i II., perfekt, pluskvamperfekt, kondicional I. i II., imperativ II., konjektiv sadašnji i prošli, necesiv[371] i oblici pasiva.

I. Jednostavni glagolski oblici.

1. Prezent.

a) Paradigme.

Napomena. U prezentu postoje samo dvije naglasne paradigme zato što glagoli n. p. A i n. p. B u prezentu imaju jednak naglasak, npr. *rȉžemo – rȉzati* (n. p. A), *stȉžemo – strgâti* (n. p. B) i *pečêmo – pȅći* (n. p. C). Između prezenta dugih i kratkih osnova jedina je razlika u duljini osnove, npr. *kȍpaju* prema *čûvaju* ili *pečêmo* prema *vūčêmo*. Zato ovdje dajem po jedan zajednički primjer za prezent n. p. A i B te samo paradigme prezenta kratkih osnova. U *a*-prezentima n. p. C postoje samo kratke osnove (tip *obečȃn*), a u svim ostalim konjugacijama i naglasnim tipovima postoje i duge i kratke osnove.

1. konjugacija (*e*-prezenti)			
n. p. A/B (rȉzati)		n. p. C (pȅći)	
rȉžen	rȉžemo	pečȇn	pečêmo
rȉžeš	rȉžete	pečȇš	pečête
rȉže	rȉžu(/rȉžeju)	pečȇ	pečû(/pečȇju)

2. konjugacija (*i*-prezenti)			
n. p. A/B (nosȉti)		n. p. C (vrtȉti)	
nȍsin	nȍsimo	vrtȋn	vrtȋmo
nȍsiš	nȍsite	vrtȋš	vrtȋte
nȍsi	nȍsu(/nȍsiju)	vrtȋ	vrtû(/vrtȋju)

[369] Glagol *bȉti* kao pomoćni glagol ima još dva jednostavna oblika: oblik za tvorbu kondicionala i oblik za tvorbu imperativa II. (v. VI,1,c). S druge strane, glagol *bȉti* ima dva složena oblika manje, tj. nema pluskvamperfekt i kondicional II. jer se izbjegava dvostruki pridjev radni.
[370] Kao što je rečeno, promjenljive ostatke participa prezenta kao *nosȇća*, *mogûć* možemo smatrati »običnim« pridjevima.
[371] Necesiv je, doduše, bezličan oblik, ali to ne znači da nije finitan.

3. konjugacija (*a*-prezenti)			
n. p. A/B (kopâti)		n. p. C (morâti)	
kȍpon	kȍpomo	morạ̑n	morạ̑mo
kȍpoš	kȍpote	morạ̑š	morạ̑te
kȍpo	kȍpaju	morạ̑	morâju

b) Tvorba.

α) Prezent se tvori dodavanjem jedne od triju skupina nastavaka na prezentsku osnovu. E-prezenti (nastavci *-en*, *-eš* ... *u-*/*-eju*) tvore se od glagola 1., 2. i 4. vrste, *i*-prezenti (nastavci *-in*, *-iš* ... *-u*/*-iju*) tvore se od glagola 3. vrste, a a-prezenti (nastavci *-on*/*-ạ̑n*, *-oš*/*-ạ̑š* ... *-aju*/*-âju*) tvore se od glagola 5. vrste. Od toga su pravila dvije iznimke, obje povezane s miješanjem 2. i 3. vrste[372].

1. Tri jednostavna neprelazna glagola 2. vrste imaju prezent po 3. vrsti n. p. C, a njihove složenice imaju prezent po 2. vrsti (n. p. B). To su *sahnȉti*/*sahnüti* (prez. *sahnî*, ali *usâhne*), *tonȉti*/*tonüti* (*tonîn*, ali *potönen*), *trnȉti*/*trnüti* (*trnî* (sc. *rūkâ* i sl.), ali *utȉne*). Prezente *sahnî*, *tonīmô* i *trnî* zabilježio sam i u kaljskom, ali infinitivi su samo *sahnüti*, *tonüti*, *trnüti*. Kukljičke glagole *sahnȉti*, *tonȉti* i *trnȉti* svrstavam među glagole III. vrste, a zvjezdicom i uputom na ovaj odjeljak označavam da u infinitivu i pridjevu radnom rađe imaju osnovu na *u*, tipičnu samo za II. vrstu.

2. Više prefigiranih glagola 3. vrste s korijenom na *n* (infinitivi na *-nȉti*) ima uz rađi *i*-prezent češći *e*-prezent, npr. *isprạ̄znȉti* s prezentom *isprạ̑znen* i rađe *isprạ̑znin*. Ova je pojava komplementarna pojavi opisanoj pod 1. Kod dotičnih glagola samo prezent može imati oblike po 2. vrsti, dok infinitiv te pridjevi radni i trpni imaju samo oblike 3. vrste: *isprạ̄znȉti*, ali ne i **isprạ̄znȕti; *isprạ̄znȉla*, ali ne i **isprạ̄znȕla/**isprạ̑zla; *isprạ̑žnjen*, ali ne i **isprạ̑znut). Nije sasvim jasno jesu li *i*-prezenti dotičnih glagola ponovo uvedeni pod utjecajem odozgo ili su uvijek bili prisutni u većoj ili manjoj mjeri. Vjerojatnijom se čini druga mogućnost, tim više što u kaljskom nisam zabilježio *e*-prezente u dotičnih glagola. Glagoli 3. vrste s dvostrukim prezentima jesu: *učinȉti* i druge složenice[373] (*učînen* i rijetko *učînin*), *premíniti* (*premînen* i *premînin*), *oglạ̄dnȉti*, *pobīsnȉti*, *rastrēznȉti se*, *isprạ̄znȉti*, *zakasnȉti*, *razvodnȉti*, *okopnȉti* i sigurno još poneki (ovisno o govorniku), a ovoj skupini pripada i *udrȉti* (prezent *ûdren* (rijetko

[372] O kolebanjima glagola između pojedinih vrsta v. u § 31 pod IV. i V.

[373] U daljnjem tekstu nabrajam samo po jedan prefigirani glagol za svaku glagolsku tvorbenu osnovu, a podrazumijeva se da se tako ponašaju i ostali prefigirani glagoli iste glagolske tvorbene osnove.

üdren) i rjeđe *ûdrin*). Ovakve glagole stavljam među pravilne glagole 3. vrste, a zvjezdicom naznačavam da mogu imati i *e*-prezent. Ima i više glagola 3. vrste na *-nïti* za koje mi informanti potvrđuju samo *i*-prezente. To je većina glagola koji neposredno pred *-nïti* imaju vokal (*crvenïti se*, *uvrimenïti se* (popraviti se (o vremenu), *zaškrpūnïti se* itd.), i neki koji neposredno pred *-nïti* imaju suglasnik, npr. *razadnïti* (skinuti dno) – *razȁdnin*/*razậdnin*. O glagolu *žīvïti* v. § 31,vi,12.

β) U vezi s oblicima prezenta treba imati na umu glasovne promjene obrađene u § 7,9,a i § 8,6,a. Od prezentskih je oblika osobito jedino 3. l. množine zbog nekih analoških promjena i ujednačavanja. S jedne je strane u kukljičkom *e*-prezentu glagola 1. vrste na velar palatal proširen i u 3. l. množine analogijom prema *a-je*-glagolima (*lëžu* (legnu), *rečû*, *pečû*, *tūčû* kao i *rïžu*, *lâžu*, *vîču*). S druge je strane u 3. licu množine prezenta poopćen nastavak -u i u *i*-prezentima (*nösu*, *ležû*). Ove dvije promjene dogodile su se i u svim ostalim ugljanskim govorima. Inovativni su analoški nastavci *-eju* i *-iju* (*rïžeju*, *pečêju*, *nösiju*, *vrtíju*) u današnjem kukljičkom relativno rijetki. Prezente na *-eju* i *-iju* nisam čuo u ostalim ugljanskim govorima, što ne znači da ih ondje nema.

c) Naglasak.

α) U naglasku prezenta glagola n. p. A (*rïzati*, *mïsliti*, *gljëdati*) nema osobitosti, tj. u svim je prezentskim oblicima nepomičan naglasak na osnovi. Nepomičan je naglasak na osnovi i u svim prezentskim oblicima glagola n. p. B (*lagâti*, *nosïti*, *čūvâti* – *lâžen*, *nösin*, *čûvon*), pa prezenti glagola n. p. A i n. p. B, kao što je rečeno, imaju jednak naglasak. Nepomičan je naglasak u *e*/*je*- i *i*-prezentima glagola n. p. B relativno star, a nepomičan je naglasak u *a*-prezentima rezultat mlađe ujednake naglaska 3. l. množine prema ostalim licima: usp. kukljički *čûvon* – *čûvaju* sa standardnim *čûvām* – *čúvajū*. Takva ujednaka postoji i u svim ostalim ugljanskim govorima. Nešto je složenija situacija u prezentima n. p. C. Naime, u kukljičkom je u *e*- i *i*-prezentima n. p. C u 1. i 2. l. množine ujednačeno mjesto naglaska na tematskom vokalu, odnosno na prvom slogu nastavka, a tematsko je *e* produljeno u svim oblicima e-prezenta, usp. prezente od *rëći* i *vrtïti* pod a s odgovarajućim prečkim i kaljskim prezentom: prečki: *rëći* – *rečën* (novije *rečiên*[374]), *rečëš*, *rečiê*, *rečemö*, *rečetë*, *rečû*, *vrtïti* – *vrtîn*, *vrtîš*, *vrtí*, *vrtīmö*, *vrtītë*, *vrtû*, kaljski: *rêći* – *rečîn*, *rečiêš*, *rečiẽ*, *rečemô*, *rečetê*, *rečũ*,

[374] *Rečiên* sam čuo od mlađih, a *rečën* od starijih.

vrtïti – vrtĩn, *vrtĩš*, *vrtĩ*, *vrtīmô*, *vrtītê*, *vrtũ*. Takva je ujednaka mjesta naglaska svakako započela u dugim osnovama, tj. kao ujednaka duljine osnove, a zatim se poopćila i na kratke osnove. Upravo takva se pojava može uočiti u današnjem kaljskom. Naime, govornici od četrdesetak godina i stariji imaju neujednačene duge e-prezente (*triesĩn*[375], *triesiẽš*, *triesiẽ*, *tresemô*, *tresetê*, *triesũ*), dok mlađi (tridesetak godina) pri ispitivanju nakon nekoliko trenutaka premišljanja daju oblike kao *triesiêmo*, *triesiête*, a malo konzervativniji među njima imaju *tresemô* i *strižemô*, ali nakon dvojbe *riestiêmo* (jer se *riêsti* rjeđe upotrebljava u dotičnim oblicima) ili daju odgovore kao: *ako dosiežĩn ili ako dosiêgnin* (...) *ako dosežemô? – ne môre: ako dosiêgnemo*. S druge se strane oblici kratkih osnova kao *rečemô*, *rečetê* u kaljskom zasada sasvim dobro čuvaju. *I*-glagoli n. p. *c* dugih korijena koji su obični u 1. i 2. licu, u kaljskom su, također radi ujednake duljine, još ranije prešli u n. p. B, npr. *sruâmimo se* prema kukljičkom *srą̄mîmo se*. Donekle slična kolebanja naglaska u dugim osnovama zabilježio sam i u prečkom i poljanskom. Usp. u Preku *rečemö*, *zovemö*, ali *triesëmo* i *posiemö* (pásemo – s ujednačenjem kvalitete u korijenu i duljine u nastavku) te *solīmö*, *zvonīmö*, ali *glūmîte* i *sromīmö se*. Usp. i u Poljani *zvonīmö*, *solīmö* prema *srōmîmo se*, *svīždīmo*, ali samo *tresemö*, *restemö*[376]. Stari se dočetni naglasak u 1. i 2. l. množine *e*- i *i*-prezenata n. p. C čuva uz stanovita kolebanja u dugim osnovama u svim ugljanskim govorima osim kukljičkoga, a ujednačen sam naglasak kao u kukljičkom zabilježio u Ždrelcu, Banju i Neviđanima na Pašmanu (za primjere v. § 2,2,g,β). To je, dakle, po svoj prilici zajednička promjena koja povezuje kukljički i dotične pašmanske govore. U *a*-prezentima n. p. C nepomičan je naglasak izvoran, usp. kaljski *moruâmo*, *moruâte* i prečki *morômo*, *morôte*[377].

β) Naglasak je prezenta prefigiranih glagola većinom jednak naglasku prezenta osnovnih glagola. Od toga su pravila dvije iznimke: 1. dio glagola 5.-7. razreda 1. vrste i 2. glagoli 3. vrste n. p. C i njihove složenice.

β,1. Prefigirani glagoli 5. i 6. razreda 1. vrste (osnove na nazal i likvidu) imaju naglasak na prefiksu ako nemaju slogotvornik u korijenu (*počą̂ti – pôčmen*, *umrîti – ümren*, ali *rastrîti – rą̂stren* i *rastëren*, *istï̈ti – istâren*). Pri tom se u većine dotičnih glagola pod naglaskom dulji prefiks duljenjem u zatvorenom slogu (v. § 9,2,b: β,2 i γ te § 9,3,d,α. Naglasak na prefiksu u

[375] Kod mlađih je dugosilazni naglasak na mjestu akuta, ali radi jednostavnosti bilježim samo akut.
[376] Doduše od starijih informanata, a od mlađih bih vjerojatno dobio i više ili manje ujednačene oblike.
[377] Prema tome, ovakvi glagoli dijakronijski pripadaju n. p. *a*. Isto tako samo sinkronijski n. p. B pripadaju glagoli tipa *kopâti – köpon*, *stūpâti – stūpon*, a dijakronijski je gledano riječ o n. p. A s naknadno pomaknutim naglaskom (v. Kapović 2013).

prezentu ima i većina prefigiranih glagola 7. razreda 1. vrste (*i*/*u*-osnove) (*šȉjen* – *sâšijen*, *pījên* – *pöpijen*, a tako i *öbujen* (jednostavnoga glagola nema). Iznimka su prefigirani glagoli dugih infinitiva 7. razreda 1. vrste (tip *oplīti* – prez. *oplījêm*). Situacija je slična i u drugim ugljanskim govorima uz napomenu da u svima osim kaljskoga i kukljičkoga izostaje duljenje u slogu zatvorenu opstruentom. Ipak, za razliku od svih ugljanskih govora (i ispitanih pašmanskih: Ždrelac, Banj, Neviđane)[378] u kaljskom naglasak u prezentu prefigiranih glagola *i*/*u*-razreda nije na prefiksu: *sašȉjin*, *pokrȉjin*, *obȕjin*, *napȉjin se* (*šȉjin*, ali *pījȉn*), ipak *oplījȉn*.

β,2. Složenice glagola n. p. C 3. vrste u kukljičkom i ostalim ugljanskim govorima pripadaju n. p. B, tj. imaju u prezentu naglasak na korijenu, usp. kukljički *boľî* – *zaböli*, *bēlīn* (krečim) – *obêlin*, *umîn* – *izümin*, ali *razumîn* jer je to s jedne strane stari *ě̆je*-prezent (doduše, i *umîn* je stari *ě̆je*-prezent), a i dijakronijski se vjerojatno izvodi od *razum, a ne od *um. U navedenim je kukljičkim glagolima kvantiteta korijenskoga samoglasnika jednaka pred naglaskom i pod naglaskom. Međutim, postoji relativno velik broj kukljičkih glagola kod kojih je u prednaglašenu korijenu kračina, a u naglašenu korijenu duljina.

β,2,a) Primarno su takve složenice većine dijakronijskih *i*-glagola tzv. skraćene n. p. C[379]. Dijakronijski se *i*-glagoli skraćene n. p. C s obzirom na sinkronijski vokalizam mogu podijeliti u dvije skupine, kojima se eventualno može dodati i treća. Razlika se u vokalizmu tih glagola odražava na naglasak njihovih složenica.

1. U prvu skupinu pripadaju glagoli sa *i* i *u* u korijenu, a to su: *buďȉti*, *ciďȉti*, *činȉti*, *diľȉti*, (-*dugljȉti* (npr. *predugljȉti* – produžiti)), *dužȉti se* (zaduživati se, posuđivati od nekoga novce), *gubȉti*, *-minȉti* (npr. *preminȉti* – promijeniti), (*snižȉti*), *šušȉti*/*sušȉti*, *učȉti*. Složenice svih ovih glagola osim *učȉti* imaju duljinu u korijenu kad je naglašen[380], tj. u prezentu, imperativu, a većina i u pridjevu trpnom[381] ako ga imaju. Štoviše, i jednostavni glagoli u imperativu imaju naglašenu duljinu u korijenu (v. 2,c). Dakle: inf. *buďȉti*, pridr. *buďȉla*, prez. *budȋn*, imp. *bûdi(te)*, ali *izbuďȉti*, *izbuďȉla*, *izbûdin*, *izbûdi(te)*, *izbûđen*. Jedino *učȉti* i složenice u svim oblicima imaju kračinu: *(na)učȉti*, *(na)učȉla*, *učȋn*/*naüčin*, *(na)üči(te)*, *naüčen*[382]. Raspodjelu naglaska i kvantitete kao složenice od *buďȉti* ima i *puštȉti* (n. p. B – stara n. p. *c*), a tako i

[378] U svim navedenim govorima *pöpiješ*, *sâšiješ*, *râzbiješ*, *öbuješ* itd.
[379] Skraćenom n. p. C ovdje nazivam glagole 3. vrste n. p. C čiji je stari dugi korijenski samoglasnik skraćen po zakonu dviju mora.
[380] Doduše, korijen glagola *snižȉti* nikada nije naglašen.
[381] Iznimka su složenice od *činȉti*, koje imaju pridjev trpni po n. p. B (*učinjenö*, *prečinjenö*) i donekle složenice od *diľȉti* (*podiljenö*, ali i *podȉljeno*).
[382] Uvijek je kračina i u složenicama od *-umȉti* (*naumȉti*, *izumȉti*, *preumȉti se* – *naümin* itd.), ali tu nije riječ o izvornoj n. p. C (usp. rus. g. *умá*), a kračina je vjerojatno prema *ě̆*-glagolu *umȉti* (v. b. 389).

složenice toga glagola: *(po)pušẗiti*, *(po)pušẗila*,, *(po)pûštin*, *(po)pûšti(te)*[383]. Naglasak i kvantitetu kao *izbud̈iti* ima i *predugljȉti* (produžiti). Međutim, budući da je taj glagol tvorbeno inovativan, moguće je, ali ne nužno, pretpostaviti da mu je inovativan i naglasak (recimo analogijom prema kračini u *düglji* i prema *skraẗiti*, a ne prema starijem *predužìti). Glagol *snižȉti* (sniježiti) nema imperativa i složenica. On se također može smatrati skraćenom n. p. C, ali s obzirom da na ugljanu snijeg pada rijetko, a inače je čest glagol *dažȉti*, izvornost bi se glagola *snižȉti* i njegova naglaska mogla (naravno, nipošto nužno), dovesti u pitanje. Prema tipu *bud̈iti*/*prebud̈iti* ravna se i jedina kukljička dijakronijski kratka osnova s ovim sinkronijskim vokalizmom koja mi je poznata: *suz̈iti* (o očima) – *suzî*, ali *zasuz̈iti* – *zasûzi*. Ovamo se pridružuje i *ě*-glagol skraćena korijena *bubr̈iti* (*nabûbri* – dužinu je pod naglaskom moguće tumačiti na više načina).

2. U drugu skupinu pripadaju glagoli sa *a* u korijenu, a to su: (-*daljȉti* (*udaljȉti*)), *gasȉti*, -*grad̈iti* (npr. *ograd̈iti*), *kad̈iti*, *kraẗiti* (skraćivati), *mlad̈iti* (ravnati zemlju iskopanu na kupove, npr. *ispo mâslin*/*mâsline*), *sad̈iti*, *slad̈iti* (odsoljivati ispiranjem u slatkoj vodi; zaslađivati), *val̈iti* (rušiti), -*var̈iti* (*obar̈iti*)[384] [385]. Ovi su glagoli, po sjećanju informanata, u kukljičkom nekoć imali jednak raspored naglaska i kvantitete kao i glagoli iz prve skupine (*sad̈iti*, *sad̈ila*, *sadȉn*, *sa̍di*, ali *posad̈iti*, *posad̈ila*, *posa̍din*, *posa̍di*, *posa̍đen*), a možda još uvijek netko tako govori. Međutim, danas je u naglašenim oblicima uobičajeno *ä*, koje je u kukljičkom inače rijetko, dakle prez. *posädin*, imp. *(po)sädi*, pridtrp. *posäđen*/*posa̍đen*[386]. Raspodjelu naglaska i kvantitete kao složenice od *sad̈iti* ima i glagol *plaẗiti* (prez. *plätin*, a informanti potvrđuju da se govorilo i *pla̍tin*) – n. p. B (dijakronijski *c*), a tako i njegove složenice. Novu kračinu u naglašenim oblicima glagola tipa *sad̈iti*/*posad̈iti* po svoj prilici valja tumačiti kao analogiju prema glagolima sa starom kračinom u korijenu tipa *smanj̈iti* ili, točnije, kao poopćenje kvalitete prema oblicima s prednaglašenim korijenom, kojemu je pogodovala kračina u glagola tipa *smanj̈iti*. Glagoli su s odgovarajućim sinkronijskim vokalizmom i starom kračinom *cakl̈iti se*, *časẗiti*, (*dažȉti*)[387], *kasn̈iti*, *laščȉti*, *magl̈iti se*,, *masẗiti* (gaziti grožđe), *papr̈iti*, *stakl̈iti se*. Ovaj tip glagola, prema mojim informantima, pod naglaskom može imati samo kračinu[388]: *zapäprin*, *zapäpreno*. O ovim glagolima usp. i § 9,3,c,β,3, a ondje v. i za

[383] Duljina je pod naglaskom vjerojatno zbog zatvorena sloga, usp. u Preku *pušćiti*, *püšćin*.
[384] Postoji nov glagol *vā̍r̈iti* (variti metal, zavarivati) – n. p. B.
[385] Upozoravam i na kračinu korijena u glagolu *tajâti* (tajiti), danas *a*-*a*-glagol (5. vrsta).
[386] U pridjevu se trpnom stara duljina čuva bolje nego u ostalim oblicima.
[387] Nema naglašenih oblika.
[388] Informanti nisu sigurni za sve glagole tipa *sad̈iti* i tipa *papr̈iti*, ali su sigurni za najčešće. Tako su sasvim sigurni da se govorilo *posa̍din*, *uga̍sin* s jedne i *zapäprin*, *zamästin* s druge strane, ali nisu sigurni npr. za prezent od *razval̈iti*, *udaljȉti*, *smanj̈iti*. Tu nesigurnost informanata treba imati u vidu pri ocjeni pouzdanosti rekonstrukcije izmjene kvantitete/kvalitete korijena ovih glagola.

glagole *zatepl̈iti* i *razvodn̈iti*, koji su nedavno imali duljinu u prezentu, a sad je gube. Osim toga, v. i β,2,b. Glagol bi *udaljïti* u kukljičkom mogao biti nov. Kao *zapapr̈iti* naglašava se i glagol *zaran̈iti* (uraniti – sekundarna n. p. C – kaljski *zarâniti*). Jednak naglasni obrazac imaju i posuđenice *izlampïti – izlämpin* (ishlapjeti (o čovjeku, tj. o gubitku intelektualnih sposobnosti)), *rašanẗiti – rašäntin* (rasklimati).

3. Skraćenim bi *i*-glagolima n. p. C s obzirom na mjesto naglaska mogli pripadati također *tvrd̈iti* (*tvrdîn – potvr̈din*) i *mrs̈iti* (petljati; jesti meso – *mrsîn – zamr̈sin*). S obzirom na ostale glagole, takvo je tumačenje vrlo vjerojatno, ali treba imati u vidu da u kukljičkom nema nijednoga glagola 3. vrste sa slogotvornim *r* koji pripada n. p. B (*črv̈iti* (bojati tkaninu) – *črvîn*, *krsẗiti – krstîn*), pa je moguće pretpostaviti i prelazak glagola n. p. B sa slogotvornim *r* u n. p. C, osobito nakon kraćenja slogotvornoga *r*. Ovi glagoli, naravno, uvijek imaju sinkronijski kratak korijen.

Za razliku od *i*-glagola dijakronijski *ě*/*a*-glagoli skraćene n. p. C, osim *bubr̈iti*, ne dulje korijen u imperativu ni u naglašenim prefigiranim oblicima. S tim u vezi valja naglasiti da su složenice ovih glagola sasvim rijetke. Evo skraćenih jednostavnih i prefigiranih *ě*/*a*-glagola n. p. C: *hiẗiti* (žuriti), *sed̈iti*, *nased̈iti se* (*nasëdin se*)[389]; *bižâti*, *razbižâti se* (*razbïžu se*), *čičâti* (cvrčati; vrištati – *začičâti: začïči* i *začičᾳ̂*), *čučâti*, *kljačâti*/*klječâti*, *kričâti*, *mučâti* (imp. *müči*, *premučâti – premüčin*)). Ovamo vjerojatno ide i barem dio glagola n. p. C sa slogotvornim *r*: *mrz̈iti*, *prd̈iti*, *smrd̈iti*, *škrb̈iti se*, *trp̈iti*, *vrẗiti*; *drčâti* (trčati) i složenice, *držâti* i složenice.

β,2,b) Situacija je sa skraćenom n. p. C slična i u svim ugljanskim i nekim susjednim govorima. Najveća je razlika u odrazu naglašenih oblika glagola tipova *posad̈iti* i *popapr̈iti*. U naglašenim je oblicima tipa *posad̈iti* još uvijek uobičajen odraz duljine (Kali *posuãdin*, Preko i Poljana *posôdin*, Lukoran *posõdin*, Sutomišćica *posᾳ̂din*, Ugljan *posᾳ̃din*), a u svima je, osim u kaljskom, kod manje konzervativnih govornika moguć i odraz kračine, ali taj odraz nije *ä* kao u kukljičkom, nego *â*/*ã*[390] (*posâdin*/*posãdin*). U tipu je *popapr̈iti* u svim dotičnim govorima u korijenu pod naglaskom *â*/*ã* (*popapr̈iti – popâprin*/*popãprin*), a jedino kaljski u tom tipu ima odraz duljine kao i u tipu *posad̈iti* (*popapr̈iti – popuãprin* najvjerojatnije duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu, ali i analogijom – *smanj̈iti – smuãnjin*). Ostali glagoli skraćene n. p. C imaju većinom raspodjelu kvantitete kao u kukljičkom s tom razlikom da svi (tako i tip *posad̈iti*) u imperativu imaju naglasak na nastavku i kračinu (*sad̈i*, *(iz)bud̈i*).

[389] Ovamo možemo dodati i glagole *slab̈iti* i *oslab̈iti* te *um̈iti* (umjeti) (*slabîn*, *oslȁbin*, *umîn*) – stari *ěje*-prezenti, sekundarna n. p. C, usp. kaljski i prečki *oslâbiti*.

[390] Novi akut, naravno, samo u Lukoranu i eventualno u Ugljanu.

Inače u svim govorima: *ciđìti – ciđîn*/*cidîn*, *precîdin*/*precîdin*, *precîđeno*/*precîđeno*; *sušìti – sušîn*/*sušîn*, *osûšin*/*osûšin*, *osûšeno*/*osûšeno*. Osim toga, kaljski ima dužinu i u složenicama od *učìti* i -*umìti* (*naûčin*, *izûmin*). S inventarom sam glagola skraćene n. p. C detaljnije upoznat samo u kaljskom i prečkom, ali sva je prilika da je on sličan kukljičkomu na cijelom Ugljanu i u još nekim srednjočakavskim govorima zadarskih otoka. U kaljskom skraćenoj n. p. C pripadaju isti *i*-glagoli koji i u kukljičkom, a tako je i u prečkom. Doduše, u mlađih se informanata pod utjecajem odozgo čuje i poneki produženi glagol (n. p. B), npr. u kaljskom *razvuaľìti* od mlađe i *razvaľìti* od starije informantice, ili u Preku *díľìti* od mlađe informantice i *diľìti* od starije. Od *ě*-glagola u kaljskom su kratki *seđìti* (rijetko *naseđìti se – nasëdin se*) *bižâti*, *čičâti*, *kljačâti*, *kričâti*, *mučâti* (imp. *müči*, *premučâti – premüčin*). U ostalim sam ugljanskim mjestima provjerio *sađìti*, *gasìti*, *buđìti*, *ciđìti*, *diľìti*, *šušìti*/*sušìti* i složenice tih glagola, a ostale bi još valjalo provjeriti. Nadalje, zabilježio sam u Velom Ižu *posadīlä*, *ugasî je*, *cidî* (prezent), *preminìla*, *sađìti*, *posadīlä*, *oslipīlä* (*ě*-glagol). Zapisao sam i sestrunjski *sađìti*, *ciđìti*, *diľìti*, *sađîn*. Konačno, Radulić (2002.) bilježi za Rivanj *gasìti – gasî* (inf. i 3. l. jed. prez.), *ciđìti – cidî*, *preminìti – preminî* (ako nije greška), *nasađìti*, *pošušìti*. U susjednim je južnočakavskim govorima situacija sličnija onoj u većini čakavskoga i štokavskoga. Tako sam u Ždrelcu zabilježio: *posạđìti*, *sạđi se*, *cîdi* (prezent), *zagrạđìti*, *ugạšìti*, ali *diľìti*, *dicä se dilũ*, *ka se nï podîlu*, a u Banju samo dugo *posạđî* (pridjev radni), *sáditi*, *súšiti*, *díliti*. U Dobropoljani sam zabilježio *nasạđìti* i *izgūbìti*.

β,2,c) Glagoli su skraćene n. p. C u većini štokavskoga i čakavskoga relativno rijetki. Među dijakronijskim *i*-glagolima to su u većini govora samo *činiti*, *gubiti* i *učiti*[391], dok su se ostali *i*-glagoli skraćene n. p. *c* duljili i prešli u n. p. B, usp. standardno *sáditi – sâdīm* i *búditi – bûdīm*. Skraćena se n. p. C dijakronijskih *i*-glagola dobro čuva u mnogim kajkavskim govorima (usp. moje podatke iz Tugonice kraj Marije Bistrice: *gasìti* (prez. *gasîm* ... *gasîme*, ... *gasîju*), a tako i *zagrađìti*, *plaťìti*, *sađìti*, *zvaľìti se* (izleći se iz jajeta), *buđìti*, *ceđìti*, *deľìti*, *premenìti, sušìti* itd.). Skraćena se n. p. C dijakronijskih *i*-glagola u većem opsegu čuva i u nekim štokavskim i čakavskim govorima koji su (bili) u dodiru s kajkavskim, kao u najzapadnijim posavskim govorima (Siče i Magić Mala) i u donjosutlanskim kajkaviziranim čakavskim govorima[392]. Od hrvatskih govora koji nisu susjedni kajkavskomu, skraćena se n. p. *c* dijakronijskih *i*-glagola, prema podacima kojima raspolažemo, u većem opsegu očuvala

[391] Korijen je u tim govorima kratak i pod oviskom. O glagolu *pustiti* v. Kapović 2003: bilješka 77.
[392] Usp. Kapović 2013, a ondje v. i općenito više o skraćenoj n. p. C. Vermeer (1982: 288) spominje skraćenu n. p. C također u središnjočakavskim govorima Žumberka i u govorima sjeverne Istre, ali ne specificira o kojim se govorima radi.

samo na zadarskim otocima. Međutim, između dijakronijskih *i*-glagola skraćene n. p. C u kajkavskom i spomenutim govorima susjednim kajkavskomu s jedne strane te odgovarajućih glagola u ugljanskim i nekim drugim otočnim govorima s druge, postoji bitna razlika. Naime, u kajkavskom i susjednim govorima nema razlike u naglasku između ovih glagola s prefiksom i bez prefiksa, tj. svi pripadaju n. p. C, (usp. Tugonica *premenĩme*, *posušĩme*, *scedĩme*, *zasadĩme*; Drinje *posušĩm*, *posadĩm*, *zbudĩm* (moji podaci)), dok prefigirani glagoli u ugljanskim i nekim drugim govorima pripadaju n. p. B te imaju kračinu u prednaglašenom i duljinu u naglašenom korijenu. Raspored je naglaska i kvantitete kao na Ugljanu u dotičnih prefigiranih glagola svakako vrlo star, koje god bilo njegovo porijeklo, i upravo je on jedan od mogućih uzroka koji su doprinijeli ukidanju skraćene n. p. C u većini štokavskih i čakavskih govora tako što se u prefigiranih glagola poopćavala duljina, a za naglaskom su se prefigiranih glagola povodili i jednostavni. Ako se promotre dugi i skraćeni *ě*/*a*-glagoli n. p. C u kukljičkom, uočava se sljedeće. Skraćeni su svi glagoli na -*ati* (tip *kričâti*) i poneki glagol na -*iti* (tip *hitĭti*). Drugim riječima, među ovim glagolima infinitiv na -*ati* mogu imati samo kratki i skraćeni glagoli, a dugi glagoli s korijenom na palatal danas u kukljičkom imaju infinitivnu osnovu na *i* (*pīščĭti*). Uočava se također da većina dugih kukljičkih jednostavnih *ě*-glagola n. p. *c* nije prešla u n. p. B (iznimka je npr. *svīžđĭti*). Osim toga, u skupini dugih *ě*-glagola n. p. C prevladavaju takvi glagoli koji rijetko dolaze u 1. i 2. licu množine, a među njima su i mnogi stari *ěje*-prezenti, koji n. p. C pripadaju sekundarno, a i današnja duljina u tim glagolima morala bi biti sekundarna. Nadalje, danas su dugi i neki glagoli dijakronijski kratkoga korijena tipa *bậzdĭti*, *dậnĭti se*. Prema tome, očito je da se s vremenom stvorio određen naglasno-semantički ili naglasno-upotrebni tip ovih glagola kojemu su se mnogi glagoli pridružili analoški, a kako se stvorio takav tip s dužinom, teško je znati[393]. Činjenica bi se da većina *ě*-glagola, za razliku od *i*-glagola, nije prešla u n. p. B možda, barem djelomice, mogla povezati i s njihovom rijetkom upotrebom u 1. i 2. l. množine (usp. α). Pitanje je zašto se u govorima zadarskih otoka očuvalo toliko *i*- i *ě*-glagola skraćene n. p. C uz duge prefigirane prezente *i*-glagola s jedne strane i uz relativno veliku skupinu dugih *ě*-glagola s druge (prije svega je zanimljivo čuvanje opreke *podilĭti*: *podĩlin*, odnosno opreke *dilĩn*: *podĩlin*). Čuvanju je skraćene n. p. C u *i*- i *ě*-glagola na zadarskim otocima najvjerojatnije doprinijela relativno duga prisutnost pomičnosti naglaska pridjeva radnoga tih glagola, koja je u kukljičkom danas prisutna samo u glagola tipa *kričâti*, gdje je sekundarna, ali u Velom se Ižu nalazi i u glagola tipa *sadĭti* (v. 4,b,β,2). Na takav uzrok čuvanja posredno

[393] Usp. Kapović 2013.

ukazuje i činjenica da se u kukljičkom i kaljskom među *ě*-glagolima skraćena n. p. C vrlo dobro čuva samo u onih s infinitivom na *-âti* (tip *kričâti*), gdje postoji pomični pridjev radni. Skraćena je n. p. C na zadarskim otocima akcentološki fenomen koji dosada nije detaljnije istraživan, a i ovdje je samo skiciran. Prema tome, valjalo bi jasno ograničiti područje opsežnijega čuvanja skraćene n. p. C na zadarskim otocima te opisati u kojim se glagolima i kako ona čuva u pojedinačnim mjestima.

2. Imperativ[394].

a) primjeri: *krậsti – krâdi*, *krâdimo*, *krâdite*, *pëči – pëci*, *pëcimo*, *pëcite*; *rastrîti – rastëri*, *rastërimo*, *rastërite* ili *rậstri*, *rậstrimo*, *rậstrite*; *rïzati – rïži*, *rïžimo*, *rïžite*; *lâjati – lâji*, (*lâjimo*), *lâjite*; *spâti – spï*, *spïmo*, *spïte*; *pokrïti – pokrî*, *pokrîmo*, *pokrîte*; *obüti – obûj*, *obûjmo*, *obûjte*; *darovâti – darûj*, *darûjmo*, *darûjte*; *gljëdati – gl̥jëdoj*, *gljëdojmo*, *gljëdojte*; *obečâti – obečậj*, *obečậjmo*, *obečậjte*.

b) Tvorba. Imperativ ima nastavke *-i* (2. l. jednine), *-imo* (1. l. množine) i *-ite* (2. l. množine)[395] u svih glagola osim u glagola *i*/*u*-razreda prve vrste (tip *pokrïti* i *obüti*) i *ova*-glagola 4. vrste (*trovâti*, *kupovâti*), koji imaju nastavke *-j*, *-jmo*, *-jte*[396], te u glagola 5. vrste, koji imaju nastavke *-oj*/*-ậj*, *-ojmo*/*-ậjmo*, *-ojte*/*-ậjte*[397]. Nastavci se imperativa dodaju na prezentsku osnovu. Pri tom treba imati u vidu da nastavak imperativa u glagola *k*/*g*-razreda prve vrste izaziva 2. palatalizaciju (*pëci*).

c) Naglasak. Naglasak je imperativa u glagola 5. vrste jednak naglasku odgovarajućih oblika prezenta (*gljëdoj*, *čûvoj*, *obečậj*). Slično vrijedi i za *ova*-glagole uz napomenu da je slog pred nastavkom uvijek dug ako je naglašen (*kupûj* prema *kupüjen*). Glagoli *i*/*u*-razreda 1. vrste (tip *pokrïti* i *obüti*) imaju u imperativu uvijek dugosilazni naglasak na korijenu (*pokrî*, *obûj* prema *pökrijen*, *öbujen*, odnosno prema *pokrïti*, *obüti*). Pred imperativnim je *-j* pod naglaskom uvijek dužina[398]. Od ostalih glagola oni n. p. A imaju naglasak u imperativu jednak naglasku u prezentu, a glagoli n. p. B i C imaju naglasak neposredno pred nastavkom: n. p. B – *bậci*,

[394] O tzv. talijanskom imperativu bit će riječi u sintaksi.
[395] Za ostala lica imperativa v. pod e.
[396] U glagola se tipa *pokrïti j* stopilo s osnovom (usp. § 7,7,b). S druge strane, *ova*-glagoli *j* već imaju na kraju prezentske osnove, ali podrazumijeva se da je udvojeno *j* ovdje neostvarivo, dakle: *kupûj*, *kupûjmo*, *kupûjte*.
[397] 1. se i 2. lice množine imperativa pravilnih glagola od 2. lica jednine razlikuju isključivo dodatnim *-mo* i *-te*, pa zato u daljnjim primjerima navodim uglavnom samo jedninu imperativa.
[398] Kompenzatorna uslijed gubljenja staroga nastavka *-i*. Iznimke su nepravilni imperativi *dâj – dâjte* i *pöj – pöjte* (*dâti* i *pôjti*).

rậdi, *pomëči* (*pometâti*), *pošâvči* (šapni), *podȉli*, *osûši*, *pôspi* (*posûti*), *nậčmi* (*načậti*), *îšči* (*iskâti*), *zôblji* (*zobâti*); n. p. C – *ispëci*, *rëci*, *povûci*, *istûci*, *lëti, tï̋pi, üči*, *đȉli*, *sûšite*. Pri tom treba imati na umu da glagoli koji u prezentu s naglaskom na osnovi imaju duljinu, a u infinitivu nenaglašenu kračinu, duljinu imaju i u imperativu: *nậčmi* i *pôspi* kao i prezent *nậčmen* i *pôspen*, *îšči*, *zôblji* kao i prezent *îščen*, *zôbljen*, *osûši*, *podȉli* (*osušȉti*, *podiľȉti* v. 1,c,β,2), kao i prezent *osûšin*, *podȉlin*, a tako i *sûši*, *đȉli* kao *osûšin*, *podȉlin*, odnosno kao imp. *osûši*, *podȉli* te *(u)gäsi*, odnosno starije *(u)gậsi*, kao i prezent *ugäsin*/*ugậsin*. U glagola se n. p. b i C rijetko čuje i naglasak na nastavku, osobito ako iza imperativa dolazi zanaglasnica, npr. *ne kunï̋ ga*, *ne hodȉ nï̋der*, *prebūcï̋ se*. Naravno, naglasak mora biti na nastavku u imperativa *spï̋*, *spï̋mo*, *spï̋te* (*spâti*), ali *nậspi se* (*naspâti se*). Naglasak je na nastavku u imperativu glagola n. p. B i C za razliku od kukljičkoga običan u svim ugljanskim govorima te u govorima Ždrelca, Banja i Neviđana, pri čemu je kvantiteta u zadnjem slogu osnove glagola tipa *posûti* (primjeri s različitom kvantitetom u infinitivu i prezentu samo u kaljskom) i glagola tipa *podiľȉti* jednaka onoj u infinitivu, a ne onoj u prezentu usp. kaljski *perï̋*, *operï̋*, *sušï̋*, *ugasï̋*, *zovï̋mo ga*, *pospï̋te* (*posũti* – prezent *puõspin*), *načmï̋* (*načuãti* – prezent *nuãčmin*), *istūcï̋te*, prečki *operï̋*, *donesï̋*, *učinï̋*, *posadȉ*, *osušȉ*, poljansko *maknï̋*, *učinï̋ mi*, lukoransko *ispecï̋*, *izbudȉ ga*, *ugasï̋*, sutomiško *zovï̋ ga*, *zazovï̋ ga*, *podiľite*, ugljansko *zovï̋*, *uzmï̋*, *podiľi*, ždrelačko *smanjï̋*, *zovï̋te*, *zazovï̋te*, *ne kùni ga*, *obúcite se*, *podiľite tȍ*, banjsko *donesï̋*, *pozovï̋ ga*, *povūcï̋te* i neviđansko *posậdȉ* (*posậdȉ* je i infinitiv), *donesï̋*. I u tim se govorima nailazi i na imperative glagola n. p. B i C s naglaskom na osnovi. Uvijek imaju naglasak na osnovi imperativi *müči*, *dï̋rži*, *bï̋ž(i)*, a kod nekih imperativa postoji kolebanje ovisno o govorniku i kontekstu (usp. u Kalima *tecï̋* (trči) i *têcī*[399], *duôjdi* i *duojdȉ*, *hödi k vrâgu* (tako i *hömo*, *höte*) i *hodȉ dôma*[400] i u Ždrelcu uz gore navedene imperative *iznëmi*, *učïni*, *pozövi* i *podȉli*. Frederik Kortlandt smatra da su kukljički imperativi s naglaskom na osnovi kao *vûci*, *đȉli* arhaizam te da dokazuju izvorni čeoni naglasak u imperativu glagola n. p. *c*[401], no prije će biti da takve imperative treba shvatiti kao inovaciju. Naime, s jedne strane naglasak na osnovi nalazimo u imperativa kako glagola n. p. B, tako i glagola n. p. C, a uz to postoje i rjeđi imperativi glagola obiju paradigama s naglaskom na nastavku. S druge pak strane, u susjednim se govorima, koji većinom imaju arhaičniji glagolski naglasak također uočava težnja da neki imperativi glagola n. p. B i C (uglavnom oni koji se najčešće upotrebljavaju) imaju naglasak na osnovi uz naglasak na nastavku. Napokon, u kukljičkim imperativima na *-i* glagola n. p. B

[399] *Tecï̋* sam čuo od majke, a *têci* od kćeri pri prepričavanju iste zgode.
[400] Prvo od informanta u šezdesetim godinama, a drugo od informantice u osamdesetima – oboje spontano.
[401] Kortlandt 2011, 307.

i C naglasak nikada ne ide dalje od zadnjega sloga osnove, tj. ne skače na sam početak naglasne cjeline (ni na negaciju, ni na prefiks ako se on ne nalazi u zadnjem slogu osnove – *ne vûci*, *podȉli*). Iznimka bi eventualno bio imperativ *nëmoj*, *nëmojmo*, *nëmojte* (o imperativu *në daj* v. § 31,VI,8), ali i za taj mi imperativ informanti tvrde da su stari većinom govorili *nemôj* (slično kao i kaljski *nemuôj*), a *nemôj* sam jednom čuo i spontano[402]. Stoga je vjerojatnije da je naglasak u kukljičkom imperativu glagola n. p. B i C relativno nedavno prešao s nastavka na osnovu s jedne strane zbog ekspresivnosti imperativa, a s druge vjerojatno i radi ujednake dužine u glagolima tipa *posûti* i *naspâti se* (*pôspi* i *nậspi se* kao i *pôspen* i *nậspen se* umjesto *pospȉ i *naspȉ se) Naime, u imperativa takvih glagola nisam u kukljičkom nikada čuo naglasak na nastavku. Dužina u imperativa kao *đȉli* također po svoj prilici nije izvorna općeslavenska dužina, premda bi se ona mogla i tako tumačiti, (usp. i kaljski *dilȉti*, *dilȋn*, *podȋlin* i imp. *dilȉ*, *podilȉ*) nego je unesena »po defaultu« s prelaskom naglaska na osnovu prema onoj u prezentu *podȋlin*, odnosno u slučaju glagola *dilȉti* prije prema imperativu *podȋli*.

d) Negativni imperativ. Imperativ se nesvršenih glagola niječe pomoću negacije *ne* pred imperativom ili kao *nëmoj* (starije *nemôj*) s infinitivom (*ne vûci tö*, *nëmojte se luksusīrâti*). Značenje je ovih negiranih imperativa blisko, ali je prvi nešto neposredniji od drugoga, pa prvi češće označava zapovijed (tj. negiranu zapovijed, odnosno zabranu), a drugi češće savjet ili ublaženu zabranu, ali oba se mogu upotrebljavati u jednakim kontekstima. Kod svršenih glagola također postoje oba spomenuta načina nijekanja. Pri tom prvi označava zabrane čije izvršenje zavisi samo posredno od volje sugovornika, tj. upute (*ne ûdri se* (pazi da se ne udariš), *ne zagrâvči mi âuto* (pazi da mi ne ogrebeš auto)), a drugi i zabrane/želje/savjete čije izvršenje ovisi neposredno o sugovornikovoj volji (*nëmoj prodâti küču*, *nëmoj svë iskopâti*), kao i one čije izvršenje o volji sugovornika ovisi posredno (*nëmoj se udrïti*, *nëmoj mi zagravtâti âuto*).

e) Treće lice i upotreba oblika. Jednostavni se oblici imperativa upotrebljavaju samo u 2. licu jednine te u 1. i 2. licu množine. 1. se lice množine imperativa čuje rjeđe od ostalih dvaju oblika, ali nije izvan upotrebe, npr. *poîmo da ne ostâje*, *nëmojmo svë poîsti*. Shodno svomu značenju 1. se l. množine imperativa niječe samo sa *nëmojmo* + infinitiv. Jednostavni se oblici imperativa ne upotrebljavaju u 1. i 3. licu. Iznimka je oblik *büdi* za 3. l. jednine u stalnim izrazima kao *fậlâ ti büdi i slâva* (sc. *böže*), *prâvo mu büdi*. Inače se u značenju

[402] Da ne govorimo o tom da je to imperativ glagola n. p. B i vrlo specifičan, tj. dovoljno ekspresivan da po njegovu čeonom naglasku ne možemo suditi o naglasku ostalih glagola u imperativu.

imperativa u 3. licu upotrebljava *neka* + prezent (*neka dôjdu*, *neka je bôg požîvi*). *Neka* + prezent upotrebljava se i u 1. licu jednine (*neka vïdin*, *neka ti rečên* – da vidim, da ti kažem), ali je ta upotreba nešto drukčija od imperativne. O upotrebi *neka* s prezentom bit će riječi u sintaksi. Na kraju dodajem da se neki glagoli konkretizacija čijega označenika ne ovisi o volji subjekta, ne upotrebljavaju u imperativu. Tako, recimo, u kukljičkom nemaju imperativ glagoli *morâti*, *smïti*, *uspïti*, *čüti* (u imperativnom se smislu upotrebljava upitno *čüješ?*, *čüjete?*), ali *vîti* ima imperativ (*vïdi*, *vïdite*/*vïte* (vidi, tj. pogledaj)).

3. Infinitiv. Infinitiv u kukljičkom govoru završava na *-ti*/0 i *-či*. O obliku infinitivnoga nastavka/dužini infinitiva v. § 7,10,b,δ,3,d. U kukljičkom infinitivu nastavak nikada nije naglašen, nego je naglasak u neakutiranih infinitiva na predzadnjem slogu (*lëči*, *dôjti*, *trêsti* (kaljski *duõjti*, *triêsti*)). Akutiranost se i neakutiranost infinitiva poklapaju u kukljičkom govoru i u hrvatskom standardnom jeziku. Prema tome, naglasak je infinitiva glagola n. p. A jednak naglasku ostalih oblika pojedinih glagola (u dijela glagola 1. vrste postoje razlike u kvantiteti zbog duljenja u zatv. slogu – v. niže), a ostali infinitivi imaju naglasak na predzadnjem slogu: u glagola 2.-5. vrste kratkosilazni ili *â*, a u glagola prve vrste kvantiteta ovisi o duljini osnove i otvorenosti sloga. Naglasak je infinitiva sličan i u ostalim ugljanskim govorima. U kukljičkom se i kaljskom, za razliku od ostalih ugljanskih govora, obavezno dulji kratak naglašen slog pred *-sti* u infinitivima s osnovom na dental (duljenje u zatvorenom slogu): kukljički *krậsti*, *lîsti*, *plêsti*, *bôsti* itd. kaljski *kruãsti*, *lĩsti*, *pliêsti*, *buõsti* itd. S druge strane, zatvoren naglašen slog u korijenu glagola 2. vrste većinom ostaje kratak (v. § 9,3,d,β). O osobitostima infinitivne osnove v. § 7,14,a,ε i § 2,2,g,α. Još je jedna osobitost infinitivne osnove kukljičkih glagola kračina u glagola na *-ijâti* (n. p. B) izvedenih od glagola 7. razreda 1. vrste: glagoli kao *ubijâti*, *navijâti* – prezent: *ubîjon*, *navîjon* v. § 31,V,2 – mješovite osnove. U Kalima sam čuo spontano neskraćeno *ubījâli*.

4. Pridjev radni.

a) Tvorba i nastavci. Pridjev se radni tvori dodavanjem gramatičkoga sufiksa *-l-* na infinitivnu osnovu[403]. Od toga su pravila dvije iznimke: 1. većina glagola *r*/*l*-razreda 1. vrste, koji u infinitivu imaju puninu *e*, a u pridjevu radnom prazninu (sinkronijski: *ri* u infinitivu prema *r* u pridjevu radnom): *umrîti* – *ümra* (v. § 31,I,6); 2. dio glagola 2. vrste kod kojih se sufiks ne

[403]Pri tom se pri stapanju osnove i gramatičkoga sufiksa podrazumijeva glasovna promjena navedena u § 29,3,a pod 3: *plê*, *plëla*, a tako i *rëso*, *rêsla* (rastao, rasla).

dodaje na infinitivnu osnovu nego izravno na korijen, odnosno na korijen s prefiksom: *(po)maknïti – (po)mâko/(po)maknî* (v. § 31,II). Iza sufiksa *-l-* dolaze kratki pridjevski (imenski) nastavci za sva tri roda u nominativu. Pri tom se krajnje *l* obavezno vokalizira i stapa s prethodnim samoglasnikom ako on postoji (usp. i § 7,8: uvodno i a,α): *trâ – tr̈la*, *tr̈lo*, *tr̈li*, *tr̈le*, *tr̈la*, *ümra*[404] *– umr̈la*, *pëko – pêkla*, *pậ – pâla*, *čëko – čëkala*, *dậ – dậla*, *nâžgo – nâžgola/nažgậla*, *šî – šïla*, *nosî – nosïla*, *mïsli – mïslila*, *bî – bîla*, *döbi – döbila/dobîla*, *obû – obüla*, *râsu – râsula/rasûla*.

b) Naglasak. Pridjevi radni imaju ili jednak naglasak u svim oblicima ili se razlikuje naglasak muškoga roda jednine od naglaska svih ostalih oblika. Razlika može biti i takva da je naglasak u muškom rodu postojan, dok se u ostalim oblicima koleba. Govoreći o razlici u naglasku između muškoga roda jednine i ostalih oblika, ponajprije mislim na razliku u mjestu naglaska, a razlika se u kvantiteti/kvaliteti nastala duljenjem u muškom rodu jednine uslijed stapanja krajnjega *l* s prethodnim samoglasnikom, uzima kao nešto što je razumljivo samo po sebi.

α) Pridjevi radni s tvorbenom osnovom na opstruent.

α,1. Pridjevi radni glagola prvih četiriju razreda prve vrste dijakronijski gledano pripadaju n. p. *b* ako u korijenu nisu imali stari akut (to u svakom slučaju vrijedi za glagole bez prefiksa – v. niže). Međutim, danas u kukljičkom n. p. B pripada samo mali dio ovih pridjeva radnih. To su samo pridjevi radni složenica glagola *iti[405] (*döšo – došlâ*, *izâšo – izošlâ*, *nâšo – nošlâ* itd. (za *o* u *nošlâ* i dr. v. § 8,10,c)) te glagola *möći*, *rëći*, *lëći* i *vr̈ći* (*mögo – moglâ*, *rëko – reklâ*, *lëgo – leglâ*, *vr̈go – vrglâ*[406]), ali ne i njihovih složenica (*pomögo – pomôgla*, *urëko – urêkla*, *polëgo – polêgla*, *uvr̈go se – uvr̈gla se*). Isti pridjevi radni pripadaju n. p. B i u kaljskom: *dôša – došlâ*, *izâša – izašlâ*, *nâša – našlâ* itd.; *môga – moglâ*, *lêga – leglâ*, *rêka – reklâ*, *vr̈ga – vrglâ/vr̈gla*; *pomôga – pomuõgla*, *polêga – poliẽgla*, *urêka – uriẽkla*, *uvr̈ga se – uvr̈gla se*. Ostali ugljanski govori i barem dio pašmanskih nemaju pridjeva radnih n. p. B (ili se oni nalaze u tragovima), a dotični pridjevi radni u tim govorima pripadaju n. p. A (za primjere v.

[404] *L* > *a* jedino iza nekoć slogotvornoga *r* jer jedino u tim oblicima nije bilo prethodnoga samoglasnika s kojim bi se steglo. *Ümra* (za razliku od *lëgo*) zabilježio sam i u Preku. U Kalima sam pak zabilježio *truâ* s duljinom, po svoj prilici analoškom. Naime, *tr̈ti* je jedini glagol u kaljskom u kojem bi se mogao očekivati trag stare kračine u muškom rodu jednine pridjeva radnoga.

[405] Točnije neposvjedočenoga glagola *šьsti. U značenju se standardnoga *ići* u kukljičkom, ovisno o kontekstu, upotrebljavaju *hoditi* (prezent *grên*) i *pôjti*. Odgovarajući se glagoli umjesto *ići* upotrebljavaju i u ostalim ugljanskim govorima.

[406] Rijetko i *vr̈gla*. *Vr̈ći* dijakronijski pripada n. p. *a*, pa je njegov pridjev radni po n. p. B sekundaran.

§ 2,2,g,ε). Kao što je rečeno, pridjevi radni ostalih glagola s osnovom na opstruent u kukljičkom pripadaju n. p. A: *(is)pậ – (is)pâla*, *uľìzo – uľìzla*, ali i neakutirani pridjevi radni kao *(is)plê – (is)plëla*, *(is)trëso – (is)trêsla*, *(po)zëbo – (po)zêbla*, *(is)tüko – (is)tûkla*. Ta se pojava može objasniti pretpostavkom da je u većine neakutiranih pridjeva radnih ovoga tipa prevladao naglasak prefigiranih glagola[407]. Naime, čini se da je razlika u naglasku između neprefigiranih i prefigiranih pridjeva radnih s osnovom na opstruent kao *moglâ* prema *pomôgla* nekad postojala u svih pridjeva radnih toga tipa, ali se u kukljičkom i kaljskom zadržala samo u nekolicine glagola kod kojih su prefigirani oblici relativno rijetki, a jednostavni relativno česti[408]. Pridjevi radni s osnovom na dentalni okluziv koji neposredno pred gramatičkim sufiksom *-l-* imaju samoglasnik (svi osim *rëso – rêsla*), imaju kratkosilazni naglasak (ili *â*) na korijenu uz predvidljivo duljenje u muškom rodu jednine (*pậ – pâla*, *plê – plëla*). Pridjevi radni dugih i kratkih osnova ostalih glagola s osnovom na opstruent, tj. onih koji neposredno pred *-l-* imaju suglasnik, imaju jednak naglasak, i to kratkosilazni na korijenu u muškom rodu jednine, i dugosilazni na korijenu u ostalim oblicima (*lìzo – lìzla* kao i *trëso – trêsla*, *pëko – pêkla* kao i *tüko – tûkla*, a tako i *dübo – dûbla*, po kvaliteti odgovarajuće *pâso – pậsla* itd.). Odgovarajuća je situacija i u kaljskom: *pêka – piẽkla*, *tüka – tũkla*, *lìza – lìzla*, *rêsa – riẽsla* itd. Zatvoren je slog u korijenu sinkronijski kratkih osnova (*pêkla*, *lìzla*) produljen duljenjem u zatvorenom slogu, koje u pridjevima radnim ovih glagola (za razliku od glagola 2. vrste – v. niže) djeluje beziznimno. U članku o naglasku kukljičkih glagola[409] pretpostavio sam da su kratki oblici muškoga roda jednine pridjeva radnih dugih osnova kao *tüko*, *dübo* itd. u kukljičkom nastali analoškim kraćenjem prema produljenim kratkim osnovama (*tüko – tûkla* prema *pëko – pêkla*), ali Tijmen Pronk (2013 uskoro) to dovodi u pitanje. On smatra vjerojatnijom pretpostavku da u dijelu središnjega čakavskoga u ovakvih pridjeva radnih, kako dugih tako i kratkih osnova, valja polaziti od kračine kakva se nalazi u nekim središnjočakavskim govorima bez duljenja u naglašenom slogu zatvorenom opstruentom, npr. u senjskom: *pëkal*, *pëkla*, *pëklo*, *rësal*, *rësla*, *rëslo*, *trësal*, *trësla*, *trëslo*. Duljenjem bi se u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom zatim od takvih kratkih pridjeva radnih dobivao odnos *kračina u otvorenom slogu prema dužini u zatvorenom*, kakav imamo u kukljičkom i nekim drugim središnjočakavskim govorima u kojima se dulji naglašen slog zatvoren opstruentom. U tom su smislu zanimljivi, i donekle neočekivani, moji podaci iz ostalih ugljanskih i nekih pašmanskih govora, u kojima se naglašen slog zatvoren opstruentom ne

[407] Iznimka su složenice od *iti, u kojih je (u dvosložnim pridjevima radnim) u kukljičkom, kaljskom i mnogim drugim govorima prevladao naglasak jednostavnoga glagola.
[408] Usp. Pronk 2013
[409] Benić 2011a: 7.

dulji. Kratke osnove svugdje imaju kračinu (tip *pëko*/*pëka* – *pëkla*). Duge pak osnove u većini dotičnih govora imaju duljinu u svim oblicima pridjeva radnoga, usp. prečki *tûko* – *tûkla*, *ubûkle*, *riêso* – *riêsla*, *triêso* – *triêsla*, *pôso* – *pôsla*; poljanski *istûko* – *istûkla*, *nariêso* – *nariêsla*, *istriêso* – *istriêsla*; sutomiški *tûko* – *tûkla*, *trêso* -*trêsla*; ždrelački *tũko* – *istũkla*, *narêso*; banjski *tũko* – *tũkla*; *narẽso* – *narẽsla*; neviđanski – *tũka*, *izrẽsa*, *trẽsa* – *trẽsla*. Međutim, u Lukoranu i Ugljanu nalazimo isti odnos duljine i kračine kao u Kukljici i Kalima, premda u ovim dvama govorima nema duljenja u naglašenu slogu zatvorenu opstruentom, usp. lukoranski *pëko* – *pëkla*, ali *rëso*, *zarëso* – *rêsla*; ugljanski *pëka* – *pëkla*, ali *tüka* – *tûkla*, *rësa* – *riẽsla*, *narësa* – *nariẽsla*, *trësa* – *triêsla*. Naglasak bi pridjeva radnoga ovoga tipa svakako valjalo detaljnije istražiti.

α,2. Pridjevi radni tvoreni od glagola 2. vrste kratkih osnova (tip *pükniti* i *kljaknïti*) bez infiksa -ni-/-nu- imaju kratkosilazni naglasak (ili *â*) na korijenu u svim oblicima (*püko* – *pükla*, *kljâko* – *kljâkla* – v. § 9,b,γ te § 9,3: b,β i d,β). U pridjeva radnih tvorenih bez sufiksa -*ni*-/-*nu*- od glagola 2. vrste n. p. A produljena korijena i n. p. B duga korijena nalazimo jednaku alternaciju duljine kao u tipu *rëso* – *rêsla*: *pobïgo* – *pobîgla* (*pobîgniti*), *nïko* – *nîkla* (*nïknïti*). Situacija je u kaljskom nešto drukčija (*püknuti*: *püka* – *pükla*; *kljaknüti*: *kljâka* – *kljuãkla*; *pobîgnuti*: *pobïga* – *pobĩgla*, *nïknüti*: *nïka* – *nĩkla*.

β) Ostali pridjevi radni.

β,1. Većina ostalih pridjeva radnih ima nepomičan naglasak, koji je, ako se zanemari duljenje uslijed stezanja s vokaliziranim *l* u muškom rodu jednine, jednak naglasku infinitiva. Tako glagoli n. p. A 2.-5. vrste imaju naglasak u pridjevu radnom na bilo kojem slogu osnove osim zadnjega, tj. naglasak je jednak kao i u ostalim oblicima (*zabrïniti* se – *zabrïni(la) se*, *izbïšavi(la)*, *obogâti(la) se*, *podabïro* – *podabïrala*, *pâmetovo* – *pâmetovala*, *zatvâro* – *zatvârala*, *prïzno* – *prïznala*). Od ostalih glagola većina ima pridjeve radne n. p. A s naglaskom na zadnjem slogu osnove (kratkosilazni ili *â*, koji se predvidljivo dulji u muškom rodu jednine). Takav je dio glagola 1. vrste i većina glagola n. p. B i C ostalih vrsta: u prvoj vrsti osim tipa *plêsti* i tipovi *nadû* – *nadüla*, *(pre)mlî* – *(pre)mlïla*, *(po)krî* – *(po)krïla*, *dõgnậ* – *dõgnâla*, *poslậ* – *poslâla*; u ostalim vrstama glagoli kao *badnî* – *badnïla*, *hūknî* – *hūknïla*, *preboľî* – *preboľïla*, *bậcî* – *bậcïla*, *iskậ* – *iskâla*, *dīhậ* – *dīhâla*, *kopậ* – *kopâla*, *zavij ậ*– *zavijâla*, *čūvậ* – *čūvâla*. Pridjevi radni jednosložnih neakutiranih osnova glagola 5. te 7. i 8. razreda 1. vrste imaju postojanu dužinu na korijenu u svim oblicima: *kljậ* – *kljậla*, *bî* – *bîla*, *pî* – *pîla*, *zvậ*

– *zvȩ̂la*. Ipak, od najstarije sam informantice (1921.) jednom čuo i *zvȩ̄lâ*: *plučïna se tö zvȩ̄lâ*). Naglasak preskače na negaciju samo u određenim slučajevima s pridjeva radnoga od *bïti*. Naglasak preskače u kletvama kao *në bilo ti srïče*, *në bilo te*, ali ostaje pri opcionalnoj upotrebi optativa – *bîlo mëni gösta il ne bîlo*.

β,2. Naglasak je pridjeva radnoga pomičan u sljedećih skupina: neakutirani pridjevi radni prefigiranih glagola 5.-8. razreda 1. vrste, glagoli na *-âti* 3. vrste (tip *držâti* – sekundarna pomičnost), glagoli na *-ovâti* trosložnih infinitiva i njihove složenice (tip *trovâti* i *otrovâti*) i još poneki glagol kao *orâti*, *blejâti*, *smijâti se*. Pomičnost je naglaska u osnova na likvidu sa slogotvornim *r* takva da je naglasak u muškom rodu jednine neposredno pred korijenom, a u ostalim oblicima na slogotvornom *r*: *ümra – umr̈la*, *ïstra – istr̈la*, *podâpra – podapr̈la* itd. Može se reći da u ovom obrascu nema kolebanja. Ipak čuo sam jednom *pömrli* i jednom *ümrlo*, oboje odnajstarije informantice. Međutim, ta se informantica u govoru donekle prilagođavala standardu, pa je vjerojatnije riječ o prilagodbi standardu negoli o arhaizmu. U ostalih je navedenih skupina situacija takva da je naglasak u muškom rodu jednine uvijek na predzadnjem slogu osnove, a u ostalim se oblicima koleba između predzadnjega i zadnjega sloga osnove[410], npr: *üze*, *üzela*/*uzêla*, *râsu – râsula*/*rasûla*, *zâli – zâlila*/*zalīla*, *öpro – oprȩ̂la*/*öprola*, *dr̈žo – držȩ̂la*/*dr̈žola*, *čüčo – čučȩ̂la*/*čüčola*, *(o)cövo – (o)covȩ̂la*/*(o)cövola*, ali *darovȩ̂ – darovâla*. Faktori su kolebanja u osnovi trojaki: 1. starije stanje, 2. utjecaj odozgo, 3. glasovni sastav glagola. U starijem se vremenu u svim navedenim skupinama osim *ě*/*a*-glagola pretpostavlja razlika između ženskoga roda jednine i srednjega roda množine (dočetni naglasak) s jedne te ostalih oblika (čeoni naglasak) s druge strane. Ta se razlika nivelirala s obje strane tako da je u oblicima s dočetnim naglaskom naglasak pomaknut na predzadnji slog riječi (zadnji osnove), a na predzadnji je slog riječi (i osnove) s druge strane pomaknut naglasak u muškom rodu jednine, a tako i ostali oblici, a zatim je došlo do daljnjega niveliranja. Na to ukazuje činjenica da je i danas nešto češći naglasak na zadnjem slogu osnove u ženskom rodu jednine negoli u muškom i ženskom rodu množine. Naglasak se u ženskom rodu jednine povlači prema početku po svoj prilici i pod utjecajem novoštokavskoga čeonoga naglaska u takvim pridjevima radnim. To je vjerojatno s jedne strane i zato što se povlačenje naglaska pod štokavskim utjecajem može zamijetiti i u nekim drugim kategorijama, npr. sve češći infinitiv *izdr̈žati* ili pridjev radni *üsrala* u prenesenom značenju (*sâ ga je üsrala, nä* – v. b. 445), a osim toga u kaljskom, koji je pod manjim utjecajem odozgo,

[410] Jedina je iznimka pridjev radni od *nasmijâti se*: *nâsmijo se – nasmijȩ̂la*/*nâsmijola se*.

oblici kao *dobĩla*, *zalĩla* u starih su relativno česti (češći nego u njihovih vršnjaka u Kukljici), a od mladih ih nisam čuo spontano, a čuo sam često oblike kao (*dôbila*, *zâlila*). Osim toga, čini se da glagoli vezaniji uz medije i komunikaciju izvan sela češće imaju naglasak na predzadnjem slogu osnove od drugih (obično *prödola*, *zâzvola* (telefonom), ali *oprậla*, *zakljậla*). Neki se od navedenih glagola čuju relativno često u pridjevu radnom s naglaskom na zadnjem slogu osnove, a drugi relativno rijetko. Pri tom je u pridjeva radnih sa *ạ*/*o* u zadnjem slogu osnove naglasak na zadnjem slogu osnove općenito češći nego u ostalih, a u pridjeva je radnih sa *i* u zadnjem slogu osnove naglasak na predzadnjem slogu osnove rjeđi nego u većine[411]. Na takvo stanje vjerojatno utječu i glagoli bez prefikasa (*oprậla* kao *prậla*, *zakljậla*, kao *kljậla* i kao *zakljậti*), kakvi su odnosi u ostalim skupinama rijetki. Evo nekoliko primjera spontane upotrebe spornih oblika: *mïslin, oprậla san se sïnoč*, *držậla, covậla i lagâla*, *san se smijậla*, *udậla se u Martïnovi*, *onâ se üdola*, *zâspola*, *nâsmijola*, *onö se izdërola plästika*, *izörola*, *drčậli, öproli*, *izöroli*; *uzêla*, *po bimo iznêli*, *preotêli su svë*, *ïznela san*, *po smo ïzneli*; *pöpili*. Slična je situacija s naglaskom pridjeva radnoga ovoga tipa i u drugim ugljanskim govorima. Pomičan naglasak u pridjevima radnim tipa *dr̈žo – dr̈žola*/*držậla* nije izvoran, nego je uveden analogijom prema naglasku pridjeva radnoga glagola tipa *kovâti*, ali je vjerojatno relativno star. Sva je prilika da su u kukljičkom relativno donedavna i pridjevi radni ostalih glagola n. p. C 3. vrste imali pomičan naglasak (*ě*-glagoli sekundaran, a *i*-glagoli izvoran). Na to bi mogli ukazivati i podaci iz Veloga Iža[412], gdje se trag pomičnosti vidi i u nekih *i*/*ě*-glagola n. p. *c*, ali i u nekih *n.* p. *b*[413]: *činīlä*, *činīlë*, *učinīlä*, *sidīlä*, *želīlä*, *činîli*, *rodīlä*, *utopīlä*, *posadīlä*, *oslipīlä*, *hodīlö*, *rậdīlë*, ali i *učinïli* i *činîli*, *učinîli*, *rodîla*, *rodïla*, *hodïla*, *preminïla*. Uz ove pridjeve radne bilježim i infinitiv *nosīti* uz *nosïti*, *saďiti*. Pomični su pridjevi radni *i*/*ě*-glagola uz skraćene *i*/*ě*/*a*-glagole n. p. C tipa *dilïti*, *kričâti* (v. 1,c,β,2) još jedno zanimljivo arhaično obilježje koje govore zadarskih otoka povezuje s kajkavskim, usp. npr. u Tugonici kraj Marije Bistrice (moji podaci): *zasaďiti*, *zäsadil*, *zasadĩla*, *zäsadile*.

5. Pridjev trpni.

a) Tvorba. Pridjev se trpni tvori od infinitivne i prezentske osnove. Na infinitivnu se osnovu dodaje isključivo gramatički sufiks -*n*-, a na prezentsku se osnovu dodaju gramatički sufiksi -

[411] Naglasak na zadnjem slogu osnove u pomičnih pridjeva radnih sa *i* u korijenu moji informanti od sedamdesetak godina navode kao nešto arhaično: *Tö su stậre užâle rëči: »Jesi zalĩla?«.* Isto tako, informant iz Lukorana rekao mi je prvo da se ondje govori samo *döbila*, a onda se sjetio da su stari govorili *dobĩla je po tabūrü* (po stražnjici).
[412] Podatke sam izbilježio iz snimke s terena koju mi je ustupila Nataša Šprljan.
[413] Kod nekih je glagola svakako posrijedi sekundarna pojava.

en-, -*jen*- i -*ut*-. Iznimka su pridjevi trpni većine[414] glagola 7. razreda 1. vrste (tip *umïti* i *obüti*), čija se tvorbena osnova od prezentske/infinitivne razlikuje utoliko što na kraju ima dodatno *v* (*umiv-ên*, *obuv-ên*). Iza gramatičkih sufikasa dolaze pridjevski nastavci[415]. Od infinitivne se osnove tvore pridjevi trpni glagola 8. razreda 1. vrste (tip *pobrâti*)[416], poneki pridjev trpni glagola 3. vrste tipa *držâti*[417], pridjevi trpni glagola 4. vrste[418] i pridjevi trpni glagola 5. vrste (*isköpon*). Sufiksom se -*en* od prezentske osnove tvori većina glagola 1. i 4. vrste (*ukrâden*, *pečên*, *nậčmen*/*nậčmut*, *istâren*, *ubijên*, *pobëren*/*pöbron*; *raštŕčen*/*raštrkận*). Ipak, pridjevi se trpni glagola s inf. osnovom na *s* i *z* te još poneki tvore sufiksom -*jen* (*istrešên*, *pomužená*, *podubljenï* (*podûsti*), *iznëmljen* (*iznêti*), *presëđen* (*presêsti se*))[419]. Osim toga, kao što se vidi iz primjera, glagoli 5. razreda 1. vrste tvore i pridjev trpni na -*ut*-, i to češće nego na -*en*- (v. § 31,I,5), a glagoli 8. razreda 1. vrste i glagoli 4. vrste tvore i pridjev trpni od infinitivne osnove. Glagoli 2. i 3. vrste tvore pridjev trpni od prezentske osnove nastavkom -*jen* (*mâknjen*/*mâknut*, *ugäšen*/*ugậšen*, *slömljen*/*slômljen*). Kao što se vidi, glagoli 2. vrste tvore pridjev trpni i sufiksom -*ut*- (za pojedinosti v. § 31,II). Dakle, sufiks -*ut*- dolazi na glagole 5. razreda 1. vrste (tip *načậti*, a tako i u složenica od -*žgati*) i u glagola 2. vrste (*načậti* – *nậčmut*/*nậčmen*, *maknïti*/*maknüti* – *mâknjen*/*mâknut*). Gramatički se sufiks -*ut*- dodaje gotovo isključivo na prezentske osnove koje završavaju suglasničkim skupom (jedina je iznimka *iznëmut*/*iznëmen*/*iznëmljen*). Osim toga treba imati u vidu pridjeve trpne većine glagola 7. razreda 1. vrste (tip *umivên*, *obuvên*), koji imaju specifičnu osnovu. Neki su pridjevi trpni očito posuđeni, i za njih vrijede nešto drukčija tvorbena pravila. Takvi su npr. *prökljet* i *râspet* (o Isusu, a inače *raspënjen* (raskopčan)). *Prökljet* se može smatrati i običnim pridjevom, ali *râspet* je semantički i sintaktički gledano ipak pravi pridjev trpni.

[414] Točnije, svih osim složenica od -*bïti* (*ubïti*, *razbïti* itd.).
[415] Ako se ne računa naglasna razlika između oblika s nultim nastavkom i ostalih oblika u tipu *ûžgon* – *užgậna*, može se reći da se pridjevi trpni mijenjaju po tipu *stậr(i)* (§ 21,I,1) i po tipu *pečên*/*pečenï* (§ 21,I,2). Većina se njih upotrebljava uglavnom predikativno, a manjina se često upotrebljava i atributivno. O atributivnoj i predikativnoj upotrebi ovisi i nastavak N. muškoga roda (v. § 21,II,5,b), a i pojavljivanje ili nepojavljivanje stanovitih pridjeva trpnih u pojedinim kosim padežima. Pridjevi se trpni kompariraju rijetko, i to uglavnom opisno: *pečenïji*, *jâče pečên*, *bölje küvon*.
[416] Oni se uz to češće tvore od prezentske osnove (*pöbron* i češće *pobëren*).
[417] Od tih se glagola obično ne tvore pridjevi trpni: samo *zadïžon* i eventualno *prelëžon*.
[418] Uobičajenija je tvorba od prezentske osnove (običnije *vêžen* nego *vêzon*). Tako je barem kod dijela glagola, a za pojedinačne glagole v. 31,IV,1. *Ova*-glagoli tvore pridjev trpni isključivo od infinitivne osnove.
[419] Čuo sam i pridjeve trpne kao *istresên*, *donesên*, *iznëmen*.

b) Naglasak.

α) Među pridjevima trpnim najjednostavnije se naglašavaju oni na -*ut*. Oni svi imaju mjesto naglaska i kvantitetu kao i u prezentu: *nậčmeš – nậčmut*, *mäkneš*/*mâkneš – mäknut*/*mâknut*. Dužina je prefiksa u pridjevima kao *nậčmut* iz prezenta ili prema prezentu. Naime, prezentska je osnova u ovim pridjevima trpnim kasnija pojava, a s preuzimanjem prezentske osnove ti su pridjevi preuzeli i prezentski naglasak. Nebitno je jesu li ovakvi pridjevi trpni nastali prije ili nakon duljenja u zatvorenom slogu jer bi se i u slučaju da su nastali prije duljenja, očekivalo usklađeno duljenje u prezentu i dotičnim pridjevima trpnim.

β) Pridjevi trpni od infinitivne osnove u zadnjem slogu osnove uvijek imaju duljinu/trag duljine (*ậ*/*o*). Oni među njima koji se tvore od glagola prve vrste (onih s prazninom u infinitivnoj osnovi), imaju naglasak podudaran s nepomičnošću ili pomičnošću u pridjeva radnih: *posļậ – poslâla*: *posļận – posļậna*; *pöbro – pöbrola*/*pobrậla*: *pöbron – pobrậna*/*pöbrona*, a tako i određeni lik muškoga roda jednine *pobrậni*/*pöbroni*. Dakle ako je naglasak nepomičan u pridjevu radnom, nepomičan je i u pridjevu trpnom (na zadnjem slogu osnove), a a ako je pomičan u pridjevu radnom, u pridjevu je trpnom na predzadnjem slogu osnove u obliku s nultim nastavkom i na zadnjem ili predzadnjem slogu osnove u ostalim oblicima. Kod glagola je s puninom u prezentu na prefiksu pod naglaskom kračina, a kod glagola je *užgâti* pod naglaskom duljina (*ûžgon – užgậna* kao što je duljina i u prezentu *ûžgen* i u pridjevima trpnim *ûžgut* i *ûžgen*). Pridjev trpni glagola tipa *zadržâti* ima naglasak jednak pridjevu radnomu (*zadȑžon – zadȑžona* i rjeđe *zadržậna*, a tako i *izöron – izörono* i rjeđe *izorậno*). Pridjevi trpni glagola 4. vrste n. p. A imaju jednak naglasak kao i ostali oblici (*isrïzon – isrïzona*), a naglasak ostalih (n. p. B) ovisi o duljini predzadnjega sloga osnove. Ako je on dug, naglasak je na njem (*vêzon – vêzona*), a ako je kratak, naglasak je na zadnjem slogu osnove (*raštrkận – raštrkậna*). Ipak, pridjevi trpni glagola tipa *otrovâti* (ali ne i tipa *kupovâti*) imaju naglasak kao *pöbron* (*otrövon – otrovậna*). Pridjevi trpni glagola 5. vrste imaju naglasak kao u prezentu (*isküvon – isküvona* (n. p. A); *zamöton – zamötona*[420] i *sačûvon – sačûvona* (n. p. B); *zavidận – zavidậna* (n. p. C).

γ) U pridjeva je trpnih na -*en* i -*jen* situacija sljedeća. Pojednostavnjeno se može reći da glagoli koji u prezentu imaju zaosnovni naglasak, zaosnovni naglasak imaju i u pridjevu

[420] Rijetko *zamotậna*.

trpnom (pridjevi trpni n. p. B), a oni koji u prezentu imaju naglasak na osnovi, isti naglasak imaju i u pridjevu trpnom. Međutim, od takva pravila ima nekoliko iznimaka. N. p. B pripadaju pridjevi trpni glagola prvih četiriju razreda 1. vrste s prezentom po n. p. C (*dovedên*, *ostrižên*, *istrešên* (zadnji slog produljen duljenjem pred sonantom, a duge osnove u obliku s nultim nastavkom skraćene prema ostalim oblicima) – *dovedenâ*, *ostriženâ*, *istrešenâ*). Moguć je i inovativni kratkosilazni naglasak na korijenu (*podübljeni* i *podubljenï*, *istrëšeno*/*istrešenö*). Takav je inovativni naglasak relativno rijedak. Češći je u dugih osnova i u pridjeva trpnih koji se upotrebljavaju relativno rijetko nego u kratkih osnova i u pridjeva trpnih koji se upotrebljavaju često. N. p. B pripadaju i pridjevi trpni glagola 7. razreda prve vrste (*ubijên* – *ubijenâ*, *umivên* – *umivenâ*, *obuvên* – *obuvenâ* – ne postoji varijanta po n. p. A). Od glagola 3. vrste n. p. B pripadaju samo pridjevi trpni složenica od *činïti* i *dilïti* (*učinjên* – *učinjenâ*, *prediljên* – *prediljenâ* uz rjeđe novije *predȉljen* – *predȉljena*). O odgovarajućim pridjevima trpnim u ostalim ugljanskim govorima v. § 2,2,g,ζ. Ostali pridjevi trpni imaju u kukljičkom naglasak kao u prezentu: *iznëmljen*/*iznëmut*, *rastëreno*, *pošâljeno*/*poslȃno*, *pobëreno*/*pöbrono*, *dȉgnjen*/*dȉgnut*, *mäknjen*/*mâknjen*/*mäknut*/*mâknut*, *očïščen*, *iznöšen*, *precîđen*, *iskrênjen*,[421] *podȉženo*/*podȉzono*, *iščepȉčeno*/*iščeprkȃno*, *vêženo*/*vêzono*. Ipak, pri epentezi *l* u glagola 3. vrste dulji se slog uvijek ako se *l* umeće iza *v* (*rastâvin* – *rastȃvljen*), a u ostalim se slučajevima kod glagola 3. vrste slog duljio ali je kasnije analoški skraćen (danas *izdröbljen* i *slömljen*, ali informanti tvrde da su stari govorili *izdrôbljen* i *slômljen*)[422].

c) Napomena o upotrebi. Pridjevima se trpnim iskazuje svojstvo entiteta kao posljedica glagolske radnje. S tim se u vezi pridjevi trpni tvore uglavnom od prijelaznih svršenih glagola, a od ostalih rjeđe. Međutim, ni od svih se prijelaznih glagola ne tvore pridjevi trpni, nego se obično tvore samo od pridjeva koji označavaju radnju, i to takvu radnju koja ostavlja jasne, prepoznatljive posljedice. Dakle, glagoli kao *čüti*, *vîti* ili *namȉriti* (*kî ih je namȉri?* – uputio jedno na drugo, sastavio) nemaju pridjev trpni. S druge strane, nalaze se i pridjevi trpni tvoreni od svršenih povratnih glagola ako je posljedica njihova označenika konkretna, npr. *presëđen* (koji se prosjeo, tj. kojemu se probilo dno), *prehlȃđen*, *prîgnut* itd., a prema pridjevima trpnim kao *prîgnut* tvori se i *čöknut* (u čučećem položaju – od *čöknuti* (čučnuti)). Čuju se i pridjevi trpni tvoreni od nesvršenih glagola kao *küvon*, *pečên*, *mëljen*, *zîđen*, *sïčen*

[421] Rijetki pridjevi trpni (neprefigiranih) glagola 3. vrste n. p. C imaju naglasak kao pridjevi trpni njihovih složenica: rijetko *sûšen* kao i *osûšen*.
[422] Ako ima koji primjer sa *a* pred epentetskim *l* koje se umetalo iza *p*, *b*, *m*, danas po svoj prilici nema tragova da se to *a* duljilo/mijenjalo kvalitetu (usp. § 9,3,b). U kaljskom je u pridjevima trpnim s epentezom uvijek duljina: *sluômljin*.

(tako spontano), ali *ugȃšeno jā̃pnö* (ne *gȃšeno*). Oni većinom označavaju svojstvo ili stanje, a ne proces, pa se uglavnom mogu smatrati svršenima (*fažô je kȕvon* = *fažô je gotôv*, a rečenice su kao **fažô je kȕvon trî ûre nemoguće). Ipak: *Ta küča je zîđena ka san jȃ bîla mȃla*/*gödinama*. Svi su ti pridjevi formalno pridjevi trpni, a sporno je kako ih treba shvaćati formalno i semantički unutar glagolskoga sustava (v. i II,5). Pridjevi se trpni upotrebljavaju i u participnom pasivu (v. II,5). Za upotrebu pridjeva trpnoga u pojedinim padežima v. bb. 314 i 415.

6. Glagolski prilog. U kukljičkom postoji samo jedan glagolski prilog, tj. tzv. glagolski prilog sadašnji. Glagolski se prilozi tvore samo od nekolicine nesvršenih glagola, i to od nekoliko glagola koji označavaju položaj tijela (*sedêči*/*sidêči*, *ležêči*, *klječêči*/*kljačêči*, *čučêči*) i od još nekih kao *drčêči*, *šëpajuči*, *plâčuči*, *pïvajuči*, *lovêči* (sc. *rïbu*), *krâduči*. Ovamo se može dodati i prilog *nëhoteči* (nehotice) – sudeći po naglasku, posuđen. Evo nekoliko primjera: 1. *jȃ govöri, i täko sidïn, ne môgu siđïti*[423]*, i ûnda mâlo nâuzgor* (stojeći)*, mâlo sidêči.* 2. *bez krüva je svë poî. Hoďïla san mu, jȃ govörin, dâj ču ti oprâ zûbi, po vȓzi zûbi, po bär da möreš poîsti. Jer ne möre näko, rûžno je ležêči, nêmo zûbi, nêmo...* 3. *neka üzme nëšto po neka čïto. – Nêče: da ne möre ûn čïtati, övaj, ležêči, da ne möre...* 4. *grên, ali šëpajuči: đïču?, nemôgu... Učêr san pošlâ kumpīrï podûsti...* 5. *jȃ govörin, đï je vȃj sâ po vîn vrïmenu zaletî se. – Jeli lumbrëlun döšo dovâmo? – Nïšta, sâmo otvorî âuto i zatvorî i döšo drčêči vôde.* 6. *Užâla je Slädana rëči: »Jȃ bi plâčuči pošlâ, ûn bi plâčuči ostȃ.«: pȓvi u vȓtiču, zȃdnji iz vȓtiča.* 7. *Obâšo san cêli Jädran lovêči.*

II. Složeni glagolski oblici.

1. Futuri, perfekt, pluskvamperfekt i kondicionali. Futur se I. tvori od nesvršenoga prezenta pomoćnoga glagola *ïti* i infinitiva glavnoga glagola (o prezentu glagola *ïti* v. § 31,VI,2, a o infinitivu § 30,I,3). Futur se II. tvori od svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *bïti* i infinitiva nesvršenih glavnih glagola, dok se u značenju svršenoga futura II. upotrebljava prezent (tako i *büden* umjesto **büden bïti). Od govornika koji nisu krajnje konzervativni može se čuti futur II. tvoren od *büden* i pridjeva radnoga. O futuru II. v. i § 29,1,a. Perfekt se tvori od nesvršenoga prezenta pomoćnoga glagola *bïti* i pridjeva radnoga glavnoga glagola (o nesvršenom prezentu glagola *bïti* v. § 31,VI,2,a). Pluskvamperfekt se tvori od perfekta

[423] Starije *seđïti*.

pomoćnoga glagola *bïti* i pridjeva radnoga glavnoga glagola. U pluskvamperfektu se upotrebljavaju većinom svršeni glagoli, ali ni nesvršeni nisu neuobičajeni. Koliko znam, sam se glagol *bïti* ne upotrebljava u pluskvamperfektu. Kondicional se I. tvori od oblika pomoćnoga glagola *bïti* za tvorbu kondicionala (v. § 31,VI,1,c) i pridjeva radnoga glavnoga glagola. Kondicional se II. tvori od kondicionala I. pomoćnoga glagola *bïti* i pridjeva radnoga glavnoga glagola. I u kondicionalu se II. nesvršeni glagoli upotrebljavaju relativno rijetko, ali nisu neuobičajeni. Koliko mi je poznato, glagol se *bïti* ne upotrebljava u kondicionalu II. U svim se navedenim oblicima negacija odnosi na finitni glagol, a s nesvršenim prezentima od *bïti* i *tïti* se stapa (v. § 31,VI: 1,a i 2,a).

2. Imperativ II. Imperativ se II. danas ne upotrebljava, ali informanti ga potvrđuju. On označava da je netko nešto trebao učiniti, ali to po svoj prilici nije učinio. Mira Menac Mihalić odgovarajući čakavski oblik naziva imperativom prošlim[424]. On se u kukljičkom tvori od oblika pomoćnoga glagola *bïti* za tvorbu imperativa II. (*bïšen ... bïšeju* – v. § 31,VI,1,b) i infinitiva glavnoga glagola. Upotrebljava se lično i bezlično. Negacija dolazi ili pred finitni glagol ili pred infinitiv. Evo nekoliko primjera: 1. *Bïše* (bezlično)/*bïšeš* (lično) *ne trậžïti ka si znậ da ti nêčeju nïšta dâti.*[425] 2. *Ne bïšeš pôjti ü gro, po bi imậ vrïmena.* 3. *Kî mi je krîv* (sc. *što san pâla*)*: bïšen gljëdati.* 4. *Bïšete pâziti.* 5. *Bïšeju pâziti käko trošû, po biju imâli.* 6. *Bïše rëći kâ če dôjti, po bi je isparičâla čeköli.*

3. Necesivi. Necesiv je bezlični oblik (logički je subjekt u dativu) kojim se izriče da je nešto (bilo) potrebno učiniti, tj. da predstoji (necesiv I.) ili je predstajao (necesiv II.) neki posao. Tvori se od prezenta, odnosno perfekta pomoćnoga glagola *bïti* i infinitiva glavnoga glagola. Negacija se odnosi samo na finitni glagol. Nekoliko primjera (više u dijelu o sintaksi): 1. *Kâ ti je rậdïti?* 2. *Bîlo mi je pôjti ko likậrâ.* 3. *Stậču döma: nî mi* (ne moram) *danậs hodïti nïdera.*

4. Konjektivi. Konjektivom se izriče pretpostavka. Postoji konjektiv sadašnji i prošli. Konjektiv je prošli češći od konjektiva sadašnjega. Konjektiv se sadašnji tvori od futura pomoćnoga glagola *bïti* i prezenta nesvršenoga glavnoga glagola, a u slučaju je glagola *bïti*, *imâti* i *znâti* u nekim izrazima jednak futuru I. Konjektiv se prošli tvori od futura I. pomoćnoga glagola *bïti* i pridjeva radnoga glavnoga glagola. Nekoliko primjera (više u sintaksi: Konjektiv sadašnji: 1. *Jậ mïz da češ bïti sprêmoš, po te nīsân tïla zvâti.* 2. *Bïčeju nï*

[424] Menac Mihalić 1989: 102.
[425] Bilo bi pametnije da nisi tražio...

rậdu čaköli. 3. *Imâče ûn vëč dväese gödin.* 4. *Tëžak je: bïče dëse kîli u njîn.* Konjektiv prošli: 5. *Vôde mi je nïka modrïca. – Bïčeš se pogoďila diköli.* 6. *Nâ govöri da nas je zvậla. Jậ govörin, në znon: bïčemo čeköli činïli, po te nīsmö čüli.* Kod konjektiva se sadašnjega niječe prezent. 7. *Bïčeju nï ne spû zäjno.* Kod konjektiva se prošloga može nijekati pomoćni i glavni glagol, ovisno o tom je li težište na samoj negaciji ili na glavnom glagolu. Kada se kod konjektiva prošloga niječe glavni glagol, on stoji u perfektu, a ne u pridjevu radnom. 8. *Nêče ûn bïti döšo danậs.*[426] 9. *Bïčeju nīsü mogli ranïje dôjti.*[427] Negativni je konjektiv sadašnji od *bïti*, *imâti* i *znâti* jednak negativnomu futuru I.: 10. *Nêče ûn imâti ni dväese gödin jöš.*

5. Oblici pasiva. Dva su pasiva: povratni i participni. Povratni pasiv označava proces, a participni većinom stanje. Povratni se pasiv tvori kao povratni glagol, a participni od pomoćnoga glagola *bïti* u odgovarajućem obliku i pridjeva trpnoga. Pasiv se u kukljičkom upotrebljava relativno rijetko, i to samo u 3. licu jednine i množine. Povratni se pasiv upotrebljava u svim glagolskim oblicima trećega lica osim imperativa prošloga i necesiva. U kukljičkom se taj pasiv većinom upotrebljava lično, a bezlična je konstrukcija (s akuzativom) rijetka. Doduše, neprelazni glagoli mogu biti samo u bezličnoj konstrukciji (*hoďilo se je*)[428], koja semantički i nije pasiv. Participni se pasiv tvori samo od prijelaznih svršenih glagola i upotrebljava se samo u prezentu i perfektu (*funêstra je (bîla) razbijenâ*). Ipak, pridjevi se kao *küvon*, *pečên*, *popünjen* konstruiraju sa svim oblicima glagola *bïti* u 3. licu osim imperativa prošloga i necesiva[429], ali takve pridjeve prije valja smatrati »običnim« pridjevima negoli pridjevima trpnim. U rijetkim slučajevima kada participni pasiv označava proces, oblik tvoren od prezenta glagola *bïti* označava prošlost: *Tâ küča je zîđena ka san jậ bîla mậla*. Više o pasivu bit će riječi u sintaksi.

§ 31. C. Tipovi glagolske promjene

Napomena 1. Za svaki se glagolski tip daju primjeri jednostavnih oblika jednoga ili više glagola, a ostali se glagoli određenoga tipa mijenjaju kao dani primjeri ako nije drukčije naznačeno. Pri tom se podrazumjeva da u nesvršenih i neprelaznih glagola, kao i u nekih prijelaznih čiji označenik ne ostavlja karakteristične posljedice, nije uobičajen pridjev trpni.

[426] Ne vjerujem da je došao danas.
[427] Vjerojatno nisu mogli doći ranije.
[428] Glagol se *bïti* ne upotrebljava u toj konstrukciji.
[429] Treba imati u vidu da glagol *bïti* nema pluskvamperfekt i kondicional II. jer se izbjegava dvostruki pridjev radni, kao i činjenicu da u značenju futura II. dolazi prezent.

Isto tako, većina glagola nije uobičajena u glagolskom prilogu sadašnjem. Jednostavni se oblici primjera navode redom kojim su obrađeni u § 30., dakle: 1. l. jednine prezenta, 2. l. jednine imperativa, infinitiv, pridjev radni, pridjev trpni i eventualno glagolski prilog.

Napomena 2. Prefigirani su glagoli unutar pojedinih popisa grupirani oko jednostavnih, tj. abecedno su poredani jednostavni glagoli, a iza pojedinih su jednostavnih glagola, uz rijetka odstupanja također abecedno, poredani češći prefigirani glagoli odgovarajućega korijena. U slučajevima kada jednostavni glagol ne postoji, dana je zajednička osnova bez prefiksa, npr. -*bïrati* kao zajednička osnova za *podabïrati*, *prebïrati* itd. Naravno, takvo grupiranje nije nikakav pokušaj prikaza tvorbe glagola ili nekoga njezina dijela, nego je njegova svrha isključivo ekonomičnost i praktičnost popisa. Štoviše, takvo se grupiranje često upravo kosi s tvorbom riječi. Na primjer, glagol *prebïrati* nije složenica od *-bïrati*, nego izvedenica od *prebrâti*, dok je glagol *podabïrati* u kukljičkom po svoj prilici analoška tvorba prema *prebïrati* i sl., a manje je vjerojatno da je dijakronijska izvedenica od *podabrati. Isto je tako *podïzati* kao svršen glagol složenica od *dïzati*, a kao nesvršen izvedenica od *podîgniti*, ali ja ta dva homonimna glagola stavljam pod jednu natuknicu s jedne strane radi ekonomičnosti, a s druge zato što mislim da se tako lakše uočava odnos značenja u svršenom i nesvršenom vidu. Vid označavam svugdje gdje smatram da nije dovoljno jasno naznačen samim prijevodom ili da nije predvidljiv na temelju poznavanja hrvatskoga standardnoga jezika. O oznakama vrste »zbirno« i »dijelno« v. u § 29,b,β. Ako neki glagoli pod pojedinom natuknicom pokazuju određena odstupanja od dotičnoga tipa promjene, stavljam ih u zagrade i upućujem na mjesta gdje se obrađuju.

I. Glagoli prve vrste.

1. Prvi razred. Ovamo pripadaju glagoli s osnovom na *t* i *d*. Korijenski se samoglasnik uvijek dulji u infinitivu ako nije otprije dug. U prezentu se i imperativu nikad ne umeće *n* iza osnove.

a) Naglasna paradigma A (samo osnove na *d*). Primjeri: *krâden*, *krâdi*, *krȁsti*, *krȃ – krâla*, *ukrâden – ukrâdena*, *krâdući*; *sëden*, *sëdi*, *sêsti*, *sê – sëla*, *presëđen – presëđena*.
Ovamo pripadaju: *krȁsti*, *iskrȁsti se*, *nakrȁsti*, *nakrȁsti se*, *pokrȁsti*, *ukrȁsti*; *pȃsti*, *dopȃsti* tr. (pripasti (pri diobi nečega konkretnoga – obično nasljedstva); zapasti (o dužnosti) – *dopâlo me je da küvon*), *ispȃsti* (ispasti; fig. ispasti – *lïpo je ispâlo*), *napȃsti*, *propȃsti* (propasti, pasti kroz nešto; propasti, doći u loše stanje, npr. *küča*, *mâsline*, *čövik*), *raspȃsti se* (raspasti se;

istrunuti – prid. trp. *raspâden* – *raspâdena*), *upậsti*, *zapậsti* (zapasti, pasti iza nečega – *za ormậr/iza ormậrâ*; zaći (sunce)[430]; zapasti (o dužnosti) – *zapâlo me je da küvon*); *sêsti* (intr. sjesti; tr. staviti nekoga u sjedeći položaj – obično o maloj djeci), *nasêsti* (podliti se (o krvi) – *käj da je svậ kr̈v nasëla ispo kolëna*), *presêsti* (prisjesti, dozlogrditi), *presêsti se* (prosjesti se, propasti (pod teretom), probiti se – o dnu, stijenci, podu, stropu, polici, vreći i sl. – *presëđen* – *svë ûrne presëđene*), *zasêsti* (kod nekoga u gostima).

b) Naglasna paradigma C.

Kratke osnove na *t*. Primjer: *pletên*, *plëti*, *plêsti*, *plê* – *plëla*, *pletên* – *pletenâ*.
Ovamo pripadaju: *gnjêsti* (gnjesti: stiskati (*gnjâlu*, *gnj̈ilu* – muljati po rukama, mijesiti blato, glinu), gurati, nabijati (*röbu u ormậr*)), *nagnjêsti* (natrpati; prignječiti, npr. *pr̈st*), *ugnjêsti* (ugurati, utrpati), *zagnjêsti* (zagurati, strpati); *mêsti*, *ismêsti* (smesti, zbuniti), *ismêsti se*, *izmêsti*, *namêsti*, *pomêsti*, *umêsti se* (u kletvama kao *s̈ime ti se umëlo, vrâg ti sr̈ču umê, umëlo ti se kölino nâkun kölina, neka mu vrâg umetê sr̈ču)*, *zamêsti* (npr. *za vrậta*, *u čōšâk*); *plêsti*, *isplêsti*, *naplêsti* (zbirno), *oplêsti* (obložiti »pletivom« – *böcu* (šibljem); udariti), *preplêsti* (isplesti (o očicama) – *preplêsti trî öka*; isparati pa ponovo isplesti), *rasplêsti*, *uplêsti* (= *isplêsti*), *zaplêsti*, *zaplêsti se*.

Kratke osnove na *d*. Primjer: *bodên*, *bödi*, *bôsti*, *bô* – *böla*, *izbodên*, *izbodenâ*.
Ovamo pripadaju: *bôsti*, *izbôsti*, *nabôsti* (nabosti; *nabôsti v̈to* – nasaditi sadnice), *pobôsti* (dijelno: obično *prīsậd* – posaditi sadnice), *prebôsti* (probosti; *prebölo me je* – smrzao sam se), *ubôsti*, *zabôsti*; *-vêsti*[431]: *dovêsti*, *izvêsti*, *navêsti* (*u jâmu*, *na zlö*), *povêsti* (povesti; odvesti[432]), *prevêsti* (*prëko mosta*; *na njëmački*), *provêsti (nëkoga kroz selö*; *vödu, plîn*; *svojë*, *što zam̈isliš*), *uvêsti*.

[430] Nema glagola **zậjti, nego se govori *zapậsti* i *pôjti dôli*.
[431] Uz stariji, očekivani naglasak muškoga roda pridjeva radnoga kao *povê*, *dovê* itd., vrlo je često i mlađe *pöve*, *döve* itd. prema *pöne*, *döne* itd. Naglasak se na prefiksu rjeđe javlja i u ostalim oblicima pridjeva radnoga (*pövela*, *dövela*). Tako je u kaljskom sasvim obično *pôji*, *pôjila*, *nâji se*, *nâjila se* prema *pôpi* – *pôpila* itd., ali sam ondje od osamdesetogodišnje informantice čuo i *ûnda bi se najī*.
[432] Kod većine svršenih glagola kretanja kukljički prefiks *po-* odgovara standardnim prefiksima *po-* i *od-*. Značenje se prefiksa *po-* može pojasniti oznakom prostora: *pôjti (čâ*, *iz küče)*, *ponêti (is söbun*, *vậnka*, *izdôvle)*. Kod nesvršenih glagola kretanja standardnomu glagolu s prefiksom *od-* u kukljičkom obično odgovara glagol bez prefiksa s prilogom *čâ* ili bez njega. Usp i § 7,10,b,δ,2 s b. 29.

Duga osnova na *t*: *rēstên*, *rêsti*, *rêsti*, *rëso – rêsla*:
rêsti, *izrêsti*, *narêsti* (narasti; odrasti), *obrêsti*, *porêsti*, *prerêsti* (prerasti, npr. *röbu*, *obüču*), *urêsti*, *zarêsti*.

c) Mješovita paradigma (A/C) – naglaskom se od tipa *plêsti* razlikuje samo u dužini prezenta i mjestu naglaska pridjeva trpnoga: *prēdên*, *prëdî*[433], *prêsti*, *prê – prëla*, *ispredên – ispredenâ* i *isprëden – isprëdena*:
prêsti, *isprêsti*, *uprêsti*.

2. Drugi razred. Ovamo pripadaju glagoli s osnovom na *s* i *z*. Korijenski se samoglasnik uvijek dulji u infinitivu ako nije otprije dug. U pridjevu je radnom uvijek kračina u muškom rodu jednine prema duljini u ostalim oblicima.

a) Naglasna paradigma A: *l̃izen*, *l̃izi*, *l̃isti*, *l̃izo – l̃izla*:
l̃isti (puzati, gmizati (*mravïnac*, *zlatïca*, *ščâvo*, *pužïca*, *gljīstâ*, *zmijâ* itd.); polako se kretati (*brôd l̃ize pö moru*)), *dol̃isti*, *izl̃isti*, *pol̃isti*, *ul̃isti*, *zal̃isti* (zavući se).

b) Naglasna paradigma C.

Kratka osnova na *s*: *nesê*, *nësi*, *nêsti*, *(nëso) – nêsla*:
nêsti (nesti (sc. jaja)), *isnêsti*, *prenêsti* (početi nesti (o mladoj peradi ili o peradi općenito koja počne nesti nakon duže stanke)).

Kratka osnova na *z*: *dovezên*, *dovëzi*, *dovêsti*, *dovëzo – dovêzla*, *dovežên – dovežená* i *dovëžen – dovëžena*:
-vêsti: *dovêsti*, *izvêsti*, *navêsti*, *povêsti* (v. b. 432), *prevêsti*, *uvêsti*.

Duge osnove na *s*. Primjeri: *pậsên*, *pậsi*, *pậsti*, *pâso – pậsla*; *trēsên*, *trêsi*, *trêsti*, *trëso – trêsla*, *istrešên – istrešenâ* i novije *istrëšen – istrëšena* (v. i b. 419).
Ovamo pripadaju: *pậsti* (pasti, napasati, npr. *ôvce* (a.); pasti, hraniti se na paši – *trậvü* i sl. ili apsolutno), *napậsti* (napasti, nahraniti na paši, npr. *napậsla san ôvcu, po san sâ mîrna dö jutra*), *popậsti* (npr. *svû trậvü*); *trêsti*, *istrêsti* (istresti), *natrêsti (püno mîndu*), *otrêsti*, *potrêsti*,

[433] Vjerojatno analogijom prema *prêsti* imperativ po n. p. A ima i *vêsti* (*vēzên*): *vëzi*.

pretrêsti (rastresti, isprevrtati (*röbu*, *kumpīrï*, *štramâc*); pretresti (*u drugu kašëtu, vrïču*), *rastrêsti*, *strêsti*, *zatrêsti*.

Duge osnove na *z*. Primjer: *grīzên*, *grîzi*, *grîsti*, *grïzo – grîzla*, *izgrižên – izgrižênâ* i *izgrïžen – izgrïžena*:
grîsti, *izgrîsti*, *odgrîsti*, *pogrîsti* (dijelno – *svï orïsı*), *pregrîsti* (pregristi; prigristi; progristi), *ugrîsti*, *ugrîsti se* (ugristi se, npr. *za jazîk*; sazreti (o vinu)), *zagrîsti*; *mûsti*, *izmûsti*, *namûsti*, *pomûsti*.

c) Mješovita paradigma (A/C): *vēzên*, *vëzi* (vjerojatno prema *prëdi*), *vêsti*, *vëzo – vêzla*, *navežên – navežênâ* i *navëžen – navëžena*:
vêsti, *izvêsti*, *navêsti*.

3. Treći razred. Ovamo pripadaju samo dvije duge osnove na *b* n. p. C. Primjer: *dūbên*, *dûbi*, *dûsti*, *dübo – dûbla*, *podubljên – podubljenâ*, *podübljen – podübljena*:
dûsti (dupsti, praviti rupu: *dûsti drîvo*, *zêmlju*, *bûžu*, *jâmu*; dubući vaditi: *kumpīrï*, *gröpı*), *izdûsti* (*jâmu*, *kumpîri*), *nadûsti* (zbirno), *podûsti* (dijelno); *zêsti*, *nazêsti* (prehladiti se), *ozêpsti* (ozepsti, smrznuti se (o ljudima)), *pozêsti* (pozepsti, smrznuti se (o biljkama)), *prezêsti* (prozepsti (o ljudima)).

4. Četvrti razred. Ovamo pripadaju osnove na *k* i *g*. Pridjevi radni od *lëči*, *(möči)*, *vrïči*, *rëči* (samo jednostavni glagoli) pripadaju n. p. B. U pridjevu radnom ostalih glagola korijenski samoglasnik ima kratkosilazni naglasak u muškom rodu jednine i dugosilazni naglasak u ostalim oblicima. U prezentu se i imperativu nikad ne umeće *n* iza osnove.

a) Naglasna paradigma A(/B) (samo osnove na *g*). Primjeri: *lëžen*, *lëzi*, *lëči*, *lëgo – leglâ* (*polëgo – polêgla*), *polëžen – polëžena*; *vrïžen*, *vrïzi*, *vrïči*, *vrïgo – vrglâ* (rijetko *vrïgla*; *uvrïgo se – uvrïgla se*), *vrïžen – vrïžena*.
Ovamo pripadaju: *lëči* (intr. leći; tr. staviti nekoga u ležeći položaj (većinom o maloj djeci)), *nalëči* se (naleći, nasloniti se), *polëči* (intr. i tr.), *zalëči* (zaležati se, ostati dugo ležeći); (*möči* (nepravilan glagol – v. § 31,VI,3)), *odmöči* (pravilno: prez. *odmöžen* itd.), *pomöči*; *vrïči* (staviti – nesv. *metâti*), *izvrïči* (pobaciti (o ženi i ženki životinje)), *uvrïči se* (uvrći se – *u mâter, u dïda*).

b) Naglasna paradigma C.

Kratke osnove na *k*. Primjer: *pečên*, *pëci*, *pëči*, *pëko*, *pêkla* (iznimka jedino *rëko – reklâ*, ali s prefiksima *urëko – urêkla*), *pečên – pečenâ*.
Ovamo pripadaju: *pëči*, *ispëči* (ispeći, prigotoviti pečenjem; ispeći, opeći), *ispëči se* (ispeći se (jelo); ispeći se, opeći se), *napëči* (zbirno), *prepëči* (prepeći, prejako ispeći – »prepeći kruh« (napraviti dvopek) kaže se *baškotulâti krûh*), *zapëči*; *rëči* (reći (nešto); reći (nekoga nekomu): *rëči ču te mâteri)*, *dorëči*, *izrëči*, *odrëči se*, *porëči*, *prorëči*, *urëči*, *zarëči se* (zareći se, obećati sebi); *tëči* (teći; curiti), *dotëči* (doteći (tekućina do nekoga mjesta); doteći, biti dovoljno), *istëči* (isteći; iscuriti), *natëči* (nateći – *čüdo vodê*, *rūkâ*), *obatëči* (obuhvatiti), *otëči* (oteći, isteći; oteći, nateći – *rūkâ*), *potëči* (poteći (o tekućini); poteći, proisteći), *pretëči* (biti viška, preostati; prestići), *pritëči* (priteći komu (u pomoć)), *rastëči* (rasteći, rasuti (imetak)), *stëči* (steći (imetak)), *utëči* (pobjeći), *zatëči* (zateći, npr. *nëkoga döma*).

Duge osnove na *k*. Primjer: *vūčên*, *vûci*, *vûči*, *vüko – vûkla*, *razvučên – razvučenâ* novije *razvüčen – razvüčena*, ali samo *obučên – obučenâ*.
Ovamo pripadaju: *tûči* (*dȋcu*; *mêso*; *rïbu* (plašiti pobukom); *mîndule*, *orïsi*; *trạ̄vü = žuljâti trạ̄vü* V,3; intr. *sr̈ce tūčê*; bezl. *tûklo je dvî ûre*), *tûči se*, *dotûči*, *istûči* (tr. – može imati sve objekte koje i *tûči*), *natûči* (natući, oštetiti udarcem – *kolëno*, *jậje*; natući, dati batine – *nëkoga*), *otûči* (istući okolo, obiti, npr. *inkârat*), *potûči* (npr. *krūpâ grôzje* (u tom značenju i bezlično), *trạ̄vü* (oplijeviti motikom)), *potûči se*, *pretûči*, *zatûči*; *vûči*, *dovûči*, *isvûči* (svući), *izvûči*, *navûči*, *odvûči*, *obûči*, *povûči*, *prevûči* (prevući; provući), *privûči* (npr. *privûci katrîdu*, *privûci se stolü*), *razvûči* (razvući; razvući, razvaljati (*têsto*)), *uvûči*, *zavûči*.

Duge osnove na *g*: *dosēžên*, *dosêzi*, *dosêči*, *dosëgo – dosêgla*, *dosêžen – dosêžena* (sic).
Ovamo pripadaju: *lêči* (kotiti[434]), *lêči se* (leći se, kotiti se, dolaziti na svijet[435]; donositi mlade (*ovcâ*, *kozâ*, *prasïca*)); *-sêči*: *dosêči*.

[434] Od domaćih životinja koje su se mogle naći u Kukljici, *lēžû ovcâ, kozâ i prasïca. Küja küji, këlja këlji*, a *kotû mâška* i divlje životinje.
[435] *Lēžû se* životinje koje izlaze iz jaja, a osim toga *jậnjci*, *kôzlički* i *preščïči*.

c) Mješovita paradigma A/C.

Osnova na *k*: *sīčên*, *sîci*, *sïči*, *sïko* – *sîkla*, *presičên* – *presičenâ* i *presïčen* – *presïčena* (i spontano *sïčen*) (sinkronijska razlika između glagola ovoga tipa i tipa *rëči* postoji samo u dužini prezenta i imperativa):

sïčí[436], *isïči, nasïči*, *osïči*, *posïči* (posjeći/odsjeći stablo – *posïči mâslinu*, *smôkvu*; dijelno – *posïči grậne*), *presïči*, *rasïči*, *usïči*, *usïči se* (*konôp u râmena)*, *zasïči*.

Osnova na *g*: *strīžên*, *strîzi*, *strïči*, *strïgo* – *strîgla*, *ostrižên* – *ostrižená* i *ostrïžen* – *ostrïžena*: *strïči* (šišati; rezati škarama: *köse*, *vünu*, *ôvce*, *röbu* (tkaninu), *mâsline*) v. b. 436), *ostrïči* (ošišati), *postrïči* (posjeći škarama), *prestrïči* (prerezati škarama, npr. *konậc*).

5. Peti razred. Ovamo pripadaju osnove na nazal i jedna osnova na *p*. Doduše, krajnji je suglasnik u infinitivnoj osnovi nestao uslijed glasovnih promjena. U prezentu je i pridjevu trpnom obično praznina. U tom je slučaju prefiks naglašen i produljen duljenjem u zatvorenom slogu.

---

[436] Sječenje/rezanje/cijepanje označava se većim brojem osnovnih glagola: *krīžâti*, *kïdati*, *rïzati*, *sïči*, *strïči*, *škarâti*, *škopïti*, *porïti*, *kâštriti*, *pilâti*, *cīpâti*. Značenje se i upotreba nekih od njih više ili manje preklapaju. Glagol *krīžâti* odnosi se isključivo (ili gotovo isključivo) na hranu i izvorno svakako označava rezanje unakrst, tj. uzduž pa poprijeko, ali u današnjem kukljičkom označava i rezanje na kolutove/šnite. Prema tome, *krîžaju se* kolači, meso (kada se reže na komadiće) i povrće, ali i kruh, salama pršut i sl. kada se režu na šnite. *Ne krîžo se* bilo što što se reže na veće komade. Za glagol bi se *kïdati* moglo reći da označava rezanje nožem na komade koji nisu odveć fino oblikovani ili sitni, iako to nije sasvim točno. *Kïdo se* meso na manje ili veće komade, a i kruh na komade ili na šnite. *Ne kïdaju se* kolači, povrće, ali ni meso ako se reže na šnite (salama, pršut) ili na šnicle te ako se sitno sjecka. *Kïdati*, osim toga, označava svako otkidanje nekoga komada (rukama, nožem ili škarama) te, kao i u standardu, kidanje na komade. Glagol *rïzati* označava svako rezanje mekšega materijala (uglavnom nožem ili škarama). Tako *se rïže* hrana, tanke grane (obrezivanje), tkanina itd. *Sïči* označava rezanje tvrđega materijala (obično sjekirom, eventualno pilom). Tako *se sīčû* drvenaste grane, kosti, suhi bakalar itd. *Strïči* označava šišanje (kose) i inače svako rezanje škarama (običnim i škarama za lozu). Taj glagol danas upotrebljavaju uglavnom najstariji, a mlađi govore *šīšâti* (o kosi) i *škarâti* (o svemu ostalom, ali ponajviše o biljkama (obrezivanje)). Glagolom se *škopïti* označava rezanje vrhova na lozama – *škopïti löze*, a uz to i škopljenje životinja i ljudi. Glagol *porïti* označava odsijecanje manjih biljaka (obično povrtnica – kelj, salata i sl.), najčešće nožem, a označava i porenje tkanine ili šava. Glagol *kâštriti* označava kresanje i usitnjavanje drveta, tj. takvo rezanje drveta pri kojem nastaju svakojaki manji komadi, ali on označava i neuredno rezanje/komadanje općenito (obično slož. *iskâštriti*). *Pilâti* = piliti. Glagoli specijalizirana značenja *strïči*, *škarâti*, i *pilâti* daleko su češći od općenitih glagola *rïzati* i *sïči* u odgovarajućem značenju. *Cīpâti* označava samo cijepanje sjekirom. Nešto je složenija situacija kod glagola s prefiksima. Ovdje dajem najobičnije primjere, a detaljnije v. pod pojedine glagole. Glagoli s prefiksom *iz-*/*(is-*) stoje u očekivanu odnosu prema jednostavnim glagolima: *iskrīžâti* (npr. *kapülu*, *koljāči*), *iskïdati* (npr. *mêso*), *isrïzati*/*izrïzati* (npr. *mêso*, *pršüt*), *isïči* (npr. *grậne*, *kösti*). Slična je situacija i u glagola s prefiksima *na-* i *po-*: *narïzati* (*pršüt*, *slanïnu*), *nasïči dȓv*, ali i *krüva*), *porïzati* (*pȓst*), *porïzati se*, *posïči* (*grậne*, *stūpï*, *mâsline*), *postrïči*/*poškarâti* (*štrậnjcï*, *löze*). Međutim, *presïči* (*krûh*, *tôrtu*, *grậnu*, *konậc*), *prestrïči*/*preškarâti* (*konậc*, *kïtu*) i *prepilâti* (*grậnu*, *mâslinu*), a *prerïzati* se čuje rijetko. Rijetko se čuje i *razrïzati*, a umjesto njega često dolazi *rasïči*. S prefiksom je *od-* najobičniji i univerzalan glagol *okïnitī*: *fëtu krüva*, *cïcu* (amputirati – *okïniti* uvijek kad je riječ o amputaciji), *grậnu* itd. *Osïči* dolazi nešto rjeđe (*osïči fëtu krüva*, *grậnu*), a *odrïzati* relativno rijetko za mekše materijale (*špậg*, *fëtu krüva*). *Otpiliti* se obično kaže *ispilâti* (kao i ispiliti), a rjeđe *otpilâti*. *Ocīpïti* = odsjeći/otkinuti dio koji strši (obično granu): sjekirom, rukom, a *ocīpïti* može i vjetar.

A) Naglasna paradigma A.

Osnova na *m*: *nậdmen*, *nậdmi se*, *nadüti*, *nadû – nadüla*, *nậdmut – nậdmuta*:
-düti: *nadüti* (samo o hrani – *nadû me je fažô*), *nadüti se* (samo od hrane).

Osnova na *n*: *požënjen*, *požënji*, *požëti*, *požê*, *požëla*, *požënjen – požënjena*:
žëti (mlatiti žito (ječam) da se raspadne klasje; žeti/kositi žito[437]), *požëti* (požeti, pokositi žito).

B) Naglasna paradigma B.

Osnove na *m*. Primjeri: *nậčmen*, *nậčmi*, *načậti*, *nâčo – načậla/nâčola*, *nậčmut – nậčmuta*; *üzmen/vâzmen* (v. § 7,4), *üzmi/vâzmi*, *uzê(s)ti/vazê(s)ti*, *üze/vâze*, *uzêla/üzela* i *vazêla/vâzela*, *üzmut/vâzmut – üzmuta/vâzmuta*; *iznëmen*, *iznëmi*, *iznêti*, *'izne – iznêla/'iznela*, *iznëmut – iznëmuta* i rjeđe *iznëmljen – iznëmljena* (od nekih sam čuo i *iznëmen – iznëmena*).
Ovamo pripadaju: *-čậti*[438]: *načậti*, *počậti*; *-êti*: *najậti (*tr. zaraziti, prenijeti nekomu – *najậče te grïpun*, *švencïma* – dobit ćeš od njega gripu, uši), *najậti se* (zaraziti se, dobiti od nekoga), *pojậti* (podići), *pojậti se* (dići se), (*prijậti* – nepravilan glagol – v. § 31,VI,13,b), *ujậti* (suziti ušivanjem (s unutrašnje se strane odijevnoga predmeta nabere i ušije koliko treba da bi bio uži)), *zajậti* (posuditi – *nëkomu* i *u nëkoga* (gen.)), *otêti*, *preotêti*, (*uzê(s)ti/vazêsti* (*üzmuto*), *iznêti* (izvaditi; iznijeti – *iznëmi stô vậnka*); *-žậti*: *nažậti* (pritisnuti, istisnuti – *čïrjok*, *pûgvicu*, *prîšč*), *sažậti* (izažeti, iscijediti stiskanjem – *kïpu*, *limûn*).

Osnova na *p*: *nậspen*, *nậspi*, *nasûti*, *nâsu*, *nâsula/nasûla*, *nậsput – nậsputa*:
-sûti: *isûti*, *nasûti*, *osûti se (izruniti se*, dobiti osip), *posûti*, *presûti*, *prosûti*, *rasûti*, *usûti*, *zasûti*.

Osnova na *n*: *opënjen* i rjeđe *ôpnen*, *opënji/ôpni*, *opêti*, *öpe – opêla/öpela*, *opënjen – opënjena* i *ôpnut – ôpnuta* (za varijante u pojedinih glagola v. ondje):
-pêti (*penjâti se*): *ispêti* (*ispënjen* – tr. pomoći nekomu da se popne – obično djetetu), *ispêti se* (*ispënjen se* – popeti se), *opêti* (*opënjen/ôpnen* – otkopčati), *raspêti* (*raspënjen* – raskopčati),

[437] Objašnjenje informanta: *A prïje su gūlïle žïto, po su... žënje onö ka bi tûkli – ka bi tûkli, govöri »na gomïli žënje«. (...) Kad je, mïslin, ako je kösor, ûnda su žële: is otîn bi pokosî, i tö se žëlo, a na gûmlu su îsto govorïli »žënjen«.*
[438] Dijakronijski osnova na *n*.

raspêti/*razapêti* (*razậpnen, râzape* – razapeti (*Isüsa*)), *raspêti se* (poznatomi je samo u izrazu *ne môgun se raspêti (na svë strậne)* – obaviti sto stvari odjednom), *sapêti* (*sapënjen* – sapeti, sputati – samo u izrazima kao *bôg če te sapêti*, *bôg te sâpe*, *neka te bôg sapënje*, *âjme käj sâpeta san* (od bolova, ukočenosti u tijelu), *drži se käj sâpeta* (ukočeno)), *zapêti* (*zapënjen*/*zậpnen* – zakopčati; zapeti, zakačiti (*küku na škûrima*); zapeti, zakačiti u prolazu (*zâpe je za ormậr*); zapeti, spotaknuti se).

c) Naglasna paradigma C (osnova na *n*): *kunên*, *küni*/*kunï*, *kljậti*, *kljậ* – *kljậla* (ali *prëkljo* – *preklậla*/*prëkljola*),
kljậti (kleti, proklinjati), *kljậti se* (kleti se, zaklinjati se), *preklậti* (prokleti – izreći kletvu koja je dala/će dati ploda – pridjev *prökljet*), *zaklậti* (zakleti nekoga – izreći kletvu prema nekom (nepoznato/nevažno uspješnu ili bezuspješnu));

6. Šesti razred. Ovamo pripadaju glagoli s osnovom na likvidu. Doduše, u infinitivu se (kod *mlïti* i u pridjevu radnom) to više ne vidi zbog metateze likvida. Pojedini se glagolski oblici razlikuju stupnjem prijevoja (dijakronijski gledano: praznina i punina *e*), a i pojedini se glagoli ovoga razreda međusobno razlikuju po stupnju prijevoja u pojedinim oblicima.

a) Naglasna paradigma A (osnova na *l* – punina u svim oblicima): *mëljen*, *mëlji*, *mlïti*, *mlî* – *mlïla*, *mëljen* – *mëljena*:
mlïti, *namlïti* (zbirno), *premlïti* (ponovo samljeti), *samlïti*;

b) Naglasna paradigma B (osnove na *r*).

Punina samo u infinitivu: *ümren*[439], *ümri*, *umrîti*, *ümra* – *umr̈la*; *podậpren*, *podậpri*, *podaprîti*, *podâpra* – *podapr̈la*, *podậpren* – *podậprena*:
-mrîti: *obamrîti* (*obamr̈la san* – uhvatila me slabost, *obamr̈le su mi nöge* – uhvatila me slabost u nogama) *pomrîti*, *premrîti* (*ö stroha*), *umrîti*, *zamrîti*; *-prîti*, *doprîti*, *oprîti* (otvoriti (o vratima i prozoru – danas rijetko)), *oprîti se* (oprijeti se, osloniti se), *podaprîti* (samo konkretno, tj. nešto da ne padne), *uprîti*, *zaprîti* (zatvoriti (o vratima i prozoru – danas rijetko).

[439] Prefiks se ne dulji ni u jednoj složenici od *-mrîti*. U ostalih se glagola ovoga razreda prefiks u prezentu i pridjevu trpnom dulji u naglašenom zatvorenom slogu.

Punina u infinitivu i prezentskoj osnovi (u prezentu i imperativu informanti potvrđuju i prazninu kao nešto što je danas rijetko, ali se ranije moglo čuti češće): *rastëren*/*rậstren*, *rastëri*/*rậstri*, *rastrîti*, *râstra* – *rastr̈la*, *rastëren* – *rastërena*.
Ovamo pripadaju: *-drîti* (derâti): *odrîti* (*kòžu*, *zêca*, *gr̈lo* (poderati grlo – vičući); *ne môgu se odrîti* slično kao *ne môgu se raspêti*), *razdrîti* (iznositi: poderati, izlizati nošenjem, pranjem (odjeću i obuću); *-strîti* (*sterâti*): *prestrîti* (prostrijeti, npr. *valîncu po tlohü*) *rastrîti* (rastrijeti, raširiti (da se suši, npr. *röbu* (*po konöpu*, *po žïci*))), *smôkve po lësami*; *-ždrîti* (*žderâti*): *naždrîti se*, *požd̈rîti*, *preždrîti se*.

Praznina u svim oblicima (u prezentu *â* < *ь*), jedino u *satrîti* punina u infinitivu: *istâren*, *istâri*, *ïstra* (ali *trâ*) – *istr̈la*, *istâren* – *istârena*:
tr̈ti (trljati; brisati; masirati), *istr̈ti* (istrljati; obrisati; izmasirati), *natr̈ti* (natrljati), *otr̈ti* (obrisati), *potr̈ti* (pobrisati; *pijât krüvun* – pokupiti kruhom umak, masnoću i sl. s tanjura), *pretr̈ti* (protrljati; prebrisati), *rastr̈ti* (razmasirati), *utr̈ti* (utrljati), *zatr̈ti se* (subjekti kao *kölino*, *s̈ïme*), ali *satrîti*.

Punina u infinitivu i pridjevu radnom: *obậzren se*, *obậzri se*, *obazrîti se*, *obazrî se* – *obazr̈la se* (sic).

7. Sedmi razred. Ovamo pripadaju osnove na *i* (dijakronijski *i*, *y*, *ě*) i *u*.

a) Naglasna paradigma A.

Osnove na *i*: *pökrijen*, *pokrî*, *pokr̈iti*, *pokrî* – *pokr̈ila*, *pokrivên* – *pokrivenâ*[440].
Ovamo pripadaju: *b̈iti* (samo u posuđenoj izreci *bölje da te b̈ič b̈ije nego da te mậrčeno sûnce gr̈ije*), *izb̈iti*, *nab̈iti*, *odb̈iti* (konkretno – *inkârat sa zîda*, *bâlu*; ne prihvatiti; *hrậnâ mi se je odb̈ila* – ne mogu jesti), *pob̈iti* (poubijati), *pob̈iti se* (potući se), *preb̈iti* (pretući nekoga; slomiti; probiti, npr. *nëkomu üši*), *razb̈iti*, *ub̈iti* (ubiti; zaklati (paralelno uz *zaklâti*, ali češće[441]); dobro natući (nekoga) – *âjme ubî ga je*)), *ub̈iti se* (ubiti se; razbiti se (npr. pri padu), *ub̈iti se nâ mrtvo* – 1. jako se izubijati, 2. udariti se/izubijati se sa smrtnom posljedicom), *zab̈iti*;

[440] U složenica od *-b̈iti* *-bijên* – *-bijenâ*, npr. *razbijên*, *ubijên*.
[441] *Ub̈iti prešcâ*, *jậnjca*, *kòkoš* (češće nego *zaklâti*); *ubî ga je nožûn* ili rjeđe *zaklậ ga je* (o čovjeku).

-đȉti: izđìti (izdjenuti (*konȃc iz iglê*, *öka iz zb̈ice*)), *nađ̈iti* (*öka na zb̈icu*, *jëšku na üdicu*, *nëkomu îme*), *pređ̈iti* (*konȃc* (iz igle u iglu)), *uđ̈iti* (udjenuti), *zađ̈iti* (zadjenuti – *zâ pos*, *zâ uho* (zadjenuti za uho; oglušiti se o nešto)); *kr̈iti*, *okr̈iti* (otkriti; otklopiti (posudu)), *pokr̈iti* (pokriti; poklopiti (posudu)), *prekr̈iti* (prekriti; ponovo pokriti (*küću*, *krôv*)), *raskr̈iti* (*raskr̈iti pöstelju* – razbacati posteljinu i dr. po krevetu da se prozrači), *sakr̈iti*; *-m̈iti*: *um̈iti* (npr. *dītë*), *um̈iti se*; *-sp̈iti*: *dosp̈iti* (stići, stići obaviti: obično s inf. (*dosp̈iti svë pobrâti*), ali i *dosp̈iti (svâs) posâ̧*), *presp̈iti* (stići (na neki cilj: *döma*, *na brôd*); *dozreti*), *usp̈iti* (uspjeti (*uspî je u životu̇*); stići (obaviti) – *posâ̧*, *vö svë*, *pobrâti mâsline*; na vrijeme stići na cilj – *na brôd*, *na autôbus*); *šiti* (šiti strojem, tj. spajati skrojene dijelove, porubljivati i sl.[442]), *našiti* (npr. *kurdëlu na kuntrînu*, *kožu na kolëna* – strojem ili ručno*)*, *pošiti* (podšiti (obično o popravljanju/prišivanju đona na cipeli))*, pršȉti* (prišiti (*batûn*, *šustînu*) – ručno; *pršȉti nëkomu*. udariti nekoga – *nogûn u guz̈icu*), *rašiti*, *sašiti*, *zašiti*; *šẗiti* (čitati), *prešẗiti* (pročitati).

Osnove na *u*: *öbujen*, *obûj*, *obüti*, *obû – obüla*, *obuvên – obuvenâ*.
Ovamo pripadaju: *čüti* (nesv. i sv. imp. se ne upotrebljava, nego prez. *čüješ?*, ili *poslüšoj*; ne upotrebljava se ni pridjev trpni), *prečüti* (prez. *prëčujen* – nema imp. i prid. trp.); *-üti*: *izüti*, *izüti se*, *obüti*, *obüti se*, *prebüti*, *prebüti se*.

b) Naglasna paradigma C i složenice:

Kratki infinitivi: *pījȇn* (ali *pöpijen*), *pî*, *p̈iti*, *pî – pîla* (*pöpi – pöpila*/*popîla*), *popijȇn – popijenâ*[443].
Ovamo pripadaju: *p̈iti* (piti (apsolutno često znači: *piti vino*); upijati – *güča pījȇ pôt*), *nap̈iti* (napojiti alkoholom), *nap̈iti se* (napiti se, popiti, ugasiti žeđ, npr. *nap̈iti se vodê*, *vīnâ*, ali i apsolutno (često u značenju: *popiti vina*); napiti se, opiti se), *op̈iti*, *op̈iti se*, *pop̈iti* (*popiti*; upiti), *prop̈iti se*, *up̈iti*, *zap̈iti* (*svë što îmoš*, *šôldi*); *-v̈iti*: *nav̈iti* (*kösu* – uz starije *nar̈icati*; *alarȍj*/*sât*), *pov̈iti* (*dītë*), *prev̈iti* (*dītë*), *razv̈iti* (*dītë* – suprotno od *pov̈iti*; u novije vrijeme i *fȋlm*), *sav̈iti*, *sav̈iti se* (poviti se pod teretom (npr. o voćki)), *zav̈iti* (*rûku*);
(*b̈iti – jesân* – v. § 31,VI), *dob̈iti* (dobiti; pobijediti – *döbili smo ih*, *döbi san parẗiju*); *l̈iti* (samo u vezi sa *süze – l̈ije*(!) *süze*, *l̈ila je süze*): *dol̈iti*, *izl̈iti*, *nal̈iti*, *obl̈iti* (*drôp* (kom da bi se

[442] Poderana se mjesta na odjeći *kr̈paju* ili *klj̑taju*, u bolnici čovjeka također *kr̈paju* (u novije doba i *šȉju*). Poderana se odjeća obično krpa ručno, ali ako se krpa šivaćim strojem može se reći i da se *šȉje* i da se *kr̈po*. Ako se nešto porubljuje ručno, obično se ne upotrebljava nijedan od triju spomenutih glagola, nego se *prâvi rûb* ili *porubl̑ivo*.
[443] *J* pred nastavkom pridjeva trpnoga samo u složenica od *p̈iti* i *v̈iti*, a drugdje *v*, npr *polivên*.

iz njega dobio *oblȉvak*); *pôt me je öblila)*, *odlȉti*, *podlȉti* (podliti – o posudama iz kojih se prolijeva prilikom nalijevanja: *pödlila mi je kôguma*), *podlȉti se* (o krvi = *nasêsti*), *polȉti* (*dvôr* (da se osvježi), *röbu* (naliti vode po robi preko lužnice s pepelom) itd.), *prelȉti*, *prolȉti*, *razlȉti*, *ulȉti*, *zalȉti*;

Dugi infinitivi: *oplījên*, *oplȉ*, *oplȉti*, *öpli* (ali *rascrȉ*, *pognjȉ*) – *oplȉla*, *oplivên*, *oplivenâ*.
Ovamo pripadaju: *crȉti* (topiti salo, slaninu i sl.), *rascrȉti*, *rascrȉti se*, *gnjȉti*[444] (*gnjījû kumpīrī*), *pognjȉti*; *plȉti* (plijeviti), *oplȉti*, *preplȉti*.

8. Osmi razred. Infinitivna osnova glagola 8. razreda završava na *a*, a prezentska na suglasnik. Glagoli se ovoga razreda međusobno razlikuju odnosom stupnja prijevoja u infinitivnoj i prezentskoj osnovi. Neki bi se glagoli ovoga razreda mogli smjestiti i drugdje.

a) Naglasna paradigma A.

Praznina u obje osnove (u glagola *slâti* i složenica u prezentskoj osnovi *â* < *ъ*): *pošâljen*, *pošâlji*, *poslâti*, *posl̥â – poslâla*, *pošâljen – pošâljena* i rjeđe *posl̥ân – posl̥âna*; *dôgnen*, *dôgni*, *dōgnâti*, *dōgn̥â*, *dōgnâla*:
slâti, *poslâti*;
-gnâti: *dōgnâti* (dotjerati – stoku), *izagnâti* (istjerati), *pōgnâti* (potjerati – stoku), (*obagnâti* (prez. *obagn̥â* – oploditi – o ovcama (*brȃv ôvcu*))).

U prezentskoj osnovi punina *e*, u infinitivnoj praznina: *posëren*, *posëri*, *posrâti*, *posrȃ – posrâla*, *posëren – posërena* i rijetko *posrȃn – posrȃna*:
srâti (dosl.; fig. (+ dat.) – govoriti besmislice; fig. tr. govoriti ružno o nekom, kritizirati nekoga), *isrâti*, *isrâti se*, *nasrâti*, *posrâti* (dosl. – npr. *vȅliko gōvnö*, *mudȃnte*; fig. = *ispljücati* – iskritizirati, nagovoriti ružno o nekom), *posrâti se* (dosl. – *na Velikūsü*, *u mudȃnte*; fig. – *ö stroha*), *zasrâti* (dosl.; fig. – zaprljati; fig. – zabrljati, učiniti kako ne treba[445])).
U prezentskoj osnovi punina *o*, u infinitivnoj praznina: *zaköljen*[446], *zaköljı*, *zaklâti*, *zaklȃ – zaklâla*, *zaköljen – zaköljena* i rjeđe *zaklȃn – zaklȃna*:
klâti, *poklâti* (dijelno), *preklâti*, *zaklâti*.

[444] Češće *gnjīlīti* i složenice.
[445] Ponekad se u ovom posljednjem značenju čuje i posuđeno *usrâti*, čiji pridjev radni obično ima naglasak pod štokavskim utjecajem, npr. *sâ ga je üsrala*.
[446] Dijakronijski gledano riječ je o osnovi na likvidu s puninom *o* u svim oblicima.

b) Naglasna paradigma B.

Praznina u obje osnove: *ûžgen*, *ûžgi*, *užgâti*, *üžgo – užgȩ̂la/üžgola*, *ûžgut – ûžguta* ili *ûžgen – ûžgena* ili *ûžgon – ûžgona/užgȩ̂na*:
-žgâti, *nažgâti* (upaliti, npr. *öganj*, *lumîn*, *svîtlo*), *obažgâti* (ožariti (novi zemljani lonac; peku), *podažgâti*, *užgâti* (upaliti (*öganj*, *lumîn*, *svîtlo*); zapaliti (*slâmu*, *küču*))[447].

U prezentskoj osnovi punina *e*, u infinitivnoj praznina: *pobëren*, *pobëri*, *pobrâti*, *pöbro – pobrȩ̂la/pöbrola* (ali *brȩ̂ – brȩ̂la*), *pobëren – pobërena* ili (rjeđe) *pöbron – pöbrona* i rijetko *pobrȩ̂na*:
Ovamo pripadaju: *brâti* (brati (sve osim grožđa (*tr̈gati)* i maslina sa stabla (*češâti*); = *podabïrati* IV,1,a), *izabrâti*, *nabrâti*, *pobrâti*, *prebrâti*[448]; *prâti*, *prâti se* (v. b. 486), *naprâti se* (naprati se, puno toga oprati), *oprâti*, *preprâti* (proprati), *rasprâti* (proprati prije glavnoga pranja (napraviti pretpranje))[449].

U prezentskoj osnovi punina *o*, u infinitivnoj praznina: *pozöven*, *pozövi*, *pozvâti*, *pözvo – pozvȩ̂la/pözvola*, *pozöven – pozövena* i *pözvon – pozvona* (rijetko *pozvȩ̂na*), ali *zvȩ̂n – zvȩ̂na*: *zvâti*[450] (zvati; *zvȩ̂n îsto kaj štimȩ̂n* – samim pozivom ukazao sam ti čast (a tvoja je stvar hoćeš li doći ili ne)), *dozvâti*, *odazvâti se*, *pozvâti*, *zazvâti* (zazvati, pozvati; nazvati telefonom (termin)).

Punina *e* ili *o* u obje osnove: *izören*, *izöri*, *izorâti*, *izöro – izorȩ̂la/izörola*, *izören – izörena* i *izöron – izörona* (rijetko *izorȩ̂na*).
Ovamo pripadaju: *češâti* i složenice (v. IV. 1,b – kratke osnove), *derâti*, *derâti se*, *penjâti* (tr. – pomagati da se popne (obično djetetu) – obično učestalo prema *ispêti*), *penjâti se*, *orâti*, *izorâti*, *poorâti*, *preorâti*, *zaorâti*; *sterâti* (širiti da se suši, npr. *röbu po konöpu/po žïci*, *smôkve po lësami*); *verâti se*, *izverâti se*, *uzverâti se*, *žderâti*.

[447] Umjesto ovih glagola danas se često upotrebljavaju prefiksalne složenice od *pȃlïti*.
[448] *Ubrati* se kaže *okïniti*.
[449] *Isprati* (od detergenta i sl.) kaže se *ražentâti*.
[450] U svim ugljanskim govorima osim kukljičkoga i kaljskoga prezent po n. p. C (*zovemö*), a tako i na Ošljaku. Osim kaljskoga (*zôvemo*) prezent sam po n. p. B čuo i u Ždrelcu (*zövemo*), ali u Neviđanima *zovẽn*.

c) Naglasna paradigma C (u svim oblicima punina *e* ili *o*): *razjebên*, *razjëbi*, *razjebâti*[451], *razjëbo* – *razjëbola* (eventualno *razjebȃla*, ali *zarovȃla* uobičajeno uz *zarövola*), *razjëben* – *razjëbena* / *razjëbon* – *razjëbona* (eventualno *razjebȃna*).
Ovamo pripadaju: *jebâti*, *izjebâti*, *razjebâti*, *zajebâti* (prid. rad. *zäjebo* – *zäjebola*/*zäjebala* – utjecaj štokavskoga naglaska, a tako i pridjev *zäjebon*); *rovâti* (revati, njakati (o magarcu); revati, derati se (o čovjeku)), *zarovâti*.

II. Glagoli druge vrste. Ovamo pripadaju glagoli sa sufiksom *-ni-*/*-nu-* u infinitivnoj osnovi, o kojem v. § 2,2,g,α. U ovom popisu glagole navodim samo s daleko češćom varijantom toga sufiksa (*-ni-*). Neki od njih taj sufiks nemaju u pridjevu radnom, neki ga imaju obavezno u muškom rodu jednine, a u ostalim oblicima fakultativno, dok ga neki imaju fakultativno ili obavezno u svim oblicima pridjeva radnoga. Raspored sufiksa djelomično ovisi o osnovi na koju se taj sufiks treba dodavati. Glagol uvijek ima sufiks u osnova na vokal (tip *rïniti*), a u osnova na suglasnik ga često nema. U obliku pridjeva radnoga ovih glagola svakako postoje manje razlike između pojedinih govornika, iako su moji informanti bili prilično jedinstveni. Pridjevi se trpni tvore sufiksima *-ut-* i *-jen-*. Pridjeve trpne (i »obične pridjeve« s jednakom tvorbom) za glagole pojedine natuknice dajem unutar popisa, obično u srednjem rodu jednine.

1. Naglasna paradigma A.

Pridjev radni bez sufiksa *-ni-*.
Kratke osnove: *püknen*, *pükni*, *pükniti*, *püko* – *pükla*, *püknut* – *püknuta* i *püknjen* – *püknjena*.
Ovamo pripadaju: *cïkniti* = *nacïkniti* (napuknuti), *cr̈kniti* (*cr̈knuto*, *cr̈knut ümoran*); *fr̈kniti* (frknuti, odletjeti), *otfr̈kniti*, ali *zafr̈kniti* (tr. zafrknuti, zeznuti – *zafr̈knut* (nezgodan, zeznut)); *füzniti* (kliznuti), *isfüzniti* (iskliznuti), *pofüzniti* (okliznuti se; kliznuti, iskliznuti); *-hr̈zniti*: *pohr̈zniti* (pokliznuti se); *-kïsniti*: *iskïsniti* = *prokïsniti* (prokisnuti, pokvariti se – *iskïsnuto*, *prokïsnuto*); *krësniti* (*frmilântun*, *upaljâčûn*); *-mr̈kniti*, *smr̈kniti se* (bezlično = *zaškūr̈iti se*, *ismrâčïti se*; *o čovjeku*: smrknuti se – *smr̈knuto*); *-mr̈zniti*: *smr̈zniti se* (novije za *pozêsti*), *zamr̈zniti* (tr. – novije za *poleđiti* tr. – *zamr̈znut*); *-müknïti*: *premükniti* (promuknuti), *umükniti*, *zamükniti*; *prë(g)niti- prë(g)ni* i *prëgo*, *prë(g)nila* i *prëgla* (uplašeno se trgnuti, uplašiti se), *isprë(g)niti (isprë(g)nut* – preplašen); *pükniti* (*püknjeno*/*püknuto*), *napükniti*

[451] O psovci v. § 4,1,a. U psovci se ponekad javlja i štokavsko mjesto naglaska: *jëben*.

(napüknjeno/napüknuto), *prepükniti*, *raspükniti se*; *ščëgniti* (uplašiti se; jauknuti), *zaščëgniti*; *ščükniti* (škljocnuti); *šmügniti* itd.

Duge (produljene) osnove: *đignen*, *đigni*, *đigniti*, *đigo – đigla*, *đignjen – đignjena* i *đignut – đignuta*.

Ovamo pripadaju: *-bîgniti*, *pobîgniti*; *đigniti* (dići; skloniti (da ne smeta – obično o nekoj manjoj stvari – *tëču iz stolâ*, *röbu iz pöstelje*); razaznati tekst – *ne môgu đigniti* – ne vidim pročitati – *đignjeno/đignuto*), *podđigniti* (podići; posklanjati – *podđignjeno/podđignuto*), *zadđigniti* (*kösu*, *vëštu*); *-đisniti*: *istđisniti* (stisnuti; istisnuti – *istđisnuto/istđišnjeno*), *pretđisniti* (pritisnuti – *pretđisnuto/pretđišnjeno*)), *zatđisniti* (zagurati – *zatđisnuto/zatđišnjeno*).

Sufiks *-ni-* obavezan u muškom rodu pridjeva radnoga, a u ostalim oblicima kolebanje.

Kratke osnove: *lüpnen*, *lüpni*, *lüpniti*, *lüpni*, *lüpla/lüpnila*, *lüpnjen – lüpnjena* i *lüpnut – lüpnuta*.

Ovamo pripadaju: *-bezëkniti*: *zabezëkniti se* (*zabezëknuto*); *bljüsniti* (pljusnuti – o kiši) – obično bezlično; tr. naglo izliti); *brëcniti* (brecnuti (o zvonu); podviknuti, povisiti ton na nekoga – *brëcni je ņâ me*), *zabrëcniti* (= *brëcniti*); *bübniti* (bubnuti, lupiti, udariti); *büsniti* (tr. i + *u* s ak.) udariti, zabiti se glavom (o ovcama i sl., a prema tome i o ljudima); zabiti se u nešto, npr. *brôd je büsni u rîvu*), *pobüsniti se* (sudariti se glavama); *čöfniti* (udariti nekoga (obično po glavi)); *čökniti* (čučnuti; *stậti čöknut* – biti u čučećem položaju); *čüšniti* (šutnuti); *flisniti* (udariti nekoga dlanom); *gücniti* (progutati – obično u razgovoru s djecom), *pregücniti* (progutati); *-güsniti*: *(i)zgüsniti se* (*(i)zgüšnjeno/(i)zgüsnuto*; *këcniti* (udariti; ubiti); *kljëpniti* (klepnuti, lupiti); *(s)kösniti* (trznuti); *lüpniti* (intr. i tr. – *lüpnjeno/lüpnuto* – oštećen pri udarcu), *zalüpniti* (intr. i tr.; *ljösniti* (pasti, prosuti se, ljosnuti); *mïgniti*, *namïgniti*; *pïsniti*; *plësniti* (pljesnuti; = *ljösniti*); prâsniti; *rëgniti* (= *pïsniti); pŕhniti* (pŕhnuti); *skökniti*, *preskökniti*; *ščücniti* (štucnuti); *špëhniti* (udariti nogom; lakše udariti, zakačiti – subjekt je obično magarac ili konj, ali može biti i čovjek); *štröpniti* (poprskati); *šükniti* (šuknuti, baciti); *švïgniti* (ošinuti); *trësniti*, *(i)strësniti*; *tŕgniti*, *tŕgniti se*, *pretŕgniti se* (pretrgnuti se – ironično o osobi koja ništa ne radi ili u nešto ne ulaže truda); *trïsniti* (ošamariti); *trösniti* (= *ljösniti*); *tŕzniti*, *tŕzniti se*; *-tvŕdniti*: *stvŕdniti se* (*stvŕdnjeno/stvŕdnuto*); *-vïkniti*: *navïkniti* (*navïkni/navïko* – samo intr., a *naučïti* tr. i intr.), *obïkniti* (*obïkni* i *obïko*) itd.

Duga osnova: *povîznen*, *povîzni*, *povîzniti*, *povîzni – povîzla/povîznila*, *povîznut – povîznuta* (*povîžnjen – povîžnjena*):

-vîzniti: *povîzniti* (poduprijeti nešto da stoji nagnuto – *bâčvu kantūrûn*, *vrậta na zîd*; prevrnuvši se pasti na živo biće, poklopiti – *plöča ga je povîzla* – *povîznuto* i eventualno *povîžnjeno*).

Pridjev radni sa sufiksom *-ni-* (sve osnove kratke).

Primjer: *okïnen*, *okïni*, *okïniti*, *okïni* – *okïnila*, *okïnjen* – *okïnjena* i *okïnut* – *okïnuta*.

Ovamo pripadaju: *blëniti (*piljiti, buljiti), *zablëniti se* (*zablënuto*); *brïniti se*, *zabrïniti se* (*zabrïnuto*); *cëniti*1 (lagano propuštati vodu (obično o bačvi)); *-cëniti*2: *zacëniti se* (prestati disati (od plača ili smijeha) – kaljski *zacêniti se*); *-čïniti*: *počïniti* (odmoriti se, odležati – *čövik posli ručênja*, *zemljâ* (nakon određene kulture), *ručênje posli küvanja* (da se ohladi) itd.); *-gâniti*: *ugâniti* (uganuti (nögu) – svakako novije); *gïniti*, *izgïniti*, *pogïniti*; *kâniti* (ka(p)nuti); *lâniti*, *izlâniti*, *izlâniti se*, *-kïniti*: 1. *okïniti* (otkinuti; ubrati; odrezati – v. b. 436 – *okïnjeno*/*okïnuto*), *prekïniti* (prekinuti – *prekïnjeno*/*prekïnuto*), *raskïniti* (rastaviti – pöstelju (na sastavne dijelove), *mutôr* – novije *rastâviti*; rasporiti po šavu, npr. *vëštu* – *raskïnjeno*/*raskïnuto*, *skïniti* (skinuti[452] (*skïnjeno*/*skïnuto*), *zakïniti* (zakinuti nekoga; donekle pokidati, oštetiti – *nöhat*, *zậnôhticu* – *zakïnjeno* (samo u 2. značenju) i *zakïnuto* (u oba)), 2. *iskïniti* = *prokïniti* (istresti, isprazniti – *pijât u bruncîn* – sadržaj tanjura u lonac – is*kïnjeno*/is*kïnuto*), *zakïniti* (zapasti, napadati: samo o snijegu – *snîg je zakïni* i bezlično); *krësniti*; *kröniti (*kapnuti); *mïrdniti*, *mïrdniti se*; *plâniti*, *preplâniti* = *zaplâniti* (zagorjeti); *pljüniti* (pridjev pljùnuti = vrlo sličan), *ispljüniti*; *pïniti*; *rïniti*, *porïniti* (pogurnuti; porinuti (brod) – *porïnuto*/*porïnjeno*); *-tïniti*: *potïniti* (potonuti; potopiti – *potïnjen*/*potïnut* – potopljen); *türniti*, *potürniti*; *šüniti* (gurnuti nekamo (deprecijativno) – *šüni to nâmo*; udariti); *trëpniti*; *vëniti* (venuti), *povëniti* = *uvëniti* (*povënuto*/*povënjeno* i *uvënuto*/*uvënjeno*); *zïniti* (zinuti; zijevnuti) itd.

[452] Uglavnom o skidanju nečega nataknutoga, a i u tom značenju uz *maknïti*: *skïniti iz rậžnjâ*, *iz perūnâ* i sl. U ostalim se značenjima koja dolaze u hrvatskom standardnom jeziku, većinom upotrebljavaju drugi glagoli kao *isvûči*, *izüti*, *dosêći*, *kalâti* (skinuti, spustiti, dohvatiti odozgor).

2. Naglasna paradigma B.

Sufiks -*ni-* fakultativan u svim oblicima pridjeva radnoga, ali je varijanta bez sufiksa češća.

Kratke osnove: *mäknen*/*mâknen* (§ 9,5,b,β), *mäkni*/*mâkni*, *makn̈iti*, *mâko* – *mâkla* i rjeđe *maknî* – *makn̈ila*, *mäknjen*/*mâknjen* – *mäknjena*/*mâknjena* i rjeđe *mäknut*/*mâknut* – *mäknuta*/*mâknuta*.
Ovamo pripadaju: *dahn̈iti* (pridjev radni se obično ne upotrebljava), *izdahn̈iti* (izdahnuti – samo doslovno), *odahn̈iti*, *predahn̈iti* (doći do zraka), *udahn̈iti*; *kljakn̈iti* (kleknuti); *makn̈iti*, *izmakn̈iti* (tr. izvući (vukući po podlozi) – *izmakn̈iti elemênti, sjêdalicu po sêsti*; intr. = *izmakn̈iti se* – izmaknuti se, iskliznuti – *iz rūkê*), *odmakn̈iti* (samo tr.), *pomakn̈iti*, *premakn̈iti* (= *premëstiti*), *primakn̈iti*, *razmakn̈iti*, *zamakn̈iti* (intr.: npr. *iza čōškâ*) – pridjev trpni svih prijelaznih glagola (-)*mâknjeno*/*mâknuto*; *-pahn̈iti*: *opahn̈iti* (malo zakačiti: dodirnuti, lagano udariti (obično nehotice), *zapahn̈iti* (zapahnuti); (*sahn̈iti* – *v.* § 30,I,1,b,α pod 1), *presahn̈iti*, *usahn̈iti*; *-šmagn̈iti*: *prešmagn̈iti* (osušiti se prije vremena – o plodu koji se sasuši prije nego što sazri, ili o cvijetu); *takn̈iti*, *dotakn̈iti*, *istakn̈iti* (izvaditi iz utikača), *natakn̈iti*, *potakn̈iti* (samo o poticanju vatre), *utakn̈iti* (utaknuti – između ostaloga i utikač u utičnicu).

Duge osnove: *istêgnen*, *istêgni*, *istēgn̈iti*, *istëgo* – *istêgla* i *istēgnî* – *istēgn̈ila*, *istêgnjen* – *istêgnjena* i rijetko *istêgnut* – *istêgnuta*.
Ovamo pripadaju: *-brēkn̈iti*: *nabrēkn̈iti*; *-būhn̈iti*: *pobūhn̈iti* (oteći u licu – *pobûhnuto*); *-lēgn̈iti*: *ulēgn̈iti se* (uleknuti se – *ulêgnjeno*/*ulêgnuto*); *nīkn̈iti*, *iznīkn̈iti*, *ponīkn̈iti* (dijelno, tj. o više biljaka); *-prēgn̈iti*: *isprēgn̈iti* (*tovâra* – prema mojim informantima = *raspr̈titi* III,1), uprēgǹiti (*tovâra* – prema mojim informantima = *napr̈titi tovâra*) – *-prêgnjeno/-prêgnuto*; *-sēgn̈iti*: *dosēgn̈iti* (*dosêgnuto*/*dosêgnjeno* – *dosêgnuto ti je* – dohvatio sam ti, tu ti je), *posēgn̈iti* (*za tûjin*, *u tûje*), *presēgn̈iti* – obično samo u 3. l. (premašiti neku mjeru – *presēgn̈ilo je dvâ kîla*); *-tēgn̈iti*: *istēgn̈iti* (istegnuti), istēgǹiti se (protegnuti se), *natēgn̈iti*, *otēgn̈iti* (razvući), *otēgn̈iti* se (razvući se), *potēgn̈iti* (povući), *pretēgn̈iti* (intr.), *pritēgn̈iti*, *protēgn̈iti* (obično *protēgn̈iti nöge* – novije), *rastēgn̈iti*, *utēgn̈iti*, *utēgniti se*, *zatēgn̈iti* – *-têgnjeno*/*têgnuto* za sve osim *pretēgn̈iti* i *protēgn̈iti*;

Sufiks -*ni-* obavezan u muškom rodu pridjeva radnoga, a u ostalim oblicima fakultativan: *skorâknen*, *skorâkni*, *skorȃkn̈iti*, *skorȃknî*, *skorâkla*/*skorȃkn̈ila*:
skorȃkn̈iti, *preskorȃkn̈iti*.

Pridjev radni sa sufiksom -*nȉ-*.

Kratke osnove: *izvr̈nen*, *izvr̈ni*, *izvrn̈iti*, *izvrnî* – *izvrn̈ila*, *izvr̈njen* – *izvr̈njena* i rjeđe *izvr̈nut* – *izvr̈nuta*.

Ovamo pripadaju: *badn̈iti* (bocnuti (*iglûn*, *pr̈stun*); dirnuti, dotaknuti), *dobadn̈iti* (dirnuti, dotaknuti); *-grn̈iti* (usp. *-grâčati* (V,1) i *-grnjīvâti* (V,2)): *izgrn̈iti* (izgrnuti, izgrabiti – *zêmlju*, *cr̈nu jâmu*) *ogrn̈iti* (odgrnuti), *razgrn̈iti*, *zagrn̈iti* (*stūpï*, *pậnji*), *zagrn̈iti se* (*kapȍtun*, *valȉncun*) – *-gr̈njeno* i rijetko *-gr̈nuto* za sve prijelazne glagole; *lazn̈iti* (samo malo kušati/pojesti – *nīsân nego laznî* – samo sam probao/liznuo); *srkn̈iti*; *-srn̈iti*: *nasrn̈iti*, *posrn̈iti*; *svan̈iti*, *osvan̈iti*, *rasvan̈iti se*; (ton̈iti – v. § 30,I,1,b,α pod 1): *potȍn̈iti*; *-trn̈iti*1: *potrn̈iti* (pogasiti), *utrn̈iti* = *zatrn̈iti* (ugasiti), (*trn̈iti*2 – v. § 30,I,1,b,α pod 1): *utrn̈iti* (utrnuti (o dijelu tijela)); *vrn̈iti* (vratiti[453]), *vrn̈iti se* (vratiti se), *izvrn̈iti* (srušiti; prevrnuti; preokrenuti (npr. *mâjicu*); izvrnuti, izokrenuti (smisao, riječi i sl.)), *izvrn̈iti se* (srušiti se, pasti; prevrnuti se), *navrn̈iti* (navratiti, doći – *navrnî san kȍ njega*, *navrn̈ilo mi je* (o nuždi): *morận u kundȕt*; *nacijepiti*, npr. *lȍzu*), *obrn̈iti* (okrenuti; preokrenuti), obrǹiti se, *odvrn̈iti*, *povrn̈iti se* (= vrâtiti se), *prevrn̈iti* (preokrenuti, npr. *kumpīrï* – tako da donji dođu gore (da se mogu osušiti); *ȍčima*; = izvrǹiti, ali rjeđe), *zavrn̈iti* – *(-)vr̈njeno*/*(-)vr̈nuto* za sve prijelazne glagole itd.

Duge osnove: *okrênen*, *okrêni*, *okrēn̈iti*, *okrēnî* – *okrēn̈ila*, *okrênjen* – *okrênjena* i rjeđe *okrênut* – *okrênuta*.

Ovamo pripadaju: *dīrn̈iti*: *dodīrn̈iti*; *-gn̈iti*: *nậgn̈iti* (tr.) i *nậgn̈iti se*, *pōgn̈iti glậvu* i *pōgn̈iti se*, *prīgn̈iti glậvu* i *prīgn̈iti se* (pridjev radni i *prîgla*), *sậgn̈iti*/*sagn̈iti*, *sậgn̈iti se*/*sagn̈iti se* – *nậ-*/*pô-*/*prî-*/*sậ- -gnjeno*/*-gnuto*; *hrēkn̈iti* (hraknuti), *ishrēkn̈iti se*, *ohrēkn̈iti se*; *hūkn̈iti*) puhnuti (kad čovjek puše tako da huči – *hûkni ü ruke* (npr. da se ugriju)); *jōkn̈iti* (jauknuti), *zajōkn̈iti*; *kīhn̈iti*; *krēn̈iti*: *iskrēn̈iti* (*nȍgu* – uganuti; *prsȕru* – istresti sadržaj tave), *nakrēn̈iti* (nagnuti, ukriviti u stajaćem položaju: *tȅču*, *glậvu*, *tâklju*, *nakrēn̈iti se* – iskriviti se npr. zbog problema s kralješnicom), *okrēn̈iti* (okrenuti: *glậvu*, *kȍlo*, *nȅkomu vrậtun*; bezlično i intr. o promjeni smjera vjetra: *okrēn̈ilo je na jȕgo*/*na bȕru*), *pokrēn̈iti*, *prekrēn̈iti* (preokrenuti, prevrnuti na suprotnu stranu), *zakrēn̈iti* (skrenuti *lȉvo*, *dȅsno* (danas i *skrēn̈iti*); okrenuti: *kljûč*, *vȍdu* (= *zatvor̈iti*), *nȅkomu vrậtun*) – svi glagoli s prefiksima *-krênjeno*/*-krênuto*; *-kūsn̈iti*: *zakūsn̈iti* (zapahnuti – o neugodnu mirisu); *-lēzn̈iti*: *prelēzn̈iti* (udariti nečim dužim, obično po većem dijelu tijela, npr. štapom preko leđa); *mậhn̈iti*, *zamậhn̈iti*; *mīn̈iti* (proći – subjekt konkretan i

[453] Danas u Kukljici većinom *vrậtiti*. U Kalima većinom *vrnȕti*.

apstraktan: *Šīmë*, *mâti*, *vrîme*, *lëto*); *mūknïti*; *-pomēnïti*, *napomēnïti*, *spomēnïti*, *spomēnïti se* (prisjetiti se); *pūhnïti*, *ispūhnïti*; *-rūknïti* (zarikati, proderati se); *-sēknïti*: *osēknïti se*; *sīnïti* = *zasīnïti*; *-stūknïti*: *ustūknïti*; *-ščīpnïti*, *uščīpnïti*; *-ščūnïti*: *uščūnïti* (= *uščīpnïti*); *-šēnïti* (*nogûn* – iskrenuti, uganuti nogu; *šēnïti (ü glovu)* – poluditi – *šênut* – lud); *-vēnïti*: *navēnïti* (iskrenuti – *nögu* – *navênjeno/navênuto*), *prevēnïti se* (poviti se (obično o rodnoj maslini)); *vīknïti*, *povīknïti* (podviknuti), *zavīknïti* itd.

III. Glagoli treće vrste. Ovamo pripadaju glagoli koji u 3. l. jednine prezenta imaju nastavak *-i*. U većine dotičnih glagola i infinitivna osnova završava na *i*, a u manjega broja (samo dio sinkronijski kratkih osnova n. p. C i njihovih složenica) infinitivna osnova završava na *a*. Za 3. je vrstu na Ugljanu i u mnogim drugim govorima specifično da u njoj nema prefigiranih glagola n. p. C, već složenice glagola n. p. C pripadaju n. p. B (v. § 30,I,1,c, β,2. Prema tome, s obzirom na način kako popisujem glagole, ovdje su glagoli n. p. B popisani i pod 3 i 4 (pod jednostavnim glagolima n. p. C), a ne samo pod 2.

1. Naglasna paradigma A.

Primjer: *izgâzin*, *izgâzi*, *izgâziti*, *izgâzi* – *izgâzila*, *izgâžen* – *izgâžena*.

Ovamo pripadaju: *-balâšiti*, *zabalâšiti* (zavarati, prevariti); *bâliti* (sliniti (npr. kad djeci izlaze zubi); baliti (o puževima i sl. = *sopoljïviti*); pričati gluposti), *izbâliti*, *zabâliti*; *bâtiti* (pregrmiti nešto; *bâtiti môre* – ploviti); *bâviti se*, *nabâviti*, *zabâviti*, *zabâviti se*; *biljëžiti* (starije *markâti*, *sinjâti*, *obiljëžiti*, *zabiljëžiti*; *-bïstriti*, *razbïstriti*, *razbïstriti se*; *bïšaviti* (pretvarati se u *bïšu* (trunuti, osipati se (o drvetu)), *izbïšaviti*, *pobïšaviti*; *bogâtiti se*, *obogâtiti se*, *izbogâtiti se*; *-brâtiti*: *pobrâtiti se* (pobratimiti se); *brčiti*[454] (baciti – danas izvan upotrebe); *-burâviti*, *zaburâviti* (zaboraviti); *büšiti*[455] (poljubiti – kad se govori s djecom); *-büšiti*: *prebüšiti* (pritvoriti – *vrâta*, *funêstru*), *zabüšiti* (zatvoriti – *vrâta*, *funêstru*); *-cïriti*, *rascïriti se* (raspucati se (obično o plodovima smokve)); *cmâriti se* (lagano se peći; fig. o čovjeku kojemu je vruće), *rascmâriti se* (postati gnjecav, razmljeckati se na toplini, suncu (*slanïna*, *čekulâda*)); *cükriti* (šećeriti), *pocükriti*; *čīstiti*, *iščīstiti*, *očīstiti*, *počīstiti*, *prečīstiti* (površno, na brzinu očistiti – *sämo ču mâlo prečīstiti*), *raščīstiti*; *čöraviti* (slijepjeti, postajati slijep), *očöraviti* (oćoraviti; oslijepjeti); *čüditi se*, *iščüditi se*, *načüditi se*; *začüditi se*; *dangübiti*, *izdangübiti*; *dïmiti*, *dïmiti se*, *nadïmiti*, *nadïmiti se*, *zadïmiti*, *zadïmiti se*; *ditïnjiti* (ponašati se kao dijete), *poditïnjiti* (obično o starcima); *drïtiti* (ravnati – *čâvli*, *žïcu*), *izdrïtiti*; *fâliti* (manjkati; pogriješiti;

[454] Lukoran: *brčiti*.
[455] Kaljski: *büšnuti* – poljubiti.

promašiti), *pofãliti* (uzmanjkati, nestati, pofaliti (ako se nešto izgubi ili ne dotekne)), *prefãliti* (uzmanjkati, ne doteći (samo kad nečega ne dotekne)); *faüriti* (goditi); *-frậncaviti*: *ofrậncaviti* (dobiti spolnu bolest), *pofrậncaviti* (= *ofrậncaviti*; dijelno); *gâditi se*, *izgâditi se*; *-gâliti*, *razgâliti* (razgolititi, npr. *pr̈si*, *nöge*), *razgâliti se* (razgolititi se); *gâziti*, *izgâziti* (izgaziti), *nagâziti*, *pogâziti*, *pregâziti*, *razgâziti*; *ugâziti*, *zagâziti*; *glâditi* (gladiti, milovati; lagano, površno glačati), *glâditi se* (površno se češljati, zaglađivati, poravnavati kosu), *izglâditi* (glačajući dotjerati), *poglâditi* (pogladiti, pomilovati), *zaglâditi se* (poravnati, dotjerati kosu (obično češljem)); *grâbiti*, *izgrâbiti* (izgrabiti, ugrabiti), *nagrâbiti*, *pogrâbiti* (dosl. i fig., npr. *svë je sëbi pogrâbi*), *zagrâbiti*; *-gr̈baviti*: *pogr̈baviti se* (zgrbaviti se = *pogôbati se*, *pogr̈bati se*); *gr̈čiti* (gužvati, npr. *lîpo sëdi: gr̈čiš vëštu*), *gr̈čiti se* (grčiti se), *izgr̈čiti* (zgužvati, npr. röbu), *izgr̈čiti se* (zgrčiti se), *pogr̈čiti* (pogužvati); *gr̈liti*, *izgr̈liti*, *zagr̈liti*; *ḧimbiti* (lakomo zgrtati (o onom što je tuđe)), *poḧimbiti* (uzeti sebi (tuđe) – *svë je poḧimbi*); *hljr̈ibiti* (= *ḧimbiti*), *pohljr̈ibiti*; *-ḧtititi*: *zaḧtititi* (zahititi, baciti, zavitlati nekamo): *îdriti*, *doîdriti*, *zaîdriti*; *îskriti*, *zaîskriti*; *jâgmiti* se, *pojâgmiti se*, *prejâgmiti* (preoteti); *-kâčiti*: *zakâčiti* (novije umjesto *zakocâti* i *zapêti*, npr. *bî je zakâči n̈iku vr̈šu*); *-kâšiti*, *iskâšiti* (pretvoriti u kašu, zdrobiti), *prekâšiti se* (prekuhati se (i pretvoriti se u kašu)), *raskâšiti se* (raskuhati se (i pretvoriti se u kašu)); *kâštriti* (kresati grane – *kâštriti mâsline*; rezati drvo na komadiće; neuredno rezati), *iskâštriti* (obrezati; neuredno izrezati), *okâštriti* (obrezati); *këljiti* (ždrijebiti (o magarici)), *këljiti se*, *okëljiti*, *okëljiti se*; *k̈titi*, *nak̈titi*, *ok̈titi*, *rask̈titi* (npr. *crîkvu* – poskidati blagdanske ukrase); *kljëpiti* (klepnuti, lupiti); *krëšiti* nesv. i sv. ((po)rasti (*cēnë* – samo o cijenama), pojača(va)ti se (npr. *büra*), dobi(va)ti na težini (*krëši san dvậ kīla*), poskupiti/poskupljivati (npr. *kậfa*)); *küčiti* (zveckati – *küčílun*, *kljūčïma* i sl.); *küčiti se* (kućiti se), *sküčiti se*; *küjiti* (šteniti), *küjiti se*, *oküjiti*, *oküjiti se*; *küpiti*, *küpiti se*, *isküpiti* (skupiti), *isküpiti se*, *naküpiti*, *naküpiti se*, *poküpiti*, *poküpiti se*; *küriti* (ići (o satu, satima, vremenu)), *isküriti* (intr. predurati, izdržati (kad se ima u vidu neki rok) – *do krậja (mïseca)*); *-küsiti*: *oküsiti*; *lâpiti* (plašiti – informant: *blậgo lâpiš*), *prelâpiti* (preplašiti); *mëstiti* (namještati, premještati), *mëstiti se* (namještati se; seliti se – *mëstili su se trî pûti*), *namëstiti*, *premëstiti*, *smëstiti*; *m̈liti se* (biti nekoga žao – *m̈li mi se* – žao mi ga je), *sm̈liti se* (sažaliti se – *sm̈li mi se je* – sažalio sam se nad njim); *m̈riti*, *izm̈riti*, *nam̈riti* (sastaviti (s nekim) – *kî ih je nam̈ri* – tko ih je sastavio), *odm̈riti*, *prem̈riti*, *zam̈riti*; *m̈sliti* (v. VI,13,c), *dom̈sliti se*, *izm̈sliti*, *pomisliti*, *prem̈sliti* (promisliti), *prem̈sliti se* (predomisliti se), *razm̈sliti*, *um̈sliti se*, *zam̈sliti*; *ml(j)öhaviti*, *oml(j)öhaviti*; *môviti se* (pokrenuti se, požuriti), *pomôviti se*; *mrâziti* tr. (činiti mrskim, odbijati (obično djevojku od mladića, tj. govoriti mladiću loše o djevojci), *omrâziti* tr. (učiniti mrskim, odbiti (obično djevojku od mladića)), *omrâziti se* + dat. (postati mrzak); *mr̈čiti*

(ostavljati mrlje, prljati, mazati – *lūgûn*, *ją̄pnûn*), *izmr̈čiti*, *namr̈čiti se*, *zamr̈čiti*; *mr̈viti*, *ismr̈viti*, *izmr̈viti*, *namr̈viti*; *müciti*, *ismüciti se* (bezl.), *izmüciti*, *namüciti*, *pomüciti se*; *nâniti* (spavati – u razgovoru s djecom); *nüditi*, *ponüditi*; *njüšiti*, *nanjüšiti*, *ponjüšiti*; *ofîndîti* (uvrijediti); *pą̑ntiti*, *popą̑ntiti*, *upą̑ntiti*, *zapą̑ntiti*; *pâpiti* (papati – jesti u razgovoru s djecom), *napâpiti se*, *popâpiti*; *pâriti* (tr.), *pâriti se*, *opâriti se* (fig. opeći se), *upâriti se* (npr. *svą̑ kužîna*, *funêstre*), *zapâriti se* (opeći se tekućinom (*vrûčun vodûn*, *jūhûn*))[456]; *pą̑rtiti* (nesv. i sv. kretati na put, odlaziti (putujući), krenuti na put, otputovati), *opą̑rtiti* (otputovati); *pâtiti* (intr.), *ispâtiti* (tr.), *ispâtiti se*, *napâtiti* (tr.), *napâtiti se*; *pâziti*, *opâziti*, *pripâziti*; *p̈initi*, *p̈initi se*, *zap̈initi*, *zap̈initi se*; *plîsn(iv)iti*, *isplîsn)iv)iti*, *poplîsn(iv)iti*, *uplîsn(iv)iti se*; *prâtiti*, *doprâtiti*, *isprâtiti*, *poprâtiti* (otpratiti); *prâviti* (praviti), *prâviti se*,[457] *isprâviti*, *isprâviti se*, *naprâviti*, *poprâviti*, *usprâviti se*; *prâžiti* (pržiti (o »krutim« tvarima[458]), *isprâžiti* = *poprâžiti* (ispržiti, popržiti: *ką̄fū*, *cükar*, *frą̑tri* i sl.), *zaprâžiti* (karamelizirati (*cükar*); prestati musti (*ôvcu*) da presahne mlijeko); *pr̈čiti se* (praviti se važan); *prëšiti* (žuriti se, brzo hodati), *zaprëšiti*; *prīl̈čiti*; *p̈rtiti* (stavljati teret na, npr. *tovâra*, *drvâ na tovâra*), *napr̈titi* i *upr̈titi* (*tovâra*, *vučîju na tovâra*, *brïme na plëča*, *napr̈titi*/*upr̈titi brïme* (staviti na leđa) *i pôjti*), *raspr̈titi* (tr. rasprtiti, skinuti teret (magarcu – *tovâra*)); *prüžiti*, *prüžiti se* (opružiti se, pasti; opružiti se, leći; proširiti se po tijelu, metastazirati), *isprüžiti*; *püniti*, *dopüniti*, *ispüniti*, *napüniti*, *popüniti*, *prepüniti*; *püpiti se* (pupati, dobivati pupove), *ispüpiti se* (propupati); *püšiti* (sc. *cigarëti*, *lülu* i sl. – nekoć i fumâti), *püšiti se* (pušiti se, pariti se – *krûh*, *püši se iz bruncîna*), *ispüšiti*, *popüšiti*, *zapüšiti* (zapaliti (*cigarët* i sl.)), *zapüšiti se*; *râniti*, *izrâniti*, *izrâniti se*; *rübiti* (plijeniti (o poreznicima)), *porübiti* (dijelno), *zarübiti*; *rüšiti* (starije *val̈iti*), *porüšiti*, *srüšiti*; *s̈iliti* (siliti, primoravati; siliti, činiti silom – *nëmoj s̈iliti da ne pükne*), *s̈iliti se* (naprezati se: *štö se s̈iliš* – djetetu koje se glasno dere), *os̈iliti se*, *presïlitil* (presiliti, upotrijebiti previše snage – *presïli si po je püklo*), *presïlitil*2 (prisiliti); *-s̈iriti*, *pos̈iriti*[459], *us̈iriti se* (usiriti se, skiseliti se, pokvariti se: *fažô* (sc. kuhani), *mlīkö*, *kr̈v*); *s̈ititi* (tr. podsjetiti), *s̈ititi se*, *dos̈ititi se*, *os̈ititi*; *-s̈ititi*: *nas̈ititi se* (i fig.); *-skvâriti*: *poskvâriti se* (slojaniti se – kad se na površini juhe ili sl. uhvati mast – *jūhâ se je poskvârila*); *slâviti*, *proslâviti*; *sl̈čiti* (+ dat. i rjeđe s *u* +ak.); *-sl̈išiti*, *usl̈išiti* (o bogu i svecima); *spâsiti*; *sopolj̈iviti* (baliti – o ljudima (bale iz nosa) i životinjama (puž)), *zasopolj̈iviti* (tr.); *-stâriti*: *ostâriti*; *stâviti* (sve češće umjesto *vr̈či*), *nastâviti*, *ostâviti*, *postâviti*

[456] *Ispariti* se kaže *ishlą̄p̈iti* (bez ključanja) i *poküvati* (kad tekućina ključa).

[457] *Prâviti*, *prâviti se* i složenice *naprâviti*, *poprâviti* u novije se vrijeme sve više upotrebljavaju umjesto *činïti*, *činïti se* i *načinïti* u odgovarajućem značenju, a umjesto *isprâviti (se)*, *usprâviti (se)* ranije se većinom govorilo *(iz)dricâti (se)*. U kaljskom *prâviti* kod konzervativnijih znači *reći*, *ispričati*.

[458] *prâži se cükar* (karamelizira), *ką̄fā* (sirova), *žïto* (ječam kad se pravi divka), a tako i *frą̑tri* (kokice, tj. kukuruz kokičar), a *fr̈igo se* (prži) *r̈iba*, *mêso* i sl. u tavi i sl. na ulju.

[459] *Pos̈iriti mlīkö* – zgrušati malo mlijeka pomuzena u posudicu od smokvina lišća tako da se u nj doda smokvine mliječi. Tako se zgrušano mlijeko zove *s̈irica*.

(postaviti, montirati – *böjler*, *kühinju*/*elemênti* (i *obïsiti*), *kâdu*; vjerojatno dijelno: *postâviti* (češće *vrčći*) *plöčice*), *rastâviti*, *sastâviti*, *zaustâviti*; *strâšiti* (npr. *nëkoga pâsun*), *strâšiti se*, *prestrâšiti*, *prestrâšiti se*, *zastrâšiti* (uplašiti, zaplašiti); *šâliti se*, *našâliti se*; *ščëtiti* (nesv. = *šköditi – ščëti mi vö vrîme*; sv. oštetiti, upropastiti – *ščëtila san röbu*/*kolậč*), *iščëtiti* (sv. = *ščëtiti* sv.[460]), *naščëtiti* (= *našköditi*); *šêrviti* (dvoriti, posluživati); *šköditi*, *našköditi*; *škomëtiti se* (nesv. i sv. (o)kladiti se); *tâliti* (taliti – *lêd*, *čekulậdu*, *mậst*, *ölovo*)[461], *tâliti se*, *istâliti*, *istâliti se*, *rastâliti*, *rastâliti se*; *tïliti* (odmarati se poslije jela (da se hrana slegne u želucu), *potïliti* (odmoriti se poslije jela; slegnuti se u želucu (o hrani)); *fïnditi tr.* (pamtiti; paziti, čuvati), *pofïnditi* i *prifïnditi* (tr. pripaziti, pričuvati), *zafïnditi* (zapamtiti); *tïšiti*, *utïšiti*; *trâtiti* (objekt većinom *vrîme*, rjeđe *šôldi* i sl.), *potrâtiti*; *trëviti* (sresti), *natrëviti* (naići – *nậ nj*, ali i apsolutno: naići, doći), *potrëviti* (pogoditi (treffen) – *kamikûn ü glovu*, većinom + inf.: *potrëvi san* (*dôjti*/*kūpïti*) *ka je bîlo cênê*, često ironično: *potrëvi je dôjti ka rûčomo*, *bäš je potrëvi ugâziti u gövnö*); *tufïnjiti* (drijemati); *tumâčiti*, *istumâčiti*, *rastumâčiti*; *-tûrčiti*: *potûrčiti* (ukrasti – danas rijetko); *-üditi*: *naüditi* (= *našköditi*); *-ûliti*: *naûliti* (nauljiti), *poûliti* (pouljiti); *vâditi* (nekoć većinom, a i danas običnije *iznïmati*), *izvâditi* (često o stavljanju jela na tanjur); *-vâditi*: *svâditi se* (sv. posvađati se); *vâpiti* (pod utjecajem odozgo – prez. *vâpin* i *vâpijen*), *zavâpiti*; *-vâriti*, *prevâriti*, *prevâriti se*; *-vâtiti* (kod najkonzervativnijih govornika većinom *čepâti*); *-vïditi* (*vîti* – v. VI,11), *prevïditi* (previdjeti), *svïditi se*; *vïsiti*1 (visjeti – *za ormậrûn* – na ormaru); *vïsiti*2 (vješati – uz *vïšati* i *zavišīvâti*): *vïšala, tö ti je di se vïsilo ka bi prešcâ ubî*), *navïsiti* (*navïsiti ručênje*, *vičëru*, *küvati* i sl. ili apsolutno *navïsiti* – objesiti na *komôštre* iznad vatre da se kuha[462]), *obïsiti* (objesiti preko nečega – *šugamận preko ôgrade*; = *zavïsiti*, ali rjeđe), *obïsiti se* (o čovjeku), *prevïsiti se* (objesiti se (o plodovima ili cvjetovima); nagnuti se preko nečega (*preko ôgrade*)), *zavïsiti* (objesiti – *krûh za ormậr*, *šugamận za vrậta*, *näjlon za brûkvu*; *vïtriti* (hlapjeti – *vodâ*, *vīnö*), *izvïtriti* (ishlapjeti); *vlâžiti*/*vläžiti* intr. (novije, = *dumidīvâti*), *navläžiti*/*navlâžiti* i *ovläžiti*/*ovlâžiti* (intr. = *(iz)dumidâti*; tr. = *lägano namočïti*); *-voliti*: *näjvoliti* (najviše voljeti); zaüšiti (tr. dati zaušnicu); *žâliti*, *žâliti se*, *požâliti se*, *prežâliti*, *ražâliti* (ražalostiti), *zažâliti*; *žbâtiti* (izlupati (samo o pripremanju jaja sa šećerom (*zavajūnâ*) – *žbâtiti jậje*); *žmâriti* (gubiti boju, blijedjeti (o odjeći i sl.)), *požmâriti* (izblijedjeti) itd.

[460] *Ščëtiti* sv. vjerojatno je i nastao aferezom od *iščëtiti*.

[461] Danas se sve više u tom značenju upotrebljava i *topïti*, osobito za ono što se tali pri relativno niskim temperaturama kao *lêd*, *snîg*, *đelât*/*slädoled*.

[462] Kad se počelo kuhati na štednjaku glagol se *navïsiti* neko vrijeme upotrebljavao u značenju »staviti kuhati«, ali danas se ipak većinom govori *vrčći küvati*, a *navïsiti* se u novom značenju čuje ponekad.

2. Naglasna paradigma B.

a) Neprefigirani i prefigirani glagoli pripadaju n. p. B.

Kratke osnove: *pokösin*, *pokösi*, *pokosi̋ti*, *pokosî* – *pokosi̋la*, *pokõšen* – *pokõšena*.
Ovamo pripadaju: *broji̋ti*, *izbroji̋ti*, *nabroji̋ti*, *pobroji̋ti*, *prebroji̋ti*, *ubroji̋ti*, *zbroji̋ti*; *kumpati̋ti* (nesv. i sv. trpjeti/istrpjeti, tolerirati; oprostiti/opraštati (o dugu: lat. condonare) – *kumpati̋ču ti fih dëse dinari*); *goni̋ti* (npr. *tovâra*), *dogoni̋ti* (nesv.), *izgoni̋ti* (nesv.); *govori̋ti* (v. VI,13,c), *dogovori̋ti* se, *izgovori̋ti* (očitati bukvicu: *svášta mu je izgovorî*), *nagovori̋ti* (nekoga na nešto), *pregovori̋ti* (progovoriti); *kloni̋ti se*, *nakloni̋ti se*, *poklonı̋ti se* (npr. *bögu*), *zakloni̋ti*, *zakloni̋ti se* (npr. *ö sunca*); *kori̋ti*, *ukori̋ti*; *kosi̋ti* (*trȃvü*, *žȉto* (žeti)), *iskosi̋ti*, *nakosi̋ti* (zbirno), *okosi̋ti* (*lözе* = travu oko loza), *okosi̋ti se* (na nekoga), *pokosi̋ti* (pokositi (*trȃvü*); ukiseliti – *mlīkö*), *pokosi̋ti se* (ukiseliti se – *mlīkö*); *krofi̋ti*, *iskroji̋ti*, *prekroji̋ti*, *raskroji̋ti*; *loji̋ti*[463], *naloji̋ti*; *lomi̋ti*, *islomi̋ti*, *islomi̋ti se*, *nalomi̋ti* (zbirno – *mâlo mậha* (grančica)), *odlomi̋ti*, *odlomi̋ti se*, *polomi̋ti* (dijelno), *polomi̋ti se* (dijelno), *prelomi̋ti*, *zalomi̋ti* (*zalomî san nöhat* – nepotpuno slomio, tj. nokat je napukao), *zalomi̋ti se* (*nöhat mi se je zalomî* – napukao) – *-lömljen* i starije *-lômljen*; *lovi̋ti*, *izlovi̋ti* (vjerojatno novije), *nalovi̋ti*, *polovi̋ti*, *ulovi̋ti* – *-lôvljen*; *ložiti*, *naložiti* (*öganj*), *položiti* (*svậ drvâ*), *složiti*; *močiti* (*röbu*, *nöge*), *močiti se* (nesv. prema *ismočiti se*, *namočiti se*), *ismočiti*, *ismočiti se*, *namočiti* (*namočiti*/*pomočiti röbu*, *suđê*, *fažô* (ostaviti u vodi); *namočiti*/*zamočiti suđê* naliti vode u bačve prije upotrebe da se začepe pukotine; bezl. *namočiti*/*zamočiti* – o većoj kiši – *namočilo*/*zamočilo je*), *pomočiti* (v. *namočiti*; *rûke* i sl. = *ismočiti*; dijelno), *premočiti* (intr. propustiti tekućinu – *premočila je valinca*, i bezl., npr. *premočilo mu je na gâče* (o pelenama)), *umočiti* (*nöge*, *rûku ü vodu*), *zamočiti* (malo umočiti – *vëštu* (rub haljine); oprati na brzinu; v. *namočiti*); *nosi̋ti* (v. *-nậšâti* (V,2)), *iznosi̋ti* (sv. *vëštu*), *ponosi̋ti se*; *moli̋ti* (*moli̋ti nëkoga*; *moli̋ti böga*), *moli̋ti se*, *izmoli̋ti* (bȍga (pomoliti se), *krünicu*), *pomoli̋ti se* (*bögu* i apsolutno), *zamoli̋ti*; *poji̋ti* (*blậgo*), *napoji̋ti, spoji̋ti* (novo); *pori̋ti* (poriti (nešto pleteno ili kukičano izvlačenjem niti ili nešto šiveno po šavu); odsijecati pojedinačne manje biljke kao korov, kupus, kelj, salata, blitva), *ispori̋ti* (isparati), *ispori̋ti se*, *raspori̋ti*, *raspori̋ti se*, *upori̋ti (*odrezati/ubrati cijelu biljku (obično o povrtnicama) – *bûs zêljo*, *salậte*, *dvậ kâula*); *prosi̋ti* (prositi (betteln – usp. *pītâti* (V,2))), *naprosi̋ti* (zbirno); *prosti̋ti*[464]

[463] Objašnjenje informanta: *Ka se brôd natêže, ûnda su užâli polüge onë loji̋ti.*
[464] U ostalim ugljanskim govorima n. p. C. Postoje još neki među ovim glagolima koji u nekim drugim ugljanskim govorima pripadaju n. p. C. Najviše sam ih zabilježio u Preku: *broji̋ti*, *kroji̋ti*, *lomi̋ti*, *lovi̋ti*, *soli̋ti*, *zvoni̋ti* (sve n. p. C). U Poljani sam zabilježio *zvonīmö*, *solīmö*, ali *lövimo*. Kaljski se ovdje, uz iznimku *prosti̋ti*, poklapa s kukljičkim.

(oprostiti); *rodi̯ti* (o ženi), *rodi̯ti se* (o djetetu); *roji̯ti se*, *naroji̯ti se*; *roni̯ti* (roniti (pod vodom); roniti (*süze*)), *izroni̯ti* (intr.), *podroni̯ti* (intr.), *uroni̯ti* (tr. – *rûku ü vodu*), *zaroni̯ti* (intr.); *seli̯ti* (tr. (*stvâri*); intr.), *doseli̯ti* (tr. i intr), *iseli̯ti* (tr. i intr.), *preseli̯ti* (tr. i intr.), *useli̯ti* (tr. i intr.); *skočï̯ti*, *iskočï̯ti*, *poskočï̯ti*, *preskočï̯ti*, *priskočï̯ti*, *uskočï̯ti*, *zaskočï̯ti* (tr.); *soli̯ti* (soliti; usoljivati, npr. *srdële*; *soli̯ti gnjôj* – rasipati umjetno gnojivo), *dosoli̯ti*, *nasoli̯ti* (nasoliti, usoliti – *srdële*, *mêso*), *posoli̯ti*, *presoli̯ti*, *zasoli̯ti*; *stroji̯ti* (prosijavati, npr. *mûkü*, *sabûn*), *prestroji̯ti* (presijati, ponovo prosijati), *ustroji̯ti* (prosijati); *svidočï̯ti*, *posvidočï̯ti*; *točï̯ti* (tr. točiti, tj. lijevati kroz suženje (crijevo, čep, pipu na bačvi); intr. paralelno s *tëći* – teći, curiti, istjecati kroz suženje – *vodâ ti töči*), *istočï̯ti*, *natočï̯ti*, *pretočï̯ti*, *rastočï̯ti*, *utočï̯ti*; *vodi̯ti*, *dovodi̯ti* (*sväkoga döma*), *navodi̯ti* (fig., npr. *na zlö*), *provodi̯ti se* (provoditi se, uživati); *voli̯ti* (voljeti; više voljeti – *voli̯ bi ne pôjti* (radije bih da ne idem/ne moram ići), *voli̯la bi da san jâ umrï̯la* (sc. *nëgo ûn*), *völin se vînâ napi̯ti nego u crîkvu pôjti*), *zavoli̯ti*; *vozï̯ti*, *vozï̯ti se*, *dovozï̯ti*, *izvozï̯ti*, *prevozï̯ti*, *uvozï̯ti* – svi glagoli s prefiksima po svoj prilici relativno novi; *zvoni̯ti* (nesv. i sv. zvoniti, odzvoniti – *zvöni tëlefon*, *zvoni̯lo je Zdrâvu Mari̯ju*, *pôjčemo ka zvöni dvî ûre*), *ozvoni̯ti*, *zazvoni̯ti*; *želi̯ti*, *požeļi̯ti*, *požeļi̯ti se* (+ gen.), *žalosti̯ti*; *ženi̯ti* (ženiti: činiti da muškarac stupi u brak (*sîna*), uzeti za ženu (*mladîč cüru*)), *ženi̯ti se*, *oženi̯ti* (sîna; cüru), *oženi̯ti se*, *poženi̯ti* (dijelno – *sîni*; *cüre*), *poženi̯ti se* (dijelno) itd.

Mješovite osnove: *plätin* i starije *plâtin*, *pläti*/*plâti*, *plati̯ti*, *platî* – *plati̯la*, *plâčen*; *pûštin*, *pûšti*, *pušti̯ti*, *pušti* – *pušti̯la*, *pûščen* – *pûščena*:
plati̯ti (platiti; platiti, dati ulja (o maslinama)), *doplati̯ti*, *isplati̯ti* (isplatiti, otplatiti – *svâs dûg*), *isplati̯ti se*, *naplati̯ti*, *preplati̯ti*, *uplati̯ti*; *pušti̯ti*, *ispušti̯ti*, *napušti̯ti*, *popušti̯ti*, *prepušti̯ti*, *raspušti̯ti*, *zapušti̯ti*.

Duge osnove: *ogûlin*, *ogûli*, *ogūļi̯ti*, *ogūļî* – *ogūļi̯la*, *ogûljen*.

Napomena. Glagoli s dvostrukom prezentskom konjugacijom (tip *isprâznï̯ti* – § 30,I,1,b,α pod 2) označeni su zvjezdicom.

Ovamo pripadaju: *bâcï̯ti*, *dobâcï̯ti*, *izbâcï̯ti*, *nabâcï̯ti* (nabaciti (u razgovoru)), *pobâcï̯ti*, *prebâcï̯ti*, *ubâcï̯ti*, *zabâcï̯ti* (zametnuti, ostaviti negdje gdje se teško može naći – *në znon di san zabâcï̯la nü vëštu*); *batâļi̯ti* (danas rijetko); *bêčï̯ti* (sc. *öči*), *bêčï̯ti se*, *izbêčï̯ti* (*öči*), *izbêčï̯ti se*; *bikâri̯ti* (mesariti), *izbikâri̯ti*; *blâčï̯ti se* (oblačiti se, postajati oblačnim), *nablâčï̯ti se*; *brânï̯ti* (*nëkoga*; *nëkomu*), *brânï̯ti se*, *obrânï̯ti*, *obrânï̯ti se*, *zabrânï̯ti*; *brûsï̯ti*, *izbrûsï̯ti*, *nabrûsï̯ti*; *bûnï̯ti*

(buniti, zbunjivati), *būnʹiti se* (zbunjivati se; buniti se protiv nečega), *zabūnʹiti* (zbuniti, smesti), *zabūnʹiti se* (zbuniti se, zabuniti se); *cēnʹiti* (cijeniti); *cīpʹiti* (cijepiti (ljude i životinje); cijepiti, nacjepljivati (biljke), danas češće nego *navrʹtati*), *nacīpʹiti*, *ocīpʹiti* (odsjeći, otkinuti – v. b. 436), *precīpʹiti* = *ra(s)cīpʹiti* (rascijepiti (sjekirom i sl.)); *cūrʹiti* (novo: običnije *tëči*, *točʹiti*), *iscūrʹiti*, *nacūrʹiti*, *cvīlʹiti*, *zacvīlʹiti*, *čōrʹiti* i n. p. C (zasljepljivati – *čôri me* (sc. *svîtlo*); fig. obmanjivati nekoga), *očōrʹiti* (= *očöraviti*); *čūtʹiti* (slušati (eng. listen) – *jâ čûtin, a nâ govörı*), *očūtʹiti* (osjetiti – *iskopâla san cêli vrʹto, a nisân ni očūtʹila*), *počūtʹiti* (poslušati (eng. listen) – *počûti mâlo*); *dậvʹiti* (daviti – nekoga stiskati oko vrata, ali i *ûlje me dậvi* – ne mogu disati od mirisa (maslinova) ulja), *dậvʹiti se* (gušiti se), *zadậvʹiti* (dosl. zadaviti, ugušiti; fig. o dosadnoj osobi), *zadậvʹiti se* (*ü moru* (utopiti se), kad nekomu nešto zapne u grlu i sl.); *dīčʹiti se*, *podīčʹiti se*; *divậnʹiti* (danas rijetko); *drậžʹiti* (izazivati, živcirati); *drūžʹiti se*; *fậlʹiti*, *fậlʹiti se*, *isfậlʹiti*, *isfậlʹiti se*, *nafậlʹiti*, *nafậlʹiti se*, *pofậlʹiti*, *pofậlʹiti se*, *zafậlʹiti* = *zafậlʹiti se*; *fīnʹiti* (završiti – rijetko); *frīžʹiti* (pirjati – = *čufrigâti*), *isfrīžʹiti*, *pofrīžʹiti*; *glậsʹiti* (glasiti – *na nëkoga*), *naglậsʹiti*, *razglậsʹiti*; *gnjậvʹiti*, *nagnjậvʹiti*, *zagnjậvʹiti*; *gospodậrʹiti*, *zagospodậrʹiti*; *grīšʹiti*, *pogrīšʹiti*, *sagrīšʹiti* (utjecaj jezika crkve); *grūstʹiti se* (nećkati se; bezl. *grûsti mi se* – gadi mi se), *zagrūstʹiti se*; *gūlʹiti* (guliti – *jâbuku*, *narậnžu*[465], *kòžu*; čupati (s korijenom) – *trậvū*, *žìto*, *mâsline*), *izgūlʹiti* (izguliti – *kòžu*; iščupati s korijenom – *bûs salậte*, *svë mâsline*), *nagūlʹiti* (zbirno – *čüdo trậvê*, *jâbuk*), *ogūlʹiti* (*narậnžu*, *köru*, *kòžu*), *pogūlʹiti* (dijelno – *trậvū*, *mâsline*), *razgūlʹiti* (*prīsậd* – razrijediti); *gūndʹiti* (zujati – o kukcima); *gūšʹiti* (= *dậvʹiti*), *ugūšʹiti*, *ugūšʹiti se* = *zagūšʹiti se* (oboje = *zadậvʹiti se* (samo dosl.)); *hlậdʹiti* (tr.), *nahlậdʹiti se* (ranije običnije *nazêsti*), *ohlậdʹiti*, *ohlậdʹiti se*, *prehlậdʹiti se* (ranije običnije *nazêsti*), *zahlậdʹiti* (intr. bezl.); *hrậbrʹiti*, *ohrậbrʹiti*; *hrậnʹiti* (hraniti, opskrbljivati hranom, sredstvima za život[466] – *čëljod*, *svîh u kûćı*; brinuti se o nekom (obično o starima) = *gljëdati* u odgovarajućem značenju; čuvati nešto pohranjeno, spremljeno (*šôldi*, *kljûč* i sl.)), *dohrậnʹiti* (dohraniti = *dogljëdati*), *pohrậnʹiti* (spremiti, sačuvati), *prehrậnʹiti*; *jậvʹiti*, *jậvʹiti se*, *najậvʹiti*, *najậvʹiti se*; *jēžʹiti se*, *najēžʹiti se*; *junậčʹiti se*; *kậnʹiti*, *kậnʹiti se* (+ gen. – obično u imperativu), **nakậnʹiti*, *okậnʹiti se*; *klatậrʹiti se* (klatariti se, besposleno se skitati); *kolậčʹiti* (*öčima*, *öčı*), *iskolậčʹiti* (*öčı*), *zakolậčʹiti* (*öčima*); *krīpʹiti*, *krīpʹiti se*, *okrīpʹiti*, *okrīpʹiti se*, *pokrīpʹiti*, *pokrīpʹiti se*; *krīvʹiti* (kriviti, okrivljavati), *krīvʹiti se* (kreveljiti se – obično o djetetu), *iskrīvʹiti* (schief machen), *iskrīvʹiti* se, *nakrīvʹiti*, *nakrīvʹiti se*; *krūlʹiti* (*u stûmku*), *zakrūlʹiti*; *krūžʹiti* (intr. – *kolo küče*, *kölo mene*), *okrūžʹiti* (intr.) = *zakrūžʹiti* (intr. – obići – *kolo küče*, *dügljin pûtun*), *zakrūžʹiti se* (okrenuti se – *zakrūžʹila se je i pošlâ čâ*); *krvậrʹiti*, *iskrvậrʹiti*,

[465] Također *čīstiti jâbuku*, *narậnžu*, ali samo *očīstiti* (ne *gūlʹiti*) *kumpîr*, *kapülu*.

[466] Za razliku od *pʹitati* (donositi hranu do usta, pomagati pri jelu onomu tko ne može sam jesti), *dâti îsti* (postaviti pred nekoga obrok – *đìci*, *prešcü*) i *držâti* (gojiti domaću životinju).

prokrvą̄rïti (intr.); *kūmïti* (obično *moľïti i kūmïti*), *pokūmïti se* (postati kumovi); *kūpïti*; *kvą̄rïti*, *kvą̄rïti se*, *iskvą̄rïti* (nêkoga), *iskvą̄rïti se*, *pokvą̄rïti*, *pokvą̄rïti se*; *līčïti* (liječiti), *odlīčïti* = *izlīčïti*, *zalīčïti*; *līpïti*, *līpïti se*, *izlīpïti*, *nalīpïti*, *odlīpïti*, *polīpïti*, *zalīpïti*, *zalīpïti se*; *līšïti se* (riješiti se nečega = *rīšïti se*); *lūščïti* (tući, mlatiti nekoga), *prelūščïti* (premlatiti), *zalūščïti* (udariti); *ljūbïti*, *izljūbïti*, *poljūbïti*, *zaljūbïti* se (novije uz starije *zagljẽdati*); *ljūtïti* (ljutiti (nekoga)), *ljūtïti se*, *isljūtïti se* (ukiseliti se (*vīnȏ*)), *naljūtïti* (naljutiti (nekoga)), *naljūtïti se*, *zaljūtïti* (zakiseliti); *malvą̄ľïti* (raditi kao fizički radnik); *mą̄mïti*, *namą̄mïti*, *izmą̄mïti*, *pomą̄mïti se*, *mą̄rïti*; *mą̄zïti*, *pomą̄zïti*, *razmą̄zïti*; *mẽžïti* (gnječiti, druljati (*kumpīrï*)), *ismẽžïti* (*kumpīrï*, *smôkvu* i sl.); *mīrïti se*, *izmīrïti se*, *namīrïti*, *nadomīrïti* (nadopuniti, nadodati koliko nedostaje), *pomīrïti se*, *umīrïti* se; *mīsïti*, *premīsïti* (ponovo), *umīsïti*; *mītïti* (proći – o osobi: *bäš je mītïla vüdera* – danas rijetko); *mlą̄čïti*, *ismlą̄čïti*, *ismlą̄čïti se*, *zamlą̄čïti*; *mrą̄čïti* se, *ismrą̄čïti se*, *zamrą̄čïti* (npr. *kâmaru*), *zamrą̄čïti se*; *mūsïti se* (mrgoditi se), *namūsïti se* (namrgoditi se – često pridjevski prid. trp. *namûšen*); *mūtïti*, *izmūtïti*, *zamūtïti*; *nągľïti*, *prenągľïti se*, *zanągľïti*; *nją̄rïti* (pekmeziti se, kmezati); *obrľą̄tïti*; *okolīšïti* (okolišiti, obilaziti u razgovoru); *pą̄ľïti* (i fig. o nečem što je ljuto), *opą̄ľïti (*spržiti okolo, sa svih strana – *čïpnju*, *üši o prešcâ*; *udariti*), *upą̄ľïti* (upaliti; uključiti), *zapą̄ľïti*; *pīľïti* (piljiti), *upīľïti se*; *piščūrïti se* (dobivati mjehuriće od opekotine – *kȍža*), *popiščūrïti se*; *pīzdïti*, *dopīzdïti*, *ispīzdïti* (denotativno = *istûči* (objekti samo osobe)), *opīzdïti*, *popīzdïti*, *raspīzdïti se*, *zapīzdïti* (npr. *čâ iz küče*); *prą̄šïti* (tr. prašiti, posipati prahom (*lȍze*); intr. prašiti, dizati prašinu), *prą̄šïti se*, *isprą̄šïti*, *naprą̄šïti, poprą̄šïti*; *pričēstïti*, *pričēstïti se*; *prītïti (se)*, *zaprītïti (se)*; *prūdïti* (žariti – o koprivi, ječmu, gusjenici, meduzi i sl.), *oprūdïti*, *oprūdïti se*; *rēdïti* (rediti: uređivati (*kösu*); spremati (*küču*)): *narēdïti* (namjestiti; narediti (nekomu)), *porēdïti* (pospremiti – *mâlo po küči*), *srēdïti* (novije), *urēdïti*; *rīšïti* (*posą̂*, *svë po küči*), *rīšïti se* (nečega), *odrīšïti* (odriješiti, rasteretiti – *bȍže odrîši me grîhov*; odriješiti, odvezati – *odrîši konôp* (uglavnom vezano uz brodove, inače *odvēzâti*); *rūbïti* (rubiti, porubljivati), *porūbïti* = *zarūbïti*; *rūnïti* (skidati (klice s krumpira): *rūnïti kumpîr*/*kljȉcu*/*püpi* – *ka su kljȉce na kumpīrima, ûnda ih rûniš*), *rūnïti se*, *izrūnïti*, *izrūnïti se*, *orūnïti*, *orūnïti se*; *rūžïti* (tr. – ružiti, ružno govoriti o nekom), *izrūžïti*, *obrūžïti*; *slīpïti*[467] tr. (zasljepljivati – *slȉpi me svîtlo*; fig. zasljepljivati, varati, vući za nos), *zaslīpïti* tr. (zaslijepiti (*svîtlo*); fig. zaslijepiti, zavesti, obmanuti); *slūžïti* nesv. (tr. služiti, dvoriti – *nï ga slûžu*; služiti, biti na korist – *üzmi: slūžïče ti* (dobro će ti doći)), *poslūžïti* (intr. nekomu – poslužiti, dobro doći), *zaslūžïti*; *snītïti* (popravljati vatru (razgrtati, podlagati grančicama[468]), *posnītïti* (*öganj*); *stūpïti* (stati, ugaziti), *nastūpïti* (novo – *nastūpî je nąš KÛD*),

[467] V. -*slīpïti* (3).
[468] Usp. kaljski *snîti* (tanko šiblje).

*prestūpi̯ti*1 (prekoračiti – *prâg*/*preko prâga*), *prestūpi̯ti*2 (pristupiti, prići – *prestûpi po ga pîtoj*); *sūdi̯ti*, *osūdi̯ti* (osuditi), *osūdi̯ti se* (usuditi se), *presūdi̯ti*; *svētʹi̯ti* (npr. *küču*), *osvētʹi̯ti se*, *posvētʹi̯ti*; *svīrìti* (svirati; fig. *ne svîri* (ne pričaj gluposti), *čä svîriš kûrcu*), *prisvīri̯ti* (*jenü* – ošamariti) *zasvīri̯ti* (zasvirati); *svītʹi̯ti* (svijetliti – *ferâ svîti*, *svîtin lampađinun*), *osvītʹi̯ti*, *posvītʹi̯ti*, *zasvītʹi̯ti* – sve češće i (-)*svītlʹi̯ti* (B); *svīžđi̯ti* (zviždati), *zasvīžđi̯ti*; *trāžʹi̯ti* (tražiti: *stvâri po küči*, *tetü*/*u tetê mâlo sʹimena*), *potrāžʹi̯ti*, *pretrāžʹi̯ti*, *zatrāžʹi̯ti*; *trēznʹi̯ti se*, **istrēznʹi̯ti se* = **otrēznʹi̯ti se* = **rastrēznʹi̯ti se*; *trībʹi̯ti* (trijebiti, čistiti: *mahünje*, *bîži*, *bôb*, *kumpīri̯*, *švenci̯*): *istrībʹi̯ti* (*švenci̯*), *otrībʹi̯ti (bîži*, *kumpīri̯* i sl.)[469]; *trūbʹi̯ti*, *potrūbʹi̯ti*, *zatrūbʹi̯ti*; *trūđi̯ti* (naporno raditi), *natrūđi̯ti se* (naraditi se, umoriti se), *pretrūđi̯ti se* (premoriti se (radeći)); *trūnʹi̯ti* (truniti, odvajati/tresti s nečega sitne čestice: *tavâju* (otresati stolnjak), *sʹime*, *cvîče* (mrviti suho cvijeće), *trūnʹi̯ti se*, *istrūnʹi̯ti*, *istrūnʹi̯ti se*, *otrūnʹi̯ti*, *otrūnʹi̯ti se*; *tūpʹi̯ti (*dosl. – *nôž*, *sikʹiru*, fig. *svojë* ili *jenö îsto* i sl.: uporno nametati svoje mišljenje), *istūpʹi̯ti* (dosl.), *istūpʹi̯ti se* (dosl.), *zatūpʹi̯ti* (fig.); *tūžʹi̯ti* (tr.), *tūžʹi̯ti se*, *potūžʹi̯ti se*; *vạ̄rʹi̯ti* (novo – zavarivati, spajati pri visokoj temperaturi (usp. *-varʹi̯ti* (3))); *navạ̄rʹi̯ti*, *zavạ̄rʹi̯ti*; *vīrʹi̯ti*, *izvīrʹi̯ti*, *navīrʹi̯ti se*, *povīrʹi̯ti*, *zavīrʹi̯ti*; *vrạtʹi̯ti* (danas većinom umjesto *vrnʹi̯ti*, usp. II,2), *vrạtʹi̯ti se*, *povrạtʹi̯ti* (starije *izrʹi̯gati se*); *vrīđi̯ti* (vrijediti – usp. *-vrīđi̯ti* pod b)), *zavrīđi̯ti* (zaslužiti); *vrūčʹi̯ti* (tr. grijati da bude vruće, jako grijati – *jūhü*), *isvrūčʹi̯ti* (jako zgrijati), *prevrūčʹi̯ti* (pregrijati), *zavrūčʹi̯ti* (jako zagrijati; bezl. o vremenu: *zavrūčʹilo je* – postalo je vruće)); *znạ̄čʹi̯ti*; *zrạ̄čʹi̯ti*; *žạ̄rʹi̯ti* (činiti da se ražari – *öganj da se razgöri*), *žạ̄rʹi̯ti se* (žariti se, biti užaren), *ražạ̄rʹi̯ti* (*öganj*), *ražạ̄rʹi̯ti se*, *zažạ̄rʹi̯ti se*; *životạ̄rʹi̯ti*; *žmīrʹi̯ti*, *zažmīrʹi̯ti*; *žūrʹi̯ti* (novije umjesto *hitʹi̯ti*, *prëšiti*) itd.

b) Samo prefigirani glagoli.

Kratke osnove (kao *pokosʹi̯ti* pod a).

Ovamo pripadaju: *-bočʹi̯ti*: *izbočʹi̯ti* (npr. *drôb*), *pobočʹi̯ti* (podbočiti), *pobočʹi̯ti se*; *-daljʹi̯ti*, *udaljʹi̯ti se*; *-dnʹi̯ti*: *razadnʹi̯ti* (sc. *bâčvu* – skinuti dno), *zadnʹi̯ti* (sc. *bâčvu* – staviti dno); *-dolʹi̯ti*: *odolʹi̯ti*; *-dvojʹi̯ti*, *izdvojʹi̯ti*, *odvojʹi̯ti*, *predvojʹi̯ti* (jednom presaviti, preduplati), *razdvojʹi̯ti*; *-gođi̯ti*, *dogođi̯ti se*, *izgođi̯ti* (pogoditi – *kamikûn*), *nagođi̯ti se*, *pogođi̯ti* (udariti; pogoditi (nečim – *kamikûn*); pogoditi (lat. divinare, njem. raten); pogoditi, dogovoriti (*cênü*, *zêmlju*, *jậnjca*), *pogođi̯ti se* (udariti se; pogoditi se, dogovoriti se), *ugođi̯ti*; *-golʹi̯ti*1: *ogolʹi̯ti* (ogoljeti – o drveću); *-golʹi̯ti*2: *razgolʹi̯ti* (razgolititi = razgâliti); *-gospođi̯ti*: *pogospođi̯ti se*; *hođi̯ti* (nepravilan glagol – v. VI,4), *nahođi̯ti se*, *prehođi̯ti*1 (prehodati – *dvậ kʹilometra*), *prehođi̯ti*2

[469] Usp. *pūjâti* (V,2) i *čepulâti* (V,3).

(intr. prohodati (o djetetu)), *rashoďiti se* (hodanjem doći u formu (nakon duga sjedenja i sl.)); *-kameníti*: *skameníti se* (fig., npr. *ö stroha*); *-koľíti*: *okoľíti* (opkoliti); *-lampȉti*: *izlampȉti* (ishlapjeti – samo fig., tj. o ljudima); *-manjȉti*: *smanjȉti* (smanjiti; stišati); *-novȉti*: *obnovȉti* (*kûču*, *stô stûpi* – obnoviti maslinik sa sto maslina), *ponovȉti*; *-polovȉti*, *popolovȉti*, *prepolovȉti*, *raspolovȉti*; *-popȉti*: *raspopȉti se*, *zapopȉti se*; *-ranȉti*, *zaranȉti* (*ùraniti* – kaljski *zarâniti*); *-sestrȉti*: *posestrȉti se*; *-slabȉti*: *oslabȉti* (intr.)[470]; *-sloboďiti*: *oslobodȉti*; *-svojȉti*: *posvojȉti* (dijete); *-šantȕti*: *rašantȕti* (rasklimati); *-tvorȉti*: *pretvorȉti*, *stvorȉti*; *-vorȉti*: *otvorȉti*, *pritvorȉti*, *rastvorȉti* (*funêstre*, *škûra*), *zatvorȉti*; *-vrbȉti*: *zavrbȉti* (*öčima* – zakolačiti oči (na samrti)); *-vrimenȉti*: *uvrimenȉti se* (popraviti se, proljepšati se (o vremenu) – *ka se uvrimëni* – kad dođe lijepo vrijeme); *-žȉti*: *užȉti* itd.

Duge osnove (kao *ogūľíti* pod a).

Napomena. Glagoli s dvostrukom prezentskom konjugacijom (tip *ispr̥̄znȉti* – § 30,I,1,b,α pod 2) označeni su zvjezdicom.

Ovamo pripadaju: *-bagūtȉti*: *izbagūtȉti* (tr. izluditi); *-bīsnȉti*: **pobīsnȉti*; *-cēľíti*: *zacēľíti* (intr – zacijeliti); *cēnȉti* (cijeniti); *cmīľíti* (lagano curiti, curkati; cmizdriti); *-čēpȉti*: *pričēpȉti*, *ra(š)čēpȉti* (potrgati, pokvariti); *-čōrȉti*: *očōrȉti* (= *očöraviti* (1)); *-čūľíti*: *načūľíti* (ùši); *-drūčȉti*: *zadrūčȉti* (zagnjuriti, gurnuti pod vodu); *-dūrȉti*: *odūrȉti* (odbiti, odviknuti – *od bešt̄me*), *odūrȉti se*; *-glādnȉti*: **oglādnȉti*, **preglādnȉti*; *-glāvȉti*: *uglāvȉti*, *uglāvȉti se*, *zaglāvȉti*, *zaglāvȉti se*; *-gūstȉti*: *dogūstȉti* (bezl. dogustiti, prigustiti); *-kljūčȉti*: *iskljūčȉti*, *prikljūčȉti* (*plîn*, *vödu*), *ukljūčȉti*; *-kostrūšȉti*: *nakostrūšȉti se*; *-krēčȉti*: *raskrēčȉti* (*nöge*), *raskrēčȉti se*; *-krīžȉti*: *prekrīžȉti*; *-krvāvȉti*, *iskrvāvȉti* (*svë je rûke iskrvāvî*), *okrvāvȉti*, *zakrvāvȉti*; *-kūčȉti*: *dokūčȉti* (samo fig.: *ne môgu dokūčȉti štö nâ mȉsli*), *zakūčȉti se* (poguriti se, zgrbiti se (od starosti), saviti se (o čovjeku): *ko ga sëdeš prema sëbi plëča, zakûči se kaj ûn nȉki* – o malom djetetu); *-kūnjȉti* (sc. *glâvu*), *pokūnjȉti se*; *-kūrȉti*: *nakūrȉti* (nakuriti, jako naložiti), *potkūrȉti* (fig. – *nëkoga*), *zakūrȉti*; *-līčȉti*: *oblīčȉti* (spaziti, vidjeti); *-līnȉti*: *ulīnȉti se*; *-lopāťȉti*: *zalopāťȉti* (udariti (nekoga)); *-lūčȉti*: *odlūčȉti*; *-lūďȉti*: *polūďȉti* (intr. poludjeti – uz *pomunjēsâti* intr.; tr. izluditi uz *pomunjēsâti* tr.); *-mēčȉti*: *namēčȉti se* (navući se, steći naviku vezanu uz nešto (što godi)); *-mūčȉti*: *namūčȉti* = *pomūčȉti* = *zamūčȉti* (pobrašniti); *-mūdrȉti*: *namūdrȉti* (nadmudriti); *-nīmȉti*: *zanīmȉti*; *-pamētȉti*: *ispamētȉti se* = *opamētȉti se*; *-pērȉti*: *upērȉti*; *-pr̥̄znȉti*: **ispr̥̄znȉti*; *-prēmȉti*:

[470] Kaljski *oslâbiti* intr., usp. i rus. *слабе́ть* (*слабе́ю*), intr. i *сла́бить*, tr.

sprēmi̍ti (danas većinom umjesto starijega *paríčâti* – pripremiti; spremiti; opremiti); *-polūši̍ti*: *raspolūši̍ti* (raspoloviti); *-pr̥ȁzni̍ti*: **ispr̥ȁzni̍ti*; *-pūsti̍ti*: *opūsti̍ti* (opustjeti); *-pūti̍ti*, *opūti̍ti se*, *zapūti̍ti se*; *-rūčȉti*: *narūčȉti*, *(s)porūčȉti* (poručiti, poslati po nekom poruku); *-sīvi̍ti*: *posīvi̍ti*; *-slēdi̍ti*: *naslēdi̍ti*; *-slīpi̍ti* (v. *slīpi̍ti* 3): *oslīpi̍ti* (intr. oslijepjeti); *-svīsti̍ti*: *osvīsti̍ti se* (uz običnije *dôjti sëbi*); *-svītl̍iti* (v. *svīti̍ti* pod a): *prosvītl̍iti* (fraza *bôg ti pâmet prosvītl̍i* i možda još koja); *-šestā̍ri̍ti*: *prišestā̍ri̍ti* (*jenü* = *prisvīri̍ti*); *-škrpūni̍ti*: *zaškrpūni̍ti se* (zacrveniti se); *-šūplj̑i̍ti*: *prešūplj̑i̍ti* (= *prešupljâti*), *prešūplj̑i̍ti se*; *-tūl̍i̍ti*: *potūl̍i̍ti* (*glȃvu* – pognuti), *potūl̍i̍ti se*; *-vrīd̍i̍ti* (usp *vrīd̍i̍ti* pod a): *povrīd̍i̍ti*, *uvrīd̍i̍ti*; *-zlā̍ti̍ti*: *pozlā̍ti̍ti*, *pozlā̍ti̍ti se* itd.

3. Naglasna paradigma C (samo glagoli bez prefiksa, a prefigirani glagoli pripadaju n. p. B).

Glagol *smi̍ti* (bez samoglasnika u korijenu): *smîn*, -, *smi̍ti*, *smî* – *smi̍la*, -.

Kratke osnove.
Primjer neprefigirana glagola: *letîn*, *lëti*, *leti̍ti*, *letî* – *leti̍la*. Prefigirani glagoli kao *pokosi̍ti* pod 2,a.

Napomena. Glagoli s dvostrukim oblicima infinitivne osnove i dvostrukom prezentskom konjugacijom (tipovi *sahni̍ti* i *ispr̥ȁzni̍ti* – § 30,I,1,b,α pod 1 i 2) označeni su zvjezdicom.

Ovamo pripadaju: *boli̍ti*, *preboli̍ti*, *razboli̍ti se*, *zaboli̍ti*; *bori̍ti se*, *izbori̍ti se*; *brsti̍ti*, *obrsti̍ti*, *pobrsti̍ti*; *cakli̍ti se* (danas većinom *stakli̍ti se*); *crljeni̍ti se*, *pocrljeni̍ti*, *zacrljeni̍ti (se)* (pocrvenjeti, zacrvenjeti se); *crveni̍ti se*, *pocrveni̍ti*, zacrveni̍ti (se) – novije; *crni̍ti se*, *pocrni̍ti*, zacrniti (tr.), *zacrni̍ti (se)* (pocrnjeti, zacrnjeti se) i bezl.; *časti̍ti*, *počasti̍ti*; *čemrd̍i̍ti se* (mrštiti se), *načemrd̍i̍ti se*; *črvi̍ti* (bojiti (samo o tkanini, vuni, koncu i sl.: *mrȉže*, *röbu*); *dažȉti* (kišiti); *debeli̍ti (se)* (debljati se), *izdebeli̍ti (se)*, *nadebeli̍ti (se)*; *driveni̍ti* (drvenjeti), *odriveni̍ti*, *podriveni̍ti* (*kumpīri*); *drobi̍ti*, *izdrobi̍ti*, *nadrobi̍ti* (fig. – napričati) – *-dröbljen* i starije *-drôbljen*; *dvori̍ti*, *podvori̍ti*; *fuzi̍ti* (klizati, klizati se); *globi̍ti*, *oglobi̍ti*; *gnjoji̍ti*, *ognjoji̍ti se* (o rani), *pognjoji̍ti* (pobacati gnojivo (po njivi)), *zagnjoji̍ti* (staviti gnojivo oko svake biljke pa zagrnuti (*zagnjoji̍ti mâsline*), *zagnjoji̍ti se* (= *ognjoji̍ti se*); *goji̍ti* (odgajati (*tröje dicê*); uzgajati, njegovati (*cvîče*))); *gori̍ti (*intr. gorjeti; tr. paliti, ložiti – *gorîmo vë dâske*), *dogori̍ti* (intr.), *izgori̍ti* (intr. izgorjeti; intr. zagorjeti; tr. položiti, spaliti), *nagori̍ti* (intr. i tr.), *pogori̍ti* (dijelno: intr. i tr.), *pregori̍ti*1 (intr. pregorjeti – žarùlja, sikurèca – paralelno s *izgori̍ti*; tr. fig. prežaliti: *pregori̍la san ti̍ šôldi*), *pregori̍ti*2 (intr. progorjeti; tr. propaliti, progoriti, npr. *tavâju*),

razgorïti se, *zagorïti* (intr. zagorjeti – češće *izgorïti*); *gostïti*, *gostïti se*, *pogostïti*, *pogostïti se*, *ugostïti*; *gozdìti se* (skoravati se, sušiti se – *mậlta*, *pintûra*), *izgozdìti se*; *grmìti*, *zagrmìti*; *hitìti* (žuriti); *hropìti* (hrkati), *zahropìti*; *hrzìti* (krupno mljeti, npr. *fremîntu*), *ishrzìti*; *kasnìti*, **zakasnìti*; *kopnìti*: **okopnìti* (spustiti se, zaći (o suncu)); *kotìti*, *kotìti se*, *okotìti*, *okotìti se*; *krstìti* (sv. krstiti); *kršìti* (razbijati/lomiti na komadiće), *kršìti se* (kršiti, lomiti se; biti krhak, prhak, npr. o keksima), *iskršìti*, *iskršìti se*, *pokršìti*, *pokršìti se*; *laščìti* (laštiti), *laščìti se (*presijavati se, biti ulašten); *lebeđìti* (lebdjeti); *leđìti* (bezl. – *svë ledî vậnka* – hvata se led), *leđìti se*, *poleđìti* (tr. zalediti, zamrznuti; bezl. intr. (o vremenu)), *poleđìti se*, *zaleđìti* (tr. i bezl. intr., *zaleđìti se*,; *letìti*, *doletìti*, *izletìti*, *naletìti*, *poletìti* (poletjeti; odletjeti), *preletìti*, *razletìti se*, *uletìti*, *zaletìti se*; *magljìti se*, *zamagljìti se*; *mastìti* (gnječiti grožđe), *izmastìti*, *zamastìti*; *mekotìti* (prekopavati, rahliti (zemlju)); *modrìti* (postajati modar), *modrìti se*, *pomodrìti* = *zamodrìti*; *morìti* (*morû me brìge*, *štö tëbe morî*), *odmorìti se* (nekoć običnije *počìniti*), *izmorìti* (tr.), *izmorìti se (*nekoć običnije *natrūđìti se*), *premorìti* (tr.), *premorìti se* (nekoć običnije *pretrūđìti se*), *umorìti* (tr.), *umorìti se* (nekoć običnije *natrūđìti se*); *mrsìti* (mrsiti – jesti meso); *mrsìti* (mrsiti – petljati), *mrsìti se*, *odmrsìti*, *odmrsìti se*, *razmrsìti*, *razmrsìti se*, *zamrsìti*, *zamrsìti se*; *mrzìti* (tr. mrzjeti; bezl. *mrzî me* (i ostala vremena) – mrsko mi je, ne da mi se), *zamrzìti*; *nočìti*, *prenočìti*; *oštrìti* (oštriti; šiljiti (*ölovku*/*lậpiž*), *naoštrìti* (naoštriti), *zaoštrìti* (zašiljiti); *paprìti* (biberiti), *popaprìti*, *zapaprìti*; *pinđìti* (visjeti; pretezati; biti težak); *postìti*; *potìti se* (znojiti se), *ispotìti se*; *petešìti se* (kočoperiti se, praviti se važan); *prđìti*, *isprđìti se*, *zaprđìti* (otići nekamo); *razumìti* nesv. i sv. (razumjeti; biti razuman – *läko je ka čeljậde razumî* (npr. ako osoba nije senilna)); *rođìti* (o kulturama (usp *rođìti* pod 2,a) – *ko mâsline rodû*), *urođìti*; *rosìti* (bezl. – o sitnoj kiši), *orosìti se* (*staklö se je orosìlo*), *porosìti* (tr. bezl. – obično: *svë je porosìlo* (smočilo kišom)); **sahnìti* (§ 30,I,1,b,α pod 1 – pridjev radni ne gubi sufiks *-ni-*/*-nu-*); *seđìti*, *naseđìti se*; *smrđìti* (*kapüsun* ili *po kapüsu*), *osmrđìti se* (usmrdjeti se), *zasmrđìti*; *snižìti* (sniježiti); *sramotìti*, *sramotìti se*, *osramotìti*, *osramotìti se*; *srbìti* (svrbjeti), *zasrbìti*; *stakljìti se* (= *cakljìti se*), *ostakljìti* (ustakliti); *škopìti* (rezati vrhove (na lozama) v. b. 436; škopiti, štrojiti), *poškopìti* (dijelno, npr. *löze*), *uškopìti* (*brậva*, *lözu*[471]); *škrbìti (se)* (skrbiti se, brinuti se); *(š)kropìti* (većinom *škropìti* – lagano prskati, i bezl. o kiši), *poškropìti* (i bezl.); *štropìti* (prskati), *ištropìti*, *poštropìti*; *teplìti* (tr. grijati[472]), *isteplìti*, *potepljìti*, *zateplìti* – u prezentu, imperativu i pridjevu trpnom i duljina: *istëplin*/*istêplin*, *istëpli*/*istêpli*, *istëpljen*/*istêpljen*; **toniti* (v. § 30,I,1,b,α pod 1); *topìti* (topiti (otapati u tekućini – usp. i *tâliti* pod 1); potapati u tekućinu – *mrìže*), *topìti se* (otapati se; utapati se), *otopìti*,

[471] Objašnjenje informanta: *Tö je ka je lozâ vëlika, po je ušköpiš: vrh je okìneš.*
[472] Neutralno, tj. koliko treba (manje ili jače), usp. *vrūčìti* (2,a).

otopȉti se, *potopȉti*, *rastopȉti*, *rastopȉti se*, *utopȉti*, *utopȉti se*; *torȉti* (tr. – *torȉti rȉbu* – mamiti je bacanjem smjese u more), *torȉti se* (mrijestiti se, nakupljati se), *natorȉti*; *trepȉti* (strepjeti – *trepîn štö če se dogoďiti*); **trnȉti* (trnuti (v. § 30,I,1,b,α pod 1) – *trnî mi rūkâ*); *trošȉti*, *trošȉti se*, *potrošȉti*, *potrošȉti se*; *trpȉti*, *istrpȉti*, *istrpȉti se*, *potrpȉti* (*mâlo*), *pretrpȉti*; *tvrďiti*, *potvrďiti*; *učiti* (učiti nešto – *skȕlu*, *njȅmački*, *kopâti*; podučavati nekoga nešto – *nȅkoga matemȁtiku*, *kopâti*; navikavati – *nȅkoga na slâtko*, *nȅkoga da beštimą̑*), *učȉti se* (učiti – *morą̑š (se) učȉti da bi uspȋ*; navikavati se – *na slâtko*, *beštimâti*), *izučȉti* (*zânat*, *za pröfesora*), *naučȉti* (tr. naučiti nešto – *matemȁtiku*; tr. naučiti nekoga nešto – *đȋcu njȅmački*; tr. naviknuti – *mą̑loga na slâtko*, *mą̑loga beštimâti*; intr. naviknuti se – *na slâtko*), *odučȉti*, *odučȉti se*, *poučȉti*; *umȉti* (umjeti (znati činiti), *izumȉti* (smisliti, izmisliti (doći na neku ideju); izumiti), *naumȉti* (naumiti), *preumȉti* (predomisliti se); *vedrȉti se*, *razvedrȉti se*; *vodnȉti* (razblaživati vodom), **razvodnȉti* (*vīnȍ*), **razvodnȉti se* (*sô se razvödne/razvödni* – povuče vodu i djelomično se otopi) – pod naglaskom u korijenu moguća i duljina: *razvödni*/*razvôdni*, *razvödnjen*/*razvôdnjen*; *vrtȉti*, *vrtȉti se*, *zavrtȉti*, *zavrtȉti se*; *zorȉti* (zreti), *dozorȉti*, *sazorȉti*, *uzorȉti*; *zelenȉti* (postajati zelen, dobivati zelenu boju – *pȍčolo je zelenȉti*) *zelenȉti se*, *pozelenȉti*, *zazelenȉti (se)*; *žalostȉti*, *žalostȉti se*, *ražalostȉti*, *ražalostȉti se*; *ždrelȉti* (zreti), *doždrelȉti*, *oždrelȉti*, *uždrelȉti* itd.

Mješovite osnove 1 (tip *gasȉti*):

Neprefigiran glagol: *gasîn*, *gäsi* (starije *gą̑sī*?), *gasȉti*, *gasî* – *gasȉla*.

Prefigiran glagol: *ugäsin* i starije *ugą̑sin*, *ugäsi* i starije *ugą̑si*, *ugasȉti*, *ugasî* – *ugasȉla*, *ugäšen* – *ugäšena* i starije *ugą̑šen* – *ugą̑šena*.

Ovamo pripadaju: *gasȉti*, *gasȉti se*, *izgasȉti*, *izgasȉti se, pogasȉti*, *pogasȉti se*, *ugasȉti*, *ugasȉti se*; *-graďiti*, nagraďìti (dati nagradu) *ograďiti*, *pregraďiti*, *ugraďiti* (vjerojatno novije, npr. *klȉmu*), *zagraďiti*; *kaďìti*, *okaďìti*, *zakaďìti*; *kratȉti* (skraćivati – npr. *fuštą̑n*); *mlaďìti* (ravnati zemlju iskopanu na kupove, npr. *ispo mâslin*/*mâsline*, usp. b. 490), *pomlaďìti se* (o čovjeku i sl.), *zamlaďìti* (*ispo mâslin*); *saďìti*, *dosaďìti* (nȅkomu), *nasaďìti* (*drškö na motȉku*; *kȍkoš na ją̑ja*; zbirno – *čȕdo tôga po vrtlu*), *posaďìti*, *presaďìti*, *rasaďìti*, *usaďìti* (*cvîče*, *smôkvu* (mladicu); *slaďìti* (zaslađivati (*ką̄fū*) – rijetko; nakon ispiranja u slanoj vodi »odsoljivati« u slatkoj (*röbu*)), *oslaďìti* (*röbu*), *oslaďìti se* (o čovjeku), *preslaďìti* (*ką̄fū*), *zaslaďìti* (*ką̄fū*); *valȉti* (rušiti – *küče*, *mocȉru*), *valȉti se*, *izvalȉti se* (= *izvrnȉti se* (II,2) – leći; pasti), *navalȉti* (navaliti, staviti (nešto teško) – *kamînje na pršȕt* (da se spreša), *vȅliki kâmik na ôgradu* (da bi se zatvorio prolaz u zidiću); navaliti na nekoga/nešto – *ną̑ nj*, *na pijât*. zaokupiti, napasti; *modrûn ga je navalȋ* – naduo se), *odvalȉti* (odvaliti – *kâmik iz mocȉre*), *povalȉti* (dijelno: porušiti – *mâsline*, *svë küče*), *prevalȉti* (srušiti, prevrnuti), *prevalȉti se*, *provalȉti* (provaliti – *u küču* – vjerojatno

novije), *razvaľiti* (razvaliti, srušiti – *vrâta*, *zîd*), *uvaľiti* (uvaliti; uvaliti, nabrzinu gurnuti u nešto), uvaliti se (uvaliti se), *zavaľiti se* (zavaliti se, izvaliti se – *grên se zavaľiti na pöstelju*); *-varïti*: *obarïti*.

Mješovite osnove 2 (tip *sušïti*).
Neprefigiran glagol: *sušîn*, *sûši*, *sušïti*, *suši* – *sušîla*, -.
Prefigiran glagol: *osûšin*, *osûši*, *osušïti*, *osuši* – *osušîla*, *osûšen* – *osûšena*.

Napomena. Glagoli s dvostrukom prezentskom konjugacijom (tip *isprāznïti* – § 30,I,1,b,α pod 2) označeni su zvjezdicom.

Ovamo pripadaju: *bubrïti*, *nabubrïti*; *budïti*, *budïti se*, *izbudïti*, *izbudïti se*, *prebudïti*, *prebudïti se*, *razbudïti*, *razbudïti se*; *cidïti* (cijediti, odvajati tekućinu od nečega kroz cjediljku, krpu i sl. ili laganim naginjanjem, odlijevanjem za razliku od *sažímati* (v. *sažâti* (I,5,b))), *iscidïti* (*vö mâlo kạ̄fẽ* – naginjanjem odvojiti od taloga), *ocidïti*, *precidïti*; *činïti* (činiti, raditi; nagovarati/gnjaviti nekoga da nešto učini – *ûnda san ga činïla da mi vö poprâvi*), **načinïti* (popraviti (*mutôr*); napraviti, urediti (*pöstelju*); začiniti (*salâtu*)), **počinïti* (dijelno: *svï su počinïli küče* – posagrađivali), **prečinïti* (prepraviti), **pričinïti se* (*nëkomu*), **učinïti* (uraditi (*nëšto rûžno*); napraviti, zgotoviti (*čïkaru kạ̄fẽ*); sagraditi (*učinïti küču*); ostaviti u nasljedstvo (*tậc mu je učinî küču*)) – *-činjên* (f. *-činjenâ*) za sve prefigirane prijelazne glagole; *dilïti*, *dodilïti* (*sväkomu dê* – nasljednicima), *podilïti*, *podilïti se* (o nasljednicima i sl.), *predilïti* (podijeliti, npr. *nâpolak*; razdijeliti, npr. *kösu*; preraspodijeliti, npr. *zêmlju*), *razdilïti* – *-diljên* (f. *-diljenâ*) uz mlađe *-điljen* (f. *-điljena*) za sve prefigirane glagole; *-dugljïti*: *predugljïti* (produžiti); *dužïti se* (zaduživati se, posuđivati od nekoga novce), *zadužïti* (*nëkoga* – posuditi mu novac), *zadužïti se*; *gubïti*, *gubïti se*, *izgubïti*, *izgubïti se*, *pogubïti*, *zagubïti*; *-minïti*: **naminïti*, **preminïti*, **razminïti*, **zaminïti*; *sušïti*, *sušïti se*, *osušïti* (tr. osušiti; bezl. o vremenu – *osušïlo je svë po vrtlima*), *osušïti se*, *presušïti*, *presušïti se*, *rasušïti*, *rasušïti se*, *zasušïti* (bezl. – *zasušïlo je* (o vremenu)) – starije *(-)šušïti*; *suzïti* (o očima), *zasuzïti*.

Duge osnove.
Primjer neprefigirana glagola: *bēľîn*, *bêli*, *bēľïti*, *bēľî* – *bēľïla*, -. Prefigirani se glagoli (npr. *obēľïti*) mijenjaju kao *ogūľïti* pod 2,a.
Ovamo pripadaju: *bậzdïti*; *bēľïti* (krečiti), *izbēľïti* (tr. izbijeliti), *obēľïti* (okrečiti), *pobēľïti* intr. (pobijeljeti; = *poblēđïti*), *zabēľïti* (= *zablēđïti*); *blēđïti* (intr.), *izblēđïti* (intr. *röba*), *poblēđïti*

(intr. *ö stroha* (o čovjeku); *ö sunca* (o odjeći i sl)), *preblēd'iti* (problijedjeti) = *zablēd'iti*; *blīšč'iti*[473], *zablīšč'iti*; *brūj'iti*, *zabrūj'iti*; *būč'iti*; *cēn'iti* (jeftinjeti), *pocēn'iti*; *čā̤r'iti se* (vedriti se (nebo)); **čōr'iti* i n. p. B (zasljepljivati – *čōrî me* (sc. *svîtlo*); fig. obmanjivati nekoga), *očōr'iti* (= *očöraviti*); *dā̤n'iti se*, *razdā̤n'iti se*; *glūšʹiti* (intr. – gubiti sluh), *oglūšʹiti* (intr.), *zaglūšʹiti* (tr.); *gnjā̤zd'iti se*, *ugnjā̤zd'iti se*; *gnjīl'iti* (gnjiti, gnjiliti), *izgnjīl'iti*, *pognjīl'iti*; *hēr'iti* (stajati ukrivo – *hērî* – stoji ukrivo), *nahēr'iti se*; *hūp'iti* (hlepiti – *za tûjin*); *jēč'iti* (o osobi), *zajēč'iti*; *jēdr'iti* (postajati jedriji – o plodovima), *uzjēdr'iti*; *pīšč'iti*, *zapīšč'iti*; *rā̤č'iti se* (prijati); *rēž'iti*, *zarēž'iti*; -*sēd'iti* (sijedjeti), *posēd'iti*; *sjā̤j'iti*, *sjā̤j'iti se*; *skīč'iti*; *srā̤m'iti se*, *zasrā̤m'iti se*; *strēp'iti* (novije uz *trep'iti*); *sūr'iti* (= *sēd'iti* – danas rijetko, a nekoć većinom), *posūr'iti*; *šā̤r'iti se* (šarenjeti se); *škīlj'iti*, *zaškīlj'iti*; *škūr'iti se* (mračiti se), *zaškūr'iti* (tr., npr. *funêstru*; intr. bezl., npr. *zaškūr'ilo je* (smračilo se)), *zaškūr'iti se*; *šūm'iti*; *trūl'iti* (trunuti), *istrūl'iti*; *zlēd'iti* (prijetvorno, podlo se smještkati); *zūj'iti*; *zvēč'iti* (zvečati; bučati; odjekivati); *žūd'iti*; *žūt'iti se*, *požūt'iti* (intr.), *zažūt'iti* (tr. – *kapülu*; intr. *kapüla je zažūt'ila*), *zažūt'iti se* itd.

4. Glagoli tipa *bižâti* (svi sinkronijski kratki; neprefigirani glagoli samo n. p. C, a prefigirani n. p. B; o pridjevu trpnom v. b. 417). Ovi se glagoli mogu smatrati posebnim razredom 3. vrste. O glagolu *spâti* v. VI,13,c.
Neprefigiran glagol: *mučîn*, *müči*, *mučâti*, *müčo – müčola*/*mučā̤la*.
Prefigiran glagol: *premüčin*, *premüči*, *premučâti*, *premüčo – premüčola*/*premučā̤la*.
Ovamo pripadaju: *bižâti* (v. VI,13,c), *razbižâti se*; *bojâti se* (imp. *bôj se*[474] obično je *strâšiti se*), *uzbojâti se*; *čičâti* (cvrčati (o cvrčcima, o ulju); vrištati (obično o djeci)), *začičâti* (prezent i *začičā̤n* i rjeđe *začičîn*); *čučâti*; *drčâti*, *dodrčâti*, *izdrčâti se*, *nadrčâti se*, *podrčâti* (potrčati; otrčati), *predrčâti*, *zadrčâti se*; *držâti, izdržâti, predržâti*[475]; *kljačâti* (tako u Maričića[476]) i *klječâti* (u mojih informanata); *kričâti*; *krčâti*; *ležâti*, *naležâti se*, *preležâti* (npr. *grïpu*); *mučâti*, *premučâti* (prešutjeti).

IV. Glagoli četvrte vrste. Infinitivna osnova glagola 4. vrste završava na *a*, a prezentska na jotirani suglasnik ili na *j*.

[473] Dugi glagoli na jat iza palatala imaju *i* (*blīšč'iti*), a kratki i skraćeni *a* (*ležâti*, *bižâti*).
[474] Za razliku od *böjse* – valjda, vjerojatno.
[475] Danas se često čuju i infinitivi *izdržati* i *predržati* pod utjecajem odozgo i poopćavanjem naglaska iz pridjeva radnoga.
[476] *Kljačâti* je i u kaljskom.

1. Prvi razred.

Pridjev se trpni glagola 1. razreda 4. vrste tvori ili samo od infinitivne ili samo od prezentske ili od infinitivne i od prezentske osnove. Ako postoji pridjev trpni od obje osnove, onaj se od prezentske u pravilu upotrebljava češće nego onaj od infinitivne osnove. Za pojedine se glagole u popisu navode pridjevi trpni u srednjem rodu jednine. Navedene pridjeve trpne treba shvatiti samo kao orijentir jer govornici nisu jedinstveni u pogledu njihove tvorbe. Glagoli su koji mogu imati prezent i po 5. vrsti, tj. oni koji pripadaju i 4. i 5. vrsti, označeni zvjezdicom. Ako je označen samo jednostavan glagol bez dodatnih napomena, oznaka se * odnosi i na sve prefigirane glagole. U infinitivnu osnovu nekih od ovih glagola može, ali ne mora, biti poopćena jotacija iz prezentske osnove. Danas jotacije u infinitivnoj osnovi u kukljičkom obično nema ni u najstarijih, ali je ona uobičajena u drugim ugljanskim govorima (detaljnije v. § 7,14,a,ε). Takve glagole u popisu navodim s nejotiranim infinitivima.

a) Naglasna paradigma A.

Primjer: *podȉžen*, *podȉži*, *podȉzati*, *podȉzo – podȉzala*, *podȉžen – podȉžena* i *podȉzon – podȉzona*.

Ovamo pripadaju: *-bȉrati*: *izabȉrati*, *podabȉrati (*kupiti s tla (masline)), *prebȉrati*, *razabȉrati*; *brȉjati*, *brȉjati se*, *izbrȉjati (izbrȉjono*), *obrȉjati* (*obrȉjono*), *obrȉjati se*; *-čȉmati*: *načȉmati*, *počȉmati*; **-dȉjati*: *dodȉjati*; *udȉsati*, *uzdȉsati*; *dȉzati*, *izdȉzati* (*izdȉzono*/*izdȉženo* – (po)sklanjati (nesv. i sv.) – o manjim stvarima koje smetaju: *stô posli ručênja* (suđe sa stola), *vȍ sve po kȕći*), *podȉzati* (*podȉzono*/*podȉženo* – = *izdȉzati*; samo sv. podizati dijelno – nešto ili nekoga, tj. neke ljude (učiniti da poustaju, a tako i *podȉzati se* – poustajati); samo nesv. – dizati, podizati), *zadȉzati* (nesv. *kȍsu*, *vȅštu*); *-gȉnjati*: *nagȉnjati se* (v. *-gnjīvâti* pod V,2); *grȉjati* (usp. *tepl̓ȉti* i slož. i *vrūčȉti* i slož.), *izgrȉjati*, *izgrȉjati se*, *ogrȉjati*, *pogrȉjati (*podgrijati), *ugrȉjati*, *zagrȉjati – -grȉjono*; *-gl̓ȁti*: *odgl̓ȁti*, *razgl̓ȁti*, *zagl̓ȁti*; *hâjati*; **-ȉmati* (v. *-êti* (I,5,b)): *poȉmati*, *uȉmati*, *zaȉmati*, *otȉmati*, *preotȉmati*, *uzȉmati*/*vazȉmati*, *iznȉmati*; *jâhati*, *prejâhati* (prekoračiti), *zajâhati* (zajahati; opkoračiti); *kâjati se*, *pokâjati se*; **kal̓ȉsati* (kaljati, prljati nečim gnjecavim (blatom, hranom)), *iskal̓ȉsati*, *nakal̓ȉsati*, *zakal̓ȉsati – -kal̓ȉšeno*/*-kal̓ȉsono*; *kâpati (*kapati: padati u obliku kapi (*vodâ kâplje*); polijevati kapima (*kâplješ po cêloj kȕći*), *iskâpati*, *nakâpati*, *pokâpati*, *prekâpati* (prokapati), *zakâpati – -kâpljeno* za sve slož. osim prekâpati; *-kl̓ȉnjati*: *prekl̓ȉnjati* (proklinjati – običnije *kljȁti*), *zakl̓ȉnjati se* (običnije *kljȁti se*) – oboje vjerojatno inovacije; *-krȉtati* (v. *krēnȕti* (II,2)): *iskrȉtati*, *nakrȉtati*, *okrȉtati*, *okrȉtati se*, *poiskrȉtati*

(*poiskrïtono*), *pozakrïtati*, *prekrïtati*, *zakrïtati*; *lâjati* (lajati, i fig. o čovjeku), *izlâjati*, *izlâjati se* (slično kao *izlâniti se*)m, *nalâjati* (npr. *svâšta*), *nalâjati se*, *prelâjati* (nadlajati (fig.)), *zalâjati*; *lïzati* (intenzivno prema lìsti (I,2,a)), *dolïzati*, *izlïzati*, *polïzati*, *ulïzati*, *zalïzati* (zavlačiti se); *mâhati*, *pomâhati* (*mâlo*), *zamâhati*; *mâzati*, *izmâzati*, *namâzati*, *podmâzati*, *premâzati*, *razmâzati*, *zamâzati* (popraviti mažući – *bûžu mậltun*) – *-mâženo*; *mïcati* (v. *maknïti* (II,2)), *izmïcati* (nesv. i sv. (po)izmicati, *elemênti da počìstin*; samo nesv. izmicati – *iz rūkê*), *odmïcati*, *poizmïcati* (sv.), *pomïcati* (nesv. i sv.), *premïcati* (nesv. i sv.), *primïcati*, *razmïcati* (nesv. i sv.), *zamïcati*; *-mïrati*: *obamïrati*, *poumïrati*, *premïrati*, *umïrati*, *zamïrati*; *njâukati* (mjaukati), *zanjâukati*; *-pâsati*: *opâsati se* (opasati se: staviti kaiš, pregaču i sl. – vjerojatno posuđeno); *-pïnjati* (v. *-pêti* (I,5,b,)): *ispïnjati se*, *napïnjati*, *opïnjati*, *raspïnjati*, *raspïnjati*/*razapïnjati*, *razapïnjati*, *zapïnjati*; *-pïrati* (*-prîti*): *dopïrati* (dosl. i fig.: *ne dopïre mu do ušïju*), *opïrati*, *opïrati se*, *podapïrati*, *prepïrati* se, *upïrati*, *zapïrati*; *pïrati* (*prâti*): *ispïrati*[477]; *pïhtati* (dahtati, teško disati – *ne môgu pïhtati*/*jëdva pïhčen* – nemogu disati/jedva dišem), *zapïhtati se* (zadahtati se, zapuhati se – *zapïhtono* – zadahtano, zapuhano); *plâkati*, *isplâkati* (*dûšu*, *süze*), *isplâkati se*, *naplâkati se*, *oplâkati*, *preplâkati*1 (preplakati – *celi dận*), *preplâkati*2 (doći do zraka i proplakati – *jëdva je preplâko kako ga je udrî* (došao do zraka i zaplakao)), *rasplâkati* (tr.), *rasplâkati se*, *zaplâkati*; *-pomïnjati*, *napomïnjati*, *spomïnjati*; **prëzati* (plašiti; plašiti se – *prë(g)niti* – v. II,1), *isprëzati* (isprepadati se; isprepadati – *isprëzono* – isprepadano); *rïzati* (v. b. 436), *isrïzati*/*izrïzati*, *narïzati* (*krüva*, *sïra*, *pršüta*), *obrïzati* (*löze*, *mâsline* – danas većinom *oškarâti*), *odrïzati* (*krüva* – obično *okïniti*), *porïzati*1 (dijelno – *löze*, *kîče*), *porïzati*2 (npr. *pïst), porïzati* se, *prerïzati* (*hljîb*, *konậc* – rjeđe uz *presïći* i *prestrïči*, *preškarâti*), *razrïzati* (*četrûn*, *kolậč* – rjeđe uz *rasïći*), *urïzati* (npr. *vîdu* – navoj), *zarïzati* (uglavnom *zasïći* u svim kontekstima) – *-rïzono*/*-rïženo*; *sïpati*, *dosïpati*, *isïpati*, *nasïpati*, *osïpati se* (runiti se; dobivati osip), *posïpati*, *presïpati*, *prosïpati*, *rasïpati*, *usïpati*, *zasïpati* – sve slož. samo nesv.; *-sïzati*, *dosïzati*, *posïzati*; **smŕcati* (šmrcati); *-sŕtati*: *nasŕtati*, *posŕtati*; *sïjati* (njem. säen), *posïjati*, *presïjati* (ponovo posijati – informant: *ako nî izošlö, ûnda morậš presïjati*) *-sïjeno*; *stâjati* (*stäjati* – učestalo), *nestâjati*, *prestâjati*, *pristâjati* (pristajati (*brôd*); pristajati, stajati (*vëšta*); pristajati (na nešto), prihvaćati); *-stïrati* (v. *-strîti* (I,6,b)), *prestïrati*, *rastïrati*; *ščëzati* (plašiti se); **štŕcati* (štrcati); *-tëzati* (v. *-tēgnïti*): *istëzati*, *istëzati se*, *natëzati*, *potëzati*, *pretëzati*, *pritëzati*, *rastëzati*, *utëzati*, *utëzati se*, *zatëzati*[478]; *-tïcati* (v. *tëči* (I,4,b)): *istïcati*, *natïcati*, *obatïcati*, *otïcati*, *potïcati* (npr. *öd njega*), *pretïcati*, *pritïcati*, *rastïcati*,

[477] Ispirati nešto od prljavštine i sl., a ispiranje od detergenta ili lužine označava glagol *ražentâti*.
[478] Svi ovi glagoli u kukljičkom mogu pripadati i n. p. B (*-tēzâti*, *-tēžen*), ali je to vjerojatno inovacija. Naime, u Banju sam zabilježio spontano *rastëžemo*, u Kalima spontano *rastêže*, *rastêžu*, na Ošljaku spontano *potëzo* (pridjev radni), a u Ugljanu spontano *zatëžu*, dakle samo n. p. A.

stïcati, *utïcati* (utjecati na nekoga – *nậ nj*), *zatïcati*; *-tïrati* (*tȑti*): *otïrati* (*süze*); *vïjati* (intr. letjeti nošen vjetrom (*lîšče, tavâja*, *snîg*, svë); bezl. tr. nositi (o vjetru) *vïje*, *vïjalo je* (kad vjetar sve nosi), *vïje kậrtu* (papir); lično tr. (obično *žïto*, tj. ječam) čistiti od pljeve – po vjetrovitu vremenu lagano sipati pregršti ječma s pljevom, pri čem zrna padaju blizu, a pljevu odnosi vjetar), *vïjati se* (viti se, podizati se (o pari, dimu i sl.) – *pâra iz jūhê*), *navïjati* (biti naneseno vjetrom/nanijeti (o vjetru) – *navïjo*/*navïjalo je pûn dvôr*, *navïjala je kậrta*/*navïjalo je kậrtu*, *lîšče*, *vïdi ča mi je navïjo vïtar*), *povïjati* (poletjeti nošeno vjetrom/ponijeti (o vjetru) – *povïjala je tavâja*/*povïjalo je tavâju (vïtrun)*); *-vïrati izvïrati* (izvirati, dolaziti – *vodâ*, *šporkïca*); *-vȑtati* (usp. *vrâčati* (V,1)): *navȑtati* (nacjepljivati (*löze*); *-zïrati*[479]: *nazïrati*, *obazïrati se*; *ždrïjati* (zreti, sazrijevati), *doždrïjati* (dozreti, sazreti), *oždrïjati*, *požd*rïjati (dijelno), *preždrïjati* (*preždrïjono* = prezrelo), *uždrïjati*; **-žïgati*[480] (v. *-žgâti* (I,8,b)): *nažïgati*, *obažïgati*, *podažïgati*, *použïgati*, *užïgati* – prezent *-žïgljen*, pridjev trpni *-žïgljeno* (v. § 7,14,a,δ) itd.

b) Naglasna paradigma B.

Kratke osnove: *iščepȑčen*, *iščepȑči*, *iščeprkâti*, *iščepȑko – iščeprkâla*, *iščepȑčen – iščepȑčena* i *iščeprkận – iščeprkậna*.

Ovamo pripadaju: *blebetâti*; *cvokotâti*; *cvrkutâti*, *zacvrkutâti*; *čeprkâti*, *iščeprkâti* (*iščepȑčeno* i *iščeprkậno*); *češâti*[481] (češati; brati masline sa stabla), *češâti se*, *iščešâti* (= *raščešâti*), *počešâti* (*nëkoga*; *mâsline*), *počešâti se*, *raščešâti* (sc. ranu, ubod komarca i sl.) – *-čëšeno*/*-češậno*; *dr(h)tâti* (prez. *dï(š)čen*), *zadr(h)tâti*; *gravtâti* (strugati, grebati, »grecati«, npr. *bôju*, *po tëči*; jače češati), *izgravtâti* (istrugati; izgrebati – *izgrâvčeno*/*izgravtậno*), *pogravtâti* (jače počešati), *zagravtâti* (zagrebati – *zagravtậno*), *zagravtâti se (ogrebati se, očešati se o nešto hrapavo, npr.* na zîd; *hihotâti* se; **hljamučâti*/**hljemučâti* (mućkati), *ishljamučâti*/*ishljemučâti*, *ishljamučâti*/*ishljemučâti se*, *prehljamučâti*/*prehljemučâti* (promućkati), *zahljamučâti*/*zahljemučâti* (zatresti tekućinu – *zahljemučậ san mâlo, po se je prölilo*); *kašljâti*, *iskašljâti*, *nakašljâti* se, *zakašljâti*, *zakašljâti se*; *klepetâti*[482]; *kresâti* (*grậne*; *firmilậntima*), *okresâti*, *pokresâti*; *lagâti*, *izlagâti* (slagati), *nalagâti*; *lepetâti* (v. b. 482); *lokâti* (lokati: laptati, neumjereno piti), *izlokâti* i *izlokâti se* (izlokati (o vodi), izlokati se (o djelovanju vode) – prez. *izlöče*/*izlokậ* – dvostrukost samo u *izlokâti (se)*), *nalokâti se* (nalokati se, napiti se), *oblokâti se*, *polokâti*; *metâti* (stavljati,

[479] *Zirati se* je *a-a*-glagol.
[480] *Žigati* je *a-a*-glagol, a u složenica je običniji prezent *-žïgljen*.
[481] *Češâti* i složenice danas rjeđe imaju i pridjev radni po n. p. C: (-)*čëšo* – (-)*češậla*/(-)*čëšola*. *Čêšali* sam čuo i od devedesetdvogodišnje kaljske informantice.
[482] Od jednih sam govornika čuo *klepetâti* i *lepetâti*, a od drugih *klepētâti*, *lepētâti* – prezent *klepêčen*, *lepêčen*.

slagati saditi (obično *kumpīrï*)), *nametâti* (zbirne), *pometâti* (dijelno) – *-mëčeno*/*-metạno*); *mlaskâti* (mljackati), *pomlaskâti* (pojesti (mljackajući)); *mrlisâti*[483] (mirisati, davati miris); *srkâti*, *nasrkâti se*, *posrkâti*; **strgâti* (običniji prez. *stïžen* – strugati: mrlju s neke površine, ostatke zagorjele hrane sa zdjele, ali i mrkvu i mladi krumpir (skidati tanku koru) te ribu (čistiti krljušti)[484]), *nastrgâti* (zbirno – *kumpîrov*), *ostrgâti* (npr. *kumpīrï*, *rïbu*), *postrgâti* (dijelno) – *-stïženo*/*-strgạno*; *šaputâti* (šaputati, potiho širiti vijest(i)); *šavtâti* (šaptati), *pošavtâti* (šapnuti); **štrkâti* (ostavljati, rasipati, bacati i sl. posvuda), *raštrkâti* (*raštrčeno*/*raštrkạno*; *treptâti*; *žavtâti* (škakljati), *požavtâti*, *zažavtâti* (*zažavtâlo me je ü grlu*) itd.

Mješovite osnove (s duljenjem u zatvorenom slogu ili duljenjem početnoga *ji*)[485]: *pozôbljen*, *pozôblji*, *pozobâti*, *pozobậ* – *pozobậla*, *pozôbljen* – *pozôbljena*.
iskâti (tražiti: *stvậri po kŭči*, *tetü*/*u tetê mâlo sïmena* (da da ili posudi)), *poiskâti*, *zaiskâti*; *pleskâti*, *ispleskâti* (npr. *po guzïci*), *popleskâti* (slično kao *ispleskâti*), *zapleskâti* (zapljeskati); *zobâti*, *nazobâti se*, *pozobâti* (*pozôbljeno*).

Duge osnove: *zapîšen*, *zapîši*, *zapīsâti*, *zapīsậ* – *zapīsâla*, *zapîšen* – *zapîšena* i rijetko *zapîson* – *zapîsona*.
Ovamo pripadaju: *dīhâti*, *izdīhâti se* (ispuhati se, otpuhati, odahnuti (nakon trčanja, teška rada i sl)), *nadīhâti se* (*fîšk̆oga zrậka*); *-dīmâti*, *nadīmâti* (samo o hrani: *fažô nadîmlje*), *nadīmâti se* (samo od hrane); *gībâti* (presavijati, slagati presavijanjem – obično o tkanini: *röbu*, *konôp*), *izgībâti* i *pogībâti* (složiti, posložiti – *röbu*), *pregībâti* (presaviti – *konôp*, *košülju*; presložiti, ponovo složiti (urednije ispresavijati) – *röbu*) *-gîbljeno*; *hlopậtâti* (landarati – *rûke*, *fuštận* (kad je suknja preširoka, prevelika), *postolï* (kad su cipele prevelike), *natıkậčï* (kad se vuku po podu)); *hrēcâti* (hrakati, hračkati), *ishrēcâti* (*ishrēcậ je svë ökolo*); *hrīpâti* (*ûn hrîplje*, *hrîplje mu u pïsima*); *hrpūtâti* (= *hrīpâti*); *hūkâti* (puhati tako da huči – v. *hūknïti* (II,2)); *jaūkâti*, *zajaūkâti*; *jōkâti* (= *jaūkâti*, ali običnije), *zajōkâti*; *kạ̄zâti* (kazati, reći; reći nekoga, tužiti nekoga: *čä si me sekïvi kạ̄zâla*; pokazati), *dokạ̄zâti*, *pokạ̄zâti*), *prikạ̄zâti se* (pričiniti se, ukazati se – *nëšto*, *gōspâ*); *kīhâti*, *iskīhâti* (fig. iskihati, platiti); *klepētâti* (v. b. 482 – klepetati;

[483] Ovaj glagol nisam zabilježio u spontanu govoru. Čest je u Maričića, a informanti ga potvrđuju. U odgovarajućem je značenju daleko običniji glagol *vonjâti*.
[484] S druge strane, boja i sl. sa zida se ne *stïže*, nego *raškậ* (*raškëtun*).
[485] Osnove u kojima se dulji *a* pod naglaskom, stavljam među kratke jer je duljenje *â* pod naglaskom očekivano.

i fig. (*klepētâti jazïkun*)); *kokąkâti* (kokodakati); *krētâti*; *kukurītâti*, *zakukurītâti*; *kūpâti se*[486], *iskūpâti se* = *nakūpâti se*, *okūpâti se*; *-lągâti*: *slągâti*, *naslągâti*, *poslągâti*, *preslągâti*, *ulągâti* (novac i sl. – novije); *lepētâti* (v. b. 482 – lepetati (krilima)), *zalepētâti*; *līgâti* (lijegati) *polēgâti*?; *-lītâti*, *izlītâti* (izlijetati), *prelītâti* (prelijetati), *zalītâti se* (zalijetati se); *līzâti*, *izlīzâti*, *izlīzâti se*, *nalīzâti se* (fig. – napiti se), *oblīzâti*, *polīzâti*, *slīzâti se* (*s nëkin*), *zalīzâti*, *zalīzâti se*; *-mągâti*: *odmągâti*, *pomągâti*; *-mītâti*: *umītâti se* (divljati, skakati); *mūkâti*; *pīsâti*, *dopīsâti*, *ispīsâti*, *napīsâti*, *opīsâti*, *pīsâti* (odgovoriti na pismo), *prepīsâti*, *upīsâti*, *zapīsâti* – *-pîšeno* (rijetko *-pîsono*); *plēsâti*, *isplēsâti se*, *naplēsâti se*, *zaplēsâti*; *-prēzâti*: *isprēzâti*, *uprēzâti*; *pūhâti* (tr. i intr.), *ispūhâti* (*ispûšeno*), *napūhâti* (tr. napuhati; kao bezl. o plinovima u trbuhu – *napûšeno*), *zapūhâti* (intr.); *-rīcâti*, *odrīcâti se*; *rūkâti* (urlati, derati se), *zarūkâti*; *skąkâti*, *doskąkâti* (sv.), *poskąkâti* (sv.), *poiskąkâti* (sv.), *preskąkâti* (nesv. uz *preskakīvâti*); **skītâti se*; *sūkâti* (*vünu*, *brk*), *zasūkâti* (zasukati (*rukąvi*); zasukati, smotati – *svû röbu je vïtar zasūką*); *-sūkâti*: *nasūkâti se*; *šētâti*/*šētâti se došētâti (se)*, *našētâti se*, *prošētâti (se)*; *ščīpâti* (štipati; otkidati štipajući (*krûh*, *grôzje*), *iščīpâti* (*iščīpljeno*), *naščīpâti*, *poščīpâti* (*poščīpljeno*); *škrīpâti*, *zaškrīpâti*; *špehītâti* (ritati se), *zašpehītâti* (ritnuti se); *-tēzâti* (v. *-tëzati* (a)); *tąkâti* (intenzivno prema *točïti*), *istąkâti*, *natąkâti*, *pretąkâti*; *tīkâti* (dirati), *tīkâti se* (ticati se); **-tīskâti istīskâti* (stiskati), *pretīskâti*; *vągâti*, *izvągâti*; *vēzâti* (nesv. i sv.), *nadovēzâti* (*konôp*), *nadovēzâti se*, *odvēzâti*, *povēzâti* (*pamidōrï*, *tï'sje*, ali i *pamidôr*, *pânj*), *prevēzâti* (privezati na drugo mjesto (*kaîč*); ponovo, drukčije svezati (*tï'sje*)), *razvēzâti*, *zavēzâti* (zavezati; svezati) – *(-)vêženo* (npr. *njôj je rūkâ vêžena* (u zavoju)); *vīkâti*, *izvīkâti se*; *zībâti* (ljuljati u kolijevci), *zazībâti*; *zīdâti*, *dozīdâti*, *nazīdâti* (nazidati, sazidati – *vëlu küču*, *zîd*, *dvą rêda tîkul*), *pozīdâti* (dijelno – *küče*), *prezīdâti* (ponovo sazidati, popraviti zidanjem – *načinî je krîvi zîd, po ga je morą prezīdâti*), *uzīdâti* (sazidati – *küču*, *zîd*; uzidati, ugraditi – *gustêrnu*, *cï'nu jâmu*), *zazīdâti* (sc. otvor u zidu) – *-zîđeno* i rjeđe *-zîdono*; *-žīmâti* (v. *-žąti* (I,5,b)): *sažīmâti* (izažimati, cijediti stišćući);

c) Naglasna paradigma C: *blejê* (3. l.), imp. nije uobičajen, *blëjo* – *blëjola*/*blejąla*; *nasmījên se*, *nasmïji se*, *nasmijâti se*, *nâsmijo se* – *nasmijąla se*/*nâsmijola se* (*smïjo se* – *smijąla se*/*smïjola se*), *nasmïjon* – *nasmïjona*:
blejâti; smijâti se, *nasmijâti se*.

[486] Ovaj je glagol nekoć označavao samo kupanje u moru (bazenu, jezeru, rijeci i sl.), dok su se ljudi kod kuće *prąli* u lavoru (*kaînu*) ili koritu (*maštëlu*). Tako se govorilo i *oprâti dītë* (u lavoru ili koritu). U novije doba *kūpâti (se)* uz *prâti (se)* i *tušīrâti (se)* može označavati i kupanje u kadi.

2. Drugi razred (glagoli na -*ậvâti*). Svi glagoli pripadaju n. p. B. Nijedan glagol nema pridjev trpni.
Primjer: *zafrkậjen*, *zafrkậji*, *zafrkậvâti*, *zafrkậvậ – zafrkậvâla*.
Ovamo pripadaju: *dậvâti* (davati; lagano smrdjeti – *tufinun* (po vlazi), novije i *po tufini*), *dodậvâti*, *izdậvâti* (sv. – *svë san izdậvâla iz kŭče*), *podậvâti* (sv. – podavati, podijeliti), *predậvâti* (novije – u školi), *prodậvâti*, *isprodậvâti* (sv.), *preprodậvâti* (nesv.), *udậvâti*, *udậvâti se*, *poudậvâti* (sv.), *poudậvâti se* (sv.), *preudậvâti* (nesv.), *preudậvâti se* (nesv.), *zadậvâti* (lagano smrdjeti – *rĭbun*, novije *po rĭbi*); *-frkậvâti*; *zafrkậvâti* (uz novije *zafrkīvâti*), *-jebậvâti*: *zajebậvâti* (uz novije *zajebīvâti*).

3. Treći razred (glagoli na -*ovâti*). Od prezentske se osnove tvore samo prezent i imperativ, a ostali se oblici tvore od infinitivne osnove.

a) Naglasna paradigma A.
Primjer: *vërujen*, *vëruj*, *vërovati*, *vërovo – vërovala*.
Ovamo pripadaju: *jâdikovati*; *pâmetovati*; *svĭtovati*, *posvĭtovati*; *vërovati*, *vërovati se* (uzdati se – *u sväkoga*), *povërovati*.

b) Naglasna paradigma B.
Primjer: *pokupüjen*, *pokupûj*, *pokupovâti*, *pokupovậ – pokupovâla*, *pokupovận – pokupovậna*.
Ovamo pripadaju: *bolovâti*; *darovâti*; *gladovâti*; *kumovâti*; *kupovâti*, *nakupovâti*, *pokupovâti*; *mirovâti*; *pirovâti*; *putovâti*, *doputovâti*; *trgovâti*; *tugovâti*.

Naglasna paradigma C. Prezent je po naglasnoj paradigmi B, ali glagolski pridjevi imaju pomičan naglasak. Ovamo pripadaju samo glagoli s dvosložnom infinitivnom osnovom i njihove složenice.
Primjer: *otrüjen*, *otrûj*, *otrövo – otrovậla*/*otrövola*, *otrövon – otrovậna*/*otrövona*.
Ovamo pripadaju: *covâti* (psovati – usp. *beštimâti* (V,3)), *iscovâti*, *ocovâti*; *rovâti*, *izrovâti*, *prerovâti*; *razrovâti*; *kovâti*, *iskovâti*; *štovâti* (poštovati); *trovâti*, *otrovâti*.

V. Glagoli pete vrste. Ovamo pripadaju glagoli koji u 3. l. jednine prezenta imaju nastavak -*o*/-*ậ*. Infinitivna osnova tih glagola završava na *a*. Glagoli koji se sprežu i po 4. vrsti, označenisu zvjezdicom.

1. Naglasna paradigma A.

Primjer: *küvon*, *küvoj*, *küvati*, *küvo – küvala*, *küvon – küvona*.

Ovamo pripadaju: *ârmati* (opremati, snabdjevati nečim: na mreže stavljati pluto i olovo; praviti kalup od dasaka u koji se postavlja/nalijeva zid od kamenja i žbuke); armirati)[487], *naârmati*; *bâdati* (intenzivno od *bôsti*[488] – *prīsâd bâdoš*, *bâdalo me je u kösti*, *kömarice bâdaju*), *izbâdati*, *nabâdati*, *pobâdati* (*prīsâd*); *bljüzgati* (pljuskati, lupati po tekućini – *po vodi*; pričati gluposti – *bljüzgo sväšta*), *nabljüzgati* (napričati gluposti – *sväšta*); *brbljati*; *brcati* (bacati – danas rijetko), *izbrcati*, *nabrcati*, *pobrcati*; *brigati* (se) (brinuti (se), biti zabrinut); *brîzgati* (bubriti, biti pun mlijeka (o vimenu, dojkama) – *ovcâ brîzgo* – ima puno vime), *nabrîzgati*; *brüdati* (namakati), *brüdati se*, *izbrüdati se*, *nabrüdati*, *nabrüdati se*; *-brûndati* (brundati; gunđati), *zabrûndati*; *bürkati* (biti uzburkan – *môre bürko*); *büsati* (udarati nekoga glavom), *pobüsati se*; *cicati* (sisati), *nacicati se*, *pocicati*; *cötati* (šepati); *cüfati* (češljati vunu); *cüpati* (gađati – *nëkoga zemljûn*; bacati – *svû röbu u kantûn*), *iscüpati* (izgađati); *čëkati*, *dočëkati*, *iščëkati*, *načëkati se*, *počëkati*; *čitati* (čìtati), *načitati se*, *očitati* (*strûju*; *bükvicu* ili apsolutno), *prečitati* (pročitati); *čučati* (dudati), *počučati*; *čüpati* (čùpati), *iščüpati*, *načüpati* (zbirno), *počüpati* (jednokratno i višekratno dijelno), *počüpati se* (obično uzajamno); *čüškati* (šutati), *iščüškati*, *počüškati* (dijelno); *dëlati* (djelati (drvo), tesati; *väjk ûn dëlo po svojîn* – samo svoje tupi), *izdëlati*, *nadëlati*, *udëlati*[489]; *drüzgati* (drmusati, treskati)), *drüzgati se* (*u âutu*); *fâldati* (nabirati (tkaninu)), *nafâldati*; *fliskati* (šamarati), *isfliskati*, *nafliskati*; *frcati* (frćati), *pofrcati*; *frigati* (pržiti (nešto mekše, sočnije – usp. *prâžiti* III,1))), *isfrigati*, *nafrigati* (zbirno), *pofrigati* (slično kao *isfrigati*); *füškati* (huškati), *nafüškati*; *fünjkati* (unjkati); *gizdati se*, *nagizdati se*; *gljëdati* (gledati; voditi računa, imati u vidu – *gljëdoj da ne zaburâviš*; skrbiti o nekom, čuvati (obično čuvati djecu i dohranjivati stare): *sekrva mi gljëdo đicu dokle râdin*, *nôga pûta se stârost gljëdala* (nekad su se brinuli za stare), *gljëdon svêkra i sekrvu*; pokazivati sklonost/zanimanje (za djevojku, mladića)), *gljëdati se* (gledati se (*u zrcalo* ili = *jedân drügoga*), voditi računa o sebi, paziti se, čuvati se (sebe ili uzajamno), pokazivati sklonost/zanimanje jedno za drugo, voljeti se (o mladiću i djevojci)), *doglјëdati* (dohraniti), *izgljëdati* (izglédati, imati izgled), *poglјëdati*, *pregljëdati*, *zagljëdati* (*njû je zagljëdo jedân Zâgorac* – svidjela mu se), *zagljëdati se* (zagledati se *û me*, *u jenü töčku*; svidjeti se jedno

[487] Objašnjenje informanta: *Ä, očeš mriže ârmati, očeš îdro ârmati (na brodü je tö)... Kad îmoš dvâ konöpa, i ûnda ka trêba mriže naprâviti, trêbaš na jenü strân ölovo, na drügu šûvar, i ûnda govöri »naârmoj mi mriže«. (...) Ka zîđeš, armadûru stâviš za đi če stâti, a i užâli su prije dâske, po ûnda bi ârmo di češ nalīvâti zîd.*

[488] Za razliku od prefigiranih glagola sa *-bâdati*/*-bâdati* – nesvršenih glagola izvedenih iz složenica od *bôsti* (v. 2). Složenice od *bâdati* označavaju učestalu svršenu radnju.

[489] Sve složenice imaju slično značenje: istesati, napraviti od drveta.

drugomu (o mladiću i djevojci); *gnjâcati* (gacati (po blatu i sl.)); *-gnjëtati*: *zagnjëtati* (gurati, nabijati, trpati); *-gôbati*: *pogôbati se* (zgrbiti se; zgrbaviti se (o čovjeku)); *-grâčati*: *izgrâčati* (nesv. – izgrtati, grabeći uklanjati (o zemlji i sl.) – *zêmlju izdûnle* (vaditi ili micati), *cïnu jâmu* – čistiti septičku jamu (izgrćući, grabeći)), *nagrâčati* (nagrtati, nagomilati (o zemlji i sl.)), *ogrâčati* (odgrtati (o zemlji)), *razgrâčati* (razgrtati), *zagrâčati* (zagrtati zemljom gnojivo oko grožđa ili maslina[490]); *grîntati* (prigovarati), *zagrîntati*; *grïskati*, *nagrïskati se*, *pogrïskati*; *grîšpati* (praviti sitne nabore (na odjeći)), *grîšpati se* (nabirati se, dobivati nabore, dobivati bore), *nagrîšpati* (npr. *fuštân*), *nagrîšpati se* = *pogrîšpati se*; *gücati* (gutati), *nagücati se*, *pogücati* (progutati), *pregücati* (progutati; i fig. prijeći preko nečega); *hâstati se* (hvastati se); *hïtati* (hitati, bacati), *pohïtati* (dijelno); *hljëmati* (ljuljati u ruci ili ljuljati nešto što visi), *hljëmati se*; *hljïpati* (plačući šmrcati); *hljüstati* (gacati (po mokrom)); *hrömati* (šepati); *hrïstati* (tr. hrskati, gristi nešto hrskavo), *nahrïstati se*, *pohrïstati* (dijelno); **-ïmati* (v. *-ïmati* (IV,1,a) i *-êti* (I,5,b)); *izlâmenati* (prekrižiti, prekrstiti – *izlâmenati dîtë*), *izlâmenati se*; *jâdati se*, *izjâdati se*, *najâdati se*; **kalïsati* (v. IV,1,a); *kïdati* (kidati[491], rezati – v. b. 436), *iskïdati* (iskidati; izrezati), *pokïdati* (pokidati – dijelno: *grâne*, *ovcâmi rõšcï*), *raskïdati*; *kïsati* (vreti, dizati se (o tijestu ili kvascu); fig. kipjeti, nakupljati u sebi ljutinu), *nakïsati* i *ukïsati (*dići se (kvasac, tijesto)), *prekïsati* (previše se dići (kvasac, tijesto) – prid. trp. *prekïson* ima aktivno značenje); *klânjati se*; *kljëcati*; *kljöcati* = *kljücati*; *köcati* (kvocati); *(s)kösati* (naglo potezati, trzati; loviti na *(s)kösavicu*); *krčati* (krčiti (šikaru i sl.)), *iskrčati*; *krkmati* (krčkati (se)), *krpati* (krpati, šiti (v. b. 442), *iskrpati*, *pokrpati*, *zakrpati*; *krzmati se*; *kücati*, *pokücati*, *zakücati*; *kükati*, *zakukati*; *küšati* (sv. kušati, probati (hranu)); *küvati* (tr.; intr. kuhati se; intr. ključati; intr. vreti (o moštu)), *küvati se*, *isküvati* (tr. skuhati), *poküvati* (intr. – ukuhati (ispariti/sniziti se tijekom kuhanja)), *preküvati* (tr. prekuhati, raskuhati (negativno)), *preküvati se*, *rasküvati se* (raskuhati se, dobro se skuhati (za razliku od *preküvati se*) – *lîpo se rasküvo, dôjde käj mâzina*), *zaküvati* (tr. – *kâfu*; intr.); *läckati se* (lickati se, dotjerivati se); *lëmati* (lémati), *izlëmati*, *nalëmati*; *-lînkati*: *oblînkati se* (nalokati se, alkoholizirati se); *liskati* (nesv. dem. od *lîzâti* – lickati, svašta po malo kušati), *naliskati se* (naprobavati se); *mïgati*; *môčkati* (skupljati tekućinu kruhom i sl. – *šûg krüvun*, *vînö kolâčûn*), *pomôčkati*; *mrdati*, *mrdati se*, *smrdati*; *mrmljati*; *mümati* (žvakati punim ustima), *zamümati se* (natrpati usta); *nâdïjati se* (nadati se, danas većinom *zïrati se*); *nânati* (= *nâniti* – spavati (u razgovoru s djecom)); *-nêhtati*: *zanêhtati* (zapustiti,

[490] Objašnjenje informanta: *Zagrâčati je kad odgrneš – užâli smo pânj ili stûp –, ogrneš, stâviš gnjôj i ûnda zagrâčoš, a kad mladîš, ûnda je isköpono vëč na küpi, i tö küpi rüšiš: tö sämo rüšiš onë vrpe što si naprâvi.*

[491] Odnos je prefigiranih glagola s osnovom *-kïdati* i onih s tzv. osnovom *-kīdâti* (v. 2) sličan odnosu prefigiranih glagola s osnovom *-bâdati* i onih s tzv. osnovom *-bậdâti*, tj. glagoli s osnovom *-kïdati* svršene su učestale složenice glagola *kïdati*, a oni s osnovom *-kīdâti* nesvršeni su glagoli, izvedenice iz prefigiranih glagola s osnovom *-kïniti* uz jednu svršenu složenicu od *prokīdâti*.

zanemariti, npr. *đȋcu*), *zanêhtati se*; *njêrgati*/*njûrgati* (mrmljati; fig. prigovarati, pokazivati nezadovoljstvo), *zanjêrgati*/*zanjûrgati*; *njüškati*, *nanjüškati* (nanjušiti), *ponjüškati*; *pâdati* (v. *pȃsti* (I,1,a)): *dopâdati*, *ispâdati*, *poispâdati*, *napâdati*, *popâdati* (dijelno), *propâdati*, *raspâdati se*, *upâdati*, *zapâdati*; *-pâsati*: *opâsati* (tr. – *kaîš*, *travêsu*); *pëckati* (peckati), *popëckati se* (porječkati se); *peljüzgati se* (brčkati se (u vodi)), *ispeljüzgati se*; *pȉtati* (hraniti, pomagati nekomu da jede – v. b. 466), *napȉtati*; *pȉvati*, *ispȉvati* (otpjevati), *otpȉvati* (posuđeno – u izrazu *otpȉvati svojë* i možda još kojem), *napȉvati se*, *zapȉvati*; *plȉvati*, *doplȉvati*, *isplȉvati*, *naplȉvati* se, *poplȉvati* (otplivati (o plivaču ili nečem što nosi voda); poplaviti (o poplavi) – *poplȉvali smo*, *svë je poplȉvalo*), *preplȉvati*, *zaplȉvati*; *pljücati* (pljuvati), *ispljücati* (tr.), *popljücati* (tr.); *-povȉdati* (v. i VI,10)[492]: *ispovȉdati* (ispovjediti), *ispovȉdati se*, *napovȉdati* (napovjediti), *pripovȉdati* (pripovjediti, *ispripovȉdati*, ispričati), *zapovȉdati* (zapovjediti); *prȃvdati se* (prepirati se), poprȃvdati se; *prȉčkati*; *-prëtati*: *zaprëtati* (*öganj*); **prëzati* (v. IV,1,a); *prȉznati* (nesv. i sv. cijeniti, uvažiti (nečiji trud, nečiju uslugu): *nâ ne prȉzno nȉšta što činîn zȃ nju*); *pücati*, *ispücati*, *popücati* (prid. trp. *popücon* ima aktivno značenje), *raspücati se*, *zapücati*; *rȉcati* (uvijati, kovrčati (kosu)), *rȉcati se*, *narȉcati*, *narȉcati se*; *rȉgati* (povraćati), *izrȉgati*, *izrȉgati se*, *porȉgati* (zapovraćati (*košülju*)); *rȉhtati* (*sât*, *böjler*), *narȉhtati*, *porȉhtati* (dijelno), *urȉhtati* (dotjerati nekoga u red); *rôskati* (dem. prema *rosȉti*); *sȉdati* (sjedati); *skücati* (spajati kraj s krajem, preživljavati), *presküćati*; *slüšati*, *naslüšati se*, *poslüšati*; *smȉškati se*; **smȑcati* (v. IV,1,a); *spȑdati se* (spȑdati se); *svȑdlati* (bušiti svrdlom; fig. – *svȑdlo mi u nozi*), *presvȑdlati*; *-stârati*: *postârati se* (postarati se, ostarjeti); *süpati* (drobiti u tekućinu – *krûh u pöparu*, *kolȃč u vīnö*), *nasüpati* (nadrobiti – *krûh*/*kolȃč*), *posüpati* (upiti tekućinu – subjekti *krûh*/*kolȃč* i sl., ali i *kȑpa* i sl.), *usüpati* (udrobiti – *krûh*, *kolȃč* i sl.); *ščücati* (štucati); *šëpati*, *došëpati*; *šêškati* (mucati); *šȉbati*, *išȉbati*, *našȉbati*; *škrâpati* (intenzivno prema (*š*)*kropȉti* (lagano prskati, i bezl. o kiši); **šmȑcati* (v. IV,1,a); *štökati* (živcirati, izazivati (obično verbalno)), *preštökati* (pretjerati s izazivanjem, šalama); *štrâpati* (intenzivno prema *štropȉti* – prskati), *ištrâpati*, *poštrâpati*; **štȑcati* (v. IV,1,a); *štrëcati* (štrecati, probadati); *šüškati*, *pošüškati* (*mâlo*), *zašüškati*; *švȉgati* (udarati šibom, kaišem, bičem itd.); *tȉrati* (tjerati), *istȉrati*, *natȉrati*, *potȉrati* (potjerati; otjerati), *rastȉrati*; *trâpati* (duboko kopati motikom; kojekuda gaziti, ići), *istrâpati* (duboko iskopati), *natrâpati* (nabasati); *trëskati* (treskati, lupati); *tȑgati* (trgati; bezl. *tȑgo me u rūci* – osjećam bolove; brati grožđe – *tȑgati* ili *tȑgati grôzje*), *natȑgati* (nabrati (grožđe)), *potȑgati* (pobrati (grožđe)), *rastȑgati* (rastrgati); *trȉskati* (pljuskati, šamarati), *istrȉskati*, *natrȉskati*; *tȑzati* (npr. *glȃvūn*), *tȑzati se*; *tücati* (tucati (kamen – *kâmik*)), *potücati* (šaljivo umjesto *poîsti* – *dobrö si tî*

[492] Svršene složenice umjesto starijega *ispovîti*, *napovîti*, *pripovîti*, *zapovîti* za razliku od *ispovīdâti* itd. (v. 2), nesvršenih glagola prema *ispovîti* itd., odnosno danas i prema *ispovȉdati* itd.

tôga potücala (sc. *zûbima*)), *tückati*, *potückati*; *türkati* (lagano gurati), *dotürkati*, *istürkati*, *natürkati*, *potürkati*; *ûfati se*; *üžinati* (nesv. i sv. užinati, jesti između ručka i večere); *-vâđati*: *svâđati se*; *vârati*; *-vârati*: *otvârati*, *rastvârati* (*funêstre*, *škûra*), *pootvârati*, *porastvârati*, *pritvârati*, *zatvârati*; *vâtati*, *navâtati*, *povâtati*; *vičërati* (nesv. i sv.); **vïjati* (v. IV,1,a); *vïšati* (vješati (ne poklapa se s glagolom *rastïrati*), *povïšati*; *vrâčati* (vraćati – v. *vrnïti* (II,2) i *navrťati* (IV,1,a)), *vrâčati se*, *izvrâčati*, *izvrâčati se*, *navrâčati* (u značenju nacjepljivati samo *navrťčati*), *obrâčati*, *obrâčati se*, *odvrâčati*, *povrâčati se*, *prevrâčati*, *zavrâčati*; *vrťtati* (bušiti svrdlom), *prevrťtati* (prosvrdlati); *zëcati* (zafrkavati, zezati – samo najstariji govornici); *zïrati se* (nadati se) itd.

2. Naglasna paradigma B.

Kratke osnove[493]: *isköpon*, *isköpoj*, *iskopâti*, *iskopậ – iskopâla*, *isköpon – isköpona*.
Ovamo pripadaju: *kopâti*[494] (prekopavati, okopavati – usp. *dûsti* (I,3)), *iskopâti* (= *okopâti* i *prekopâti*: *iskopâti vrťto/mâsline*, *svë je zarêslo: moráču iskopâti*), *okopâti* (*mâsline*); iskopati iz zemlje – slično kao *otkopâti*), *otkopâti* (otkopati (nešto što je netko zakopao) – *kôst*, *mrtvậcâ* – suprotno od *zakopâti*), *prekopâti* (*vrťto*), *raskopâti*, *zakopâti* (zakopati; pokopati (termin)); *motâti*, *ismotâti*, *namotâti*, *odmotâti*, *premotâti*, *razmotâti*, *zamotâti* (zamotati; umotati); *-štokâti*: *naštokâti* (prisloniti nekamo (da ne padne); staviti tako da smeta), *naštokâti se* (postaviti se, stati (i time nekoga iritirati); *veslâti*, *zaveslâti*; *vonjâti* (mirisati: tr. njušiti, onjušivati, npr. *rïbu*; intr. davati miris – *lïpo vönjo vâ rïba*), *navonjâti* (tr. nanjušiti – *fîîšku rïbu*; namirisati, učiniti da miriše – *küču*), *navonjâti se*, *povonjâti* (tr. ponjušiti, pomirisati), *zavonjâti* (intr.).

Mješovite osnove. Ovamo pripadaju *češljâti* i *igrâti* sa složenicama (duljenje u zatvorenom naglašenom slogu) te glagoli na *-ijâti* (kraćenje pred naglaskom). Svi ti glagoli imaju u korijenu pod naglaskom duljinu, a pred naglaskom kračinu.
Primjer: *čêšljon*, *čêšljoj*, *češljâti*, *češljậ*, *češljâla*, *čêšljon – čêšljona*:
češljâti (nesv. i sv. i prid. trp. *čêšljon.*), *češljâti se* (nesv. i sv.), *iščešljâti*, *počešljâti*, *počešljâti se*, *raščešljâti*, *začešljâti*, *začešljâti se*; *igrâti* (igrati, npr. *brïškulu*, *na kậrte*, *kölo*), *igrâti se*, *naigrâti se*, *poigrâti se*, *zaigrâti*, *zaigrâti se*;

[493] O naglasku starih kratkih osnova 5. vrste neakutirana korijena v. Kapović 2013. Dijakronijski ovamo pripadaju također *češljâti* i *igrâti* sa složenicama. *Igrâti*, *kopâti*, *motâti* i *vonjâti* i u kaljskom pripadaju n. p. B, a *češljâti* i *veslâti* n. p. C.
[494] U Ugljanu *kopậj.*

-bijâti (v. *bȉti* (I,7,a)): *izbijâti* (*izbîjo vlȁga*), *nabijâti*, *odbijâti*, *isprebijâti*, *razbijâti*, *porazbijâti*, *ubijâti*, *izubijâti se*, *poubijâti*, *zabijâti*, *pozabijâti*; *-pijâti* (v. *pȉti* (I,7,b)): *napijâti* (tr.), *napijâti se*, *opijâti se*, *upijâti*; *-vijâti*l (v. *-vȉti* (I,7,b)): *navijâti* (*kösu*, *alaröj*; navijati, držati komu stranu: *nâ je vȁjk navijâla tâmo*, *navijâti za Zȁdar* (klub))), *povijâti* (*dītȅ*), *previjâti*, *razvijâti* (*dītȅ*; *film*), *savijâti*, *savijâti se*, *zavijâti* (*rânu*, *rûku*); *-vijâti*2: *navijâti* (dozivati; zvati telefonom (često ili uporno)), *zavijâti* (zavijati: zavijati (kao vuk), jaukati (od bolova), glagol se upotrebljava i pri opisu govora nekih od susjednih sela).

Duge osnove (bez glagola na *-īvâti*): *razbȃcon*, *razbȃcoj*, *razbācâti*, *razbācâ – razbācâla*, *razbȃcon – razbȃcona*.

Ovamo pripadaju: *bācâti* (usp. i *bācȉti* (III,2,a) i *-bacīvâti* (niže)), *izbācâti*, *pobācâti*, *nabācâti*, *prebācâti*, *razbācâti*; *-bādâti* (usp. i *bôsti* i *bâdati*), *nabādâti*, *prebādâti*, *ubādâti*, *zabādâti* – svi ovi glagoli idu i po n. p. A (*-bâdati*); *-bāvljâti*, *nabāvljâti*, *zabāvljâti*, *zabāvljâti se*; *-brājâti*, *nabrājâti*, *prebrājâti*, *zbrājâti* (rijetko i većinom u vezi sa školom); *brīndâti* (brljati, probirati (po tanjuru)), *prebrīndâti* (*svȅ prebrîndo i ûnda ne poidȇ nȉšta*); *būbâti* (udarati: lupati (po nečem); tući (nekoga); fig. bubati (*nâpamet*); fig. pričati gluposti – *svȁšta*, *bez vȅze*), *izbūbâti*, *nabūbâti*, *zabūbâti*; *-burāvljâti*: *zaburāvljâti*; *cīljâti*, *nacīljâti*; *cīpâti*, *iscīpâti*, *nacīpâti*, *ra(s)cīpâti*; *čārâti*, *učārâti*, *začārâti*; *čēpâti* (kidati, rasklimavati – usp. *-čēpȉti*), *iščēpâti*, *počēpâti*, *ra(š)čēpâti*; *-činjâti* (v. *činȉti* (III,3)): *načīnjâti*, *načīnjâti se* (gizdati se), *prečīnjâti*, *pričīnjâti* se (priviđati se), *raščīnjâti*; *-čūhâti*: *dočūhâti* (dočuti, doznati); *čūvâti*, *pričūvâti*, *sačūvâti*; dīrâti, *dīrâti se* (*u nȅkoga* (akuz.)); *drēmâti*, *nadrēmâti se*, *zadrēmâti*; *gibīrâti* (pripadati po pravu (*mȅne gibîro cêla kȕča* – imam pravo na nju) – više se ne upotrebljava); *gāđâti*, *dogāđâti se*, *nagāđâti* (po svoj prilici novije), *pogāđâti* (lat. pacisci), *pogāđâti se* (lat. pacisci), *ugāđâti*; *gātâti*, *izgātâti*; *-govārâti*, *dogovārâti se*, *nagovārâti*, *odgovārâti* (odgovarati (nesv. od *odgovorȉti*); *odgovarati*, pasati), *razgovārâti*, *zagovārâti* (*za nȅkoga* – zagovarati nekoga, govoriti nekomu u prilog); *grūhâti* (tr. mlatiti: *tapȅti*, *štramcȉ*, *mâloga*, *žȉto* (ječam kolcima da ispadne iz klasja); intr. gruvati (o topovima i sl.), *izgrūhâti* (izmlatiti – *tapȅti*, *mâloga*, *žȉto*), *nagrūhâti* (*mâloga*); *-hīđâti* (v. *hodȉti* (VI,4) i *-iti* VI,6)[495]: *dohīđâti*, *izahīđâti*, *nahīđâti*, *obahīđâti*, *prohīđâti* (prelaziti; prolaziti), *razahīđâti se*; *hljēpâti* (žderati, brzo i bučno jesti), *nahljēpâti se*, *pohljēpâti*; *hrmēljâti* (pobolijevati, povremeno lagano bolovati (o starijima)); *-īdâti*: *izīdâti* = *razīdâti* (nagrizati), *poīdâti se* (od srdžbe); *kārâti se* (svađati se),

[495] Složenice su većinom potisnuli oblici sa *-lâziti*: *dolâziti*, *izlâziti*, *odlâziti*, *obilâziti*, *prolâziti*. Složenice sa *-hīđâti* čuju se još od najstarijih. U Preku sam odgovarajuće složenice čuo i od nešto mlađih (sedamdesetak godina).

iskârâti se, *pokârâti se*; *-kîdâti* (v. *-kȉniti* i slož. (II,1), a usp. i *kȉdati* (1)): *iskîdâti*, *prekîdâti*, *prokîdâti*, *isprokîdâti* (isprolijevati), *raskîdâti*, *skîdâti*, *zakîdâti*; *kljîtâti* (krpati – obično samo kod najstarijih); *-krâjâti*: *prekrâjâti*; *krîžâti (*rezati unakrst, rezati – v. b. 436), *iskrîžâti*, *nakrîžâti*; *kûnjâti*, *zakûnjâti*; *-kûpljâti*: *skûpljâti* (vjerojatno novo); *kûsâti* (kusati, jesti – obično podrugljivo), *nakûsâti se*, *pokûsâti*; *lêlâti* (ljuljati; klimati (*zûb*)), *lêlâti se*, *zalêlâti*, *zalêlâti se*; **lîgâti* (lijegati), *polîgâti*; *lîtâti* (litati, imati proljev):; *lûnjâti*; *lûpâti*, *izlûpâti* (izlupati: istući nekoga; izlupati, istući nešto – *tapȅt* (isprašiti tepih)), *nalûpâti* (tr. nalupati, natući nekoga)); *ljûljâti* (= *lêlâti*, ali novo), *ljûljâti se*, *zaljûljâti*, *zaljûlâti se*; *mâčâti* (intenzivno prema *močȉti* – isto što *môčkati*); *-mârâti*: *odmârâti se* (nekoć običnije *počîvâti*); *mêljâti* (muljati, pokretati nešto gnjecavo: *mêljâti po ûstima* (hranu), *po gnjâli*; razmazivati – *gnjâlu po sebȉ*)), *namêljâti*, *namêljâti se*, *pomêljâti*, *promêljâti* (prožvakati), *razmêljâti*, *zamêljâti*; *mînjâti*, *mînjâti se*, *izmînjâti*, *izmînjâti se*, *pomînjâti*; *-mîrâti*: *zamîrâti* (zamjerati); *mîšâti*, *izmîšâti*, *pomîšâti*, *premîšâti*, *razmîšâti*, *umîšâti*, *zamîšâti*; *-mîšljâti*: *izmîšljâti*, *premîšljâti se* (predomišljati se), *razmîšljâti*, *zamîšljâti*; *-mîščâti*: *namîščâti* (namještati); *munjêsâti* (ludovati; divljati; biti previše aktivan: jurcati, a tako i pretjerano raditi (*munjêsâti po mâslinama*)), *namunjêsâti se* (naludovati se; nadivljati se; naraditi se), *pomunjêsâti* (poludjeti); *-nâšâti* (usp. *nosȉti* (III,2,a)): *donâšâti*, *iznâšâti*, *ponâšâti se*, *prenâšâti* (*stvârî*; *zêmlju nâ se*), *unâšâti*; *-nâvljâti*: *obnâvljâti*, *ponâvljâti*; *pârâti* (parati – *kârtu*, *röbu*, *zêlje* – intenzivno prema *porȉti* (III,2,a)), *ispârâti* (isparati, iskidati (tkaninu, papir i sl.), *prepârâti* (proparati), *raspârâti*, *upârâti* (parnuti nožem – *nȅkoga nožûn*), *zapârâti*; *-pâštâti*: *ispâštâti* (novije); *perîrâti* (sv. i nesv. operirati – danas i *operîrâti*), *perîrâti se*; *pikîrâti*; *pîtâti* nesv. i sv. (pitati (tražiti odgovor); pitati (tražiti nešto materijalno): *pîtâti krüva*, *strînu*/*u strîne čâšu vodê*, *pîtâti îsti*, *pîtâti tȅču* (za posudbu); prositi djevojku – *pîtâti divôjku* (*u ôca i mâtere*)), *ispîtâti*, *raspîtâti se*, *zapîtâti*; *plâčâti* (v. *plaćȉti* (III,2,a)), *naplâčâti se*, *popljâčâti*; *-povîdâti* (v. *povȉdati* (1) i *-povîti* (VI,10)): *ispovîdâti* (ispovijedati), *ispovîdâti se*, *napovîdâti*, *pripovîdâti*, *zapovîdâti*; *prâšČâti*; *-prâvljâti*: *isprâvljâti*, *poprâvljâti* (novije uz *načînjâti*), *preprâvljâti*, *rasprâvljâti* (npr. *o poljȋtiki*); *-prêmâti*: *sprêmâti* (v. *-prêmȉti*); *prîčâti*: *isprîčâti*, *naprîčâti se*, *poprîčâti*; *-prlîtâti*: *naprlîtâti se*; *-prôšâti*: *rasprôšâti* (razmaziti); *pûjâti* (trijebiti uši – *pûjâti glâvu*/*švencȉ*), *ispûjâti*, *opûjâti*; *pulêhtâti* (paljetkovati = *podabȉrati* (*ispo mâslin*)); *pûščâti*, *dopûščâti*, *ispûščâti*, *napûščâti*, *popûščâti*, *prepûščâti*, *prepûščâti se*, *raspûščâti*, *zapûščâti*; *râđâti*, *râđâti se*, *narâđâti*, *narâđâti se*; *-rêdâti*: *izrêdâti*, *izrêdâti se*, *narêdâti*, *narêdâti se*; *rîndâti* (posrtati, teturati), *dorîndâti*, *narîndâti* (npr. *na zîd*), *porîndâti*, *zarîndâti*; *-rôzâti*, *narôzâti* (intr. nadrljati, stradati): *porôzâti* (tr. oslabiti, dotući – obično o bolesti); *rûčâti* (nesv. i sv.); *rûgâti se*, *narûgâti se*; *sânjâti*; *sekîrâti* (sekirati, živcirati), *sekîrâti se*, *nasekîrâti*, *nasekîrâti se*; *sîčâti*

(podsjećati, dozivati nekomu u pamet – *vö me sîčo na pokôjnoga ôca*), *sîčâti se*, *dosîčâti se*, *osîčâti*, *osîčâti se*; *skorậcâti*; *-slobậđâti*: *oslobậđâti*; *smûcâti se*; *splodîrâti*; *stậvljâti* (novije uz *metâti*), *nastậvljâti*, *ostậvljâti*, *prestậvljâti* (igrati ulogu, glumiti – zastarijeva), *rastậvljâti*, *sastậvljâti*; *strậdâti* (nesv. i sv.), *nastrậdâti*; *strēljâti*; *stūpâti* (stàjati (nogom/nogama na nešto)), *nastūpâti* (nastupati – novo); *svīrâti*; *šậrâti*, *išậrâti*, *našậrâti*, *pošậrâti*, *prešậrâti*; *šekīrâti* i slož. v. *sekīrâti*; *-?škrīlâti*: *poškrīlâti* (popločati kamenom); *šlagīrâti* (bezl. *šlagīrâlo ga je* – dobio je moždani udar, jednom sam čuo i lično (*ûn je šlagīrậ*), prid. trp. *šlagîron*); *špancīrâti* (ići u »špacirung«, šetati dotjeran – pomalo podrugljivo, zastarjelo); *špậrâti* (štedjeti), *zašpậrâti*; *štrōcâti* (prskati), *poštrōcâti*; *študīrâti* (teoretizirati, »filozofirati«; pohađati studij – u ovom značenju danas *stūdīrâti*); *šūljâti* (vući (»šlepati«) po nečem, npr. *po tlohü*, *šūljâti zâ sobun*), *šūljâti se* (vući se (po zemlji); fig. polako hodati, vući noge), *došūljâti*, *došūljâti se* (*jëdva san se došūljâla do tëlefona*), *pošūljâti*, *pošūljâti se*; **-tīskâti* (v. *tīskati* (1)); *-trēsâti*: *istrēsâti*, *otrēsâti*, *pretrēsâti* (pretresati – *iz vr̈iče u vr̈iču*; pričati o nečem, raspravljati – *pretrēsâti tûje guz̈ice* – ogovarati, brinuti tuđu brigu), *rastrēsâti*; *trljūzgâti* (pričati gluposti – *bezvëze*, *svàšta*); *-ūvâti*: *izūvâti* (*postol̈i*, *dītè*), *izūvâti se*, *obūvâti*, *obūvâti se*; *vậljâti* (rušiti (usp. *val̈iti* (III,3)); kotrljati; bezl. naginjati čas na jednu, čas na drugu stranu (o valovima) – *vậljo brôd* (brod se naginje (čas na jednu, čas na drugu stranu)), *vậljâti se* (rušiti se; kotrljati se; naginjati se (o brodu); valjati se, (*po pöstelji*)), *dovậljâti* (dokotrljati), *dovậljâti se*, *povậljâti* (dijelno – porušiti; otkotrljati; povaljati, malo pokotrljati po nečem (*po mr̈vicama*); o moru/brodu: bezl. *povậljâlo nas je*), *povậljâti se* (npr. *po pöstelji*), *prevậljâti* (prebaciti kotrljajući), *uvậljâti* (npr. *u jậje po u mr̈vice*), *uvậljâti se* (intenzivno prema *uval̈iti se* – uvaliti se, uvaljati se npr. *u gnjâlu*), *zavậljâti* (o moru/brodu = *povậljâti*; *-vậžâti*: *dovậžâti*, *prevậžâti*; *vīđâti*, *svīđâti se*, *zavīđâti* (zavidjeti); *vrīđâti*, *izvrīđâti*; *-zvậnjâti*: *ozvậnjâti*; *žậđâti* (žeđati – *žậđon cêli dận* – žedan sam cijeli dan) itd.

Glagoli na *-īvâti*. Glagoli na *-īvâti* nisu poseban ni fleksijski ni naglasni tip, nego se jednako mijenjaju i naglašavaju kao ostale duge osnove n. p. B (tip *bậcâti*), ali ih odvajam od ostalih glagola istoga fleksijskoga i naglasnoga tipa zbog njihove tvorbeno-semantičke posebnosti i brojnosti. O značenju ovih glagola i njihovu odnosu prema drugim glagolima usp. i § 29,1,b,β.

Primjer: *pregrađîvon*, *pregrađîvoj*, *pregrađīvâti*, *pregrađīvậ* – *pregrađīvâla*, *pregrađîvon* – *pregrađîvona*.

Ovamo pripadaju: *-bacīvâti*: *dobacīvâti*, *izbacīvâti*, *nabacīvâti se*, *pobacīvâti* (abortirati), *prebacīvâti*, *razbacīvâti*; *baškotulīvâti* (nesv. prema *baškotulâti* (3)); *-bīvâti* (v. *b̈iti* (I,7,b)):

dobīvâti; *-boljīvâti*, *poboljīvâti*, *razboljīvâti se*, *porazboljīvâti se*; *bruštulīvâti* (samo nesv. – v. *bruštulâti* (3)), *cimentīvâti* (nesv. prema *cimentâti* (3)), *-cipljīvâti*: *nacipljīvâti*; *crkīvâti* (crkavati – obično fig.); *-čekīvâti*: *dočekīvâti*, *iščekīvâti*; *očekīvâti*, *sačekīvâti* (*turïsti*, *kâ če dicâ iz sküle*, *kâ če ûn is poslâ*); *čepīvâti* (nesv. prema *čepâti* (3)); *češljīvâti* (slično što i *češljâti* kao nesv.), *češljīvâti se*, *raščešljīvâti*, *začešljīvâti*; *-čīvâti*: *počīvâti*; *darīvâti* (poklanjati, darivati); *-diljīvâti* (v. *dïliti*): *prediljīvâti*; *-dīvâti* (v. *-dïti* (I,7,a)): *izdīvâti*, *nadīvâti*, *predīvâti*, *udīvâti*, *zadīvâti*; *-dižīvâti*: *podižīvâti* (podizati), *zadižīvâti*[496]; *-dražīvâti*: *nadražīvâti*, *razdražīvâti*; *-držīvâti*: *podržīvâti* (držati da se ne sruši, ne prevrne, podupirati – *nëšto da ne pâde*), *predržīvâti*; *-dugljīvâti*: *predugljīvâti* (npr. *fuštạ̑n*); *dumidīvâti* (vlažiti – nesv. prema *dumidâti* (3)); *duperīvâti* (slično što i *duperâti)*; *-dužīvâti* (v. *dužïti* se): *zadužīvâti*, *zadužīvâti se*; *đirīvâti* (slično što i *đirâti*); *-faljīvâti*: *zafaljīvâti* (zahvaljivati); *-gljedīvâti*: *pogljedīvâti*, *pogljedīvâti se* (uzajamno), *pregljedīvâti*, *razgljēđīvati*; *-gnjīvâti* (v. *-gnïti* (II,2)): *nagnjīvâti*, *nagnjīvâti se*, *prignjīvâti*, *prignjīvâti se*; *-građīvâti*: *nagrađīvâti*, *pregrađīvâti*, *ugrađīvâti*, *zagrađīvâti*; *-grnjīvâti*: *zagrnjīvâti se* (*kapötun*, *vaľincun* i sl.); *-gušnjīvâti*: *zgušnjīvâti se*; *inkartīvâti* (nesv. prema *inkartâti* (3)); *izlamenjīvâti* (nesv. prema *izlâmenati*), *izlamenjīvâti se*; *-jačīvâti*: *pojačīvâti* (tr., npr. *gïps* (na ruci, nozi): *niki pojačîvo, nïki skîdo...*); *kalīvâti* (nesv. prema *kalâti* (3)), *kalīvâti se*; *-kalīvâti* (nesv. prema slož. od *-kalâti*): *okalīvâti*, *prekalīvâti*, *zakalīvâti*; *kargīvâti* (nesv. prema *kargâti* (3)); *-kašljīvâti*: *iskašljīvâti*, *nakašljīvâti se*; *kažīvâti*, *pokažīvâti*; *-kračīvâti*: *skračīvâti*; *-krcīvâti*: *iskrcīvâti*, *nakrcīvâti*, *prekrcīvâti*, *ukrcīvâti*; *-krīvâti* (v. *krïti* (I,7,a)): *okrīvâti*, *pokrīvâti*, *prekrīvâti*, *raskrīvâti*, *sakrīvâti*, *sakrīvâti se*; *krščīvâti* (nesv. prema sv. *krstïti*); *-kurīvâti*: *potkurīvâti*; *kušīvâti* (nesv. prema kùšati (1)); *-lagīvâti*: *preslagīvâti*; *-leđīvâti* (v. *leđïti se* (III,3)): *poleđīvâti*, *razleđīvâti*; *liberīvâti (*nesv. prema *liberâti* (3)), *liberīvâti se*; *līvâti* (liti, lijevati – lično; bezl. o kiši – v. *ľïti* (I,7,b)), *dolīvâti*, *izlīvâti*, *nalīvâti*, *oblīvâti*, *odlīvâti*, *podlīvâti*, *podlīvâti se*, *polīvâti*, *prelīvâti*, *prolīvâti*, *razlīvâti*, *ulīvâti*, *zalīvâti*; *luštrīvâti* (nesv. prema nesv. i sv. *luštrâti* (3)); *-meščīvâti*: *nameščīvâti* (= *namīščâti*), *premeščīvâti*, *razmeščīvâti*; *-migīvâti*: *namigīvâti*; *-minjīvâti*: *zaminjīvâti*, *zaminjīvâti se*; *-mirīvâti*: *nadomirīvâti*, *namirīvâti*, *smirīvâti*; *-mīvâti*: *umīvâti*, *umīvâti se*; *-močīvâti* (v. *močïti* (III,2,a)): *zamočīvâti* (*suđê*); *molīvâti* (nesv. prema *molâti* (3)); *-motīvâti*: *namotīvâti*, *odmotīvâti*, *premotīvâti*, *razmotīvâti*, *zamotīvâti*; *-mrkīvâti*: *smrkīvâti se*; *-mrzīvâti*: *odmrzīvâti* (novije), *zamrzīvâti*; *-mučīvâti*: *smučīvâti* (ometati); *navigīvâti* (slično kao *navigâti* (3)); *ofitīvâti* (nesv. prema *ofitâti* (3)); *paričīvâti* (nesv. prema *paričâti* (3)); *pasīvâti* (nesv. prema *pasâti* (3)); *-petljīvâti*:

[496] Nisam uspio pronaći jasnu razliku u vrsti radnje između nesvršenoga *podïzati* i *zadïzati* s jedne strane te *podižīvâti zadižīvâti* s druge.

otpetljīvâti, *raspetljīvâti*; *-pičīvâti*: *ispičīvâti* (ispitivati); *-pisīvâti*: *popisīvâti*, *prepisīvâti*, *zapisīvâti*; *pi(n)turīvâti* (nesv. slično kao *pi(n)turâti* (3) nesv.); *-plačīvâti*: *naplačīvâti*; *pričeščīvâti*, *pričeščīvâti se*; *-pušīvâti* (v. *pūhâti* (IV,1,b)): *napušīvâti*; *-ravnjīvâti*: *zaravnjīvâti*; *ražentīvâti* (nesv. prema *ražentâti* (3)); *rebumbīvâti* (odjekivati, odzvanjati); *-redīvâti*: *naredīvâti*, *odredīvâti*, *sredīvâti*, *uredīvâti*; *-reščīvâti* (v. *rêsti* (I,1,b)): *ureščīvâti*, *zareščīvâti*; *rīvâti* (usp. *rȉniti* (II,1)); *-rubljīvâti*: *porubljīvâti*, *zarubljīvâti*; *-ručīvâti*: *naručīvâti*, *preporučīvâti*, *(s)poručīvâti*; *-rugīvâti*: *porugīvâti se*; *ruinīvâti* (nesv. prema sv. *ruinâti* (3)); *-sađīvâti*: *dosađīvâti*, *nasađīvâti*, *presađīvâti*, *rasađīvâti*, *usađīvâti*; *-seknjīvâti*: *oseknjīvâti se*; *sinjīvâti* (nesv. prema sv. *sinjâti* (3)); *sīvâti* (sijevati); *-skakīvâti* (usp. *skȁkâti* (IV,1,b)): *poskakīvâti* (nesv.), *preskakīvâti*; *-sladīvâti*: *naslađīvâti se* (fig.), *zaslađīvâti*; *-služīvâti*: *poslužīvâti*, *poslužīvâti se*; *-smihīvâti*: *posmihīvâti se*; *-spīvâti* (v. *-spȉti* (I,7,a)): *dospīvâti*, *prespīvâti*, *uspīvâti*; *stanjīvâti* (nesv. prema *stanjâti* (3)); *sumprešīvâti* (nesv. prema *sumprešâti* (3)); *sumpurīvâti* (nesv. prema *sumpurâti* (3)); *svanjīvâti*, *rasvanjīvâti se*; *-svečīvâti*: *osvečīvâti se*, *posvečīvâti* (*pôp kȕče* – slično kao *svētȉti* (III,2,a)); *šaldīvâti* (nesv. prema *šaldâti* (3)); *-šīvâti*: *pršīvâti*, *rašīvâti*; *škicīvâti* (nesv. prema *škicâti* (3)), *škicīvâti se*; *šporkīvâti* (nesv. prema *šporkâti* (3)), *šporkīvâti se*; *-štīvâti*: *poštīvâti*; *štukīvâti* (nesv. prema *štukâti* (3)); *šumīvâti* (nesv. prema *šumâti* (3)); *-taknjīvâti* (v. *taknȉti* (II,2)): *nataknjīvâti*, *utaknjīvâti*, *zataknjīvâti*; *tresīvâti* (nesv. prema *tresâti* (3)); *-trkīvâti*: *utrkīvâti se* (novo); *trkulīvâti* (nesv. tiještiti drop – usp. *trkulâti* (3)); *tumbīvâti* (nesv. prema *tumbâti* (3)); *-varīvâti* (v. *vȃrȉti* (III,2,a)): *zavarīvâti*; *-večīvâti*: *obečīvâti*; *venčīvâti* (nesv. prema *venčâti* (3)); *vežīvâti* (nesv. vezati, vezivati – *lòze*); *-vikīvâti*: *dovikīvâti*, *dovikīvâti se*; *-virīvâti*: *izvirīvâti*, *navirīvâti se*, *povirīvâti*, *zavirīvâti*; *-višīvâti*: *zavišīvâti* (nesv. prema *zavȉsiti*); *vižitīvâti* (nesv. prema sv. *vižitâti* (3)), *-vučīvâti* (v. *vûči* (I,4,b)): *dovučīvâti*, *isvučīvâti*, *izvučīvâti*, *navučīvâti*, *odvučīvâti*, *obučīvâti*, *obučīvâti se*, *prevučīvâti*, *razvučīvâti*, *uvučīvâti*, *zavučīvâti*, *zavučīvâti se*; *zīvâti* (zijevati); *-znīvâti*: *poznīvâti* (poznavati); *-zvečīvâti*: *odzvečīvâti* (odjekivati, odzvanjati – tako sam čuo spontano) itd.

3. Naglasna paradigma C (samo sinkronijski kratke osnove). U ovoj su skupini brojni romanski glagoli. O nekima od njih v. i u § 29,1,b,β.

Primjer: *zavidȃn*, *zavidâ̏j*, *zavidâti*, *zavidȃ* – *zavidâla*, *zavidȃn* – *zavidâna*.
Ovamo pripadaju: *balâti* (kotrljati se; plesati), *balâti se* (loptati se), *pobalâti* (otkotrljati se), *zabalâti* (zaplesati; zakotrljati se); *-basâti*: *nabasâti*, *zabasâti*; *barkâti*: *imbarkâti* (ukrcati na

brod), *imbarkâti se*, *prebarkâti* (prekrcati na drugi brod), *prebarkâti se*; *baškotulâti* (sv.[497] – prepeći kruh, napraviti dvopek – *baškotulâti stậri krûh*), *-batunâti*: *zabatunâti* (zakopčati (o nečem s dugmetom/dugmadi) – *zabatunâti gâče*, *kapöt*); *bazdâti* (ručno rijetko prošivati (stavljati *bậzd* – proštepati) da bi se moglo pratiti kuda će se šiti strojem), *izbazdâti*, *prebazdâti*; *beštimâti* (psovati, bogarati[498]), *zabeštimâti*; *bogarâti*; *bonacâti* (bezl. sv. obonacati – *bonacâlo je* – more se smirilo); *bracâti se* (doći k sebi, povratiti se); *brljâti*, *izbrljâti* (npr. *svë po pijâtu*), *zabrljâti*; *-bruntul(j)âti* (gunđati, prigovarati), *zabruntul(j)âti* (promrmljati, progunđati); *bruškinâti* (nesv. četkati (na suho), npr. *röbu*, *postolȉ*), *izbruškinâti*; *bruštulâti* (nesv. i sv. – (is)pržiti (sirovu kavu ili ječam); *-bumbâti*: *nabumbâti* (nabubriti: u vodi (*fažô* i sl.), *uslijed promjene temperature* (o vratima i sl.); upiti tekućine, npr. *valȉnca*; šaljivo o osobi: udebljati se); *bužâti* (bušiti) *izbužâti*, *prebužâti*; *capunâti* (kopati trnokopom, pijukom), *iscapunâti*; *cimentâti* (sv. cementirati), *pocimentâti*, *zacimentâti*; *cokâti* (približiti); *cokulâti*; *cuncugâti* (tr. klackati, ljuljati cupkajući, gore-dolje (npr. na koljenu, na klackalici); = *gundulâti*), *cuncugâti se* (= *gundulâti se*); *cvetâti*, *ocvetâti*, *procvetâti*, *rascvetâti se*; *čakulâti*, *načakulâti se*; *čarâti se* (razvedravati se), *ra(š)čerâti se* (razvedriti se; razbistriti se); *čepâti* (uhvatiti), *čepâti se* (uhvatiti se – *čepậj se mëne*); *-čepâti*: *dočepâti se*; *čeprljâti* (grebati (noktima, kandžama i sl.; čeprkati), *čeprljâti se* (grebati se (noktima, kandžama i sl.)), *iščeprljâti* (izgrebati; iščeprkati), *počeprljâti* (*mâlo*), *začeprljâti*, *začeprljâti se* (ogrebati se o nešto šiljasto (npr. *na grậnu*)); *čepulâti* (odvajati zrnje: kruniti, vaditi iz mahuna – *kokorüz*, *bîži*, *bôb* i sl.), *očepulâti*; *čičâti*; *čikâti* (tr. provocirati, namjerno ljutiti; intr. ljutiti se, patiti od ljutnje), *načikâti* (tr.); *črvâti se*, *očrvâti se* (ucrvati se); *čufljâti se* (uzajamno: čupati se, vući jedan drugoga za kosu); *počufljâti* (počupati), potegnuti za kosu (*zâ kosu*)), *raščufljâti* (raščupati, raščerupati (o kosi)); *čuf(r)igâti* (običnije sa r = *frīžïti*); *-daskâti*: *podaskâti* (pokriti daskama (*pôd*, *čufît* i sl.)); *denjâti se* (udostojiti se); *daštrigâti*/*deštrigâti* (uništiti; potrošiti (*šôldi*); završiti (*posậ*)); *divinâti* (pogoditi, »potrefiti« (ušicu igle pri uvađanju konca i sl., pogoditi vrijeme (*divinậ je dôjti ka se idê*); naletjeti »natrefiti« – *nậ nj*); *divljâti*, *podivljâti*; *dricâti* (ravnati, izravnavati (*žïcu*, *čậvli* itd.)), *izdricâti*, *izdricâti se* (izravnati se, ispraviti se); *dumidâti (*intr. nesv. navlažiti se, ovlažiti se (*zîd* i sl. – pridjev *dumidận* = vlažan)); *duperâti* (upotrebljavati); *-duplâti*: *poduplâti* (presaviti na dvoje), *preduplâti*; *durâti* (trajati), *izdurâti* (izdržati); *đirâti* (kružiti, cirkulirati (npr. *krv đirậ*); šetati se); *nađirâti se* (našetati se); *pređirâti*1 (tr. prijeći – *pô svîta*); *pređirâti*2 intr. (procirkulirati (*krv* i sl.); prošetati se);

[497] Kao nesv. češće *baškotulīvâti*.

[498] Glagol *beštimâti* obično označava psovke u kojima se spominju bog, ostali nebesnici i sveci, dok glagol *covâti* označava pogrde upućene ljudima u kojima se bog, nebesnici i sveci ne spominju ili njihovo spominjanje ili nespominjanje nije bitno.

fabrikâti (graditi; proizvoditi – danas rijetko); *fakinâti* (raditi kao nosač prtljage; dirinčiti – danas rijetko); *-famâti*: *zafamâti* (onesvijestiti se); *-fangâti* (vaditi, grabiti mulj ili pijesak), *zafangâti* (zagrabiti mulj ili pijesak; zaštopati se); *farâti* (krupno mljeti (kukuruz, pšenicu i sl.)), *prefarâti*; *-fašâti*, *isfašâti* (izmotati zavojem, većinom pridjev trpni: *svậ mu je nogâ isfašậna* – sva je u zavoju/zavojima), *ofašâti* = *zafašâti* (zaviti, staviti zavoj – *rûku*); *fermâti* (zaustaviti; zaustaviti se); *figurâti* (izgledati, stajati – *lîpo ti vö figurậ* – dobro izgleda (kao ukras), dobro stoji, *ne figurậ nïkako* – loše izgleda/stoji, ne uklapa se; biti/služiti za figuru – *ûn sämo figurậ* – nema stvarnoga značaja); *fijumbâti* (nesv. i sv. tr. stavljati/staviti olovo (na mrežu, konop)), *zafijumbâti* (sv. tr.); *-filâti*: *rasfilâti* (razdvojiti na vlakna (špagu), *rasfilâti se*; *fiščâti* (zviždati); *fodrâti* (nesv. i sv. podstavljati/podstaviti, stavljati/staviti podstavu); *frajâti* intr. (raskošno živjeti; prekomjerno trošiti; uživati), *pofrajâti* (spiskati, proćerdati); *fragâti* (ríbati/prati grubom četkom, npr. *muntûre*, *pôd*), *ofragâti*; *frulâti se* (lagano trunuti/gnjiti), *rasfrulâti se*; *-friškâti*: *ofriškâti* (tr. osvježiti; intr. bezl. (o vremenu) osvježiti), *ofriškâti se*; *fruštâti* (bičevati, šibati i sl.), *isfruštâti*, *nafruštâti*; *fumâti* (pušiti (cigarete, lulu i sl.)), *pofumâti*, *zafumâti*; *fundâti* (probušiti (o brodu ili posudi)), *fundâti se*, *prefundâti* (probušiti), *prefundâti se* (probušiti se – *bâčva*, *škofūnï* itd.); *gamižâti* (gmizati (o kretanju malih životinja – *pâuk gamižậ nogâmi*, *čüjen di mïši gamižâju*)); *golužâti se* (lakomiti se), *nagolužâti se* (polakomiti se); *grabljâti* (grȁbljati), *pograbljâti*; *grašâti* (podmazivati), *nagrašâti*, *ograšâti*; grdešâti (= *gravtâti* (IV,1,b)), *izgrdešâti*, *zagrdešâti*; *grintuljâti* (gunđati), *zagrintuljâti*; *grivâti se* (gaditi se – *grivậ mi se mêso*); *gundulâti* (ljuljati na ljuljačci), *gundulâti se*; *gustâti* (stajati, koštati); *guštâti* (uživati), *izguštâti* (tr. izgustirati, nasititi se); **hljemučâti*; *impakâti* (zapakirati) – danas rijetko; *impoštâti* (odnijeti na poštu); *improvâti* (nagnuti se na pramac); *infišâti* (umisliti si, dobiti fiksnu ideju); *ingropâti* (svezati u čvor); *inkartâti* (sv. ožbukati); *inkašâti* (spremiti (novac)); *inkolâti* (nesv. i sv. (u)škrobiti, (u)štirkati); *inkrmâti* (nagnuti se na krmu); *inženjâti* (smisliti, skombinirati, izumiti); *išâti* (dići se); *-jacâti*: *sjacâti se* (skrutnuti se, zgrudati se, npr. *mậst*, *zemljậ*); *juštâti* (prilagoditi, namjestiti); *jutâti se* (oporaviti se, doći k sebi); *kalâti* (spustiti; skinuti/dohvatiti odozgo), *kalâti se* (spustiti se, sići); *-kalâti*: *okalâti* (obići, okružiti – *okalâti cêlo selo*, *okalâti iza kûč*), *prekalâti* (intr. proći prečicom; tr. prestići idući kraćim putem), *zakalâti* (tr. opkoliti, okružiti – *mrïžun*, *konöpun*); *kalebâti* (fig. pričati gluposti, brabonjati); *kalmâti* (stišati se, smiriti se (o moru); *kantâti* (pjevati – vrlo rijetko – *kantậna mïsa*); *kaparâti* (sv. kaparisati); *-kapelâti*: *iskapelâti* (išamarati), *zakapelâti* (ošamariti); *kargâti* (podići (obično polugom ili nečim sličnim)); *karocâti* (voziti na kolicima ili vući/gurati na nečem sličnom; fig. vući: s naporom nositi i sl.); *karocâti se* (voziti se (neudobno)), *dokarocâti*, *nakarocati* (sv. navoziti – *čüdo kamînjo*), *nakarocâti se* (naraditi se

vukući, noseći); *karubâti* (guliti (deblju koru – naranču, limun, koru kruha), *okarubâti*, *pokarubâti* (dijelno); *kaštigâti* (kazniti – većinom u frazama kao *vrâg te kaštigạ*); *katramâti* (katranisati), *nakatramâti*; *kla(m)panâti* (lupati nečim, stvarati buku lupajući); *-klasâti*: *naklasâti se* (naklopati se, najesti se); *kljicâti* (klijati), *iskljicâti*, *pokljicâti*; *-ključâti*: *oključâti*, *zaključâti* (*vrâta*); *-kocâti*: *okocâti* (otkačiti), *zakocâti* (zakačiti; fig. upecati),zakoc*âti se*; *komedijâti*; *komodâti* (urediti), *komodâti se* (urediti se, spremiti se, npr. za izlazak); *-komodâti*: *raskomodâti* (raskomadati – novije uz *učiniti na kömodi*); *komušâti* (skidati komušinu s klipova kukuruza), *iskomušâti*; *kopunâti se* (kočoperiti se, praviti se važan); *koštâti* (pristati uz obalu); *krasničâti* (kopati pijukom, čistiti zemlju od kamenja; okopavati pijukom – *stūpi*), *iskrasničâti*, *pokrasničâti*; *-kračunâti*, *okračunâti*, *zakračunâti*; *krcâti*, *iskrcâti*, *iskrcâti se*, *nakrcâti*, *pokrcâti* (dijelno), *prekrcâti*, *ukrcâti*, *ukrcâti se*; *krepâti*, *pokrepâti* (dijelno); **kresâti*; *krkuljâti* (krkljati), *zakrkuljâti*; *-kunčâti*: *skunčâti* (skončati, umrijeti – rijetko); *kuntâti* (računati (vršiti računske operacije); računati, misliti, pretpostavljati, planirati), *iskuntâti* (sračunati; zamisliti, splanirati), *prekuntâti* (promisliti, odlučiti se); *kuntentâti* (zadovoljiti); *-ku(n)sumâti*: *isku(n)sumâti* (iscrpiti), *isku(n)sumâti se*; *kuželjâti* (intr. ključati, kuhati), *prekuželjâti* (proključati neko vrijeme), *zakuželjâti*; *lampâti* (sijevati), *zalampâti*; *laskâti* (làskati); *laškâti (*laštiti), *izlaškâti*; *laurâti* (raditi – danas rijetko); *lem(u)rčâti (*tegliti (o brodu)); *lešâti* (sv. skuhati (uglavnom o ribi i mesu); *liberâti* (tr.) = *liberâti se* (+ gen. riješiti se (nečega)); *lintretâti* (sv. fotografirati), *lintretâti se*; *lišâti* (brusiti, šmirglati), *izlišâti*, *izlišâti se* (izlizati se); *lumbardâti* (bombardirati – danas rijetko), *izlumbardâti*; *lumerâti* (označiti brojem/brojevima); *luncijâti* (nesv. zvoniti s više crkvenih zvona (za blagdane), *zaluncijâti*; *lupetâti* (lupetati (gluposti)); *luštrâti* (nesv. i sv. (u)laštiti, polirati); *mačâti* (sv. zamrljati) = *zamačâti*; *maganjâti* (osakatiti, obogaljiti – većinom prid. trp. *maganjận*); *maltâti* (popravljati žbukom, malterisati), *zamaltâti*; *mandâti se* (bezl. vrtjeti se (u glavi)), *zamandâti se*; *mantenjâti* (uzdržavati, potpomagati); *marangunâti* (tesati, baviti se stolarskim poslom); *marendâti* (nesv. i sv. užinati, jesti između doručka i ručka); *markâti* (običnije *sinjâti*); *-me(k)šâti*: *ome(k)šâti*; *miritâti* (nesv. zasluživati), *zamiritâti* (sv.); *molâti* (sv. ispustiti (iz ruku i sl.); popustiti (npr. *konôp*, *filošpanj*), *izmolâti*, *omolâti*, *pomolâti*; *morâti* (mórati); *morbinâti (se)* (obijesno se igrati/šaliti), *izmorbinâti se*; *mudernâti* (sv. modernizirati); *mudrijâti*; *mulinâti* (izvlačiti mulinelom); *multâti* (platiti globu); *muljâti* (múljati), *zamuljâti* (npr. *zamuljâti palačînke* – zamutiti); *muštrâti*, *izmuštrâti*; *navigâti*; *neverâti* (bezl. biti nevrijeme – *neverâlo je cêlu nôč*), *izneverâti* (bezl. – nastati nevrijeme); *obaškâti* (fig. platiti (za pogrešku ili prijestup)); *običâti* (rijetko – obično *užâti*); *obligâti* (obavezati – uglavnom prid. trp. *obligận* – pridjevski: obavezan, dužan), *obligâti se* (obavezati

se); *pačâti se*; *padavâti* (ludovati); *pahljâti* (padati u pahuljama (bezl. ili *snîg*)); *palicâti* (mlatiti, klofati – *štramâc*, *tapët*; fig. tući nekoga)), *ispalicâti*, *napalicâti*; *paljâti* (vaditi vodu iz broda), *ispaljâti*; *paričâti* (sv. pripremiti (*ručênje* i sl.)), *isparičâti*; *pasâti* (proći – nekoć češće, danas većinom prid. *pasȃni*, npr. *pasȃnu šetemȃn* – prošloga tjedna, ali i to relativno rijetko); *peljuhâti* (divljati (obično o djeci)), *-peljušâti*: *ispeljušâti* i *opeljušâti* (opelješiti); *perušâti* (čerupati (kokoš), šuriti (svinju)); *peškâti* (loviti ribu – danas rijetko); *peštâti* (usitnjavati[499]), *ispeštâti* (usitniti), *ispeštâti (se)* (fig. zgnječiti (se) – *svë mi se je ispeštâlo* (npr. voće)); *pekljâti*/*petljâti*, *ispekljâti*/*ispetljâti*, *opekljâti*/*opetljâti*, *zapekljâti*/*zapetljâti*; *-pijetâti*: *napijetâti* (napraviti sitne nabore (*pijëte*) na odjeći); *pijažâti*/*piježâti* (sviđati se – *pijažȃ me*); *pilâti* (piliti – v. b. 436), *ispilâti* (ispiliti; otpiliti), *napilâti*, *prepilâti*, *raspilâti*; *piljâti* (osvojiti bodove); *pi(n)turâti* (sv. obojati, ofarbati), *opi(n)turâti*, *prepi(n)turâti*; *pišâti*, *ispišâti*, *ispišâti se*, *napišâti* (zbirno), *napišâti se*, *popišâti*, *popišâti se*; *pizâti* (težiti, biti težak), *prepizâti* (pretegnuti, prevagnuti – na vagi i inače: *sëla san na krȃj, po mi je prepizâlo* (prevrnula/nagnula se stolica/klupa i sl.)); *plamicâti* (gorjeti, plamtjeti); *planjâti* (blanjati, hoblati), *isplanjâti*; *-plimâti*: *oplimâti* (bezl. nastajati plima (*oplimâlo je* – došla je plima)); *pljaškâti* (pljačkati), *opljaškâti*, *popljaškâti* (dijelno); *-pljuvâti*: *napljuvâti* (napljuvati, ostaviti *nāpljüvak* (o muhama)); *pobukâti* (plašiti ribu pobukom), *ispobukâti*; *pojâti* (usmjeriti krmom prema vjetru); *postumâti se* (dati se na zlo – rana i sl.); *praljâti* (skidati red zrna kukuruza praljkom s klipa da se lakše kruni); *predikâti* (pričati), *ispredikâti se*, *napredikâti se*; *prekurâti* (tr. baciti urok na nekoga); *pruntâti* (pripremiti – *grên mu pruntâti što če obüti*, *pruntâti ručênje*), *pruntâti se* (pripremiti se; *pruntȃj se (mâlo)* = malo sutra); *pumpâti* (pûmpati), *ispumpâti*, *napumpâti*; *puntâti* (podbadati, poticati na zlo ili protiv nekoga), *napuntâti*; *pupâti*; *računâti* (= *kuntâti*, ali danas znatno češće), *izračunâti*, *preračunâti se*; *ragatâti* (ríbati na ribež), *izragatâti*, *naragatâti*; *rakamâti* (nesv. i sv. (na)čipkati – većinom prid. trp. *rakamȃn* ((na)čipkan)); *raškâti* (strugati rašketom (*zîd*)), *izraškâti*, *oraškâti*; *rašpâti* (turpijati turpijom za drvo), *izrašpâti*, *porašpâti*; *ravnâti*, *izravnâti*, *naravnâti* (napuniti do ruba), *poravnâti*; *ražentâti* (isprati (*röbu*)); *refãti se* (oporaviti se, vratiti se u prijašnje stanje); *rekuperâti se* (oporaviti se); *-riguljâti*: *nariguljâti* (izborati, izbrazdati); *rizikâti* (nesv. i sv. riskirati); *rufijanâti* (ogovarati); *ruinâti* (sv. oštetiti); *ruzinâti* (rđati), *izruzinâti* (zarđati); *-saližâti*: *posaližâti* (staviti cementni pod); *-sekâti*: *osekâti* (bezl. nastati oseka – *osekâlo je* – došla je oseka; lično – pasti (o vodostaju) – *bunȃr je osekȃ*)), *presekâti* (presušiti – *bunȃr je presekȃ*); *(o)sigurâti*/*sikurâti (se)* (osigurati se); *sinjâti* (označiti, obilježiti), *zasinjâti*; *sparenjâti* (štedjeti), *zasparenjâti*; *spužâti* (kȕpiti

[499] Praviti *pëšt*: isjeckati slaninu, bijeli luk, peršin i sl. i još dodatno izlupati oštricom da se što bolje usitni.

vodu krpom/spužvom), *pospužâti*; *srgâti* (baciti sidro); *stanjâti* (sv. kositrom zakrpati (posudu)), *zastanjâti*; *-stojâti* (usp. i *stậti* VI,13,b): *ustojâti se* (staložiti se (o kavi, ulju i sl. – *pûšti neka se ustojậ*)); *stopicâti* (ostavljati tragove nogu/stopala/đonova), *istopicâti*; *sumiljâti* (sličiti – *na/u ôca*); *sumprešâti* (sv. izglačati, opeglati); *sumpurâti* (sv. posuti sumporom (grožđe)); *superbijâti* (oholiti se), *posuperbijâti se*; *svitlâti* (laštiti – ploču štednjaka i sl.), *osvitlâti*; *-šakâti*, *našakâti* (naudarati šakama), *zašakâti* (udariti šakom); *šaldâti* (sv. zalemiti); *šempijâti* (nesv. ludovati; sv. poludjeti), *pošempijâti*; *ševrljâti* (ševuljati, ići cik-cak), *poševrljâti*, *zaševrljâti*; *-šijâti* (voziti brodom unatrag), *zašijâti*; *-šijunâti*: *zašijunâti* (= *zašijâti*; fig. udariti nekoga); *-škaljâti*: *poškaljâti* (posuti šljunkom); *škapulâti* (sv. spasiti (ako je riječ o bogu i sl., onda gotovo uvijek *spâsiti*), sačuvati); *škarâti* (rezati škarama – v. b. 436), *oškarâti*, *poškarâti*, *preškarâti*; *škartâti* (škartirati, odbaciti); *škicâti* (pogužvati, izgužvati (odjeću)), *škicâti se* (pogužvati se, izgužvati se (o odjeći)); *špijâti* (uhoditi), *našpijâti* (otkriti uhodeći), *pošpijâti* (poviriti, pogledati); *šporkâti* (zaprljati), *šporkâti se*, *išporkâti*, *išporkâti se*; *štajunâti se* (sazreti, stabilizirati se (o pršutu i sl.); *štimâti* (poštovati); *štivâti* (slagati), *naštivâti*, *poštivâti*; *štrapacâti* (pričinjati napor, gnjaviti); *štrikâti* (označiti crtom); **štrkâti* i slož. v. IV,1,b; *štrljâti* (skakati na jednoj nozi); *-štropâti*: zaštropâti (zaštopati), *zaštropâti se* (zaštopati se); *štufãti* (dosaditi); *štukâti* (zakitovati, zamazati kitom); *šumâti* (izvući migavicu (na brod)); *-šupljâti*: *pošupljâti* (izbušiti), *prešupljâti*, *prešupljâti se*; *šušurâti* (= šaputâti (IV,1,b)); *tajâti* (tajiti), *zatajâti*; *-takljâti*: *potakljâti* (pokolčiti, npr. *pamidōri*); *talasâti*/*telesâti* (polagati parangal cik-cak); *tambahâti* (tući nekoga), *istambahâti*, *natambahâti* = *tamburâti*, *istamburâti*, *natamburâti*; *tamperâti*/*temperâti* (miješati s nečim, miješati da smjesa postane homogenija – *mậltu*), *istamperâti*/*istemperâti*; *tancâti*; *tandelâti* (tr. klatiti (na uzici i sl.); klatiti se (na uzici i sl.); *tangâti* (nesv. i sv. = *(o)črvĭti* (III,3)); *tentâti* (izazivati; nagovarati), *potentâti* (nagovoriti, navesti), *pretentâti* (pridobiti na svoju stranu); *teslâti* (obrađivati *têslun*); *-tikâti*: *istikâti* (isključiti utikač, ištekati), *utikâti* (uključiti utikač, uštekati); *timbrâti* (staviti pečat); *timunâti* (kormilariti); *tisikâti* (ljutiti, jediti), *tisikâti se*, *natisikâti*, *natisikâti se*; *tociljâti* se (ljuljati se[500]); *trabunjâti*, *istrabunjâti*, *natrabunjâti*; *trejâti* (trajati), *dotrejâti*, *istrejâti* (izdržati); *tresâti* (ukositi, malo okrenuti); *trkulâti* (nesv. i sv. (is)tiještiti (*drôp*); nesv. pričati gluposti, trkeljati); *istrkulâti* (istiještiti; istrkeljati), *natrkulâti* (natiještiti; natrkeljati); *trlicâti* (pričati gluposti, lupetati), *natrlicâti*; *trmenâti* (mrviti, runiti), *trmenâti se* (mrviti se (o trulom drvetu i sl.)), *istrmenâti*; *trtuljâti* (mrsiti), *zatrtuljâti*; *tukâti* (trebati – samo modalno, tj. samo s inf. i apsolutno: *tukậ mi pôjti ü gro*); *tumbâti* (prevrnuti, srušiti); *tumbulâti se* (pasti preko glave),

[500] Odatle što se tocilj ljulja nogom.

pretumbulâti se (= *tumbulâti se*; prekobaciti se preko glave); *urdinâti* (naručiti; zapovjediti); -*uzlâti zauzlâti*; *užâti* (običavati); *valjâti* (valjati: *valjȃ mi pôjti* (modalno); *vâ kȃtã ne valjȃ* (nije dobra); *vancâti* (tr. unaprijediti; intr. biti unaprijeđen; intr. preostati), *prevancâti* (preostati); -*večâti*1: *obečâti* (obećati; obećati, vjeriti djevojku (*cüru*) – pridjev trpni i *obëčena*), *obečâti se* (vjeriti se (o djevojci)), *zavečâti se* (sv. zavjetovati se); -*večâti*2: *povečâti*; *venčâti* (sv.), *venčâti se*; -*ventâti*: *izventâti* (izumiti, smisliti); -*vidâti*: *odvidâti* (odšarafiti), *zavidâti* (zašarafiti); -*viduljâti*: *naviduljâti* (napraviti navoj (na vijku, matici)); *vijazâti* (putovati); -*vrhâti*: *navrhâti* (napuniti (posudu krutim teretom, npr. maslinama) preko visine ruba (koliko može stajati)); *virâti* (dizati vitlom); *vizerâti* (ozlijediti – *rûku*, *čovïka*), *vizerâti se*; *vižitâti* (pregledati (o liječniku)); -*vrtuljâti*: *zavrtuljâti* (zavrtjeti – prid. trp. *zavrtuljȃn* – pridjevski: lud); *žbrletâti* (šminkati), *žbrletâti se*, *nažbrletâti*, *nažbrletâti se*; *žbrukâti* (izvaditi (ribu iz mreže); -*žentâti*: *(na)dožentâti* (nadovezati, pripojiti); *žuljâti* (tr. motikom odstranjivati korov (*trȃvü*); žuljati (*nogâ* i sl.)), *nažuljâti* (nȍgu), *nažuljâti se*, *požuljâti* (dijelno – *trȃvü*) itd.

VI. Nepravilni glagoli.

Napomena 1. Nepravilni su glagoli supletivni glagoli i oni pojedinačni ili vrlo malobrojni glagoli čija je promjena različita od svih dosad navedenih tipova. Granica je između pravilnih i nepravilnih glagola proizvoljna. Prema tome, i neki bi se dosad navedeni tipovi kojima pripadaju malobrojni glagoli, mogli klasificirati kao nepravilni, a isto tako, neki glagoli čija se promjena samo neznatno odlikuje od promjene drugih sličnih glagola, mogu se klasificirati i kao pravilni. Neke takve glagole i navodim na više mjesta. Poredak je nepravilnih glagola u popisu koji slijedi, relativno proizvoljan. Ako je promjena pojedinih glagolskih oblika/kategorija nepredvidljiva na temelju pravila za jednostavne glagolske oblike danih u § 30,I, dajem sve oblike određene kategorije, a ako je promjena na temelju dotičnih pravila predvidljiva, uglavnom navodim, kao i dosada, finitne oblike u 1., odnosno 2. licu, a glagolske pridjeve u muškom i ženskom rodu jednine.

Napomena 2. O glagolima tipa *sahnïti* i *isprȃznïti* v. § 30,I,1,b,α pod 1 i 2.

1. *B̈iti*. Glagol je biti supletivan glagol.

a) Nesvršeni prezenti.Duži: *jesân* (starije *jesận*), *jesï̈*, *jê*, *jesmö*, *jestë*, *jesü*. Kraći: *san* (starije *son*), *si*, *je*, *smo*, *ste*, *su*. Zanijekani: *nīsân* (starije *nîs* i *nīsận*), *nīsï̈*, *nî*, *nīsmö*, *nīstë*, *nīsü*. Starije oblike nesvršenoga prezenta nisam zamijetio u spontanu govoru, ali se svi nalaze u zbirkama kukljičke poezije, a i informanti ih potvrđuju. *Nīs* sam zabilježio i u Kalima, Lukoranu i Ugljanu, a vjerujem da taj oblik postoji i u ostalim ugljanskim govorima. U Kalima *nîs* uz *nīsân* govore i mladi. Ondje *nîs* obično ne stoji na kraju rečenice, dakle: *Nīsân/nîs te vïdila. – Nīsï̈ me vïdila? – Nīsân.* Takvu razliku u upotrebi potvrđuju i kukljički informanti. U Ugljanu sam zabilježio i *jesận*. O kračini u zanijekanom nesvršenom prezentu v. § 2,2,g,η i § 5,3,b,δ,3. Kao što se vidi iz paradigama, duži je nesvršeni prezent naglašen, a kraći nenaglašen. Duži je nesvršeni prezent ipak nenaglašen na samom početku upitne rečenice[501]. U tom se slučaju ponekad krati, odnosno ima aferezu, tj. na početku se upitne rečenice uz češći duži nenaglašeni prezent rjeđe upotrebljava kraći prezent. Afereza je nekad bila češća nego danas, usp. i § 8,7,a,α. U upitnim se rečenicama upotrebljava i nesvršeni prezent glagola *bïti* s česticom *li* i bez nje[502], ali postoji i upitna čestica *jeli*[503]. Osim toga postoje i čestice/rečenice *jëli?* i *jëlite* (iz poštovanja – *jèlte?*), kojima se izražava pohvalno čuđenje/lažna nevjerica. *Je* se u kukljičkom i ostalim ugljanskim govorima obično ne izostavlja iza *me*, *te*, *se*, ali čuju se i primjeri s izostavljenim *je*. *Je* se uvijek izostavlja u izrazima kao *brïga me*, *strậh me*, *srïča*, *glậvno*, *sïgurno* i još nekima.

b) Svršeni prezent i umetanje čestice *li*. Svršeni se prezent izvodi iz osnove *bud-*, a konjugira se pravilno: *büden ... büd(ej)u*. U svršenom prezentu gotovo da nema osobitosti. Jedina je osobitost umetanje upitne čestice *li* u množini (*büdelimo*, *büdelite*, *büdeliju* uz češće *büdu li*). Čestica se *li* umeće u množini još nekih oblika. To su: oblik glagola *bïti* za tvorbu kondicionala (*bïlimo*, *bïlite*, *bïliju* – češće nenaglašeno), prezent glagola *tïti* (*(o)čelimo*, *(o)čelite*, *(o)čeliju* – rjeđe naglašeno, npr *öčelimo*, *čëlimo*), prezent glagola *möći* (*mörelimo*, *mörelite*, *möreliju* uz češće *möru li*), *imâti* (*îmolimo*, *îmolite*, *îmoliju* (ne **îmaliju!)) i *hoḑïti* (*grê(de)limo*, *grê(de)lite*, *grêdeliju* uz češće *grêdu li*). Takvo je umetanje fakultativno, ali često, tj. čestica se *li* znatno češće umeće nego što se ne umeće. Čestica *li* uz ostale glagole

[501] Ipak je često naglašen u potpunim ili krnjim rastavnim pitanjima. Više primjera prezenta glagola *biti* na početku upitne rečenice bit će u sintaksi.
[502] Npr. *(je)si (li) dõšo?.*
[503] Npr. *jeli möreš*?.

dolazi relativno rijetko (detaljnije u sintaksi), a prema obavijestima mojih informanata u njihov se prezent ne umeće ni kada uza nj dolazi. To bi ipak trebalo detaljnije istražiti.

c) Ostali jednostavni oblici. Imperativ: *büdi* (pravilno). Oblik za tvorbu kondicionala: *bï*, *bï*, *bï*, *bïmo*, *bïte*, *bïju* (i rjeđe *bï*). Oblik je za tvorbu kondicionala, kao i u hrvatskom standardnom jeziku, većinom nenaglašen, a naglašen je kad je zanijekan (*ne bï*) i kad je samostalan, tj. kad se ni na što ne naslanja. 1. l. jednine glasi *bï* na cijelom Ugljanu, ali u Velom sam Ižu zabilježio *bïh/bih*. Umjesto *bïmo/bimo* u Kukljici često dolazi *bmo* (tako i *ne bmo* umjesto *ne bïmo*), a ponekad i *mo*. *Bmo* i *mo* često sam čuo i u Kalima. Za oblike kao *bilimo* v. pod b. Oblik za tvorbu imperativa II. (§ 30,II,2): *bïšen*, *bïšeš*, *bïše*, *bïšemo*, *bïšete*, *bïšeju*. Infinitiv: *bïti*. Pridjev radni: *bî – bîla*. U oblicima se pridjeva radnoga nekad nalazi i kračina (v. § 5,3,b,β). Naglasak preskače na negaciju u kletvama kao *në bilo ti srïče*, *në bilo te*, ali ostaje pri opcionalnoj upotrebi optativa – *bîlo mëni gösta il ne bîlo*.

2. *Hoćïti/hćïti/ćïti*.

a) Nesvršeni prezenti. Duži: *öču*, *öčeš*, *öče*, *öčemo*, *öčete*, *öčeju* (rjeđe i vjerojatno novije *öče*). Kraći: *ču*, *češ*, *če*, *čemo*, *čete*, *čeju* (rjeđe i vjerojatno novije *če*). Zanijekani: *nêču*, *nêčeš*, *nêče*, *nêčemo*, *nêčete*, *nêčeju* (rijetko *nêče*). Duži je nesvršeni prezent na samom početku upitne rečenice nenaglašen. On tada može imati i aferezu, tj. umjesto dužega nesvršenoga prezenta može doći kraći (zabilježio sam znatno više primjera nego za isti slučaj u glagola *bïti*)[504]. Za oblike kao *(o)čelimo* v. 1,b. Drugo je lice jednine nesvršenoga prezenta glagola *ćïti* često reducirano. Takvi su reducirani oblici *öš* (upitno obično *oš*[505]), *nêš* (nužno ili gotovo nužno u izrazu *öš nêš*) i *-š* (reducirani kraći prezent). Posljednji se oblik dodaje na riječ koja završava samoglasnikom, obično na zamjenicu ili veznik, a rijetko na neku drugu riječ: *čäš*, *štöš*, *điš*, *kâš*, *käkoš*, *koš* (ako ćeš), *poš* (pa ćeš), *tîš*, *kôgaš* (koga ćeš), *rêtkoš* (rijetko ćeš itd). Evo nekoliko primjera: 1. *Oš tî jëpe pôjti na brôd? – A oš mi tî đicu hrạ̈nïti?* 2. *Oš sêsti?* 3. *Nï bîlo ûnda dïrv, a sâ, sâ po pûtu möreš kölko öš.* 4. *Käko te völja: öš nêš.* 5. *Nêš mi tî zapovīdâti.* 6. (...), *po bi kösu pošlâ oprâti: käkoš pôjti väko?* 8. *Ali reklâ je Dânka Tâšina: ka te nöge izdạ̄dû, čäš ünda.* 9. *Dïš sậma?* 10. *Pïto: bâbo, kâš pôjti? – jậ ču te povêsti.* 11. *Koš se tušīrâti, ûžgi jöš ko češ pečïcu užgâti.* 12. *Poslâču ti paprïke, poš îsti.* 13. (...) *ko*

[504] O nenaglašenom nesvršenom prezentu glagola *ćïti* i o primjerima prezenta glagola *ćïti* na početku upitne rečenice govorit će se u sintaksi .
[505] Nikad se ne kombinira sa *li*, dakle: *oš îsti?* ili *(o)češ (li) îsti?*.

îmo kậ kökoš, i tö rêtkoš vîti da îmo kû kökoš. 14. *Â štöš.* 15. *Në znoš vïše štöš vr̈či küvati.* 16. *Ê, ali tîš dôjti, a nï nêčeju.* 17. *Štö îmo u Kukljïci? – A börme, a kî kôga vïdi? – Ne vïdiš nïkoga. – A kôgaš vîti: möreš prôjti pûtun gô i...* Takva je redukcija fakultativna, ali vrlo česta. Prvo se lice kraćega prezenta apokopira samo rijetko – *č* umjesto *ču* (*jậ č pôjti*).

b) Ostali jednostavni oblici. Svršeni prezent: *hotïden*/*(h)tïden* (pravilno); infinitiv: *hotïti*/*(h)tïti*; pridjev radni: *hotî – hotïla*/*(h)tî – (h)tïla*; ovamo dodajem i vjerojatno posuđen prilog *nëhoteči*. Oblike kao *hotïden*, *hotïti*, *hotî* nisam čuo u spontanu govoru, ali informanti tvrde da se tako govorilo. Maričić daje i *otila*, ali informanti ne potvrđuju. Od oblika svršenoga prezenta u spontanu sam govoru čuo jedino oblike s osnovom *tid-*, a informanti potvrđuju i ostale osnove. Infinitiv i pridjev radni danas većinom glase *tïti* i *tî – tïla*, a rjeđe se čuju i s početnim *h*.

3. *Möči*. Prezent: *môgu(n)*/*mören*, *möreš*, *möre*, *möremo*, *mörete*, *möru*; imperativ: samo *nëmoj*, *nëmojmo*, *nëmojte* i starije *nemôj*, *nemôjmo*, *nemôjte*; infinitiv: *möči*; pridjev radni: *mögo – moglâ*; ovamo dodajem i pridjev *mogûč* (imućan). U prezentu glagola *möči* djelovao je rotacizam. Spontano sam kao prvo lice prezenta čuo samo oblik *môgu(n)* (*muôgu(n)* i u kaljskom), ali informanti tvrde da je nekad bilo sasvim uobičajeno i *mören* (i u kaljskom *môrin*). Na pitanje odakle dužina u obliku *môgu(n)*, nemam jednoznačan odgovor. Za oblike kao *mörelite* v. 1,b. Oblik *nëmoj* (samo za tvorbu negativnoga imperativa), danas ima naglasak na negaciji, a informanti tvrde da je stariji oblik s naglaskom na korijenu (*nemôj*, *nemôjmo*, *nemôjte*). Oblik sam *nemôj* i sam čuo jednom spontano, a osim toga, u kaljskom sam zabilježio samo *nemuôj*, *nemuôjmo*, *nemuôjte*. Složenice od *möči* sasvim su pravilne: *pomöžen*, *pomözi*, *pomöči*, *pomögo – pomôgla*.

4. *Hoditi*. Ovaj glagol znači »hodati« i »ići«, tj. kretati se (dolaziti, odlaziti itd.). U drugom se značenju, naravno upotrebljava češće. U oba značenja dolazi supletivan prezent: *grê(de)n*, *grê(de)š*, *grê(de)*, *grê(de)mo*, *grê(de)te*, *grêdu*/*grêdeju*. Kraći su oblici češći od dužih. U Kalima je uobičajen prezent *grîn*/*griêdin*, *griê(de)š*, *griê(de)*, *gremô*, *gretê*, *griêdu*, a odgovarajući su prezenti uobičajeni na cijelom Ugljanu. Za oblike kao *grêlite* v. 1,b. Infinitiv ovoga glagola najčešće glasi *hoditi*, a pridjev radni *hodî – hodïla*. Pridjev radni može biti i sinkopiran (*hödla*, *hödle*), osobito u brzu govoru. Infinitiv i pridjev radni većinom imaju početno *h*, a od ponekih se govornika mogu čuti i bez *h*: *oditi*, *odî – odïla*/*ödla*. Od infinitivne se osnove tvori i imperativ. Što vrijedi za *h* u infinitivu i pridjevu radnom., vrijedi i u

imperativu u značenju »hodaj«: *(h)ödi*, *(h)ödimo*, *(h)ödite* (od većine govornika sa *h*). U značenju »idi«, »hajde«, »dođi«, kad nema negacije, uglavnom nema ni početnoga *h*, a a ako je pred glagolom negacija, glagol većinom počinje sa *h*. Osim toga, imperativ je u ovom značenju sinkopiran u 2. l. množine, a umjesto prvoga se lica množine upotrebljavaju oblici *äjmo* i *grêmo*, dakle: *ödi*, *öte* i *ne hödi* (čuo sam i *ne hoďi*), *ne höte*. Evo nekoliko primjera: 1. *Ödi köpoj!* 2. *Röso, ödi tî is mânun!* 3. *Âjde, sêlê*[506]*: ödi lëči, jâ grên močiti nöge.* 4. *Äjte, öte nâpri.* 5. *Govöri, öte na kirürgiju, i onï čeju vas poslâti slïkati.* 6. *Tämara govöri: »Oču pôjti ko Bïljane, po da ti dậ štoköli?«, jậ gor: »Sïnko, ne hödi! Ne hödi: vîti ču käko če mi bïti, a ko mi büde trîba, jậ č' te zazvâti.«* 7. *Da ďi grêden. Jậ govor da grêden bîži stậvljâti, a Tônči govöri: »Ne hoďi nïder: nêče ti vrâgu jedận izậjti.«* 8. *Jậ gor, ne höte blïzu nậs.* 9. *Nâ govöri, ne höte döma, isküvaču dvî-tri kobasïce, po küšojte kaköve su, govöri, po čete ûnda pôjti.* U kaljskom *hoďiti* nikada ne gubi *h* pa ni u oblicima *hödi*/*hoďi*, *hömo*, *höte* (hajde, hajdmo, hajte), a u Ugljanu sam zabilježio *oďili*. Složenice se od *hoďiti* mijenjaju pravilno po 3. vrsti i ne gube *h*.

5. *Imâti*. Paradigma: *îmon*, *îmoj* i *îmojte* (**îmojmo se ne upotrebljava), *imậ* – *imâla*. Od najkonzervativnije informantice čuo sam i oblik *imậdête*, a informanti od sedamdesetak godina potvrđuju i druge slične oblike (*imậdên*, *imậdû*) kao zastarjele. Zanijekani prezent danas u većine govornika glasi *nêmon* itd., a *nîmon* itd. govore samo najstariji. S infinitivom se i pridjevom radnim negacija ne stapa (*ne imâti*, *ne imâla*). O negaciji uz *imâti* usp. i § 8,1,a,β. O dužini u prezentu i imperativu usp. u § 9,6. O oblicima kao *îmolite* v. 1,b.

6. Složenice od -*iti*. Složenice od -*iti* imaju supletivan pridjev radni. Paradigma *dôjti* i *nậjti*: *dôjden*, *dôjdi*, *dôjti*, *döšo* – *došlâ*; *nậjden*, *nậjdi*, *nậjti*, *nâšo* – *nošlâ*, (*nậjden* – *nậjdena*). Složenice od -*iti* jesu: *dôjti*, *izậjti*, *nậjti*, *snậjti se*, *obậjti*, *pôjti*, *prôjti*, *razậjti se*, *zậjti*. Među njima od danih paradigama odstupa jedino *pôjti* utoliko što ima kraći imperativ *pöj*, *pöjmo*, *pöjte*. I u kaljskom glagol *puõjti* ima analogan imperativ *pôj*, *pôjmo*, *pôjte*, ali u izreci *zuajũn je puojďi-duojďi* (zajam treba i vratiti) imperativ je dug radi rime. Imperativ sam *pöj* čuo i u Preku i u Ugljanu. Usp. i 8. O *o* u pridjevu radnom glagola sa *a* i *ạ* u ostalim oblicima v. § 8,10,c.

[506] *Sêle* u šali: nije kukljička riječ. *Âjde* – produljeno ekspresivno.

7. *Znâti*. Paradigma: prezent: *znận*/*znậdên* ... *znậmo*/*znậdêmo* ... *znậdû*; zanijekani prezent: *në znon* ... *në znomo* ... *në znaju*; ostali oblici pravilno: *znậj* i *znậjte* (1. l. množine se ne upotrebljava), *znâti*, *znậ* – *znâla*. Duži prezent je rjeđi. Uz *znâti* postoji i glagol *znâti se* (vidjeti se – *lëbra mu se znậdû* (koliko je mršav), *nî mu se na guzïci ni znâlo da je noľiko pröliv imậ*). Složenice su: *doznâti*, *poznâti* (prepoznati), *prepoznâti* (prepoznati; uvažiti (nečiji trud)), *upoznâti*, *saznâti*. *Doznâti* i *saznâti* imaju češće kraći i rjeđe duži prezent (*doznận*/*doznậdên* ... *doznậdû*), a za ostale glagole informanti potvrđuju samo kraći prezent (*prepoznận* ... *prepoznậdû*). U kaljskom glagol *znâti* ima 1. i 2. l. množine *znuamô*, *znuatê* prema glagolu *dâti*, a inače mu je promjena analogna promjeni kukljičkoga glagola. Osim toga u kaljskom se i od najstarijih često čuje 2. l. jednine *nuâš*, tj. bez početnoga *z* (i na početku i unutar prozodijske riječi: *(da) nuâš ko bi skuakâli*), a u kukljičkom sam *nậš* čuo sasvim rijetko.

8. *Dâti*. Paradigma: prezent: *dận*/*dậdên* ... *dậmo*/*dậdêmo* ... *dậdû*; *dâj*[507], *dâjmo*, *dâjte*, ali *ne dậj*, *ne dậjmo*, *ne dậjte*, a tako i složenice *prodậj*, *udậj se* itd., ali *në daj, böže*; *dâti*; *dậ* – *dậla*; *prödon* – *prodậna*/*prödona*. Složenice: *dodâti*, *izdâti*, *predâti* (*pakët*), *prodâti*, *preprodâti*, *udâti*, *udâti se*, *preudâti se*, *zadâti*. Složenice se uz navedene razlike (imperativ i pridjev trpni) mijenjaju kao i jednostavan glagol. Duži je prezent rjeđi. Imperativ je ovih glagola u kaljskom potpuno analogan onomu u kukljičkom, dakle: *dâj*, *ne duâj*, *produâj*, *nê daj, bôže*. Kračina je u imperativima *dâj* i *pöj* ekspresivna, a izraz je *në daj, böže* posuđen ili oblikovan pod utjecajem odozgo.

9. *Îsti*. Paradigma: *idên* (pravilno); *î*, *îmo*, *îte*; *îsti*; *î* – *îla*. Paradigma složenica: *poidên*, *poî*, *poî* – *poîla*, *poidên* – *poidenâ*. Od najkonzervativnije sam informantice čuo i oblik *pojĩš* (*pojĩš mâlo krüva*). U kaljskom glagol *(j)ĩsti* danas obično ima ovakvu konjugaciju: *(j)īdĩn*[508], *(j)īdiẽš*, *(j)īdiẽ*, *(j)īmô*, *(j)ītê*, *(j)īdũ* (prezent), *(j)ĩ*, *(j)ĩmo*, *(j)ĩte* (imperativ), *(j)ĩ*, *(j)ïla*. Složenice u kaljskom obično imaju čeoni naglasak u pridjevu radnom: *pôji*, *pôjile*, *nâjila se* (vjerojatno prema složenicama od *pïti*), ali i *podjïla san se pod spâzuho*, a također *diköli bi se najĩ*, *diköli bi gladovuâ*. Pridjev trpni u kaljskom pripada n. p. A: *pojïđeno*. Kukljički je pridjev radni ili produžen prema glasovnoj promjeni iz § 9,6 ili je dužina poopćena iz infinitiva. Imperativ *î* odgovara štokavskomu *jëđ* i kajkavskomu *jëč* (Tugonica), gdje bi *j* od jotiranoga *d* nestalo na isti način kao i staro *j* u *pî* i drugim sličnim imperativima, a na isti

[507] Imperativ *dâj se* (*dësno*, *lïvo*, *vâmo* i sl.) = pomakni se.
[508] Od najstarijih se i u jednini čuju atematski oblici *jĩn*, *jĩš*, *jĩ*.

način imperativi kao *pripovî* (v. 10) odgovaraju kajkavskomu *põveč* (usp. i § 7: 2 i 7,b). Složenice su od *îsti* u kukljičkom: *naîsti* (nahraniti – *dītë*, *blậgo*), *naîsti se*, *poîsti*, *preîsti se*, *zaîsti se* (ojesti se (o koži)).

10. Složenice od *-povîti*. Paradigma: *pripovîn*/*pripovīdên*, *pripovîš*/*pripovīdêš*, *pripovî*/*pripovīdê*, *pripovîmo*/*pripovīdêmo*, *pripovîte*/*pripovīdête*, *pripovīdû* (prezent); *pripovî*, *pripovîte* (imperativ); *pripovî – pripovîla*. Ovamo pripadaju: *ispovîti*, *ispovîti se*, *napovîti*, *pripovîti*, *ispripovîti*, *zapovîti*. U ovih se glagola donekle čuva stara atematska konjugacija. Prema tome, i imperativ *pripovî* odgovara kajkavskomu *põveč* (Tugonica), usp. 9. Umjesto ovih se glagola danas gotovo beziznimno upotrebljavaju glagoli 5. vrste n. p. A kao *pripovïdati* (v. v,1 i b. 491), a a oblike navedene u ovom odjeljku informanti potvrđuju kao arhaične. U Kalima su Budovska i Houtzagers zabilježili *povîn*, *povîš*, *povî*, *povīmö*, *povītê*[509], ali i ondje su danas uobičajeni odgovarajući glagoli 5. vrste n. p. A kao *pripovïdati* itd.

11. *Vîti*. Glagol se *vîti* mijenja po 3. vrsti (n. p. A), ali ima određene nepravilne oblike. Infinitiv je uvijek stegnut (uvijek *vîti*). U futuru se, kad prezent glagola htjeti stoji iza infinitiva, krajnje *i* čuva češće nego u ostalim infinitivima (relativno često *vîti ču*, ali i *vîču*). Svi ostali oblici mogu biti pravilni (*vïdin*, *vïdi*, *vïdi – vïdila*), ali neki su od njih češće ili rjeđe sinkopirani. Gotovo je uvijek sinkopirano 2. l. množine imperativa (*vïte*), a često je sinkopirano i drugo lice prezenta (*vïš*, *vïte*). 2. l. prezenta uvijek je ili gotovo uvijek sinkopirano u značenju čestice, a rjeđe je sinkopirano u značenju punoga glagola, dok se u značenju »biti videći«, tj. »ne biti slijep« ne sinkopira: 1. *Čëtre dậni je mëni Ậntë na sprövod hodî, čëtre dậni: svï u Kukljïcu, a vômu nî bî jer je bî u Zậgrëbu; a svojï smo, i nî bî mu na sprövodu. Ê, ëto ti vïš.* 2. *Ča ne vïš*/*ne vïdiš ča rậdin?* 3. *A tî ne vïdiš* (tj. slijep si?)*?* Ponekad se sinkopira i pridjev radni (relativno rijetko *vïdla* i sl. uz *vïdila* i sl.). Stegnut infinitiv ima i glagol *provîti*. Taj glagol od jednostavnih oblika ima još i 3. l. sg. prezenta i muški rod jednine pridjeva radnoga (oboje *provïdi*: *neka ti bôg provïdi zdrậvlje*/*bôg ti provïdi zdrậvlje*.

12. *Žīvïti*. Glagol *žīvïti* i složenice čuvaju stari *e*-prezent (*žīvên*, *dožīvên* itd.), a u ostalim se oblicima mijenjaju po 3. vrsti. Doduše, u novije se vrijeme od manje konzervativnih govornika često čuju složenice s prezentom po 3. vrsti (*dožîvin*, *preživin* i sl.), ali se prezent

[509] Budovskaya i Houtzagers 1994: 105.

žīvên još dobro čuva. Složenice su glagola *žīvïti*: *dožīvïti*, *nažīvïti se*, *nažīvïti* (nadživjeti), *ožīvïti* (oživjeti; oživiti – u oba sam značenja dobio samo prezent *ožīvin*), *požīvïti*, *prežīvïti*.

13. Ostalo.

a) *Donêti*, *dovêsti*, *uzêsti*. Glagoli *donêti*, *iznêti* (iznijeti, ne pobaciti, nositi do kraja trudnoće – *sämo da iznesê do krâja*), *ponêti* (ponijeti; odnijeti), *prenêti* (prenijeti; sv. nositi dijete ili mlado duže nego što se očekuje), *unêti*, *zanêti* imaju u infinitivu i pridjevu radnom korijen -*ne*- po svoj prilici prema glagolu *iznêti* (prezent *iznëmen*), a drugdje imaju korijen -*nes*-, dakle: *donesên*, *donësi*, *donêti*, *dönе* – *dönela*/*donêla*, *donešên* – *donešenâ* i *donëšen* – *donëšena*. Prezent je *iznëmen* proširio značenje na štetu prezenta *iznesên*, pa se prezent *iznesên* u kukljičkom odnosi samo na iznošenje ploda u ljudi i životinja, a prezent *iznëmen* uz izvorno značenje *izvadim* ima i novo *iznesem* (predmet iz prostorije i sl.). U sličnu se značenju relativno često upotrebljava i glagol *ponêti*. U Maričićevu se rječniku -*nes*- uz -*ne*- nalazi i u infinitivu i pridjevu radnom (*ponêsti*, *vrag ti poneso lipu sriču* (natuknica *ponêsti*) itd.). Od tih oblika moji informanti potvrđuju infinitive, premda ih ne upotrebljavaju, ali pridjeve radne ne potvrđuju. Korijen je -*nes*- uvijek u infinitivu i pridjevu radnom samo u glagola *nêsti*, *isnêsti* i *prenêsti* (o pticama/jajima). O glagolima tipa *donêti* v. i § 8,1,a,β. U kaljskom glagoli koji u prezentu imaju korijen *nes*-, u pridjevu radnom imaju -*ni*- prema starom sigmatskom aoristu. Korijen je *nes*- uz prezent i u imperativu i pridjevu trpnom -*nes*-, a infinitiv se koleba, dakle: *donesîn*, *donesï*, *doniêsti*/*doniti*, *dôni* – *donîla*/*dônila*, *donešêno* (usp. s kaljskim *iznêmin*, *iznemï*, *izniê(s)ti*, *ïzne*, *izniêla*/*ïznela*, *iznêmin* – *iznêmena*). Složenice glagola -*vêsti* (korijen -*ved*-) mogu u pridjevu radnom imati naglasak na prefiksu kao analogijom prema glagolima kao *ponêti* (v. b. 431). Glagol *uzê(s)ti*/*vazê(s)ti* u infinitivu može imati *s* analogijom prema osnovama na dental i labijal. Paradigma se toga glagola daje pod I,5,b.

b) *Stâti*, *stậti*, *obastậti*, *prijậti*. Glagol *stâti* ima infiks *n* u prezentskoj osnovi, a mijenja se ovako: *stânen*, *stâni*, *stâti*, *stậ* – *stâla*. Složenice: *dostâti* (dohvatiti nogama dno mora i sl. – *ne môgu dostâti* – preduboko je, ne mogu stati), *nastâti*, *nestâti*, *ostâti*, *odustâti*, *preostâti*, *postâti*, *prestâti*, *pristâti* (*uz rîvu*, *na nëšto* – prihvatiti), *rastâti se*, *zastâti*. Glagol je *stậti* stegnut u infinitivnoj osnovi, dakle: *stojîn*, *stôj* – *stôjte*, *stậ* – *stậla*. Ovaj glagol nema složenica. Glagol *ustojâti se*, koji je s njim povezan, mijenja se po 5. vrsti (*ustojậ se*). Prezent po 5. vrsti, ali dužinu u infinitivnoj osnovi ima glagol *obastậti* (opstati): *obastận*, (imperativa nema),

obastâti, *obastâ – obastâla*. Infinitiv *obàstāti* čuo sam i od ljudi s Korduna. Jednako se mijenja i glagol *prijâti* (prihvatiti, pridržati), ali on ima i imperativ: *prijân*, *prijâj*, *prijâti*, *prijâ*, *prijâla*. Ovaj se glagol danas ne upotrebljava, a umjesto njega upotrebljava se *predïžati* (pridjev radni *predïžala/predïžola*).

c) *Spâti*, *kâti*. Glagol *spâti* ima infinitivnu osnovu po 8. razredu 1. vrste, ali prezent na *-in*, tj. sinkronijski gledano pripada tipu *bižâti*, dakle: *spîn*, *spï*, *spâti*, *spâ – spâla*. Složenice imaju prezent na *-en*, a prefiks se u oblicima prezentske osnove dulji duljenjem u zatvorenom naglašenom slogu, dakle: *zâspen*, *zâspi*, *zaspâti*, *zâspo – zaspâla/zâspola*. Složenice: *naspâti se*, *prespâti*, *zaspâti*. Glagol *kâti* (tkati) ima prezent *kâjen* i imperativ *kâji*, dakle: *kâjen*, *kâji*, *kâ – kâla*, *kân – kâna*.

d) Skraćeni oblici. Osim *vîti*, *hodïti* i *učinïti* (pridjev radni relativno često *učïnla* i td. – v. § 8,7,b,γ) postoje još neki glagoli čiji se pojedini oblici u govoru više ili manje krate, uglavnom sinkopom i apokopom. Tako se uvijek ili gotovo uvijek govori *dïž se* (tj. *dïšse*), *dïšte se*, a vrlo često *bïž*, *bïžmo*, *bïšte* uz *bïži* (rijetko i *bïžimo*, *bïžite*) te *drž* (se), *držmo* (se), *dršte (se)* (uz rjeđe *drži*, *držite* i sasvim rijetke nereducirane povratne oblike). *Mïz da* često stoji za *mïslin da* i *mïsli da*, a *mïž da* za *mïsliš da*. Oblici *mïz* i *mïž* obično su slabije naglašeni, a mogu biti i nenaglašeni. Primjeri: 1. *Nâ mïz da* (mislim da) *je šëčer imâla.* 2. (...) *zajebâje: ûm mïz da če mu skïniti* (sc. *gïps*) *kad ûn öče.* 3. *Ča mïž da če mi za dvî ûre biti mânje* (o oteklini od udarca)*?* Umjesto *mïslin* često se čuje i *mïsin*. Često se sinkopira i pridjev radni (*mïsla*, *mïsli* uz rjeđe *mïslila*, *mïslili*). Osim toga, u brzu se govoru često više ili manje reduciraju oblici *govörin* i *govöri* kojima se uvodi upravni ili neupravni govor: kao *govör* i *gor* ili još reduciranije, osobito 1. lice.

e) *Trîbati/trêbati*. Imenica se *trîba* (v. § 16,3,b,α) pod utjecajem odozgo počela shvaćati kao 3. l. jednine prezenta: novije *ko ti štö trîba* (i još novije *ko ti štö trêba*) umjesto starijega *ko ti je čâ trîba*. Uz takvo se 3. lice relativno rijetko čuju i ostali oblici kao *trîban/trêban*, *trîbala bi* (trebala bih), *nīsï trîba/trêba* (pridjev radni), *trêbaču* (futur vrlo rijetko). Krajnje je *a* umjesto *o* u prezentu i pridjevu radnom s jedne strane prema N. imenice *trîba*, a s druge prema štokavskom *triba/treba*. O ovom glagolu v. i § 8,a,δ.

f) *Pömilovo*. Muški se rod jednine pridjeva radnoga *pömilovo* (sa štokavskim mjestom naglaska) upotrebljava u izrazu *bôg ga/je pömilovo*. U Kalima sam čuo *buôg je pomïlova*, a u Preku *buôg je pomïluj*.

Dodatak: Osnovno o antroponimima

Napomena 1. Ovdje se daju osnovni podaci o kukljičkim antroponimima u 20. stoljeću. Među antroponimima koji se ne nasljeđuju kroz velik broj generacija, ponajprije se uzimaju u obzir oni koji su se nadijevali otprilike od kraja Prvoga svjetskoga rata do kraja šezdesetih godina.

Napomena 2. Kukljički je antroponim u osnovi dvočlan. On se sastoji od imena i pridjevka. Imena su službeno ime i nadimak. Nadimci se dijele na neprave nadimke, neslužbena imena, pridjevačka imena i prave nadimke. Pridjevci su: rodovski pridjevak, (službeno) prezime te obiteljski, mjesni, generacijski i osobinski pridjevak.

§ 32. Službeno ime.

1. Općenito.

a) Službeno je ime (u daljnjem tekstu većinom *ime*) vlastita imenica (rjeđe poimeničeni pridjev) ili više njih, dio službenoga naziva za pojedinu osobu koji se u pravilu ne nasljeđuje i ne preuzima s promjenom bračnoga stanja, nego se nadijeva. Kukljička imena od kraja Prvoga svjetskoga rata do kraja šezdesetih godina 20. stoljeća dosta su raznolika. S obzirom na sklonosti u njihovu nadijevanju mogu se uočiti tri razdoblja. Sva su tri razdoblja relativno bogata, a najbogatije je drugo. Prvo razdoblje traje otprilike do Drugoga svjetskoga rata. Mnoga su od imena iz prvoga razdoblja nakon Drugoga svjetskoga rata u Kukljici izumrla, a neka su se nastavila davati. U imenima se iz prvoga razdoblja često očituju obilježja mjesnoga govora. Drugo razdoblje traje otprilike do sredine sedamdesetih godina, a karakteriziraju ga vrlo šarolika imena. Mještani ili donose u Kukljicu neobična imena dajući ih djeci ili ih preuzimaju od sumještana. Treće razdoblje traje do danas, a karakteriziraju ga međunarodna, općehrvatska i općedalmatinska imena slična imenima u većini Dalmacije toga doba. Ovim posljednjima se ovdje ne bavim. Jasno je da između triju razdoblja nema oštrih granica, i da su se sklonosti u nadijevanju imena mijenjale više ili manje kontinuirano, ali su promjene oko Drugoga svjetskoga rata i krajem šezdesetih godina 20. stoljeća najnaglije. Drugi svjetski rat i promjene povezane s njim za nadijevanje su imena donijele utjecaj s raznih strana, koji još nije sasvim potisnuo tradiciju. Krajem je pak šezdesetih, uslijed sve veće povezanosti Kukljičana sa Zadrom, došlo do prevlasti imena kakva su se davala u Zadru.

b) Službena se kukljička imena mogu (i ne moraju) u komunikaciji mijenjati na različite načine. Ona se mogu prilagođavati kukljičkim glasovnim zakonima i pojednostavnjivati, skraćivati i deminutivirati, npr. *Zvûnko* (*Zvonko*), *Lîva* (*Oliva*), *Ërnes* (*Ernest*), *Bōžë* (*Božidar*), *Rïkica* (*Henrik*). Osim toga, rijetka su se neobična imena »naturalizirala« povezivanjem s nekom postojećom riječju, npr. *Lavantîna* umjesto *Valentina* za osobu rođenu dvadesetih godina (zvuči slično npr. kao *levantȃra*/*levantâra*, *lavandêra* i sl.) i *Jâgoda* umjesto *Agata* za osobu rođenu četrdesetih godina prošloga stoljeća. Neka se imena gotovo uvijek izmjenjuju (tako je u uobičajenoj komunikaciji svaki Božidar *Bōžë*), druga se imena izmjenjuju u slučaju jednih nositelja, a ne izmjenjuju se u slučaju drugih (npr. jedne nositelje sa službenim imenom *Tomislav* zovu *Tömislav*, a druge *Tōmë*).

c) Imena se dekliniraju kao imenice *e*-vrste i imenice *a*-vrste muškoga roda. N. p. A pripadaju sva imena osim imena *e*-vrste na *-ë* i *-ö*, koja pripadaju n. p. B. Među kukljičkim (službenim) imenima nisam naišao na imena s nepostojanim *a*. O specifičnostima deklinacije i naglaska imena v. § 13,2: b i c,α,1 te § 14,I,2,b. Sva se imena i nadimci na *-i* koje ću navesti, dekliniraju po imeničkoj deklinaciji (tip *Rûdi* – *Rûda*) osim oblika *Dôbri* i *Drâgi*, koji se dekliniraju kao pridjevi (NV. *Dôbri*, GA. *Dôbroga*, D. *Dôbromu*, LI. *Dôbrin*). Od ženskih imena, koja navodim, po pridjevskoj deklinaciji ide samo *Dôbra* (DL. *Dôbroj*). Imena *Ivận* i *Krševận* ą imaju samo u N, a u ostalim padežima na njegovu mjestu *a*, koje relativno rano ujednačavanjem prelazi i u N, dok ime *Marijận* ima *ą* u svim padežima. U ostalim imenima nema razlike u kvantiteti osnove između N. i G.

2. Popis nekih službenih imena. Ovdje navodim neka kukljička imena iz prvih dvaju razdoblja određenih pod 1,a. U zagradama navodim izmijenjene oblike imena (1,b) te naznačavam ako su ti izmijenjeni oblici tipični samo za neke nositelje (u suprotnom se dotični skraćeni oblici javljaju kod svih ili velike većine nositelja). Ako mi je poznat samo jedan nositelj određenoga imena, ime označavam kao rijetko. U imenima bilježim naglasak i zatvoreno *a* gdje se ono izgovara, ali zadržavam za Kukljičane samo grafemsku razliku *č* i *ć*. Svrha je ovoga popisa samo površno upoznavanje s kukljičkim imenima dvaju razdoblja, a nije riječ o iscrpnu prikazuna temelju kojega bi se mogli donositi dalekosežni zaključci.

a) Prvo razdoblje:

α) Muška imena: *Albîno* (rijetko), *Alfonso* (rijetko – *Fûnso*), *Ânđelo*, *Ą̈ntë* (neki nositelji *Tôni*, neki nositelji *Tûnčï*), *Bëpo* (rijetko), *Bërislav* (rijetko – *Bêrï*), *Bögoljub* (rijetko), *Bözïdar* (*Bōžë*), *Bränimir* (jedan nositelj *Brânï*), *Brûno* (rijetko), *Drâgi* (rijetko), *Dragutîn* (mnogi nositelji *Drâgï*), *Dîno*, *Dūjë* (rijetko), *Ernest* (izgovor obično *Ërnes*), *Frą̄në*, *Hënrik* (rijetko – *Rïkica*), *Ivą̂n*, *Īvë*, *Îvica* (rijetko), *Ją̈drë*, *Jâkov*, *Jânko* (rijetko), *Jerölim* (rijetko), *Jösip* (*Jōsö*), *Jūrë* (rijetko), *Ką̂rlo*, *Konstantin* (*Kōštë*), *Krïžë* (rijetko), *Krstö*, *Krševą̂n* (neki nositelji *Kršë*), *Ljûbo*, *Mą̂rko*, *Miküla* (rijetko), *Mïlan*, *Mïlenko*, *Mïroslav* (*Mïro*), *Mïtar*, *Niköla* (neki nositelji *Nïkö*), *Pą̂ško* (rijetko), *Pą̄vë*, *Pērë*, *Pëtar* (*Pērë*), *Pëtrimir* (rijetko), *Râde*[510], *Rafael* (rijetko – *Rą̣fë*), *Râjko*, *Rûdi*, *Srëćko* (rijetko), *Šą̣nto*, *Šīmë*, *Tōmë*, *Tömislav* (neki nositelji *Tōmë*), *Vïcë*, *Vïktor* (rijetko), *Vïlmo*, *Vïnko*, *Vïtomir* (rijetko), *Zdênko*, *Žïvko* (rijetko).

β) Ženska imena: *Albîna*, *Âna* (*Âne*), *Andriją̂na*[511], *Anđulïna*, *Âne*, *Ânka*, *Bïserka*, *Bläženka* (*Blažïnka*), *Cvîta*, *Dänica* (većina nositeljica *Dânka*), *Dą̣nka*[512], *Dârka*, *Dîna*, *Dînka*, *Dôbra* (rijetko), *Drâga*, *Dûmica* (rano izumrlo), *Đêna* (rijetko), *Emïlija* (*Mïlija*), *Frą̂nica*, *Gâra*, *Gïgica* (ponekad ih zovu *Gïga*), *Grözdana* (rijetko – *Grôzda*), *Hïlda* (rijetko), *Îrma*, *Ivâna*, *Jäkica*, *Jēlë*, *Jêlsa* (rijetko), *Käta*, *Kornêlija* (rijetko), *Krstîna*, *Lênka*, *Ljübica*, *Mârica*, *Marïja*, *Marîna* (rijetko), *Mârula* (rijetko), *Mary* (*Mêra*), *Merânda* (rijetko), *Mêrica* (rijetko), *Mïla*, *Mïlenka*, *Milêva*, *Mïlica*, *Mïlka*, *Mirânda*, *Nedjeljka* (*Nëdiljka*), *Nëvenka*, *Nêvija* (rijetko), *Nikolîna* (rijetko), *Olïva* (rijetko – *Lîva*), *Olïvija* (rijetko – *Lîvija*), *Pelegrîna*, *Perîna*, *Plâvija* i *Flâvija* (*Plâvija*), *Râjka*, *Rîna* (rijetko), *Rüža*, *Slävka* (rijetko), *Šïmica*, *Tïnka*, *Valentîna* (rijetko – zvali je *Lavantîna*), *Vênica* (rijetko), Vïlma (rijetko), *Vïnka* (rijetko), *Zdrävka*, *Zläta*, *Zöra*, *Žêljka*.

b) Drugo razdoblje:

α) Muška imena: *Ą̈ntë* (neki nositelji *Tôni*), *Äntislav* (rijetko – *Ą̈ntë*), *Bïsero*, *Bläženko* (rijetko), *Böjislav* (rijetko), *Böris* (neki nositelji *Bōrö*), *Bözïdar* (*Bōžë*), *Božo* (rijetko – Bōžë), *Brâni* (rijetko), *Čëdomir* (*Čêdo*), *Dämir* (rijetko), *Dârio*, *Dârko*, *Dävid* (rijetko), *Dävor*, *Dîno*,

[510] Jedna, inače prilično pouzdana, informantica tvrdi da je naglasak *Rādë*, što je fonotaktički manje uvjerljivo.
[511] Ali *Andrijâna* za osobu rođenu osamdesetih godina prošloga stoljeća.
[512] Upozoravam na razliku između *Dânka* (skraćeno *Dänica*) i punoga imena *Dą̣nka*.

Dînko, *Döbroslav* (*Dôbri*), *Domëniko* (rijetko – mlađe i *Dömeniko*), *Drägan* (rijetko – po djedu *Dragutînu*), *Drägomir*, *Đênko* (rijetko), *Êndi*, (rijetko), *Fränko*, *Goimir* (izgovor: *Göjmir*), *Göran*, *Hrvoje* (rijetko), *Ïgor*, *Ivân*, *Jädranko*, *Jânko* (rijetko), *Jösip* (*Jōsö*), *Jürë* (rijetko), *Kârlo*, *Lênko*, *Ljïljan* (rijetko), *Ljûbo*, *Marînko*, *Mârko* (rijetko), *Mïlan*, *Mïlë* (rijetko), *Mïlodar* (*Mïlo*), *Mïlomir* (rijetko – *Mïlo*) *Mïlorad* (*Mïlo*), *Mïrko*, *Mïroslav* (*Mïro*), *Mläden*, *Möjmir* (rijetko), *Nadalîno* (rijetko), *Nëven* (rijetko), *Niköla*, *Pâvë* (rijetko), *Radênko* (rijetko), *Rädovan* (rijetko – *Râde*), *Râjko*, *Rêno*, *Rîno* (rijetko), *Sämorad* (rijetko), *Sâul* (rijetko), *Srëćko*, *Svëmir* (rijetko), *Svëtko*, *Svëtozar* (rijetko – *Svêto*), *Šīmë*, *Tïhomir* (*Tïho*), *Tömislav* (neki nositelji *Tōmë*), *Valentîno* (*Vâlo* – rijetko), *Välter*, *Vëćeslav* (rijetko – *Vêčo*), *Vëlimir* (rijetko), *Vênci*, *Vênko*, *Vïnko* (rijetko), *Vïtomir* (rijetko), *Vlädimir* (*Vlâdo*), *Vöjislav* (rijetko – *Vôjko*), *Vrëmenko*, *Zlätko* (rijetko), *Zörislav* (*Zōrë*; rijetko), *Zvönimir* (rijetko – *Zvûnko*), *Zvonko* (*Zvûnko*), *Žârko*.

β) Ženska imena: *Adëla* (rijetko), *Âlda*, *Alzîta* (rijetko), *Äna* (*Âne*), *Äđelka*, *Äntica* (rijetko), *Asja* (izgovara se većinom *Äsija*), *Bernârda* (rijetko – većinom govore *Bernâda*), *Bïserka*, *Bläženka*, *Böjana* (rijetko), *Brânka*, *Dämira* (rijetko), *Dârija*, *Dësanka*, *Drîna* (rijetko), *Đênka* (rijetko), *Êcija* (rijetko), *Faušīna* (rijetko), *Fränka*, *Frîda* (rijetko), *Göjislava* (rijetko), *Görana*, *Gordâna*/*Gördana*, *Gracijâna* (rijetko), *Ïzvorka* (rijetko – zovu je *Ïzvora*), *Jädranka*, *Jordâna* (rijetko), *Jügoslava* (rijetko), *Lâura* (rijetko), *Lêda* (rijetko), *Letîcija* (rijetko), *Lîdija*, *Ljïljana*, *Ljübezna*, *Ljübica*, *Ljübislava* (rijetko), *Marïja* (*Mâre*), *Mêri* (rijetko), *Marînka*, *Mïla*, *Mïlena*, *Milêva*, *Mïlojka* (rijetko), *Mirëla* (rijetko), *Mirjana*, *Mïroslava* (rijetko), *Mïra*, *Mlädenka*, *Nêna* (rijetko), *Nedjeljka* (*Nëdiljka*), *Nëvena*, *Radênka*, *Rädojka*, *Rädoslav* (rijetko), *Rafaëla* (rijetko), *Rätka* (rijetko), *Rösa*, *Rozalînda* (rijetko – neki izgovaraju *Rozolînda*, nekada je zovu *Rôza*), *Rüža*, *Sänka* (rijetko), *Sênda* (rijetko), *Sênija* (rijetko), *Sênka*, *Sîlvija* (*Sîlva*), *Sjäjna*, *Sjëtka* (rijetko), *Sjëverka* (rijetko), *Slađana*, *Snjëžana*, *Sönja* (rijetko), *Suzâna* (rijetko), *Svëmira* (rijetko), *Svëtka*, *Šīmica* (rijetko), *Tïha*, *Vënera* (rijetko), *Vênka* (rijetko), *Vësela* (rijetko), *Vïcislava* (po djedu Vici; rijetko), *Vïnka*, *Vïšnja*, *Vlästa* (rijetko), *Zâgorka*, *Zdênka*, *Zuila* (rijetko – izgovor: *Zûjla*), *Žêljka*.

§ 33. Nadimak.

Napomena. Nadimkom ovdje smatram vlastitu imenicu ili frazu koja služi za imenovanje ili oslovljavanje osobe, ali se ne nadijeva službeno i ne izvodi iz imena nositelja. Kukljički se nadimci mogu podijeliti na neprave nadimke, neslužbena imena, pridjevačka imena i prave

nadimke. Ovdje se obrađuju nepravi nadimci, neslužbena imena i pravi nadimci, a pridjevačka se imena obrađuju u § 34,2: c i d te § 34,3,b. Granični su slučaj između prilagođenoga imena i nadimka nazivi kao *Kîki* za *Kȃrlo* i *Kîko* za *Krstö*, koji po svoj prilici jesu neka vrsta hipokoristika službenoga imena, ali se od njega po glasovnom sastavu toliko razlikuju da bi se mogli smatrati nadimkom.

1. Nepravi nadimci. Nepravi nadimci označavaju porijeklo (etnik i rjeđe etnonim) ili zanimanje nositelja. Oni se od pravih nadimaka razlikuju time što o nositelju daju konkretan podatak, koji nije njegova osobina ili nešto izmišljeno, nego nešto stvarno. Ipak, imenice kao *Ugljânac*, *lëtričar* mogu se upotrebljavati kao imena, tj. tako da nositeljevo ime potisnu u pozadinu i da se nalaze u istim kontekstima i zajedničkim sintagmama s imenima i nadimcima drugih nositelja. Takva upotreba dotične imenice čini sličnim imenima, tj. čini ih nekom vrstom nadimaka.

a) Etnici i etnonimi. Osobito je česta imenska upotreba etnika. Naime, riječ je o seoskoj sredini čiji su stanovnici relativno čvrsto povezani međusobno i relativno jasno odijeljeni od drugih, pa su došljaci karakteristični upravo po tom što su došljaci. Tako je, u svakom slučaju, bilo donedavna, a tako je i danas za starije stanovnike. Ranije su se imenski upotrebljavali većinom ženski etnici izvedeni iz imena obližnjih mjesta kao *Kôžinka*, *Bibînjka*, *Sukošȃnka*, *Mrljȃnka*, *Pašmȃnka*, *Bêtinka*[513] jer su došljaci bili uglavnom žene koje su se udavale u Kukljicu, a kasnije se ta pravilnost narušila, pa postoje i *Zägrepčanin*, *Zägrepčanka*, *Vukovârac* (G. *Vukovârca*), *Ösječanin*, *Ösječanka*. Etnonimi su kao nepravi nadimci rijetki. To su etnonimi koji se odnose na države nastale raspadom Jugoslavije: *Bosânac* (G. *Bosȃnca*), *Bosȃnka*, *Makedônac*, *Slovênac*, *Šïptar*. Ostali se rijetki etnonimi koji se upotrebljavaju imenski, kao *Merikȃnka*, *Švëd*, *Francûz*, ne odnose na pripadnike drugih naroda nego na kukljičke emigrante i njihove potomke ili na emigrante i potomke emigranata iz drugih hrvatskih krajeva. Takvi se etnonimi mogu smatrati pravim nadimcima ili graničnim slučajem između pravih i nepravih nadimaka. Nejasna je i granica između imenske/nadimačke i opće upotrebe etnika i etnonima. U tom su smislu zanimljivi slučajevi kad etnici i etnonimi dolaze u množini, s pokaznom zamjenicom ili uz (prave) antroponime, v. primjere. Naravno, ne zovu se svi došljaci u svim prilikama prema etniku ili etnonimu, ali je takvo imenovanje dosta čest slučaj, a i oslovljavanje je etnicima bilo sasvim uobičajeno. Evo nekoliko primjera imenske

[513] Ali i *Bêtinjanin*, a tako i *Njīnjânin*/*Nīnjânin*, a slično i *Vläh* i *Vlähnja*.

upotrebe etnika i etnonima te graničnih slučajeva. 1. *Sậntula Pašmậnka, öte gôri.* 2. *Pašmậnka je u bôlnici: jenâ po i drüga.* 3. *Sprövod je zaprâvo bî Pašmậnki u neđ̈lju.* 4. (...) *jer u Lîdije, tâmo, govörin ti, nīsü nego Pašmậnke* (dvije sestre). *Dârka je um̈rla, ovâ, i Nëvenka je um̈rla: tâmo ti stậre ženê öpče nêmo.* 5. *Nâ je pohlj̈ibila, užâli su stậri rëči »pohlj̈ibila«, i Sukošậnkino i nâmo je ẗila B̈iserkino.* 6. *Da su danậs bîle Bibînjka i Rüža kö njega.* 7. *Käko su govor̈ili za Jậdrü Rậnjeva: Kožinka jädna, Kožinka če* (sc. *umrîti*), *a ûn pr̈ije njê pöšo.* 8. *Kožinka je um̈rla Rušînova*[514]. 9. *Ugârkovička je pošlâ u Mëriku i Lûka, nâmo Âden, Âden is ženûn je u Spl̈itu, vâmo: Ösječanina nêmo, Zägrepčanina nêmo, Zdênko nâmo ne stojî, Mīlë pöšo i M̈ila ü gro...* 10. *Ûnde u M̈ila stojî ovâ od pokôjnoga Dävida ča je za nîn Vukovârcun* (tj. udana za nj). 11. *Učinî je küču do Zägrepčanke.* 12. *Reklâ mi je u trajëktu učêra övā... nâ Zägrepčanka ča ûnde stojî, önā Êlija, da su Dînu öpe operīrâli, po san s̈inoč zvậla Lîdiju.* 13. *Užâla in je pôjti ovâ od Vlâda Blậgdonova Vläḧnja kūp̈iti i ponêti, ali, znậš štö, ne möre nâ ostâviti famëju i...* 14. *A u neđ̈lju se, govörin ti, pričēsẗila mậla ovôga pokôjnoga Älena od M̈irjam i mậla od vê Nêre od Vukovârca i mậla od Šip̈tara* (...) *i mậli od Bosậnke od Böjislava ovôga Lōn̈ina i mậli od M̈ilkice ovê o kerämičara ča je döšo žīv̈iti ôvde, i mậli od Ortulậnova Žêljka, i kî je nö jöš... Čëtre muškïči su bîli... Čëkoj, Žêljkov, Bosậnkin, M̈ilkice... në znon bögami kî je četvr̈ti.* 15. (...) *tröje dicê, sâ nêmo ni nj̈ih: ovâ se je üdola starijậ, ovâ drüga je u Zâgrebu, ovậj mậli je u Grậdü: nêmo n̈ikoga. U Švëda ûn is ženûn, u jetr̈ve mi onï dvậ, ôvde jậ i Dôbri. Vâmo M̈ira i Güčina, nâmo Gëta bölestan i T̈inka i ovậj... ovâ Sönja ôvde ne žīvê, nâ je u Grậdü. Nâmo u Pelegrîne îsto Bōžë is ženûn i Pelegrîna.* 16. *Govöri Francûz da bi nö pröd̈o.* 17. *Merikậnci se küpu čâ* (tj. kukljički Amerikanci koji dođu u Kukljicu preko ljeta).

b) Zanimanja. Imensko je upotrebljavanje naziva za zanimanja znatno rjeđe od istoga upotrebljavanja etnika i etnonima. Naime, većinom je riječ o uslužnim djelatnostima više ili manje važnima za cijelo selo kao što su *marangûn*, *lëtričar*, *pekậr*, *kerämičar*, a takve su djelatnosti u Kukljici relativno rijetke. Nazivi se prema uslužnim djelatnostima obično ne upotrebljavaju za oslovljavanje, nego služe samo za imenovanje. Premda se takvi nazivi upotrebljavaju uporedo s imenima, smatram ih graničnim slučajem i pišem ih malim slovom. Rjeđi su nazivi prema drukčijim zanimanjima kao *Kapitận* (starije) i *Kapetận* (novije). Takvi su nazivi puno bliži imenskoj upotrebi, a. Oni, za razliku od naziva prema uslužnim djelatnostima, služe i za imenovanje i za oslovljavanje, a uz njih, također za razliku od naziva prema uslužnim djelatnostima, može stajati rodovski pridjevak. Primjeri: 1. *Trî Lênkine, tëbe,*

[514] *Rušînov* je rodovski pridjevak (§ 34,2), dakle žena iz Kožina udana u *Rušînovi*. Rodovski pridjevak stoji uz nadimke od etnika kao i uz imena.

Karâulina, lëtričarova brâta, Mïlice Kâičine...[515] 2. *Govöri, nïku vëčer döšo mậli od Irêne i, jậ mïz da je nö od pekạ̄râ i mậli od, Lûka od Bōrê dëbeloga.* Usp. i 14. primjer pod a. 3. *Bî je jedận, zvậli smo ga Kapitận jer je bî o selâ kapitận.* 4. *Zakopâli smo Mïlku Kapetâna Martïnova*[516].

2. Neslužbena imena. Neslužbena su imena prilično rijetka. To su skraćeni oblici nekoga imena koje nositelju nije službeno, puna kratka kukljička imena ili oblici koji mogu podsjećati na imena, ali nisu kukljička imena, premda se većinom tako doživljavaju[517] i upotrebljavaju. Neslužbeno ime gotovo potpuno potiskuje nositeljevo službeno ime, tj. službeno se ime upotrebljava gotovo isključivo u službenim prilikama. Takva su imena npr. *Süza* umjesto *Frậnica* i *Mäla* umjesto *Marïja* za osobe rođene dvadesetih te *Slâva* umjesto *Viktorija* za osobu rođenu četrdesetih godina prošloga stoljeća; *Pērë* umjesto *Jâkov* (imao je i pravi nadimak *Dâska*[518]za osobu rođenu krajem 19. stoljeća i *Drâgi* umjesto *Ậntë* za osobu rođenu oko Drugoga svjetskoga rata. Razlozi davanja navedenih neslužbenih imena nisu mi poznati osim za ime *Drâgi* umjesto *Ậntë*. Antu Bilana roditelji su odlučili nazvati Ante po djedu koji je preminuo nedavno prije njegova rođenja. Međutim, baka ga od žalosti za suprugom nije mogla zvati Ante, pa ga je odlučila zvati Dragi, ali svećenik to ime nije htio upisati u crkvene knjige, pa je i u crkvene knjige i u matičnu knjigu rođenih ipak upisano ime Ante.

3. Pravi nadimci.

a) Uvodno o pravim nadimcima. Pravi se nadimci daju prema nekoj fizičkoj ili karakternoj osobini ili mani, navici nositelja, anegdoti vezanoj uz nositelja i sl., npr. *Rīcë* (= kovrčav), *Cöto* (šepav (venetski *zoto*)), *Dröbilica* (zbog govorljivosti), *Dâska* (prema psovci *kûrbu ti dâsku*). Prave nadimke uglavnom imaju muškarci, a žene s pravim nadimcima su relativno rijetke. Manji se dio muških nadimaka nasljeđuje, tj. živi u dvjema ili trima generacijama u imeničkom obliku. Ženski se nadimci ne nasljeđuju. Pravi su nadimci česti u osoba rođenih do pedesetih godina prošloga stoljeća, a noviji su nadimci rjeđi i nešto drukčiji od starih. U Kalima i danas većina muškaraca ima nadimak.

[515] Informantica nabraja svoju kumčad, tj. osobe koje je dojila.
[516] Druga osoba, kapetan na brodu.
[517] Za razliku od ostalih nadimaka koji se ipak doživljavaju kao dodatni nazivi »Täko ga zövu«, među kojima se neki i ne mogu upotrebljavati za oslovljavanje.
[518] Za razliku od opće imenice *daskâ* (n. p. C).

b) Popis nekih pravih nadimaka. Slijedi kratak popis pravih kukljičkih nadimaka osoba rođenih od kraja 19. stoljeća do pedesetih godina 20., od kojih su neki nasljeđivanjem prešli i na kasnije rođene osobe. Uz popisane nadimke u zagradama naznačavam mogući ili stvarni uzrok njihova nadijevanja. Ako je uzrok nadijevanja stvaran, pred zagradom stavljam plus. Uz muške nadimke dajem i pridjevačka imena po mužu (§ 34,3,b) koja su mi poznata. Nadimci se u osnovi dekliniraju kao imena (§ 32,1,c), ali kao nadimci služe i neke opće imenice, među njima i neke imenice *a*-vrste n. p. B i neke imenice s nepostojanim *a*. Uz takve imenice dajem i G. kao i uz imenice čiji se G. od N. razlikuje kvantitetom, i uz imenice na -*i*. Pored svega, popis ostaje relativno štur i manjkav. Stanovita šturost i manjkavost proizlaze djelomice i iz same građe. Naime, s jedne je strane značenje nadimaka i meni i informantima često nejasno, a i u slučajevima kad je značenje jasno, o uzroku se davanja određena nadimka često može samo nagađati. S druge strane, o pogrdnim i porugljivim nadimcima i više ili manje točnim pričama vezanim uz njihovo nadijevanje nije sasvim zgodno pisati, a još je manje zgodno provjeravati točnost takvih priča kod nositelja ili osoba bliskih nositeljima. I konačno, često nisam mogao dobiti pouzdane podatke o tome kroz koliko se generacija određen nadimak proteže. Prema tome, i ovaj popis može poslužiti samo površnu upoznavanju s temom.

α) Muški nadimci.

α,1. Nadimci nekoliko generacija. Ovi nadimci, koliko se mještani sjećaju, žive najčešće u dvije, rjeđe u tri generacije. Ako se nadimak po sjećanju mojih informanata javlja u tri generacije, to označavam brojkom 3 iza nadimka. Imena se po mužu odnose na suprugu prvoga nositelja, a rijetka sporadično i na suprugu drugoga. *Câr*, *Cârovica*; *Gậjö*, *Gậjïnica*; *Garîn* 3 (po tamnoj puti), *Garînovica*; *Gëta* 3, *Gëtinica* +(Morovići koji su se doselili na imanje izumrle obitelji Geta), *Gücina*, *Gücinovica*; *Mîš* (G. Mìša) 3; *Mūdrë* 3; *Pēžö* 3, *Pēžïnica*; *Pīpë*; *Pīvâc*, -*vcâ* +(prvi je nositelj ili njegov otac, navodno, pričao da je imao pijetla teška 50 kilograma); *Pïvalica*; *Špêri*, -*a*, *Špêrovica*; *Tâša*, *Tâšinica* (*stậri* i *mlậdi*, a sin *mlậdoga Tâše* je *Tâšica*); *Tümban* (dvije generacije: *stậri* i *mlậdi*), *Tümbanovica*.

α,2. Nadimci jedne generacije. Rijetki se od ovih nadimaka sporadično prenose na potomke. *Bậkïja*, *Bậkînica*; *Bậldë*, *Bậldïnica*; *Balöči*, -*a*, *Balöčovica*; *Banjâra*; *Bâtara*; *Bêli*, -*oga* +(svijetla kosa); *Boljânča*, *Bûmba* (eksplozivna narav), *Bûmbinica*; *Büra* (burna narav); *Cöto* +(hrom – venetski zoto); *Čâri*, -*oga* (usp pridjev *čậri* – ne zna se zašto su nositelja tako zvali), *Čârovica*; *Čïčo*; *Čōrë* +(ostao bez oka u Drugom svjetskom ratu); *Čūlë*; *Dâska* +(prema

psovci *kûrbu ti dâsku*), *Dûndo*; *Fânat* (G. *Fậnta*); *Glâvo* rođen na početku stoljeća i *Glậvö* stariji dvadesetak godina, *Glậv̈inica*; *Gôbo* +(grbav); *Gōlë*, *Gōl̈inica*; *Gūnâc*, *-ncâ*; *Hëherica*; *Jarčīč*, *-īčâ*; *Kalabậrdo*, *Kalabậrdovica*; *Kanëla*; *Kara(m)bîn* (bio žandar), *Kara(m)bînovica*; *Karâula*; *Knjậjö* +(knjâstav = kljast), *Knjậj̈inica*; *Kokê*, *-ëla*, *Kosîr*, *-īrâ*; *Kr̈ik* +(hrom – *kr̈ik* = *čekrk*) *Kûki*, *-a* (visok i malo pognut); *Kûnsu* (G. *Kûnsula*); *Küšalo*; *Kūšö* (*kūšö* je odmila za *kûm*); *Küvarica*; *Lōjö* +(sam je nositelj nadimak izvodio od riječi *lôj*, tj. odatle što se govorilo da voli jesti loj); *Löza*[519]; *Mänja* (nositelj bio gostioničar – usp. venetski *magnar* – jesti), ponekad *Mänjinica*; *Masl̈ina*; *Mēdič*; *M̈igalo*; *Mīš* (G. *Mīša* – nije u srodstvu s nositeljima istoga nadimka pod α,1); *M̈rva*; *Pâuk* (nositelj je tih i nepredvidljiv); *P̈inac* (G. *P̈inca*); *Poglavarîč* (G. *Poglavar̈ića*); *Pöpara*; *Pūhâlo*; *Püpilo*; *Râža*; *Rīcë* – dva nositelja *Bënin* i *Bačökin* +(r̈icav), *Rīc̈inica* u oba slučaja; *Sëbura*, *Sëburinica*; *Sik̈ira*, ponekad *Sik̈irinica*; *Šậri*, *-oga* – *Marẗinov* i *Mil̈ičev* +(šaren – ovdje: pjegav), *Šậrčëvica*[520]; *Šëstan* +(šesti prst na nozi); *Štüfa* (štüfa = dosada) ponekad *Štüfinica*; *Šüško*; *T̈ičor* (navodno se vješto penjao po drveću), ponekad *T̈ičorovica*; *Ûzo* (G. *Ûzla*), *Ûzlovica*; *Vüna*; *Vrâg*; *Žīd* +(štedljivost).

β) Ženski nadimci: *Bäka* (snažna građa), *Baûlka*, Beloglậvka +(svijetla kosa), *Čüpa* (čupava), *Dröbilica* +(govorljivost), *Frậnë* +(po djedu), *Glühica* +(nagluhost), *Gôba* (pogrbljenost), *Knjäja* i češće *Knjäjica* +(*knjâstav* = kljast), *K̈inja* +(loši zubi), *Mrlâka* (nositeljica je bila patuljasta rasta; možda bi se dalo povezati s tal. Morlacca), *Polušïca* +(polušìca = blizanka općenito, a kao nadimak se odnosi na dvije određene blizanke), *Popišīnka*, *Rüda* +(rùdav = kovrčav), *Škûfīja*, *T̈rlica* +(govorljivost).

c) Zaključno o pravim nadimcima. Pravi se nadimci u kukljičkom upotrebljavaju vrlo često i većinom potiskuju i zamjenjuju službeno ime. Neki od njih funkcioniraju gotovo potpuno jednako kao imena, tj. upotrebljavaju se i za imenovanje i za oslovljavanje, a drugi se upotrebljavaju samo za imenovanje, osobito oni pogrdni i porugljivi, ali i oni u tom slučaju većinom potiskuju i zamjenjuju ime. Nadimci kao *Bäka*, *Beloglậvka*, *Cöto*, *Čōrë*, *Dröbilica*, *Gôbo*, *Karâula*, *Knjäjica*, *Knjậjö*, *Lōjö*, *M̈igalo*, *Mīš*, *Mrlâka*, *Mūdrë*, *P̈inac*, *Poglavarîč*, *Popišīnka*, *Škûfīja*, *Tümban*, *Vrâg* upotrebljavaju se samo za imenovanje, dok su se nadimci kao *Bậk̈ija*, *Banjâra*, *Čâri*, *Čūlë*, *Dâska*, *Dûndo*, *Gậjö*, *Garîn*, *Glậvö*, *Gōlë*, *Güčina*, *Kûnsu*, *Küšalo*, *Pēžö*, *Polušïca*, *Püpilo*, *Rī cë*, *Sëbura*, *Sik̈ira*, *Šậri*, Špêri i pripadajuća imena po mužu

[519] Opća imenica *lozâ* pripada n. p. C.
[520] Pridjev *Šậrčêv* postoji, ali se ne koristi kao odrednica antroponima, nego se kao odrednica koristi genitiv imena i prezimena, npr. *Gördana Šậroga Marẗinova.*

upotrebljavali i za oslovljavanje. Ime je po mužu *Ûzlovica* služilo i za imenovanje i za oslovljavanje, ali nadimak *Ûzo*, koliko znam, samo za imenovanje. Čini se da upotrebljavanje/neupotrebljavanje nadimka pri oslovljavanju ne ovisi samo o tom je li on pogrdan ili porugljiv ili ne, nego i o naravi nositelja, okolnostima u kojima je dobiven, naknadno dodanim konotacijama i možda još o nekim činiteljima. Tako je, na primjer, nositelj nadimka Balöči dugo vremena bez ljutnje prihvaćao taj nadimak, ali ga u zadnje vrijeme više tako ne prihvaća. Neki se nadimci i pri imenovanju rijetko upotrebljavaju ili zato što se iz nekoga razloga ne uvriježe ili već zato što su vrlo pogrdni (*P̈inac*). Nadimak se *Vrâg* pri imenovanju često upotrebljava, iako bi se zbog snažnih konotacija možda očekivalo suprotno. Pridjevci se i pridjevačka imena od takvih, pogrdnih nadimaka gotovo i ne upotrebljavaju. Evo nekoliko primjera upotrebe: 1. *Govöri da je ovậj... ovậj Snậgâ Mëštrov, otê Đulijâne mûž, da je väljda pậ, ali govöri ûn se je nabî, da nî nïšta slomî.* 2. *Ko îmoš hrêb, ûnda tö dovëzi döma za goŕiti. – Ê, a kî če mi ih donêti do cëste? Jậ?: bögami nêču. Ënо ko če Bêli Lûkin nosïti: rëko je ûn da če rëči bêlomu ko če ponêti, nek ponesê. Bêli je u snậgï.* 3. *Napīsậ je Vüne Bûrčulova nậ se nj̈ivu, Mīlije nj̈ivu, Dijâne nj̈ivu...* 4. *A znậš da je i onômu Mīlu Îškinu ženâ um̈rla? Onâ je um̈rla... a pösli Gëte. U jedận, a m̈slin, Gëti je bî sprövod u subötu, a usubötu je nâ um̈rla. Në, u pētâk.* 5. *Ümra je Slavîč, Mīlija, Šậri, Köžinka je um̈rla Rušinova...* 6. *Ka jậ gledon u pôsjedu – pöšo na ïnternet na njegövu –, tö ti je svë Kokëlovo.* 7. *Ko Lîvino i nâše izüzmemo, ûnde möre bïti jenö četrdesê kvadrâti: tôte ih je pêt – tôte je Sëbura, tôte je Dömeniko, tôte je Fa- – jëli Fâ- –, ne, nego Obrâmovi. – Jê, i Fânat je. – I Fânat je, ê, i Fânat.* 8. *Po je bîla Glühica, nâmo, Šûngova... Jedận pût je je nošlâ, vrâga jedận pûta, ovâ Nëvenka Marẗinova...* 9. *Ê, ali da nâ nî krîž učin̈ila jer nî sîna imâla ovâ... Gôba nî imâla sîna, nego čëre, trî čëre.*

§ 34. Pridjevak i pridjevačko ime.

1. Općenito.

a) Pridjevak je atributni ili apozicijski izraz (riječ ili sintagma) koji obično stoji uz ime ili nadimak[521] i precizira o kojem je nositelju riječ, npr. *Ậntë Karâulin*, *Drâgi Mīlke Bënine*, *Žêljka na Škâlji*, *stậri Tümban* (za razliku od *mlậdoga*), *Bōrö dëbeli*. Preciziranje treba shvatiti u širem smislu. Naime, pridjevak se uz ime ili nadimak dodaje često kad se osoba

[521] Rijetko uz koju drugu riječ ekvivalentnu imenu, npr. *ûjna Bačökina*, a neki su slučajevi granični, kao *mậli Êlvisov*, *ûn Štïkov*.

neočekivano[522] spomene u razgovoru, ili kad treba razlikovati više osoba istoga imena ili nadimka, a inače je rijedak. Međutim, pridjevak je nerijetko zališan. O zalihosti nema sumnje u slučajevima kao *Ûzlovica Bënina* (*Ûzlovica* je samo jedna), *Mïgalo Bilânov* (samo je jedan *Mïgalo*) i *Gëta Bilânov* (svi su *Gëte Bilânovi*[523]). Ipak, pridjevak uglavnom ne stoji uz ime ili nadimak kad je riječ o osobi bliskoj svim sugovornicima (rod, svojta, kumovi, dobri prijatelji), premda se i u tom slučaju može upotrijebiti ako se spominjanje takvih osoba može shvatiti kao neočekivano. To se, naravno, ne odnosi na najbliže srodnike. Osim toga, nadimci (izuzev imena po rodu) dolaze nešto češće bez pridjevka nego imena jer su nadimci individualniji i jer je u pravilu u upotrebi manje istih nadimaka nego istih imena. Prema tome, može se reći da dodavanjem pridjevka govornik intuitivno precizira ime ili nadimak. Pridjevak nije vrsta riječi nego funkcija/upotreba atributa ili apozicije. Drugim riječima, određeni je atribut ili apozicija pridjevak ako precizira ime ili njegov ekvivalent, a ako se upotrebljava u drukčijim kontekstima, to je »običan« atribut, odnosno »obična« apozicija. Ipak pridjevcima se ili pridjevačkim riječima iz praktičnih razloga mogu nazivati riječi koje se obično nalaze u pridjevačkoj upotrebi. Pridjevačkom se upotrebom u širem smislu mogu smatrati slučajevi kad je ime u elipsi, a tako i predikatna upotreba kada se pridjevak odnosi na prisutno ili izostavljeno ime, npr. 1. *A jesu ovü Lëšinu dovêzli?* 2. *Nïkoga nêmo u Bënini.* 3. *Ûn je bî Štïkov.* 4. *A sâd je ümra, ne poznîvoš tî njëga, tö je Bâčin.* Pridjevačka upotreba nije posrijedi u sintagmama kao *Kâičini palậcï*, *Kâičina trâta*, *Vülinov dvôr* i u slučaju poimeničenih oblika srednjega roda jednine kojima se označava nečija zemlja (*Bâčino*, *Blậgdonovo*, *Jậšino* – rod; *Plâvijino*, *Srëčkovo*, *Sëburino*; ali i *ôčevo*, *tetïno*, *nâše*). 5. *Ô gröme, pücoj u Kâičini palậcï! – Në, jârče, u tvôj nôs!* 6. *Ûn je učinî küču nâmo do Mïlovoga.*

b) Postoji šest tipova više ili manje ustaljenih pridjevaka. To su: rodovski pridjevak, prezime, obiteljski, mjesni, generacijski i osobinski pridjevak. Prezime je među ovim pridjevcima svojevrstan uljez jer je ono administrativna/službena alternativa za ostale, domaće pridjevke, u prvom redu za rodovski. Među domaćim su pridjevcima najčešći i donekle specifični rodovski i obiteljski pridjevak. Rodovski su pridjevci svojevrsna prezimena, tj. pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in* karakteristični za nositelje iz istoga dvora, koji se prema imenu, dijakronijski gledano, odnose kao krnje apozicije (v. b. 542). Obiteljski su pridjevci krnje ili potpune apozicije (v. b. 542) od antroponima muža, žene, oca, majke, a rjeđe od antroponima drugih

[522] Za razliku od slučaja kad je određena osoba u razgovor uvedena logičnim slijedom lako predvidljivim sugovornicima.
[523] Kao što je rečeno, *Gëte* se prezivaju Morović, ali žive u *Bilânovi* i zato imaju taj rodovski pridjevak.

srodnika, najčešće pridjevi na -*ov*, -*ev*, -*in* izvedeni iz imena ili nadimka. Rodovski i obiteljski pridjevci gotovo uvijek stoje iza imenice na koju se odnose. Rodovski pridjevci i pridjevski obiteljski pridjevci imaju još neke zajedničke osobine. Oni se dekliniraju kao i ostali pridjevi na -*ov*, -*ev*, -*in*, ali se češće od prosjeka upotrebljavaju u kraćem obliku. Osim toga, rodovski (ali ne i obiteljski) pridjevci dolaze i u poimeničenom toponimskom obliku u muškom rodu množine (v. 2,a,γ), koji ima donekle specifičnu deklinaciju. O deklinaciji rodovskih i pridjevskih obiteljskih pridjevaka v. § 21,I (pridjev *tefȋn*), § 21,II,3 (primjer *Lëšini*) i § 21,II,5,c,α. O specifičnosti u tvorbi rodovskih i pridjevskih obiteljskih pridjevaka v. § 7,14,b. Osim toga iz rodovskih se i pridjevskih obiteljskih pridjevaka izvode pridjevačka imena, tj. svojevrsni ženski nadimci: ime po rodu (od rodovskoga pridjevka) i ime po mužu (od obiteljskoga pridjevka izvedena iz nadimka i rijetko iz skraćena imena). O tvorbi pridjevačkih imena i o razlici između tvorbe imena po rodu i imena po mužu v. § 18,I,1: a,α,2, d,β,1,a, d,β,1,b i n. Neki su kukljički rodovski pridjevci svakako nastali iz pridjevskih obiteljskih pridjevaka. Mjesni je pridjevak atributni prijedložni izraz iza imena koji označava gdje nositelj živi. Generacijski su pridjevci pridjevi/atributi *stậri* i *mlậdi* koji se dodaju pred nadimke više generacija. Osobinski je pridjevak pridjev/atribut koji stoji uz ime, a označava neku karakterističnu nositeljevu osobinu.

2. Rodovski pridjevak, prezime i ime po rodu.

a) Rodovski pridjevak. Kukljičani, govoreći o Kukljičanima, gotovo i ne upotrebljavaju službena prezimena, nego u sličnoj ulozi upotrebljavaju pridjevke. Po značenju je prezimenu vrlo blizak rodovski pridjevak, a on se često i poklapa sa službenim prezimenom, tj. s njim je tvorbeno povezan (v. b,γ i d). Taj se pridjevak odnosi na ljude koji pripadaju istom rodu, tj. žive u istom dvoru (seoskoj četvrti). Dvor i rod su pojmovi koje je teško jasno razgraničiti, tj. za ljude se koji su u istom dvoru, većinom smatra da pripadaju istom rodu. Sljedeći bi podaci trebali doprinijeti razumijevanju značenja i upotrebe rodovskoga pridjevka.

α) Rodovski pridjevak imaju uglavnom samo Kukljičani i Kukljičanke. Pri prelasku u drugi dvor žene mijenjaju rodovski pridjevak, ali ga zadržavaju ako su muža primile u svoju kuću, a muškarci koji su se priženili ne primaju ženin rodovski pridjevak, nego ga primaju tek njihovi potomci. Muškarci koji su se priženili, imaju ili obiteljski pridjevak ili zadržavaju stari rodovski pridjevak. Tako Krševana Mavru, koji je iz *Mậvrovi* došao u vlaštvo u *Štr̈kovi* oženivši se za Rajku Štrk, imenuju *Krševân Bürin* (po ocu) ili *Krševân Râjke Štr̈kove*,

Dragutina Martinovića, koji se iz *Martïnovi* priženio u *Štr̈kovi* kod Blaženke Štrk, *Drâgi Dūjîn* (po ocu), Antu Bilana, koji se iz *Bilânovi* priženio u *Bënini* kod Milke Benić (sada Bilan), *Drâgi Mîlkin* ili *Drâgi Bilânov*, Anđela Martinovića koji se iz *Martïnovi* priženio u *Blậgdonovi* kod Milenke Blagdan (potom Martinović), a *Ânđelo Martïnov* ili *Ânđelo Mîlenkin*, Antu Bačića, čiji je predak došao u *Bënini*, i njegovu ženu Mariju djevojački Meštrić *Ûzo* i *Ûzlovica Bënini* itd. Rodovski pridjevak ponekad imaju i doseljenice koje su se udale u Kukljicu, ali uglavnom samo onda kad ih je potrebno razlikovati (tako *Kožinka Rušînova* i *Kožinka Rậnjeva*). Ostali doseljenici nemaju rodovskoga pridjevka, u kojem god dijelu Kukljice živjeli. Uslijed raspada staroga ustroja seoske zajednice, obiteljski pridjevak potiskuje rodovski tako da iz generacije u generaciju nositelja zastupljenost obiteljskoga pridjevka raste na štetu rodovskoga. Neke primjere upotrebe jednih i drugih pridjevaka v. pod c 3,a,α.

β) Ako se neka osoba iz nekoga dvora preseli u nenaseljeni dio Kukljice, uz ime te osobe češće stoji mjesni nego rodovski pridjevak, npr. *Žêljka na Škâlji* i rjeđe *Žêljka Mâričina*, *Mîlija na Gnjöjišči* i rjeđe *Mîlija Vülinova*.

γ) Poimenični rodovski pridjevak u muškom rodu množine označava *dvôr*/*vậröš* (seosku četvrt), npr. *Bâčini*, *Bënini*, *Bilânovi*, *Jậšini*, *Lōnïni*, *Martïnovi*, *Rậnjevi*, *Vojvödičevi*, *Vülinovi* itd., tj. svaki rodovski pridjevak označava dio sela. Takve oznake mogu biti čisto mikrotoponimske, usp. sljedeći citat u kojem se opisuje kuda prolazi procesija na Tijelovo: 1. *Prôjde se uza Bâčini, ûnda se stâne nâjprije ko Kücice (nâmo kod Balöča). Ûnda se stâne ko Bënini... Vậj vâmo govöri, a nïka nî ni bî u procêsiji. Dï ko Lōnïni? Dï ko Lōnïni? Nï ïstina, nego ko Bënini na lậskrîžju, i ûnda se prôjde uz Vülinovi, ûnda ko Jậšini stâne, od Jậšini uza onô dôli i stâne ko Bâčini.* Uz takve nazive za dijelove sela s glagolima kretanja (najčešće *pôjti*) obično ne stoji prijedlog *u* kada je riječ o konkretnom kretanju (a ne o prelasku, preseljenju): 2. *I ûnda, sâ bi da Tömislav bär večerậs... Računâla san, pôjčemo ranïje bär Martïnovi, po bi večerậs da Rösa, ovậj, pôjču je jậ pomöči mâsline prebïrati, neka Tömislav dôjde vë žïce prevûči da nan möru inkartâti.* 3. *Dï grêdu?: nî Vojvödičevi – bïče u Mêrice.* 4. *Jậ san bîla ko Slädane na ručênju, po ûnda san je kolo dvî ï po zvậla. Nâ je mëne zvậla u dvî, po je pošlâ ko Hïlde, po je pošlâ Kurïčevi, da mëne nêmo.* Isto se tako govori i *Pôjti u Vojvödičevi*, *u Martïnovi*, *u Kurïčevi*. Ali samo: *Ka san jậ došlâ u Štr̈kovi* (preselila se, udala se), *udâti se*/*dôjti u vlâštvo u Štr̈kovi*. Oznaka mjesta/smještaja mora biti s prijedlogom, npr. *tö je mëni u Štr̈kovi bîlo pösebno, i u Bëninih je bunậr*. Ovakvi se poimenični rodovski

pridjevci kao nazivi dijelova sela upotrebljavaju daleko češće od sintagmi kao *Bâčin dvôr*, *Štr̈kov dvôr*, npr. 5. *Jöš je u Vülinovin dvôru kablënica. Ê, u Vülinovin dvôru je kablënica, jöš.* Naravno, poimenični se rodovski pridjevak može odnositi i na stanovnike dvora/pripadnike roda: 6. *Ko su žënske nosïle tânke bîčve, ûnda su govorïli da su käj Rậnjeve.* O dvorima u Kukljici usp. i Maričić 2003: 45-50, a o dvorima na Ugljanu Skračić (ur.) 2007: 361-372. (Toponimi antroponimnog postanja na Ugljanu – članak Barbare Vodanović u Toponimiji otoka Ugljana).

b) Prezime.

α) Kada Kukljičani govore o Kukljičanima, rijetko upotrebljavaju službeno prezime. Ono se upotrebljava u raznim službenim prilikama i u nekim drugim prilikama kad je bitno pod kojim je prezimenom netko zapisan. Međutim, neka se prezimena ponekad upotrebljavaju i izvan takvih prilika, ali se tada upotrebljavaju samostalno, tj. imenski, npr. 1. *Pomīšâla san Bûrčula i Rušīna. Bûrčul je navigậ, jëli?*[524] 2. *Ümra je Slavîč, Mïlija, Šậri...*[525]

β) Gotovo svakomu današnjemu kukljičkomu starosjedilačkomu prezimenu odgovara jedan rodovski pridjevak, tj. može se reći da prezime i rodovski pridjevak imaju zajedničku tvorbenu osnovu. To, naravno, nipošto ne znači da zajedničku tvorbenu osnovu imaju prezime i rodovski pridjevak svakoga Kukljičanina s relativno starim kukljičkim prezimenom, premda to vrijedi za velik dio. Uzrok su tomu u prvom redu više-manje sva neuobičajena seljenja iz dvora u dvor, tj. sva osim udaje te doseljavanja priženjenih izvana (usp. a,α). Primjerima pod a,α dodajem još samo jedan citat: 3. (...) *u nâmo... u Krvậriji tâmo u Zlatậrü da je bâbe Mârice Jậšino. Da če na pôjt sâ na Jậšino, a jârče böže, đï češ na Jậšino! Ma äjda rëci! Jậ në znon da smo mî imâli Jậšino nïkada. Bâba nî krîž učinïla, sâ če nâ hö'iti po sūdü za Jậšino. – A Käkve mî vëze s Jậšinin îmomo? – Bâba se zvậla Jäša. – A nâša bâba je bîla Milïčeva. – Ê, ali da se nâ zvậla Jäša.*[526] Uz spomenuto nepoklapanje postoji i dio rodovskih pridjevaka kojima ne odgovara nijedno kukljičko prezime. Naime, s jedne strane su neka kukljička prezimena izumrla, ali su se pridjevci zadržali (tako npr. prezime Klepa/Kljepa, pa se *Kljëpini* danas prezivaju Meštrić), a s druge strane, neki rodovski pridjevci nikad nisu ni imali odgovarajućih prezimena, npr. rodovski pridjevci *Îškin* (Bačić) i *Lukorậnčev* (Šangulin), koji su se od

[524] Oboje prezimena.
[525] Prezime je *Slavîč* (Slavić).
[526] *Mârica* djevojački *Milïčeva* (prezime Jaša), udana *Bënina* (prezime Benić).

obiteljskih pridjevaka razvili vjerojatno relativno nedavno. O kukljičkim prezimenima v. i u Maričić 2003: 39-43.

γ) Premda mnogi rodovski pridjevci i današnja službena prezimena imaju zajedničku tvorbenu osnovu, dio se prezimena i rodovskih pridjevaka međusobno razlikuje po mjestu naglaska, kvantiteti naglašenoga sloga, a i kvaliteti samoglasnika (a/ạ/o). Moguće je da naglasak prezimena bude na prvom, a pridjevka na drugom slogu od početka (*Kürić*[527]: *Kurïčev*, *Mïlić*: *Milïčev*[528]). Primjeri razlika samo u kvantiteti: *Bäčić*: *Bâčin*, *Märičić*: Mâričin. Razlike u kvantiteti i kvaliteti ili samo u kvaliteti: *Hräbra*, *Jäša*, *Ränj*, *Pücar*: *Hrậbrov*, *Jậšin*, *Rậnjev*, *Pücorov*. Ukratko, u prezimenu se nikad ne javlja *ạ* ni *o* nastalo od dugoga *a*, a s druge se strane iznadprosječno često javlja *ä* atipično za kukljički govor. Ova razlika proizlazi odatle što službena prezimena imaju naglasak prilagođen dominantnim govorima, tj. govorima sredine u kojoj se uglavnom i upotrebljavaju. Neka su se službena prezimena u ranijem kukljičkom vjerojatno drukčije naglašavala. Na to ukazuju pridjevci kao *Milïčev*, *Kurïčev*, koji su izvedeni izravno iz prezimena[529], a s današnjim se prezimenima (*Mïlić*, *Kürić*) ne poklapaju u naglasku. O starijem obliku prezimena usp. i § 7,10,b,γ.

c) Ime po rodu. Udane su se žene nekoć vrlo često imenovale i oslovljavale po rodu/dvoru odakle su se udale. Takvo se žensko pridjevačko ime po rodu tvori od rodovskoga pridjevka ili nekadašnjega imeničkoga pridjevka/prezimena[530] sufiksima *-ka*, *-ica* i iznimno *-uša* (usp. § 18,I,1: a,α,2, d,β,1,a i n. Takva su imena npr. *Bâčinka*, *Mâričinka*, *Lišîška* (prezime *Lisïca*), *Milïka* (prezime *Mïlić*, a ranije vjerojatno *Milït'*, odnosno *Milît'*), *Cükrovica*, *Bậljkïnica*, *Hrậbrovica*, *Täbinica*, *Blagdanüša*. Uz ime se po rodu može dodati rodovski pridjevak, npr. *Bilậnka Bâčina*, *Milïka Lëšina*, *Bậljkïnica Rậnjeva*, pa je time žena određena po rodu odakle se udala i po rodu u koji se udala. Nisu mi poznati slučajevi da uz ime po rodu stoji obiteljski pridjevak. Danas se ime po rodu upotrebljava samo pri spominjanju vrlo starih ili pokojnih žena. Naime, u većine žena koje su se udale do sredine dvadesetih godina prošloga stoljeća, imena su po rodu (i rjeđe imena po mužu, v. 3,b) bila uvriježena tako da su gotovo potpuno potisnula iz upotrebe službeno ime. Od sredine dvadesetih godina pa do Drugoga svjetskoga rata to se događalo sve rjeđe da bi u žena udanih četrdesetih godina imena po rodu i po mužu

[527] *Ć* je, naravno, samo grafem, a izgovara se kukljički fonem *č*.
[528] S ovakvom pojavom nema veze par *Slavīć'* (n. p. *b*) i pravilno izveden pridjev *Slavīčêv*.
[529] Za razliku od onih koji s prezimenom imaju samo zajedničku tvorbenu osnovu, ali nisu od njega izvedeni, kao *Mëštrov* prema *Mëštrić*.
[530] Koje može i ne mora biti potpuno identično sadašnjemu, usp. b,γ.

bila sasvim iznimna. Otada žene se imenuju redovito osobnim imenom, uz koje može stajati pridjevak, a rijetko nadimkom. Kao što je rečeno, ime je po rodu služilo i za imenovanje i za oslovljavanje, usp. ipak i primjer 2. Evo nekoliko primjera upotrebe (svi su pridjevski pridjevci osim obiteljskoga pridjevka *Čârova* rodovski): 1. *Väjk njûrgo, njôj je väjk... Užậ je rëči tậc, kad bi hoďila iz škôle, ëvo nâše Bậljkïnice. Ǔvik je je zvậ Bậljkïnica Rậnjeva – Jordânina sekï̆va.* 2. *I sâ onâ se đigla, nâ je bîla u Šīmê Štr̆kova. Ê. Nâ se đigla i pîto ovü Lëšinku, govori: Göspođo, đi je klozët.* (...) *A nâ govöri: Nêmo, govöri, kod nậs kôz. A mojâ bâba je bîla nâmo u dvôru, po je čüla. A nâ govöri: Marïja, govöri, ne trậži nâ tëbi kozë ni mlīkö, nego nâ trậži zâhod. – Zâhod? – Ê, govöri, zâhod nâ trậži. A govöri je Tr̆lica: Ti gōspü, govöri, â, läko je, govöri Mâričinki znâti, ka je njôj, govöri, zët po svītü, po je je kậzậ.* 3. *A börme... umr̆la je Mîlija önā, ča je u Mëriki bîla, od Krševâna Bënina – učêr je zvonïlo... – Ahâ, tö je ovâ Bâčinka što su je zvậli. – Êê, otö je od Jậšinke nevïsta – u Mëriki da je umr̆la.* 4. *Nâmo dôli nïkoga nêmo. Zöra Čârova je... – A čëkoj, Pēkïni, jesu, Pēkïni su tâmo. – Ê jesü, Pēkïni. – Znậči, onö je popünjeno? – Hrậbrovica sämo. – Sämo Hrậbrovica? – A jậ mïsin, ovï su drügi u grậdü.* 5. *I vïdiš, ka san jậ došlâ... A mëni je tö u Štr̆kovi bîlo pösebno. Ônda ti je Šīmë i onậj Vîlmo se premëstili gôri na onû... Îlovaču. I sâ Šīmë pöšo u zâhod, onậj zâhod od dasậk. Pöšo u zâhod, vïdi jậ njëga di ûn sidî, väko ozdôla, ali je otvörena... prema nâmi. Vïdi jậ njëga di ûn stojî u zâhodu i čučī, sedî na onîn... daskâma. A në ga navîjaju. Navîjo ga Milīka: Šīme, ö Šīme, đi ti je vrâg srïču pöne. Ûn mučī, ûn mučī. Ûnda zöve onâ: strîče, ä strîče, strîče. Bïče mu vrâg srïču pöne, govöri, u intrậdu. I önda ti pošlë valjậ obahīđâti, navîjaju ga, čüje se odôli onö di zvēčī. Vrậtïle se nậse, zöve ga Milīka: Šīmē, govöri, vrâg ti sväku srïču pöne, govöri, a đi si pöšo. Mî në znomo... ubïču se, ubïču se, govöri, nêmo te vïše žîva. A ûn iz zâhoda: sëren kûrbo: ne dậte mi u mīrü ni srâti.*

d) Popis nekih prezimena, rodovskih pridjevaka i imena po rodu. Ovdje dajem popis starosjedilačkih prezimena, rodovskih pridjevaka i odgovarajućih imena po rodu koji se danas spominju u svakodnevnoj komunikaciji. Prezimena zapisujem s grafemskom razlikom *č* i *ć*.

α) Postoje prezime i pridjevak[531]: *Bäčić*, *Bâčin*, *Bâčinka*; *Baćöka*, *Bačökin*, *Bačökinica*; *Bâljko*, *Bậljkîn*, *Bậljkïnica*; *Bënić*, *Bënin*, *Bëninka*; *Bïlan*, *Bilânov*, *Bilậnka*; *Blägdan*, *Blậgdonov*, *Blagdanüša*; *Bosötina* (*Lûkin*, *Lûkinica*); *Böško*, *Böškov*, *Böškovica*; *Bûrčul*[532],

[531] Iz pridjevka se, naravno, može izvesti i ime po rodu. Neka imena po rodu ne navodim jer mi ih informanti nisu potvrdili.
[532] U telefonskom imeniku Kukljice samo *Burčul*, a u Maričićevoj monografiji i *Burćul*.

Bûrčulov, *Bûrčulovica*; *Cükar*, *Cükrov*, *Cükrovica*; *Gâlić*, *Gâličev*, *Gëga*, *Gëgin*, *Gëginica*; *Gôbić*, *Gôbičev*, *Gôbičevica*; *Hräbra*, *Hrậbrov*, *Hrậbrovica*; *Jäša*, *Jậšin*, *Jậšinka*; *Jöja*, *Jōjīn, Jōjïnica;* *Käica*, *Kâičin*, *Kâičinka*; *Kârlić*, *Kậrlov*, *Kậrlovica*; *Korčulânić*, *Korčulânov*, *Korčulânovica*; *Košćïca*, (*Šklöfov*, *Šklöfovica*); *Kürić*, *Kurïčev*, *Kurïčevica*; *Lëša*, *Lëšin*, *Lëšinka*; *Lisïca*, *Lisïčin*, *Lisīška*; *Lōnïć*, *Lōnīn*/*Lōnïčev*, *Lōnïka*; *Lôvrić*, *Lovrïčev*, *Lovrînka* (danas ih nema u Kukljici); *Märičić*, *Mâričin*, *Mâričinka*; *Martïnović*, *Martïnov*, *Martïnovica*; *Mävra*, *Mậvrov*, *Mậvrovica*; *Mäzor*, *Mazôrov*, *Mazôrka*; *Mëštrić*, *Mëštrov*, *Mëštrovica*[533]; *Mïlić*, *Milïčev*, *Milīka*; *Môrović*, *Môrov*, *Môrovika*; *Ortulân*, *Ortulậnov*, *Ortulậnka*, *Pücar*, *Pücorov*, *Pücorka*; *Püšić*, *Püšičev*; *Rânj*, *Rậnjev*, *Rậnjevica*; *Rušīn*, *Rušīnov*, *Rušīnka*; *Selestrîn*, *Selestrînov*; *Slavîć*[534], *Slavīčêv*; *Sträžina* (doselili se 1922.), *Strâžinov*; *Šangulīn*, *Šangulīnov*; *Škröko*, *Škrökov*; *Štïk*, *Štïkov*, *Štïkovica*; *Täba*, *Täbin*, *Täbinica*; *Vīhar*, *Vīhrov*; *Vojvödić*, *Vojvödičev*; *Vülin*, *Vülinov*, *Vülinka*.

β) Postoji samo pridjevak i ime po rodu. Neki bi se od rodovskih pridjevaka koji danas nemaju odgovarajućega prezimena, s više ili manje vjerojatnosti mogli povezati s izumrlim prezimenima. Takvi su: *Bậrbin* i *Bậrbinica*[535], koji bi se možda mogli povezati s prezimenom *Barbica* (sada *Martinović*), *Bậrtulov – Bartulović* (sada *Lëša*), *Jüreškin – Jureškin* (sada *Martinović*), *Kljëpin*, *Kljëpinica – Klepa* i *Kljepa* (sada *Meštrić*), *Šklöfov*, *Šklöfovica – Šklofov* (sada *Košćica*), *Tanjôžov*, *Tanjôška – Tanjožov* (sada *Mavra*). Za ostale mi rodovske pridjevke nije poznato da bi se mogli povezati s prezimenima, a za neke je više ili manje vjerojatno da su nastali relativno nedavno od obiteljskih pridjevaka. Takvi su rodovski pridjevci: *Bobušïnov* (*Maričić* – spominje se *stậri Bobušïna*, kojega se moji informanti ne sjećaju), *Dūjīn* i *Dūjnica* (*Martinović* – javlja se u više generacija ime *Dūjē*), *Fôlin* i *Fôlinka* (*Bilan* i *Vojvodić*), *Gradïškin* i *Gradïškinica* (*Karlić*[536]), *Îškin* (*Bačić*), spomenuti *Lûkin* i *Lûkinica* (*Bosotina*), *Müškov* i *Müškovica* (*Milić*), *Obrâmov* i *Obrâmovica* (*Vulin)*, *Plëmičev* (*Maričić*), *Rïbičev* (*Maričić*), *Šûngov* i *Šûngovica* (većina *Selestrina*), *Škanzëtov* (*Selestrin*).

[533] Za razliku od *meštrövica* (učiteljica).
[534] Jedini imenički oblik n. p. *b* u popisu, a svi ostali pripadaju n. p. *a*.
[535] Jedan je muškarac iz *Bậrbinih* imao i nadimak *Bậrba*, pa je tako i *Bậrbinica* i ime po rodu i ime po mužu.
[536] Karlići su dosta raštrkani, pa su neki *Kậrlovi* neki *Gradïškini*, neki *Kurïčevi* itd.

3. Obiteljski pridjevak i ime po mužu.

a) Obiteljski pridjevak. Obiteljski pridjevak određuje ime ili nadimak nositelja po ocu, mužu, majci ili ženi, a daleko rjeđe po drugim bližnjima. Postoje pridjevski i imenički obiteljski pridjevci.

α) Pridjevski je obiteljski pridjevak posvojni pridjev na *-ov*, *-ev*, *-in* izveden iz imena ili nadimka oca, muža, majke ili žene[537]. Evo nekoliko spontano zabilježenih primjera. Sinovi po ocu (sve iz nadimka): *Marijân Mänjin*[538], *Ljûbo Mänjin*, *Mîro Glāvîn*[539], *Mîlan Šüškov*, *Marînko Kûkov*, *Vênko Bürin*. Kćeri po ocu: 1. iz imena: *Âni Bōžïnoj svëkar ümra u Mëriki*; 2. iz nadimka: *në znon jëli nö reklâ Šîmica mi Ûzlova*; *Ljübica Pīpïna je umŕla*; *Svëtka Špêrova*; *Mîrjana Glâvova*; *Sênka Krïkova*; *Vîlma Tâšina*. Sinovi po majci (sve iz nadimka): *Kîko Bakîtin*, *Svëtko Polušïčin*, *Ą̄ntë Müškovičin* (*Müškovica* – ime po rodu). Kćeri po majci: 1. iz imena: *Marïja Gŕgičina*, *Fränka Bïserkina*; 2. iz nadimaka: *Marïja Krnjina*. Po mužu: 1. iz imena: *Ljübica Fränkova*, *Sönja Rînova* (udana u Kukljicu), *Marïja Mlädenova, Dänica Kōšťina*, *Mîlka Zvōnïna*; 2. iz nadimka: *Dîna Cötova*, *Marïja Knjāĵïna*, *Ljïljana Švëdova*, *Râjka Bêtinjan(in)ova*. Po ženi: *Dîno Ljübičin*. Kako se čini na temelju primjera, najrjeđe se imenuju muževi po ženama, a najčešće žene po muževima. Veći se udio nadimaka u imenovanju po roditeljima objašnjava time što su nadimci nekoć bili znatno češći. Pridjevski se obiteljski pridjevci relativno često upotrebljavaju uporedo s rodovskim pridjevcima. Naime, uz nečije se ime često uvriježi rodovski, a uz nečije obiteljski pridjevak. Evo nekoliko primjera[540]: 1. *Jesan ti bîla reklâ da je, Îvica *Bënin je ümra. – Nīsï mi reklâ. – Ê, Îvica je ümra, kâda?, zakopâli su ga pröšlu sëdmicu.* (...) *a sâd je umŕla Vîlma Tâšina u Austrâliji.* 2. *Tâmo je bîla onâ Göjislava *Bačökina i onâj Kîko Bakîtin.* 3. *A mïslin, ûjna *Bačökina je lą̄ni* (sc. *perīrâla kûk*) *i Zdrävka Mänjina.* 3. *Pa od tôga je Rûdi *Jüreškin ümra. – Čä ją̂ znąn, govöru da su njëmu škârice ostâle. – A kî znâ, nïkor nî primjētî da mu je pözlilo... – Ê, Ljübica Pīpïna je umŕla.* 4. *A i bîlo je nąröda: kâšnje se vrąťila is nâmi iz grôblja Sênka Krïkova i ją̂ i Jordâna i ovâ Marïja Vükičeva*[541]. 5. *Nïki pojačīvo, nïki skîdo* (sc. *gïps*), *nïki... Ä svë rûke, nöge – onö käko je bîlo lëda, nąröd popâdo. Mî smo iz Kukljïce bîle: ją̂, po*

[537] Nadimci su i pridjevačka imena (po rodu i po mužu), pa se, prema tome, i od njih može tvoriti obiteljski pridjevak, npr. *Marïja Dūjničina* te *Dîvna i Bïserka Bą̄kîničine*.
[538] Tako i *Zdrävka Mänjina* žena *Marijâna Mänjina*, čijega su oca zvali *Mänja*, a slično i *Zöra Čârova*, žena *Îvice Čârova*, čijega su oca zvali *Čâri* (usp. i iduću bilješku).
[539] Tako i njegova žena *Dânka Glāvïna*, a i kći *Mlädenka Glāvïna*, tj. unuka i snaha *Glāvê Bënina*. Takvim nasljeđivanjem od obiteljskoga pridjevka nastaje rodovski.
[540] Rodovske pridjevke označavam zvjezdicom, a ostali su pridjevci (osim *Vükičeva* v. iduću bilješku) obiteljski.
[541] Doselili se iz Kali.

je Mlädenka skïnila daṇâs vâ Glạ̑vïna, ča je u Kalî. (...) *Nâ rūkûn, jạ̑ rūkûn. Onâ... Marïja *Škrökova – i njôj dësna rūkâ, ûnda mạ̑la od Dîne Cötove, od Cötovoga sîna. Njôj nî bîlo slömljeno, nego da je udrïla, po je je hematôm bî, po su je stâvili da mirüje, da je tö prôjde. E ûnda Mïrjana Glâvova nogûn – njôj je nogâ u gïpsu...*

β) Imenički je obiteljski pridjevak krnja ili potpuna apozicija[542]. Imenički su obiteljski pridjevci, za razliku od pridjevskih koji su donekle ustaljeni, sasvim ili gotovo sasvim slučajne odrednice. Evo nekoliko primjera: *Srëčko Zläte Bënine* (sc. *sîn*), *Jordâna Lîve Štr̈kove* (sc. *cr̄*), *Marïja od Lîdije Šklöfove* (sc. *cr̄*), *Marïja Môrovikina, onâ Pạ̑vê Mëštrova ženâ*, *Tânja, od Kîka ženâ*, *Bläženka Hëheričina*[543] *je umr̈la, Adëlina Mâti*, *Nëvena, Rätkina sestrâ*, *Nëvena Rätke Vojvödičeve sestrâ*, *Nëvena, od Rätke sestrâ*, *Dârka Fil̈pova, Štr̈kovičina jetr̈va*, *Marïja Vīcïna, Mạ̑vrovičina nevïsta.*

b) Ime po mužu. Od pridjevskih se obiteljskih pridjevaka sufiksom *-ica* tvori žensko pridjevačko ime po mužu, npr. *Gëtinica* (*Gëtina* žena), *Bạ̑kînica* (žena *Bạ̑kïje*). Imena se po mužu većinom izvode iz muških nadimaka, a sasvim su rijetka imena po mužu od skraćenih imena kao *Rạ̑finica*, *Kōšẗinica*. Imena po mužu izvedena iz nadimaka popisana su uz nadimke u § 33,3,b,α. Ime je po mužu s obzirom na upotrebu slično imenu po rodu. Dakle: upotrebljavalo se za imenovanje i oslovljavanje, uza nj dolazi rodovski, ali ne i obiteljski pridjevak, nekoć je bilo često, a danas izumire. Žene su ipak češće imale ime po rodu nego ime po mužu. Pitanje je koji su sve faktori određivali hoće li žena imati ime po rodu ili po mužu. Evo nekoliko primjera upotrebe: 1. *Ûnda je nâmi Gëtinica dạ̑la karijôlu is drvënin kölun – ka san se jạ̑ üdola, ka smo vü küču pöčoli zīdâti.* 2. *Pîto strîna kâ če bïti sprövod, da je je Tâšinica zvạ̑la. Strîna, jạ̑ govörin, në zno, jạ̑ san bîla u grạ̑dü: nïti san kôga pītâla nïti znạ̑n. – A Tâšinica je jöš žīva?*

4. Mjesni pridjevak. Ime se ponekad određuje prijedložnim toponimskim izrazom koji nije rodovski pridjevak. To se u slučaju Kukljičana događa ako ne žive u dvoru nego su se odselili u ranije nenaseljeni dio sela. Mjesnim se pridjevkom ponekad određuju i Kukljičani koji su se odselili iz Kukljice. Primjeri: 1. *A nê, nīsân kūpïla jạ̑ u ducạ̑nü* (sc. *grạ̑h*)*, nego san kūpïla u vê*

[542] Dijakronijski su gledano svi rodovski i obiteljski pridjevci krnje apozicije. Naime, posvojni pridjev u obiteljskom pridjevku stoji ili se zamišlja kao atribut uz oznaku srodstva kao *sîn*, *cr̄*, *ženâ*, a budući da su rodovski pridjevci nastali od obiteljskih, to, dijakronijski gledano, vrijedi i za njih. Na apozitivnost rodovskih i obiteljskih pridjevaka ukazuje i njihov položaj iza imena, usp. s atributima kao *stạ̑ri Löza* i *Vïnke Böškove küča*, koji stoje pred imenicom na koju se odnose.

[543] *Hëheričina* je pridjevak po mužu, a *Môrovikina* po majci.

Rüže u Nëviđanama, ovê od Mîlije na Gnjöjišči čerê. 2. *A nâ nêče dôjti: nâ, da če se sâda oženïti tôj Žêljki sîn pêtin mïsecu... – Kôj Žêljki? – Žêljke Mâričine, tê na Škâlji.* Rjeđe se ime određuje imeničkom apozicijom, npr. *Mîlka Bậnjka* (o Kukljičanki koja se udala u Banj).

5. Generacijski pridjevak. Generacijskim pridjevkom nazivam odrednice *stậri* i *mlậdi* koje stoje pred nadimcima više generacija da bi precizirale o kojem se nositelju radi (ocu ili sinu), npr. *stậri Tâša* i *mlậdi Tâša*, *stậri Gëta* i *mlậdi Gëta*, *stậri Tümban* i *mlậdi Tümban*. U sintagmama se kao *stậri Löza* i *stậri Maslïna*, gdje riječ *stậri* stoji uz nadimke jedne generacije samo da bi označila da je nositelj (bio) star, ne radi o pridjevku nego o »običnom« atributu.

6. Osobinski pridjevak. Osobinski su pridjevci pridjevi koji znače neku osobinu karakterističnu za nositelja kao *dëbeli*, *mûnjeni* i sl. i stoje rjeđe ispred i češće iza imena. Takvi su pridjevci u Kukljici rijetki, usp. 2. primjer u § 33,1,b.

§ 35. ZAKLJUČAK

1. Znanstvena bi se istraživanja po pristupu temi i njezinu opsegu uvjetno mogla podijeliti na dvije vrste: deskripcijska i korekcijska. Deskripcijska se istraživanja bave obično opširnijim temama koje prije njih nisu bile opisane ili su bile opisane vrlo površno. Njihov je rezultat više ili manje podrobno opisana tema. U skladu s pristupom i širinom teme deskripcijska istraživanja rijetko imaju opće hipoteze i opće zaključke koji bi imali težinu. Međutim, takve hipoteze i zaključke mogu imati njihovi pojedini dijelovi. Korekcijska istraživanja obično zahvaćaju pojedine uže probleme i utočnjavaju spoznaje o njima. Ona polaze od vrlo jasnih hipoteza koje se na kraju potvrđuju potpuno ili djelomično ili se uopće ne potvrđuju. I jedna i druga istraživanja mogu biti podjednako plodonosna i revolucionarna kao i bez značajnijega doprinosa. Pri tom deskripcijska istraživanja obično predstavljaju preduvjet za kasnija korekcijska. Između jednih i drugih istraživanja ne postoji oštra granica. Naime, opsežno deskripcijsko istraživanje u sebi može sadržavati niz korekcijskih, a i korekcijsko istraživanje može većim ili manjim dijelom istodobno biti i deskripcijsko.

2. Ovaj je opis kukljičkih glasova i promjenljivih riječi, dakako, plod deskripcijskoga istraživanja, i od njega se, prema tome, ne očekuju dalekosežni opći zaključci. Ipak, smatram da on donosi određen broj pojedinačnih spoznaja iz kojih proizlaze i neke opće smjernice za buduća istraživanja govora zadarskih otoka. Ovdje navodim neke od spomenutih spoznaja.

1. Dijalektološki odnosi među ugljanskim govorima. Ponajprije u §§ 2 i 10, ali i posvuda u radu navedene su brojne sličnosti i razlike među pojedinim ugljanskim i još nekim susjednim govorima. Time je stvoreno kakvo-takvo polazište za buduće istraživanje izoglosa na zadarskim otocima, koje bi nam bez sumnje dalo mnoge zanimljive podatke s jedne strane o jezičnoj promjeni općenito, a s druge strane o migracijama stanovništva zadarskih otoka u prošlosti.

2. Sociolingvističke spoznaje. U § 3 ukratko je opisano sociolingvističko stanje izumirućega kukljičkoga govora. Taj je opis uz moj kraći sličan opis kaljskoga (http://www.kalionline.net/index.php?option=com_content&view=article&id=270:promjene-u-kaljskom-govoru&catid=1&Itemid=2), koliko znam, jedini sustavniji sociolingvistički opis stanja nekoga od govora zadarskih otoka. Takvi su nam opisi, doduše detaljniji, potrebni što prije, tj. dok su govori zadarskih otoka još sociolingvistički vrlo raslojeni.

3. Akcentološke spoznaje. Među bitnije akcentološke doprinose ovoga rada ubrajam opis i dijakronijsko određivanje bitnijih prozodijskih promjena u ugljanskim govorima (§ 9) te opis

i-glagola skraćene n. p. C (§ 30,1,c, β,2). U radu su detaljno prikazane bitnije prozodijske promjene u ugljanskim govorima (prije svega u kukljičkom i kaljskom). Dotične se promjene spominju i u ranijoj literaturi, ali ondje nije detaljno opisano u kojim su slučajevima vidljivi njihovi rezultati, a u kojima ne, a postoje nesuglasice i u njihovu dijakronijskom smještaju. Relativno je velika skupina *i*-glagola skraćene n. p. C važna naglasna pojava, koja je u štokavskom i čakavskom inače sasvim rubna, a karakteristična je za kajkavske govore. U ovom se radu prvi put u dijalektološkoj literaturi o srednjočakavskom relativno detaljno obrađuje ovaj fenomen. Doduše, potreban bi bio detaljniji prikaz koji bi uključivao sve govore zadarskih otoka, a možda i još neke govore, ali takav prikaz izlazi iz okvira ovoga rada.

4. Sintaktičke spoznaje. Ovaj se rad ne bavi sintaksom, pa u njem i nema mnogo sintaktičkih podataka. Ipak, kao bitnija područja koja u radovima o govorima zadarskih otoka, koliko znam, dosad nisu detaljno obrađivana, mogu izdvojiti definiciju dativa i lokativa (§ 11,2,a,β), detaljan opis genitiva mjerne jedinice (§ 14,I,2,d, γ,2) i akuzativa pridjevskih riječi (§ 21,4) te ukazivanje na povezanost čestote čakavskoga ili štokavskoga oblika NA. imeničke zamjenice za neljudsko s njezinom sintaktičkom funkcijom (§ 23,II,3,b).

5. Onomastičke spoznaje. U §§ 32-35 daje se detaljan prikaz sustava kukljičkih antroponima, u kojem se pretpostavlja dvočlani antroponim od imena i pridjevka. Navodi se što sve može služiti kao ime (službeno i neslužbeno), a što sve kao pridjevak, tj. apozicijska ili atributna odrednica imena, te se prikazuju njihove osobine i međusobni odnosi.

3. Govori su zadarskih otoka dijalektološki vrlo zanimljivo i još uvijek u znatnoj mjeri neistraženo područje. Ako tomu dodamo činjenicu da su svi ti govori ujedno i uvelike ugroženi, tj. da svi relativno ubrzano nestaju, nameće se potreba njihova obuhvatna istraživanja, kad već, kako se čini, nema izgleda na to da bismo ih mogli očuvati. Takvo bi se obuhvatno istraživanje trebalo usredotočiti na nekoliko područja. Ta bi područja bila:

1. Općeniti opisi pojedinačnih govora. Takvim se neciljanim opisima najlakše otkrivaju i bilježe bitni fenomeni, koji ciljanim opisima ostaju skriveni.

2. Stvaranje karte bitnih podudarnosti i razlika (izoglosa) za cijelo područje. Kao što je rečeno, takav bi pristup otkrio štošta o samoj jezičnoj promjeni i o migracijama stanovništva zadarskih otoka u prošlosti. Takav bi pristup, osobito uz korištenje povijesnih izvora, vjerojatno dao zanimljive podatke kako o jezičnim fenomenima koji zahvaćaju uže područje (npr. odgovor na pitanje zašto se duljenje u naglašenom slogu zatvorenu opstruentom na Ugljanu događa samo u kukljičkom i kaljskom), tako i o onima koji zahvaćaju šire područje

(npr. odgovor na pitanje koje su granice srednjočakavskoga područja s brojnim *i*-glagolima skraćene n. p. C i zašto su one upravo takve).

3. Sociolingvistička istraživanja. Svi su govori zadarskih otoka pred izumiranjem, i sigurno bi se u većini njih mogle naći brojne generacijski, spolno i drukčije uvjetovane razlike među govornicima. Drugim riječima, zadarski su otoci još uvijek neotkriven raj za sociolingviste.

4. Detaljnija istraživanja sintakse. Sintaksa je u dijalektologiji dosta zapostavljena, što nije ni čudno s obzirom na teškoće s kojima se suočava istraživač sintakse živa govora. Ipak, tim bi se teškoćama moglo donekle doskočiti tako da se za jedan govor napravi vrlo detaljan prikaz sintakse, koji bi ujedno služio kao neka vrsta upitnika za sintaksu drugih govora.

5. Antroponomastička istraživanja. Toponimija je zadarskih otoka relativno dobro istražena, Dok su antroponimi u daleko lošijem položaju, a valjalo bi ih što prije detaljno istražiti s jedne strane zato što stari antroponimski sustavi naglo ustupaju pred novijima, a s druge zato što se ti sustavi dosta međusobno razlikuju od mjesta do mjesta.

Ovim bi se područjima svakako mogla dodati još neka, ali, naravno, velika bi stvar bila i sustavno istraživanje svih govora zadarskih otoka u samo jednom od navedenih područja.

Literatura

I. Primarna

Bačić, Karlo 1995, *Moje lipo misto*, Matica hrvatska povjereništvo Kukljica
Bačić, Karlo 1997, *Ljudi i užance*, Matica hrvatska Zadar
Karlić (Rava), Ante 1999, *Život je pisma*, Vlastita naklada, Zadar
Maričić Kukljičanin, Tomislav 1991, *Kamičiči ditinjstva*, Književni centar Zadar
Maričić Kukljičanin, Tomislav, 1994, *Dite školja*, Matica hrvatska Zadar
Meštrić, Tomislav 1996, *Lanterna gori*, Matica hrvatska Zadar
Meštrić, Tomislav 1998, *Na storomu fundamentu*, Matica hrvatska Zadar
Meštrić, Tomislav 2009, *Krhotine čakavštine*, Matica hrvatska Zadar

II. Sekundarna

Babić, Stjepan 1991, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*: nacrt za gramatiku, Globus, Zagreb
Белић, Александар 2000, »Белешке о чакавским говорима«, О дијалектима (= *Изабрана дела А. Белића 10*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд: 136-186).
Benić, Mislav 2009, »O antroponimima u Kukljici u 20. stoljeću«, Folia onomastica Croatica 17: 1-18.
Benić, Mislav 2011a, »Der Akzent bei den Verben der Mundart der Ortschaft Kukljica«, u: Tijmen Pronk & Rick Derksen (ur.), *Accent matters: papers on Baltic and Slavic accentology*, Rodopi, Amsterdam–New York: 1-17
Benić, Mislav 2011b, »Der Akzent bei den Substantiven in der Mundart der Ortschaft Kukljica«, u: Vytautas Rinkevičius (ur.), *Proceedings of the 6th IWoBA (Baltistica VII Priedas)* 2011: 27-62, 327-338
Benić, Mislav 2013, »Fonologija i naglasak imenica u govoru mjesta Kali«, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1 2013: 11-68
Brabec, Ivan, Hraste, Mate, Živković, Sreten 1968, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb
Budovskaya, Elena, Houtzagers, Peter, 1994, »Phonological characteristics of the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan«, Studies in Slavic and General Linguistics 22: 93-109
Фасмер, Макс 1964-1973, *Этимологический словарь русского языка*, Прогресс, Москва

Finka, Božidar 1964, »Saljske dječje igre i običaji (etnografsko-jezičnomelografski prinos)«, Zbornik za narodni život i običaje 42: 87-154

Finka, Božidar 1971 A, »Čakavsko narječje«, Čakavska rič 1, 1: 11-71

Finka, Božidar 1971 B, »Upotreba nepromjenjivih riječi u čakavskim govorima na Dugom otoku«, Čakavska rič 1, 2, 29-40.

Finka, Božidar 1971 C, »O govorima na zadarskom otočju«, Ljetopis 76: 261-268

Finka, Božidar 1973, »Naputak za istraživanje i obrađivanje čakavskih govora«, Hrvatski dijalektološki zbornik 3: 5-76

Finka, Božidar 1977, »Dugootočki čakavski govori«, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 4: 7-178

Finka, Božidar 1987, »Mjesto govorâ otoka Pašmana među obližnjim govorima«, u: *Otok Pašman kroz vjekove i danas/Pašmanski zbornik*, Zadar: 207-217

Finka, Božidar 1996, »O naglasnom kolebanju u tkonskom govoru«, Zadarska smotra 45: 4-6, 49-52

Georges, Karl Ernst 2002, *Lateinisch-Deutsch: Ausführliches Handwörterbuch von Karl Ernst Georges. Elektronische Ausgabe der 8. Auflage (1913/1918)*, Directmedia Berlin

Holzer, Georg 2005, »Zur relativen Datierung prosodischer Prozesse im Gemeinslavischen und frühen Kroatischen«, *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 51: 31-72

Holzer, Georg, 2007, *Historische Grammatik des Kroatischen. Einleitung und Lautgeschichte der Standardsprache*, Peter Lang, Frankfurt am Main

Houtzagers, Peter, Budovskaya, Elena, 1996, »Nominal and verbal inflexion in the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan«, Studies in Slavic and General Linguistics 23: 143-166

Hraste, Mate 1957a, »Dvoakcenatski sistem u hrvatskom ili srpskom jeziku«, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 1: 85-93

Hraste, Mate 1964, »O govoru Zadra i okolice«, Zbornik Zadar, 443-455

Ivić, Pavle 1981, »Prilog karakterizaciji pojedinih grupa čakavskih govora«, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 5: 67-91

Jakić-Cestarić, Vesna 1957, »Refleks jata na sjevernodalmatinskim otocima«, Radovi Instituta JAZU u Zadru 3: 407-420

Jurišić, Blaž 1973, Rječnik govora otoka Vrgade, uspoređen s nekim čakavskim i zapadnoštokavskim govorima. II dio, Rječnik, JAZU, Zagreb

Jurišić, Blaž 1992, Nacrt hrvatske slovnice. Tvorba imenica u povijesnom razvoju, Matica hrvatska, Zagreb

Kalipedia – http://www.kalionline.net/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=100053.

Kalsbeek, Janneke 1998, *The Čakavian Dialect of Orbanići near Žminj in Istria*, Rodopi, Amsterdam–Atlanta

Kapović, Mate 2003, »Razvoj starih dugih samoglasa u hrvatskom i ostalim slavenskim jezicima«, Filologija 41: 51-82

Kapović, Mate 2007, »Naglasne paradigme imeničnih *i*-osnovâ u hrvatskom«, *Croatica et Slavica Iadertina* III: 71-79

Kapović, Mate 2010, »Naglasak *o*-osnova muškog roda u hrvatskom – povijesni razvoj«, *Filologija* 54: 51-109

Kapović, Mate 2011a, »Historical Development of Adjective Accentuation in Croatian (suffixless, *-ьпъ and *-ъкъ adjectives)«, u: Vytautas Rinkevičius (ur.), *Proceedings of the 6th IWoBA (Baltistica VII Priedas*): 103-128, 339-448

Kapović, Mate 2011b, »Naglasak imenica srednjeg roda u hrvatskom – povijesni razvoj«, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17: 109-146

Kapović, Mate 2011c, »Naglasak *ā*-osnova u hrvatskom – povijesni razvoj«, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17: 147-172

Kapović, Mate (u tisku), Povijest hrvatske akcentuacije, Tom I: Fonetika

Katičić, Radoslav 1991, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika: nacrt za gramatiku*, HAZU, Zagreb

Korona, Ante, Vako jua govorin (amaterski opis kaljskoga govora u rukopisu)

Kortlandt Frederik 2011, *selected writings on Slavic and general linguistics, Rodopi, Amsterdam–New York*

Kühner, Raphael, Holzweissig Friedrich 1989, *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache (erster und zveiter Teil)*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt

Kühner, Raphael, Stegmann, Carl 1992, *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache (dritter Teil)*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt

Крючкова, Людмила Сергеевна 2004, *Русский язык как иностранный – Синтаксис простого и сложного предложения*, ВЛАДОС, Москва

Kursar, Ante 1972, »Zabilješke o govoru u Šepurini na otoku Prviću«, *Čakavska rič* II/2: 113-154

Langston, Keith 2006, *Čakavian Prosody. The Accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian*, Slavica, Bloomington

Ligorio, Orsat, Kapović, Mate 2011, »O naglasku dvosložnih *o*-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku«, *Croatica & Slavica Iadertina* VII/2: 327-366

Lisac, Josip 1997, »Uz proučavanje kaljskoga i ošljačkoga govora«, Zadarska smotra 47: 4-6; 21-25

Lisac, Josip 2009, *Hrvatska dijalektologija* 2. *Čakavsko narječje*, Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb

Lukežić, Iva 1990, *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka

Mandić, David, *Postanak praslavenskih naglasnih paradigmi kod imenica i njihova sudbina u hrvatskom jeziku* (doktorska disertacija u rukopisu).

Mandić, David, Pliško, Lina 2011, *Govori općine Ližnjan*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula

Maretić, Tomislav 1899, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Kugli i Deutsch, Zagreb

Maričić Kukljičanin, Tomislav 1995, »O kukljičkom govoru«, Zadarska smotra 44, 25-27

Maričić Kukljičanin, Tomislav 2000, *Rječnik govora mjesta Kukljica na otoku Ugljanu*, Matica hrvatska Zadar, Zadar

Maričić Kukljičanin, Tomislav, 2003, *Kukljica (monografija)*, Matica hrvatska, Zadar

Matas Ivanković, Ivana 2008, »Koliko je akuzativ mjere okamenjen?«, Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 34: 255–267

Matasović, Ranko 2008, *Poredbenopovijesna gramatika hrvatskoga jezika*, Matica hrvatska, Zagreb

Menac-Mihalić, Mira 1989, »Glagolski oblici u čakavskome narječju i u hrvatskome književnom jeziku«, Filologija 17: 81-111

Menac-Mihalić, Mira 1995, »Naglasak glagolskog pridjeva radnog u čakavskom narječju«, Filologija 24-25: 247-251

Menac-Mihalić, Mira 1996, »Naglasni odnosi infinitiva i prezenta u čakavskom narječju«, Radovi Zavoda za slavensku filologiju 30-31: 9-42

Menac-Mihalić, Mira 1997, »Odnos naglaska i roda u glagolskom pridjevu trpnom«, Prvi hrvatski slavistički kongres, Zbornik radova I. / Damjanović, Stjepan (ur.), Zagreb: 77-83

Meštrić, Tomislav 2003, »Fraze i izrjeke mjesta Kukljice« Zadarska smotra 52: 279-297

Николаев, Сергей Львович, 2012, »Восточнославянские рефлексы a. п. d и индоевропейские соответствия славянским акцентным типам существительных м. р. с o- и u-основами«, Карпато-балканский диалектный ландшафт. Язык и культура 2, Российская академия наук. Институт славяноведения, Москва: 32–189

Pronk, Tijmen 2013, »On the Accentuation of *L*-Participles of the Type *neslъ* in Western South Slavic«, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1 2013: 105-131

Radulić, Ladislav 2002, *Rječnik rivanjskog govora*, Matica hrvatska Zadar, Zadar

Skok, Petar. 1971-74. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, JAZU, Zagreb

Skračić, Vladimir (ur.), 2007. *Toponimija otoka Ugljana*, Sveučilište u Zadru, Zadar

Šimunović, Petar 2005, Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora, Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb

Šimunović, Petar 2009, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb

Šimunović, Petar 2011, *Čakavska čitanka. Tekstovi – prikazbe – priručni rječnik – bibliografija*, Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb

Vermeer, Willem 1982, »On the principal sources for the study of Čakavian dialects with neocircumflex in adjectives and *e*-presents«, *Studies in Slavic and General Linguistics* 2: 279–340

Vermeer, Willem 1994, »Vowel length in Čakavian texts from the fourteenth century«, *Studies in Slavic and General Linguistics* 22: 467-491

Vermeer, Willem 1996, »The twofold origin of classical Čakavian«, Studies in Slavic and general linguistics 23: 255-318

Vranić, Silvana 1997, »Realizacija finalnoga slogovnoga /l/ u govorima čakavskoga narječja«, Hrvati i Mađari u svjetlu prožimanja kultura i jezika 2: 275-291

Vranić, Silvana 2003, »Iz sintakse paških čakavskih govora«, Hrvatski dijalektološki zbornik 12: 149-166

Vranić, Silvana 2004, »Glagolski oblici u govoru Metajne na otoku Pagu«, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 30: 203-241

Vranić, Silvana 2006, »Odnos infinitiva i prezenta u govorima sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu«, Croatica et slavica Iadertina 2: 57-72

Vranić, Silvana 2010, »Naglasni tipovi imenica u govoru Novalje na Pagu«, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 36: 203-222

Vulić, Sanja 1997, »Blagdanska imena u tkonskom, saljskom, kukljičkom i sestrunjskom govoru« Zadarska smotra 46: 57-65

Zaninović-Rumora, Marija, 1999, »Stare mjere u svakodnevlju otoka Ugljana«, Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 41: 21-26

Zubčić Sanja 2006, »Duljenja naglašenoga vokala u sjeverozapadnim čakavskim govorima«, Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 32: 327-348

Životopis

Mislav Benić rođen je 6. kolovoza 1981. u Osijeku, gdje završava osnovnu školu i jezičnu gimnaziju. Godine 2000. upisuje studij latinskoga jezika i rimske književnosti te njemačkoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomira 2006. radom »Prozodijske nepravilnosti i neke osobitosti u stihovima zbirke: Pesme Franja Božičevića Natalisa – priredio M. Marković, Beograd 1957.«. Godine 2006. upisuje poslijediplomski doktorski studij lingvistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, koji završava 2014. obranom doktorskoga rada »Opis govora Kukljice«.

Od 2004. do 2006. predaje latinski u dvije srednje škole u Osijeku. Od 2006. do 2011. radi kao znanstveni novak na Odsjeku za klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a od 2012. kao znanstveni novak na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Područja su njegova znanstvenoga interesa rimska metrika, baltoslavenska akcentologija i dijalektologija.

Objavio je sljedeće znanstvene radove:

Benić, Mislav 2013, »Fonologija i naglasak imenica u govoru mjesta Kali«, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 39/1: 11-68

Benić, Mislav 2011a, »Der Akzent bei den Verben der Mundart der Ortschaft Kukljica«, u: Tijmen Pronk & Rick Derksen (ur.), *Accent matters: papers on Baltic and Slavic accentology*, Rodopi, Amsterdam–New York: 1-17

Benić, Mislav 2011b, »Der Akzent bei den Substantiven in der Mundart der Ortschaft Kukljica«, u: Vytautas Rinkevičius (ur.), *Proceedings of the 6th IWoBA (Baltistica VII Priedas)* 2011: 27-62, 327-338

Benić, Mislav 2010, »Prozodija u Marulićevu epu 'Davidias' i Bunićevu epu 'De vita et gestis Christi'«, Colloquia Maruliana, 19: 163-183

Benić, Mislav 2009, »Natuknice o naglasku imenica u dativu i lokativu jednine u nekim govorima s novoštokavskim naglasnim sustavom kao smjernice za standardizaciju hrvatskoga jezika«, Croatica et Slavica Iadertina, 5: 31-49

Benić, Mislav 2008a, »Prozodijske i metričke osobitosti u latinskim pjesmama Frane Božićevića Natalisa«, Latina et Graeca, XII: 5-34

Benić, Mislav 2008b, »O antroponimima u Kukljici u 20. stoljeću«, Folia onomastica Croatica 17: 1-18

Benić, Mislav 2007, »Osnovni podaci o osječkoj akcentuaciji«, Filologija : časopis Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 48: 1-28